Adevĕrul Literar și Artistic

ANUL XII — SERIA II-A Nr 656
DUMINICA 2 IULIE 1933

FONDATORI { AL. V. BELDIMAN 1888—1897 / CONST MILLE 1897—1920
FONDAT IN 1893

5 LEI EXEMPLARUL IN ȚARA
10 LEI EXEMPL. IN STRĂINĂTATE

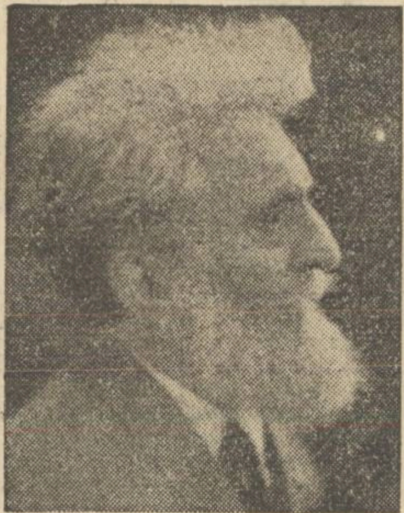
Tg. Mureș 30 VI 933
...Orășenească ... Cultural

G. Ibrăileanu

D. G. Ibrăileanu a fost propus pentru marele Premiu național de literatură.

Acest premiu are drept scop „încoronarea unei cariere literare". De-aceia pesemne el a și întârziat atâta — pentru ca d. Ibrăileanu să-și complecteze diversa activitate scritoricească cu încă o lature: beletristica. A publicat de curând romanul „Adela" — o capo d'operă de fineță spirituală și de delicatețǎ a inimii.

D. Ibrăileanu are, — cum a spus d. Sanielevici, — o figură de rege asirian... Ochii vii și mobili merg cu mult înaintea cuvintelor. Un rar talent de causeur — care are la dispoziție o cultură imensă și variată, cași o inteligență ascuțită și rapidă. O ironie fină... Vorbele-i de spirit au trecut în domeniul citatelor.

G. Ibrăileanu

Analist până la despicarea în patru a firelor de păr împărțite în patru, spirit polemic, temperament de om politic, om de știință care ascultă în opera de artă pulsul maselor, — d. Ibrăileanu, dotat cu atâtea calități contradictorii, s'a izolat de oameni care-l jignesc cu trivialitatea lor, alege din operele poetice tot ce sufletul omenesc produce mai delicat, se luptă pentru bunul gust și vizează — din tinerețǎ și până acum — o altă viață pentru omenirea chinuită de boli, mizerii și de spaima morții.

Unii îl consideră pe d. Ibrăileanu ca un literaturist, un fel de șef de cenaclu cu ore fixe, patronul unei societăți de laudă mutuală, care are grija să caute de talent scriitorii — ca gospodinele... găinele, de ouă...

Aceștia nu-l cunosc deloc.

D. Ibrăileanu este un om întreg, profund serios — un om al vieții, nu al cărții... deși d-sa parcă mai mult și-a petrecut timpul printre volume decât printre oameni și în mijlocul vastelor spectacole ale naturii. In carte el caută nu literatura, ci viața. Nu-l interesează de pildă finețele de expresie ale lui Eminescu — decât ca să prindă, îndărătul lor, ușorul pliu al sufletului de-abia crispat în fața suferinței.

De-aceia d-sa nici nu vorbește atâta de opere și autori, — cât de eroinele și de eroii operelor de artă... ca de niște cunoscuți sau prieteni.

Ca „secretar de redacție" al „Vieții Romînești", — cum îi plăcea să se intituleze, — d. Ibrăileanu a știut, în afară de preocupările universitare (și ele în acelaș domeniu), să fie cu totul al revistei.

Fiecare gând al său era pentru îmbunătățirea „Vieții Romînești" prin colaborări diverse și de preț.

Multe din volumele lui se datoresc aceleiași iubiri pasionate pentru revistă.

Dela articole de fond, cronici (literare, interne, feminine, etc.), miscellanei — și până la recenzii și revista revistelor — d. Ibrăileanu scria tot ce lipsea unui număr.

Fiecare lucru tipărit în „Viața Romînească" apărea din colaborarea autorului cu d. Ibrăileanu. Colaborarea începea chiar înainte de scrierea bucății. Apoi venea citirea și răscetirea manuscriselor, corectarea și răscorectarea corecturilor. Dacă totuși scăpa vre-un cuvânt nepotrivit — nu odată tipografia era nevoită să tipărească o pagină, un sfert de coală sau o coală... pentru a le înlocui în numărul aproape gata.

Intr'o noapte d. Ibrăileanu a înarmat pe toți amicii „Vieții Romînești" cu bricege speciale și i-a pus să roadă până în ziuă o literă, care (cu un punct după dânsa) reda un cuvânt de rușine dintr'un vers popular.

Om de-o excepțională conștiinciozitate, care nu se lasă până ce nu duce lucrul la bun sfârșit, autor a mulți profesori universitari, prieten de-un devotament feroce, un îndrăgostit de natură — d. Ibrăileanu numai în fața priveliștilor și a concertelor de paseri devine egoist. Rămâne mut, uitând de toate.

Nu voiu uita niciodată ziua aceia când d. Ibrăileanu îmi dicta un articol urgent pentru „Viața Romînească" și când, pe-o ramură din dreptul ferestrei deschise spre livadă, a început să fluere un gangur. D. Ibrăileanu s'a oprit din dictat. A ascultat mult-mult fluieratul acela armonios. Nu și-a continuat dicteul decât într'un târziu când a zburat pasărea. „Nu puteam ofensa natura" — mi-a explicat el întreruperea.

Această nemărginită dragoste pentru natură se vede și din analiza operelor scriitorilor îndrăgostiți de natură (ca Turghenev), dar și din romanul „Adela". — Acolo, defilează spectacolele grandioase ale munților, printre scene mici și delicate în care părțile componente sânt un ram sau un șipot subțire dintr'o stâncă.

Marele premiu național de literatură!? D. Ibrăileanu va zâmbi, desigur. Se va însenina însă îndată. Corespondentul financiar al premiului îi va permite, poate, o călătorie în Elveția...

Dar va reveni, grăbit, în munții noștri care țin mai mult de cer de cât de pământ (după expresia sa) și unde va repeta cu vechea încântare, minunatele versuri ale lui Gh. din Moldova:

Râșca, Sihla și Cetate...
Am venit întreg aice
Și mă'ntorc pe jumătate.

M. SEVASTOS

Din tren

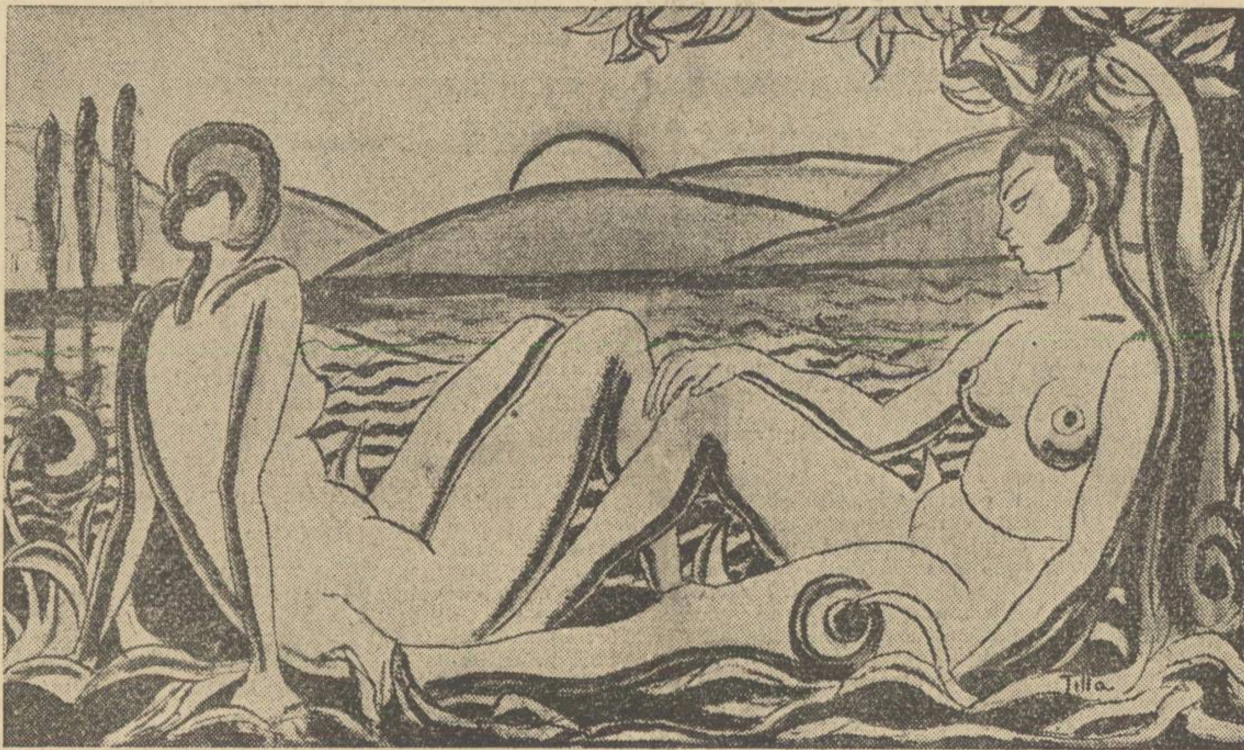
...Din tren, cu ochi de jale grei,
zăresc acum orașul Ei...

Și sufletul-mi tremurător,
ce-i numai dragoste și dor,
mi-l simt subțire tramă
ce 'n tremur se destramă
și 'n fire lungi de funigei,
plutește-acum
să-și cate drum
spre casa Ei...

...Și bate inima, nebuna,
de par'că pieptul vrea să-mi spargă
...Și prin câmpia largă, 'ntr'una
întunecatul tren aleargă...

GEORGE VOEVIDCA

Din volumul-manuscris: „Cântece pentru Lu".

Lângă ape

In genunchi, alături de izvoare,
Tremurând, așa precum o ciută,
Fă să-ți vindeci dragostea ce doare,
Cu un pumn de apă ne'ncepută.

Leagă-te cu valurile frate,
Lasă-te în voia lor și du-te
Pe sub crengi cu frunze fluturate
Peste visul dăruit de plute.

Și'n trezirea care o să vină,
Când talazuri vor de țărm să scape,
Stând în fața mării, te închină
Pentru cei ce sânt plecați pe ape.

1933 D. N. TEODORESCU

Din poezia africană

Unei fete negre

după Gwendolin Bennet

Mi-ești dragă pentrucă ești neagră toată
Și-ai sâni rotunzi și tari de abanos,
Și ți-e privirea vecinic speriată
De umbra genelor lăsate'n jos.

Când treci pe drumul aurit de soare.
Ți-e mersul trist și-ai umerii plecați;
Și'n glas porți sunete tânguitoare
De sclavi în lanțuri grele ferecați.

O, fata mea, durerilor sortită —
De ce îți chinui gândul în zadar?
Râzi, gură dulce, râzi nestingherită,
In ciuda nesfârșitului calvar.

AD. BYCK

Romanul italian de azi

Se poate spune că literatura narativă italiană abia acum se înfiripează.

Tendințele romanului italian, care cunoaște astăzi o serie de nume tinere și promițătoare, se îndreaptă spre un nivel ridicat, plasându-se în rândul onorabil al romanelor franceze, engleze și ruse.

Până acuma, atmosfera d'annunziană era principala cauză a stagnării forțelor de creație. Arta d'annunziană, prin lipsa ei de umanitate și ferocele egocentrism sufoca orice încercări și elanuri noui.

Reacțiunea s'a produs prin condeele critice ale unor Croce, Borghese și Papini. Azi Gabriele d'Annunzio este mort pentru literatura italiană. Romanul italian contimporan cunoaște vlăstare noui, îmbibate de seva generațiilor proaspete. Alt suflu, alte sentimente și idealuri decât cele exprimate de d'Annunzio, își cer intrarea în olimpul literar. O întreagă pleiadă de tineri romancieri de școală nouă are posibilitatea de a concretiza nouile frământări sufletești și sociale. O adevărată renaștere!

Tinerele generații se emancipează tot mai simțitor de tendințele regionaliste și mentalitatea provincială, orientându-se înspre regiunea mai cuprinzătoare a romanului universal. E un progres remarcabil care dovedește o literatură cu totul nouă.

n. t.

Cișmigiul

Anul trecut, d. T. Arghezi a scris — cu vorbe colorate — despre feeria Cișmigiului în floare. A avut deasemeni cuvinte entuziaste pentru d. Rebhuhn, autorul acestei grădini — care ar putea figura cu cinste pe harta oricărei capitale din Apus.

Dar în curs de un an Cișmigiul s'a transformat mult. Au apărut alți copaci — flori nouă și construcții nebănuite.

Dar chiar dela începutul primăverii până astăzi, Cișmigiul nu e acelaș. Și-a schimbat de câteva ori aspectul — după fiecare năvală de flori.

D. Rebhuhn a alcătuit un film colorat al Cișmigiului, altul în fiecare an, pe care îl rulează cu încetul. Dacă totuși d-sa întoarce manivela — faptul se datorește împrejurării, că curiozitatea noului aspect al grădinii îi învinge regretul după aspectul trecut.

Artistul și-a desăvârșit opera.

Păcat că această grădină nu e împodobită de statui.

Cum avem destui artiști, în șomaj astăzi, — Cișmigiul ar putea fi ornat cu o mică cheltuială.

Atunci am putea spune că am reușit să creăm o operă neîntrecută.

HELADA

Marinarul

Dincolo oceanul de coloanele
Lui Heracles e necunoscut,
Și de pretutindeni numai toanele
Jocurilor lui au străbătut.

Risipește la tot pasul insule
Pline cu ciudate născociri,
Și izbânda lui cu dinadinsul e
Impotriva omeneștei firi.

Șerpi cu bărbi la bot ca frunzele
Izbucnesc din fie-care loc,
Și se joacă'n crengi de-a „v'ați ascunsele"
Cu văzduhul rumenit în foc.

Omenirea'n loc de cap cu pântece
Iar în loc de pântece cu cap,
Caută pe sub pământ descântece
Și picioare sprintene de țap.

Nimfele pe câte-un bob de mazăre
Treeră ca'n iarbă un copil,
Și zburdălnicia lor de pasăre
Strălucește'n solzi de crocodil.

Tigrii rătăcesc în vânt cu coamele
De furtună roșie'n apus,
Și maimuțele prin pomi cu poamele
Iși asvârle glumele de sus.

Buruenile privesc cu capete
Potrivite lor de animal
Și, ca soarele când stă să scapete,
Isbucnesc în flăcări de pe deal.

Elefanții umblă cu spinările
Prefăcute'n roșii piei de leu,
Și șopârlele'nverzesc cărările
Cu reflexul lor de curcubeu

Nu mai spun de melci cât piramidele
De ciclopi, pigmei sau uriași;
Sunt mai numeroși de cât stafidele
Și de cât măslinele mai grași

Am văzut atunci pe toți cu toatele
Buimăcit ca un inițiat,
Și-am privit cu ochii mari cât roatele
Unui car cu daimoni încărcat.

N. DAVIDESCU

Dela socialism la poporanism

D. Octav Botez despre vechea „Mișcare Socialistă"

Lucrarea d-lui *I. C. Athanasiu* despre *„Mișcarea Socialistă"* din anii 1880—1900 interesează lumea politică și culturală din întreaga țară și în deosebi Iașul. „In deosebi Iașul" fiindcă de aici a pornit, cu mare elan, prea nobila și romantica umanitate care a intrat în istoria culturii naționale, și fiindcă Iașul a fost reședința principală a socialiștilor cărturari grupați în jurul fraților *Nădejde* și a lui *Gherea*.

Dintre acești visători care au făcut parte din „mișcarea socialistă" mai sunt în viață: profesorul pensionar *Gh. Gh. Nădejde* cunoscut în literatură sub pseudonimul *L. Gârbea* (tatăl talentatei scriitoare *Lucia Mantu).*

Apoi: d. *G. Ibrăileanu* (C. Vraja) profesor universitar, profesorul *M. Carp*, profesorul universitar *dr. A. Slătineanu* și d-l *C. Chilimoglu*, care au făcut parte din grupul studenților români socialiști, la studii în capitala Franței, prof. secundar *I. Raian* precum și profesorul universitar *S. Sanielevici*, care a activat în anii tineri la București și care domiciliază de câțiva ani la Iași.

Mișcarea socialistă a lăsat brazde adânci, încât după trecerea „generoșilor" la liberali a mai urmat o generație care s'a cultivat sufletește la școala acestor romantice ideologii.

Acestei generații mai noui aparține și criticul literar al *„Vieții Românești"* prof. universitar *Octav Botez* care ne-a dat câteva impresii fugitive despre valoroasa operă a d-lui *I. C. Athanasiu*. Sunt interesante aceste impresiuni, fiindcă din ele se constată că socialismul de atunci a fost un suport sufletesc pentru acea generație căreia aparține și d-l *Octav Botez*, spre a-și însuși doctrina poporanistă a d-lui *C. Stere.*

*

După un schimb de întrebări și răspunsuri, d-l *Octav Botez* ne vorbește fără întrerupere, cu sinceritatea unei mărturisiri:

Am citit cartea d-lui *I. C. Athanasiu* asupra „Mișcării Socialiste" cu un deosebit interes și cu o vie emoțiune.

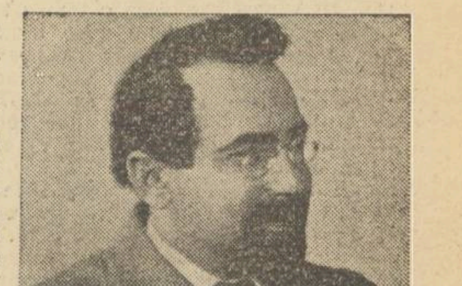
Deși, pe când l'am întâlnit în ultimii ani ai liceului, mișcarea era în declin și noui curente începeau să agite spiritele, prin câteva din amintirile copilăriei mă simt totuși trainic legat de dânsa.

Fratele meu *Jean Bart*, elev acum patruzeci de ani în școala militară, era împreună cu cei mai buni din generația lui, un fanatic adept al crezului nou care stăpânea tinerimea, în atmosfera de pe atunci, idealistă și romantică a Iașului.

Mă revăd copil de nouă ani, însoțindu-l Duminicile pe străzile orașului, unde aștepta cu înfrigurare sosirea *„Muncei"* a *„Lumei Nouă"* sau a *„Adevărului literar"*. Il aud discutând, pasionat și interminabil, cu amicii tinereții lui despre polemicele *„Evenimentului Literar"* cu *„Viața" lui Vlahuță* și *pronunțând* numele lui *Șărcăleanu**, *Vraja***, *Spiridon Popescu, Raicu Ionescu-Rion.*

Mintea mea crudă nu înțelegea prea mult din toate acestea, dar ce-mi povestea despre *Ion Nădejde* și mai ales *Gherea*, despre viața lor de martiraj și de privațiuni, îmi impresionau puternic imaginația. *Figurile acestor oameni căpătau pentru mine dimensiuni epice.*

Era firesc, ca mai târziu, ca elev în cursul superior de liceu, să mă adâncesc în lectura „Contimporanului" cu coperta de un roș închis și a „Revistei Sociale" descoperite în biblioteca fratelui meu. *Și de aceia când am intrat în universitate deși vântul naționalismului xenofob*

Octav Botez

și antisemit bătea cu furie, am rămas totdeauna imun, față de obșteasca lui contagiune.

Mi-aduc aminte că unul din colegii și prietenii mei de atunci, regretatul *V. Bogrea*, entuziast și până la moarte credincios adept al d-lui *Iorga*, iritat că nu mă poate converti la crezul său, mi-a spus cu ciudă:

— Mă tem că vei rămânea totdeauna un *sotirist* incorigibil!

Deși nu participasem niciodată, la întrunirile din faimoasa sală, mi-am dat seamă că era ceva adevărat în spusele lui. *Și de aceia, ceva mai târziu, m'am simțit irezistibil atras de poporanismul „Vieții Romînești" căci în spiritul care anima pe conducătorii acestei reviste, vedeam o reluare parțială a ideilor de odinioară, mai bine adaptate realităților noastre istorice.*

Plantă exotică transplantată în solul românesc, *mișcarea socialistă* nu a fost, desigur, lipsită de exagerări și naivități utopice, *dar sămânța aruncată în tinerime de Nădejde și Gherea nu a fost în întregime risipită de vânturi.*

Valorile spirituale sfințite prin eroism și prin jertfă nu se pierd niciodată fără de urmă.

Rătăciți prin alte partide, unii din ei renegându-și chiar trecutul, vechii socialiști au păstrat totdeauna alături de amintirile scumpe ale tinereții, o pecete profund imprimată în sufletul lor.

In lumea noastră orientală, stăpânită de ușurință, arbitrar, compromisuri, cei care au trecut prin școala de cultură și disciplină sufletească a lui Nădejde și Gherea, s'au distins totdeauna prin seriozitate în fața vieții printr'o deosebită atenție pentru problemele sociale, prin sentimentul lor de revoltă împotriva nedreptății de orice fel ca și prin respectul lor adânc pentru persoana omenească.

O icoană vie a idealismului vechii *mișcări socialiste* a fost pentru mine *Mihai Pastia.*

Cunoșteam din spusele fratelui meu, trecutul de luptă și jertfă al acestui propagandist neobosit, persecutat adesea dar neclintit în credința lui, rolul pe care l'a avut în întemeierea primei școli de adulți ca și influența imensă pe care o avusese odinioară în muncitorimea Galaților și în flacăra pură din ochii acestui blând visător, rătăcit par'că din alte sfere, într'o lume meschină, mi s'a părut totdeauna că trăește ceva din spiritul primilor apostoli ai creștinismului".

Și d-l *Octav Botez* încheie interesanta-i confesiune relevând încă'odată marele serviciu pe care d. *I. C. Athanasiu* l'a adus culturei românești prin valoroasa-i lucrare despre vechea *„Mișcare Socialistă"*.

Nu este mai puțin interesant a adăogi la aceste sincere mărturisiri ale criticului ieșan, că influența socialistă de altă dată, care a captivat tinerimea studioasă, a pătruns până și în casa colonelului *P. Botez*, tatăl lui *Jean Bart* și al d-lui *Octav Botez*, care deși *militar* distins și disciplinat, și-a lăsat copiii să se desvolte în atari năzuinți romantice și umanitariste.

C. SATEANU.

* C. Stere; ** G. Ibrăileanu.

GEORGE SZANIAWSKI

Din înălţime

Un tânăr student sosi pentru prima oară într'un oraş pe care nu-l mai văzuse şi locui într'o casă foarte înaltă, în cea mai înaltă casă, la ultimul etaj. Din apropiere zărea marele turn cu orologiul, o lume întreagă de acoperişuri şi hornuri; şi, din depărtare, râul, încărcat cu vaporaşe, şi poduri pe care treceau vagoane mici; de sub coroana arborilor, drumuri şi străzi. Totul, ceeace se mişca pe râu, pe poduri, pe străzi, toate acele lucruri păreau de sus, mici ca nişte jucării, Şi ca orice jucărie erau graţioase.

Ce amuzant era acel popor mic, care mergea pe trotoare! Doamne, domni, băeţi, fetiţe, bătrâni, tineri, plecaţi şi drepţi, merg, se plimbă, aleargă, se opresc. Acela salută un trecător, acea doamnă intră într'un magazin, o fetiţă dă de pomană unui sărac, domnul cel bătrân, care umblă sprijinit de baston se teme să traverseze strada, un grup de oameni se înghesuesc să se urce în tramvai; la colţul străzii un vânzător ambulant oferă trecătorilor baloane verzi; un cal trage o trăsură, în care stă o doamnă cu o pălărie roşie ca o fragă.

Dar omul nu trăeşte numai cu jucării. Intr'o zi studentul s'a dus la lăptăria, care este vis-à-vis de casa lui. Laptele era „falşificat", dar în schimb vânzătoarea era o femee tânără, voinică, care nu avea nimic fals. Formele ei rotunde vorbeau de bunătatea acelei creme, pe care cumpărătorii n'o găseau în lapte. Studentul bând laptele subţire contempla femeia grăsuţă. Ziua următoare nu se duse la altă lăptărie; bău din nou laptele subţire şi observă din nou pe vânzătoare. Inainte de a ieşi o rugă să-i schimbe bani. Ii schimbă. Căutând în cassă ea spuse ceva despre veşnica lipsă de mărunţiş. El încercă să ţie conversaţia... Ea nu-l întrerupse. In cele din urmă studentul eşi, dar în aceiaş zi avu încă poftă de a mai bea un pahar de lapte. Numai lapte. Ca un sugaciu. In oraşe erau alte lăptării, dar aceia era cea mai apropiată şi pentrucă timpul este bani, traversă strada, intră şi rămase trei ore. Când se deşteptă noaptea, suspinând, se întoarse în pat şi se gândi la lăptăria în care era femeia cu părul de aur.

Şi când în ziua următoare intră în lăptărie, femeia frumoasă de lângă bancă i se păru mai frumoasă ca altădată: soarele îi scânteia în părul de aur şi cădea într'un vas cu trandafiri roşii. Cu un zâmbet luminos salută pe tânăr; şi când mâna ei delicată strânse tandru pe aceia puternică a lui îşi dete deodată seama ceeace înseamnează paradis, cer, fericire. Frumoasa femee îi spusese că a doua zi, Duminică, ar putea face o plimbare cu vaporaşul.

— Cu vaporaşul?

— Da. Totul va fi decorat cu verde şi va fi muzică.

Tânărul închise ochii şi murmură încet: muzică... Ea continuă să vorbească; îi spuse că o va găsi la staţie la ora cinci şi-l rugă să nu vie târziu, deoarece cu ei va veni şi un maior... Ochii închişi ai studentului se deschiseră mari deodată: care maior? Liniştită ea începu să-i explice: un maior... foarte simpatic... şi el vine zilnic la lăptărie... Maiorul i-a propus să facă acea plimbare cu vaporaşul... dar, aşa în doi nu voia... Putea s'o întâlnească vreo cunoştinţă... de fapt era pentru prima oară... Rugase şi pe o prietenă a ei să vie... Dar ea a trebuit să stea acasă căci avea faţa umflată... O durea un dinte... Poate ar consimţi el... Şi de ce nu? Il va recomanda maiorului: „vărul meu" şi totul va fi în ordine. E bine?

Studentul simţi cum i se strâng buzele. Răspunse gentil, oh, foarte gentil, că,... dacă va putea, cu cea mai mare plăcere...

Incet, cu greutate, şi capul plecat, începu să sară pe scările casei sale (care era cea mai înaltă). Când ajunse la a treizeci şi cincea treaptă se opri, şi cu un râs amar spuse: deci eu va trebui să iau locul tovarăşei cu faţa umflată din cauza măselei? Şi continuă să urce. La treapta cincizeci şi trei inima lui se simţi ceva mai uşurată: se gândea că stăpânirea sa plină de demnitate şi de mândră răceală au făcut oarecare impresie asupra femeii. Se opri... Consolarea era totuşi prea slabă... Din nou simţea, ca puţin înainte acea greutate pe inimă... Dar continuă să urce încet cu capul plecat. Când fu aproape de locuinţa lui se opri din nou. Gândea: într'adevăr, aceia care au scris despre femeie că este încarnarea oricărui rău, nu sunt inteligenţe comune. Repetă încă odată: „Nu comune"! şi intră în casă. Se duse la fereastră.

In stradă mergeau soldaţii. Puţin timp înainte acel băiat vesel se putea gândi că sunt soldaţi de plumb, care se aşează drept pentru a juca o revistă, dar acum... Privea cu un surâs ironic batalionul care trecea, pentrucă, în general, nu-i plăceau militarii. Nu-i plăceau şi pace. Când soldaţii au întors colţul străzii, ochii săi s'au fixat pe un automobil elegant. Un automobil militar. Puţin înainte s'ar fi gândit, că dacă acel automobil ar fi avut cinci roate, una ar fi fost desigur prea mult. Azi, acel tânăr trist căuta să rezolve o problemă: pentru ce automobilele militare par întotdeauna burghezi, şi anume burghezi bătrâni: cine a auzit spunându-se că au pus sub roţi, de exemplu, un maior?...

Duminica era minunată, soarele era splendid şi mii de persoane se îndreptau afară pentru a se întoarce cu buchete de flori primăvăratice. Studentul se gândi că lucrul cel mai bun ar fi să se îmbarce la cinci pe iachtul său propriu şi să treacă lângă vaporaşul, unde cânta muzica. Un om elegant, ca el, nu putea participa la excursii colective, pe vaporaşe decorate cu verde şi pe care cânta muzica!

Ora întâlnirii se apropia, dar tânărul nu se grăbi şi nu eşi pentru a se îmbarca pe propriu-i yacht: ştia că şi pe alte vaporaşe se puteau face excursii plăcute, chiar plecând dela staţia sa, dela ultimul etaj al casei sale, cea mai înaltă din cartier.

Studentul se uită dela fereastră: orologiul turnului arăta cinci. Se întoarse spre râu: un vaporaş mic se legăna pe apă, şi-i ură bun voiaj... Muzica sună, maiorul oferi unei doamne bomboane, cumpărate pentru ea pe un preţ mai mic la „cantina" regimentului. Inchipuiţi-vă, scumpi domni, suntem în plină primăvară, vaporaşul este înflorit, este muzică... orice lucru e plin de bucurie, orice lucru!

Dar, deşi orice lucru era plin de bucurie, studentul se simţi cuprins de tristeţe. Se gândea la femee, aşa, obiectiv. Dar imediat îşi termină gândul cu vocea tare.

— Femeia!

Şi se simţi uşurat. Scobori scările. Se ducea la plimbare. Pe ţărmul râului? Nu, în partea opusă. Cu toate aceasta nu era nici un motiv, care să-l împiedice să-şi aleagă acea stradă. Mergea privind de sus pe femei. Le privea ca un om matur, cu un uşor scepticism şi cu dispreţ blând, ca un om care a văzut multe, a înţeles şi a ertat din înălţime. Intr'adevăr nu mai era un copil şi în noua sa perioadă a vieţii se simţea bine. Pe neaşteptate zări femeia de la lăptărie. Inima îi bătu ca unui băeţel.

Era fără maior. A vrut să se facă că n'o vede dar ea îl ajunse şi îi spuse că maiorul n'a venit. I-a spus-o fără nici o umbră de ciudă. O, ce-avea el dacă maiorul, sau colonelul sau chiar mareşalul nu venise în persoană!?...

Vorbi de lucruri indiferente, gentil, dar cu răceală. Atunci ea îl întrebă cu blândeţe, dacă nu a fost ofensat. Ofensat?

Dece?... Ea era foarte tristă.

După puţin el îşi spunea, că fiind adevărat ceeace se spune că femeia este mai puţin inteligentă decât bărbatul, datoria bărbatului este de a o ajuta să se înalţe cât mai sus.

Şi după o jumătate de oră, o ajuta să se ridice: O ajuta să sue scările care duc la locuinţa lui care era în înălţime, la ultimul etaj al celei mai înalte case din cartier.

Trad. din poloneză de

ELENA EFTIMIU

Anecdote

SPECIALISTUL

Un elev dela şcoala de agronomie era în vizită la un agricultor.

— Metodele d-tale de pomicultură nu prea fac parale. Pun rămăşag că dela pomul ăsta nu scoţi nici zece kilograme de mere.

— Se prea poate, — răspunse agricultorul, — pentrucă e păr!

COMPLIMENT

— Grijile îmi mănâncă minţile.

— Atunci, fii pe pace, or să sfârşească curând din pricina foamei...

Editura „Adeverul"
Mare succes

Europolis

Roman de Jean Bart

EDIŢIA II-a

...m'a interesat la extrem. Este o lume nouă, foarte interesantă şi tratată de un romancier nu de un povestitor.

„Europolis", are intrigă, mediu, personagii, mai ales cele două femei......

G. IBRAILEANU

Editura «Adeverul», Lei 90

Cel mai puternic roman
al revoluţiei ruseşti

„Copii Flămânzi"

de ALEXANDRU NEVIEROW

Romanul complect numai cu

20.— LEI

De vânzare la toate librăriile din ţară

Citiţi amuzantul roman
de
Ionel Roda
(Drăghiceanu)

Nevroza Instinctelor

Actualităţi ştiinţifice

Benzina neinflamabilă

Doi tineri technicieni francezi, d. Henri Bardel, directorul companiei de navigaţie aeriană „Air Union" şi asistentul său d. Ferrier, în urma unor îndelungate experienţe, au realizat o invenţiune senzaţională: benzina neinflamabilă.

Această invenţiune este de o importanţă capitală pentru securitatea aviatorilor, întrucât înlătură cu desăvârşire orice pericol de incendiu atât în timpul sborului, cât şi în caz de accident.

Incercările făcute cu un avion Goliath aparţinând companiei „Air Union" şi care a parcurs de şase ori cursa Paris-Croydon şi înapoi, folosind această benzină neinflamabilă, sunt o dovadă netăgăduită de eficacitatea noului combustibil.

Benzina neinflamabilă, care, ca aspect se aseamănă cu vinul roş, sau mai de grabă cu cerneala roşie este obţinută printr'un tratament special din huila brută. Ea are exact aceleaşi însuşiri ca benzina normală, cu singura deosebire că nu face explozie în circumstanţele obişnuite. Primele încercări, efectuate în plin sbor, cu avioane cu dublu motor, au fost făcute în urma mai multor experienţe asupra diferitelor motoare fixe, care au funcţionat neîntrerupt timp de 400 de ore.

Paraşută cu două locuri

Nu va trece mult şi va sosi ziua, când pasagerii unui aeroplan, care se prăbuşeşte, vor fi salvaţi în mod automat prin paraşute. Aceste paraşute vor fi fixate de scaunele lor, care se vor separa automatic, de planşeul cabinei, la primul semnal de primejdie.

D. Henry Brunat, expert-aviator, în serviciul guvernului francez, a prezentat proiectul său relativ la un nou tip de paraşută.

In cazul când se produce un accident la o înălţime destul de mare, pilotul acţionează o pârghie specială, care face să se deschidă podeaua cabinei, lăsând să cadă pasagerii, suspendaţi doi câte doi de paraşute. Pasagerii rămân fixaţi de scaunele lor şi cad doi câte doi, evitându-se astfel o dezechilibrare a aparatului.

D. Henry Brunat lucrează, acum şi la alte proecte în legătură cu perfecţionarea transporturilor aeriene. Intre altele, a conceput un proect de avion comercial, mult mai uşor decât acele de care ne servim acum. Deasemenea, speră să ducă la bun sfârşit construcţia unui avion care să se înalţe în stratosferă şi să continue astfel explorările lui Piccard în această regiune.

Serul adevărului

In celebrul laborator de cercetări criminalogice al Universităţii americane din North-Western (Illinois), câţiva savanţi experimentează un ciudat produs anestezic, care provoacă un somn artificial, cu efecte bizare.

Acest anestezic promite să devie un fel de „ser al adevărului", influenţa lui fiind atât de covârşitoare în cât până şi cel mai nărăvit mincinos nu se poate sustrage acţiunii lui şi trebue să-şi dezvăluie tot ce are pe suflet.

Serul alcătuit din morfină şi copolamină, injectat în organism provoacă o amorţire a sistemului nervos şi o stare specială de amnezie.

S'au făcut numeroase experienţe cu acest „ser" la diverşi inculpaţi ai justiţiei.

Inainte de experienţă, inculpatul, ce urmează să sufere acest tratament, răspunde în scris la un anumit interogatoriu. Răspunsurile sunt depuse într'un plic sigilat, care nu va fi deschis decât la sfârşitul experienţei.

Apoi, se injectează inculpatului anestezicul în chestiune. După un ceas şi jumătate de la această operaţie, expertul criminalog, aşezat, lângă inculpatul adormit, îl chestionează cu un glas puternic, apropiindu-se cât mai mult de urechia lui, pentru ca întrebările să ajungă în conştiinţa pacientului.

Inculpatul răspunde aproape întotdeauna la întrebările puse. Experienţa începe deobicei seara şi după sfârşitul ei, persoana tratată îşi petrece toată noaptea în laborator şi se trezeşte dimineaţa, fără a-şi mai aminti ceva din tot ceeace a spus în timpul nopţii.

După cum vedem, efectele acestui ciudat ser se aseamănă în unele privinţe cu acele obţinute în stare de hipnoză: mărturisiri în stare de somn şi totală uitare în urmă a celor petrecute.

După afirmaţiunile unuia din savanţii americani care se ocupă cu acest tratament, dr. Muehlberger, „serul adevărului" suprimă orice fenomen de inhibiţie a spiritului. Statistica a arătat că până'n prezent din 100 răspunsuri, obţinute pe această cale, 80 s'au dovedit exacte. Folosit în doze mai mari, „serul adevărului" poate avea urmări primejdioase pentru organism

Cum s'a format luna?

Savantul german, profesorul Dr. A. Neuberg, s'a ocupat în mod special cu calculul volumului total al apelor din Oceanul Pacific. Acest calcul, care la prima vedere, apare lipsit de interes, are totuşi o deosebită importanţă, ştiinţifică, întrucât serveşte la elucidarea teoriei, pe care o susţin unii oameni de ştiinţă şi după care luna s'ar fi desprins din massa pământului în regiunea, în care se găseşte acum Oceanul Pacific. Concluziile, la care a ajuns profesorul german, exclud ipoteza că într'o epocă geologică îndepărtată, bazinul Pacificului s'a format prin golul creat de massa lunară desprinsă din pământ. Şi aceasta pentru motivul foarte simplu că volumul lunei este de peste 30 de ori mai mare decât acel al Oceanului Pacific. Chiar dacă adaugăm la apele Pacificului, pe acele ale Oceanelor Atlantic şi Indian, tot nu ajungem la un volum echivalent cu acel al satelitului terestru. Dr. Neuberg susţine teoria că pământul şi luna s'au desprins împreună din soare, într'o massă de forma unui ou şi abia în urmă, această massă s'a despărţit în două părţi neegale, din care cea mai mare a format pământul şi cea mai mică luna.

Corelaţia simţurilor

Profesorul Giorgio W. Hartmann, dela colegiul de Stat din Pennsylvania, în urma unor experienţe pe care le-a făcut asupra simţului vederii noastre, a ajuns la concluzia că perceperea unui miros plăcut ameliorează în mod temporar, vederea unei persoane. Pe de altă parte, el a constatat că şi un miros neplăcut, ca şi o ciupitură pe braţ sau altă parte a corpului, provoacă acelaş efect asupra vederii.

Acest fenomen se explică prin faptul că cele cinci simţuri nu funcţionează independent unul de altul, ci se găsesc într'o strânsă corelaţie. Se ştie de altfel de multă vreme că orbul are simţul auzului şi pipăitului mult mai bine desvoltate decât o persoană cu vederea normală.

Radio şi instrucţia militară

Nu trece nici o săptămână, fără ca radio să nu dea loc la o nouă aplicaţie, de utilitate practică.

De astădată microfonul şi haut-parleurul sunt puse în slujba instrucţiei militare. Exemplul a fost dat de ofiţerii marinei americane, care s'au folosit de radio, pentru a comanda un întreg regiment de marinari, de la o depărtare de sute de kilometri.

Un căpitan instructor, aşezat la masa sa dintr'o cazarmă din Washington, vorbea la microfon, şi conducea astfel manevrele a mii de soldaţi, care se găseau într'un câmp de exerciţii din regiunea marilor lacuri. Ordinele căpitanului erau redate de puternicele difuzoare instalate în diferitele puncte ale terenului de manevră.

Vegetaţia regiunii polare

După părerea unor cercetători din Canada, e cu totul greşită vechia teorie, după care regiunile din nordul cercului polar arctic, ar fi lipsite de vegetaţie şi acoperite în permanenţă de zăpezi şi bancuri de ghiaţă.

Exploratorii, în urma ultimelor incursiuni în regiunile polare, au constatat că la mai puţin de 400 mile de polul nord există o vegetaţie bogată, cu o mare varietate de flori şi peste 500 de specii diferite de plante.

In interiorul cercului polar, există în cursul lunilor de vară, grădini, în care cresc în abundenţă fasolea, cartofii, sfecla, tomatele etc., şi aceasta pentru motivul foarte simplu că în timpul acestei epoci a anului, soarele străluceşte pe cer în mod neîntrerupt 20 de ore din cele 24 ale zilei.

Culturile de legume sunt practicate în special de misionari şi de vânătorii de animale cu blănuri.

Guvernul canadian a hotărât să creeze câteva terenuri experimentale în ţinuturile arctice, în scopul de a determina ce specii de cultură se potrivesc mai bine pentru aceste zone, date fiind condiţiunile solului şi clima.

I. S.

Cel mai mare succes
al teatrului românesc

TITANIC VALS

Comedie în 3 acte de Tudor Muşatescu, a apărut într'un elegant volum cu fotografiile tuturor interpreţilor şi a diverselor scene din piesă. — Editura „Adevĕrul".

Preţul Lei 50

PAUL EISNER

Revederea

(Un parc. O bancă pe care şed doi inşi. E luna August, ora şase seara).

Ewald. — ...acum o jumătate de oră, cu trăsura unui prieten. In vilă era numai fetiţa mea; ne dusesem împreună s'o căutăm pe soţia mea...

Edith. — Va-să-zică, fetiţa care şi-a luat adineaori rămas bun dela tine era copilul tău? Mi-am închipuit. E tare drăguţă. Zece ani?

Ewald. — Nouă jumătate. Dar tu, când ai venit?

Edith. — Acum un ceas, cu soţul meu şi cu o prietenă. Diseară luăm masa la restaurantul din parc, apoi pornim din nou acasă. Am rămas foarte surprinsă...

Ewald. — Noi venim aci în fiecare an. Inge ce face?

Edith. — S'a măritat eri. Dar asta, bine 'nţeles că n'ai de unde s'o ştii tu.... Cu un medic. Aşa pe negândite.

Ewald. — Dar n'are decât....

Edith. — Douăzeci. Nici eu nu eram mai mare. La urma urmei, e mai bine aşa, mai uşor. Cum văd, ştii mai puţin chiar decât mă aşteptam?

Ewald. — Unele lucruri, totuşi.... Am fost de faţă la nunta ta. Apoi am venit odată în vizită. Inge avea pe atunci zece — deci acum zece ani. Pare desigur ciudat cum un văr şi o verişoară se pot separa aşa complect unul de celalt. Dar nu, nu-i ciudat, e mai curând o regulă. De altfel, cum îi merge lui Hugo?

Edith. — Mulţumesc. Toate bune.

Ewald. — Şi fiica lui — cum o chema —

Edith. — Thea e căsătorită de opt ani, are copii. Sunt de mult bunică vitregă. Acum constat că într'adevăr n'ai idee despre nimic.

Edwald. — Totuşi, ia stai. Ştiu că Hugo şi-a vândut fabrica şi că s'a retras cu totul din afaceri, că sunteţi mereu la drum, prin Spania, Levant, Egipt, şi că tu trăeşti ca o regină.... ia spune-mi, ce vârstă are Hugo?

Edith. — Şaizeci şi cinci. Arată însă cu cincisprezece ani mai tânăr, aproape mai tânăr decât mine.

Ewald. — Iţi place să exagerezi. Să-ţi fac un compliment de felul cum arăţi?

Edith. — Ca o femeie bătrână. Ca o femee sfârşită. — Sper că nu-ţi place să fixezi apusurile de soare spălăcite. — Nu, nu cred asta, pe mine nici nu se cuvine să mă fixezi. — Iartă-mă, dar nervii îmi sunt sdruncinaţi de câtva timp. — Şi încolo, va-să-zică, nu ştii nimic despre nime?

Ewald. — Spania, Levantul. Egiptul. — Trebue să fi văzut multe lucruri frumoase.

Edith. — Da, era frumos. Dar în memorie năvălesc toate laolaltă, se contopesc, nu mai distingi fiecare lucru în parte; ai impresia....

Ewald. — ... unui covor pestriţ, aşa cum se ţes acum. Trebue să te apropii mult, dacă vrei ca ochiul să prindă fiecare punct colorat. Cunosc acest fenomen optic prea bine. Probabil că-l încearcă toţi oamenii.

Edith. — Atunci, covorul meu trebuie să stea la mulţi kilometri departe de tine. — Te întreb serios, încolo nu mai ştii nimic despre mine? Chiar dacă te duci cu gândul mult înapoi?

Edwald. — Atunci zăresc un păr de fată, revărsat în unde cu sclipiri roşietice, o piele indescriptibilă, rochii înflorate fluturate de vânt — mi se pare că materia se chiamă *voile* — şi par'că aud acum şi un glas de alt profund....

Edith. — Cred că covorul meu împodobeşte acum ultima odăiţă a mansardei.

Ewald. — Ai răbdare, acum încep să-mi reamintesc. Odată i-am tras o palmă fratelui tău; te jignise şi lacrimile tale mă dureau. Dar el mi-a înapoiat palma, sângerându-mi nasul. Mă simţeam totuşi foarte mândru, poate chiar foarte fericit. Stai puţin — pe vremea aceea să fi avut vre-o treisprezece ani.Ceva mai târziu, am petrecut vacanţa la mama ta, la mătuşa Hedwiga. Aveai pe atunci optsprezece ani. Izbucnise un scandal. Băiatul mai mare al medicului fabricii se prăbuşise depe scara pe care o aşezase, din curte, la fereastra odăii tale de baie....

Edith.—Şi cineva dase brânci scării. Că acel cineva erai tu, aflu abia acum. Alt nimic?

Ewald. — Odată, pe când ne aflam singuri în grădină, ai pus zăvorul la poartă şi era cât p'aci să mă striveşti....

Edith. — Şi asta îţi aminteşti mai exact decât mine. Altceva?

Ewald. — Cred, că nu, — ba da — când te duceai iarna la baluri şi rămâneai peste noapte la noi şi soseau rochiile de seară şi atârnau de oglinda de toaletă, atunci îmi vâram capul înăuntru — aveam pe-atunci şaptesprezece ani...

Edith. — Incolo nimic?

Ewald. — Stai puţin...., încolo nimic.

Edith. — Da. Şi acum sunt o femee bătrână. Mai rău decât asta.

Ewald. — Nu vrei să-mi spui ce ai? Suntem doar veri. — De altminteri — mi se pare oarecum ciudat — ce te aduce în anotimpul ăsta aici...

Edith. — O intervenţie urgentă, chiar mâne.

Ewald. — ?....

Edith. — Un myom, Ewald. Mâne intru în sanatoriu. Profesorul spune că ar fi o tumoare benignă. Eu nu cred, Ewald. Sunt moartă depe acum.

Ewald. — Cum poţi să...

Edith. — Lasă-mă, ascultă! Nu vezi că tot timpul ţin mantoul închis?! Dacă ai putea să-mi — să-mi vezi trupul, te-ai îngrozi — dacă ai şti cât pătimesc de luni de zile.

Ewald. — Draga mea Edith — mâne va fi totul bine...

Edith. — Dacă crezi tu. Cât e ceasul?

Ewald. — Şase jumătate.

Edith. — Trebue să plec. Mă aşteaptă ai mei. Du-te acum! Trebue să mă ridic.

Ewald. — Imi dai voie să —

Edith. — Du-te, îţi spun! Şi-mi dai cuvântul tău că nu te uiţi înapoi! Nu trebue să mă vezi! Rămâi cu bine! Salută pe fetiţa ta. Şi pe soţia ta. Acum, du-te — du-te!! N'auzi ce-ţi spun?! Pentru numele lui Dumnezeu, du-te — Rămâi cu bine!

In rom. de AD. B.

Rubrica grafologică

Nicoară. — *Inteligenţă naturală; intuiţie. Tenacitate, care caută să compenseze o voinţă inegală, uneori absentă. Simţ estetic. Sinceritate şi modestie. Fire simţitoare şi delicată. Oarecare nemulţumire şi dorinţă de mai bine.*

„Minte-mă...". — *Simţire puternică ce merge până la sensualitate şi lascivitate. Mândrie personală. Ştiinţa de a disimula, dezvoltată. Ironie şi plăcere de a persifla. — O literă făcută într'un anumit fel nu înseamnează nimic. Sunteţi, în studiul grafologiei, pe o cale greşită. Scrisul trebue judecat şi interpretat în ansamblul lui, nu descompus în „semne" izolate, de sine stătătoare. Trimiteţi adresa dv. exactă pentru a vă răspunde mai pe larg prin poştă.*

Stradivarius. — *Simţul formei, al aparenţei exterioare, căruia i se sacrifică însăşi personalitatea. Siguranţă de sine, unită cu o voinţă fermă. Preocupări spirituale. Fire de artist.*

Ret. — *Tendinţă de înălţare, de perfecţionare. Naivitate. Prudenţă. Reuşeşte, dar cu greu, să-şi menţie echilibrul, sub imperiul simţurilor.*

Dama în hermină. — *Sunteţi o fire foarte sensibilă, dar pentru ca această trăsătură de caracter să devie un instrument literar, trebuie să puneţi întâi ordine înlăuntrul dv. Căutaţi să vă educaţi voinţa, care prezintă diferenţe supărătoare. Organizaţi-vă viaţa în conformitate cu regulile higienei, pe care până acum se pare că le-aţi neglijat. In ce priveşte călătoriile, întrebarea dv. depăşeşte grafologia şi intră în astrologie. S'ar putea totuşi presupune că aveţi o fire de călător, dar nu sunteţi încă pregătit sufleteşte şi trupeşte pentru a suporta schimbări mari.*

I. S. Dellaletca. — *Spirit clar. Tradiţionalist. Iubitor al frumuseţii exterioare. Sensualism profund şi rafinat, aproape intelectualizat. Originalitate.*

Nerăbdătoare. — *Feminitate pronunţată. Nelinişte. Fire foarte impresionabilă. Caracter franc. Mare capacitate afectivă.*

S. S. — *Fire veselă. Oarecare intenţie de poză. Abilitate în toate; şiretenie.*

Dinu. — *Persoană aşezată, iubitoare de tabieturi. Politeţă, sociabilitate. Viaţă organizată; voinţă bine educată. Abilitate şi simţ practic.*

G. St. D. — *Fire egoistă. Poseur. Inteligenţă şi claritate în gândire. Energie. Preocupări materialiste şi comerciale. Bizarerie.*

Isis. — *Suflet simplu şi sincer. Persoană de caracter, iubitoare de dreptate. Deranjament nervos. In ce priveşte cariera, nu se poate risca un pronostic, documentarea fiind insuficientă. Trimiteţi adresa, în vederea unui răspuns personal.*

Doris din Galaţi. — *Cochetărie şi ingenuitate. Inteligenţă limpede îmbinată cu multă feminitate. Persoană sinceră, dar care caută să ascundă lumii adevăratul aspect al eului interior.*

Bogor-Ismail. — *Om energic şi tenace. Foarte materialist şi sensual. Simţurile deasupra intelectualităţii. Nu ţine seama de aşezări sau de tradiţie, când e vorba de a realiza o intenţie proprie.*

I. C. S. Gros. 1912. — *Incredere în sine şi vanitate. Ţine mult la buna stare a propriei sale persoane (la propriu şi la figurat). Foarte energic; voinţă de neînfrânt. Tipul omului care vrea şi reuşeşte să domine.*

T. V. ba. — *Temperament impresionabil şi sensitiv. Agitat, nemulţumit. Se află sub imperiul unor sentimente care îl preocupă. Incredere în sine.*

M. Cernov. — *Concentrare intelectuală şi interiorizare. Preocupări spirituale. Multă originalitate. Desbărat de oarecari mici defecte, poate deveni o personalitate puternică şi interesantă.*

Ilienico-Tulcea. — *Sclavul simţurilor: sensualitate aproape bolnăvicioasă. Totuşi destul de echilibrat, cu toate că voinţa e cam diluată. Materialism.*

Eu. — *Persoană rezervată şi econom. Foarte voluntară. Caracter necomunicativ, dar temperament afectuos şi impesionabil. Nervozitate.*

Marvasi. — *Persoană inteligentă, simţitoare, echilibrată. Defecte puţine (egoism, mai ales). In epoca când scria documentul analizat se afla într'o stare momentană de deprimare, pe care reuşeşte totuşi s'o învingă uşor.*

Pisu. — *Imaginaţie şi oarecare bizarerie. Spirit entuziast, în veşnică căutare. Sensibilitate. Fire delicată şi afectuoasă. Politicos; sociabil.*

Turgot-Timişoara. — *Inteligenţă, luciditate intelectuală. Egocentrism. Voinţă slabă. Timiditate şi discreţie. Iubitor de progres.*

Flor. L. B. — *Frumoase calităţi sufleteşti: sensibilitate, entuziasm, simţ artistic, hotărâre. Sensualitate care iese la iveală cu toate intenţiile de a o stăvili .Trimiteţi adresa pentru a vă răspunde la întrebările în legătură cu cariera.*

Mi-e dor de dragoste. — *Sensibilitate şi impresionabilitate exagerată. Deprimare puternică, poate trecătoare. Pricepere pentru tot ce e fin, delicat, dar, în acelaş timp, sensualitate dezordonată. Egocentrism.*

L. Braunstein 29. — *Persoană econoamă, prudentă. Formalist. Simţurile predomină intelectul. Oarecare egoism, dar şi generozitate uneori. Materialism.*

Cezar Haşenbel-Valea Rea. — *Energie şi hotărîre. Violenţă. Sensualism puternic. Cultură. Mândrie. Iritabilitate. Impacienţă.*

Z. G. Sft. Gh. — *Persoană a cărei superioritate reese net. Om inteligent, cult, perfect echilibrat sufleteşte, iubitor de frumos, având o inteligenţă maleabilă ce se întinde şi în suprafaţă şi în adâncime cu aceeaş uşurinţă, gândire clară şi intuiţie puternică. Işi cunoaşte propria valoare, fără ca să meargă până la vanitate. Voinţă bine organizată. Bunătate şi devotament.*

Ştefan Ioan.— *Multă bizarerie. Fermitate. Simplitate sufletească. Sinceritate. Materialism. Egoist în fapte, fără a fi din fire astfel.*

Pinelia M.—*Intelect desvoltat, care ştie să supună şi viaţa afectivă controlului său. Sănătate fizică şi sufletească. Echilibru. Voinţă. Bun gust. Altruism.*

D. I. V. — *Generozitate. Ironie. Materialism. Inteligenţă. Cultură (mai curând literară sau juridică decât tehnică).*

P. C. M. — *Economie şi meticulozitate. Originalitate. Dezordine sufletească momentană. Sinceritate. Nervozitate pronunţată.*

MIHAIL MAN

Tabletă prieteniei

M. Sevastos

N'aș vrea să pară întârzierea mea suspectă, când, unul câte unul, confrații de literatură relevă cei 8 ani ai d-lui M. Sevastos, petrecuți la foaia literară care și-a pus o fărâmă de încredere în picătura mea de cerneală săptămânală. Prietenul vechi și bun, Galaction, cu cotul căruia din sutană silabisesc alături de inima mea, pe colțul mesei literare, ritmul și măsura cuvintelor dintre două puncte de text, a scris și el o pagină, și nu mai e de așteptat. Nu o să fie afectat d. Sevastos că manuscrisul meu trece la tiparul d-sale: un om trebue să suporte și supărarea.

Opt ani nu fac un jubileu în istorie dar compun un eveniment în durata unei publicații intelectuale românești, răzimată pe singurele-i puteri. Dacă ne gândim la fenomenul stăruitor de dispariție al tuturor publicațiilor cu periodicitatea deasă și precisă, scoase când de un ziar cu tiraj când de o grupare de colegi, nu e nevoie de alte date pentru a înțelege că Adevĕrul literar *se citește și se vinde, nici din pricina hârtiei nici dintr'a literii, ci pur și simplu din pricina d-lui Sevastos.*

Acest camarad, care la Iași lucra cu d-nii Stere, Ibrăileanu, Sadoveanu, Topîrceanu, Demostene și câțiva alți confrați Botezi. la Viața Romînească *și alterna versul ghimpat cu măceșii prozei, nu s'ar fi știut că poate renunța la pana cea mai lungă a păunului, purtată de poeți când în coadă și când pe vârful nasului, în echilibru, și că va da ziarelor o colaborare ordonată, o redacție organizată și o conduită trasată geometric.*

Il cunosc pe d. Sevastos de 20 de ani. Imi plăcea sănătatea ochiului cinstit, portretul lui deosebit de frumos și distanța politeței, pe care o moștenea parcă dela o ascendență de mare boerie. In traficul circulației dintre cărți și oameni, buna creștere și ținuta sunt puțin cunoscute. Din născare sau din subtilitate, nuanța ar trebui să facă parte din raporturi, strecurată până în prietenie și chiar mai departe. Confratele care te bate pe burtă și te mojicește, este curent: există genuri de frăție colegială, compuse. Cunoscut câteodată în ceeace se chiamă intimitatea lui, literatul e departe de a fi dacă nu un domn, dar măcar un chelner rezervat.

Sunt oameni care-ți dau cu „mă" și-ți zic cum te chiamă, în chiar momentul când ți s'a umezit pipăitul de sudoarea mânii lor. Ai sensația de oroare că le-ai băgat degetele în stomac sau că ți-au prezintat să le strângi la suflet ficatul. Și acestor rândași de la bucătăria spitalului ți-ar veni și dumitale greu să le pui vorbele la o formă civilă: le răspunzi numaidecât cu „tu" și dacă-i întrebi de sănătatea părinților alegi ecuația „ce face tattu?" ca să nu te lași biruit.

D. Sevastos este dintre acei camarazi căruia i te adresezi cu domnule, de 20 de ani și care îți răspund până la sfârșitul zilelor cu dumneata. Francezul nu utilizează fără sens, pe „vous" nici în dragostea de idilă și de apartament. Discret, atent și făcând absfracție naturală de persoana lui, d. Sevastos a știut să-și facă un prestigiu și să și-l menție fără efort și silă, în mijlocul colegialităților diverse.

Adevĕrul literar *poate fi cenzurat, criticat și, evident, înjurat: regularitatea și plenitudinea lui, repetate de 52 de ori pe an, sunt într'adevăr, supărătoare, dar nu poate să nu fie citit. Sobrietatea lui face autoritate și aranjamentul textului, încolonarea lui, litera, pauza, titlul, gravura, distribuirea materiei atestă un gust, pe care l-au încercat zadarnic alte foi. Primejdia unui ziar literar fiind pe de o parte trivialul și pe de alta hermetismul, care amândouă omoară, greutatea consistă în alegerea unei mijlocii constante, între selectarea exagerată și între cititorul cultivat, care oricum s'ar pune problema, are dreptul să te urmeze sau să se lepede de d-ta.*

D. Sevastos are totuș un defect: se duce la vânătoare. El și d. Sadoveanu pretind că și vânează, trăgând cu pușca într'o pasăre care străbate cerul. E cu neputință. Nu se poate ca eleganța morală și politeța sensitivului Sevastos să nu-i strige cucului, cu pușca ridicată, înainte de-a trage în sufletul lui:

— Dă-te la o parte!

T. ARGHEZI

Miss 1933 despre Shakespeare

După ce s'a jucat piesa lui Shakespeare, „Măsură pentru măsură", miss 1933 scrie la „Gloucestershire Echo".

„Simțul meu de pudoare și de puritate a fost jignit. Limbagiul grosolan și vulgar al personagiilor, obiceiurile lor lipsite de cea mai elementară higienă, și lumina pe care o aruncă asupra femeilor și a sexului, m'au scârbit, cu toate că nu sunt prudă. Este oare vre-o piesă modernă în care condiția femeii nemăritate, pe punctul de a fi mamă, să fie expusă și discutată cu atâta lipsă de orice discreție? Să fie oare printre spectatorii vreunei piese moderne oameni, care să se amuze ascultând povestirea moravurilor celor mai intime dintr'un bordel? E posibil ca toți să asculte, fără să se clintească, cum povestește Mariana pierderea fecioriei ei, cu o îndrăzneală și o lipsă de orice perdea, care întrece cu mult așa zisa imoralitate a tineretului din 1933?!"

Desigur miss 1933, este o fată sătulă până în gât, de a auzi mereu că Shakespeare este cel mai mare dramaturg din toate timpurile. Ascultând o piesă de-a lui, caută să-și exercite dreptul de a judeca prin ea însăși și a nu mai repeta fără nici un control părerea generală. Părerea sa este că dacă Shakespeare scrie în felul în care a scris „Measure for Measure", ea nu poate admite că ar fi în adevăr ceva de capul lui.

Dar miss 1933 judecă pe Shakespeare în primul loc numai după o piesă a sa, iar aceasta nu e nici leal, nici nu dovedește mult spirit critic. Se poate oare judeca valoarea lui Bernard Shaw ca dramaturg numai după „Profesiunea doamnei Warren"?

Apoi miss 1933, uită timpul și tonul societății în care a scris această piesă, marele Will. Este un simț istoric de care trebuie să fim călăuziți în judecățile noastre estetico-literare.

Vorbele cele mai inofensive, ca simpla denumire a lengeriei celei mai apropiate de corp, vreau să zic cămașa sau pantalonașii, jigneau pudoarea mamelor noastre, într'un timp nu prea îndepărtat. Apoi nu mai departe de cât pe timpul regelui Oskar, frizele de pe pereții unui restaurant de noapte, care reprezentau satiri și nimfe, au ridicat un așa scandal, în parte din public, în cât un senator a pus chestiunea în parlament ca una „ce primejduește fundamentul moral al Suediei". Până și regele, însoțit de miniștrii săi, s'a dus la fața locului, să constate prin el însuși imoralitatea lucrului. Intâlnind pe senator, după aceia i-a spus că el nu vede atâta imoralitate în acea pictură. Senatorul a concedat și el că „nu ar mai avea nimic, de spus dacă satirii și nimfele ar avea, cel puțin, verighete de cununie pe deget"!...

Cei puțin mai în vârstă își aduc aminte de timpul când se cerea absolut o frunză de viță pe nudul statuilor...

Miss 1933, din orice țară ar fi, trebuie deci să se gândească în ce vremuri trăește și să admită că dacă unele lucruri, foarte firești și inofensive pe timpul marei Elisabetha a Angliei, o îngrețoșează și o indignează, foarte multe lucruri din cele pe care ea însăși le găsește „pure și delicate", ar putea foarte bine să îngrozească pe contimporanii lui Shakespeare.

Felul acesta de a judeca pe Shakespeare este caracteristic pentru tonul și atitudinea critică obișnuită. Ar trebui însă să se ia în considerație faptul că dacă Shakespeare ar fi scris numai lucruri vulgare și jignitoare pentru delicatețea unor rafinate misse, *numele lui n'ar fi strălucit prin veacuri și piesele lui nu s'ar mai juca pe scenele tuturor teatrelor cu acelaș succes nediscutat. Dacă e vorba să se lovească în cei mai bătrâni, tineretul ar putea să aleagă mai bine!...*

BIBLIOTECA „DIMINEAȚA"
No. 163 PUBLICĂ
„CELE 5 NUVELE RUSEȘTI

într'o traducere excelentă
a d-lui **Ștefan Baljalarski**

O nuvelă din literatura rusă clasică **(Cehov),** două nuvele moderniste **(Kuprin),** una... sovietică **(Voljenin),** și una scrisă de emigranții ruși **(Lew Maxim).**

Tot mai bine așa!

Fragment

Locuința unui menaj liber: Livia Tacu, medicinistă + Dorel Minescu, technician. Scena reprezintă o cameră largă, în raport cu înălțimea, mobilată modern, fără exagerare, simplu dar confortabil. Aci se lucrează, se primește, se ia masa. O lampă cu abat-jour galben, translucid, e aprinsă pe o măsuță lângă sofa. Dormitorul e despărțit printr'o ușă. Draperia e trasă.

Dorel stă întins pe sofa; a cetit și a fumat.

Livia, abia sosită dela serviciu, se odihnește într'un fotoliu.

La ridicarea cortinei, admiteți că discuția e începută — pe un subiect necunoscut.

Dorel: Da? Sunt tare?... Și pentru că sunt tare și îndur multe, înseamnă că eu nu simt?... De-asta mă chinui?

Livia: Ce-ți pasă! Treci ușor și peste asta. Se cunoaște de pe acum învingătorul.

— Tot eu voiu învinge chiar dacă sufăr?... Da? Se poate întâmpla să fiu tare și să cad, doborât de voi, — de lume și de tine!

...Sunt tare pentrucă lupt totdeauna contra altora, care mă atacă și, de multe ori, cu mine însumi, nu pentrucă înving câteodată. Să știi tu! Vă este ușor vouă, să socotiți laolaltă tăria și îndurarea cu nesimțirea! — Le luați ușor, la suprafață. Bărbatul din cauza căruia ați plâns, odată, e clasat repede: crud. Acela care v'a împrăștiat cândva, în discuție, argumentele voastre copilărești, e etichetat: tare. Și, fără vre-o legătură, într'o sferă mai mare, ei sau el, sunt în acelaș timp topor de oase: rezistent.

Vai, vai! Durerea voastră, nu contest, e vibrație... vălurile ridicate de briză. Dar asta e suferință? E zdruncin, e furtună și clocot până în adâncuri? E cheltuială din tinerețe, din dispoziție, din viață? Nu, părticică din mine, nu! N'aveți dreptul să vă plângeți de dărnicia naturii. — V'a făcut slabe dar în acelaș timp elastice. Impresionabile dar cu o mare putință de adaptare. Unde cădeți, vă potriviți... bine! Darul mimetismului îl are desvoltat sexul vostru.

— Ditirambic, ca totdeauna! Specific bărbătesc. Sau taci, de nu poate scoate cineva dela tine o iotă sau, când te pornești, zadarnic să'ncerce cineva o contrazicere. — Te-aștept să termini!...

...Te-ai epuisat, iubitule? — Fără'ndoială că-mi place să discut cu tine — sclipitor, cult, mare bagaj de cunoștințe — dar pornit. Pornit contra femeii! Nu *vrei* să fii serios. Pot eu susține o discuție cu cineva care mi-a repetat, nu a doua oară, nu a noua sau a suta oară, dar mai știu eu a câta mia oară, că femeea e obiect?!

— Pardon!... Am zis prima oară, tot așa ca și a mia oară că: femeea trebue so-co-ti-tă obiect, bineînțeles din punctul de vedere bărbătesc.

Bărbatul care vrea să fie mulțumit în dragoste, să nu se aleagă prea curând cu cenușa... unui foc, la care s'a încălzit altcineva, numai cu drojdia... unei cafele, pe care a băut-o ea, să considere și să se poarte cu partenera precum se poartă cu obiectele. Firește,... cum tratează cel mai prețios, cel mai fragil, cel mai scump... dar obiect. Ar trebui să-mi apreciezi dumneata cumsecade franchețea, nu să o speculezi. N'am fost imprudent când ți-am spus gândurile mele... nu, nu regret. N'am avut pe urma lor, și nici n'ar putea să-mi vină dela tine neplăceri, aruncări de pietre'n scăfârlie... Dar de'nțepat nu te lași! Imi întorci vorbele, doar-doar o eși o contrazicere, o armă cu două tăișuri.

Voi, scuză această fatală generalizare, o faceți din instinct, când vă luptați cu bărbatul. Parc'ar fi de cucerit ceva! Par'că aceasta ar fi resortul de durată al uniunii bărbat-femee: prinde-l descoperit și-atinge-l bine!

Pe bărbat trebue să-l rănești adânc, să-l doară, abia se hotărăște să răspundă. Și, dacă atunci nu mai păstrează măsura, cred că ar fi cazul... circumstanțelor atenuante.

—...Recunosc!... Regret... Fie!, îți acord circumstanțe atenuante dar,... fii bun tu și aranjează ceva cu ceaiul nostru! Să nu întârziem... N'aș vrea să ne aștepte amicii. Eu pun masa, tu... tu te ocupi cu restul. Biscuiți, unt, cremă, avem... Miere... puțină, în chisea. Așa!... Vezi sus, la stânga. Eu nu iau!

(Și-a scos pantofii; e în pantofi de casă fără toc, mică, aproape copilă. Iși desface încet rochia, într'o parte și trece domol în dormitor, strângând draperia. — Vine apoi cu un prosop mare pe umăr. — Scenă mută. — In acest timp, Dorel a întors butonul la priză, a luat vasul pentru ceai, a pus în el apă, la bae, l-a așezat pe réchaud. Se învârtește împrejurul mesei și se hotărește s'o așeze, tot el. Ia cutia biscuiților...)

Livia (din dormitor): Ce zici, Dorel? (vine). M'am mai îngrășat?... Do-re-el?... Uite umărul rotund, rotofei... așa cum era când... ne-am cunoscut... și-ți plăcea! Umărul mamii, umăr! ...Să-l sărut — pentru tine?

Dorel (întorcându-se, lasă cutia cu care s'a plimbat în mâni, și se apropie uitându-se la umăr, cercetător, ca un doctor pe sub ochelari): — Hm, da! Bine, bine, coniță! Just cum trebue! Calmul și pacea vă fac mai frumoasă! (Revenindu-și, tare):

— Nu, nu, să nu-l săruți pentru mine, că-l sărut eu. Și pe stângul și pe celalt... Așa... așa... așa!... (Apucându-i brațele o apropie de el și-i așterne pe bust sărutări. Ea se apără cu palme ușoare peste mânile lui, râzând. — Dorel o ia în brațe, ca pe un copil, și, legănând-o, părăsește camera).

In timp ce draperia închide dormitorul în întuneric, cortina se lasă în fața camerei luminate... și apa de ceai fierbe în clocote!

C. GR. GRIGORESCU

Din carnetul unui muncitor

Drum de țară

Fii călător cu mine când pe cer
Se joacă porumbeii bunăoară,
Și scutură azurul de Prier,
Zburând, deasupra unui drum de țară
Și prin lorgnonul meu ai să zărești
Acest șirag
De proaspete imagini câmpenești;

— Spre-un ochiu de lac trecând un șnur de rațe
Pe lângă-o cruce sură și 'nclinată
Ce parcă stă să ia de jos în brațe
Un mărăcine scund care-i arată
Costumul lui de floare parfumată.

Și peste lac, pe 'ntinderea rurală
Aproape de-un platou ai să zărești
O casă de pământ patriarhală,
Cu zâmbet de mușcată la ferești,
In fața cărei pasc (sau beau lumină)
O ciurdă de viței de vatelină.

Și mai departe stă sub zări pitit
Un mic canton de doi cireși umbrit,
Atât de mic de crezi c'a azvârlit
Acolo o cutie de chibrit
Un fumător
Ce-a stat cândva sub pomi la umbra lor.

Acum urcând un dâmb ce râde 'n soare
O brișcă neagră o furnică pare
Și-un om răzleț ce merge pe câmpie
Un i pe-o coală verde de hârtie.

Și mai departe drumul face praf
In jurul unui stâlp de telegraf
Ce stă proptit de-un nouraș de lână
C'o ceașcă albă de cafea în mână.

CRISTIAN SÂRBU

CITIȚI TOȚI AZI:
în „LECTURA" — FLOAREA LITERATURILOR STRĂINE —
ORBIRE — ROMANUL UNEI FEMEI INDIENE —
de RABINDRANATH TAGORE
Marele poet și apostol indiat. Laureat al Premiului Nobel.
Lei4, Romanul complect. — La chioșcari și librari.

RUDYARD KIPLING

Minunea sfântului Juban

Vizitatorul fusese atras la 20 de km. dincolo de șoseaua comunală în construcție, de faima unui mic vitraliu din veacul al XIII-lea ce reprezintă, zice-se, un sfânt cu coif și aureolă — nici mai mult nici mai puțin decât Sf. Iulian d'Auvergne — și care se află în biserica satului Saint Juban, jos în vale.

Dar în biserică era o nuntă, urmată de colecta obișnuită, pentru pomană. După ce alaiul de nuntă ieșise afară în soare, doi băeți din cor se luară la bătae pentru un biet *sou.* Dintr'un salt preotul înalt și bătrân fu pe ei, îi ciocni cap în cap, îi despuiă de vestmintele bisericești roșii cu dantele albe; și ei se rostogoliră — o pereche de ștrengari în negru, înlănțuiți în luptă — dincolo de prag, până spre coasta povârnită. El sta în ușa bisericii și se uita în jos la satul dela picioarele lui, pe jumătate îngropat în lumânările castanilor sălbateci.

„Toți băeții din cor sunt niște drăcușori", zise blajin preotul și scobori la praznicul de nuntă. Infățișarea-i era mai puțin de *curé* decât de soldat, fiindcă anteriul i se legăna ca o manta în marș, iar gâtul n'avea acea înclinare, „încovoiala preotului", cu care Biserica lui își pecetluește fiii, când îi prinde de mici.

*

Praznicul se sfârșise și arșița zilei se domolise, până să urce el din nou, sub o umbrelă uriașă, și să găsească pe vizitator printre ruinele de lângă bisericuță.

„Imi impun regula de a nu fuma decât când mi se oferă. Mulțumesc foarte mult!... Trebue să fie tutun de Smirna". Dădu drumul fumului pe nările fine. „Da, e *chiar* de Smirna. Bun!... De când sunt aici? De peste patruzeci de ani... Nu. Niciodată n'am stat mult aiurea. Mă mulțumesc cu acesta..."

„Oameni buni. Sat alcătuit din câte-va familii vechi — Meilhac — Leclos — Fallona — Poivrain — Ballart... Nici bogați, nici săraci. Când s'o face drumul pentru autobuze prin vale, or să fie mai bogați... Cărți poștale pentru turiști, un hotel și un anticar, cu siguranță, aici alături de biserică. Un Sindicat de inițiativă mi-a și propus să scriu despre frumusețile ținutului și despre viața sfântului Juban. *Vezi bine* că a existat! Era un Gal ce comanda o legiune galică, pe vremea când creștinismul se răspândea în armata romană. Ne lup — se lupta cu Bo — cu Germanii și era tocmai în ajunul atacului, când vreo câțiva dintre ofițerii lui aleseră tocmai clipa aceia, ca să-și arunce armele și să îmbrățișeze crucea. Știind că el fusese botezat, se bizuiau pe simpatia lui; dar el le ceru să aștepte până la sfârșitul luptei. Le spuse, de fapt: „Dați Cezarului ce e al Cezarului și lui Dumnezeu ce e al lui Dumnezeu". Unii îl ascultară. Alții nu. Dar chiar și cu trupele „defaitiste" și demoralizate, tot câștigă lupta. Erau gata să-l ducă în triumf, când el își scoase cununa de laur și de pe carul triumfal chiar, se lepădă în fața tuturor de meseria lui și de zeii vechi. Incât — bănuesc că era nevoe, pentru menținerea disciplinei — i s'a tăiat capul pe câmpul de bătae pe care îl cucerise. Aceasta e legenda...

„Minunile lui? Numai una se știe. A reînsuflețit pe un om pe patul de moarte, șoptindu-i ceva la ureche; și omul s'a sculat și a râs. (Aș vrea să știu și eu gluma asta). Deaceia avem un proverb la noi în vale: „Numai sfântul Juban te-ar putea face să râzi". Mi-l închipui ca pe un soldat bătrân, strașnic la datorie, dar și nițel cam *farceur.* In fiecare an țin de ziua sfântului o predică în cinstea lui. Și, băgați de seamă, când a venit războiul, viața lui s'a potrivit tare bine cu situația...

„Au mobilizat pe preoți? Vezi bine! Eu m'am dus... Da, monsieur... și m'am întors fără o sgârietură... Dumnezeu e bun și m'a scutit și de întunecimea sufletului ce acoperea și mai acoperă încă, pe atâția — îndoiala — neîncrederea —. Crezusem — Doamne iartă-mă! — că e greu să pătrunzi în sufletele oamenilor mei de aici. Dar le-am văzut, după războiu, deschizându-se până în fund! Unii au intrat în iaduri, de a căror ființă nici nu visaseră — ale căror grozăvii n'aveau cuvinte să le zugrăvească. Incât ei — oameni turburați — au avut nevoe de mai multă îngrijire în anii de după războiu, chiar decât la Chemin des Dames... Da, am fost și acolo, când se părea că nu mai e nădejde pentru Franța. Acum știu cum își poate cineva pune capăt zilelor numai de frică!

„Și mai erau și aceia, neatinși, pe care războiul îi împietrise la suflet. Mai ales era Martin Ballart, singurul care s'a mai întors din familia lui, fiul unei femei cumsecade, ce murise dându-i naștere. La el, ce-i drept, țineam dela început și cred că și el ținea la mine. Da, chiar când îl luasem ca băiat în cor — ați văzut tipul, la nuntă? — și trebuia să-l muștruluesc foarte des. Nu era nici isteț, nici frumos, dar avea niște ochi de câne vesel și credincios, și râsul lui Pan însuși. Și la urmă s'a întors vlăguit, uscat, mut — o nălucă ce se rodea pe sine însăși. Și mai era și draga lui... Când s'au întâlnit iar, el n'a recunoscut-o. Ea a spus: „Nu-i nimic. Am să aștept". Dar el rămânea cum era. O, muncea — nu era vreme de lâncezit — dar lucrul nu-l tămăduia. Locuia la început cu o mătușe a lui, colo jos. Și se ascundea uneori câte un ceas-două, și când se întorcea se vedea că e iar cuprins de chinuri. Eu îl supravegheam, firește. Era o fotografie mică — una din blestematele acelea de fotografii Kodak: un tânăr într'o tranșee, dansând languros cu un schelet. Asta era cheia obsesiei lui... I-am lăsat-o. Să i-o fi luat, ar fi putut avea o criză. Dar afară de asta, am încercat orice leac, până și descântece... Și de ce nu? Dumneavoastră le ziceți microbi. Noi le zicem Diavoli... Doar un lucru mă mai făcea să nădăjduesc: Ii plăcea tovărășia mea. Se uita la mine cu niște ochi de câne chinuit și mă urma întotdeauna. Până la urmă locuia, de fapt, aici. Ședea liniștit, în timp ce eu jucam pichet cu învățătorul satului, Falloux...

„A, *acesta* era un tip asupra căruia războiul avusese proastă înrâurire. Nu, nu fusese în armată. Avea nu știu ce boală internă: eu îi spuneam totdeauna că e doar constipație de ateism. O, da — era grozav de liber-cugetător! Un om cu o barbă deasă și neagră și cu o minte ce nu era niciodată împăcată până nu ocăra urât pe Dumnezeu și pe sfinți. Istorioare necuviincioase și epigrame, înțelegeți. Pe sfântul Juban îl făcea militarist și impostor — tocmai el, „defaitistul" cu burta de Zeppelin. Dar știa să joace pichet și era mai puțin vătămător la mine acasă, decât la cârciumă — să o otrăvească cu glumele lui. Eu îi spuneam că o să fie mântuit din pricina „neștiinței lui nebiruite". Atunci tuna:

„Bine, dar dacă Dumnezeul dumitale e câtuș de puțin logic, o să fiu blestemat!"

„Fii mulțumit", răspundeam eu. „Dumnezeu nici n'o să-ți audă vreodată numele. Impreună cu tot cartelul vostru, o să capeți dela vre-un drac, specialist dintre cei mai mărunți, un certificat că ești incapabil să primești chiar învățătura elementară".

„Atunci se apuca de barbă și svârlea cărțile, pe care bietul Martin ni le aduna de jos. Dar afară de mojicia față de Dumnezeu și de superiori, ducea o viață exemplară. N'avea încotro! *Ea* avea grije de asta. Cum nu credea în Dumnezeu, el se însurase firește cu un diavol, în fața căruia tremura. *Ea* îl ducea la biserică. De aceia era pe urmă nebun de tot la mine acasă, în fiecare Luni seara.

„Pentru bietul Martin mă rugam întotdeauna; dar nu cu patimă, până când mătușa lui îmi spuse că vrea să-l ducă la Lourdes... Ați văzut Lourdes, Monsieur? A-ah!...

„Așa că i-am arătat necazul ăsta nou și bietu-mi suflet nevoiaș, lui Dumnezeu. El a fost cel ce mi-a pus în minte gândul — mi-aduc aminte până și noaptea exactă — să mă rog serios sfântului Juban. Mă mai rugasem eu lui, firește, de multe ori înainte, dar în clipa aceia îmi dădui seama că rugăciunile mele — ținând seama de cariera lui seculară — nu fuseseră destul de precise sau accentuate. Gândul acesta mă ținea treaz. M'am sculat, m'am dus la biserică — e, cum vedeți, la trei pași. La urmă mă pomenii că înfățișam cazul meu nu formal, unui sfânt, ci oficial, ca unui ofițer, comandantului meu. Am spus cam așa:

„Domnule general, a venit vremea să intrați în acțiune. V'ați dat viața ca să vă faceți cu cinste datoria de militar. Sunt vreo două milioane de Gali care și-au dat-o pe a lor cam tot pentru acelaș lucru; precum și douăzeci și trei chiar de aici, din satul nostru. De sigur că unii din ei vi se vor fi și prezentat până acum! Mă adresez dumneavoastră simplu deci, ca un leat bătrân ce încearcă să respingă atacul Dracului împotriva sufletului lui Martin Ballart, căprar din al 743-lea de linie, citat de două ori la ordinea de zi. (Trebue să fii întotdeauna precis cu superiorii). Mi-am isprăvit munițiile. Dumnezeu mi-a poruncit să vă raportez dumneavoastră. Nu vă cer minuni fățișe, fiindcă, fie vorba între noi, nu țiu de loc să ajungă colțișorul nostru plăcut un al doilea Lourdes. Vă cer numai, ca unui superior, ajutor în cazul unui băiat bun care, datorită războiului, trăește de viu în iad". Și încheiam, textual: „Domnule general, multe reputații se bazează pe o singură biruință. Și asta tot războiului i se datorește. Dar vă amintesc respectuos că după ce ați fost la pensie o mie șase sute de ani, nu e prea mult ca un soldat bătrân și foarte obosit, din neamul dv., să ceară un mic ajutor dela comandantul său..."

„Cred — ba chiar *știu,* din ce s'a întâmplat mai apoi — că atacul acesta din urmă l-a urnit. Mi se părea că toată noaptea lui Dumnezeu chihotește deasupra mea. M'am dus iar la culcare și am dormit plin de încredere...

„Dacă am așteptat vreun semn? Par'că Gouraud a dat vreunul când ne-a răsbunat pentru Chemin des Dames — când a lăsat pe dușmani să cadă în cursă prin propriile lor mișcări? Nu! Imi vedeam de lucru și mă rugam mereu pentru Martin.

„Pe urmă, într'o zi a sosit în vale — cum face în fiecare an — un lucrător ambulant ce drege umbrele. Ingrijitoarea mea găsise o bucată de stofă ca să-mi îmbrace din nou umbrela, care cum vedeți e cam grozavă ca mărime și destul de străveche. De fapt nici nu știu de o mai fi existând vreuna de felul acesta, făcută, vedeți, chiar din oase de balenă. Ia priviți! Așa cum o vedeți de mare, era încă și mai mare când sosi meșterul. Bucata de stofă a Mathildei mele se dovedi nepotrivită ca lărgime. Dar omul spunea că, tăind puțin din vârful arcurilor,

Desigur miss 1933, este o fată sătulă,

o să poată împăca lărgimea cu stofa. Rezultatul îl vedeți. Ceva mai mică, dar în general aceiaşi. Şi tot atât de trainică. Mon Dieu, de *asta* era nevoe... Da, câteodată îndrăznesc să-mi închipui că hoinarul acela soios o fi fost chiar sfântul Juban!...

„Asta se petrecea între timp — pe când sfântul își pregătea linia a doua — tocmai ca Gouraud al nostru.

„Şi ziua sfântului nostru, în anul acela, era ploioasă, încât ştiam că toată lumea o să vie la biserică. Fusesem chemat afară din sat înainte de predică — la vreo câțiva chilometri în jos, pe drum. La întoarcere, cum apa curgea şiroaie din ea, mi-am pus umbrela reparată să se usuce... Dar să mergem până la biserică. Nu-s nici trei paşi până acolo, şi-am să vă arăt locul. O să fie şi mai răcoare înăuntru... E adevărat că suntem grozav de părăsiţi, dar cum spuneţi şi dv., fereastra e un giuvaer. Înfăţişează fără nici o îndoială pe sfântul Juban...

„Umbrela? Am pus-o aici, în dosul stâlpului acesta, afară din sacristie. Şi alături de stâlp, cum vedeţi, e singurul nostru loc pentru vestminte — scrinul acesta, cu rafturile lui. Băgaţi de seamă că mi-am pus umbrela, tot deschisă, în locul ăsta, într'o dungă. Aşa! In ce mă priveşte, când predic, deşi nu-s cine ştie ce orator, prefer numai anteriul — împiedecă mai puţin acţiunea; dar — în cinstea sfântului nostru — mi-am pus patrafirul. In acelaş timp spun celor doi băeţi din cor — care erau tocmai ca acei pe care i-aţi văzut după nuntă; e un tip hotărît de Diavol — să-mi pregătească vestmintele pentru binecuvântarea care o să urmeze după predică. Era treaba lor să scoată vestmintele, cum se cuvine, din dulapul de colo. Cum întârziau, fac un pas în lături să mă uit fiindcă — un băiat de aceştia e în stare de orice — mi se părea că au ales tocmai timpul acesta ca să se joace cu umbrela mea. Ii întreb de ce nu-mi lasă umbrela în pace. Unul răspunde că nu poate; iar pe celălalt îl apucă râsul grozav al băeţaşilor nervoşi. Dumnezeu să mă ierte, dar nu prea am răbdare. I-am înştiinţat că am cum să-mi întăresc ordinele. E un ecou în locul acesta, potrivit pentru voce în clipele dramatice.

„Dar în clipa aceia veni rândul umbrelei mele să intre în scenă. Se depărtă de mine, cu cei doi tineri legaţi de puncte diferite ale circumferinţei sale. In acelaş timp se învârtea greoi în umbra de colo. Eu o urmam uluit şi ceream lămuriri pentru ocară. Ea răspundea cu două glasuri deopotrivă de plângătoare, că e legată şi nu se poate desface singură. Mă grăbesc să-i viu în ajutor. Băeţii mi-au spus pe urmă că au tălmăcit rău graba mea. Atâta ştiu că umbrela mea, tot deschisă, dar chinuită de apăsări neegale, scobori într'un chip nemaipomenit cele trei trepte de colo, în biserică, unde lumea aştepta predica. De-o parte a cercului ei, unde vedeţi, era un băiat cu faţa înăuntru, trăgând cu ghiarele de dantelele-i dela piept şi dela cot. De cealaltă parte era tovarăşul lui, apucat strâns de subţioară, sus, unde nu putea ajunge cu mâna cealaltă, fiindcă stătea cu faţa în afară, ţintuit acolo de vestminte. Efectul central, Monsieur, era o pagodă foarte puţin curioasă, ce conducea un *pas de trois* într'un locaş sfânt, cu acompaniament de miorlăituri tot mai puternice. Asta, înainte de prăbuşirea celor doi tineri. Fie din întâmplare, fie dinadins, copilul cu faţa înăuntru îl apucă pe celălalt de cap, pe la spate. Noroc că noi, în Franţa, radem copiii pe cap; dar băiatul avea unghii, acesta, iar celălalt protesta...

„Eu? Eu îi urmam, spun oamenii, pas cu pas, încet, cu gura căscată. Vreun instinct, fără îndoială, mă înştiinţa să nu mă apropii ca să nu fiu — ăă — prins în vârtejul acesta. Şi apoi, lucru ce mi se întâmplă mie adeseori pe neaşteptate, incidentul mi se părea hazliu. Doream să-i văd sfârşitul... Dar acesta era doar începutul. Lumea gâfâia. Umbrela mea îşi vedea de drum, şovăitoare, dar fără întrerupere. Atunci unul din copii începu să plângă. Celălalt după el... Şi atunci? Atunci. Monsieur, acel Falloux, ateul practic şi logic, care crede că raţiunea e isvorul tuturor — sări în drum, strigând:

„Dar sunt legaţi! Staţi la un loc, şi-am să vă desleg". Dar asta nu voiau. Moscheia umblătoare, umbrela mea, luă iar comanda. Vezi că mânerul ei sălta şi luneca pe podeaua de piatră ca un picior de dansatoare, în vârf. Acesta, şi cu elasticitatea firească a arcurilor, creiau toate motivele baletului. Când Falloux se plecă spre marginea umbrelei — fiind miop în toate privinţele — o parte a ei se ridică în sus şi vârful unui arc i se prinse în barbă, sub bărbie. Atunci se văzu că nu se mai poate desface. Făcu mai multe gesturi. Pe urmă strigă: „Acum şi *eu* sunt legat! Staţi pe loc prichindeii naibii, până mă desfac!" Şi lucra cu mânile în desişurile bărbii, ca un sinucigaş care n'are vreme de pierdut. Dar rămânea — sta acolo — însoţind cu ţipete de durere suferinţele cercului potrivnicilor, în a căror orbită se proiectase acum, la nivelul lor, capul dascălului lor temut, strâmb şi ameninţător... Şi atunci?...

„Noi — vedeţi — nu râdem prea tare. Trecusem de punctul acesta încă de când am început. Curând — foarte curând — nu mai puteam râde de loc. Puteam doar să gâfâim cu sgomot, lucru foarte dureros, vă încredinţez — în timp ce necuviincioasa mea umbrelă îşi plimba cei trei prinşi, în unduieri păgâne şi mătănii. Inţelegeţi, era talgerul Salomeei, ce dansa dela sine, cu aerul că petrece de minune, şi oferea tuturor capul Apostolului *şi* al celor doi nevinovaţi.

„Atunci *ea* se sculă de unde şedea şi zise: „Nătângule! Ci stai locului. Am să aduc foarfecele".

„Şi ieşi. Noi nu puteam face altceva decât să gâfâim, să sughiţăm şi să rugăm pe Falloux să stea liniştit. El nu voia — nu putea — din pricina băieţilor care, plângând de ruşine, tot încercau fiecare în parte, să se descurce. Falloux urma fiecare mişcare a lor. Vedeţi, era legat de claia lui de păr, care doare grozav când tragi! Făcea şi el ce putea. Aşa mişcări nu mi-aş fi putut închipui niciodată, nici în vis.

„Se zice că eu stam în genunchi, bătând cu fruntea în spătarul unui *prie-Dieu*, când auzirăm, mai puternic decât orice, râsul Faunului însuşi — draga voce naturală a lui Martin al meu, plină de bucurie nevinovată, strigând: „Mai fă odată! Dacă ţii la mine, nene Falloux, mai fă odată!"

„Ne-am întors ca un singur om, şi fata lui Martin, care stă întotdeauna aşa ca să-l poată vedea, îl luă în braţe. Minunea se întâmplase!... Da, din clipa aceia Falloux pierdu rolul principal. Apoi *ea* se întoarse, ca Atropos. Tăe şi-l liberă; aruncă încolo foarfeca, şi îl duse afară... Eu? Eu luai de jos foarfeca şi urmai operaţia asupra băieţilor, cu mai multă grije. Bărbile cresc la loc, dar nu şi bietele noastre vestminte bisericeşti, când sunt sfâşiate.

„Explicaţia? Modernă şi ştiinţifică, Monsieur. Sfântul Juban — reparatorul umbrelelor — scurtase, cum v'am spus, arcurile umbrelei mele. Uite! Pe urmă învelise capătul fiecărui arc cu un vârf mare de tinichea care, cum vedeţi, se îndoaie în jos şi e calculat perfect aşa ca să prindă înăuntru orice stofă — sau păr. Dar ca să fie mai sigur, pungaşul inspirat, împingând vârfurile care-l scuteau de lucru, a îndoit fibrele — sau cum le zice — dela capătul balenelor. Vedeţi cum ies flămânde în afară, din gâtul fiecărui vârf de arc... Aţi uitat capetele de iarbă cu care încurcam şi răsuceam în sus părul mătăsos de pe ceafa fetelor? Tocmai aşa, Monsieur, dar într'o barbă destul de mare şi mai greu de desprins şi pricinuind chinuri groaznice la fiece smucitură...

„Da. Noi toţi tăcusem după ce râsese Martin, afară de Martin şi de draga lui. Ei doi plângeau — cu lacrimi din suflet. Le-am spus: „Duceţi-vă afară, copii. Azi lumea întreagă e un raiu pentru voi. Intraţi în el!"

Aveam dreptate. N'ar fi ascultat de loc predica mea cea frumoasă...

. . . .

„Asta a fost o adevărată risipă de ţigări excelente, iar pentru mine un desfrâu de vorbe. Trebue să vă poftesc în schimb măcar la o ceaşcă de cafea, poate nu prea rea. Haidem... Bine, dar căruţa mea e aici — la îndemână, vedeţi, nici trei paşi... Dar gândiţi-vă la plăcerea pe care mi-o faceţi *mie*, Monsieur!... Ce? Ce? Ce-mi tot cânţi acolo?... Vă cer iertare pentru vorbele astea: dar sfântul Julian d'Auvergne n'are nimic de-aface cu sfântul Juban. Vă *rog* să lăsaţi erezia asta! Cu neputinţă. Sfântul Julian era un ofiţer roman — desigur de o sfinţenie neîntinată — dar Latin; pe când generalul nostru era Gal, tot atât de Gal cât..."

Făcu semn unui flăcău voinic, lat în spate, — tipul de după războiu — ce urca la deal din câmp, în urma unei perechi de boi. El veni în sus încet, zâmbind.

„Tot atât de Gal ca acesta", urmă preotul. Uitaţi-vă la el! El e cel ce era agăţat de umbrela mea, pe la spate, în ziua aceia şi — spune-i Domnului cum îţi zice acum în sat".

Zâmbetul tânărului se lărgi într'un rânjet fericit. „Umbrelă, Domnule" zise el şi urcă mai departe...

Din englezeşte de M.

Putem combate bătrâneţea

Localizarea neurasteniei la sfera genitală datorită vieţei sexuale neregulate din zilele acestea, precum şi abuzului prea mare, care are de scop să dezechilibreze aceste funcţiuni, constitue azi problema cu caracter general, despre care am mai amintit în „ADEVERUL LITERAR" din 4 Iunie a. c. Neurastenia sexuală se instalează de multe ori la acei care în tinereţe au dus o viaţă desfrânată, iar apoi se tem de presupusele ei consecinţe nefaste, din care cauză se neliniştesc şi suferă de o întreagă serie de boli imaginare. Consecinţele acestea duc la o impotenţă psichică. Celelalte cauze ale neurasteniei sexuale rezidă în starea de slăbiciune a glandelor cu secreţiune internă, care dirijează viaţa sexuală sau chiar o slăbiciune constituţională însăşi a glandelor genitale. Cele mai multe din glandele cu secreţie internă, au o influenţă asupra decursului vieţei sexuale, fie împiedicând-o, fie excitând-o. Neurastenia sexuală nu e provocată numai de o insuficienţă testiculară (la bărbat) sau ovariană (la femeie), ci şi din cauza alterărei altor glande. Animalele cărora li s'au alterat pe cale experimentală şi alte glande, pe lângă că s'au îngrăşat foarte mult, dar li s'au atrofiat şi organele genitale. Savanţi reputaţi (Voronof, Steinach, etc.) au asociat diverse extrase de glande animalelor ce prezintau aceste turburări, obţinând o refacere totală a organismului. Această asociaţie, care s'a specializat în Franţa sub denumirea GLOBULELE ROMON în urma numeroaselor experienţe a fost introdusă şi la noi, iar experienţele din ultimul timp au făcut să capete un domeniu din ce în ce mai mare, în special că GLOBULELE ROMON au fost complectate prin asociaţia la extractele glandulare (testicul, creer, prostată) şi prin tripla legătură cu alcaloizii mult experimentaţi în acest domeniu (Johimbină) cu fosfura de zinc şi stricnina.

Cum ne văd Rușii

Istoria și literatura

In privința felului în care este înfățișată în cărțile rusești istoria țării noastre, mai întâi câteva cuvinte în ceiace privește metoda. Aceasta — cum și trebuia de așteptat, este cea marxistă: datele istorice sunt înfățișate sub prizma interesului lor social, iar explicațiile furnizate din punctul de vedere al aspectului lor economic. Astfel că, de pildă, în cele 100 de pagini compacte, consacrate istoriei Românilor în cartea citată a lui Iordanski, nu vom găsi de cât puține nume, puține date cronologice, puține războaie. Este neglijat tot ce izvorăște din voința individuală a cutărui sau cutărui domn, tot ce nu are interes general, sau o răsfrângere asupra stării poporului de jos, asupra condițiunilor sale de traiu. Nu vom găsi deci, decât date foarte succinte despre domnitori și faptele lor războinice, despre luptele domnitorilor cu pretendenții și cu boierii, despre politica externă a principatelor; avem însă în schimb capitole întregi despre starea populațiunii în diferitele epoci, considerațiuni ample asupra alcătuirii claselor sociale și a raporturilor lor, date elocvente despre oprimarea pe care o exercita stăpânirea asupra poporului de jos. In conformitate cu această metodă, nu vom găsi decât 10-15 rânduri despre Ștefan cel Mare, dar avem în schimb câte 3-4 pagini despre Mihai Viteazul, cu considerațiuni ample mai ales asupra „legământului" său și a importanței sociale a acestuia, sau despre... Ioan Vodă cel Cumplit. Atenția deosebită acordată acestui din urmă este datorită faptului că el s'a sprijinit în domnia lui pe puterea țărănească și trădând cauza boerimii, a fost la rândul său trădat de ei. Această metodă de tratare a faptelor istorice — pentru a-l aduce pe cititor într'un mediu mai apropiat și mai inteligibil — este rudă de aproape cu cea preconizată de d. St. Zeletin în broşura d-sale „Istoria socială".

In ceeace privește faptele și datele însăș, sunt multe lucrurile, imposibil chiar de enumerat, care nu se potrivesc cu ceeace știm noi. Abia pentru secolul al 19-lea, datele concordă mai mult cu cele dela izvoarele românești. Dezvoltarea României după unire este în general schițată corect, iar istoria sec. 19 se încheie astfel: „România a intrat în concertul statelor europene în calitate de instrument secundar, fapt care a caracterizat până astăzi politica ei externă ca o politică de așteptare și sprijinire pe cel mai tare, atât de caracteristic manifestată în timpul și după marele războì". (Iordanski pag. 100).

Dar istoria Românilor în date și fapte în general sufere (și aici este regretabil că nu s'au reluat datele din Marea Enciclopedie Rusă și din „Istoria României" de Borețchi-Bergfeld (1909), alcătuite după izvoare românești: Kogălniceanu, Xenopol, Iorga), trebue recunoscut că în ceea ce privește elocvența și colorația tablourilor în care sunt pe larg înfățișate relele luptelor dinastice, prăpastia cea mare dintre clasele conducătoare (boerime) și populația de jos, starea mizeră a țărănimii în tot decursul istoriei principatelor, situația politică nefastă a țărilor române între Turcia, Austria și Rusia, uneltirile imperialiste ale acestora, dezastrele grecismului și ale epocii fanariote, ineficacitatea reformelor liberale din sec. 19, defectuozitatea împroprietăririlor dela 1864 etc., scriitorii sovietici justifică pe deplin punctul de vedere din care scriu.

Iar dacă la paginile ce cuprind cele enumerate mai sus, adăogăm și paginile de critică acerbă a opresiunii imperialiste exercitată asupra noastră de către vecini lacomi, vom avea în cărțile sovietice un tablou al istoriei Românilor, care este susceptibil să treziască într'un cititor străin și necunoscător nu numai ură și dispreț. Datorăm acest fapt împrejurării că în trecut am fost oprimați de forțe care sunt privite ca dușmane și de regimul și ideologia ce dominează astăzi Rusia.

La urma urmei și asta face ceva.

Cu mult mai prejos stau paginile consacrate limbii și literaturii. După ce citești articolul respectiv din Marea Enciclopedie rusească, articol documentat și științificește alcătuit, nici nu poți pricepe cum în aceeaș limbă și cu 25 de ani mai târziu, pot să apară atâtea informațiuni greșite, asertiuni nefundate și concluziuni fantezişte, câte se găsesc în capitolul despre literatură din cartea lui Iordanski (singura dealtfel, care cuprinde acest capitol), în privința limbii și literaturii române.

Puține nume transcrise corect, aproape nici o dată exactă, și aceasta chiar pentru secolul al 19-lea.

Dacă pentru formarea limbii române și pentru caracterele ei distinctive, s'ar mai putea invoca existența curentelor deosebite și neputința pentru un autor rus de a alege pe cel adevărat, nu se pot explica decât prin lipsă de bună voință față de obiectul studiului pasagii ca cele de mai jos:

„Limba română, ca limbă a operelor literare a început să fie întrebuințată — numai din a doua jumătate a secolului 19, — dar și până astăzi — unii autori și între ei celebra Carmen-Sylva, care a făcut cunoscute Europei obiceiurile și viața țării, preferă să scrie în l. franceză, iar uneori germană",

„Creația națională reprezentată prin Costache Negruzzi cu baladele lui, Grigore Alexandrescu, cântărețul unirii Moldovei și Valahiei și Nicolae Bălcescu, „Walter Scott" al Românilor, care a descris în romanele și povestirile sale epoca lui Mihai Viteazul..." (pag. 199).

„După el (e vorba de Alecsandri care și el e arătat romancier), urmează Dimitrie Bolinteanu (pentru Bolintineanu) căruia îi aparține primul roman bun în literatura românească: „Manile", (pentru „Manole"), în care destul de suculent sunt zugrăvite consecințele stăpânirii boerești. După acești doi veritabili scriitori naționali urmează M. Eminescu, cântărețul prăbușirii nădejdilor țării, ale cărui opere din această cauză sunt pesimiste (ia-t-o rezolvată spinoasa problemă a pesimismului eminescian!), nuvelistul Bondarescu (?), minunatul zugrăvitor al vieții populare românești și etnograful serios Slavisi (pentru Slavici), opera căruia „România în Ungaria" e tradusă în limbile europene, Petrea dela Cluj (?), Rădulescu, Niger (Rădulescu-Niger sfâșiat în două!), Creangă și câțiva alții și în fine neîntrecutul satiric și zugrăvitor al moravurilor contemporane — Caragiale despre operele căruia s'au scris mai multe studii serioase..." (p. 200)

Iți revin, fără să vrei, în minte spicuirile d-lui prof. Papadopol din tezele de bacalaureat ale minoritarilor, publicate odinioară în „Curentul".

Dar iată că apare în literatură Dobrogeanu-Gherea și dela această dată sunt eclipsați toți ceilalți scriitori. Primul și cel mai mare socialist român, meritele incontestabile ale operei sale sunt exagerate într'atât, încât el este arătat și ca acela care a îndreptat pe scriitorii români spre domeniul literaturii populare, unde după cum au arătat „Anton Pașa (Pann?), Creangă, Ispirescu și alți folkloriști de mai târziu se pot găsi adevăratele izvoare de creațiune națională".

Cu Dobrogeanu-Gherea se încheie capitolul despre literatura și limba românească.

Se poate ușor vedea că și aici ca și în capitolul consacrat istoriei, domină aceeaș notă: silința de a scoate în evidență lipsa de originalitate etnică și originalitate de creațiune. Slăbiciunea manifestărilor naționale, influența covârșitoare a tiparelor străine și ineficacitatea acestor tipare până în momentul când apare un făuritor condus de ideile marxismului. Și dacă această apariție nu este arătată aici decât pentru literatură, vom vedea în capitolul următor cum diverșii autori. fără să se fi înțeles între ei, ci numai datorită faptului că scriu dominați de același metode și idei, vor impune extinderea acestei concluzii la toate laturile vieții românești.

M. MAEVSKI

PRIMII PAȘI

Frescă

Trenul taie ogoarele în fugă.
Toamna tremură 'n frunzele căzute pe cărare.
Un nor cărunt a 'ncremenit pe zare,
Cu ochii ridicați la cer a rugă.

Clopotnița bisericii din sat,
Ştirbită de-o ghiulea de tun, cândva,
Vesteşte credincioşii care-ar vrea
Să ştie că un suflet la ceruri a sburat.

O babă şchioapă iese din bordei;
Jeleşte 'ncetinel, făcându-şi cruce —
Şi-apoi se duce
Să vadă: nu cumva-i sufletul ei?

Acuma trenu-a fluerat intrând în gară.
Un negustor, o fată şi-un soldat
Au coborît, să urce drumul către sat.
In turlă clopotele-au prins să moară...

MIRCEA FARCAŞ

Cronică dramatică

— Ce tâmpenie!

— Formidabilă!

— Las' că le arăt eu, perora Cristofor Murgu, îi distrug, pe onoarea mea.

Le ard o cronică de-i desființez.

Nu le e rușine!

Indignați, intelectualii părăseau sala de spectacol, îndreptându-se către obicinuitul local de lângă teatru.

— E curată bătaie de joc, continuă el, să joace Gina Popescu comedie, parc'ar interpreta pe „Antigona".

— Da' pe Ghedeon, l'ai văzut ce mască oribilă și-a făcut? Ce atitudine, parcă-i de lemn.

— Las' pe mine, că-l aranjez eu și pe domnul Ghedeon ăsta.

V'am spus, îi desființez! Dacă pân' la Paște îți mai vedea firma lor aici, să nu-mi spuneți mie Cristofor.

Grupul intră în restaurant.

Chelnerii salutară respectuos, și pregătiră masa ca de obiceiu.

— Nu-mi ese din minte Lizeta, începu Petrescu dela „Frontul". Cum Dumnezeu, o mai țin ăia, eu nu știu!

Cristofor, roșu de mânie, scrâsnea din dinți, formulându-și desigur în minte frazele pentru cronica de mâne.

— Ce spuneai tu? îl întrebă pe Petrescu.

— Ziceam de Lizeta, că...

— Lizeta e tânără, dragă, promite! îl întrerupse el. Are ceva talent!

Ceilalți schimbară o privire semnificativă.

Ca să acopere impresia făcută de atitudinea sa proteguitoare, față de Lizeta Ionescu-Preda, care era recunoscută ca una din cele mai lipsite de talent actrițe, continuă pe acelaș ton ridicat:

— Da' nu's numai interpreții, monșer; piesa 'n sine e o... o..., nici nu găsesc calificativul.

Cine dracu le-o fi băgat în cap să joace piese românești, când literatura străină e plină de succese. De aia merge prost teatrul. Și după aceia se mai miră că nu vine lumea. Ci-că e criză!

— Orice s'ar spune, interveni Axentescu dela „Scena", Gigi Gregorcea are talent. Piesa nu e proastă. Ei au omorît-o. Dacă se juca la Național, eșea bine.

— Fii serios, băiatule! Asta-i literatură? Comedie? N'ai văzut cum dormea sala?

Intre timp localul se populase cu lume care venea dela spectacol.

Iată și pe d. avocat Gregorcea, fratele autorului, fala baroului, cu soția și cu sărbătoritul, tată pe d. Voinea, pe inginerul Miclescu dela „Petrometan", și pe toți obicinuiții premierelor.

Gregorcea, avocatul, zări grupul intelectualilor, și se apropie.

— Ei ce zici, Cristoforaș? Bună piesă, nu?

— Așa și așa!

— Ce vorbești, mă! Minunată! Ii faci o cronică faină! Ne-am înțeles ?

Până ce Cristofor să-i răspundă ceva, Grigorcea se întoarse către d-na ing. Petrican de la o masă alăturată, exprimându-și regretul de a nu o fi văzut în sală.

De teamă să nu mai vie careva să-l ia la sigur, Cristofor plecă.

Când ajunse acasă, găsi o scrisoare cu inscripția „Adunarea deputaților" pe plic și care suna cam așa:

— Dragă Cristofor, vezi că astă seară joacă Fănel Ghedeon. Ai grijă!

*

Cu cronica în buzunar, Cristofor Murgu se îndrepta spre gazetă.

Intră la secretarul de redacție și o dădu.

Acesta, după ce citi primele rânduri, izbucni ca apucat de alte alea.

— Ce 'njuri așa, dom'le? Ești nebun?

Ce-i asta:

Literatura românească vădit inferioară celei streine...

Asta-i cronică?

— Dar, d-ta nu știi ce tâmpenie, încercă Cristofor.

— Se vede că vrei să-mi omori ziarul, domnule Murgu, se vede că vrei să nu mai pupăm nici un gologan dela ei.

Ia-o și modific'o imediat!

Și mai ales, scrie bine de Mitrașcu!

— Dar Mitrașcu n'a jucat...

— Nu? Păcat. Când am nevoe de el, nu joacă. Idiotul!

. . . .

A doua zi, în ziarul „Intransigența" apăru pe două coloane, cu fotografia autorului, cronica dramatică semnată Cristofor Murgu, din care spicuim:

„Literatura românească în vădit progres, merge spre realizări tot mai satisfăcătoare".

. . . .

„Aducem elogii direcției pentru părintească grijă față de autorii români".

. . . .

„Ansamblul excelent. Spectacolul înălțător!"

. . . .

„Păcat numai că la finele actului al treilea, cortina a căzut prea devreme".

S. TERNEA

Lui Demostene Botez

Fu tristă, seara 'n care, frate,
Am plâns pe paginile tale.
Era târziu, și'n mine era atâta jale...
...Un greier își plângea eterna cale...
Eram așa stingher, așa departe.

De-atunci iubesc durerea slovei tale,
De-atuncia știu că am și eu un frate
Care-mi alină orice răutate
Și îmi alungă negurile toate
Doar cu surâsul trist al cărții sale.

AL. VOITINOVICI

Radio - difuzor

E un instrument uriaș!

Asemănător pentru societate cu *orga mare* în muzică. Ca aceasta înrâurește, printr'o sumedenie de registre și nu poate fi acționat decât de cei cu o pregătire vastă.

Oricât de inteligent ar fi cineva n'ar putea scoate lucru mare chiar din cea mai minunată orgă, cunoscând numai notele și claviatura.

Organiștii mari sunt toți muzicianii cei mai cultivați în muzică; folosesc cu toate acestea în timpul execuției ajutoare, care le pun registrele, pe care ei le comandă și le coordonează.

Organistul mare sau improvizează, sau — de cele mai multe ori — interpretează o partitură.

Partitura Radio-difuzorului constă în alcătuirea programului, pentru registrele sale de propagandă: naționalistă, științifică, culturală, artistică, practică și numai de desfătare.

Directori pentru programe pot fi la Radio cât de mulți, lor incumbându-le numai, adunarea și pregătirea materialului.

Rolul organistului la Radio-difuzor trebuind să fie încredințat unui om de cultură generală vastă, muzician în acelaș timp, care să aibă întreaga răspundere, față de țara sub firma căreia lucrează, a alcătuirii și coordonării programului întregii emisiuni. El n'ar avea obligația să cerceteze decât intențiunile politice, sociale, economice și culturale, ale guvernului țării.

A nesocoti în emisiunea unui Radio-difuzor aceste elemente esențiale — după cum s'a făcut până acum la noi, — înseamnă nu numai a deservi întreaga reputație a țării, dar chiar a jigni inutil, prestigiul colectivității și a fiecăruia în parte dintre locuitorii țării, cărora nu le-ar mai rămâne nici un mijloc de apărare în potriva unei atari fatalități.

SYM

La „Hanul Ancuței"

D-lui M. Sadoveanu

Veniți prieteni! Toamna ne-așteaptă la răscruci
Cu hanuri vechi și garduri înalte cu uluci;
Cu mușchiul care crește pe lespede, sărac;
Cu vremea ruginită pe gratii — fără veac...

Aici se bea — pe vremuri — din oale mari de lut
Cotnar bătrân; pe-aicea — pe vremuri — au trecut
Ispite alungate în tropot scurt de cai...
Iar jalea depărtării a plâns prelung pe nai —
— Cum numai jalea poate să plângă lung așa —

Cu gâtul strâns în salbă — parà lângă parà —
Cu trupul în catrință strâns tânăr și rotund
Stătea pe prag hangița. In ochii fără fund
Și negri — ca adâncul săpat într'o fântână —
Năștea un zâmbet scump — o strângere de mână...

. . . .

Veniți prieteni! Astăzi ne-așteaptă după porți
Tristețea încuiată cu umbra celor morți;
Ne-om coborî pe trepte mucegăite 'n beci
Și vom visa la ochii hangiței — triști și reci...

I. D.

FREDERIC BOUTET

Punct de vedere

La auzul unui timid sunet de clopoţel, R. Fertine îşi aruncă repede ţigara şi merse să deschidă, cu prins de-o emoţie plăcută cum nu mai încercase în clipe asemănătoare. Reveni cu o tânără femeie brună şi sveltă, foarte frumoasă, îmbrăcată simplu, dar cu gust.

— Ce bună eşti că ai venit... Câtă bucurie îmi faci. Mă temeam ca nu cumva în ultimul moment...

— Nu... ţi-am promis... dar n'am să rămân decât o clipă.

Mişcată, ea vorbea cu o voce înceată, puţin gâfâitoare. Fără să-şi dea seama ce face, îşi scotea nervos mănuşile sale negre, cârpite, lăsând să se vadă micile-i mâni albe şi fine, dar mai puţin îngrijite şi plăcute decât mânile care nu fac nimic. El le duse pasionat la piept.

— Lucio, dragostea mea scumpă, cât sunt de fericit. Dar, faci foarte bine să-ţi scoţi paltonul.

— Nu, nu, mă simt bine.

Ea îşi retrase mânile. El se simţi intimidat, aproape stângaciu... El stângaciu, înaintea unei femei... şi mai cu seamă înaintea acestei mici burgheze atât de intimidată ea însăşi şi care, fără îndoială, era la debutul ei în adulter... Cât era de frumoasă, fără fard, puţin pudrată, tremurând încă, pentrucă a îndrăznit sa vină. Ea rămase în picioare, dreaptă şi nemişcată, aruncând priviri furişe prin odaia elegant mobilată cu un lux voluptos, în care plutea un parfum amestecat de tabac de Orient şi de chihlimbar.

— E foarte frumos la d-ta, — zise ea însfârşit cu un ton de copil.— Ce bine că nu m'a văzut portăreasa d-tale... N'am să mai îndrăsnesc niciodată să vin...

El se apropie. — Lucio, te iubesc. Ea se refugie lângă fereastră.

— Ce întunecat e astăzi... s'ar zice că suntem în amurg... E plăcut să stai aici la etaj... se vede bine strada... Nu, nu, vă rog lăsaţi-mă. Vreau să plec.

El îi scoase binişor paltonul şi o conduse către mijlocul odăii. Ea primi să se aşeze la gura sobei. Aplecat către ea, el îi repeta mereu că o iubeşte. Ea îl asculta, tremurătoare. De odată o sărută pe gât. Ea se ridică. O opri, o sărută pe buze şi o simţi tremurând în braţele sale, palpitând, înapoindu-i sărutul. Dar ea se desfăcu...

— Nu, nu... fie-ţi milă... vreau să plec.

Pentru a se apăra, dintr'o săritură fu la fereastră. El o prinse din nou, când, deodată ea scoase un strigăt.

— Oh, Doamne!... priveşte acolo, acolo jos... în stradă, scoborând din métro!... bărbatul meu!

— Octave!... Unde? Da, bine!... biroul său...

— Vine aici... Ce să fac?

— Scumpa mea, fi liniştită... Nu poţi să pleci, fiindcă ai să-l întâlneşti. Vei trece în camera vecină şi vei închide uşa cu zăvorul. Iţi jur că nu ai să te temi de scopul vizitei lui. Trebuie totuşi să-i deschid. Va afla dela portăreasă că sunt acasă şi va găsi ciudat...

Ea nu-i răspunse. Agitată, trecu, cu paltonul pe mână, în odaia vecină, trăgând zăvorul, în acelaş moment în care se auzea soneria dela uşe. Fortine merse să deschidă cu un calm care ascundea cu greu puţină nervositate.

— Tu eşti, Octave?! exclamă el natural... Prin ce întâmplare? Dar intră odată... Ţi-am deschis eu singur fiindcă servitorul meu e liber azi...

Un om slab şi bărbos, care părea mai vârstnic decât R. Fertine, deşi amândoi aveau treizeci de ani, intră. Părea neliniştit.

— Am să-ţi vorbesc, Fertine, — zise el cu o voce turburată. — Am cerut două ore dela birou pentru a veni să-ţi vorbesc. Sper că nu te deranjez!

— Nu, deloc! Despre ce-i vorba?

Celalt înghiţi cu un tremur convulsiv.

— E vorba de femeia mea.. de Lucia... Da... Fertine, nu trebue sămi mai calci pragul... Nu trebuie să ne mai vedem... Nu... nu-mi răspunde... lasă-mă să-ţi vorbesc... Ceeace am să-ţi vorbesc este foarte greu de spus... dar nu pot face altceva... Am reflectat destul. Nu există alt mijloc decât să-ţi explic pe faţă, simplu. Tu eşti un om cinstit... vei înţelege... sunt... sigur... Iată... nu trebuie să ne mai vedem,... din cauza Luciei... Tu îi faci curte... nu nega... tu totdeauna ai făcut curte tuturor femeilor. Chiar în ultimii ani de liceu tu erai „frumosul Fertine". Tu ne mirai pe toţi prin eleganţa, prin banii tăi, prin succesele tale... tu eşti născut pentru aceasta, ai tot ce trebuie ca să reuşeşti la femei... Ai dreptul să profiţi... de femeile libere... care sunt de lumea ta. Dar n'ai dreptul... cu Lucia. Ea e naivă, cinstită, dreaptă, sinceră, dar e un copil impresionabil... ea nu e ca celelalte... Cu ea, tu n'ai dreptul...

— Dar, dă-mi voie, scumpul meu Megrot, — întrerupse Fertine, cu mândrie. — Nu m'am gândit niciodată să fac curte femeii tale şi demersul tău...

— Lasă-mă să continui... Da, tu îi faci curte. Şi tu o uimeşti, o amăgeşti, o seduci. O ştiu, ţi-o spun. Ea era săracă când am luat-o în căsătorie, eu deasemeni sărac. In liceu eram bursier. Apoi am devenit slujbaş, ea era fiica unuia dintre colegii mei. Am dus totdeauna o viaţă modestă... nevăzând decât modeşti. Dar peste un an, spre nenorocirea mea, te-am întâlnit pe tine şi când ne-am reînoit legăturile, eram mândru, mândru făcând-o pe Lucia să vadă că sunt amicul unui monden, unui elegant ca tine şi mândru făcându-te pe tine să vezi că am o soţie frumoasă ca ea, care mă iubeşte,... căci ea mă iubeşte!... Insă după câtva timp de abia am început să înţeleg de ce-ţi plăcea să vii să ne vezi, să ne inviţi pe noi, atât de diferiţi de tine... La început, ca un imbecil ce eram, credeam că din cauza mea vii, din cauza prieteniei noastre din liceu... Iţi eram recunoscător... Dar mai târziu, sunt aproape şase luni de când am băgat de seamă că era din cauza ei... a Luciei... Am urmărit progresele pe care le făceai pe lângă ea... Să lupt cu tine, întrebuinţând mijloacele tale, aceasta n'o pot face. Priveşte-te... priveşte-mă şi pe mine... Tu eşti bogat,... numele meu chiar este încă o inferioritate, Octave Megrot... acesta nu e un nume ca să fiu iubit... Oc-ta-ve! Ce-ţi spuneam? N'am nimic... ba da, o am pe Lucia şi vreau să o păstrez. Ea este femeia mea, timp de ani de zile ea nu s'a gândit la bogăţie, la lux, la plăcere... de abia dacă ştie cât este de frumoasă... Ea este a mea, numai a mea! Ieşea rar, se ocupa de menaj, o găseam seara...

Eram fericiţi... Dar s'a schimbat... şi de câteva zile este foarte vizibil... Sunt sigur că nu este nimic între voi şi că ea nu mă va înşela niciodată. Cu toate acestea, vreau să devină iar ceeace a fost mai înainte.

Tu însă nu trebuie să ne mai vezi! M'am gândit mult timp înainte de a veni să te găsesc ca să-ţi vorbesc acestea. Dar ce puteam face? Să-ţi zic cu demnitate:

„Domnule, vă interzic de acum înainte de a mai vedea pe soţia mea, căreia îi faceţi curte".

Tu m-ai fi trimis la plimbare, încercând mai departe să o seduci pe Lucia... pe care eu n'o pot supraveghia fiindcă sunt la birou... Să vorbesc cu Lucia, cu ea însăşi? Ar fi fost să-i atrag şi mai mult atenţia asupra ta. Am lăsat la o parte tot orgoliul, tot amorul meu propriu. Am venit să-ţi spun adevărul pentru a-mi apăra fericirea... Sărmana mea fericire.

Vezi cât o iubesc... O iubesc din toate puterile mele... Ea este gloria, bogăţia, raţiunea mea de a fi... Fertine, lasă-ne să trăim... Depărtează-te de noi, cât mai e încă timp... lasă-ne să trăim fericiţi... ca înainte.

După un suspin înăbuşit, reluă:

— Plec. Nu-mi răspunde... Gândeşte-te... Ştiu că mă pot bizui pe tine.

Fără a mai adăoga ceva, el ieşi repede. Fortine gânditor se apropie de fereastră şi îl văzu în stradă, încovoiat, sărac şi aproape bătrân, urcându-se în métro pentru a sosi la biurou cât mai curând. — Sărmană făptură, — gândi el plin de milă şi de intenţii bune.

Dar la un zgomot uşor se întoarse. Lucia, fără palton şi fără pălărie, ieşea din camera vecină; era pală şi cu ochii strălucitori.

— Am auzit, — zise ea cu o voce tremurătoare, — laşul! ah! laşul, egoistul! e adevărat că nici nu ştiam cât sunt de frumoasă! E adevărat că nu cunoşteam luxul, plăcerea, amorul, viaţa întreagă... Şi el ar fi vrut să fiu încă aceiaşi... să reîncep pentru totdeauna aceasta... lângă el... pentru el, care e urât, sărac, umil... A zis-o chiar el... aceasta numeşte el a fi fericit? Egoistul! Ah, te iubesc, tu m'ai salvat, — termină ea aruncându-se în braţele lui Fertine — te iubesc... şi când mă gândesc că aveam remuşcări!...

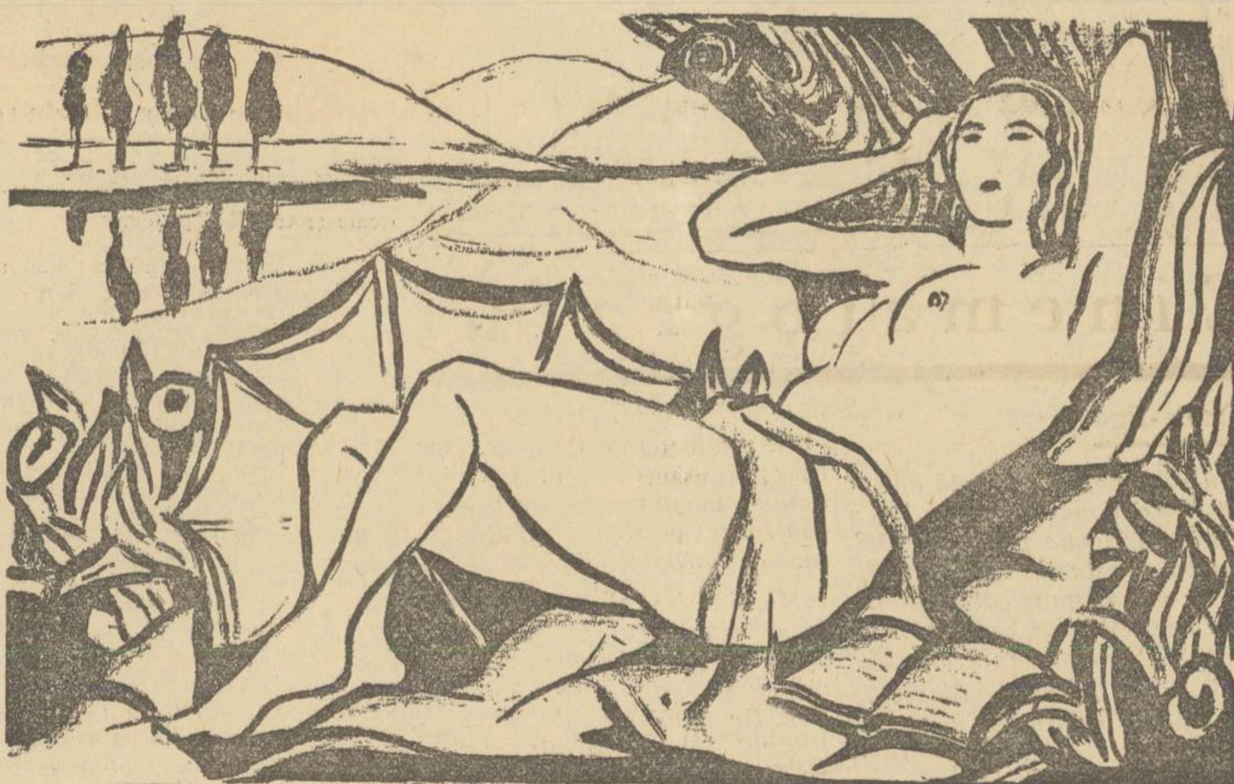
Trad. de BASILE MARCULESCU

Copii bucuraţi-vă de vacanţă

citind cărţi frumoase de poveşti, scrise anume pentru vo

„DANEL IN VACANŢĂ", album colorat . . . . . . Lei 35.—
„PĂŢANIILE LUŢEI", album colorat . . . . „ 30.—
„HOŢUL DE STELE" de *Mona Rădulescu* . . . . . „ 50.—
„AVENTURILE LUI GUGULICĂ" de *Mona Rădulescu* . „ 25.—
CARTICICA PĂSĂRILOR ŞI ANIMALELOR de *Ion Cireşu* . . . . „ 30.—
CORINA IN VACANŢĂ, album ilustrat în culori . . . „ 35.—
PRIMA CĂLĂTORIE IN LUMEA BASMELOR de *Selma Lagerlöf*, laureată a premiului Nobel . . . . . „ 80.—
A DOUA CĂLĂTORIE IN LUMEA BASMELOR de *Selma* Lagerlöf . . . . „ 80.—
FAMILIA LUI CHIŢ-CHIŢ (teatru pentru copii) de *Ion Pas* . . . . „ 50.—
FLOAREA DIN POVESTE de *A. Pora* . . . . „ 50.—
HAPLEA LA ŞCOALĂ de *Moş Nae* . . . . „ 40.—
HAPLEA IN STRĂINATATE de *Moş Nae* . . . . . . „ 50.—
JERTFA LILIANEI de *N. BATZARIA* . . . . „ 60.—
NEAŢA IN AFRICA, album ilustrat în culori . . . . „ 40.—
PASĂRICĂ, DRAGĂ MEA, de *Ion Pas* . . . . „ 40.—
POVEŞTI CU NOROC de *Ali-Baba* . . . . „ 80.—
POVEŞTIRI PENTRU COPII de *L. Tolstoi*, traducere de *A. Toma* . . . . „ 60.—
URSULICĂ, romanul unui căţel năzdrăvan de *P. Ghiaţă I. Rotaru* . . . . „ 40.—

Toate volumele sunt tipărite frumos, pe hârtie semivelină şi cu numeroase desene colorate, Editura „Adevărul".

Conu Sandu

Vizitiul luă din şfichiul biciului, înaintaşii, care, după ce frământară de câte-va ori omătul sub copite, smunciră sania din loc.

Era o iarnă aşa de grea, că nici moşul Iftemie Lumânărariu, cel mai bătrân om din partea locului, nu-şi amintea să fi apucat, una ca asta. De eri. cam pela toacă, a început iarăşi să viscolească, şi n'a mai stat, nici cât ai răsufla odată. Când s'a crăpat de ziuă, Conu Sandu a chemat vizitiul şi i-a poruncit să înhame, că are treabă la Dorohoi.

— Nu mă încumet, cucoane. să vă duc, pe aşa o vreme.

— Cum?... înhamă bălanii la sania cea mică. M'ai înţeles?! Hai pleacă!

Cu Conu Sandu nu se sta mult de vorbă. Era un om nădăios lucru mare şi din atitica făcea un cap de ţară; iar de i se năzărea mai ştiu eu ce, apoi nici cu patru boi nu-i mai puteai scoate din cap.

Când a tras la scară, conu Sandu s'a suit în sanie, şi-a ridicat gulerul dela blana de ianot, ce întrecea cu un lat de mână cuşma ţuguietă; arnăutul l'a îmbodolit în blana de picioare ridicând-o până mai sus de brâu. Boeru, după ce şi-a făcut de câte-va ori semnul crucii, a strigat: „Mână".

Sus pe capră, vizitiul cu arnăutul, îmbrăcaţi în şube de şiac, stau sgribuliţi cu capul între umere, de parcă se temeau să nu le smulgă vifornița ce sufla, de-ţi îngheţa şi luciul ochiului.

Ce putea să însemne sania asta uşurică, pentru cei patru telegari, iernaţi pe ovăz şi fân; dar când se înţesa crivăţul, aşa nu ştiu cum, parcă oprea caii în loc. Ai fi crezut, că cine ştie ce nevoie mare, l'a mânat pe boer la drum, pe o aşa vreme. Dar nu. Luase nişte bani, cu zapis, dela Iancu Poplicher, pentru semănăturile de toamnă, şi zilele acestea se sorocea plata. Parcă ar fi fost întâia dată şi primul boer care n'a plătit la timp datoria. Dar vezi, poate de asta ajunsese la patruzeci de ani şi rămăsese holteiu. Lui, nu-i intra nimeni în voe şi ce gândea, sau voia el, era literă de evanghelie.

Privindu-l, te mirai cum de un omuleţ ca el putea fi aşa de inimos. Dar pe cât era de mic, pe atât era de mueratic.

In sat se spunea că multe fete, care le credea lumea cinstite, trecuse pe la curtea boerească. Dar acuma, de o bucată de vreme, nu mai era fluturatec. O fi fost vârsta, sau şi-a găsit omul ac de cojocul lui. Se vorbea că trăia de aproape un an cu Raruca, fata lui Neculai Dubău, un hoţ cum nu se mai găsea al doilea.

Cei din sat, care ştiau de legătura boerului ziceau, că de ar afla Dubău una ca asta, şi-ar ucide fata.

Intr'o zi cumelnicului dela hambarul unde ţinea boerul sacii cu grâu, nu ştiu cine i-a şoptit că pe la miezul nopţii are să vie Dubău la furat. L'a aşteptat boerul, cu cumelnicul în dosul hambarului, l'a lăsat să rupă zăvorul şi când a eşit cu sacul în spinare, l'a luat din galopul calului şi din şfichiul harapnicului până l'a pierdut într'un lan de păpuşoi.

Şi astăzi, i se văd vârcile pe faţă şi pe trup. Cumelnicul a pus mâna pe căruţa cu cai şi pe Raruca, care aştepta în drum şi i-a adus la curte. Aşa, a cunoscut boerul pe Raruca.

Tot satul a ştiut de păţania lui Dubău, dar n'a trcut mult şi într'o noapte când se întorcea cumelnicul dela crâşmă, i-a tras nu se ştie cine, o bătaie soră cu moartea; iar Dubău, s'ar fi lăudat în sat că are să-i facă şi boerului de petrecanie.

Cu chiu, cu vai, a ajuns sania până unde se încrucişează drumul satului, cu cel care duce la târg. Viscolea, de nu se mai vedeau nici caii dela sanie.Aici la îmbucătura celor două drumuri, era un troian de un stat de om. A căutat vizitiul să-l tae deacurmezişul, apoi să-l ocolească, pe dreapta, pe stânga, dar pace. A zăbovit acolo, ca la două ceasuri, fără să poate răzbate. Văzând boerul că nu e chip a poruncit arnăutului să deshame un cal, să-l încalece şi să cerceteze, pe unde ar putea eşi sania la drum. Nu ştiu cât a aşteptat acolo, dar arnăutul nu s'a mai întors. L'a chiuit vizitiul de a răguşit, boerul l'a strigat pe nume, dar pace, parcă intrase în pământ.

Crivăţul se înteţise mai rău. Nu era chip să scoţi o vorbă, că ţi-o lua vântul depe buze, şi nu mai auzeai nimic. S'au învârtit în jurul săniei, tropăind şi bătând cât puteau mânile de trup, dar degeaba, simţeau cum îi cuprinde gerul, încetul cu încetul, îngheţându-le parcă şi sângele în vine. Ar fi voit boerul să se întoarcă înapoi, dar nu ştia încotro s'o mai ia. Văzând conu Sandu că nu e de glumă, porunci vizitiului să deshame al doilea înaintaş, să se sue pe el, lăsându-l să meargă în voia lui, gândea că poate calul, va trage spre grajd. Boerul apucă cu o mână coada înaintaşului şi ţinând ochii strâns închişi căci viforniţa nu-i dădea răgaz, s'a lăsat dus.

Cât o fi hoinărit aşa, Dumnezeu ştie. Dar după un răstimp. când s'a oprit calul iar conul Sandu a deschis ochii, s'a pomenit iarăşi lângă sanie, acolo de unde pornise. Vizitiul, cu ochii pe jumătate închişi, iar mânile îi spânzurau dealungul trupului, bolborosea cuvinte neînţelese, spuse pe jumătate. Apoi tăcu. Boeru prinse să strige:

— Dă-te jos depe cal... n'auzi. măi Filip?! Dă-te jos!

Dar degeaba, vizitiul amuţise. Atunci conu Sandu îl apucă de pulpana şubei şi îl scutură. Filip se prăbuşi în omăt, înţepenit, aşa cum şedea pe cal.

Când văzu boerul una ca asta, i se făcu părul măciucă. Simţea, cum îl cuprinde o toropeală, mintea nu mai voia să chibzuiască.

Se făcea parcă, că era acasă la el, la gura sobei, alături de Raruca care cusea nişte floricele pe un ştergar. Casa, parcă nu avea acoperiş şi ningea cu fulgi mari în chip de cununi care se măreau pe măsură ce se apropiau, dar se topeau înainte să-l atingă.

. . . .

Incetul cu încetul, crivăţul se domoli şi gerul se mai muie. Din sus, dinspre satul Lunca venea o sanie cu doi cai, croind drumul deadreptul peste câmp, ocolind doar ici, colo un troian mai mare.

Inăuntru, Dubău cu un tovarăş de al lui, aduceau Dumnezeu ştie de unde nişte saci. Ochiul lui ager, zări o mogâldeaţă în mijlocul omătului. Indreptă caii într'acolo şi dădu de boier. Chipul lui Dubău parcă se însenină. Se uită la boier, rămase puţin pe gânduri şi după un răstimp se întoarse spre tovarăş.

— Măi Costache, ia dă-mi o mână de ajutor să-l aburcăm în târlia noastră.

După ce-l aşeză între saci, îl înfăşură în blana de picioare luată din sania boerească şi chiui odată la cai care ca treziţi din somn o luară din loc. In scurt, târlia intră pe poarta casei lui Dubău. Amândoi săriră jos, luând pe mâni boerul înrăşurat în blană.

Raruca le eşi înainte.

— Dar cine e acolo?

Dubău nu-i răspunse. După ce aşeză greutatea în mijlocul casei, porunci.

— Măi Costache, cară sacii în tindă şi deshamă caii... tu, ia căldarea depe prichiciul cuptorului şi ad-o plină cu omăt.

Raruca dădu fuga în ogradă.

Noaptea începuse să se lese, iar prin geamurile mici şi viscolite, de-abia mai trecea şi picul de lumină de afară. Cele câteva cioate şi ciocălăii de păpuşoiu, care ardeau mocnit în vatră, aruncau o lumină roşietică ce ajungea până la vălătucul de blană. Fata aduse căldarea de omăt.

— Aprinde opaiţul şi-l chiamă pe Costache.. Ce naiba mai faci acolo? Costache intră.

— Ia dă blana la o parte... şi să-l desbrăcăm la piele.

Raruca aprinse opaiţul şi când se întoarse dădu un ţipăt. Dubău se făcu că nu aude. Işi lepădă cojocul, suflecându-şi mânicile.

Fata îl apucă de mână şi plângând în hohote, strigă cât o luă gura:

— Tătuţă...! Tătuţă...! ce gând ai?... Nu-ţi fă păcatul.

Bătrânul îşi smunci mâna. Ea încercă să-l apuce din nou.

— N'auzi! Mişcă de aici... c'amuş... şi-i arătă palma.

Raruca se dete înapoi până în ungher, plângând şi rupând în dinţi colţul broboadei. Dubău se uită lung la ea.

O iubea în legea lui, căci era leită el şi rămăsese cu ea orfană, înainte să fi eşit la horă. De atunci, i-a purtat gospodăria şi n'a eşit din vorba lui.

Freca Dubău şi cu Costache pe boier, de i se făcuse pielea roşie ca racul. Boerul gemu. Amândoi se opriră. Dubău întoarse capul spre Raruca, care plângea frământându-şi mânile.

— . . . .

— Hai taci... nu mai plânge... iaca trăeşte... vezi, taică-tu nu bate cu harapnicul.

HORIA MICLESCU

Din generoasa Franţă

Ca şi anul trecut, în primăvara anului acesta Franţa ospitalieră şi purtătoare a ideii de pace a organizat o „sărbătoare a naţiunilor". Această sărbătoare constă într'o excursiune ce se face pe Coasta-de-Azur, şi la care iau parte toate delegaţiile de studenţi străini aflaţi în Paris.

In principalele oraşe pe care le străbate excursia, studenţii îmbrăcaţi în costume naţionale dau reprezentaţii folkloristice, dansând şi cântând dansurile şi cântecele ţării lor. Insă mai presus de interesul folkloristic — acela de a face cunoscut publicului francez arta şi obiceiurile diferitelor popoare — această sărbătoare a naţiunilor urmăreşte un alt ţel înalt: apropierea tinerilor veniţi din toată lumea, cărora li se dă posibilitatea să se cunoască, să se înţeleagă, să uite o clipă barierele ce despart ţările lor şi să-şi dea mânile înfrăţindu-se, ei oamenii de mâne, pentru statornicirea păcii viitoare.

Sărbătoarea e deschisă de oraşul Paris, printr'un bal, prin reprezentaţii la Palais de la Mutualité, primiri festive la Primărie, la redacţiile ziarelor etc. Plecarea are loc în seara de 17 Martie. Sunt 600 de studenţi, reprezentând 20 de naţiuni şi făcând parte din patru continente: Europa, Asia, Africa şi America. In gara Lyon-Mediteranée, deasupra valurilor de capete se înalţă drapele şi pancarte purtătoare de inscripţii. Avem un tren special, un tren care va purta spre Coasta-de-Azur acest tineret nerăbdător, vioi, încântat de pe acum de bucuriile ce-l aşteaptă. Instalarea în vagoane se face în ordine, sub privegherea conducătorilor de grup. Totul e prevăzut, stabilit, şi această perfectă organizaţie va dura în tot decursul excursiunii.

Călătorim noaptea întreagă şi ajungem la Grenoble, în dimineaţa zilei următoare. Trenul răsună de cântece şi de voe bună. Cârduri lungi străbat culoarele vagoanelor, pătrund în compartimente; se schimbă salutări, urări, se fac cunoştinţe. Dintr'un vagon la altul figurile se schimbă; în compartimente vecine stau reprezentanţii a două continente. Ca într'un caleidoscop magic, răsar la un loc: ochi lungi asiatici, amintitori de zeiţe păgâne şi de păduri pitice, înconjurând pagode, plete blonde şi obraji de nea, crescuţi în umbra albastră a fiordurilor îngheţate, dinţi albi în feţe brune, arse de cerul fierbinte al Cubei. Se aud armonice cântând tangouri argentine, sunetele ascuţite de clarinet tirolez, suspine de vioară, venite de departe din Pustă, balalaice ce au răsunat odinioară în stepa rusă. Se schimbă cuvinte în toate limbile pământului. Se ţin convorbiri ajutate de o complexă mimică.

La orele 8 dimineaţa, ajungem în Grenoble. In gară, suntem aşteptaţi de notorietăţile oraşului. Autobuze ne conduc la hotel. Oraşul e aşezat în cupa Vosgilor, ale căror creste pleşuve odihnesc încă sub cristale de zăpadă. Ne oprim aici două zile. Defilăm dealungul străzilor împodobite cu drapele şi cu stâlpi, prin mulţimea care se îmbulzeşte să ne vadă. Dăm o reprezentaţie pe scena teatrului local; suntem primiţi cu amabile cuvinte de bunăvenire şi cu aplauze. Locuitorii din Grenoble dau dovada unui entuziasm neobosit. Depunem coroane la mormântul Soldatului Necunoscut; suntem fotografiaţi, primiţi, admiraţi... şi sărbătoarea din Grenoble se închee printr'un mare bal, dat de Municipiu în onoarea delegaţiilor studenţeşti.

In Lyon ajungem pe la ora 11 dim. Aci, caracterul festiv al primirii se accentuiază. Suntem aşteptaţi cu muzici militare. Pe străzile oraşului, eşit întru întâmpinarea noastră cu flori şi cu steaguri, defilăm în pas de marş. Ca dintr'o imensă frescă istorică, şerpueşte variatul şi coloratul cortegiu.

Trec blondele perechi scandinave, fete cu costume de „Scufiţa-Roşie", cu fuste largi şi şorţuri albe, cu bonete de catifea pe creştetul capului; băeţi cu veste strâmte şi cu ciorapi roşii sub pantaloni bufanţi, armence cu bani de aur pe frunte, cu voaluri şi cu brăţări; turci cu şalvari şi turbane albe; letone înalte cu coroane de Brunhilde deasupra buclelor mătăsoase; japonezi în chimonouri negre de ceremonie; egipteni cu braţele şi umerii goi, înfăşuraţi în stofe decorative; unguroaice cu fuste creţe ce rotesc în mers, cu panglici colorate şi diademe în păr — iar printre toată mulţimea de cordele, de coroane, de paftale apar, bogat brodate, bătute în fir de argint şi de aur, colorile brumate de vreme ale costumelor româneşti.

Ajungem la Primărie, unde d. Herriot, în trecere prin Lyon, ne face cinstea să ne primească, spunându-ne un cuvânt de bună venire. Sălile răsună de aplauze. Se fac fotografii la lumină de magneziu; ni se oferă şampanie. Suntem găzduiţi la cel mai mare şi mai modern Palace. Tot otelul e la dispoziţia noastră. Are loc un imens banchet al Naţiunilor. In vasta sală se înşiră mese lungi, ornate cu flori. Menu-urile sunt imprimate pe mătase albă şi verde. Ni se servesc specialităţi lyoneze şi vinurile celor mai renumite podgorii din Franţa. Veselia e generală. Fiecare naţiune închină în sănătatea celorlalte. Isbucnesc aplauze, imnuri naţionale. Banchetul se închee prin vizite între mese, prin dări şi cereri de autografe. Foile de mătase ale menu-urilor se acopăr cu desene ciudate: semnăturile verticale ale japonezilor, asemănătoare unui zbor de libelulă, scrierea indescifrabilă a egiptenilor, caracterele arabe ale turcilor, evocând vecinătăţi de „muşarabi"... Noui prietenii se leagă; cele vechi se întăresc. Io-Ko Furukava, o mică japoneză din Tokio, ce studiase la Paris şi pe care am cunoscut-o la începutul excursiei, îmi devine din ce în ce mai apropiată. Ne zâmbim prietenos, schimbăm câteva cuvinte, de câte ori ne întâlnim în hall-ul otelului, la masă, sau în culisele teatrului, unde ne aşteptăm intrarea în scenă. Io-Ko (nume care înseamnă frunziş de primăvară), are mult din graţia siluetelor din stampele japoneze. Mişcările şi glasul îi sunt mici, fine şi se armonizează cu ondularea mătăsoasă a chimonourilor. Io-ko vorbeşte greu franţuzeşte, dar dă cuvintelor cântate o moliciune catifelată, ca sborul fluturilor, primăvara. In schimb, Hong-Fu, un chinez isteţ, cu ochi fosforescenţi de pisică, vorbeşte admirabil franţuzeşte, şi ne traduce poemele chinezeşti pe care le recită cu glas jos, aproape cântând.

După reprezentaţie, vizităm oraşul, urcăm pe străzi, în pantă, printre grădini înflorite, până sus la Tourevière, biserica seculară ce domină oraşul, şi de pe ale cărei parapete de piatră se zăresc în fund, departe, crestele Alpilor, înzăpezite, sclipind în soare ca nişte paftale preţioase, prinse în centironul zării. Popasul nostru lyonez se isprăveşte printr'o mare serată.

A doua zi, ne continuăm drumul spre sud, întovărăşiţi de apele albastre ale Rhonului, care merg cu noi. Peisajul începe să se schimbe, accentuându-şi caracterul mediteranian. Din ce în ce mai des zâmbesc pe marginea căii ferate livezi trandafirii de piersici în floare. Din loc în loc apar prin grădini siluetele despletite ale palmierilor. Iar prin râpe înalţă foi late şi sburlite cactuşii diformi. Ne apropiem de Marsilia, unde oprim câteva minute. Incepe să însereze. Prin ferestrele trenului pătrunde o boare sărată, duhul mării. Trecem prin dumbrăvi de măslini; vegetaţia ajunge din ce în ce mai bogată.

(Continuare în pag. 6-a)

Şi deodată un curent străbate tot trenul. Un murmur se înfiripă, un suflu nou face să bată inimile; privirile se îndreaptă spre ferestre: Marea! Marea!...

Trenul aleargă dealungul ţărmurilor roşii. Stânci tăiate bizar de coloarea arămii, pătrund cu pinteni colţuroşi în apa mării albastre şi line, ca o vastă întindere peste care s'ar fi scuturat grădini de stânjenei. In stânga se înalţă dealuri acoperite de coroanele dantelate ale pinilor cu formă de umbrelă, de portocali cu frunzele lucioase, printre care fructele coapte însemnează pete aprinse, formând armonioase jocuri decorative. Străbatem Coasta-de-Azur ce ne apare de rubin şi de purpură, sub cortinele ţesute în fire stacojii ale asfinţitului. Ca într'o carte cu imagini — pe care o răsfoeşti, cuprins de emoţia presimţirii unei atari realităţi— se perindează în cadrul ferestrelor splendoarea oraşului de pe coastă: St. Raphael cu plaja întinsă între buchete de palmieri, Golful St. Juan, care răsare lin ca un crai nou la poalele pădurilor de pini, Cannes, portul înţesat de pânze de corăbii (ca de un stol de rândunele coborîte cu aripile deschise). In zare, plutesc în chipul unor nouri de fum, trandafirii şi lila, insulele Lerins. Toţi suntem străbătuţi de un fior, în faţa acestor frumuseţi ce se desfăşoară, mereu mai noui şi mai variate.

In Gara Nisa suntem primiţi cu muzici. In aer pluteşte un suflu de mare sărbătoare. E oraşul în care grijile se uită, oraşul în care trăeşte veşnica bucurie. Şi aici suntem înconjuraţi de aceiaşi caldă simpatie, de zâmbete şi de priviri curioase. Suntem invitaţi la Otelul Negresco şi la Rhul; defilăm pe Promenade des Anglais, în mijlocul unei bătăi de flori. Dansăm pe o scenă sub cerul liber, în faţa publicului local şi a mării... La Operă avem ca înalt spectator pe Regele Suediei. Se dă în cinstea noastră un mare bal la Palais de la Mediteranée.

Cu autocarele străbatem Coasta spre graniţa italiană, urmând la Grande Corniche. Drumul urcă şerpuind prin păduri de palmieri şi pini, pe sub stânci pe care cresc flori liliachii şi roşii. Jos coasta evoluiază în desenul capricios al radei Villefranche, cu capul Ferrat, Beaulieu, Cap Roux, peninsula principatului de Monaco, şi portul, cizelat ca un giuvaer, din Monte Carlo. Şi de sus, întinderea albastră şi lină a mării pare un imens evantaliu desfăcut, ţesut dintr'o mătase cu ape schimbătoare şi legănat de o uriaşă mână nevăzută. Ne oprim la Monte-Carlo şi plimbăm încântarea şi exclamaţiile noastre de admiraţie prin grădini şi pe terasele Casinoului, cele umbrite de palmieri. La Menton ne îmbată miresmele muşcatelor urcătoare (florile ce cresc în profuziune şi care preschimbă oraşul într'un paradis de parfumuri şi de culori). Când ne întoarcem pe seară, Nisa ne pare ca o grădină cu fântâni luminoase, ce picură în mare, clădind invers în cristalul apelor un alt oraş de lumină irizată, cu reflexe de argint şi tainice umbre de vis.

Părăsim Nisa în dimineaţa zilei de 27 Martie. Ne oprim câteva ore la Marsilia, din care nu avem timp să vedem decât un colţ de mare, şi (profilată pe cer) silueta bisericii Notre-Dame-de la Garde. Seara, mă despart de tovarăşii mei de călătorie. Ei se întorc la Paris; eu continui drumul spre sud, spre Roma însorită. Mă despart cu părere de rău de atâţia prieteni şi o întrebare îmi răsare în minte: Vor putea vreodată aceşti tineri, ai căror ochi au lăcrămat laolaltă de adâncă înţelegere în faţa frumosului, să se întoarcă unii către alţii cu duşmănie? Mânile lui Hong-Fu se vor putea ridica vreodată, ucigaşe, asupra lui Francesco Arcia Zoledo?

MARIA GALA GALACTION

Paris, 1933

Antologia dragostei şi a femeii

Dl. G. Ibrăileanu, autorul „Adelei" vorbind despre femei şi dragoste:

■ *Femeilor nu le place să fie tratate ca nişte sanctuare cu genuflexiuni şi cădelniţări, chiar când tămâia e de cea mai bună calitate.*

■ *Fetele sunt crisalide care provoacă surprize, când se transformă.*

■ *Amorul este faptul fundamental al existenţii, voinţa de a trăi, mai bine, de a nu muri (ceiace, deşi pare acelaş lucru, e cu totul altă ceva.*

■ *La douăzeci de ani, când iubeşti amorul în femeia iubită, imaginaţia ornează poetic împrejurările şi pe femee.*

■ *La patruzeci de ani, când nu mai iubeşti amorul ci numai femeia, imaginaţia se concentrează asupra ei indiscret, realist şi precis, disolvă ca un reactiv izolator, tot ce nu face parte din fiinţa ei.*

■ *Orice femee, are ceva matern faţă de bărbatul pentru care are afecţiune, când el sufere — chiar şi fata mică pentru un om în vârstă.*

■ *Psihologie de femee; femeilor, nu li-i frig niciodată.*

■ *O femee se poate mărita pentru zece motive, din care să lipsească acela pentru care se dă unui amant: selecţia pasionată!*

■ *Este atât de plăcut să priveşti o femee, când nu ştie că o priveşti şi mai cu seamă când citeşte.*

■ *Odată cu hainele, bărbatul şi femeia aruncă toată cultura şi civilizaţia şi se întorc la starea de natură.*

■ *Foamea selectivă de femee, numită impropriu şi aproape în derâdere iubire, este întoarcerea la animalitate, este, gândind bine, o impulsie sinistră.*

■ *In faţa oglinzii orice femee are aerul că oficiază.*

■ *Cu femeile jocul e pierdut totdeauna. Ele privesc în sufletul bărbatului ca într'o vitrină.*

■ *Nimeni nu iubeşte când nu speră măcar inconştient să fie iubit.*

■ *Mai puţin sensibile la arta literară, femeile citesc mai ales romane, care nu au a da senzaţia artei, ci pe aceia a vieţii.*

■ *Comparaţia, banală de adevărată ce e, între femee şi floare, este mai mult decât constatarea unei asemănări exterioare. E intuiţia unei identităţi profund naturale.*

■ *Femeile nu citesc pentru expresie, ci pentru observaţiile despre viaţă, adică despre ele.*

■ *Mersul femeii iubite e copleşitor, pentrucă dă tot relieful şi maximum de viaţă plasticei şi feminităţii ei.*

■ *Iubirea, nebunia fiziologiei, nu se poate spune, toată, decât prin muzică, findcă durerea se exprimă prin ţipete, şi muzica e ţipătul perfecţionat.*

■ *In strigătul de iubire, bărbatul cere femeii ajutor împotriva morţii. De aceia „amorul e tare ca moartea". De aceea nemilosul lui Egoism în doi. De aceia senzaţia fără nici o analogie a realizării lui.*

■ *Femei cu tarif pentru păstrarea echilibrului organic sau (mai elegant) a libertăţii de spirit — singurul amor în adevăr omenesc, fiind singurul supus raţiunii.*

■ *Femeile nu devin pasionate, decât după ce se întâmplă ceiace trebue să se întâmple, pentru ca un bărbat şi o femee să-şi spună „tu". Până atunci ele sunt în defensivă, au spiritul mai liber decât oricând, cochetează — în deosebire de bărbat, care e pasionat şi idiot întotdeauna înainte de acel eveniment capital şi ridicol, dar care după aceia, îşi recapătă libertatea de spirit, pentrucă, în stricta economie a speciei şi-a îndeplinit tot rolul.*

Extrase de

AUREL GEORGE STINO

Cinematograful

Alter-Ego

In săptămâna expirată am avut iarăşi două „premiere" cu filme americane producţie Hollywood, şi asta este încă un prilej de a reafirma cât de bune sunt aceste bucăţi, comparate cu marfa germană sau franceză.

In filmul intitulat (de ce?) „Sclavele destinului" avem, pentru a nu ştiu câta oară, o poveste de „sosii". Două fete care seamănă între ele în mod absolut, fără nici o posibilitate pentru cineva de a le distinge. Una din ele, de profesie „cambrioleuse" — profită de această asemănare pentru a jefui mai comod pe cealaltă fată — de profesie milionară. Naivitatea povestei se intensifică atunci când hoaţa reuşeşte să spună ceva pe care-l ştia numai cealaltă, şi asta prin mijlocul foarte simplu al „ghicirii gândului". Insfârşit absurditatea culminează odată cu descoperirea că cele două fete sunt în realitate surori!

Se poate ceva mai pueril? Ei bine, cu toate acestea, este un film fermecător. Nu numai că interesul e susţinut în tot momentul, dar avem, la fiecare răspântie a filmului, acea plăcere pe care o dă un lucru artisticeşte fin. Cum se explică asta? Am mai spus-o de atâtea ori: prin îngrijirea detaliilor, alegerea bună a actorilor şi jocul perfect natural al acestora din urmă. Cât despre chestiunea „dublului rol" şi povestea de „alter-ego", nu numai că nu ne mai supără — acoperită de profuziunea de detalii artistic combinate — dar ne face chiar plăcere, căci asta ne dă ocazia să vedem nu odată, ci de două ori pe domnişoara Sorela Young, care e fermecătoare...

Gangsteri

„Oameni fără scrupule" este şi el un film american tipic, e drept că fără mame care-şi regăsesc copiii sau viceversa, în schimb plin cu neverosimile poveşti de gangsteri care fac lucrurile cele mai misterioase, elucidate subit la urmă prin faptul că toţi cei pe care-i credeam bandiţi erau în fond poliţişti — şi mi se pare că şi viceversa...

Dar, dealungul acestora, avem psihologie adevărată, trăsături autentice de ale sufletului american. Şi este, în ultimă analiză, un film foarte plăcut de văzut.

Marfă proastă

Nu acelaş lucru se poate spune de acea penibilă banalitate care se numeşte „Mirajul Parisului", o încercare, sistematic ratată, de comedie muzicală bufă, cu zgomot mult, cu harababură intenţionată, cu decoruri fantastice, care vor să dea o atmosferă de veselie înaripată, şi care în fond sună greu şi gol şi falş. Nici chiar încântătoarea Dolly Haas nu reuşeşte să salveze nimic. Iar restul actorilor sunt lamentabili pur şi simplu. Dar fenomenul trebue să ne bucure. Dacă nici chiar graţia subtilă a domnişoarei Haas nu a reuşit să reabiliteze puţin filmul, e semn că genul însuşi îşi dă sfârşitul şi că deci şi publicul va renunţa de a mai cere această marfă perimată.

City Lights, film mut

M'am dus cu multă emoţie să văd acest film care — se ştie — este total mut: nici un cuvânt. Şi eram curios să-l revăd pentru a-mi da seama dacă filmul ar câştiga sau din contra ar pierde în cazul când personagiile ar şi vorbi. Desigur, n'ar avea multe vorbe de spus. Dar aşa, puţine, aşi fi vrut să-mi dau seama dacă ele ar profita sau invers ar strica filmului. Şi iată ce am constatat.

Mai întâi sunt foarte multe scene care nu numai că n'au nevoie de cuvinte, dar nu pot a*vea cuvinte, deşi sunt scene vorbite. De pildă episodul din restaurant. Desigur că nu tace gura nici o clipă nimănui. Dar cetăţeanul care se găseşte la un asemenea restaurant* nu aude *ce spun ceilalţi. Işi poate da seama de ce fac vecinii sau de ce intenţionează doar după mişcări şi mimica feţii.*

Acelaş lucru cu episodul orgiei care are loc acasă la milionar. La o asemenea petrecere musafirul, cel puţin puţintel beat, îşi dă seama mai mult de spectacolul şi de sgomotul general al serbării decât de conversaţiile particulare ale fiecărui invitat

Acelaş lucru cu scena matchului de box, apoi toate scenele care se petrec pe stradă, adică toate scenele care au drept cadru un loc oarecum public. unde chiar dacă momentan nu e nimeni, ar putea însă ori când veni foarte mulţi oameni şi unde apreciem mai mult cu ochii decât cu urechea conversaţiile semenilor noştri.

Dar, după câte vedem, aproape toate scenele filmului au un asemenea cadru. Şi asta ne permite să descoperim una din regulele fundamentale ale genului cinematografic. Autorii unui film trebue să se căsnească a alege cât mai multe scene având un asemenea cadru, unde cuvântul există, unde însă el nu numai că poate să nu *fie auzit, dar chiar* nu poate *să fie auzit...*

D. I. SUCHIANU

Pentru tineret

Numărul dela 1 Iulie al revistei „Rebus-Magazin" este dedicat în întregime lui Mih. Eminescu.

Este un procedeu, prin care această revistă prezintă tineretului, în mod foarte original, fragmente caracteristice din opera acestui mare poet.

De vânzare la toate chioşcurile din ţară.

PREŢUL 6 LEI

A APARUT
EDIŢIA II-A
Camere Mobilate
roman de DAMIAN STANOIU
Ed. „Adeverul" *PREŢUL LEI* 60

A APĂRUT
Regine Incoronate
POVESTIRE DIN TRECUT
de
MARIA
Regina României
2 vol. compacte a 80 lei volumul

A APĂRUT
CRIMA PASIONALĂ
STUDIU DE DREPT PENAL ŞI DE PSIHOLOGIE CRIMINALĂ
de M. NEGREA RÂMNICEANU

Cronica muzicală

Festivalurile dela Salzburg

La sfârşitul lunei Iulie încep la Salzburg obicinuitele festivităţi muzicale şi teatrale, pe care oraşul de naştere al lui Mozart le oferă în fiecare an publicului internaţional amator de manifestări de cea mai pură esenţă artistică. Anul acesta însă, spectacolele organizate se prezintă sub auspicii strălucite, datorită unor condiţiuni speciale care dau acestor festivităţi contururi de epocă în viaţa artistică a lumii. Căci, în afară de numele celebre care vor trece pe la pupitrul dirigenţial, pe estrada soliştilor şi pe scenă, câteva lucruri noi, cu proporţii de eveniment, sunt puse pe programul strălucitei delectări a stagiunii actuale salzburgheze.

Se va înţelege entuziasmul nostru dacă vom anunţa că se va reprezenta în aer liber *„Faust"* tragedia lui Goethe, în regia ilustrului *Max Reinhardt*. Minunata aşezare a oraşului, cu aspectul lui medieval şi cu înfăţişările romantice au oferit genialului regizor un cadru magnific pentru înscenarea celebrei piese. Actori de mare renume şi o figuraţie de două mii de persoane vor da spectacolelor grandoarea unui eveniment teatral aşteptat cu înfrigurare. Scriitori, actori şi regizori din lumea întreagă vor veni să vadă cel mai nou efort al maestrului neîntrecut în arta regiei, care este Max Reinhardt.

Un alt punct de senzaţie al programului întocmit anul acesta este reprezentarea operei „Tristan şi Isolda" de Wagner, căreia organizatorii festivalului au ţinut să-i asigure amploarea cuvenită unui fapt eşit din comun.

E pentru întâia oară când se cântă la Salzburg o operă wagneriană. Pentru a se evita o concurenţă — fie şi de natură artistică — organizatorii festivităţilor din oraşul austriac au convenit cu direcţia teatrului din Bayreuth ca la spectacolele dela Salzburg să nu se execute operele lui Wagner, care, precum se ştie, sunt montate în fiecare an pe scena dela Bayreuth. S'a făcut excepţie însă, anul acesta în care se sărbătoreşte cincantenarul morţii genialului compozitor. Salzburgul aducea astfel şi el omagiul său nemuritorului Wagner prin reprezentarea uneia din cele mai caracteristice opere ale sale. Pentru mai mult prestigiu conducerea muzicală a acesteia a fost încredinţată lui *Bruno Walter*, poate singurul dirigent în stare să asigure monumentalei lucrări o interpretare ideală.

Restul programului muzical formează deasemenea un punct de puternică atracţie a festivităţilor. Muzica instrumentală este dată în grija orhestrei „Filarmonica" din Viena, unui din cele mai perfecte ansambluri simfonice din lume. Celebra orhestră va fi condusă de maeştri de talia unui *Richard Strauss, Bruno Walter, Clemens Krauss, Otto Klemperer, Hans Pfitzner*.

Aceştia vor dirija din lucrări de Mozart, Beethoven, Bruckner, Brahms, Schumann, Mahler. Un concert este consacrat în întregime compozitorilor francezi având ca solist pe Alfred Cortot, iar altul este închinat compoziţiilor lui Johann Strauss, regele valsului vienez. In cadrul unor concerte speciale se vor cânta serenadele lui Mozart pentru orhestră şi muzică de cameră.

Muzica religioasă formează programul a cinci concerte care se vor da la catedrală sub direcţia lui *Joseph Messner*. Acesta va conduce între altele „Messa încoronării' de Mozart, „Stabat Mater" a lui Rossini, „Requiemul german" de Brahms, marea messă în fa minor a lui Bruckner şi „Requiemul" de Mozart.

Pe scena *Festspielhaus*-ului se vor cânta operele: „Cavalerul rozelor", „Elena Egipteanca" şi „ Femeea fără umbră" de Richard Strauss, „Cosi fan tutte", „Nunta lui Figaro" şi „Flautul fermecat" de Mozart, „Fidelio" de Beethoven, „Oberon" de Weber şi „Orfeu şi Euridice" de Gluck. Direcţia muzicală a acestora o vor avea: Richard Strauss, Bruno Walter şi Clemens Krauss.

Rolurile vocale vor fi susţinute de cântăreţii cei mai renumiţi dela opera din Viena, ca: Lotte Lehmann, Adele Kern, Lotte Schöne, Margit Angerer, Richard Mayr, Franz Völker, Josef Manowarda, Karl Hammes, etc.

Intre ei suntem fericiţi să anunţăm că va fi şi *Viorica Ursuleac*, distinsa noastră compatrioată care va apare în „Cavalerul rozelor", „Nunta lui Figaro" şi „Cosi fan tutte".

Forţele artei dramatice sunt concentrate în reprezentarea lui „Faust" şi cunoscutei piese „Jedermann" a lui Hugo von Hofmannsthal, unul din marile succese din cariera lui Max Reinhardt. Rolul titular va fi interpretat anul acesta de Paul Hartmann.

Ca perspective Salzburgul oferă vizitatorilor din anul acesta probabilitatea colaborării la programul muzical al marelui dirigent *Toscanini*. Se ştie că ilustrul şef de orchestră italian fusese angajat să conducă spectacolele dela Bayreuth. Din pricina conjecturii politice, Toscanini a anulat acest angajament, astfel că probabila sa venire la Salzburg e menită să dea şi mai multă strălucire festivităţilor austriace. Dacă se mai consideră că în stagiunea actuală, reprezentaţiile din Bayreuth şi München vor fi fatal la un nivel scăzut din cauza absenţei unor elemente care în împrejurările de faţă nu se pot produce în Germania. dar care îşi aveau rolul lor bine definit în succesul stagiunii germane din capitala Bavariei şi din Bayreuth, se va înţelege dece ochii tuturor privesc de astădată spre fermecătorul oraş austriac.

Ne pare bine să remarcăm că în ultimii ani se observă participarea unui număr din ce în ce mai mare de români la spectacolele ce au loc în August la Salzburg. Ba chiar anul trecut, am avut plăcerea să întâlnim nenumărate grupuri de compatrioţi care îţi aminteau de unele colţuri ale capitalei noastre: Personalităţi din lumea artelor, a finanţelor şi a politicei noastre au îngroşat în ultimul timp rândurile asistenţii româneşti la neuitatele spectacole salzburgheze.

Fără îndoială că la gloria lui Mozart contribue în importantă măsură şi fermecătoarele poziţii în care e aşezat oraşul cât şi vestitele lui împrejurimi. Sute de mii de excursionişti din toată lumea trec sau poposesc vreme mai îndelungată prin aceste încântătoare locuri. Frumuseţea locurilor din apropiere, cu munţii ce străjuesc în juru-le au creat în regiunea aceasta minunată locuri de odihnă şi de vilegiatură a căror faimă a străbătut întregul glob. Bad Gastein, Zell-am-See, St. Gilgen, Schafberg, etc, sunt adăposturi agreabile ale marelui număr de străini care îşi petrec vacanţa în vecinătatea Salzburgului şi care în zilele de spectacole festive umplu sălile de concert şi teatru.

Condiţiile excepţionale în care se desfăşoară anul acesta festivităţile anunţate îndreptăţesc aşa dar cele mai bune aşteptări în succesul manifestaţiunilor artistice dela Salzburg.

R. N.

Mărunte

— Moto-Club-Român *organizează pentru zilele de 9 şi 16 Iulie a. c., orele 10 dim., pe terenul Moto-Velodromului din Bucureşti, o cursă internaţională motociclistă cu participarea concurenţilor germani Erich Betram şi Walter Buttler.*

In ziua de 23 Iulie M. C. R., organizează, pentru „Cupa Jubiliară" (1923—1933) o cursă de rezistenţă pe distanţa Bucureşti-Târgovişte-Păduchiosul-Ploeşti-Bucureşti.

Concursul este deschis pentru toţi membrii M. C. R.

Inscrierile se primesc până la 10 Iulie la sediul M. C. R. Bucureşti Şoseaua Ştefan cel Mare 43.

La 13 August 1933 are loc Ralyeul *cu punct terminus oraşul Cluj.*

— A apărut:

„Calculator de dobânzi" de M. Drimer, contabil autorizat, cu o prefaţă de d. prof. Gr. Trancu-Iaşi, fost ministru.

Se găseşte de vânzare la toate librăriile din ţară, precum şi la autor, în Bucureşti, Str. Mitropolitul Daniil No. 5.

Cu preţul de lei 140.

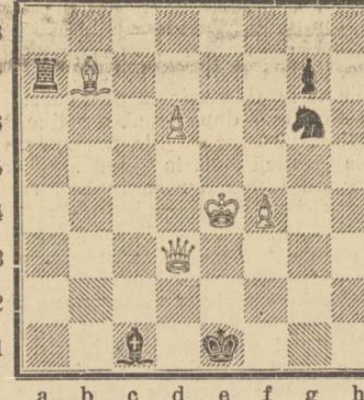
Citiţi:
„LECTURA"

Cronica Şahului

PROBLEMA No. 604

de **A. Gross, Haţeg.**
(inedită)

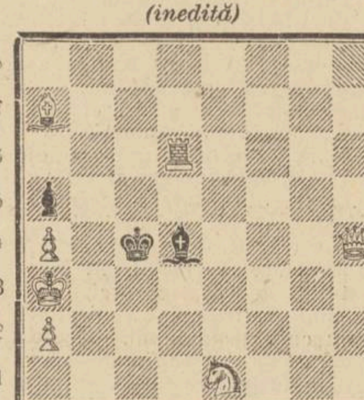
5 + 5 = 10

Mat ajutor invers în 4 mutări.

Selbstmatt in 4 Zügen.
Längstzüger.

PROBLEMA No. 605

de **A, Gross, Haţeg.**
(inedită)

7 + 3 = 10

Mat invers în 3 mutări.

Selbstmatt in 3 Zügen.

PARTIDA No. 144

Jucată într'un concurs din Paris în Mai 1933.

ALB : Dr. M. Würzburger.

NEGRU: Peifer

Gambitul vienez

1. é2—é4, é7—é5; 2. Cb1—c3, Cg8—f6; 3. f2—f4. é5×f4?; 4. é4—é5, Dd8—é7; 5. Dd1—é2, Cf6—g8?; 6. Cg1—f3, Cb8—c6; 7. d2—d4, d7—d6? mai bine ar fi fost Dd8. 8. Cc3—d5, Dé6—d8; sau Dd7; é×d+, Rd8; d×c+, etc. 9. Cd5×c7+! şi negru abandonează.

Conducătorul albelor în vârstă de 81 (!) ani dă în această partidă dovadă de un tineresc avânt.

PARTIDA No. 145

Jucată la Biel (Elveţia) într'o şedinţă de 31 partide simultane, din care 2 oarbe (fără să privească tabla), în ziua de 26 Aprilie 1933.

ALB : E. Klein *(pe din afară).*

NEGRU : Un amator.

Partidă franceză

1. é2—é4, é7—é6; 2. d2—d4, d7—d5; 3. é4—é5, continuarea lui Nimţovici. 3...., c7—c5; 4. Cg1—f3, Cb8—c6; 5. d4×c5, Nf8×c5; 6. Nf1—d3, Cg8—é7; 7. Nc1—f4. Cé7—g6; mai bine ar fi fost Db6. 8. Nf4—g3, Dd8—c7; 9. 0—0!, Cg6×é5; să fie o scăpare din vedere a celui orb? urmarea arată însă că cel ce vede tabla e în greşală, mai bine ar fi fost 0—0. 10. Cf3×é5. Cc6×é5; 11. Cb1—c3, a7—a6; 12. Cc3×d5!!, negru nu poate lua calul căci ar urma N×é5. 12..., Dc7—d6; 13. Tf1—é1, Dd6×d5; 14. Té1×é5, Dd5—c6; 15. Nd3—é4, Dc6—b6; 16. Té5—g5, g7—g6; 17. Ng3—é5, Nc5×f2+?; 18. Rg1—h1, 0—0?; 19. Dd1—h5 şi negru abandonează, căci la Nd4. ar fi urmat: D×h7+, R×h7; Th5+, Rg8; Th8+ mat.

Frumoasă partidă de sacrificiu a tânărului maestru Klein, mai ales că a fost jucată fără să privească tabla.

P. I. NEGREANU

S. THAU

CEREŢI IN TOATE LIBRĂRIILE
Fecior de Slugă
roman de **N. D. COCEA**
EDIŢIA A DOUA
IMENS SUCCES!
Editura „Cultura Naţională"

Caleidoscop

Dansul

In sfârşit — după atâtea altele — s'a organizat şi săptămâna dansului. Fiindcă în 1933 lumea se interesează în special de perioada 1900, — iată ce se dansa în acea epocă.

Dansul de atunci era simplu, cinstit, naiv dar mult mai obositor decât cel de astăzi.

Dansatorul schimba trei gulere într'o singură seară...

In epoca de care vorbim se dansa valsul, polka, mazurka, bostonul, verşoviana, berlina, pas des patineurs, pas de quatre, cadrilul mexican şi lancier-ul.

In primii ani din secolul nostru au apărut alte dansuri, care au scandalizat pe toţi oamenii serioşi, iar mamele le interziceau fiicelor. lor.

In cele din urmă toată lumea s'a obişnuit cu ele şi cu numirile lor bizare: cake-walk, maxise şi altele; iar ceva mai târziu: tango, fox-trot, furlana, tres-moutarde, paso-doble, valse hesitation, girondella, schimmy.

Fără ca tangoul să fie detronat au venit altele, care au dus pe nesimţite la biguina şi rumba de azi. Numele lor, tot atât de cabalistice, au rezistat mai mult sau mai puţin: charleston, kuikajou, yala, cakstone, hee biejcebie, etc.

Această enumerare, desigur incomplectă, ne readuce azi către valsul părinţilor noştri, cu Espana şi Dunărea albastră, care se cântă pretutindeni.

Nu trebue să ni se pară curios dacă într'o bună zi un congres de somităţi în domeniul coreografic va hotărî lansarea în dancing-urile ultra moderne ca o mare descoperire, vechea polkă, aceia care se executa acum o sută de ani la *Bal Mabille*...

Iată un adevărat progres!

Destine contrarii

J. H. Rosny-aîné a publicat de curând un roman foarte pesimist.

El ne înfăţişează pe un tânăr: François Marangues, dintr'o familie de oameni cinstiţi. Eroul însuşi e un om corect, dar nenorocit — fiindcă n'are bani şi'n felul acesta nu poate duce o viaţă absolut liberă. El se face deci hoţ împreună cu câţiva prieteni, care-i împărtăşesc ideile.

Sora sa Ana sufere de asemenea din cauza vieţii mediocre, pe care o duce, însă e mândră şi curajoasă. Ea refuză pe toţi cei care n'o interesează şi, după multe peripeţii, acceptă o căsătorie fericită în care-şi găsesc satisfacţie şi sentimentele sale.

In acest timp François a făcut avere cu escrocheriile.

Astfel, pe căi diferite, fratele şi sora şi-au ajuns scopul care'n fond era acelaş.

Autorul vrea să ne demonstreze că sfârşitul justifică mijloacele?

Romanul său ridică o sumă de probleme asupra cărora cititorul are toată libertatea să reflecteze.

Poeţi francezi din sec. XVII

„Nu există secol literar al cărui poeţi mari să fie mai bine cunoscuţi şi ai cărui poeţi mici să fie mai puţin cunoscuţi decât sec. XVII. Făcând excepţie de maeştrii clasici, cei mai mulţi dintre noi n'ar fi capabili să citeze câteva versuri din Régnier, Maynard, Bacou, Tristan l'Hermite sau Saint-Amant.

Cu toate acestea, în orice pădure poetică alături de stăpânii maiestuoşi —, cresc şi alte vegetaţii mai modeste care pot să ne încânte urechile prin freamătul lor armonios".

Acestea sunt cuvintele cu care André Dumas începe introducerea la „Antologia poeţilor francezi din sec. XVII".

Nimic nu e mai nedrept decât această eclipsă, pe care o fac marile figuri ale unei epoci pentru contemporanii lor mai puţin favorizaţi de critica posterităţii. De multe ori aceştia din urmă au foarte mult talent şi sunt citiţi cu plăcere. Câte opere semnate de autori obscuri, uitate sau quasi-necunoscute, nu sunt descoperite în praful bibliotecilor. Multe din aceste lucrări au originalitate şi frăgezime. Acestea trebuesc citite ca să-ţi poţi face o idee completă asupra unei epoci; odată cu ele trebuesc citite deasemenea operele proaste ridicate în slăvi de către contemporani.

Numai în acest fel îţi poţi face o idee justă asupra adevăratului spirit şi sensibilităţi ale epocei.

André Dumas deci a adus un mare serviciu oamenilor de litere, unind într'o lucrare uşor de consultat, operele a optzeci de poeţi din sec. XVII, dintre care unii continuă să se bucure de un prestigiu excepţional iar alţii sunt puţin cunoscuţi sau ignoraţi cu totul.

Cine-şi mai aduce aminte astăzi— de exemplu — de Alexandre Hardy? André Dumas însă ne arată că acest Hardy „poate fi considerat, dintr'un anumit punct de vedere ca adevăratul fondator al teatrului francez". Foarte simplu.

Hardy a fost primul în Franţa care a scris piese de teatru.

In adevăr, el a scris nu mai puţin de „şase sute de piese" din care multe s'au pierdut.

E adevărat că Hardy lucra în serie, compilând fără milă pe autorii greci şi latini, încurcându-şi versurile într'un chip dezolant.

Totuşi a ştiut să-şi captiveze auditorii şi'n felul acesta rolul său n'a fost neînsemnat.

Din acest exemplu se vede cât de preţioasă e „Antologia" lui André Dumas, care ne dă o imagine — pe care o putem considera complectă— a unui secol a cărui unitate e departe de a fi perfectă.

PRECIZARE

CUCOANA (angajând o bonă). — Şi mai ales vreau să fii discretă!

BONA. — Sigur, coniţă. Dar în ce chestie trebue să fiu discretă?

Cu 20 Lei
cea mai deplină desfătare sufletească
Citiţi romanul
„Pui de Lup"
de JAK LONDON
De vânzare la toate librăriile din ţară

Cărţi şi reviste

Leopold Stern: Sacher Masoch ou l'amour de la souffrance

Autor al unei „Psihologii a amorului contemporan" salutată cu elogii de către întreaga critică pariziană şi al unui straniu roman: „La chair a O°" în care studiază un caz interesant de frigiditate sexuală, d. Leopold Stern atacă de data aceasta chestiunea masochismului, a amorului căruia îi place să sufere, spre deosebire de sadism, amor căruia îi place să inspire suferinţă.

Nu multă lume ştie că acest termen de masochism, deşi exprimă un lucru vechi de când lumea, este de invenţie şi dată recentă. Cuvântul acesta care, în psihologia sexuală, serveşte pentru a exprima o anomalie erotică, vine de la numele scriitorului austriac Leopold de Sacher-Masoch, născut în 1835 şi mort în 1895, celebru odinioară şi căzut astăzi într'o uitare aproape complectă.

D. Leopold Stern realizează în cartea d-sale o biografie sugestivă a lui Sacher-Masoch şi în acelaş timp o expunere subtilă şi amănunţită a acestei ciudate aberaţii sexuale care este masochismul.

Aşa dar cartea d-sale este deolaltă stăpânită de duhul literar şi de lucidul spirit al unui psiholog priceput în chestiunile erotice.

Şi într'adevăr e un pasionant subiect acest Leopold de Sacher-Masoch. După propriile lui mărturisiri el nu putea simţi dragostea de cât amestecată cu durere fizică. D. Leopold Stern insinuiază cu bună dreptate dela început că puţin masochism există în orice amor bazat pe sexualitate, adică în orice amor veritabil în care contribue deopotrivă şi simţurile şi sufletul. „Specialişti au dovedit — spune d. Stern — că în fiecare dintre noi se găseşte în stare latentă şi în doze variate sadism şi masochism... Să ne amintim că orice plăcere omenească excesivă se rezolvă într'o suferinţă tot astfel cum orice suferinţă excesivă poate produce plăcere. Oricine a examinat bărbaţii şi femeile în diferitele lor reacţii în faţa amorului a putut constata că unde e amor este şi puţin sadism şi masochism".

Este, fără îndoială, mult adevăr în aceste afirmaţii. Intre dragoste şi suferinţă este o strânsă şi intimă corelaţie. Şi de multeori suferinţa este prin ea însăş un element picant şi un stimulent al dragostei. Sacher-Masoch a dus, însă, până la paroxism şi exasperare plăcerea de-a suferi. La acest om straniu suferinţa în dragoste nu era o simplă nevoie de a se umili în faţa femeii iubite şi de-a fi umilit de ea. Suferinţa pentru el avea un caracter precis fizic. Lui Sacher-Masoch îi plăcea să fie bătut cu biciul de către femeile pe care le iubea. Mai mult: îi plăcea să fie bătut şi de amanţii femeilor pe care le iubea. D. Stern povesteşte cum ani de zile Sacher-Masoch a căutat un amant sadic pentru soţia lui, Wanda, şi cum însfârşit l'a găsit. Sunt pagini pasionante şi surprinzătoare. Existenţa acestui om care era în acelaş timp un mare scriitor şi un pervers sexual apare ca un cauchemar, aproape de necrezut. Dealtfel Sacher-Masoch nu era un dezechilibrat decât în amor. In toate celelalte manifestări ale vieţii el era un om perfect normal.

Dar care e, la urma urmei, deosebirea precisă dintre normal şi anormal? Există oare un criteriu de judecare în această privinţă? Lectura cărţii d-lui Stern te îndeamnă să-ţi pui, sceptic, această întrebare. Acesta este şi unul din principalele merite ale volumului d-sale. Nu sunt multe cărţile care te invită să meditezi asupra ciudăţeniilor şi contradicţiilor vieţii şi care te îndeamnă la revizuirea valorilor sufleteşti aşa zise normale.

„Sacher-Masoch ou l'amour de la souffrance" satisface din belşug toate aceste cerinţe. D. Stern cunoaşte secretul subtil de-a exprima într'un stil elegant şi sobru, de cea mai pură esenţă clasică, cele mai dificile lucruri. Ii plac dealtfel numai chestiuni dificile. Detestă banalul şi în acelaş timp nu caută originalitatea cu orice preţ. Ştie să-şi aleagă cu măestrie subiectele şi le tratează întotdeauna magistral şi fin, aşa cum a făcut acum cu figura stranie şi complexă a nefericitului Sacher-Masoch.

AL. A. PHILIPPIDE

Viaţe Romînească, No. 5

Numărul acesta apare văratec şi tineresc. Remarcăm prezenţa a două nume noui la „Viaţa Romînească": d. Anton Holban şi T. C. Stan. Primul, cunoscut deja, publică o bucată intitulată: Conversaţii cu o moartă. E un monolog interior, plin de pătrunzătoare melancolie şi de dureroasă introspecţie, relevând un talent plin de cele mai sigure posibilităţi. T. C. Stan este necunoscut. Deşi operă de debutant fragmentul pe care acest scriitor până mai eri inedit îl publică acuma dovedeşte o reală stăpânire a artei scrisului şi o sobrietate pimentată cu humor şi spirit de observaţie. „Cei şapte fraţi siamezi" promite să fie o revelaţie a viitorului sezon literar.

In pragul vacanţei, acum când subiectele devin tot mai rare şi materialul beletristic tot mai greu de găsit, „Viaţa Romînească", împrospătându-şi mereu rubricele, oferă o materie extrem de variată. Menţionăm un mic eseu al d-lui Tudor Vianu: „Precizări asupra emoţiei estetice", poemul „Veghe" plin de savoare al d-lui Ion Pillat şi „Romanţa tinereţei" a d-lui Ion Minulescu. D. G. Călinescu evocă, în pagini emoţionante şi comprehensive, personalitatea literară a lui Jean Bart.

Ca de obicei diversele rubrici şi cronici opresc, vie şi aţâţată, atenţia cititorului. La Miscellanea găsim o amuzantă Autorecenzie a lui Al. O. Teodoreanu despre volumul lui de epigrame: „Strofe cu pelin de Mai pentru Iorga Neculai". Remarcabil în toate privinţele e un portret al d-lui Iuliu Maniu datorit d-lui M. Sevastos la rubrica cronicei politice.

Mereu interesante sunt şi celelalte rubrici şi cronici, păstrând contactul cu actualitatea şi oferind lectorului o imagine vie a mişcării culturale dela noi şi din străinătate.

P.

Apologia maşinei

Intr'o impresionantă majoritate, aproape toată lumea, chinuită de consecinţele crizei acesteia care-a mărit dimensiunile dramei umane, condamnă maşina şi maşinismul, considerate drept izvoarele şi cauzele imediate ale nefericirii generale. Judecata, mai exact prejudecata că maşina este cauza răului provenit din criză, şi chiar a crizei, este foarte răspândită. Sunt atât de frequente atacurile cele mai violente împotriva maşinismului modern, identificat cu aşa zisul „materialism".

In acest concert de lamentaţii ieftine şi proteste şubrede împotriva maşinei şi deci a civilizaţiei, surprind plăcut unele glasuri care fac apologia maşinismului. Elie Faure publică un inteligent studiu în „Mercure de France" asupra acestei chestiuni interesante şi de vie actualitate: dacă maşina este sau nu un rău pentru om şi o depreciere a spiritului.

Nu e pentru prima dată în istorie, că se reproşează maşinei atâtea excese. Istoria însăşi, a omului şi a spiritului nu e decât un mers din excese în excese. Cel dintâi limbagiu, prima technică, prima ştiinţă, cel dintâi cult, sunt excese ale inteligenţei care se ridică deasupra stării naturale şi învinge forţele anarhice pentru a stabili domnia voinţei organizate, a înţelegerii şi iubirii. Orice cucerire nouă deslănţue excese, adică suferinţe, şi, chiar moartea. In profunzimile dramei umane este mişcarea care crează dorinţi noi, mijloace şi motive noi de a trăi. Focul, sursă a maşinii, distruge şi creiază adesea în acelaş timp. Maşina este ca zeul Shiva: distruge şi creiază. Insăşi viaţa distruge şi creiază. Acesta e mersul ei.

Revolta contra maşinei care este rezultatul unei mistice nouă, mistica naturistă, (întoarcerea la natură şi spirit), dovedeşte o totală absenţă de spirit critic, şi mai dovedeşte rea credinţă şi interes. Clasele conducătoare sunt acelea care, după ce au creiat maşina vor să o distrugă. Pentru aceasta inventează opoziţia spirit-materie, una din cele mai false antiteze. Aşa a fost totdeauna: clasele diriguitoare au fost conservatoare şi ostile înoirii şi progresului. Aşa de pildă, Elie Faure dă un exemplu din antichitate; când creştinii şi creştinele, se ascundeau în catacombe pentru a medita şi aprofunda misterele unei regenerări umane cum erau apreciate cele ale nouii religii,— părinţii familiilor romane opuneau acestei „promiscuităţi" vechea virtute a căsătoriei. Iar filosofii din serviciul imperiului, „instinctelor barbare" ale mulţimilor flămânde care ameninţau civilizaţia, opuneau disciplinele culturii clasice.

Detractorii maşinei sunt de două categorii: unii care duc atacul din interior, alţii din exterior. Unii care opun maşinismului şi „materialismului", mistica orientală rebelă universalei mecanizări, care mistică şi-ar concentra atenţia numai asupra cunoaşterii şi creşterii spiritului. Alţii care opun barbariei aparente a maşinii, tradiţiile culturale greco-latine.

Celor dintâi li se poate răspunde că maşina însăşi este spirit, pentrucă este fiica focului, simbolul prim al cultului spiritului, şi părintele tuturor religiilor.

Celor din categoria a doua li se poate răspunde că obiecţiunile lor provin dintr'o ignoranţă crasă a procesului intelectual care a determinat maşina, şi fără care aceasta n'ar fi existat. Intr'adevăr tehnica din sec. XX este fiica ştiinţei din sec. XIX (secolul ştiinţei), aceasta este fiica metodei sec. XVII, şi metoda, prin intermediul catolicismului aristotelic este fiica organizaţiei ad-tive şi judiciare ieşită din luptele poporului roman, iar prin mijlocirea filosofilor şi teologilor levantini, alexandrini, evrei şi arabi, a raţionalismului grec.

Binefacerile maşinei sunt însă imense. Ca organ de relaţie între diversele ţesuturi ale umanităţii întregi, aduce cu sine pentru omenire posesiunea aerului, apei, solului şi sub-solului. Grupul se substitue individului, producţia comună producţiei particulare, simfonismul individualismului, circulaţia spiritului monopolului său în câteva mâni. Ea crează mentalitatea colectivă multiplicând punctele de contact, raporturile, comparaţiile şi analogiile între sensaţii şi idei. „Ea (maşina) este, spune Elie Faure, cel mai mare eveniment moral şi social după apariţia lui Isus".

Maşina introduce acea echitate şi armonie pe care omul o urmăreşte de atâtea secole şi care nu i-se promite decât în ceruri.

Dece este maşina acuzată de către posesorii „spiritului", că e lipsită de „suflet"? Pentrucă „tinde să deposedeze de monopolurile temporale pe aceia care exploatează în numele acestui „suflet", printr'o escrocherie transcendentă, credulitatea nefericiţilor".

Aceştia-i reproşează şi automatismul pe care ni l-ar impune maşina. Dar orice automatism în formaţie, nu face decât să înlocuiască unul învechit şi depăşit. Şi e un bine. Căci, orice automatism nou încorporat subconştientului nostru ne eliberează de anumite cătuşe. „Cuvântul, spune E. Faure, nu este tipul automatismului liberator?"

Maşina reintroduce acel ritm individual şi social de care am fost despuiaţi dela Renaştere,

(Urmare în pag. 8-a)

Cronica literară

Studii despre Eminescu

Interesul multor tineri pentru Eminescu este lăudabil în tendinţa generală dar este totdeodată şi regretabil atâta vreme cât cercetările nu sunt dominate de un serios spirit critic.

Eminescu devine ca şi Dante, o victimă, fiecare căutând să vadă în el *altceva*, de dragul ineditului şi din emulaţie universitară. In definitiv Eminescu e un poet şi nouă ne trebuesc în primul rând studii critice. Cercetările de istorie literară prezintă un interes numai în măsura în care uşurează interpretarea estetică. Duse prea departe, ele se transformă în kabală şi magie neagră şi din Eminescu fac un odios scamator.

Două sunt tendinţele reprobabile ale studiilor eminesciene: una căutătoare de *izvoare*, pentru care poezia e o haină de petice şi critica o expertiză a furturilor şi alta după care poezia este o criptografie densă în sensul căreia trebue să fii iniţiat prin rituri mai grele ca cele mithriace. Zice Eminescu *Mai am un singur dor?* Problema este de unde a luat el *Mai am un singur dor* şi ce vrea să zică *dor*, fiind hotărît principial că *dor* înseamnă altceva decât *dor*.

Luceafărul este obiectul celor mai adânci expertize. *Luceafărul* e Satana, Neptun, Arhanghelul Mihail, Neantul, şi alte lucruri, numai ce spune Eminescu că este nu poate fi.

Un astfel de studiu ne oferă acum un domn Iulian Jura, membru al şcolii române din Franţa. Lucrarea are citate copioase, şi mulţumiri academice pentru diferite persoane care au stat în chip graţios la dispoziţia savantului. Are chiar informaţii serioase ce fac cinste autorului şi-i atrag simpatia noastră.

Ii lipseşte însă spiritul critic, înlocuit cu acea primejdioasă divagaţie care ne împiedică până acum să înţelegem pe Eminescu.

Convins că Eminescu a cârpit în *Luceafărul* o mie de cârpe, d. Jura citează de pe ici şi de pe acolo, unde i se pare că găseşte asemănări. Şi dacă găseşte atunci trage concluzia că poetul a *trebuit* să cunoască neapărat *izvorul*. In *Ramayana* stă scris aşa: „Eu n'am văzut niciodată pe suprafaţa pământului o femeie atât de frumoasă" iar Eminescu zice: „Eşti cea mai mândră dintre femei". Vasăzică, crede d. Jura, Eminescu a utilizat *Ramayana*. Atunci şi când zice *bună-ziua* Eminescu fură pe cineva. Când e vorba de mituri şi de religii, temele sunt aşa de asemănătoare încât chiar când avem informaţii sigure că cineva a cunoscut un *izvor* nu putem afirma că l'a utilizat.

Eminescu a cunoscut, ca orice om cu carte diferite cosmogonii şi mai cu seamă versurile lui Lamartine (Cfr. Raşcu, *Indreptar*), dar nu-i trebuia un izvor ca să declare că lumea a ieşit din haos, pentrucă a ceasta este o imagină universală a spiritului uman. Chiar dacă Eminescu n'ar fi cunoscut nimic privitor la *Luceafărul*, poemul ar fi ieşit la fel. Pentrucă nu e greu să-ţi închipui o dragoste neîmpărtăşită între un smeu şi o muritoare când însuşi poporul a putut să inventeze o asemenea temă.

Luceafărul nu are nevoie de nici o explicaţie în afară de aceea banală, dată chiar de Eminescu. Se poate da însă un număr de asociaţiuni utile din istoria culturii universale spre a amplifica contemplaţia estetică şi a-i dovedi proporţiile.

Cu multă erudiţie D. Jura caută să ne convingă precum că *Luceafărul* nu e Arhanghelul Mihail dar e Satan. Dar cel mai elementar bun simţ respinge o astfel de interpretare inutilă. Poate să fie el, în alte izvoare, orice. Aici nu ne izbeşte elementul satanic al astrului ci esenţa lui divină, el simbolizând în chip *sigur* omul superior, poetul. Luceafărul nu e răzvrătit, se poartă faţă de Dumnezeu cu deferenţă de spirit subordonat şi primeşte dela acesta nişte sfaturi binevoitoare pe care, ca un fiu supus, le urmează. Ce mai vorbă? Orice argument devine inutil de oarece imaginea Satanei nu se potriveşte cu acea a Luceafărului, ba mai mult îi strică sensul superior al simbolului. Vrând să fie profund, d. Jura cade în eminescologie.

*

Am remarcat nu de mult o broşură despre Eminescu a d-lui Lucian Boz. Am lăudat atunci subtilitatea speculativă a lucrării, făcând rezerve asupra interpretării. Iată acum un prilej să arătăm unde duce entusiasmul kabalistic aplicat la Eminescu. E vorba tot de *Luceafărul* în care d. Boz vede nişte lucruri de spaimă, de spus noaptea şi în semne. La interpretarea d-lui Dragnea pe care o socoteşte „ispititoare" deşi e numai ridiculă, d. Boz aduce altele. Din versurile unui alt basm eminescian.

Tu ca ei voeşti a fi, demone
Tu care nici nu eşti a mea
făptură
Tu ce sfinţeşti a cerului colone
Cu glasul de eternă gură,
Cuvânt curat ce-a existat, Eone,
Când Universul era ceaţă sură.

d-sa scoate următoarele concluziuni:

Luceafărul nu e făptura lui Dumnezeu ci este părtaş al creaţiunii. Este haosul, în care de altfel vrea să se întoarcă, Logosul neoplatonician, lumea prototipurilor veşnice. Este principiul răului din care prin colaborare cu principiul binelui a decurs lumea, într'un cuvânt, Satana. Câtă complexitate! Din nefericire complet eronată. Neantul nu poate să fie în acelaş timp Logos sau Idee, pentru motivul că Logosul, Eonul sunt termeni ce înfăţişează principiul activ, divin, al creaţiunii prin opoziţie cu inerţia pură, adică cu neantul. Fiind Logos, Luceafărul poate fi asimilat cu Isus (poate, fireşte, nu *trebue)*; în niciun caz însă cu Satana.

Dumnezeu vorbeşte astfel Luceafărului:

Vrei să dau glas acelei guri
Ca dup'a ei cântare
Să se ia munţii cu păduri
Şi insulele'n mare?

iar d. Boz comentează:

„Cuvântul" este aşa dar acel „Fiat lux" şi „la început fu cuvânt" din evanghelia Ioanină. Dar ce însemnează „să dau glas"? Să pronunţe din nou: să fie lumină? Atunci propunerea demiurgului ar fi o re-creare a lumii. Ii oferă o minune, cea a creaţiunii repetate etc."

Iată unde duce fantezia înhămată la dorinţa din a căuta miez în nuci uscate. „Să dau glas" nu înseamnă „Fiat lux". Dumnezeu vorbeşte aşa: Pot să-ţi dau glas ca lui Orfeu, să se ia munţii după cântecul tău, pot să te fac împărat peste lume, însfârşit pot să-ţi dau orice, prin urmare chiar pe Cătălina, dar nu pot să-ţi dau moartea. Iar chestiunea Eonului care nu e făptura lui Dumnezeu se explică prin aceea că Logosul fiind o emanaţie a divinităţii este totuşi increat, existând în eternitate întru Dumnezeu. El nu este din lut ca oamenii, ci dintr'o sferă superioară. Aceasta în basmul „Fata în grădina de aur". In *Luceafărul* Eminescu se serveşte de altă serie de imagini, aici fiind vorba nu de Logos ci de o făptură ieşită din chaos dar, din momentul creaţiunii, eternă.

Speculaţiunea trebue să ţină seamă de istoria justă a ideilor şi să se sprijine pe o cultură filosofică serioasă. Şi mai cu seamă să nu confunde literatura cu filosofia şi să nu-şi închipue că poezia este un tratat de filosofie în hieroglife. Adâncimea lui Eminescu stă în *platitudinea* lui iar cultura în sublimarea erudiţiei. Poezia nu poate fi pentru Eminescu, în primul rând, decât un prilej de expresie a unei stări şi a presupune că a compus cu fişe înseamnă a-l coborî. Şi cu toate acestea el a fost fără îndoială un om cult. Dar această cultură trebueşte delimitată în marginile poeziei, nu ca un conţinut al poeziei. Orice abatere dela acest principiu de istorie literară se chiamă eminescologie.

G. CALINESCU

Cronica gastronomică

Sarmalele

Inscriind titlul de mai sus, am fost stăpânit o clipă de-o nostimă viziune.

Mă vedeam în haină de ceremonie, debitând cele ce urmează în fața unui cerc de gospodine și de profesoare de bucătărie.

Auzeam șoaptele crescând amenințătoare și simțeam valul protestatar ridicându-se formidabil să mă copleșească. De aceia, hârtia mi-a devenit deodată simpatică: scripta manent!

Cucoanele sunt în deobște susceptibile chiar, dacă nu mai ales, în materie de bucătărie și fiecare în parte e convinsă că singura rețetă bună e aceia pe care o știe ea și că alta nu poate fi. Eu însă care cred că o istorie a bucătăriei e o istorie a bucătarilor *și nu a* bucătăreselor. *nici a* gospodinelor, *nu am a ține seamă de superstițiile și prejudecățile care ațâță focul majorității gospodăriilor și școlilor profesionale. Georges Courteline observă (și asta e just), că în general femeile sunt superioare bărbaților din punct de vedere al sensibilității.*

Dar tot el se întreabă (și cu tot atâta dreptate):există femee căreia să i se aplice cuvântul geniu? *Precum în altele, așa și'n gastronomie.*

Deci, eu, contrar încăpățânării primitive a bucătăreselor, nu-i cer unui rețete autenticitate, *dar îi pretind să fie bună și mai ales bine executată. In fața oricării inovații isbutite, mă descopăr, iar în fața unei mâncări fără noimă prezentată așa pe motiv că astfel a recomandat-o inventatorul, îmi iau pălăria și mă duc la alt birt.*

Sarmaua, de pildă, e o mâncare turcească. Dar așa cum o face turcul, s'o mănânce el. Nu văd de ce ne-am simți noi obligați să înghițim tocătură de berbec cu orez și stafide, învălită în foi de varză (asta e sarmaua la origine), foi de viță, spanac sau stevie. E drept că Profetul îl oprește pe Turc să mănânce carne de porc, dar eu nu-i îngădui Profetului să-și bage nasul în bucătăria mea, unde popreala lui e inoperantă. Măcar că Turcul a inventat sarmaua, dar, într'un tratat de Gastronomie comparată, sarmaua turcească nu și-ar afla loc decât ca o variantă grosolană a unei mâncări care, trecută prin bucătăria moldovenească și cea rusească, a devenit excelentă. Fiecare popor și-a manifestat și cu acest prilej preferințele : țiganul din Moldova a fiert sarmalele în Cotnar rosnovănesc, ciolovecul, amator de . mâncări grase, le-a fiert cu smântână. Rețete de sarmale sunt nenumărate (numai eu cunosc vre-o zece). Voi comunica pe aceia pe care o prefer, singura care, după a mea părere își găsește loc de cinste în marea gastronomie.

Trebue să relev cu această ocazie că subtilitatea bucătăriei moldovenești (superioară din toate punctele de vedere tuturor bucătăriilor, regionale din țară), a isbutit să transforme o mâncare ordinară, *într'un adevărat* plat de gourmet.

Rețeta de mai la vale e cunoscută în toate casele bune moldovenești, bineînțeles cu inerentele variante care au fost și vor rămâne tainele fiecărui șef de bucătărie de talent.

Inainte de a purcede la descrierea preparației, o distincțiune: sarmalele se fac și cu *varză acră, dar cele făcute cu varză dulce, nu numai că au un gust mai fin, dar* fac reverență oricărui vin de clasă mare. *O sarma de varză acră în fața unui* Chambertin, Romané-Conti *sau* Nuits St. Georges *evocă imagina grotescă a unei spălătorese cu picioarele goale și mânecele sumese, pregătindu-se să execute o gavotă, cu un marchiz cu perucă pudrată, pe o arie de Luli.*

Nu neg că această mâncare poate fi gustos preparată, dar o las în seama sprițomanilor și mișmașofililor, care o pot găsi pe la cârciumile periferice.

O altă distincțiune: unii preferă carnea tocată cu satârul, alții trecută prin mașină. Votez primul procedeu (sarmaua trebue să se topească).

Dar asta e în definitiv o chestie de gust.

Ș'acum să începem:

Preparația începe prin opărirea foilor de varză proaspătă cu borș. *Sarmalele se fac numai cu vârful foilor.*

Tocătura se face din carne de bou (când vom alunga oare vaca din bucătărie?), de la coadă și carne de porc grasă. *Se tae carnea în bucăți mici și se trece odată prin mașină. Se trece apoi a doua oară prin mașină și se adaugă: un miez de pâne muiat în lapte, sare, piper, puțină ceapă tăiată foarte mărunt și prăjită în unt, puțină verdeață tocată mărunt (pătrunjel și mărar) și două ouă bine bătute.*

Cu această compoziție se învelesc *(termin consacrat), sarmalele, care nu trebue să întreacă în dimensiune o nucă de mărime mijlocie. Meșteșugul executantului constă în potrivealа umpluturii. Ea nu trebue să fie nici prea strânsă în foaia de varză (plumb), nici prea în voc (se desfac sarmalele). Se pune în fundul unui vas un strat de varză tăiată fin și deasupra se așează sarmalele, presărând printre ele boabe de piper negru. Deasupra sarmalelor alt strat de varză tăiată fin. Pe straturile de varză se pot pune (nu-i indispensabil), felii de roșii și chiar ardei verde.*

Aici intervine iar o chestie de gust:

Unii fierb sarmalele în borș, *alții în vin. Recomand altă procedare: să se fiarbă à l'étouffé în zeamă de carne, până ce scade lichidul la mai puțin de jumătate. Se scot de la foc și se duc la beci (nu în pivnița cu vinuri), sau alt loc răcoros.*

Asta pentru prima zi.

A doua zi.

Se toarnă peste sarmale o sticlă de Cotnar vechi în care s'a diluat o bună cantitate de bulion italienesc (pastă de roșii) și se pune vasul în cuptor sau rolă, să fiarbă mocnit și să se și rumenească puțin. Porto-ul *alb poate înlocui onorabil Cotnarul, mult prea rar astăzi când nu se beau decât vinuri crude. Cu zece minute înainte de a se servi, se adaugă două linguri de unt proaspăt. Cui îi place se poate servi de grăsime de gâscă. Eu prefer untul.*

Un amănunt: acelora care apreciază mâncările onctuoase, le recomand următoarele: Să tae grăsimea de la o șuncă și să pue în fiecare sarma câte o steluță de grăsime.

Slănina afumată pusă pe straturile de varză nu e rea, dar ia mult din fineța acestei mâncări care (repet) este și trebue să rămâie un plat de gourmet. *La sarmalele preparate în acest fel, vinul roș e de rigoare. Se înțelege că un vin de trei-patru ani, bine născut, bine făcut, bine ținut și echilibrat. Fără îndoială, vinurile de Bourgogne sunt ideale. Cum idealurile sunt însă inaccesibile, ne putem mulțumi cu un Nicorești, Dealu-Mare, Valea Călugărească, Bucium sau Corcova. Pe urmă. vorba cântecului:*

Un, deux, un, deux,
A la santé amoureux!
Buvons des coup, buvons-en
deux etc.

AL. O. TEODOREANU

P. S. *Pentru sarmalele făcute din piept de gâscă sau din gâsca întreagă trecută la mașină (e mai bine):*

1) Să nu fie mai mari ca o alună.

2) Prima fiertură în zeamă de carne a doua în vin cu bulion.

3) Dacă pasărea e din cale afară grasă, ca să capete consistență și să nu se sfarme la fiert, se pune puțin bicarbonat (ca la mititei). Numai așa sunt bune (mititelele!)

AL. O. T.

(Urmare din pag. VII-a)

și pe care mulțimile l-au pierdut complet dela Revoluție. Mașinismul este instrumentul ritmic cel mai perfect și unanim care s'a ivit după verb. Cu el, posedăm un limbagiu universal. Prin acest ritm nou și general uman regăsim noi spiritul. Căci mașina crează o poetică nouă, care este o filosofie în devenire, ca orice poetică neprevăzută.

Mașina singură este pură. „Ea reprezintă, în incoherența universală, ordinea pierdută a inteligenței". Aci e cauza pentru care suscită atâtea uri. Această puritate e și cauza cruzimii ei.

Tehnica e un idol. Și ca toți idolii e suprasaturată de spirit. Mașina e cea mai recentă incarnație a spiritului. Căci spiritul nu e mort, ci numai cultul care-l încarna până aci.

Spiritualitatea, nouă, a mașinii nu poate fi negată; cum nu poate fi nici a muzicei, care, ca și mașina este născută din reducerea concretului la raporturi matematice. „Mașinismul este o orhestrație, și noi nu suntem decât la primele eseuri ale instrumentelor orchestrei".

„A te îndoi de mașină, înseamnă a te îndoi de spiritul omului care a făcut-o, care continuă eroic și pe care ea îl revivifică și multiplică într'un schimb reciproc".

n. t.

Cronica mizantropului

Poezia în universitate

Un profesor de limba și literatura germană dela o facultate oarecare din România, profesor care toată viața n'a lucrat nimic, n'a făcut nici un curs original și n'a tipărit nici o carte de studii asupra literaturii germane, profesor despre care, la ce să ne ascundem, lumea rea spune cu multă aparență de adevăr, că nici nu știe limba nemțească, a ținut în primăvara aceasta o lecțiune inaugurală despre „modernismul decadent" în care, în loc să informeze pe *iubitul tineret* despre mersul literilor teutone, binevoește a face aprecieri asupra literaturii române contimporane.

Cât de pricepuți sunt universitarii în materie de literatură și arte se poate vedea din activitatea d-lui Mihail Dragomirescu, care totuș este profesor chiar de literatură română. Cât de priceput poate fi profesorul de limbă și literatură germană, aceasta se poate deduce din absența sa de decenii din mijlocul culturii române pe care. în virtutea titlului și salariului. trebuia s'o reprezinte. Ceeace te miră în primul rând nu este incapacitatea de a asimila forme înalte de cultură, ci aerul doctoral cu care un om care toată viața n'a făcut nimic, doctoricește poezia română și moralizează pe cel mai de seamă reprezentant al ei, pe d. Tudor Arghezi. Omul căruia i se refuză premiile, distincțiile și recunoașterea oficială poate suporta orice copită. Dar una venită dintr'un grajd până acum liniștit e de natură să-l surprindă.

Iată ce spune profesorul universitar *iubitului tineret:* „Un rătăcit dela noi, d. Tudor Arghezi.... își culege subiectele cele mai potrivite pentru a-și plasa gândiri și expresii, cari ar fi fost de dorit să se fi oprit la granița țării noastre.

„...d-sa... întrebuințează cu predilecție în poezii expresii cari ar putea fi pronunțate cel mult înaintea unui auditor dintr'o clinică universitară, ca în „Sici, Bei"...".

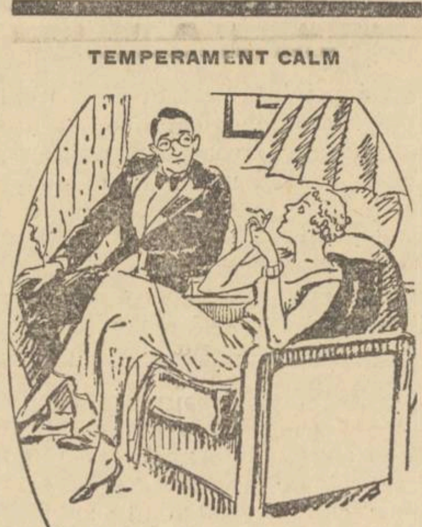
„Și-apoi în poeziile d-lui Arghezi insectele parazite ocupă un loc important, ca în „Ion Ion".

Mai apoi, profesorul declară' că nu înțelege să citească pasagiile „prea-prea" și ajunge la încheierea că versurile d-lui Arghezi sunt periculoase pentru România.

Iată, prin urmare, cum privește literatura un profesor universitar român (dintre aceia. bine înțeles, care toată viața n'au făcut nimic). Oricine va observa că punctul de vedere al acestor ființe prețioase este eminamente higienic: oroare de paraziți, de vorbe brutale, de orice imagină urâtă a vieții, frumosul estetic fiind pentru ei echivalent cu bună starea fizică și socială. Firește, în vreme ce ilustrul profesor stă ferit de paraziți în frumoasa sa casă dintr'un parc luxos al Capitalei și se păzește ca nu cumva prin studii serioase și cursuri îndelung pregătite să-și atingă sănătatea, d. Tudor Arghezi se coboară în mizeria cu ploșnițe a folklorului român și scoate din ea ceeace va constitui gloria multor vremi. Iar memoria ilustrului profesor, acoperită cu naftalină, va rămâne pură de orice contact nehigienic, și de orice molie, pentrucă *nimicul* nu se poate mânca.

ARISTARC

TEMPERAMENT CALM

— Eu cred, draga mea, că trebue înainte de-a ne căsători să îți povestesc tot trecutul meu.

— O ! nu te grăbi; ai să spui asta la tribunal când am să cer divorțul.

LOGICA ALCOOLICĂ

— Dacă vrei să-ți treacă degetul, nu mai bea !

— Cum ? Pentru un deget de la picior trebue să sufere tot trupul ?

CASE IN SERIE

— Nu ți-am spus să nu legi cânele de clanța ușii?

Insemnări

Moartea lui Alexandru Gh. Doinaru

A murit, acum câteva zile la Moinești, Alexandru Gh. Doinaru. Generația tânără de astăzi are prea puține cunoștințe despre acest excelent humorist și epigramist, care, pe vremuri, acum douăzeci de ani, a cunoscut o mare popularitate.

Alexandru Gh. Doinaru a fost unul din cei mai prețuiți ziariști ai epocei imediat anterioare războiului. A lucrat la „Mișcarea" dela Iași, apoi la „Adeverul". A colaborat la „Semănătorul" și la „Adeverul literar".

Alexandru Gh. Doinaru

Dar, evident, nu prin activitatea lui efemeră de ziarist merită să rămână Doinaru. El lasă în urma lui o operă literară care, deși în parte învechită, poate încă oferi cititorului de astăzi pagini pline de savoare.

E destul să amintim celebra „Smaraida", o colecție de epigrame consacrată d-nei Smara. Doinaru a fost un maestru al acestei specii de poezie, atât de ușoară în aparență și'n realitate atât de dificilă, care este epigrama.

Deși Doinaru a mai publicat și un roman „Călugărul Gherasim", el nu va rămâne decât ca epigramist. Intr'o antologie a humorului românesc (inexistentă astăzi dar care ar trebui cândva realizată), Doinaru va ocupa un loc de frunte.

Temperament cinstit și drept, Doinaru nu și-a utilizat niciodată talentul și spiritul decât mânat de o adâncă convingere. O întâmplare din viața lui îl ilustrează. în această privință, admirabil. Era pe vremea când Doinaru era redactor la „Mișcarea", oficiosul liberal din Iași, prin 1910.

Tocmai se agita chestiunea ridicării unei statui lui Vodă Cuza. Oficialitatea liberală era de părere să se ridice statuia în piața Cuza-Vodă, în timp ce întreaga opinie publică ieșană era pentru ridicarea statuiei în Piața Unirei (așa cum s'a și întâmplat). Ce face Doinaru? Ia parte la o întrunire publică pentru desbaterea acestei chestii și, deși redactor al ziarului guvernamental, vorbește și combate vehement părerea guvernului. Bine-înțeles rezultatul a fost că a trebuit să părăsească ziarul, să-și schimbe drumul vieții și chiar să-și creeze altă carieră, de avocat la Bacău.

Nu sunt mulți oameni care să facă un asemenea gest, chiar pentru lucruri mai importante.

P.

Ubu-Roi!!...

In 1896 se reprezintă la Paris, pe scena teatrului l'Oeuvre, o piesă a unui tânăr necunoscut, Alfred Jarry care are un succes foarte ciudat: scandal, înjurături, huidueli, dar și admirație, surprindere și mai ales zgomot. Presa întreagă s'a preocupat de acest eveniment literar, iar autorul, care a murit în 1907 și încă destul de tânăr, urmează să obsedeze lumea literară și critica, în tot decursul vremei de atunci și până în timpurile noastre când devine iarăși de actualitate. Găsim articole de evocare și considerații critice asupra lui Alfred Jarry în 1921, 1924, 1925, 1928, 1933. Rachilde îl numește „Le Surmâle des Lettres", André Salmon, ca mulți alții, îi dă porecla operei prin care s'a făcut cunoscut „Alfred Jarry ou la Père Ubu en liberté", *iar curiozitatea generală este ațâțată și interesată în jurul acestei personalități foarte vagă în amintirea chiar a celor mai buni cunoscători ai literaturii de 30—40 de ani încoace.*

„Le père Ubu" sau „Ubu Roi" a fost inspirat autorului de tipul unui profesor de provincie de la liceul din Rennes, unde și-a făcut studiile Alfred Jarry. Monsieur Hébert sau le Pére Hébert, profesor maniac, ridicol și grotesc, a făcut deliciile și subiectul de petrecere a mai multor generații de liceeni, care și-au exercitat tânărul lor talent în biografii comice, piese de teatru, pamflete, glume și legende fanteziste asupra lui Père Heb, care devine în opera lui Jarry Père Hubu și apoi Ubu-Roi.

Pentru Jarry, nenorocitul dascăl încarnează și simbolizează „tot grotescul" acestei lumi. în care viața autorului însuși nu a fost decât o deformare ciudată a unui destin tragic și lamentabil în definitiv. Paiață enormă, creatură de-o fantezie sinistră, cu râsul tăcut al omului sfâșiat de suferințele tragicului său destin, dar care se încăpățânează să nu vadă decât ridicolul amarei bătăi de joc a soartei omului și a societății. Ubu-Roi, este în mare parte autorul însuși încarnat în personajul său. Anarhist, răzvrătit din străfundul sufletului său de „ratat" și „fiu de ratat", căci era fiul unui meseriaș nenorocit, care n'a putut niciodată să-și agonisească pânea de azi pe mâne, Jarry duce o viață absurdă de bohem, vagabond, într'o epocă de simbolism rafinat, în dureros contrast cu mișcarea literară a vremei, în care este un precursor, deci un om sortit neizbândei. Vizionar lucid, poet de talent, dar destul de mediocru spre a nu putea provoca un nou curent în viața intelectuală a epocii, om al naturii și cu gusturi de primitiv, sportiv, vânător expert și pescar îndemânatic, într'o lume absolut orășănească și înclinată spre o civilizație supra rafinată, el apare de sigur pitoresc și ridicol în oarecare măsură, în tot cazul ciudat și osândit unei sărăcii care devine decădere, mizerie degradantă, eter și alcoolism, și se termină la 34 de ani, răpus fiind de o meningită tuberculoasă, încheere și concluzie logică a unei existențe absurde și fără nici o logică...

„Ubu-Roi", „farsă enormă", „grosolănie fără pereche", dar „plină de vervă, mușcătoare și agresivă, debordantă de orgolios dispreț de oameni și de lucruri, apare ca o continuare a faptelor și gesturilor lui Gargantua și Pantagruel" zice presa din 1896. Iar André Breton, scriitor din generația care avea 20 de ani în timpul războiului mondial, crede că atitudinea lui Jarry, cu sarcasmul său feroce, merită să fie reamintită generației sale, care a revenit din tranșee cu înclinare de a nu lua nimic în serios și a cere filosofilor și literaților săi să răsfrângă acelaș negativism. Dacă există astăzi o puternică mișcare de humor sănătos în literatura franceză, dacă cei ce au venit din tranșee, pătrunși de convingerea că lumea și viața sunt absurde și că nimic nu face să te sacrifici, au găsit un remediu potrivit stării acesteia de suflet, apoi desigur aceasta a fost literatura unui Allais, Curnonski, Cami, cu puterea ei de a provoca râsul care judecă, râsul care te face să gândești, chiar dacă te încremenește de groază. Precursorul lor a fost, fără îndoială, Jarry și aceasta explică succesul operei și trăinicia amintirii sale. El a fost creatorul „lirismului satiric" din scriitorii de mai târziu și schițarea tendinței de a depăși realitatea în expresia ei trivială și barocă, pentru a atinge o înălțime sufletească, la care nu se poate ajunge nici prin lirismul pur, nici prin realismul exagerat.

In afară de „Ubu-Roi", de care e legat numele său, el a scris o serie de opere în care e deopotrivă humorul și darul de a creia anticipații pline de logică necruțătoare, ca și tendința de a-și creia un univers propriu, care „să fie numai al lui și pe care să-l poată pune în locul celui tradițional", Alfred Jarry poate fi considerat deci și ca precursorul poeziei „surrealiste", *continuată prin Paul Fargue, Jean Cocteau și alții.*

Frumusețe și spirit

„Tais-toi et sois charmante" este în mare parte idealul de femee în dragoste a sexului tare din vremurile noastre.

Cu totul altul a fost acest ideal pe vremea când Sophie Gay era în fruntea femeilor frumoase din vremea sa. Imperiul favoriza luxul, eleganța și un fel de poezie exterioară, care se potrivea de minune cu idealul militar al epocii. Iar Sophie Gay era nu numai frumoasă, ci și spirituală, plină de verva unei imaginații vioaie, posedând geniul glumei și având curajul să scrie romane destul de gustate pentru fineța și senzibilitatea lor.

Fiica sa Delphine Gay, mai târziu d-na St. Marc de Girardin, nu era mai puțin frumoasă de cât mama ei, pe atât de blondă pe cât era mama sa de brună. Ea a trăit în epoca Restaurației, care cu toată schimbarea complectă a decorului și modelor, a păstrat acelaș cult al frumuseții împodobită de spirit, care a făcut farmecul și a dat viață și natural lumii artificiale, mărginită în saloanele bogate, ale unei aristocrații fine, îndrăgostită de spirit și de artele frumoase.

Să ne-o închipuim, zice Sainte-Beuve, vorbind de Delphine Gay, într'o dimineață strălucitoare de vară, pe când avea cincisprezece ani, în parcul castelului de Lormois, alergând și sărind prin parc, cu profuziunea buclelor ei blonde. Apoi în salonul cel mai elegant al timpului, în fața unei societăți din cele mai rafinate, recitând versuri, cu aerul grav și fruntea inspirată, cu profilul de muză antică, cu un timbru de voce sonor și precis. Poeții grupați în jurul culegerii: „La Muse Française" Vigny, Victor Hugo și alții, subjugați de farmecul ei, îi preziceau gloria elegiei lirice și o considerau cu o frățească familiaritate. Corina d-nei de Stahl era marele ideal al oricărei femei celebre și Delphine vrea să depășească în toate modelul care și l'a ales. Incoronată de Academia franceză pentru imnul în care a celebrat devotamentul surorilor de Sainte Camille în timpul ciumei din Barcelona, o vedem compunând poeme și imnuri pe tema tuturor marilor evenimente din timpul acela.

Și nimeni n'a găsit-o ridicolă, când, în plină frumusețe, s'a urcat pe cupola Pantheonului și a recitat versuri în care a celebrat pe Sf. Genovevă, în cinstea picturilor lui Gros. Intr'o călătorie, pe care a făcut-o la Roma, a fost primită, pe Capitoliu, membră a Academiei Tibrului; a scris romane, comedii și a făcut jurnalism cu soțul său.

Dar mai presus de ori ce era o femee de spirit, cea mai de spirit, într'o societate în care spiritul, știința lumii și a batjocurii ușoare de salon, și-au atins desăvârșirea. De aceia amintirea ei rămâne în istoria epocii sale, nu ca poetă sau romancieră, ci mai mult ca femee frumoasă și de spirit. Intr'o serată. la o masă, într'un salon nu era nimeni mai vie, mai amuzantă, mai nesecată în invențiunea cuvintelor picante și scânteerilor de spirit ca Delphine. Indemânare, stăpânire de sine, dibăcie fină în atac și în răspuns, prezența ei era o sărbătoare și o încântare. Pentru aceasta nu avea nevoie să fie veninoasă cu femeile și să chinuie bărbații cu cochetăria și farmecul frumuseții sale deși a avut condeiu ascuțit în palmă. Pe lângă frumusețea ei care se afirma ca soarele și de care ea era „mândră și orgolioasă", avea darul acela al spiritului, vesel, franc, fără afectație, „bon garçon", cum zicea Lamartine, spiritul care se manifestă în ultima operă pe care a scris-o înainte de a muri: „La joie fait peur" și care e poate singura scriere în care se manifestă adevărata ei natură: râsul care strălucește printre lacrimi, dela început până la sfârșit.

Așa cum ne-o reprezintă Hersent, în portretul său, cu eșarfa albastru deschis, în coloarea ochilor săi și cum se descrie ea însăși:

Elle chante et devant son echarpe légère
Corinne courberait l'orgueil de son laurier

Ea a fost în forma cea mai desvoltată, produsul ciudat al unei epoce în care forma, eleganța, artificiul de salon, senzualitatea aveau nevoie de scânteia spiritului și chiar de grandiloquența vorbei, de teatralitatea gestului, de poezie, fie ea și exterioară, în legăturile sociale, ca și în cele sexuale și în care frumusețea se punea în valoare prin spirit. — Is. S.

Centenarul nașterii lui Leon Bonnat

Gloria pictorului francez Bonnat a apus repede. Numele lui strălucise în primele decenii ale celei de a „treia Republici" alături de al mult admiratul Bouguereau. Odată cu sfârșitul influenței Academiilor asupra vieții artistice europene, Bouguereau și Bonnat deveniră obiectul de atac al tinerei generații. Intre timp însă, luptele artistice de odinioară au fost supuse unei revizuiri La New-York s'a organizat acum câtva timp o expoziție, cu titlul: „Inapoi la Bouguereau" prin care se încerca o reabilitare a picturii de salon. Bine'nțeles că apelul a rămas infructuos, din pricina oboselii amatorilor de artă; pictura dulceagă a lui Bouguereau a fost întâmpinată cu scepticism de către criticii de artă americani din anul 1933.

Nici colegului său Bonnat nu i-ar merge mai bine dacă s'ar încerca reinvierea gloriei sale din trecut. Istoriile de artă a secolului 19 aduc laude darului său de caracterizare și realismului, care ni-l amintește pe Caravaggio.

Pentru noi, felul în care Bonnat a portretizat celebritățile timpului său, e greu suportabil. Unul din cele mai cunoscute tablouri, portretul lui Victor Hugo, ni-l arată pe poet șezând pe un fotoliu, gata să se ridice, cu mâna stângă ascunsă sub vestă, à la Napoleon. cu dreapta trecută peste fruntea gânditoare și încrețită, în timp ce cotul îl ține sprijinit de masă.

In fața acestor lucruri vom pricepe de ce între cercul lui Léon Bonnat și cel al lui Edouard Manet a domnit o dușmănie de neîmpăcat. Era lupta convenționalului împotriva atacului naturalist.

La suprafață, victoria a fost de partea academicienilor. Bonnet deveni în anul 1900. membru în juriul expoziției universale. director al Academiei, acordându-i-se totodată marea Cruce a Legiunii de onoare.

La moartea lui, în anul 1922, vremea îi luase totuși înainte. Impresionismului îi urmase direcțiuni mult mai radicale, și căpetenia celor mai ultra moderniști dintre pictori, Pablot Picasso, lansase tocmai un clasicism nou. Roata se învârtise.

Biografia lui Léon Bonnat e un drum triumfal, fără cotituri. Născut la Bayonne, el și-a făcut studiile la Madrid. Plecând apoi la Paris, a obținut un răsunător succes la „Salon". La început picta compoziții religioase; totuși, începând din anul șaptezeci, se ocupa mai mult de portretistică. Mai târziu, el primi însărcinarea să execute mai multe fresce la Panteon. Palatul de Justiție și alte clădiri monumentale. Intre timp se ocupa și cu gravura.

Bonnat făcea parte din acel cadru de virtuoși, care-și orbesc contimporanii, dar care suferă din partea posterității un tratament cu atât mai sever și mai nedrept. Prin testament el a donat minunata sa colecție de desene originale orașului în care s'a născut, asigurându-și astfel simpatia celor mai neînduplecați dușmani.

A apărut **Ediția II-a**

CAMERE MOBILATE
roman de
Damian Stănoiu

Editura Adevĕrul S. A.

Prețul Lei 60

Atelierele „Adevĕrul, str. Const. Mille No. 7—11.

Adevĕrul Literar şi Artistic

ANUL XII — SERIA II-A Nr 657
DUMINICA 9 IULIE 1933
FONDATORI: AL. V. BELDIMAN 1888–1897 | CONST. MILLE 1897–1920
FONDAT IN 1893
5 LEI EXEMPLARUL IN ŢARA
10 LEI EXEMPL. IN STRĂINĂTATE

Purificarea masoneriei

La adunarea extraordinară a Marei loje naţionale române, care a avut loc Duminică, — d. M. Sadoveanu, după încheierea unui act de amiciţie cu Marele Orient, a ţinut următoarea cuvântare care, prin înaltele sentimente exprimate şi prin aleasa-i formă, intră în domeniul literaturii.

In legătură cu memoriul publicat în Buletinul No. 2 şi cu cele spuse în cuvântarea ce am avut onoarea a ţinea la conventul nostru din 2 Decemvrie 1932, cred necesar să fac unele declaraţiuni. Le-aşi putea, poate, spune mai curând mărturisiri.

Iniţierea propriu zisă, rămâne precum se ştie, o lucrare strict personală, valorificată de anumite condiţii şi daruri. Ceremonia care se săvârşeşte cu acest prilej are un rol simbolic. Ceremonia în sine nu poate da iniţiaţi, decât dacă profanii, cărora li se oferă lumina, au posibilităţile s'o primească. Incă dela începutul carierei mele masonice am avut intuiţia acestui simplu adevăr şi, sub înrâurirea lui, am încercat sămi dau seamă de problemele cu caracter practic pe care Instituţia poate să şi le propue, în fiecare colţ de umanitate.

E firesc că toate cele omeneşti sunt relative. Iniţierea, adică purificarea personală, alcătuieşte partea ideală a acestei vechi discipline. Omul însă are raporturi cu semenii săi, cu timpul şi împrejurările, şi i se comandă să nu rămâie un singuratic. Talantul ce i s'a încredinţat caută să-l valorifice. Lucrarea sa cu caracter exterior are, fireşte, putere în măsura valorii personale. Pe lângă asta, lucrarea sa are putere întrucât se săvârşeşte valabil, în raport cu societatea şi cu timpul. E uşor de înţeles că alte probleme, din punct de vedere practic, îşi propune un mason englez şi altele unul român. Societatea engleză e ajunsă la capătul unei lungi evoluţii. Chestiile de onoare, de demnitate cetăţenească, de respect al legilor nu mai pot forma în Anglia o preocupare pentru categoriile de oameni care se numesc „gentlemeni". La noi categoria aceasta de oameni încă e în formaţie. Preocuparea primă a masoneriei române este să formeze bărbaţi cu conştiinţă şi caracter: primele elemente ale unei adevărate opinii publice.

In ţara noastră, precum se ştie, lumea nu e în deficit de inteligenţă. Pătura chemată să conducă destinele Patriei, însă, nu adaogă acestei inteligenţe valoarea morală, înalta conştiinţă a jertfei, a datoriei pentru colectivitate. Cei mai mulţi dintre contimporanii noştri care iau parte la treburile publice sînt dispuşi să facă transacţii cu propria lor conştiinţă. Masoneria ar avea, prin urmare, în primul plan rolul de disciplinare şi de înfrânare a individului, de înobilare, de sfinţire a inteligenţelor. Mi se pare că mai ales aici trebuie căutată cheia crizei noastre sociale. Poporul nostru, în blânda lui înţelepciune, a pus ca'n vechi zile, Statului nostru caracterizarea care i se cuvine:

— Bună ţară, ră tocmală!

De o sută de ani, de când am intrat în viaţa modernă a Europei, de când s'au pus la contribuţie bunăvoinţi, jertfe, entusiasmuri, am rămas ca alcătuire de stat, sub ascuţişul zicalei vechi: nu ne lipsesc Legile, nu ne lipsesc bogăţiile, nu ne lipsesc competinţele: ne lipseşte acea educaţie cetăţenească absolut necesară pentru a valorifica ce avem. Legile se calcă, bogăţiile nu se organizează; bunul plac, hatârul şi interesul personal sînt motorul secret al vieţii de toate zilele. Ne trebuesc oameni. Acesta e elementul cel mai preţios în viaţa unei naţiuni. Nu bani, nu legi, ci oameni în adevăratul înţeles al cuvântului.

Pornind de aici, lucrarea exterioară a Masoneriei dobândeşte pentru ţara noastră un caracter particular.

Datoria maiştrilor conştienţi este să ridice instituţia cătră nobleţea ei firească, nu s'o adapteze la practicele locale şi s'o ofilească, făcând din ea o parodie. Profanii care intră în templu trebue să fie cu grijă aleşi. Atelierul care se alcătueşte trebuie să tindă a armoniza persoanele, punând alături pe cât e posibil, similitudini de educaţie, instrucţie şi rang. Hotărîrea de a servi Patria cu demnitate trebuie să stăpânească necontenit atmosfera acestei mici colectivităţi.

Masoneria pretinde lucrătorilor ei — pentru realizarea acestui scop final din punct de vedere practic — să înlesnească degajarea a ceiace aş numi eu personalităţi libere.

O justă cumpănă ne îndeamnă să păstrăm cu tărie patrimoniul sacru al umanităţii şi

M. Sadoveanu

al experienţelor multiseculare: familia şi Patria, şi să acceptăm ca definitive libertăţile publice şi toleranţa în materie politică şi religioasă. Respingând violenţa sub orice formă, învăţămintele Instituţiei ne poruncesc să combatem anarhia şi să facem tot ce trebuie pentru a îngădui umanităţii să treacă într'o eră de pace. Liber cu adevărat e numai acel maistru care izbândeşte a-şi domina pasiunile şi a se elibera de prejudecăţi. Cel care păstrează însă în el ura de rasă, obscurantismul violenţelor, suficienţele dogmatice, e un sclav, caşi cel care nu-şi poate domina pasiunile degradante.

Lucrarea capitală a atelierelor noastre rămânând, din punct de vedere practic, tendinţa de a alcătui nobleţa acestei ţări pe bază morală şi intelectuală, vom căuta să nu lipsească ţinutelor noastre acel caracter agreabil şi de distincţie pe care trebuie să-l aibă reuniunile unor prietini şi unor intelectuali.

Aici, în această întâlnire de recunoaştere şi dragoste, nu vreau să mai aduc nimănui nici o învinuire. Am făcut asta cu destul regret când am socotit necesar. Vreau însă să se înţeleagă definitiv ceiace socot eu că e alt plan, altă viaţă masonică decât aceia de care ne-am desfăcut. A fost un vis destul de desagreabil şi în acelaş timp o crudă experienţă. Ni se oferea ceva relativ, o masonerie specială supusă practicelor locale şi mediului, cu tendinţă de a aservi oameni unor superiori ne cunoscuţi, alcătuiţi în sacre imperii. In asemenea alcătuiri se practicau secrete naive ori interesate, care pot conveni oamenilor simpli ori mafiilor, în niciun caz unei instituţii cu caracter esoteric. Secretul masonic are altă semnificaţie. In realitate nu sîntem decât o societate închisă, cu o doctrină care ar fi de dorit să fie a întregii umanităţi. Cei puţini de astăzi ne oferim jertfă desinteresată unui înalt ideal. Taina aceasta într'adevăr este mare, cum spun cărţile sfinte, dar e o cu totul altă taină.

Din viaţă — nu din cărţi

Atacere naţională

Publicăm în fruntea acestui număr cuvântarea d-lui Mihail Sadoveanu, ţinută la adunarea extraordinară a Marei Loji naţionale române. E o profesie de credinţă — vibrând de profundă convingere.

D. Sadoveanu s'a pus în fruntea mişcării de purificare a masoneriei.

Masoneria era condusă la noi de d. I. Pangal, care o transformase în instrument de procopseală — politică şi personală. Era un fel de „colegiu" de exploatat.

Iniţierile se făceau pe parale. Trecerile dintr'un grad intr'altul se efectuau contra şperţ. Au fost înaintaţi la cele mai înalte grade indivizi certaţi cu parchetul — conducătorii masoneriei, fiind puşi în cunoştinţă de cauză. Cotizaţiile şi subvenţiile se consumau misterios. Tot în secret se făceau şi alegerile.

Exista deci o clică de profitori fără scrupule în frunte cu d. Pangal, care transformase masoneria într'o moşie proprie.

In timpul guvernării trecute, d. Pangal, în subsecretariatul spionajului, al corupţiei şi al microfoanelor, — a dat măsura turpitudinii sale.

Subsecretariatul de pomină al presei d-lui Pangal fusese expresiunea masoneriei româneşti.

Acest lucru nu se putea tolera.

D. Sadoveanu, — şeful lojelor primelor trei grade de masoni (prin urmare: imensa majoritate a masonilor), — a început acţiunea de purificare.

D. Pangal a răspuns prin excomunicare, ardere în efigie şi alte mofturi medievale.

Lojile provinciale au trecut, toate, de partea d-lui Sadoveanu şi cinci loje bucureştene (din zece).

D. Pangal a rămas preşedinte al marelui consiliu — având subt jurisdicţia lui pe masonii de gradul 4-33, deci infima minoritate.

Şi mişcarea masonilor de sub conducerea d-lui Sadoveanu nu-i decât la început.

La ea s'a raliat, deunăzi, Marele Orient — altă formaţiune masonică din România.

Chiar o mişcare generoasă ca mişcarea masonică fusese politicianizată.

S'a început reacţiunea.

Nu trebue deci să pierdem niciodată speranţa în mai bine.

Marele premiu naţional

Anul acesta s'au decernat două mari premii naţionale de literatură: d-lui G. Ibrăileanu pentru critică şi d-lui Corneliu Moldovanu pentru poezie.

Nu vom ridica nici o obiecţie.

Vom face o singură remarcă.

D. Ibrăileanu — o viaţă întreagă — nu l-a apreciat ca poet pe d. Corneliu Moldovanu.

D. Ibrăileanu a primit premiul pentru gustu-i critic. Acest gust însă nu s'a împăcat cu d. Moldovanu.

Cum se armonizează atunci: criticul şi poetul — premiaţi la un loc?

Nu mergea decât sau unul, sau altul. Dar împreună?

Cel mult premiaţii puteau fi distanţaţi printr'un an izolatoriu...

„I. Brăileanu"

Ni s'a adus la cunoştinţă, de către un membru al juriului, faptul extraordinar — că doi dintre votanţii marelui premiu naţional, vrând să scrie numele d-lui Ibrăileanu, l-au scris în forma aceasta bizară: „I. Brăileanu"...

Dupăce d. Ibrăileanu a fost atacat trei decenii, — iată că, însfârşit, acei cari îi recunosc meritele... nici nu-i ştiu măcar numele.

...Şi aceştia sânt premiaţi cu marele premiu naţional — ca „o încoronare a unei întregi cariere literare".

Incă una din ironiile soartei.

M. SEVASTOS

HELADA

Moartea lui Adonis

Adonis zace pe munţi,
Şi'n coapsele lui şi-a fost,
Cu colţii lui albi şi crunţi,
Făcut mistreţul de rost.

Respiră 'ncet şi greoi
Şi-i curge pe trup din răni
Un sânge negru 'n şiroi
Ca vinul spumos în căni.

Privirile lui se sting,
Şi'n rozul de pe obraz,
Palori de mort îşi preling
Zadarnicul lor extaz.

Kipris cu ochii plânşi în
Ai lui se uită 'ngrozit,
Şi leagănă-adânc la sân
Azurul lor otrăvit.

Adonis plimbă cu jind
Sub pleoape mireazma ei,
Şi-ascultă cum se desprind
De sub pământ ghiocei.

Fecioare cu păru 'n vânt
Se sue pe munţi cu zor,
Şi geme 'ntregul pământ
De bocetul greu al lor.

Eros suspină 'ntre spini,
Iar Afrodita din nori,
Cu ochii de lacrimi plini,
Asvârle peste el flori.

N. DAVIDESCU

O carte rară

„Adela" de G. Ibrăileanu

Am terminat acum, noaptea târziu, lectura romanului Adela. Am încă în tensiunea mea sufletească, efluviul de suflet şi de poezie pe care l-am simţit. Atmosfera acestei cărţi este pură şi totuşi densă ca un extract de plantă naturală, care îţi poate spori capacitatea de a înţelege oamenii şi natura, şi de a înmulţi întrebările vieţii.

Este vre-o carte care să aibă un ideal mai înalt?

S'a accentuat unghiul sub care am privit „viaţa, amorul şi moartea" căci Adela este o carte despre viaţă, despre amor şi despre moarte ,sau, mai precis despre poezia acestor trei mari neînţelesuri.

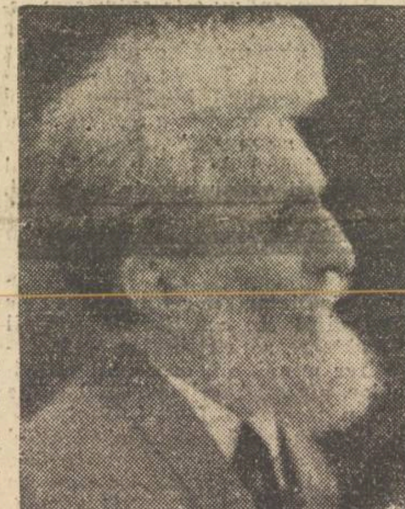
In sufletul meu deschis şi crescut sub înţelepciunea şi înţelegerea lucidă a d-lui Ibrăileanu, am avut din ceasuri de vorbă şi discuţii, un fir din covârşitorul efluviu sufletesc care curge în jurnalul lui Emil Codrescu Din revărsarea lui, în astă noapte, sufletul meu este acum mai plin, mai comprehensiv, şi prin aceasta încă mai covârşit de îndoială şi de neînţeles.

Când am terminat lectura, am rămas parcă de odată singur, în faţa unei înspăimântătoare tristeţi, care-i legată de viaţă, fără putinţă de desnodământ.

Şi am recitit după un timp ultimele rânduri:

„Când am eşit în cerdac prin draperiile grele de pe deal s'a furişat o rază, răspândind peste plaiu un abur de aur ca *atunci* pe Ceahlău. Dar în curând raza se stinse în negurile tomnatice de pe înălţimi". *Sfârşit.*

Ce semnificaţie copleşitoare, cu

G. Ibrăileanu

puteri de evocare îndărăt, în timp, în inima romanului, are acest „atunci" plin de scormoniri, de dorinţa de a retrăi, de regret, de conştiinţă că nimic nu mai poate reveni, aşa cum a fost „atunci" !...

Şi niciodată, banalul şi neînsemnatul „sfârşit" pus la finele unei cărţi, nu mi s'a părut aşa de greu şi de plin de înţeles şi el, încorporat în toată atmosfera romanului, ca făcând parte din el.

Voi purta pentru totdeauna în sufletul meu, cu puterea unei întâmplări capitale din viaţa mea, senzaţia de „angoissă", de tristeţă pregnantă, definitivă şi fatală, pe care mi-a dat-o lectura despărţirii Adelei de Emil Codrescu.

Această împrejurare a celor doi eroi din roman, are atâta putere de sugestie, de evocare, de sinceritate şi de viaţă; decorul real, descris cu adâncă dragoste şi poezie, fixează aşa de mult totul într'un loc cunoscut, în realitatea cea adevărată, încât am trăit o despărţire ca din propria mea viaţă. — Despărţirea lor constitue nu un episod din viaţa mea de lector, dar un episod din viaţa mea sufletească, din ceiace a reţinut sufletul meu, din ceiace l-a modelat şi i-a modificat sau adâncit o concepţie de viaţă, sau de moarte.

Despărţirea de Adela nu-i un eveniment trecător; lectorul nu ia parte la despărţire ca un spectator din întâmplare, care prin indiscreţie şi ascuns de noapte ar fi asistat la despărţire. — Lectorul participă la această despărţire care, nu e parcă numai despărţirea lui Emil Codrescu de Adela, ci o despărţire „simbol" care-i a tuturor oamenilor îndrăgostiţi cu adevărat de o femeie; în care este aşa de mult omenesc încât cuprinde tot ce a avut trist şi însemnat despărţirea de dragoste a oricărui om.

Despărţirea lui Codrescu de Adela constitue din astă noapte cea mai tristă despărţire de dragoste pe care eu am avut-o, — căci le cuprinde şi le înţelege pe toate.

Cetind rândurile d-lui Ibrăileanu care descrie această despărţire, a crescut în mine impresia de care nu am putut scăpa, care m'a urmărit şi mă va urmări mereu, că despărţirea de Adela este definitivă, este un eveniment cosmic prin simbolul ei, că Adela şi cu Emil Codrescu nu au să se mai revadă *niciodată*, oricât de lungă va fi viaţa universului, până după stingerea tuturor sorilor.

Această sensaţie de fatalitate universală, această perspectivă grandioasă, nu ştiu din ce mister sufletesc mi-a fost suggerată. Dar a fost în expresie, în simplitatea expunerii, în naturaleţa ei, în sinceritatea desăvârşită, în puterea de simţire, într'o aşa de mare putere de simţire, încât în ea trebue să fie minunea prin care, deşi nu am cunoscut-o niciodată pe Adela, nici nu ştiu dacă a existat, mi-i sufletul mai plin şi mai adânc, şi mi-i privirea peste toate altfel, din ceasul în care am cetit cum Emil Codrescu s'a despărţit de ea.

Undeva Adela spune că în literatura română nu este nici o operă de observaţie cu destulă substanţă sufletească.

Adela avea dreptate, atunci, la Oglinzi. Adela nu mai are azi dreptate, după ce va fi cetit jurnalul lui Emil Codrescu. Şi dreptatea a pierdut-o prin puterea de viaţă a fiinţei ei.

Tot romanul Adela este plin de substanţă sufletească. Nu există amănunt fără un corespondent sufletesc. Nu e nimic superficial, inutil, decor de carton. Şi peisagiul are măreţia adequată, şi-i relevat pentru a sublinia stările sufleteşti.

Ca şi în realitate, şi natura şi viaţa din Adela are în însăşi componenţa ei, în prim loc, substanţa sufletească. Nu e nimic convenţional, nici un detaliu nu este fără acea pecetie sufletească cu care e marcată întreaga operă.

De altfel un roman gen Adela, ca şi Adolphe ca şi Werther, nu se pot concepe fără o mare putere de suflet, căci în ele evenimentul pur, episodul material, nu are importanţă şi nu este menţionat şi relatat decât prin resonanţa sufletească pe care o are. Pentru aceasta însă trebue un suflet mare, o putere de analiză extraordinară, o concepţie asupra altor elemente de viaţă decât acele pe care le oferă evenimentul brut, o mare înţelegere de oameni şi de viaţă, o mare sensibilitate, şi un „medium" poetic capabil să perceapă subtilităţile de impresionare pe care le oferă viaţa şi natura.

D. Ibrăileanu a isbutit să dea un roman cu toată bogăţia de viaţă interioară pe care o impune genul romanului d-sale.

Ceiace este îngrozitor de tragic în acest roman este luciditatea extraordinară a eroului, convingerea şi concepţia lui materialistă, laolaltă cu o adâncă nevoe de poezie.

Poezie, această emanaţie inconştientă a misterului din noi, este ceiace umple romanul d-lui Ibrăileanu, ceiace contureazâ şi dă colorit întâmplării banale.

Din acest conflict într'un singur om, naşte de multe ori o ironie crudă, ca o nevoe agresivă de auto-flagelaţie, ca o şicanare, ca o răsbunare a conştientului asupra subconştientului, — ironie care străbate aşa de des în paginele romanului, între ghilimele sau în paranteze, strecurată ca un antidot în sticluţe cu etichete.

Din acest punct de vedere s'ar putea face un interesant studiu între structura sufletească a d-lui Ibrăileanu şi a d-lui G. Topîrceanu, cu similitudini de atitudine şi de concepţie, dar cu o dozare numai diferită.

Uneori, sedus de avântul poetic, este oprit în loc, brusc, de un paranteze care sfărâmă toată iluzia, tot farmecul reveriei, şi te pune în faţa unei realităţi teribile, şi încă sub zâmbetul de satisfacţie amară şi diabolică fără răutate fiindcă îndurerată a eroului.

Şi cu toate acestea, cu toată luciditatea eroului, cu toată fermitatea concepţiei sale materialiste, suflul poetic revine după aceste supape amare, cu mai multă amploare, inundând totul, ca o curgere masivă a unei vieţi, pe sus, pe deasupra realităţilor.

Romanul „Adela" este un semn că extraordinara luciditate în viaţă, nu exclude, nu poate îndepărta poezia cea adevărată, de care sufletul rămas singur, izolat de raţionament, are neapărată nevoe.

Oricât de aproape a fost ţinut eroul de gardianul propriei sale inteligenţe, sufletul lui a putut scăpa de sub gardă şi a putut să aibă adâncile şi universalele ieşiri pe care le acordă fantezia poeziei, chiar dacă la întoarcere a avut să suporte privirile şi cuvintele ironice ale gardianului.

Ceiace e frumos şi valabil, şi etern în viaţa lui Emil Codrescu, este tot poezia din sufletul lui, acel nedefinit fără viaţă, ca nebuloza din care ne-am născut.

D. Ibrăileanu este mai presus de toate un poet, un suflet mereu însetat de poezie, un suflet care, chinuit de vidul auster al realităţilor materiale şi de pustiul trist al raţiunii, se refugiază în poezie, pentru a putea suporta. D. Ibrăileanu este un om în care puterea de viaţă nu vrea să se supue rigorilor raţionaliste, şi nu acceptă fără de ieşire, marea tragedie a vieţii. Dacă d. Ibrăileanu nu ar fi poet, tristeţea vieţii din romanul lui, ca şi din concepţia lui de

(Continuare în pag. II-a)

viață, ar fi numai o constatare științifica, drept o resultantă a mai multor premize nediscutate. Tristețea lui însă are ceva mai presus de ceiace poate să suporte și să conceapă materia. De aceia el trece pe alt plan decât acel al realităților care fatal sunt mici și limitate. D. Ibrăileanu prin suflul său poetic are o tristeță care vine dela Dumnezeu, din suflul creațiunii, nu din ceiace este creiat.

De aceia, tristeța „pregnantă" din Adela este la un loc cu natura, cu dragostea, cu moartea, cu aceste elemente care au dimensiuni mari, care fac parte din univers, și chiar din ceiace este mai presus de el.

Din punctul de vedere al poeziei, romanul d-lui Ibrăileanu se poate analiza cu minuțiozitatea cu care d-sa a analizat poeziile lui Eminescu, și prin această analiză, ca în orice cizelare de material prețios, vor apărea alte și alte fețe căci substanța sufletească are mult mai multe posibilități și aspecte.

In romanul d-lui Ibrăileanu nu se poate desigur întâlni acea poezie vaporoasă și dulce, cu care deobicei se oferă o problemă a dragostei. Pentru acea esență inodoră și incoloră d. Ibrăileanu are cuvinte de ironie disolvante. Acea „comuniune dintre suflete" sugerată de androgini și ginandri, are parantezul ei respectiv într'o traducere liberă care însamnă: „Scumpă amică, sufletele noastre comuniază. Așa dar, desbracă-te".

In romanul d-lui Ibrăileanu este acea poezie adâncă, isvorâtă din tristețea lucidității sale în fața vieții, din nevoia tragică a stimei sufletești pentru această tristeță, din neînțelesul etern al vieții, al dragostei și al morții, și din nedumerirea și încântarea în fața naturei.

Dar d. Ibrăileanu nu se dă în lături de a creia mici bijuterii poetice, de cel mai bun material, din lucruri artificiale. Așa de pildă, întâmplător cu ocazia explicării înclinațiilor filosofice ale lui Haim Duvid și a ceasornicarilor în genere, iată cum vorbește despre un ceasornic:

„Ceasornicul, angrenaj de forțe, „lecție" de determinism, — cu sistemul lui de sori strălucitori, cu palpitul spiralei nelămurit și sur închipuind o nebuloasă, cu pretenția coardei de perpetuum movens al rotației dintre cele două capace — e un univers în miniatură pe care maistrul îl descompune prin analiză și-l reconstitue prin sinteză".

Ce minunată sintetizare a senzațiilor care ne-au rămas din mășinăria unui ceasornic, și ce sobră și artistică poetizare!

Și, acelaș om, în acelaș roman, ce strigăt de desnădejde în fața lucidității sale, în pasagiul:

„...Era într'o după amiază de vară când i-am văzut mormântul... Pământul negru cu o tablă de marmoră deasupra îi strivea pieptul mort! In jurul marmorei grele, câteva fire de iarbă...

„De atunci, sensația de funebru pe care mi-o dă, în momente de stranie luciditate, pământul, lutul, piatra, toată materia asta inertă, idioată, inamică — și mila pentru tot ce trăește și încearcă în zadar să ascundă moartea sinistră a planetei, vietăți și plante, șubrede, nesigure, trecătoare".

Dacă în cele de mai sus am vedea numai o constatare științifică, absolut sigură și precisă, atunci pasagiul nu ar avea nici o importanță și ar fi banal.

Dar în aceste câteva rânduri nu are valoare constatarea ci atitudinea sufletească în fața ei, adâncimea acestei atitudini, tonalitatea și substanța sentimentului.

A simți că cineva a murit nu este tot una cu a constata că cineva a murit.

Și apoi, ce gradație puternică în revoltă și în induioșare, în fiecare enumerație, — și câtă preciziune de expresie pentru fiecare sentiment!

Dar întreg romanul este mai ales dens de o simplă și directă poezie a naturei.

In fața naturei nici un artificiu de stil, nici o încărcătură verbală, nici o ținută marțială, nimic pompos și convențional. Totul, simplu, supt din viață cu rădăcină cu tot, evocativ, familiar, cu expresii de toate zilele. Și cu toate acestea, sau, mai ales și prin asta, câtă poezie adevărată și ce mare putere de sugestie, de evocare și de simțire!

Asta, din dragoste pentru natură, din o sinceritate perfectă, din observație artistică, din dar de artist care iubește natura:

„Dealul cel lung l'am suit la pas. Mergeam cu Adela pe jos. Cosașii de sub ierburi îi imitau fâșâitul aspru al fustei de mătasă. Noaptea era nemișcată. Numai stelele tremurau deasupra capetelor noastre. Munții, pe care ziua îi văzusem glorioși amenințând cerul, acum erau niște ipotetice blocuri de întuneric masiv, profilate pe întunerecul universal diluat în puțina lucoare a stelelor. Departe, la picioarele munților, ici și colo, se stingea și se aprindea mereu câte un foc singuratic.

Iar deasupra Varaticului, în tristeța imensității, punctul strălucitor al unui luceafăr stătea să cadă dincolo de munte. Când căzu, în curând tristețea nopții crescu deodată. Dar Adela era lângă mine, cu viața ei tânără, concentrată în glasul ei încet, fierbinte parcă în singurătatea tot mai rece a nopții".

Sunt tentat să repet pentru frumusețea delicată a senzației, pentru plăcerea mea, ca și pentru lectorul mai distrat: „punctul strălucitor al unui luceafăr stătea să cadă dincolo de munte. *Când căzu, în curând, tristeța nopții crescu deodată*".

Din inima cărui mare poet, vecin cu luceferii au venit aceste senzații?

In altă parte:

„Dinspre Hălăuca cugea o răceală, care nu era încă vânt. Ozana freca aspru prundișul albiei, cu un șuet fatal, fără început și fără sfârșit, și nu era vizibilă decât prin câteva pete de argint fără forme fixe, tremurătoare, plutitoare — imagina stelelor diluată în apă. Prin creștetul brazilor de pe muntele scund din față, apăreau câteva puncte de aur, clătinate de vânt".

Și apoi:

„In poiană nu era nimeni decât vara, care plutea moale, aurie și se pierdea pe sub crengile brazilor ce împrejmuiau aria verde ca un zid neregulat. Partea din sus era așternută cu umbra pădurii, care o domina, enormă și neagră. Nimic, în afară de noi, decât viața obscură a pământului, a pietrei, a vegetației mărunte și câțiva fluturi, care se urmăreau, se întâlneau o clipă cu intenții de hârjoană, se îndepărtau, disproporționat de mici, în măreția gravă. Printr'o deschizătură a copacilor scânteiau priveliștile din vale, mărginite departe tare de dealurile albastre, șterse ca niște nouri gata să dispară sub orizont, care despart valea Moldovei de a îndepărtatului Siret".

Și iarăș:

„Dar deodată cerul asfințitului se umplu, emoționant, cu trupul Ceahlăului, mistreț urias și hidos, cu capul luminat de soarele care se 'ndrepta spre fundul zării. Muntele nemăsurat și diform, în tristeța indescriptibilă a sfârșiturilor de zi pe munți, inspira neîncredere și neliniște. Adela îmi luă brațul sub al ei și stăturăm așa multă vreme, în loc, privind tăcuți cum fiara încremenită ca de spaimă își schimba culoarea în fiecare clipă, devenind tot mai închis-albastră. Numai capul, prin contrast cu restul mereu mai întunecat, se făcea tot mai luminos, de-o lumină stranie, de vis, radiată într'o aureolă de vapori de aur. Adela strălucea și ea de lumina piezișă a soarelui..."

Citatele pe care le-am făcut au desigur o calitate de sine stătătoare, dar ele sunt frânturi dintr'o frescă, și valoarea lor crește prin întregul ansamblu.

Prin fâșia de lumină care descopere o priveliște nu se poate bănui întreaga măreție a unui peisagiu; — și în romanul d-lui Ibrăileanu priveliștea e cuprinsă toată și, mai presus de ea plutește conștiința și sentimentul măreției acestei priveliști.

Cuvintele și expresiile cu care se realizează această descriere sunt simple; parcă nici nu se puteau spune lucrurile altfel fiindcă așa sunt.

Și totuși asta este marea artă.

D. Ibrăileanu este cel mai „substanțial" poet al naturei.

Las cetitorului, fără de prihană, decorul despărțirii de Adela și decorul ultimei nopți, sub cer, la marginea Bălțăteștilor.

Dar natura din romanul d-lui Ibrăileanu are un înțeles mult mai adânc legat de tăria dragostei pe care-l explică:

„Dar amorul nu este entuziasm estetic și moral. Sublimitățile astea clorotice n'ar putea explica tirania și demența lui. El este cu totul altăceva. Este faptul fundamental al existenții, *voința de a trăi sau, mai bine, de a nu muri...*"

„In strigătul de iubire, bărbatul cere femeii ajutor împotriva morții. De aceia „amorul e tare ca moartea". De aceia nemilosul lui egoism în doi. De aceia sensația fără nici o analogie a realizării lui. De aceia posibilitatea imaginilor voluptoase de a ținea piept în conștiință imaginii înfiorătoare a morții. De aceia absolvirea minciunii, coruperii servitorilor, efracției, crimei, când au de scop posesiunea femeii iubite, — conștiința umană recunoscând astfel că drepturile vieții primează pe ale moralei și ale societății. *De aceia provocarea unuia prin altul a sentimentului pentru femee și a sentimentului pentru natură:* eternitatea splendidă a universului exasperând în om conștiința obscură a vremelniciei lui".

Auzi, — „hypocrite lecteur, — mon semblable, — mon frère ?" amorul este voința de a nu muri.

Acel care nu a simțit adevărul misterios din aceste cuvinte, găsite cu cruzime și curaj de d. Ibrăileanu, acela nu a iubit niciodată în viața lui.

Adela, jurnalul lui Emil Codrescu, este scris cu o sinceritate pe care nu o pot avea decât oamenii superiori pe care nu-i poate mișca decât spre un sentiment de compasiune, strâmbătura gorilei umane.

Când viața exhibă cu nerușinare toate turpitudinile imaginabile, d. Ibrăileanu a prezentat confesiunea celei mai delicate firi de om pe care a creiat-o evoluția omenească, a celei mai pure conșiinți, neînfrânată în acțiune ei decât de o preocupare interior-etică și artistică.

Știu că de obicei, obiect de exhibiție sunt monștrii, dar am văzut odată într'un parc o pereche de căprioare.

Din noaptea asta sufletul meu e mai plin, și privirea mea mai tristă.

Am o blândă și frățească milă pentru acei care nu vor fi citit sau nu vor fi înțeles această carte.

DEMOSTENE BOTEZ

Cel mai puternic roman al revoluției rusești

„Copii Flămânzi"

de ALEXANDRU NIEVEROW

Romanul complect numai cu

20 LEI

De vânzare la toate librăriile din țară

Citiți:

"LECTURA"

Actualități științifice

„Ochiul electric" în fotografie

Celula fotoelectrică a găsit o nouă aplicațiune în fotografie. Ea servește pentru a se stabili cu o preciziune absolută, intensitatea unei lumini naturale sau artificiale, într'un loc în care vrem să executăm fotografii.

Aparatul, folosit în acest scop, este echipat cu două mici celule fotoelectrice și prevăzut cu un ac electric, care indică pe un cadran, în unitate precisă valoarea luminii ambiante. Lângă cadran se găsește un tablou de referință, indicând gradul de expunere corespunzător fiecărei valori a intensității luminoase.

Acest nou instrument, care — după cum se vede — funcționează în mod automat, este mai precis decât celelalte dispozitive, destinate aceluiași scop. In schimb însă, are un preț mult mai ridicat, din cauza folosirii celulelor fotoelectrice. Neajunsul este compensat prin faptul că durata aparatului este extrem de lungă.

Avionul - automobil

In Germania s'a construit de curând un avion, de tip autogir, care poate fi folosit pe teren, ca un automobil cu trei roate.

In timpul sborului, forța de propulsiune e obținută prin trei elice, în genul celor folosite de autogire și care pot fi retrase, atunci când aparatul trebue să circule pe șosea, ca o mașină obișnuită.

Motorul, un Diesel cu răcirea prin aer, e montat în partea anterioară a avionului, pentru a se ușura controlul făcut de pilot. Cabina spațioasă poate adăposti patru persoane, împreună cu bagajele lor.

Rezultatele obținute cu acest avion-automobil s'au arătat perfect satisfăcătoare.

Radiotelegraful imprimator

La New-York a fost expus de curând un nou aparat pentru radio-comunicații. E vorba de o mașină de scris, al cărei text se imprimă automatic la distanță, prin intermediul undelor scurte. La stația de emisiune se găsește o claviatură, analoagă cu aceea a mașinilor de scris obișnuite. Mișcarea clapelor acționează grație unui mecanism complex, asupra unui post generator de unde scurte, care produce o emisiune specială, variabilă, după clapa atinsă. Această emisiune este „descifrată" la stația de recepție de către un al doilea mecanism, care lucrează asupra caracterelor, producând imprimarea mesajului. Transmisiunea se poate efectua în ambele sensuri și nu necesită decât antene de dimensiuni reduse. Se pot stabili astfel comunicații între trenuri, vapoare și diferite servicii ale unei mari întreprinderi.

Undele electrice vindecă boalele

Se știe că undele electrice foarte scurte sunt folosite în timpul din urmă, cu mult succes, pentru tratarea unor afecțiuni organice.

Pentru a explica această acțiune terapeutică, medicii specialiști admit diferite ipoteze, din care două sunt mai curente. Astfel, după unii, curenții electrici de înaltă frecvență, reușesc să calmeze durerile, numai prin căldura pe care o crează în intimitatea țesuturilor.

Alții, discipoli ai profesorului francez D'Arsonval, cred dimpotrivă, că acești curenți exercită o acțiune electrică asupra sistemului nervos.

In orice caz, este sigur că undele scurte pot fi folosite cu succes în o mulțime de maladii cronice, pe care nici un tratament medical n'a reușit să le aline. Ele sunt eficace în general în cazul durerilor, rezultate din infecțiunile urechii, nasului, ochiului, durerilor de cap cronice, nevralgiile și amețelile. Deasemenea, s'au obținut pe această cale rezultate satisfăcătoare în tratamentul sciaticei, nevralgiilor și nevritelor.

Măsura sgomotelor

In cursul unei recente conferințe, ținută la „Royal Institution" din Londra, savantul englez dr. Kaye, directorul „Laboratorului național de fizică", a vorbit despre cercetările ce se fac acum asupra mijloacelor de apărare împotriva sgomotului. Cu acest prilej, a furnisat o serie de amănunte curioase despre intensitatea diferitelor feluri de sgomote.

Astfel, majoritatea sunetelor care fac parte din viața noastră cotidiana, au, propriu zis, o intensitate minimă. 100.000 de persoane, care asistă la un match de football, și tot timpul nu încetează să vocifereze, furnizează o energie sonoră, care, transformată în echivalentul ei electric, ar putea cel mult să ție aprins un bec mic în timpul matchului. Transformată în căldură, energia acustică cheltuită la sfârșitul acestui match, abia ar ajunge să încălzească o ceașcă cu ceai!

Unitatea de măsură a sgomotului, este decibelul. 50 de decibeli reprezintă sgomotul produs printr'o conversație obișnuită, 30 corespund sgomotului ce domnește într'o stradă liniștită, 80 măsoară sgomotul provocat de un metropolitan. La New-York sgomotele produse de circulație în străzi și metropolitane, au o intensitate mai mare cu 10 decibeli decât sgomotele corespunzătoare din Londra.

Doi armăsari, care necheează, împreună, depășesc cu trei decibeli acelaș nechezat executat „solo". Mugetul unui leu este echivalent, sub raportul intensității sgomotului, cu căderile Niagarei.

Caracterul după dinți

Un medic stomatolog polonez a făcut o curioasă descoperire. El afirmă că aspectul unei danturi și chiar modul de a o prezenta examenului dentistului revelează caracterul unei persoane. Un stomatolog atent poate deduce personalitatea clientului său după numărul, dimensiunile, dispoziția, forma și rezistența dinților săi. Deasemenea, felul de a deschide gura, la surâs și la râs, îi furnizează indicațiuni prețioase în această direcție.

Tuberculoza și bolile mintale

Celebrul medic vienez dr. Loewenstein a făcut de curând presei, următoarele declarații, al căror interes, nu va scăpa desigur nimănui:

In practica mea medicală, mi-a fost dat să constat, între peste 4000 de cazuri, tratate de mine printr'o metodă specială, că sângele persoanelor atinse de reumatism acut sau de vreo maladie mintală oarecare, cuprinde o proporție extrem de ridicată de bacili ai tuberculozei.

In ceeace privește bolile mintale și nervoase, am putut stabili acest fapt în cazurile de demență precoce, în afecțiunile de scleroză precum și în unele turburări ale vederii.

In ce măsură bacilii tuberculozei astfel descoperiți sunt cauza diferitelor boale pomenite?

Această chestiune n'a fost încă aprofundată, așa cum ar merita-o. Se știe însă că activitatea și virulența bacililor sunt deosebit de accentuate și ca atare, sunt capabile să provoace asemenea fenomene patologice.

Mașina de scris muzica

„Mașina pentru scrierea notelor muzicale" pe portativul lor este o recentă invențiune a unui technician german, inginerul Rundstatter. Inventatorul a reușit s'o pună la punct după cinci ani de experiențe laborioase. Aparatul în chestiune se aseamănă cu o mașină de scris obișnuită, atât ca aspect exterior cât și în privința modului de construcție. Singura deosebire esențială constă în faptul că are o claviatură specială și că hârtia nu e împinsă înapoi la fiecare lovire a unei clape, ci numai în momentul în care notația s'a complectat cu toate semnele ei.

Un alt avantaj al acestei mașini este posibilitatea de a fi fabricată în serie la un preț, care nu depășește pe acel al unei bune mașini de scris. Mașina în chestiune imprimă cu ușurință orice scriere muzicală cu o claritate grafică egală cu aceea a unor note tipărite.

Grație unui sistem de variație în grosimea caracterelor muzicale, se poate adapta, — din punctul de vedere al dimensiunilor — scrierea, după numărul variabil al vocilor sau instrumentelor, care trebue să figureze într'o partițiune.

Alaska a fost tropicală?

Un geolog jankeu, Philip S. Smith, a declarat la „Asociația americană pentru propășirea științei" că peninsula Alaska a fost pe vremuri o țară tropicală. Afirmarea atât de paradoxală, el și-o întemeiază pe faptul că a descoperit în această regiune fosile de plante tropicale.

Deasemenea s'au descoperit la Spitzberg și în Siberia cărbuni derivați din plante tropicale.

Cu acest prilej, vom aminti că s'a dovedit în repetate rânduri că animale, presupuse că n'au trăit decât în țările calde, au existat totuși în regiunile nordice ale Asiei. Autorii clasici au pomenit adesea pe Hiperboreeni, care se credea că au trăit în ținutul pe care-l numim astăzi „cercul arctic" și tradițiile cele mai înrădăcinate pretind că odinioară exista aci un ținut cu climă temperată și o producție din cele mai bogate.

Savanții au emis astfel ipoteza că înaintea perioadei ghețarilor, s'a produs o schimbare a axei de rotație a pământului.

Inainte de această perioadă, poziția ecuatorului ar fi fost — după ei — mult mai la nord decât acum.

După o altă teorie, marii curenți marini urmau drumuri cu totul diferite de acele pe care le au astăzi. Veniți din zonele tropicale, ei încălzeau regiunile, care sunt astăzi acoperite de zăpezi și ghețuri perpetue. Clima insulelor Aleutiene este astăzi mult mai dulce decât aceea a regiunilor continentale din Asia și America.

Misterul climatologiei va primi poate astfel unele lămuriri științifice.

L. S.

Superficialitate masculină

Vreau, prin aceste rânduri, să aduc la lumină un adevăr, care nu mai poate fi înăbușit. Mi-am luat singură delegația de a vorbi în numele sexului meu și să arunc de pe capul nostru, învinuirea care ne apasă de veacuri!

Când chemate de serioase aptitudini, venim alături de dv., — bărbați, — să ne spunem părerile în vreo chestie politică sau științifică, ne priviți ironic și, — jumătate în glumă, jumătate în serios, — ne amintiți de cutiuța cu vopseli și de orele pierdute la modistă. Suntem trimise în domeniul nostru de cârpeturi și boieli, care, — ziceți dv., — ni se potrivesc mai bine decât soluționarea problemei crizei mondiale!

Ei bine, e timpul să v'o spunem răspicat: noi nu suntem nici ușuratice, nici superficiale, ci chiar dv.! Noi împlinim un rol, pe care de veacuri ni l-ați încredințat și, acum, — când ne îndeplinim cu atâta rafinament menirea, poftim, faceți pe superiorii! Dar bine, oare pentru cine ne supunem noi la atâtea torturi, pentru cine ne pierdem atâta timp?

Cunoașteți dv. munca noastră de fiecare zi, — munca danaidelor, — căci în fiecare zi o luăm d'a capo: câte ceasuri de răbdătoare așteptare, (noi care nu prea avem răbdare), în mirosul de colonie proastă și de păr ars, sub înțepăturile amoniacului și dogoreala drotului, pentru ca să ne facem o cosiță aurie și ondulată!... Ce voință să smulgi fir cu fir, din regiunea sensibilă a sprincenilor, părul care n'a crescut estetic!... Cu o artă pe care o putem compara unui Ingres sau Delacroix, ne punem roșu, galben, albastru și negru pe obraz; cu un stoicism demn de mucenicii creștinismului ne comprimăm în teaca de fier a centurii, pe o căldură de + 50; ne sufocăm în brațele sutienului, ca să ne întinerim corpul și sânii! Care dintre dv., domnilor, ar putea îndura chinul de a merge pe tocuri de 20 cm. înălțime, cu piciorul comprimat într'un pantof cu două numere mai mic, peste normal? Și câte altele, câte chinuri, câte dureri răbdate în tăcere, ascunse sub zâmbetul care trebue să ne lumineze pururi fața.

Și pentru cine aceste torturi, pentru cine aceste sacrificii? Pentru noi înșine? NU! Când, indispuse ne încuem în dormitor, departe de privirile dv., rămânem așa cum ne-a făcut natura. Numai pentru dv., domnilor, devenim superficiale, pentru că așa ne vreți! Ne încondem ca să vă culegem priviri admirative, — priviri ce ne încurajează la cucerirea „unicului"....

Seara, când părăsiți ocupațiunile dv. „serioase", — și kantianul cu degetele albite de praful bibliotecilor, și inginerul amețit de uruitul mașinilor, și doctorul care a spintecat câteva cadavre pe masa de disecții, și chimistul cu nasul înfundat de mirosul clorului, și contabilul aiurit de cifre, — toți, când porniți în apusul soarelui pe străzile pline de lume, toți vă întoarceți cu poftă ochii (chiar când vă înfloresc ghioceii la tâmple) spre o siluetă feminină. Și atenția „serioasei" dv. personalități nu e atrasă de nemțoaica cu pălăria turtită, cu pieptul plat, cu fusta largă, care îi acoperă piciorul până la pantoful Nr. 40 cu tocul de 1 cm....

NU!... Ochii vă fug după piciorușul cocoțat elegant pe tocuri de 20 cm., spre pulpa fină, strânsă în ciorap de mătase, spre șoldurile indecent reliefate de îngusta rochiță de voal, spre sânii care sparg bluza străvezie, spre obrazul încondeiat ca o reclamă de Moși!... Iată gusturile dv., domnilor!...

Ce ați zice dacă, eșind dela munca dv. severă, ne-ați întâlni așa cum numai noi ne știm: cu buzele albe, obraji veștezi, fără sprincene, cu sâni plângăreți și corp diform?... Unde ar mai fi farmecul Căii Victoriei; cine ar mai lăuda frumusețea bucureștencei, laudă care a trecut hotarele, până departe... Iar dv., ce pustie și plictisitoare v'ar părea viața, pe care noi, — cu mii de sacrificii și artificii, — v'o înfrumusețăm!

Dar, care vă e recunoștința: ne învinuiți de superficialitate!...

Noi nu suntem superficiale, căci noi vă vrem așa cum sunteți, cu hainele dv. de culoare închisă, în linii simple și severe: noi nu vă cerem boeli pe față. ba v'am scutit și de podoabele masculului de altădată: barba și mustățile. Noi vă vrem simpli, naturali — deci noi suntem *serioase și demne.*

Dv. ne-ați vrut cu malacoave și cosițe până la călcâe; ne-ați vrut tunse băețește cu rochia peste genunchi; cu pălărie îndesată până în ochi, asvârlită pe spate sau căzută pe o ureche și, în fine, în fiecare an ne batem capul să născocim ceva mai picant mai atractiv în îmbrăcămintea noastră, ca să vă reținem privirile căci, — *o, superficiali, ingrați și răutăcioși tovarăși,* — asta e singura noastră slăbiciune: *nu ne putem lipsi de voi!..*

LUCREȚIA DASCĂLESCU

Rubrica grafologică

C. Ionescu. — Spiritualitate, inteligență, intuiție. Păcat că lipsește concentrarea. Dacă voința ar fi mai educată, ați putea deveni o puternică personalitate creatoare, având în vedere că aveți imaginație și vedere largă, în afară de calitățile enumărate mai sus. Autocunoaștere desvoltată.

Cântărețul Lasido-Bârlad. — Tendință de a impune. Ironie ascuțită. Naivitate. Lipsă de prudență și de ordine în viața materială. Rafinament datorit culturii.

Eug. Mirmirică. — Persoană așezată, liniștită. Economie. Avânt sufletesc care, aproape întotdeouna se rezolvă printr'o cădere înapoi, datorită unor mici defecte psihologice (mici manii trupești, poate gastronomice; în nici un caz sexuale). Voința slabă, dar constantă și egală. Oarecare egocentrism.

A. I. 19. — Intrebarea dv. e imprecisă; aptitudinile artistice pot fi literare, muzicale, dramatice, plastice, etc. Credem, în orice caz, că pregătirea dv. sufletească și fiziologică nu e încă desăvârșită, oricare ar fi cariera artistică la care vă gândiți. Ordonați-vă viața interioară și dezbărați-vă de restul unei sensualități prea accentuate care vă stânjenește ascensiunea intelectuală.

Anif I. — Caracter simplu, franc, simpatic. Voință de bărbat, unită cu sensibilitate net feminină. (Rezultatul: încercarea de a acoperi aspectul sensibilității cu ajutorul voinței). Sensualitate. Naivitate.

Nitrosebul. — Oarecare pretențiozitate. Stare de deprimare (poate momentană) care revine cronic, după fiecare efort de reprimare pe care-l face o voință serioasă, dar în stare latentă (nedezvoltată, needucată, timidă). Viață regulată (nu sunteți funcționar ?)

Cecilia T-u. — Intelect clar și enitivat. Concentrare intelectuală. Echilibru organic între spirit și simțuri. Oarecare răceală, care poate fi rezultată dintr'o rezervă voită, dintr'un imperativ exterior (experiență a vieții, etc.), care deci nu e organică, căci aveți sensibilitate delicată. Scrisul trădează mâhnire ascunsă.

Keops. — Inteligență naturală. Ințelegere artistică. Energie. Imaginație. Adaptabilitate. Iubitor de exactitate (studii tehnice ?)

M-me Recamiere. — Iubitoare de frumos, de lux, de fast. Calinerie. Multă feminitate. Oarecare egoism. Bunătate. (Scuzați o observație extragrafologică: forma exactă a pseudonimului dv. este M-me Récamier).

M-elle de Lys.—Tendință de a masca lumii adevăratul aspect al sufletului, fără ca această tendință să ducă până la ipocrizie. Auxiliar: o voință hotărîtă. Lipsă de preocupări în afara liniei de mijloc: nici spiritualizare, nici materializare. Suflet larg.

Anton Nitzescu. — Egoim puternic conturat. Prea materialist. Vanitate. Spirit caustic: ironie. Nemulțumire de sine, dar încredere în propriile puteri.

Wene. — Sensibilitate și impresionabilitate. Delicatețâ sufletească. Oarecare pretențiozitate: bizarerie. Nu lipsit de egoism.

I. Nițescu. — Personalitate puternică, originală, superioară. Gust artistic desvoltat (eventual îndeletniciri artistice). Inteligență largă, cu frecvente incursiuni în adâncime, în profund. Imaginație, inventivitate. Multă generozitate. Voința unui om de acțiune, admirabil proporționată. Sensualitate rafinată.

Conte de la Fère-Constanța. — Delicatețâ care merge până la moliciune. Iubitor de ornament, de panaș. Timiditate exagerată. Impresionabilitate. Egocentrism.

Ducesa de Chevreux-Constanța. — Susținută intenție de disimulare. Oarecare poză. Dorință constantă de a face impresie bună. Voință. Inteligență ordonată.

Marlene O. M. — Temperament complectamente sub imperiul simțurilor, fără ca echilibrul însă să se piardă, grație unei firi voluntare și unui intelect cultivat. Gândire sensibilizată. Sinceritate. Descurajare (sau deziluzii ?)

Parno. — Creer eminamente intelectual. Scepticismul datorit unei deficiențe de concentrare, probabil, pentru că intuiția nu lipsește. Bunul gust foarte dezvoltat. Simț artistic. Emotivitate superioară, ordonată și intelectualizată.

Eminescu 14. — Spirit meditativ, speculativ. Impresionabilitate și emotivitate exagerate, care, unite cu un intelect abil, duc la deprimare, la melancolie. Voință aproape nulă, dar cu resurse. Timiditate.

Victor Pănoiu-T.-Jiu. — Irascibilitate care merge până la violență. Simțurile primează. Tendința de a domina. Sensualitate puternică. Voință mediocră, dar energie inepuizabilă.

Delajii. — Extrem de impresionabil. Sinceritate. Credulitate, naivitate. Alternație de entuziasm, deprimare și echilibru. Inconstanță.

3+1. — Caracter simplu (fără a fi simplist), ordonat, raționalizat. Inteligență, sensibilitate, hotărîre. Egocentrism. Tradiționalism. Sensualitate refulată.

„Nu mă uita" II. — Multă finețâ și delicatețâ sufletească. Gândire sensibilizată, capabilă de multă concentrare și profunzime. Momente de mare intuiție, dar rare. Interiorizare. Adaptabilitate.

Jacques-Galați. — Vă lăsați prea mult târât de sentimente. Cu voința dv. ați putea fi mai dârz, dacă ați vrea. Dese explozii afective, ce alternează cu coborîșuri psihice. Egocentrism puternic. (De ce mă numiți „doctor" ?)

Niny L.— Imaginație aproape bolnăvicioasă. Inteligență, dar gândire oarecum confuză. Entuziasm. Constanță. Afectivitate extrem de puternică și susținută.

Lunion S. O. A. — Personalitate simpatică, cultivată, bine echilibrată, sănătoasă. Ințelegere pentru frumos. Voință constantă. In ce privește bibliografia pe care ne-o cereți, vom da în curând un articol special.

Medard. — Inteligență. Sensibilitate. Vanitate. Combativitate. Vă place să dărâmați idoli. Oarecare egoism. Cariera indicată: politica, publicistica sau dreptul.

M. C. Panidor. — Fire calmă, rațională, „posée". Modestie. Voință frumoasă. Tenacitate, uneori. La întrebarea dv. se răspunde afirmativ: se poate urmări omul, cu toate fluctuațiile sale psihice, cu ajutorul manifestărilor scriptice. Nu numai din clasele primare se manifestă personalitatea, dar s'a observat diferențiere complectă chiar la „bețele" și „covrigii" care se fac la grădina de copii, cu pregătire pentru învățarea alfabetului.

Mihai Humăeru. — Impresionabilitate pronunțată. Intenție de ascensiune, dar fără succes atâta timp cât aceasta se face prin sacade (procedeu ce caută să înlocuiască o voință diluată). Afectivitate agitată.

A. B.-Străseni. — Imaginație artistică. Sensualitate calculată. Inteligență clară. Formalism. Prudență și discreție.

Buna Vestire. — Intelectual prin excelență și artist prin înclinații. Ințelegere largă, dar fără să aibă prea multă adâncime analitică. Totuși mult spirit deductiv. Generozitate. Voință inegală, dar multă hotărîre. Temperament optimist.

MIHAIL MAN

CITITI TOȚI AZI EMOȚIONANTUL ROMAN

SÂNGE SPALĂ SÂNGE

DE PUTERNICUL ROMANCIER ȘI DRAMATURG RICHARD VOSS

Un emoționant roman pasional se intrețese aici cu revoltătoarea tragedie socială din infernul minelor de pucioasă din Sicilia.

in „LECTURA" — FLOAREA LITERATURILOR STRĂINE —

Lei 4, Romanul complect. — La chioșcari și librari.

Primele atingeri cu filozofia

Trăim într'o epocă eminamente indiscretă. E destul ca cineva să aibă o cât de neînsemnată viață publică, pentru ca să fie asaltat de întrebări, să trebuiască a răspunde la anchete, și să fie nevoit a da în vileag amănunte din viața sa, — inclusiv din copilărie și adolescență. Ceiace e mai ciudat e că omul se deprinde până într'atât cu aceste destăinuiri, mai mult sau mai puțin intime, încât nu numai că nu rezistă la întrebări, dar devine indiscret chiar atuncea când nu-l întreabă nimeni. Dela un minim de rezistență, trece pe nesimțite la un maxim de inițiativă.

Dacă în multe împrejurări am făcut și eu asemenea confidențe, determinat de solicitările altora, alte dăți însă cum va fi și astăzi — desvăluirile au pornit dela mine.

Și fiindcă poate trebue să găsesc o scuză, — cel puțin pentru cazul de față — voi începe cu unele justificări.

Am să mărturisesc întâiu de toate că am o veche slăbiciune de a-mi întoarce gândul spre trecut și de-a povesti întâmplări îndepărtate, ceiace m'a îndrumat de timpuriu către genul memorialist, în care am scris câteva cărticele, ce n'au rămas de tot necitite.

Afară de asta m'am temut de soarta unei conferințe de filosofie pură, difuzată la Radio, unde nimeni nu e obligat să asculte întreg programul, și unde în cazul triajului fatal, numerele cele mai greoaie sunt cele mai amenințate.

Fără să ies cu totul din făgașul specialistului — grație căruia de sigur m'am bucurat de această invitație — m'am gândit că n'ar strica să împletesc abstracțiile filosofice cu valul viu al vieții concrete, și să dau indicații despre unele probleme, înfățișându-le sub forma în care s'au prezentat minții mele pentru prima dată, la o vârstă foarte fragedă și foarte îndepărtată de aceia pe care am ajuns-o azi.

Voi povesti deci trei amintiri personale, care constituesc primele mele atingeri cu filosofia, cei dintâiu fiori de intuiție filosofică, — într'o vreme când nu puteam întrezări firește direcția peocupărilor mele viitoare și mai ales nobleța unei profesii, despre care nu auzisem și nici nu știam că există.

Amintirile pe care le voi împărtăși ascultătorilor ce n'au închis încă aparatul se raportă la o epocă asupra căreia se lasă ceața depărtărilor, îngăduind totuș ici și colo câteva puncte clare și precise. E vorba de vremea copilăriei, dintre 6 și 8 ani.

Nu fusesem dat încă la școală, dar părinții mei îmi angajaseră un profesor ca să iau lecții acasă.

Alegerea s'a făcut în persoana unui diacon dela catedrala din Tecuci, o fire blândă și duioasă, iubitor de carte și de cărți de valoare, dela care păstrez în biblioteca mea darul pe care mi l-a dat la despărțire: Letopisețele Moldovii, editate de Kogălniceanu.

Iarna îmi dădea lecții în odaia mea, dar de cum venea căldura, mai mult în aer liber, și în forma de discuții libere plimbându-ne amândoi pe ulițele tăcute ale orașului, unde n'am văzut animație decât poate la 10 Mai.

Intr'o zi, când avansasem suficient în cronologie, îmi spune deodată că Isus Christos — a cărui naștere în iesle îmi era cunoscută — a văzut lumina zilei la anul I, — 1888 de ani în urma anului în care ne găseam. Atunci l-am întrebat repede:

„Dar Dumnezeu-tatăl când s'a născut?" Preceptorul meu, fără să mă privească, mi-a răspuns: „Dumnezeu-tatăl a existat *întotdeauna*".

In clipa aceia am simțit un fel de amețeală. Caut să-mi lămuresc înțelesul frazei auzite, și mă silesc să concep ceiace mi s'a spus.

Puteam să-mi închipui o cifră colosală de ani care s'au scurs — ajunsesem doar cu numărătoarea la bilioane și trilioane — dar ceiace nu puteam îmbrățișa cu mintea era o existență fără început, o ființare fără origină, un timp infinit.

Câteva zile m'a chinuit chestiunea, și fără s'o mai discut cu nimeni, am decretat dela mine că existența lui Dumnezeu-tatăl, al cărui chip îl văzusem zugrăvit în biserici, rămâne un mister, nu numai pentru mintea mea necoaptă, ci pentru oricine — fie dânsul cât de vârstnic și de priceput.

Mă socoteam astfel fără dubiu un reprezentant al omenirii mature și ajunsă la deplină conștiință, atunci când neputând concepe un lucru fără început, aveam totuși convingerea că acea noapte care se producea în mine decât ori voiam să cuprind nemărginirea, nu se datora minții mele crude, ci că ajunsesem chiar la o limită a priceperii omenești ca atare.

La urma urmei mai înțelegeam un Dumnezeu care să nu moară niciodată, — dar unul care să nu fi început, ci să fi existat de-apururi, aceasta nu puteam gândi în nici un chip.

Prezumțioasa mea concluzie nu era totuși eronată, și avusesem realmente o exactă intuiție a unui mare adevăr filosofic. Anume că infinitatea, chiar dacă ești silit s'o postulezi, n'o poți efectiv imagina, că infinitul depășind orice cifră, nu poate fi niciodată strâns într'un total, motiv care îl va face să scape oricărei îmbrățișări din partea minții noastre, — în sfârșit că un timp infinit mai lesne poate fi conceput în viitor, decât în trecut, deoarece viitorul este o virtualitate, pe când trecutul e ceva efectuat, iar un infinit virtual — adică în curs — nu implică pentru nimeni nici o contrazicere, pe când un infinit efectuat — adică totalizat — pare absurd și contrazicător.

Trec acuma la o altă împrejurare, în care, cu și mai multă spontaneitate, am pus degetul pe o mare problemă filosofică și am simțit fiorul adâncimilor ei.

In vara anului 1888, am mers cu părinții la Slănicul din Moldova. Tatăl meu închiriase o odae spațioasă, într'o vilă situată pe o coastă de munte, între brazi. Am ajuns la Slănic în puterea nopții, după ce dormitasem în trăsura care ne transporta de la Târgul Ocnei. Când m'am deșteptat a doua-zi de dimineață, am văzut prin largile ferești ale odăii, pe unde se revărsa proaspăta lumină matinală, priveliștea muntelui din față, împădurit de sus și până la poale, și prezentând totodată mai jos de coama lui, un fel de pată albă, care era un nouraș veritabil, — maximă surpriză pentru cineva care socotise până atuncea norii, ca mai mult din regiunea cerului, decât din acea a pământului. M'am dus repede la geam și am rămas fermecat mai multă vreme, nesăturat să-mi umplu ochii de lucruri pe care le vedeam pentru întâia oară. Acest tablou măreț care mă pironise, s'a complectat rând pe rând în cursul zilei, cu alte priveliști similare reunite într'o vastă panoramă, la care s'au adăugat și micile incidente ale celor dintâiu explorări ale stațiunii.

Când am fost trimis seara iarăș la culcare, ostenit de-atâta cursă și de-atâtea impresii înregistrate, și m'am acoperit cu plapuma până peste cap, deodată îmi răsări în minte o ideie năzdrăvană: Oare nu cumva tot ce am văzut de dimineață și până acuma, nu este decât un vis pe care îl trăesc în adâncul somnului, — somnul nopții în care am ajuns la Slănic, și din care nu m'am deșteptat până acum?

Cine îmi garantează, că deșteptarea de dimineață, apariția muntelui, alergarea la fereastră și restul, nu sunt simple vedenii ale celei dintâiu nopți care durează încă?

Câteva zile am rumegat această ideie, mă complăceam într'însa și cu toate că aveam destul motive să mă îndoesc de ea, totuși nu găseam destule temeiuri s'o resping ca absolut imposibilă.

Firește n'am împărtășit-o nimănuia, căci mă temeam de batjocură sau chiar de ocară. Dar ea m'a obsedat stăruitor, și chiar mai târziu mi-a revenit în minte, — și nu ca o aberație de care să mă rușinez.

La baza acestei fantezii era de fapt tot o intuiție filosofică, și anume neputința de-a găsi un criteriu hotăritor, pentru a deosebi icoanele visului, de imaginile vieții de veghe, cu toate că aceasta din urmă, cu mai multă precizie, claritate și ordine, decât acele care ne cutreeră prin somn.

Un om de talia lui Voltaire a putut să scrie în „Dicționarul său filosofic" următoarele: „Dacă organele noastre singure produc visurile nopții, dece n'ar produce tot ele singure și imaginile zilei?"

Iar un alt cugetător francez, Diderot, spune la rându-i:

„Este o stare foarte curioasă, acea a visului; nici unul din filosofii pe care îi cunosc n'a stabilit diferența dintre veghe și vis".

In sfârșit mai semnalez o a treia intuiție filosofică, de fapt o aplicare instinctivă a unei metode logice, a cărei precisă formulare o găsim în opera gânditorului englez John Stuart Mill.

Intr'o zi, întreb pe preceptorul meu, despre care am vorbit mai înainte: „Unde se duc în timpul zilei stelele și luna?" Acesta îmi răspunde numai decât: „Ele rămân la locul lor, dar nu le putem vedea ziua, din cauza luminii soarelui care e prea puternică".

Am luat act de această explicație, fără să rămân totuși prea dumerit, adică să-mi pot sădi în minte, o înțelegere clară și deplină.

Am ajuns totuși la dânsa în următoarea circumstanță:

Mă plimbam într'o zi, spre seară, în grădinița casei. Uitându-mă pe cer, văd în direcția răsăritului, luna pe trei sferturi, însă nu strălucitoare ca noaptea, ci palidă, albicioasă ca o bucată de cretă. Probabil că pentru întâia oară dădeam toată atențiunea satelitului pământesc în această ipostasă sfielnică și decolorată.

După ce mai colind câtva timp cărările grădinii, mă uit iarăș la lună, și o văd mult mai îmbujorată.

Și apoi constat succesiv că în timp ce lumina zilei scade, luna se aprinde tot mai tare. Așadar cu cât soarele slăbește, luna se face tot mai strălucitoare. De data asta mă încredințez de adevărul celor spuse de dascălul meu și-i dau complectă dreptate.

Cum ajunsesem la această convingere? Aplicând automatic *metoda variațiile concomitente*, care spune că atunci când două fenomene variază împreună, fie crescând în acelaș sens, fie crescând și scăzând în direcție inversă, — între ele există un raport de dependență.

Fusesem deci smuls incertitudinii, folosind o metodă logică, din acele efectiv concludente.

Aceste trei întâmplări evocate, le pot socoti astfel ca trei prevestiri — ca să nu zic precedente — ale carierei pe care mi-am ales-o mai târziu.

Aș fi ingrat dacă aș vorbi de rău calea pe care am apucat-o în viață și care mi-a procurat destule satisfacțiuni. Dar dacă este adevărat că orice specializare este o îngustare a personalității, și nu poți să nu simți măcar câteodată regretul virtualităților înăbușite, al renunțărilor definitive, pe care le-ai îngropat pe drum, pentru a urmări o singură țintă, care-ți subție făgașul necontenit, — dacă este adevărat, că din cauza aceasta, nu poți să nu trăești și clipe de melancolie, atunci pentru mine, cele trei suvenire timpurii, îmi slujesc ca mijloc suveran de liniștire: fiindcă ele îmi spun ca un glas al destinului însuși, că nu-mi puteam croi altă cale și nu puteam face altfel.

I. PETROVICI

Conferință rostită în fața microfonului în seara de 4 Iulie 1933.

O conferință

Cronica examenelor

O cronică a examenelor este de actualitate. Anul școlilor a luat sfârșit și școala primară s'a încheiat cu o festivitate. Comitetul școlar, părinții, copiii, institutoare și institutori s'au întâlnit la spectacolul festivității. Oamenii de clase sociale deosebite se întâlnesc rar, cu toate că trăiesc cu toții și muncesc laolaltă în acelaș timp. Viața, ceeace se numește viață, fură pe oameni și în loc să-i adune, cum s'ar cuveni, pentru o înfrățită chibzuire, de care fiecine are nevoie, în sufletul și în povara lui materială, îi risipește și-i uită și ca să fie „modernă" ea trebuie să semene mai mult a război decât a prietenie.

M'am dus la o școală primară de băieți, depărtată de centru și situată în dosurile prelungirilor Gării de Nord și ale Regiei, într'un cartier de locuitori cu deosebire muncitori, muncitori ai muncilor care întinează mânile cinstite, întărind demnitatea. Ca orice sârguitor, am copii și miam ales pentru dânșii școala primară care mi s'a părut, mie, după intuiții verificate, cea mai bună. Poate că mai sunt și altele, cu toate că pedagogia, odată cu drepturile ei de-a fi o cunoștință experimentală, vine și cu oarecare haruri, cu un instinct, care în literatură, de pildă, poartă numele de talent. Dar în calitate de părinte și oarecum, de profesionist intelectual, mi se îndreaptă preferințele către școala care surâde, din zidurile, din clasele și din chipurile dascălilor ei. Școala nu trebue să fie o suferință pentru niciun copil și pentru niciun pedagog: când suferă copiii în școli, înseamnă că profesorii suferă și ei, inegali, capricioși, desorganizați morali și cu gândul la alte lucruri decât la strâmta și admirabila lor datorie.

In incomparabila țară a lui Wilhelm Tell m'am obicinuit cu profesori îndrăgostiți de meseria lor, care e întâi o chemare și numai la sfârșitul lunii o meserie. Republica Alpilor a găsit pentru tineretul ei național, hotărît să se devoteze învățământului, formulele bune și exacte, după care toți tinerii ies buni profesori, la toate gradele învățământului, și în acelaș timp buni camarazi ai copiilor din clasa lor. Compatrioții noștri, care au studiat în cantoanele, gătite ca niște bijuterii, ale celei mai vechi și mai unitare republici din lume își aduc aminte de prieteniile respectuoase și indisolubile din universități, de pildă, dintre profesori și studenți. Studentul e oaspetele profesorului, școala continuă la masa familiei, în excursii, la întrunirile de studii, în călătorii.

Elvețienii nu au ca întâia lor datorie culturală, să ție un discurs, care să ia ochii auditorului și să mute atențiunea dela lucrurile controlabile și precise la cele întortochiate și sterile, trăind în vânt și în ceață o viață ce trebuie trăită pe pământ. La maximum de știință și de valoare personală Elvețianul, fie că vine dela Geneva, din Berna, din Fribourg sau din Tessin, e simplu, binevoitor și camaraderesc. In massa lui națională, mai înaintat decât alte popoare, care licăresc pe dinafară, — Elveția nu are niciun *analfabet — Elvețianul e urzit profund cu frumuseți și rezistențe interne, ca un covor strâns în ițele lui pentru o durată vecină cu a pietrei pe care locuiește și pe care o transformă încet și o supune.*

In Școala elvețiană nu se pomenesc dascăli discutabili și elevi repetenți. Cea mai tristă rușine a unei cariere de profesor, când acest lucru s'ar putea întâmpla, ar fi un școlar repetent.

Opinia publică a republicii nu trage la răspundere natura, care dă naștere la inteligențe inegale și la proști întregi, ci pe profesorul, îndatorat să-și facă științele abile și să le puie la îndemâna minților slabe, cu precădere. Doctrina Republicii este cea bună, căci omul născut cu însușiri constituie o garanție sigură pentru nivelul organizat al societății, care nu are cum să întrebuințeze pe ceilalți, dacă învățământul nu substitue însușirilor absente noțiuni didactice utilizate. Elveția are și școli speciale pentru cei definitiv proști dintre proști, pentru întârziații naturii. Grecii vechi aruncau cretinii val-vârtej cu sluții, în prăpastia mormântului trist al impersonalității: Grecii păgâni concepeau viața atletic. Poetul și filosoful nu învățau încă boxul, care-i o invenție viguroasă inestetică a lumilor nordice reci, însă aruncau cu discul, luptau și alergau. Elvețienii sunt creștini, poate că poporul cel mai creștin din Europa, pasionat și azi de problemele republicii cerești. Creștinul de gândire și de texte, al creștinismului protestant, debarasat de pompă și ritual, nu refuză nimănuia dreptul la viață, nu-și permite nici teoretic să-l tăgăduiască și respectă în insuficiența unei minți și în invaliditatea fizică, sensul creștin.

Cultura Elveției e întemeiată pe școala primară și medie, o continuare primară a învățământului; și e o cultură practică serioasă. Pe lângă cele trei limbi federale obligatorii ale cetățeanului, franceza, germana și italiana, orice om vorbește curent engleza, a patra limbă, și citește în patru limbi. Toate științele, care în liceu se învață disparat, sunt acordate profesional cu meșteșugul fiecăruia. Apoi, meseriașului matur, i se rezervă un loc de auditor în universități și un scaun în Aula, unde cel puțin 25 de conferințe din toate domeniile se fac anual de către celebritățile internaționale, invitate, cu onorarii plătite, de către canton. Iar la „Arta socială" unde concertează virtuozitățile și compozitorii din toată lumea, ei participă pe un preț de intrare de 25 de centime...

Tot școala primară a dus pe lucrători, manuali sau intelectuali, indiferent, manualul fiind în toate cazurile un intelectual, la bibliotecă și carte. Dacă din nicio casă elvețiană săracă, nu lipsesc camera de bae, dulapul cu haine și dulapul cu încălțăminte, în odaia principală a gospodăriei se găsește totdeauna dulapul cel mai mare, cu cărți... Iar noutățile literare și științifice imediate, pe care cetățeanul nu are vreme bănească să le cumpere, sunt aduse dimineața de gospodina lui, care trecând în piață, ia în coș, lângă verze, praz și salată, câte 2-3 volume dela Biblioteca Municipală a cartierului. Erau până la război 6 asemenea biblioteci municipale numai în orașul Geneva, furnizate zilnic cu toate cărțile apărute, de către comună — biblioteci vaste, întreținute de un personal numeros. Prețul de abonament lunar, la oricâte cărți împrumutate acasă în 30 de zile, era de 1 franc și 50: 5 parale pe zi, de familie abonată. Cărțile se restituiesc în starea nouă, în care au fost împrumutate și nimeni n'are orgoliul să-și puie semnătura personală lângă numele autorului nici să adaoge la ilustrațiile volumului desenurile lui proprii sau să le rupă din cărți pentru uzul artistic particular.

Școala primară din cartierul Grand, la sărbătoarea căreia am luat parte cu copiii, e școală comunală de băieți cu No. 27. Aș da mai multe amănunte dacă nu mi-ar fi teamă că meritul jignește cu deosebire susceptibilitățile didactice. Directorul școlii, un profesor tânăr, cu titluri care îl destinase învățământului superior, ține să rămâie dascăl de copii. Soția lui, care și-a dat în ultimele săptămâni, ultimele probe universitare, obținând cele mai mari calificări, îl secondează amănunțit și energic. Trei alte tinere doamne profesoare, două soții de ofițeri și una soție de inginer, colaborează la surâsul didactic al școlii. Două din profesoare, Românce, basarabence, dau graiului de predare acel accent sufletesc, care face din limba românească a Moldovei, o vorbire delicată și dulce. Sală tixită și onorată cu prezența d-lui Primar de Verde. O expoziție a desemnului, a imaginației și a răbdării școlii, colorează solemnitatea, alături de un muzeu, improvizat cu dragoste, interes și pricepere pentru demonstrarea celor 5-6 științe, tangente pe inteligența elevilor. Un profesor conduce corul de copii. Un alt profesor conduce spectacolul teatral, jucat cu patru personagii. Echipa lucrătorilor, compusă din 7-8 meseriași mici, în costum de muncă face onoare unei intenții de verificare lirică teatrală. In general, lipsește, lucru curios, un repertoriu de artă teatrală pentru școlari și din care profesorii să-și aleagă: vom căuta să contribuim cu toții, profesioniștii manuscrisului, la împlinirea acestei grave lacune.

Dar sărbătoarea s'a dramatizat cu sentimentul premiilor de fine de an. M'am așteptat că premiile, desființate mi se pare de Haret, să nu reapară în munca școlară. Vanitatea poate să înceapă să funcționeze încă din grădina de copii — un sentiment de care nu are nevoie școala, nici viața. Credeam că nimeni nu mai e întâiul, al doilea și al treilea într'o clasă.

Premianții au fost, se înțelege, măguliți. Dar în spatele scaunului pe care stam, impresionat de tactul gingaș al directorului și de fanatica lui bunăvoință, erau trei rânduri de copii, cei mai mulți fără premii. Am simțit crisparea lor, la strigări. Era o suferință, care iarăș nu e nevoie să o cunoască, prea de vreme copiii: suferință la premiu și suferință la lipsă de premiu. După câteva zguduiri mi-am întors capul și m'am uitat la copiii din spatele meu. Erau palizi, enervați și se țineau cu greutate în picioare, răzimați unul de altul...

După terminarea solemnității, copiii au părăsit școala cu ochii în pământ. Am găsit unul plângând, concentrat, într'un ungher dela intrare. Bieții copii! școala nu trebuie să-i facă să-și piardă lacrimile, de care vor avea nevoie în masacrul sufletesc și în melancoliile de mai târziu. Ii lipsea o bucățică dintr'un punct, ca să aibă media 9 și 15, cu care fuseseră premiați alți trei colegi, de vârsta lui. Și am căutat să-l consolez în deșert.

Dacă aș fi știut, făceam o coroană de buxus acasă și-l încoronam în poarta școlii în numele vrăbiilor, al rândunelelor și al mierlelor din grădină.

T. ARGHEZI

27 Iunie 1933.

TACTICĂ PRENUPȚIALĂ

EA. — A! uite logodnicul meu!

TANARUL TIMID. — Atunci ar fi mai bine să...

EA. — De loc, de loc, poți să stai. Vreau să-l fac gelos.

In sfori

de A. FRUNZA

Scăpătând după culmea zimțată a muntelui soarele mai luminează un răstimp numai vârfurile, pe când jos, în sat, a și început a însuri amurgul.

A trecut și Duminica asta, e pe sfârșite și hora. Dar lumea tot nu se împrăștie; flăcăii plănuiesc o bătută năprasnică de tot; să se sfârșească și asta, c'apoi pleacă cu toții pe acasă.

Intre altă lume se zărește chiar boierul cu cucoana: el lung, subțire și cam încovoiat, cu fața tot așa de slabă, suptă, dar cu priviri poruncitoare; cucoana — grasă, scurtă, aproape rotundă, cu rochia și pălăria destul de ponosite, cu fața ciudoasă.

Sleiți de munca zilei, cei doi lăutari mai drăngănesc de câteva ori din coarde, căutând a se înviora unul pe altul, și jocul începe. Flăcăii tropăie, chiue și se frământă, plini de praf și de sudoare. Cei bătrâni privesc în tăcere cum răspunde tineretul la necazurile și amărăciunile vieții: cu frământarea trupului, cu nepăsarea. Se gândesc: așa a fost, așa a rămas; altfel cum să mai fie?...

*

Dela o vreme se bagă de seamă că privirile sunt îndreptate nu atât asupra celor care joacă, cât asupra unuia singur, și care nu joacă: asupra lui Mărin, băiatul Ioanei. Chiar boierul și cucoana, oameni aproape străini de sat, se uită la flăcău cu un fel de nedumerire, dacă nu cumva cu ură...

Stăpânit de patima vânătoarei, băiatul Ioanei n'a dat pe la horă, n'a fost printre oameni de mult. Strașnic flăcău, nu se mai află în tot satul, dar mare lucru s'o sfârșească cu bine...

Cu toții îl privesc cu atât mai curioși, cu cât despre flăcăul ista deodată se răspândiseră mai multe zvonuri, chiar de curând: se spunea, de pildă, că a stat acum vre-o săptămână, în patru ochi cu ursul, și că l-a doborât numai printr'o lovitură de topor; se mai spunea că tot acum, de curând, era să fie prins de pădurari și că nu le-a ticnit nici pădurarilor; că ar fi repezit undeva, într'o seară, chiar pe boier, și încă rău de tot.

A. Frunză

— Nu, asta nu-i de-ai noștri, n'o duce mult...

Jocul se sfârși, câțiva flăcăi se apropiară de Mărin; unul îl lovi peste umăr.

— Tot după vânat ai venit și aici, măi Mărine?

— D'apoi Mărin nu vine el degeaba... — șopti cineva. — Căprioara e și ea colo, între fete. Dar vorba-i, că se mai ațin și alți vânători: de ici Toader pădurarul, de colo boieru...

Mărin se făcu că n'aude, se întoarse într'un picior și se îndreptă spre grupul de gospodari, unde cineva îi făcuse semne de mai multe ori.

După felul cum își făcea loc printre oameni, după cum se opri în fața gospodarilor, cu o mână în șold, cu alta pe parul gardului, se cunoștea că flăcăului nu-i prea pasă nici de pădurarul, care-l urmărea, ca pisica pe șoarece, nici chiar de boier.

— Măi Mărine, d'apoi pentru cine ai semănat tu păpușoii dela Hârtoapă? — zise Ion Butuc, unchiu-său, uitându-se cu zâmbet la fața deschisă a flăcăului, pe care se putea citi orice, afară de grija păpușoilor dela Hârtoapă.

Cu mare drag se uita moșneagul la nepot, zicându-și că și el a fost odată „tot așa". Un lucru numai îl mâhnea: e prea îndrăzneț băiatu ista, prea se pune la dincontra cu cei mari și puternici; și cu Șeful, și cu pădurarii, acum cică și cu boierul.

— Dece nu-ți vezi mai bine, de popușoii tăi, de munca ta?

— Ce, mănâncă? întrebă un gospodar.

— Dacă ar mânca numai: se bat porcii și urșii pe ogorul lui! Și el...

— Lasă, moșule, că de mâne nu mai mănâncă, — întâmpină flăcăul. Încă de aseară am bătut și țărușii, am întins și sforile. Să întind numai puștile, și gata. Să vezi ce mușchi de porc am să-ți aduc. Ori vrei vre-o blană de urs?

— Dar dece nu le-ai întins tot aseară? E și mai bine spre Duminică...

— D'apoi nu știi că a fost rouă? Crezi că vine dihania?...

— Așa-i. Atunci să le întinzi într'o clipă, cu toate că azi adie o leacă de vânt. Și nu zăbovi locului, să nu rămâie urmă, că doar simte bala!...

— Poi, dacă nu le mai știu nici eu obiceiu... Ia mai bine dă-mi pușca dumitale cea veche.

— Cum nu, ia-o — zise moșneagul. — E și păcat să întinzi o pușcă bună. Ba ia și rugina cea veche dela nașu-tău, și încarcă-le, să plesnească!...

Dar ascultă: când ai auzit împușcătura, să nu te împingă păcatul să te apropii singur pe întunerec! Dormi la coliba din deal; și mâne, când s'o face de ziuă... Nu uita să iei și toporul; că altfel ferească Dumnezeu! — adăugă bătrânul, băgând de seamă nu fără mirare felul cum asculta Toader Pădurarul tot ce vorbeau ei. — Așa-i, măi Toadere?

— D'apoi...

Intre vânătorii mai bătrâni se iscă dezbatere: cum trebue să așezi puștile, cum trebue chibzuit, ca una să bată deacurmezișul ogorului, alta delungul; cum trebue să te păzești apoi să nu zăbovești mult pe lângă sfori, căci rămâne „vânt", și cum însfârșit, după ce ai auzit împușcătura, să nu te apropii cu ochii închiși, căci bala te pândește, și dacă nu e zdrobită cu totul, te sfâșie într'o clipă...

— D'apoi eu ce zic? — întări moșneagul. — Păzește-te, Mărine, cu bala rănită îi bucluc!...

— Lasă, moșule, că nu-s copil, nu mă bag în ghiarele ursului cu ochii închiși. Și acum seara bună, că vreau să mă întâlnesc cu cineva, — zise flăcăul, și o luă spre poartă.

— Știm noi cu cine... Dar grăbește-te cât îi lună, că după ce apune....

— Las că și graba... strică treaba, — glumi flăcăul, și se îndreptă spre un pâlc de fete, care se opriseră în drum.

— Unde-i Maria, îi și Mărin, — băgă de seamă un gospodar, făcând din ochi.

*

Maria era singura ființă, în stare să reție în sat pe pătimașul vânător, să-l atragă la horă măcar pentru o clipă. Altfel îi știau de urmă numai urșii și căprioarele...

S'au cunoscut de altfel abia în primăvara asta, și cu totul întâmplător. Fata plecase după bureți. Și se știe cum îi la bureți: ființa cea mai fricoasă uită de frică; și ca să mai găsească un burete, încă unul și încă unul... e în stare să se avânte prin văgăuni și tihărăi, pe unde n'a călcat picior omenesc. Destul, că deodată simți că nu știe unde-i apusul, unde-i răsăritul, încotro vine satul... Când credea că se apropie de sat, se depărta, când credea că coboară, urca! Era și pe la asfințitul soarelui, când jocul umbrelor poate zăpăci și pe omul cel mai deprins cu fiorii muntelui, — când nu știi încotro s'o iai, când pierzi judecata și se urcă sângele la creer...

Deodată auzi pași, și din desiș se arătă un om: cu pușca atârnată de umăr, cu un corn de bou și o căpcană mare de fier, atârnate de celalt umăr, cu o traistă de păr aspru la șold, cu topor și cuțit la brâu, cu un câne dus de lanț.

Fiorosul vânător i se păru un înger coborât din cer, și în loc să se sperie ea, încremeni el.

— Dacă întâlneam ursul, mă înfioram mai puțin, — zise omul cu mirare și cu un fel de sfială în voce. — Ai rătăcit, Mario!

— Dacă mă cunoști, ai să-mi arăți drumul. Și eu te cunosc. Ești Mărin, care....

Flăcăul luă în grabă coșul cu bureți, urcă un pisc, cu fata după el, coborî, urcă alt pisc, o luă la dreapta, cârni la stânga și ajunse la un plaiu, care cobora spre sat, drept la vale.

— Iaca pe-aici, grăbește-te cât se vede...

Flăcăul abia acuma o privi în ochi, îi strânse mâna și o urmări și cu privirea, până când o văzu scăpătând spre sat; apoi se lăsă jos în potecă și căzu pe gânduri. Fata coborî până când zări cea dintâi casă, apoi se lăsă și ea jos și izbucni în lacrămi...

De aci începu boala... eram să zicem boala tinereții, dacă ar fi numai a tinereții, — dragostea care nu iartă pe nimeni...

Flăcăul se înfățișă la casa fetei chiar a doua zi. O găsi afară, subt nuc.

— Mario, am venit să te cer!

— N'ai cui, Mărine: mama e bolnavă prăpădită, și tătuca... beat în șură, ca întotdeauna. Dacă-ți sânt dragă... Dar întâiu du-te la oaste, că pe mine mă găsești tot aici: să-ți fie martor nucul ăsta, care ne aude și... Nu mai isprăvi, căci gura flăcăului îi închise gura...

*

Dragoste fără bucluc și necazuri— mai rar. De astă dată însă poate că ar fi lipsit și necazuri și supărări, dacă nu se întâmpla să sosească cuconul Iorgu care, cine știe din ce pricină, — poate ca să vândă o mică proprietate pe care o avea prin partea locului, — se statornicise în sat încă din toamnă. Și poate nici zăbava asta n'aducea cine știe ce încurcături, dacă locuința fetei n'ar fi fost chiar în hudița din dosul conacului, și dacă nu era de vină de astă dată însăși cucoana.

Anume cucoana: când cu treabă, când fără treabă, când numai de urât, cucoana Aglaia mereu oprea fata în drum, mereu o întreba: ba de ouă, ba de ghiocei, ba de bureți; că a cui fată e, și cine i-a făcut catrința asta așa de frumoasă; dacă se duce la horă și dacă are vre-un „focușor"?... La glumele astea asista cu plăcere uneori boierul, dar ca surd cum era dela o vreme, nu se prea amesteca în vorbă, sau atâta rostea și el: „qu'est ce qu'elle dit, qu'est ce qu'elle dit".

Pe de altă parte, văzându-și bărbatul prea cumințit și crezând să-l va mai înviora, sau poate ca să-l încerce, cucoana Aglaia începu să-l tachineze, — și chiar față de străini, — să spue că lupul își schimbă părul, dar nu și năravul, și că au început să-i placă fetele. Așa-și face omul bucluc uneori singur. Destul, că lupul dela o vreme își arătă năravul, începu să iasă în portiță, să ațină calea fetei.

Se înțelege că fata la început nu

(Continuare în pag. 17-a)

înţelegea nimic, mai apoi însă o apuca groaza, fugea nebună.

Cucoana se făcu foc şi pară, îndată găsi că din partea fetei e o adevărată obrăznicie să treacă pe lângă curtea boerească în toate zilele, — parcă înadins ca să scoată din minţi pe boierii mai slabi de înger; că n'ar putea „ticăloasa” să treacă pe alt drum? Şi dacă n'are altă stradă, n'ar putea să mai stea şi pe acasă? Că nu s'ar putea lua vre-o măsură?...

Cineva fu însărcinat să mai puie din când în când la răcoare măcar pe tatăl fetei, pe beţiv. Zadarnic, căci în privinţa primăriei beţivul dormea mai bine decât la el acasă...

Mai greu se putea găsi leac în contra fetei.

*

Fostul vătăşel al primăriei, om ceva mai deprins cu daraveri boereşti, şi azi om de casă, dar cam sucit şi nehotărât de felul lui, Toader pădurarul, se gândea: boerii iştia nu-s din cei mai straşnici, dar, ori cum, boeri: mănuşi, ceasornic de aur — totul; se mai gândi: nu s'ar putea trage vreun folos din afacerea asta? Şi se bucură când îl opri într'o zi cucoana.

— Doamne, mult necaz mai am eu, Toader, cu boierul ista al meu! — zise cucoana Aglaia. — Cred c'ai băgat de seamă şi tu. Inţelegi ce vreau să zic...

— D'apoi! Decât, aşa-i căsnicia, cuconiţă: tot un bou şi o belea! Se înţelege, treabă boierească, da parcă n'ar fi de obraz boeresc, ştiţi... Greu, coniţă. Iacă ai noştri, că-s nişte ţărani, se chiamă, nişte opincari plouaţi, da care i-a intrat lui în ciolan boala asta... să ertaţi, nu i-o scoţi, să fie şi de şaptezeci ani! Cum îi boul cel hiclean, de trage tot într'o parte...

. . . .

— „Cu fata îi mai greu, coniţă, dar de flăcău mai că s'ar putea face”...

— Dar ce am eu cu flăcăul?... Ah, să nu-i văd în ochi pe toţi! Nu mai pot trăi de răul ţăranilor! — încheie cucoana nemulţumită de conversaţia cu ţăranul, şi intrând în curte.

— Nişte mojici, coniţă, nişte pârliţi. Dar las că tot iscodim noi ceva. Le găsim noi ac de cojoc! — adăogă pădurarul luând-o spre Oficiu.

Vorbă să fie. De fapt nu făcea nimic şi, în loc să încerce vre-o măsură în contra fetei, de care era pătimaş îndrăgostit, urmărea pe flăcău cu aprigă duşmănie; în loc să ajute pe cucoană, dădea nădejdi boerului, — de-i supăra pe amândoi. Şi pe când cucoana clocotea de mânie, iar boerul îşi cănea musteţile şi întinerea văzând cu ochii, pădurarul se mulţumea cu mici bacşişuri, când de la boier, când dela cucoană, şi-şi căuta de treabă.

Numai într'o zi, pe când fata trecea cu nişte cămăşi dela pârâu, iar boierul, ras şi dichisit, cu mustaţa covrig şi cu trandafir la butonieră o aştepta în portiţă, se amestecă şi pădurarul; opri pe cucoana, care se repezise ca o furtună, salvă frizura boierului şi le şopti la amândoi de o potrivă: „Lasă, cuconiţă, că i-am găsit leacul”. „Lasă, cucoane, că nu ne scapă”.

Mistuit de patimă, întărâtat de vorbele boierului, că nu-i de „nimic”, sufletul pădurarului alunecă spre prăpastie.

— Tot ticălos, măi Toadere, tot de nimic!

— Pentru d-ta, cucoane, răscolesc pământul, mă bag şi în foc, ţi-aduc ursu din munte! — răspundea omul, necăjit. — Dar cu fata... Fata, când s'a îndrăgostit de un flăcău, îi dracu. Fuge de mine, ca necuratul de tămâie.

Avea dreptate: pe Mărioara o apucau frigurile numai când îl zărea; când pădurarul se gândea numai să-i vorbească de boier, şi mai mult, de focul lui propriu fugea nebună, îi simţea paşii cât de colo, îl vedea în vis...

*

Aşa se face, că şi seara asta, pe când cei doi îndrăgostiţi stăteau sub nuc, ca de obiceiu, fata, zărind în dreptul porţii o umbră, care se şi mistui îndată după gard, tresări şi începu aproape să plângă. Nu se poate să n'aibă acest om vre-un gând grozav, să nu izbutească să-i piardă pe amândoi...

De data asta i se păru şi flăcăului că a văzut ceva, eşi în poartă, dar nu zări nimic şi se întoarse liniştit.

— Fleacuri, năluciri. Când am mas eu întâia dată în munte, mi se arătau numai stahii. Noapte bună, Mario, mă grăbesc cât n'a asfinţit luna. Plec la o pândă. Mâne aduc un porc cât toate zilele. Ai să vezi!

Şi flăcăul se sculă. Trebuia să plece după puşca cea veche, apoi la naşu-său; şi dacă nu găseşte pe naş, trebue să meargă în altă parte...

— Mario, cât sunt eu pe aici, să n'ai grije! — adăugă, strângându-i mâna rece ca ghiaţa. — In sat nu îndrăznesc ei, în pădure eu îs mai tare...

Cu moartea în suflet şi doborâtă de griji, fata intră în casă, dar umbra pădurarului, cu ochii albi de ţigan, o urmărea până şi aici, în casă, în întunerec... Niciodată n'a fost stăpânită de atâtea presimţiri, de atâta frică; şi ştia că presimţirile astea totdeauna ies în rău. De astă dată avea toată dreptatea; pădurarul îşi făcuse, în adevăr, un plan...

*

Boierul încă nu se culcase, şi se plimba prin curte, când zări că se deschide portiţa.

— Care-i acolo?

— Eu, cucoane, — şopti pădurarul, făcându-i semn să se apropie.

— Mâne dimineaţă, dacă mai ai de spus vre-o nouă minciună.

Dar pădurarul stătea în portiţă şi-i făcea semne.

Cuconul Iorgu presimţi ceva deosebit, şi cu toată ambiţia de fost arendaş al satului şi într'o vreme chiar suprefect, eşi în portiţă, uitându-se cu pază îndărăt.

— Unde eşti, mă? Că nu te văd.

— Aici, cucoane, — răspunse pădurarul, ascunzându-se de lumina lunii.

— Iar după gologani?... Şi dela Mărioara nici un răspuns. Te iau în palme!

Rar boier, chiar din cei mai mari, ştia să vorbească oamenilor şi să se impuie, ca cuconul Iorgu; dar pădurarul nu se sperie şi apropie gura de urechea boierului.

— Cucoane! Poftim, iaca, şi cei douăzeci de lei şi barizu! Că nu i l-am dat!

Boierul făcu un gest de nerăbdare.

— Mi-i frică şi de Mărin. Cu hoţu ista nu te pui. Dacă ai şti câte am păţit...

Dar nu spuse ce a păţit şi tăcu.

„Ii fi păţit ce-am păţit şi eu... Ori îi fi ştiind? Atâta mai lipsea!” — Se gândi boerul, înfuriat, şi vru să închidă porţţa.

— Mă crezi? Nu mai dorm, de când cu afacerea asta „a noastră”. Ei, da ai să vezi, cucoane, că nu-s eu om chiar aşa de nimic. De aceia am venit să-mi dai puşca...

— Ce? Puşca!... Şi boerul ridică mâna, ca să-l cârpească. — Atâta obrăznicie!

— Incet, cucoane, că te-aude!... Cea veche, cea veche! — se grăbi pădurarul. — Bate-mă, cucoane, da ai să vezi: dacă nu ţi-o plăcea nici de data asta...

— Ce-ţi trebuie?

— Am o pândă... Cucoane, dacă nu ţi-o plăcea...

— Cere-o servitoarei, — zise boierul, neştiind ce să creadă şi simţind că ticălosul pare hotărît să fie cel puţin de astă dată om serios.

Rămase pe gânduri. „Hm, pentru aşa ceva mai că i-aşi erta şi cele câteva căpiţe de fân şi datoria pentru suhat, — totul. Pentru aşa ceva”

— Sărut dreapta, — zise pădurarul, eşind grăbit din portiţă, fără să mai piardă timp cu şoapte.

— Măi Toadere, dacă-i fi tu om...

Dar Toader îi răspunse numai prin semne: „lasă, cucoane, că...” Se uită în dreapta, în stânga, dealungul hudiţei; îşi atârnă în grabă puşca de umăr, cu ţevile în jos, aruncă peste umăr un suman, trecu de cealaltă parte a drumului şi dispăru în umbră...

*

Il zări cineva, după ce trecu pârâul: cu topor, cu două puşti şi cu ceva ca nişte ţeruşi... Dar cine ce treabă are? Pădurarul la ce-i pădurar? Să umble cu puşti, să urmărească, să întindă oamenilor şi capcane, dacă se poate!

Omul se răzgândi totuşi, aruncă ţeruşii jos şi-şi făcu socoteala că ar fi mai bine, dacă ar alege drumul pe sub marginea pădurii, prin locuri mai umbrite... Se înţelege, prin umbră e mai greu, poţi să cazi, să-ţi scrânteşti vre-un picior; în schimb nu te vede nici... Dumnezeu!

Se gândea că boierul a înţeles poate ce vrea el să facă... Boierul i-a dat a înţelege şi singur câtă ură are pe Mărin, şi nu numai din pricina fetei. Nu, boierului îi ruşine să spuie, dar se ştie cum a fost lovit de Mărin... Flăcăul mergea fluerând, fără să-i pese, că-i în apropierea conacului. Atunci boierul întrebase: „Care şueră acolo, mă, pe întunerec?” In loc să se oprească şi să răspundă: „Eu, sărut mâna!” — flăcăul îşi căută de drum. Iar când fu oprit, trânti boierului o izbitură, — de n'a fost izbit cuconul Iorgu aşa, decât o singură dată în viaţă: când l-a atins roata maşinei de treerat. Cum a căzut, aşa a rămas. Noroc că a dat cucoana de el prin întunerec.

„Ce bestii!” — zise, când se trezi a doua zi. „Şi la oraş se bat oamenii câte odată. Aiştea lovesc ca vitele!”

„Atunci mai răspunde şi boierul”, — se gândi pădurarul, grăbind paşii, ca să ajungă la Hârtoapă înaintea lui Mărin.

„De altfel n'am dece mă grăbi. Mărin stă cu fata; până trece pe acasă, până adună puştile, eu pe ale mele le-am şi întins. Apoi las să vie”...

„Dar vine oare?”...

Se gândi că poate ar fi mai bine, dacă n'ar veni. Simţi că, cu cât se apropie de Hârtoapă, cu atât îl părăsesc puterile... E greu şi drumul. Oftă şi se opri la o înălţătură, de unde se vedea satul. Căutând să se ţie mai în umbră începu să asculte.

In pădure nu se clinteşte o foaie; din satul adormit în vale şi cufundat în albeaţa razelor de lună, nici un sunet. In urma odihnei de o zi, mâne vine din nou războiul vieţii; deocamdată însă — linişte neturburată. Chiar cele câteva chiote de oameni beţi şi câteva lătrături — mai degrabă ecourile unor chiote şi lătrături — se aud tocmai de pe cealaltă coastă, departe de tot, ca din alte lumi... Luminile s'au stins de mult, sau nu se văd. Abia în ferestrele conacului parcă ar miji ceva: o fi fierbând cucoana niscaiva buruiene, dincolo şi-o fi înegrind boierul musteţile. Parcă-l aude: „Măi Toadere, dacă ai fi tu om...”

Se gândi: „Dar dacă nu vine? Atunci iar mă întorc cu nimic, iar rămân de minciună...” „Aşa te-am ştiut, măi Toadere!...”

Oftă. O putere nevăzută parcă îl mâna înainte, altă putere îl oprea...

Se uită în juru-i, apoi fără să se gândească, alese în grabă un brădan subţire, abia cât mâna, îl trânti din câteva lovituri de topor, îl curăţi îndată de cetină, tăie din el şase bucăţi, — lungi cam cât coada toporului, — şi le ascuţi la câte un capăt... Ii se părea că vede lucrând pe un altul... Da, dar ţeruşii sânt aici, gata, i-a făcut el: iată şi toporul...

Scoase din sân un capăt de sfoară, legă ţeruşii împreună cu toporul şi-i urcă pe umăr. De celalt umăr atârnă puştile şi o luă la deal. Când ajunse deasupra Hârtoapei, luna era încă sus.

Şi acuma?

Băgă de seamă că ogorul lui Mărin venea tocmai cap în cap cu colţul pădurii, de unde ştia că vine fiara; băgă de seamă de asemenea, că ţeruşii şi sforile flăcăului sânt aşezate întocmai cum şi le închipuia şi el: o puşcă trebuia să bată deacurmezişul, dela colţul ista până la celalt; cealaltă aţine calea dihăniei dinspre sat, dealungul, spre vale.

„Mi le aşez şi eu pe ale mele tot aşa: una deacurmezişul, la doi paşi, să zicem, mai înăuntru; alta dealungul, tot cam la doi paşi. Dă în ele, oricum s'o învârti.

Dar mai degrabă!”

Intr'o clipă scoase toporul şi bătu primii doi ţeruşi, de care legă bine puşca boierului; scoase apoi din sân un ghem de aţă de cânepă şi o întinse puţin pe ţeruşi; apoi cu ghemul în mână şi cu aţa întinsă, păşi drept înainte, deacurmezişul ogorului până la câţiva paşi dela margine. Cercetă dacă aţa-i dreaptă şi bătu şi pe al treilea ţeruş.

In sfârşit se întoarse la puşcă, trase cât mai mult aţa, o duse pe după patul puştii şi o anină de trăgaci; apoi ridică încet cucoşurile... Gata! Numai să atingă cineva sfoara, şi...

Tresări...

Şi acuma? Deşi toată operaţia ţinuse abia câteva minute, se simţea sleit de oboseală, mânile îi tremurau.

Făcu totuşi încă o sforţare, îşi adună toate puterile, luă ceilalţi trei ţeruşi şi-i bătu tot aşa, lăsând între cei doi dela început o depărtare cât lungimea puştii; al treilea fu bătut mai la vale; anină iarăşi sfoara de trăgaci, ridică încet cucoşurile şi — gata!...

Şi acuma? S'a întâmplat ceva? S'a întunecat totul deodată, sau i se pare lui?

Nu, totul e liniştit, cerul curat, luna încă n'a apus, dar îi tremură lui mânile, îi ţiuie în urechi, îl orbeşte sudoarea.

Se sculă în picioare, şovăi; se gândi că ar putea nemeri în propriile-i sfori. Fără să-şi mai dea seama pe unde merge, trecu din nou către marginea dinspre Hârtoapa şi, stors de oboseală, se lăsă jos, în desişul popuşoilor. Şoapta molcomă a popuşoilor şi răcoarea pământului, îl mai liniştiră. Işi dădea bine seama cum se întinde umbra brazilor peste capătul ogorului, cum se întunecă cu încetul. Se înunecă bine... Cu toate astea sfoara încă tot se zăreşte: Marin mai că ar vedea-o. Şi atunci?...

„Atunci şi mai bine”, — se gândi. „Da...”

Il apucă deodată o frică de moarte, poate căinţa; începu să tremure...

„Dar dacă aşi ridica puştile, cât nu s'a întunecat?”

...„Dar atunci: ce-are să creadă boierul?” „Tot om de nimic, tot ticălos, măi Toadere!...”

Luna se arătă printre trunchiurile brazilor încă odată, îl privi cu mustrare şi, înroşindu-se de mânie, îşi întoarse faţa.

„Să le ridic?”... Şi vru să se scoale, să dezlege întâi puşca boierului, care era mai aproape şi mai primejdioasă. Dar în clipa asta se auzi ceva. Cu paşi grăbiţi şi siguri, cineva se apropie.

„El-ii!” şi pădurarul încremeni.

*

Mărin se opri, luă în amândouă mânile una din cele două puşti, pe care le avea atârnate de umăr, şi stătu un răstimp pe gânduri. Se gândea poate că nu-i bine să calce printre pădure şi capătul ogorului, ca să nu lese urme. Cu toate că n'a căzut rouă, sălbăteciunea simte şi nu se mai apropie!

Apoi bâjbâi ţeruşii înfipţi în colţul ogorului şi se cinchi jos. Nu se vedea ce face: încearcă desigur sfoara. Cu mişcări sigure, ca omul în casa lui, unde cunoaşte toate ungherele, flăcăul se îndreptă spre celalt colţ, păşind rar, tot cu grija să lese cât mai puţine urme, şi încercă aţa. Aşa, bine; se întoarse îndărăt, întări îndată puşca pe ţeruşi, aduse apoi cu băgare de seamă sfoara pe după trăgaci: după unul apoi după celălalt. Se auzi cum au ţăcănit cucoşurile. Gata!

Stătu puţin pe gânduri. Văzut în zare, cu mijlocu-i subţire, cu umerii largi, flăcăul părea cât un brad. Oare n'o fi simţind ceva?... Pace! Se gândea că sfoara e prea groasă! Să n'o zărească dihania, că nu mai vine!

Făcu un pas îndărăt, cu ochii spre sfoară, din nou se aplecă: parcă tot s'ar mai zări. Ce-i de făcut?..

Scuturat de friguri, pădurarul vedea cum flăcăul mai făcu un pas îndărăt... Incă o clipă, şi dă de sfoara lui!

Simţind că se năruie cerul, pădurarul vru să facă o mişcare, să fugă, dar nu putu. Atunci strigă:

— Mărine, opreşte!

Dar... strigat-a de bună seamă, sau numai a vrut să strige? Căci Mărin continua să se uite cu luare aminte la sfoară.

— Măr...

Pădurarul simţea ceva prins de cerul gurii, — ceva ca o petecă uscată, care nu se mişca.

Işi adună toate puterile şi strigă:

— Mărine, opreş...

Dar cuvintele fură acoperite de două detunături puternice, pornite deodată, — care cufundară totul în clocot şi întuneric...

Trecură câteva minute, şi clocotul parcă tot mai ţinea. Trezit ca dintr'un vis greu, şi asurzit de zgomot, omul se ridică în picioare şi, cu privirea aiurită, cu gura arsă, cu părul măciucă, făcu câţiva paşi. Simţi că se învârteşte pământul cu el, că şovăe... Incercă totuşi să bâjbâie prin întunerec, să caute pe cel căzut. Cine ştie, poate nu l-o fi nemerit?...

Dar dădu de trupul moale al flăcăului, sări ars îndărăt, vru să strige, să fugă, când izbucni o nouă detunătură, al cărui zgomot nu fu auzit, nici de el, nici de Mărin.

A. FRUNZA

Cu 20 Lei

cea mai deplină desfătare sufletească

Citiţi romanul

„Pui de Lup“

de JAK LONDON

De vânzare la toate librăriile din ţară

PRIMII PAŞI

L. de RONCHAUD

Statuile greceşti

Gândirea veche doarme în marmură sculptată,
Cum doarme-o nimfă 'n codru sub coaja unui pom...
Auzi un murmur par'că, o voce ca de om,
Iar pulpa par'că 'nalţă tunica cea bogată...

Apolon — face lira sub degete 'ncordată,
Să schimbe armonia cea mută 'n melodii...
Iar cântecele sale, fac sub portice, vii,
Să treacă zeii oameni, oamenii zei de-alt'dată

Dumnezeescul geniu, cu forma sa divină,
Unindu-se, trăeşte şi astăzi în ruină,
Reînviind cu 'ncetul trecutul vechi şi sfânt.

Sub cerurile noastre, sub pala lor lumină,
O inimă a unui popor, bătu senină
In piatră — 'ntregu-i spirit, ce 'nvie din mormânt...

Traducere de RENE ZARIEAN

Seară tristă

Ciorile monotoniei sgârâe tăcerea vastă
şi din plumbul zării vineţi, seara tremură pe coastă.

Dealurile stau la cislă ca la iesle, lângă baltă.
Drumuri lungi se 'noadă 'n cruce lângă troiţa înaltă

şi pe pârtia lor ponce curge sângele din soare.
Intristaţi de calmul sării şi de plânsul de cocoare,

plopii soţi de lângă gară se sărută 'nduioşaţi,
îşi înfig pumnalul lunei şi-apoi mor îmbrăţişaţi.

AUREL LEON

Dorinţă

Aş vrea ca amintirea să mă poarte
Pe-o dragoste cu flori de liliac,
Pe-oglinda însorită-a unui lac
Pe unde alţii au vorbit de moarte.

Aş vrea să-ţi scriu acum un imn păgân...
Şi într'o seară caldă, parfumată,
Să simt plutind parfumul tău de fată
Şi cum se sbate fragedul tău sân.

Şi dacă-adesea când, pe gânduri, tac
Sau risipesc petalele de floare,
Aş vrea să ştii că'ţi cade la picioare,
Iubirea mea, cu flori de liliac.

C. ŞTEFANIU

Antologia dragostei şi a femeii

— Femeile au oroare să fie tratate ca zeiţele. Ele ştiu bine că nu sunt altceva decât femei
(Paul Géraldy)

— Femeile nu se consolează de a fi cinstite decât repetându-şi fără încetare că nu ar atârna decât de ele, pentru a nu rămânea cinstite.
(J. Rostand)

— Femeile au totdeauna la baza vanităţilor lor personale, un dispreţ impersonal pentru femeie.
(Fr. Nietzsche)

— Iubirile din tinereţe au nevoie de puţină surpriză, după cum cele care vin apoi, au nevoie de puţină obicinuinţă. (M-me Guizot)

— Trebuie de aşteptat ca o femeie să înceteze de a mai fi frumoasă, pentru a-i putea considera meritul şi talentele sale. (M-me d'Arconville)

— Dacă frumuseţea ar fi unicul merit al femeilor, toate cele urâte ar trebui să se spânzure.
(Théophile Gautier)

— Femeia cea mai frumos lăudată este aceia despre care nu se vorbeşte. (M-me de Puisieux)

— Există o sută de mii de feluri pentru a pierde dragostea unei femei, şi singurul care n'a fost prevăzut este tocmai cel ce se realizează.
(George Sand)

— Femeile frumoase care sunt supărăcioase şi gâlcevitoare seamănă cu vasele de alabastru unde se păstrează oţet. (Diogene)

— Cel mai şiret dintre toţi diavolii, acel care ispiteşte femeia, este diavolul care se numeşte Ocazia.
(Wieland)

— Femeia care vrea în adevăr să refuze, se mulţumeşte să zică nu; aceia care se explică, vrea să fie convinsă. (A. de Musset)

— O femeie iartă totul, afară de a nu o vroi. (J. J. Rousseau)

— Arta de a se face iubit este, la femei, arta de a se apăra.
(M-me Ch. de Latour)

— Prin asiduitate plăcem femeilor, prin neglijenţă le păstrăm.
(L. Desnoyers)

— Frumuseţea este primul dar pe care Natura îl dă femeilor, şi primul pe care li-l ia îndărăt.
(Cavalerul de Méré).

— Cea mai mare parte a femeilor n'au nici un caracter; sunt prea slabe pentru a păstra o impresie durabilă; ele sunt blonde sau brune, prin aceasta se deosebesc cel mai bine.
(Pope)

— In dragoste, ca şi la războiu, atunci când inamicul se apără cu mai puternică energie, trebuie mai ales să nu cedezi. (Mauriciu de Saxa)

— Cohetăria este o minciună vecinică care face pe femeia cinstită tot atât de dispreţuit şi încă mai primejdioasă decât o curtezană, care nu minte niciodată.
(Ph. de Varenne)

— Cea mai mare parte a femeilor se dau lui Dumnezeu, când nu le mai vrea dracul. (Sophie Arnould)

— A putea spune cât de mult iubeşti, înseamnă a iubi puţin
(Petrarca)

— Viaţa unei femei este o lungă prefăcătorie. Candoare, frumuseţe, frăgezime, virginitate, pudoare, sunt lucruri pe care femeia nu le-a avut decât o singură dată: atunci ea trebuie să le simuleze toată viaţa.
(Rétif de la Bretonne)

— Dragostea a două fiinţe în lumea aceasta nu este adesea decât privilegiul de a-şi da unul altuia cel mai mari dureri. (Sainte Beuve)

— Femeia este mult mai puţin personală decât bărbatul: ea vorbeşte mai puţin de ea decât de iubitul ei. Bărbatul vorbeşte mai mult de dânsul decât de dragostea sa, şi mai mult de iubirea lui decât de iubita sa. (Meilhan)

Alese şi trad. de AUREL G. STINO

Poveste*)

Doamna Meran are un dormitor, pe care l-a primit acum şapte ani în urmă, când s'a măritat, pentru prima şi cea din urmă dată.

Artistul antebelic a încrustat în lemnul masiv, de nuc, cei mai frumoşi îngeri şi cele mai frumoase naiade despletite. Şi pe speteaza patului dublu, acolo unde şi-a imaginat hotarul conjugal, acelaşi artist a sgâriat în lemn un Cupidon. Puţin artistic, puţin disproporţionat, din tolba-i capricioasă a izbutit să trimită o săgeată în enorma inimă sângerândă. Cu arcul în mână priveşte deziluzionat, ca un jucător de cărţi, care nu se aştepta să-i iasă un as de cupă.

Undeva, în întunericul lemnului, înainte de a porni pe front, mâna locotenentului Meran a sgâriat o dată şi un nume... E atât de mult de atunci. încât a uitat şi doamna Meran.

De mulţi ani, dormitorul n'a mai fost întrebuinţat. Doamna Meran, încă din 1921, când a cumpărat casele Margulis, şi-a aranjat o cameră mică, în care i s'a părut că suporta mai comod insomniile. Vechiul dormitor îl transformase în cameră de musafiri. A fost, de altfel, visul ei de totdeauna: O cameră mică ca un poem păgân. Imbrăcată în covoare şi blănuri, presărată cu divanuri şi perne mici şi multe, de toate formele şi de toate culorile.

Când stăpâna îşi scălda în moliciunea lor, piciorul gol, avea impresia că păşeşte într'o legendă, că-i imaterial de uşoară.

Nu iubia nici pisicile, femeninile pisici de Angora; n'avea aptitudini nici în domesticirea căţeilor şi nici a bărbaţilor. Singurul lucru ce iubia, ca pe-o fiinţă vie, era această cameră mică, plină de figurine, perne şi culori.

Sub zâmbetul de porţelan al figurinelor, a râs, a plâns, a visat, a ţipat. Fiecare petec de mătase, fiecare obiect neînsemnat, este o părticică din sufletul ei. De multe ori, în singurătatea unei după-amiezi, cuprindea în braţe pernele şi le alinta ca pe nişte fiinţe vii... Şi fiecare obiect avea un nume. Şi erau atât de multe şi atât de diverse!..

A fost odată o doamnă mică. mică... Şi doamna trăia într'un palat mic, mic... Şi erau în palat toate miturile şi toate cânturile...

Aşa ar spune povestea...

Un lujer alb de mână răsărind din caliciul mânecii, se înalţă din perne leneş şi nesigur.

Tatonează pe noptieră ca o antenă. Alunecă pe lângă fântâna Castaliei, în care muzele privesc mirate un capăt de ţigară, se strecoară pe lângă un portret, ameninţă pe micul Pierrot cu prăbuşirea depe piedestalu-i de gips...

— Uf! unde l-am pus?

...Se opreşte... şi dupăce a cules un ceas minuscul cât o migdală, se retrage sigur şi repede.

— Zece!

Din perne isbucneşte un cap ciufulit, pe care stăpâna încă îl mai ciufuleşte cu poftă. Aceiaşi mână, aşează ceasul pe noptieră şi se îndreaptă spre ciucurele soneriei. Apoi totul se cufundă vitejeşte, în perne.

Micul Pierrot s'a cutremurat, iar figurinele de porţelan au zâmbit cu buzele lor ireale.

— Sărut mâna, coniţă!

— Gata cafeaua coniţii? şi alintându-se somnoroasă:

— Coniţa vrea cafea mare... mare şi bună.

— Iacă acu...

Grăsulia Leana, fată bună şi iubitoare, plecă, forţându-se să depună pe duşumea cât mai puţine din cele 84 kilograme.

— Of! tare mi-i dragă. Imi vine s'o mănânc... Da' n'are noroc, săraca coniţă!... aşa singură...

Numără cu glas tare linguriţele de cafea şi zahăr.

— Da' unde se pomeneşte un bărbat pentru coniţa?

Işi aduse aminte de nunta din timpul războiului.

— Săraca coniţa! Abia a pus verigheta 'n deget şi el a plecat şi nu s'a mai întors!... Of războiu?... răz...

...Ho, nebuno!

Cafeaua se ridicase impetuoasă în ibric şi dădea afară. Mici balonaşe brune dansează pe plită ca şi cum ar şti că trebuie să se manifeste conform fenomenului calefacţiunii. Un miros tare inundă bucătăria. Peste câteva minute îndemânatica Leana păşia dreaptă, cu tablaua în mână, aburind din ceaşcă vapori aromaţi — aşa ca în tablourile nemţeşti de sufragerie.

— Gata cafeaua...

— Cu zahăr?...

— ...Puţin.

— E bună?

— D'apoi că n'am gustat-o... Da'i fierbinte, coniţă. Mai lăsaţi-o oleacă să se abureascâ.

Doamna Meran îşi lipi buzele de ceaşcă şi dupăce le ţuguie cu obrăznicie, sorbi micile picături irizate, cu sgomot.

— Vai de mine, coniţă, să nu se spargă ceaşca!...

— Asta înseamnează *efleurée*. Şi mai sorbi odată tot aşa de voiniceşte.

— Apoi o fi însemnând el... cum i-ai zis matale, da' ti-i opări, păcatele mele!

— Ce bună-i.

— Coniţă, a venit domnu doftor şi a spus că vine domnu... iaca am uitat cum îl chiamă... da cică îl ştii matale... pentru cameră.

— Da.

— A venit dela Pe' lman cu pălăria...

— Să aştepte.

— Apoi aşteaptă... Şi lăptăreasa vrea o sută de lei. Cică iar s'a îmbolnăvit copchilu.

— Bietul copchil! Tare bolnăvicios! Ce zici, să-i dăm?

— Cum vrei matale. Da eu zic să-i dăm, că-i tare năcăjită, sărmana...

— Dacă vrei matale...

G. PIU

* Fragment din romanul în preparaţie „Figurine în spasm”.

A APARUT EDIŢIA II-A

Camere Mobilate

roman de DAMIAN STANOIU

Ed. „Adeverul” *PREŢUL LEI 6*

Celei care a plecat...

COCA

Tu ştii...
Un deget mic ce mi-l puneai pe buze,
c'o vorbă dulce, mă scoteai din minţi;
când te certam, tu, vorbele ursuze,
mi le topiai cu sărutări fierbinţi.

Erau
în tine pasiuni şi gingăşii
înlănţuite 'n trupul tău fragil,
că nu ştiam de eşti femeie, sau
copil!

Acum, când ai plecat din drumul meu
şi poate nu ne-om mai vedea nici când
în suflet şi în trup te simt mereu
vibrând,
dar vom uita curând
şi tu, şi eu...

E. DONAR

Ce-ați făcut cu Arghezi?

In fine, marele premiu național de literatură, s'a acordat anul acesta și domnului G. Ibrăileanu. E o satisfacție tardivă care se dă întregii intelectualități românești în nedumerită așteptare. Cuvine-se deci, pe bună dreptate, să mulțumim cu toții și în văzul lumii domnilor Octavian Goga și I. Al. Brătescu-Voinești, pentrucă au aruncat în balanță acest nume, de care atârnă o întreagă generație de scriitori, cu cetitori cu tot. Desigur însă că singurul om mirat de această întâmplare, pentru el neprevăzută, e însuși laureatul, căci, acest Mare-Logofăt al literilor noastre, inteligent, filosof și mucalit e de-o neînchipuită modestie (și-și cunoaște și țara). Piesa nu-l interesează decât până la desăvârșita ei alcătuire. La aplauze, fuge. Și cu toate astea, câtă siguranță în gust, câtă energie și hotărîre, câte calități de adevărat comandant nu întrunește omul acesta fără pereche! Pe modesta masă de lucru (aș putea zice de operații), a Vieții Românești, *două decade pline, zi de zi, ceas de ceas, clipă de clipă, câte trepanații n'a operat cu vârful peniței, ca să demonstreze specialiștilor dezorientați că există cutii craniene umplute cu vânt! Câte talente împrăștiate nu le-a adunat pe jghiabul sumarului, ca să le trimită limpezi atenției publice! Câte condamnări la uitare n'a rostit, fără apel și câte glorii n'a regisat!*

Priceput în astronomia literară, așeza stelele după mărime și de la Caragiale, Coșbuc, Hogaș, Iosif, Anghel, Stavri, Raneti, Gheorghe din Moldova, Poni, Xenopol și până la iluștrii confrați care l'au votat alaltăeri, nu e nume care să strălucească astăzi pe firmamentul miniatural al literaturii naționale, care să nu fi gravitat în prealabil în orbita bătrânei reviste de la Iași. Cât timp au stat sub acelaș acoperiș, domnul G. Ibrăileanu a fost cel mai fidel amant al „Vieții Românești".

Cu o paradoxală încăpățînare însă, a refuzat legiuita căsătorie cu această Adelă *reală a vieții lui: numele nu i-a figurat pe copertă decât ca simplu colaborator. E desigur singura acțiune clandestină într'o biografie fără pată. Acum, când după ce-a împodobit capul nevrâstnic al ucenicilor, derizoria cunună de lauri oficiali s'a îndurat să se oprească și pe fruntea nimbată a Meșterului, mi-l închipui, cu pelerina și cu conștiința lui, suind scările Ministerului de instrucție publică, pentru a* vota *la rându-i, un alt laureat: pace vouă! Acesta, când va fi să voteze, nu va trage cu coada ochiului nici la cel vecin, nici la cea gloată. Acestuia degeaba îi veți șopti la ureche că Tudor Arghezi a provocat revoluția rusă, sau că părintele Gala Galaction se desfată mâncând copii de lapte la frigare. Aceste netrebnice iscodiri hulitoare baftă la el nu au și chiar adevărate de-ar fi, întru nimica nu sunt. El știe că un scriitor este atâta cât pe hârtie încape. Astfel unii pot fi cât un neam, pe când alții rămân ca un punct și o virgulă într'o frază neisprăvită.*

El nu numai dreptate va face, după obicei, dar și îndrepta nedreptatea va ști, atunci când s'o isca prilej, chiar de va fi să înfrunte obștea toată. Ca acel hatman al lui Napoleon, care se îmbărbăta în luptă zicându-și: tremble vieille carcasse, tu tremblera d'avantage ou je te conduirai, *îl aud vorbind sie-și în astfel de împrejurare:*

Cu pietre să te bată mulțimea — și tu să votezi!

Cu bâtele să te alunge copiii și femeia ta — și tu să votezi!

Cu arma să-ți stee prostul la tâmplă — și tu să votezi!

Tu nu ai a da seamă de glasul tău decât Celui-de-Sus și ție însuți. Și dacă privirea Celui-de-Sus, de-asupra ta n'o simți și dacă în tine însuți nu găsești decât besnă, rupe-ți pana și spânzură-te. Căci un scriitor nu poate și nu trebue să fie altceva decât el. Când el nu e el, nu mai e nimic.

Din clipa în care degetul muiat în acizi al timpului i-a șters numele de pe hârtie, ce rost mai are el să dăinuiască printre bipedele cuvântătoare?

De aceia poate, mi-l reprezint pe domnul G. Ibrăileanu pășind pe parchetul lustruit al cabinetului în care se hotărește decernarea marilor premii naționale, cu pas ferm. Il văd rotindu-și privirea cercetătoare printre cei de față și simt venind întrebarea:

— Unde-i Tudor Arghezi?

Și va urma desigur, tăcere mare. Căci, cine va putea răspunde: lipsă? Domnul Goga? Domnul Sadoveanu? Domnul Brătescu Voinești? Domnul Rebreanu?

Nu cred și nici de crezut nu este. Deci, va fi tăcere.

Dar gândul, nerostit, își va urma calea:

— Printre voi a trăit și nu l'ați văzut. Pentru voi a gândit și pentru voi a scris. Să nu-l fi înțeles voi oare? Și dacă l'ați înțeles, au unde-i locul lui printre voi? Ce-ați făcut cu omenia, ce-ați făcut cu dragostea, ce-ați făcut cu credința, ce-ați făcut cu Arghezi?

Dar nu e în gândul meu să fac scrisoare de dojană și nici să cumva bârfesc scriitoricescul

T. Arghezi

areopag care de șapte ori n'a premiat pe Tudor Arghezi. *Nu cu trufie, ci cu durere scriu. Dacă întreaga suflare românească cugetătoare, n'ar gândi ca mine, n'ași mai fi scris deloc. Eu nu cred că trebuie să se pue mai-micii împotriva mai-marilor și nici asupra lor să se ridice. Dar printre aceia ce judecă acolo, pe semenii lor, sunt bunii mei meșteri pe care m'am deprins a-i iubi și prețui. Eu văd cum lumea-i cârtește și știu că urmașii îi vor osândi. De aceia, în inimă îmi moi pana și astfel zic lor:*

Amintiți-vă scumpilor meșteri ce mult și bogat blestem și-a adunat din parte-vă *o societate întreagă, pentrucă l'a nesocotit pe Eminescu.*

Și nu uitați că aceia pe care voi i-ați veștejit erau numai oameni politici. Nu uitați mai ales că bietul Eminescu a închis ochii tânăr și că nu intrase încă în conștiința publică. Dacă Arghezi ar fi în acelaș caz și voi tot trebuia să-l premiați. Căci cum v'ați da voi, chemaților înnapoi, de la ceiace ați cerut de la nechemați? Dar sarcina voastră e mai ușoară și soarta v'a hotărît un merit mai mic. Zece ani mai mult de-ar fi trăit și nimeni n'ar fi mai cutezat să-i refuze un premiu național lui Mihail Eminescu. Și bine înțeles vorbesc de oamenii zilei *întâmplători, nu de adevărați scriitori care trebue să știe înainte de toate că e zădarnic să încerci a face tranzacții cu eternitatea, la umbra căreia își duc veacul.*

Arghezi e astăzi un scriitor care a făcut școală *și se bucură de o incontestabilă notorietate.*

Nu vă încărcați sufletul cu un păcat, căci, după cum spune cronicarul, mânia Domnului cade pre oameni nu pre copaci. *Eu văd chipurile voastre în bronz nepieritor, alături de chipul lui Tudor Arghezi, turnat în acelaș bronz și stând alături ca un nevinovat de geniu printre călăii săi. Văd de asemeni, degetele urmașilor voștri îndreptate spre voi și le aud glasul mustrător:*

— Ce-ați făcut cu Arghezi?

De aceia spre Cel de Sus îndrept ruga mea și astfel zic:

Luminează-le, Doamne, calea, și îndreaptă-le pașii șovăitori spre isbăvire. Mântuie-le, Doamne, sufletele de tăișul cumplitei întrebări ce stă ca o săcure pe capetele lor. Acum și în vecii vecilor, Amin!

AL. O. TEODOREANU

Ciocârlan

Ciocârlan nu-i pasărea moțată, pe care mai toată lumea târgovească o crede bărbătușul ciocârliei. Ciocârlanu-i una, și ciocârlia-i altă pasăre.

Dar nu despre aceasta vreau să vorbesc; Ciocârlan al meu nu-i pasăre. Ciocârlan îmi este un bun prieten. Mă iubește, îmi este credincios, și nu-i în stare să mă tragă pe sfoară, să mă ademenească și apoi să-și bată joc de mine.

Ciocârlan dă dovada unui suflet ales, unui caracter solid, măcar că nu-i de viță bună.

Mama lui Ciocârlan nu s'a născut în case mari, între oameni bogați, instruiți, educați; pe dânsa au adus-o dela o stână, când era mititică, și dacă o chema Dora, pricina-i a mea. Adică nu-i pricina mea drept vorbind, că n'am botezat-o eu chiar, dar la mine în casă a căpătat acest nume, care nu se potrivește cu mediul democratic în care s'a născut.

Eu nu i-așì fi tăiat coada. Astfel de barbarie pe mine nu mă lasă inima s'o făptuiesc; și poate că nu aşi fi primit la casa mea un câne fără coadă, dacă nu mi-ar fi fost milă de dânsa. La vecin o călcase pe un picior și era schioapă. La mine avea cine s'o îngrijească, și Dora s'a vindecat, a crescut mare, ne înveselea pe toți și era foarte inteligentă.

Dela o vreme Dora a început să fie „anturată" de cavaleri, și într'o bună zi — precum se întâmplă în familiile cele mai nobile — domnișoara Dora a păcătuit cu un câne-lup, și la data reglementară s'a născut micuțul Ciocârlan, fără ochi, precum se cuvine, dar și fără coadă, precum este mamă-sa.

Câni fără coadă se nasc rar, dar acum de curând, fiind din nou mamă, Dora mea a născut patru copii, din care doi fără coadă.

Te-i pomeni că din ograda mea răsare o rasă nouă de câni.

Lui Ciocârlan nu-i zicem ca orișicărui bădăran, pe nume; el este prea delicat, prea gingaș, prea bine crescut, ca să nu merite atenția deosebită ce-i dau toți ai casei, când îi zic: „domnul Ciocârlan".

Copil răsfățat, domnul Ciocârlan nici nu poate concepe bătaia. Cum să deie cineva în Ciocârlan, când e așa de drăgălaș, așa de cuminte!

El știe ceasul când stăm la masă și, fără să mai aștepte să fie invitat, intră în sufragerie, se așează lângă mine, își pune labele pe genunchii mei, și apoi cu multă măiestrie își așează capul pe masă, culcat pe o lature, lângă farfuria mea și așteaptă să fie servit.

Ciocârlan mănâncă din furculiță, delicat; el nu se repede, ca alți câni, să înșface bucata de carne, sau de pâne muiată în sos — de pânea goală el nu face haz; Ciocârlan ia bucățica din furculiță, între buze, fără să atingă furculița, și ți s'ar părea că o savurează, nu o înghite hulpav, clefăind ca mitocanii.

Dacă vede că-l neglijez, măcar că se uită la mine cu ochi languroși, el vrând să-mi aducă aminte că-și așteaptă partea, lungește capul, apucă o bucată de pâne, cu un vădit sentiment de neplăcere, o ține câteva secunde între dinți, anume parcă pentru a-mi atrage atenția că trebuie să i-o moiu în sos, și dacă se convinge că nu-i înțeleg intenția — cred că uneori Ciocârlan nu are tocmai bune păreri despre inteligența mea — părăsește genunchii mei, care-i servesc drept scaun, depune pânea pe podele, supărat, pentru ca, după un minut, să-și reia poziția de oaspete.

Rareori mestecă el pânea goală, și atunci face o mutră de disperat, care provoacă râsul tuturora.

Ciocârlan nu știe ce-i aceea foame; el are hrană la discreție și în permanență, pe care de multe ori o refuză. Mămăliga n'o mănâncă; amestecată cu chișleag, n'o mănâncă; stropită însă cu vreo câteva picături de sos, care-i dau un miros plăcut, îi place și lui.

Câte odată d. Ciocârlan, care are intrare liberă în casă, îmi spune, cu privirea lui, că dorește ceva. Eu îi înțeleg gândul, îl duc la bufet, îi taiu o felie de pâne, pe care n'o mănâncă, ci se apropie de ușă, cu pânea în gură, gata de plecare.

Işi face provizii.

Astă iarnă se ducea între brazi, își alegea un loc în omăt, scormonea cu labele, făcea o groapă, așeza pânea în fund, apoi cu labele turna omăt peste ea, îl îndesa cu botul; iar mai punea omăt, iar îl bătucea, cum ar face un om cu talpa piciorului, până ce se încredința că și-a făcut bine ascunzătoarea, și, vesel, își căuta de alte treburi.

La ce să-i fi servit lui provizia aceasta, dacă el nu-i amator de pâne goală? Din simplă fantezie lucrează Ciocârlan? Să fie reflexul unui obiceiu ancestral, din vremea când străbunii lui nu huzureau ca el, și nevoia li-ar fi desvoltat acest sentiment de prevedere?

Nu știu. Am văzut, însă, că Ciocârlan venea acasă câteodată întovărășit de un prieten, îl ducea între brazi, la ascunzătoarea pânei, pe care acesta o devora cu lăcomie.

Domnul Ciocârlan posedă, prin urmare, bine desvoltat un sentiment necunoscut multora dintre oameni: dumnealui este altruist.

O altă însușire care îl apropie de om, este că-i sociabil; își caută tovarăși de joacă, de distracții.

E prieten cu vițelul, cu pisica și ar duce el casă bună și cu cocoșul, dacă nu s'ar opune cloștele, care-l persecută și le știe de frică.

Nu-ți vine a crede că o namilă cum îi el, în comparație cu o găină, să fugă de rupe pământul, când cloșca se sburlește și se aruncă asupra lui, ca să-l ciupească și să-l bată cu aripile.

Ciocârlan mai are și altă calitate: este „tandru" cu surioarele lui.

Parcă ar fi o guvernantă, așa le desmeardă și le permite să abuzeze de bunătatea și răbdarea lui. Patru dolofani se răstoarnă peste el, îl trag de urechi, de buze, de labe, îl flocăiesc, mă rog, îl chinuiesc, nu alta, și el tace, și rabdă, și numai când îl răzbește plictiseala, dă o fugă până la gard, sare în stradă și pleacă la vânătoare.

Unde le găsește, numai el știe, dar mereu aduce în ogradă copite de vacă, oase mari, până și tidve, și roade în ele, parcă ar fi cine știe ce prăjituri delicioase.

Ai putea să zici că are mania de adunat la gospodărie tot ce găsește în cale: aduce bucăți de lemn, cârpe, cutii de chibrituri goale, de umple verdeața cu lucruri de acestea netrebnice, și dă de muncă să le aduni și să le arunci la gunoiu.

Numai când aduce câte o găină moartă, atunci mă supără. Dar nu-l probozesc pe el. Vinovați sunt cetățenii care-și aruncă mortăciunile în stradă, înadins pentru a răspândi molima și printre păsările vecinilor.

Sunt convins că dacă aşi putea să-i explic lui Ciocârlan primejdia la care-mi expune găinile, el ar renunța la sportul acesta. Ar da și cu aceasta o dovadă că-i mai prudent decât mulți oameni; mai binevoitor.

Nevoia de variația distracțiilor e accentuată la Ciocârlan.

Îi place să umble pe strade, chiar fără intenția de a căuta ceva de mâncare, că nici nu-i trebuie. Mai mult: aşi putea să cred că el face vizite. Intră în anumite ogrăzi, unde știe că nu sunt câni care să-l dușmănească: răzbate și în casele stăpânilor pe care-i cunoaște, se gudură pe lângă ei, se comportă ca și cu mine, punându-le labele pe umerii lor; le apucă mâna în gură — o pasiune a lui — și-i desmiardă, încercând să-i sărute.

Este și ingenios, domnul Ciocârlan: el inventează distracții necunoscute semenilor lui.

Astă iarnă îl văd parcă plictisit într'o zi, călcând a lene prin omăt, și privind, în jurul lui, ca un om care-și caută treabă, și nu știe ce să mai facă.

Il pândesc. Se apropie de un brad, ale cărui ramuri atârnau sub greutatea zăpezii, cu vârfurile în jos. Se oprește și saltă spre vârful crengii, la care însă nu ajunge. Se retrage câțiva pași, își face vânt, saltă din nou, apucă vârful în gură și-l rupe.

De cinci, șase ori a repetat aceiași gimnastică, și poate ar fi continuat, de nu mi-ar fi fost milă de bradul care se despoia de o parte din podoaba lui.

Tot ca distracție trebuie să consider o altă ispravă a lui Ciocârlan.

Noaptea el doarme mai puțin decât un om, și când e vremea bună, stă înfipt pe trotuar, în fața casei, alăturea cu Dora, cu care niciodată nu l-am văzut sfădindu-se.

Ce fac ei pe stradă, în timpul nopții?

Se uită, amândoi în acelaș timp, când la dreapta, când la stânga lor; își ciulesc amândoi urechile, și de sigur că ei aud un zgomot îndepărtat, pe care eu nu-l pot percepe, nu am auzul așa de fin ca dânșii, și după multă vreme de așteptare — ce vor fi așteptând ei? — sar peste grilaj și intră în curte.

Intr'o noapte i-am surprins cu altă distracție.

Din spre vale venia un domn care-i cunoștea, și nu li ducea grija că-l vor ataca. Când s'a apropiat de ei, a strigat pe Ciocârlan pe nume, ei l-au înconjurat și au început să latre la el. Domnul s'a oprit, și atunci cânii mei n'au mai lătrat. Domnul a voit să plece, străjerii l-au amenințat să steie locului, ca și banditii care strigă: „sus mânile", și când au văzut că-i cuminte, că nu se mișcă, s'au așezat și ei spre odihnă, cu privirile ațintite asupra lui.

Eu cred că Ciocârlan trebuie să fi fost zâmbind de plictiseala omului ținut în drum de doi dulăi care latră la el, oridecâteori își întinde pasul ca să plece.

După ce și-a făcut gustul, domnul Ciocârlan i-a permis domnului să-și vadă de drum, întorcându-i spatele și plecând el întâi spre grilajul peste care a sărit.

Ciocârlan pune la cale și comploturi.

Pe unul din căţeii Dorei, pe o soră a lui, am dat-o unui copil care o iubește mult, și despre care eram încredințat că are să o îngrijească bine. Dora nu prinsese de veste când a plecat copilul, și era tare mâhnită. Și ea și Ciocârlan au plecat în căutarea lui și l-au găsit, într'o casă în care el obișnuia să facă vizite. Și atunci s'a putut vedea un spectacol greu de închipuit: Dora înainte, copilul după dânsa, și Ciocârlan, ca o santinelă, în urma lui, au ieșit pe poarta casei din care eliberaseră pe prizonier. Monomul acesta a străbătut strada dealungul și tustrei s'au întors la domiciliu.

Desigur că între Dora și Ciocârlan a urmat o înțelegere, un complot în toată regula.

Uneori Ciocârlan dispare câteva zile, și când se întoarce, crezi că înebunește de bucurie. Se aruncă asupra noastră, dă să ne sărute, aleargă în jurul ogrăzii, năvălește prin camere, neîncrezător că-i iarăși la casa lui.

Nu dezertează el, ci de sigur că-l fură cineva, din pricină că-i blând și prietenos cu toată lumea. Odată s'a întors cu un fel de juvăț la gât; a fost legat la căruța vreunui cărăuș, vreunui transhumant, de care trec pe la noi, spre șesul Prutului.

Ciocârlan are și ceasuri de tristeță.

Mai deunăzi dispăruse iarăși. La hingher, unde este căutat mai întâi, a fost găsit în echipajul groaznic în care sunt transportați spre locul de sacrificiu, o rămășiță a sălbăticiei omenești, ce mai dăinuiește încă prin provincia noastră.

S'a făcut schimbul obișnuit: patruzeci de lei hingherului și cânele mie, și astfel Ciocârlan a scăpat de moarte.

Nenorocirea aceasta l-a impresionat adânc. O săptămână întreagă a fost trist, cu ochii paianjeniți, cu capul spre pământ: n'a avut gust de mâncare, nu mai dădea târcoale în jurul meu, și tremura când auzea duruitul unei căruțe pe pavajul stradei, în care n'a mai ieșit toată săptămâna.

Ca și omul, a revenit și Ciocârlan la vechiul lui chip de traiu; și-a reluat primblările, vizitele, e vesel, și numai câteodată duruitul unei căruțe îi evocă amintiri de vremuri grele: se oprește în loc, o privește de departe, și când adierea vântului nu-i aduce mirosul caracteristic al înfiorătorului echipaj, scutură din cap și-i vine iar să zburde.

*

N'aşi mai isprăvi să povestesc toate năzdrăvăniile lui Ciocârlan, care — toate — mi-au făcut convingerea că dacă n'ar umbla în patru labe și ar putea să vorbească, ar fi om complect, iar așa cum este, eu îl consider cel puțin un sfert de om, pe când mulți dintre acei care-și zic „oameni", nu sunt nici cât un sfert de Ciocârlan.

ARTUR GOROVEI

INTRE RUDE

LICURICIUL *(către un camarad).* — Uite la familia noastră din cer...

IN LIPSA DE ROMÂNIȚE

— Mă iubește... nu mă iubește... mult... puțin... deloc.

Viața sentimentală a lui Walter Scott

Anul trecut s'a celebrat centenarul morții lui Sir Walter Scott. S'a vorbit mult despre opera sa atât de engleză ca concepție, s'a dat mult loc personalității covârșitoare a scriitorului și despre ceeace s'a vorbit mai puțin, a fost despre viața sa sentimentală. Firește că publicul, amator în genere de frivol și senzațional, ar savura prea puțin istoria, burgheză în aparență, a dragostelor marelui bard scoțian.

Prima iubire în viața unui bărbat, este asemenea cu strigătul: „pământ" al marinarilor de prin veacuri, care după săptămâni de grea luptă, ajungeau să deie de un țărm, dar vai, nu totdeauna țărmul era accesibil. Cea dintâi iubire a marelui romancier, dragoste de adolescent de geniu, a fost de natură să însângereze un suflet de bard; dar puternic ca ori și ce sentiment venit peste un suflet virgin, s'a reflectat apoi aproape în toată opera sa.

Walter Scott, fiul unui rigid jurist, grav și puritan, adevărat tip reprezentativ al imperiului, începu să prețuiască și el femeile, societatea femeilor, cam de pe la 19 ani, când își dădu seama de câte însușiri ai nevoe ca să fii agreat de dânsele, mai ales în societatea complicată a Albionului. Dar și-a dat seama mai ales tânărul, că în genere n'ai nevoe de însușiri alese, pentru a fi bine primit de femei, fapt care l-a durut.

O figură distinsă, luminată mereu de un zâmbet încântător, aproape feminin, ochi clari, gânditori și privind mereu numai în față, statură înaltă, toate concurau în a face din Walter Scott, un tip preferat de femei, de n'ar fi avut un defect la picior, care-l făcea să șchiopăteze. Această inferioritate mai mult estetică, îl făcea poate și timid, stângaciu în societate. Insă toate aceste defecte dispăreau imediat ce mediul îi permitea să planeze pe aripele unei conversații plăcute; atunci se simțea în domeniul său, fantazia și imaginația captivau, putându-se imediat observa ființa excepțională. Femeile nu iubesc pe timizi și stângaci. S'a vorbit mult despre aceasta. Chiar lațiilor intelectuale. Femeia, în fond, este aproximativ aceiași, sub toate meridianele planetei.

Walter Scott s'a simțit deosebit de măgulit când o tânără fată îi primi societatea sa, o tovărășie care trecu rubiconul sufletesc necesar, pentru a deveni dragoste. Este vorba de frumoasa Miss Margaret Stuart Belches d'Ivernay. Oamenii în genere cunosc pe femeile ce vor avea o mare importanță în viața lor, fie printr'o uriașe desamăgire, în împrejurări suficient de banale.

Tânărul Scott, eșind într'o Duminică dimineață dela biserica din Greyfrias, pe o ploae torențială, observă sub portal, pe o tânără care aștepta să înceteze furtuna. Walter Scott avu curajul necesar să ofere fetei de a o conduce acasă sub protecția umbrelei sale providențiale și ploaia aceia, de după liturghia de Duminică, cauză unui om mare, prima durere și o amintire care s'a insinuat în toată opera sa.

Tânăra, — era Margaret Stuart Belches, — primi cu plăcere ajutorul și o idilă se înfiripă repede, o idilă aproape puritană, protejată de liturghiile duminicale la care veneau împreună. Cert că această idilă turbură pe adolescent și nu mai puțin pe gravul Mr. Scott, care se grăbi să scrie tatălui fetei o scrisoare ceremonioasă în care explică cum între tineri s'a legat o astfel de intimitate, care de va fi lăsată să progreseze, ar putea să aibă ca urmare, amare deceptiuni. Sir John Stuard, tatăl Margaretei, răspunse rece și politicos, că aceste lucruri n'au nici o importanță. Walter Scott află târziu despre intervenția tatălui său. Ei nu fură de altfel stingheriți. Care putea fi cauza principală a „deziluziilor amare care puteau veni" ? Ce putea fi altceva decât lipsa de bani, și apoi talentul său era nebănuit încă. Eternul omenesc nu cruță pe nimeni, și lui W. Scott i-a fost dat să simtă amărăciunea sărăciei, care arare ori poate încadra dragostea. După câtva timp, suficient pentru ca tânărul să fie îmbibat cu imaginea romantică a lui Miss Margaret, s'a întâmplat întocmai ceiace a prezis Mr. Scott senior: deziluziile amare veniră. In 1796 tânăra se căsători cu binecunoscutul bancher Sir William Forbes.

Walter Scott a suferit mult, după relatările prietenilor săi, a pătimit cu intensitatea sufletului cinstit, însă contemplarea l-a adus la simțul realității. Douăzeci și șase de ani după acest act de tragedie, romancierul picură aceste perle în romanul său „Peveril on the Peak", lacrime din tinerețe, ajunse acum pietrificate și destul de dure:

— „Prima dragoste, acea care se resimte cea mai cu putere, rare ori este aceia care are șanse să obție un rezultat fericit. Starea unei societăți artificiale opune uniunilor între ființele tinere, multiple complicațiuni. Puțini sunt oamenii care, în secret, să nu se refere la tinerețea lor, atunci când o afecție spontanee și sinceră le-a fost refuzată, trădată, contrariată, în urma circumstanțelor adverse".

Aceste rânduri au fost profund trăite de autorul lor, căci în special scriitorii mari au rarul talent ca, depănându-și amintirile, să refacă sufletul epocei, printr'o perfectă reconstituire și transpunere a sufletului lor de altădată.

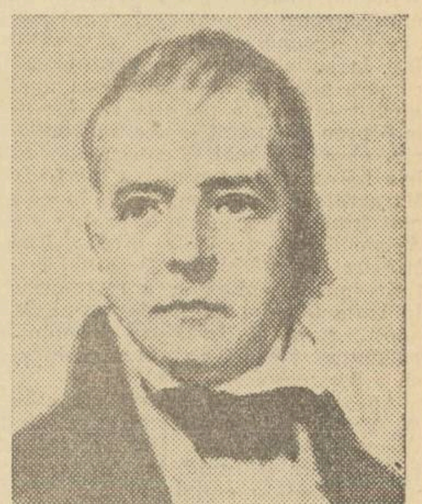
Călătoriile sunt adesea niște clinice sufletești, schimbările repezi ale decorului și cu toate întâmplările inerente ale unor succesiuni repezi și neprevăzute de imagini, totdeauna au fost considerate drept eficace remedii contra dezastrelor sufletești. Istoria literară abundă în asemenea călătorii.

Walter Scott luptă contra deprimării prin muncă și călătorie. Călătorea și scria dealungul acelei Scoții unde viața pare că sta pe loc în tot ce este frumos, dealungul tuturor progreselor aparente. Trecutul impune și fascinează. Mirajul depărtă pe tânărul poet de trecutul său dureros.

In Iulie 1797, plecă împreună cu fratele său, căpitanul John Scott și cu un prieten tot ofițer, Fergusson, să viziteze lacurile engleze, celebrele lacuri scoțiene, care au format o întreagă generație de poeți remarcabili. Frumoasele lacuri sprijinite de munți domoli, au adus bardului ceeace căuta, iubirea. La Gilsland cunoscu pe aceia care-i va deveni tovarășa devotată a vieței sale, pe superba Miss Charlotte Margaret Carpenter. Cunoștința fu opera aceluiași mare regisor al omenirii, al neprevăzutului.

La Gilsland, în cursul unei plimbări călare, tinerii întâlniră o încântătoare amazoană, plimbându-se singuratecă, legănată mai mult de gânduri decât de frumosul său pursânge. Privirile predestinate se întâlnesc repede și destinul nu întârzie să le contopească într'o largă fâșie de lumină, căci în fond dragostea cunoaște mai ales austerele legi ale lui Jansenius de la Ypres, în ce privește apariția ei...

In seara aceleiași zile, destinul l-a pus pe Scott alături de gânditoarea amazoană, cu ocazia unei serate. Miss Charlotte era o persoană de o rară distincție și atracție, mlădiță franceză, transplantată în insula

Walter Scott

care, deși arareori cunoaște soarele, este a poeziei prin excelență. Accentul ei era francez pronunțat și prezinta farmecul acelora care, vorbind perfect o limbă dar cu accent străin, îi dau o nouă muzicalitate. Ceilalți doi tovarăși ai lui W. Scott erau îmbrăcați în strălucitoarele uniforme de ofițeri ale unor regimente din Edimbourg. Majoritatea femeilor ar fi neglijat complect pe tânărul timid, visător poet se zicea, și care își târa lamentabil un picior. O minoritate de femei iubesc perfecțiunea chiar când este încântată în vreun defect oarecare.

Miss Carpenter acceptă însă imediat brațul celui mai stângaci dintre cei trei prieteni. Printr'un rar instinct femenin, s'au găsit ușor două suflete alese. Curând Charlotte Margaret deveni pasiunea poetului și totul fu împărtășit pe deplin. Nu întârzie să comunice lucrul mamei sale.

— „Dragă mamă, n'aşi merita grija și afecțiunea cu care m'ai privit totdeauna dacă mi-aşi neglija datoria până la punctul de a uita să consult pe tata și pe tine în momentul de a îndeplini cel mai important pas pe care l-aşi putea face în viață și de care trebue să depindă toată viitoarea mea fericire. Mă gândesc cu mare plăcere că pot să profit de părerile și sfaturile voastre într'o afacere de importanța aceleia care mă ocupă acum. Din această introducere ghiciți ușor că este vorba de un proect matrimonial. In adevăr acesta este cazul. Deși încă cunoștința mea cu tânăra nu este prea veche, această circumstanță este într'un fel compensată de intimitatea în care am trăit și ocaziunile pe care această intimitate mi le-a dat să judec purtarea și sentimentele sale în diferite împrejurări, câte odată de natură foarte delicată; într'atâta încât în realitate am cunoscut-o mai mult, timp de câteva săptămâni pe care le-am petrecut împreună, decât aşi fi putut-o cunoaște după o frequentare mai lungă, împiedicată de toate formele vieței de toate zilele. Nu vă așteptați ca să vă fac descrierea persoanei sale, vă trimit pentru aceasta la fratele meu, deasemenea ca și pentru toate detaliile și micile fapte care nu pot fi trecute într'o scrisoare. Fără să mă las târît de patimă — căci vă asigur că îmi ascult rațiunea tot atât de bine ca și afecțiunea — fără să mă las dus de patimă, pot să vă asigur că inteligența sa este superioară, caracterul blând și vesel, și — aceasta sunt sigur că vă va plăcea — principiile sale sunt religioase și serioase. Am fost foarte explicit cu ea asupra capitolului speranțelor mele și ea crede că se va putea acomoda cu situația în societate ca soția mea și care, înțelegi lesne, nu trebuie să fie nici extravagantă nici înjositoare. Averea ei, deși depinde în parte de fratele său, care ocupă o înaltă situație la Madras, este foarte considerabilă; în prezent 12.500 fr. pe an. Totuși nu trebue să privim ca precară până la un anumit punct această cifră. In adevăr când vei cunoaște-o, n'ai să

(Continuare în pag. VI-a)

mai fii surprinsă de faptul că dau importanţă acestor detalii, din cauză că fac să dispară consideraţiuni de prudenţă care altfel ar face imposibilă uniunea noastră pentru moment. Atât cu veniturile sale cât şi cu rezultatele sforţărilor mele în profesiunea mea, nu mă îndoesc că vom putea ţine în societate rangul căruia familia şi situaţia mea îmi dau dreptul. Scrie-mi lung de tot asupra acestui subiect important. Dă-mi părerea ta şi mai presus, binecuvântarea ta".

Această scrisoare merită să rămâie în literatură, o scrisoare ponderată şi prudentă, care ne dă o ideie şi despre caracterul marelui scriitor.

Căsătoria se celebră în ajunul Crăciunului 1797 şi nu dăună nici de cum asupra carierei juridice a lui W. Scott, cu atât mai puţin asupra celei literare. Totuşi este cert că tot viitorul artistic al său a trecut printr'un moment hotăritor, câtva timp, prin 1798. Atunci s'a produs un fapt: poetul ar fi dorit să facă carieră în colonii, probabil sub mirajul situaţiei cumnatului dela Madras. Toată cariera sa literară a fost însă strâns legată de turnurile şi calmele aspecte scoţiene, unde trecutul atârnă ca o obligaţie morală asupra tuturor. Altfel s'ar fi canalizat talentul său, dacă W. Scot s'ar fi stabilit în colonii.

Căsătoria lor fu fericită. O perfectă înţelegere având drept suport şi admiraţia, nu numai dragostea — admiraţie care se transformă repede în compătimire când cereau împrejurările.

Lady Charlotte M. W. Scott s'a stins în Ianuarie 1926, după aproape 30 de ani de căsătorie, s'a stins încet, după ce s'a silit să-şi arate cât mai puţin soţului său, suferinţele morale şi fizice. Astfel a murit o lady, soţia unui mare bard; dragostea şi viaţa lor a fost calmă, pentru că avea cele mai sigure fundamente.

Cu câţiva ani mai înainte, murise şi Lady Margaret Forbes, eroina delicatei idile din pragul bătrânei biserici din Greyfrias, suava evocare a primei tinereţi. Lady Margaret de mult dormea somnul nesfârşitului la umbra vreunei clopotniţe străvechi. Dar în sufletul poetului amintirea-i rămase adâncă, ca şi evocarea unei jucării minunate primită în dar de la o prea frumoasă femee, în copilărie, care îţi mai farmecă şi zilele bătrâneţei. Amintirea lui Lady Margaret a rămas închegată în cele mai frumoase şi vibrante pagine din *Redgauntled*, din Lay of the Last Minstrel şi în Rokeby. De altfel criticii sunt unanimi în a recunoaşte în toate femeile din opera lui W. Scott, această trăsătură comună, parfumul şi evocarea aproape mistică a frumoasei Margaret...

Aproape treizeci de ani viaţa lui W. Scott a fost închinată unei adevărate soţii de bard. Deasupra plutea însă lin şi timid, ca un frumos pastel văzut în colţul cel mai întunecos al camerei, după apus de soare, imaginea Margaretei Forbes. Rămas singur pe lume, după patru ani, n'a întârziat să se alătureze tovarăşei sale de viaţă.

AUREL GEORGE STINO

Cinematograful

Alb

Filmul „Farmecul Alb" prezintă un dublu interes. Unul din punctul de vedere al mecanicei sky-ului. Ni se reprezintă tot ceeace această technică a putut cuceri asupra legilor echilibrului. Şi este, fără îndoială, ceva foarte cinematografic, în înţelesul direct al cuvântului.

Dar mai există şi un al doilea interes, poate încă şi mai cinematografic. E vorba de fotogenia enormă a tot ce e zăpadă.

Am avut deja ocazia să spun pe când rula aci un alt film unde aceeaş Leni Riefenstahl juca în acelaş decor alpin; am avut prilejul să spun atunci cum combinaţia nouri-munte-omăt, este una din cele mai frumoase din câte există; contrastele de gol şi plin, de alb şi negru, de înalt şi adânc, de mişcare şi încremenire, de pisc şi prăpastie, toate acestea sunt jucate de un actor inimitabil şi unic care se numeşte Zăpada; cum se aşterne, cum fuge lunecând, subţire ca un val, cum apoi se grămădeşte în ziduri o clipă înălţate şi numaidecât prăvălite iară, cum ţâşneşte în trombe înguste ca de furtun sau în avalanşe cu alură de elefant rostogolit, cum curentele se despart şi un moment mai târziu confluează, şi toate acestea scânteind la lumina soarelui care le însufleţeşte şi le face apoi ca să vorbească, în limba sobră şi totuşi aşa de plină a miilor de nuanţe de gri; toate acestea sunt o încântare, o încântare prelungită şi neîncetat reînoită. Trebue să felicităm regisorul care a ştiut să facă astfel ca tablourile să se urmeze fără nicio repetiţie, fiecare viziune de o clipă fiind cu totul altceva decât cea din clipa precedentă. Lucru cu atât mai greu cu cât e vorba mereu de acelaş lucru: vârfuri de munte, fără nici-un pom, fără nici-un om.

Adică la dreptul vorbind avem şi case, şi actori, şi brazi, şi o mulţime de asemenea lucruri; dar oarecum accidental, pentrucă tot trebuia filmului puţină „anecdotă". Decât, peste 80 la sută din film se petrece pe întinsul neted al zăpezilor fără sfârşit, de unde lipseşte „vegetalul neregulat" cum ar zice Beaudelaire şi chiar omul. Căci skyorii pe care îi vedem sunt, ca şi în „Cântecul munţilor", reduşi la rolul de „simple proectile". Astfel avem şi aci avalanşe de zeci de skyori care toţi coboară cu alură de bolid, aşa de iute încât micul „accident omenesc" nu se mai percepe, învelit în norul cu alură de evantaliu al prafului de zăpadă care face pe pista albă şi proaspătă iscălituri vertiginoase şi neprevăzute, înscrise „ton sur ton". Nu-s oameni, ci simple agregate de molecule, care în loc de suflet şi personalitate au doar un fel de vagă răspundere faţă de legile fizice ale durităţii, densităţii, fricţiunii şi gravitaţiei universale Sunt nişte simple şi magnifice fragmente de cosmos...

Repetăm toate aceste lucruri pe care le-am mai spus cu ocazia „Cântecului Munţilor" pentru că am regustat, identic, acel „Weisser Rausch" de care se vorbeşte în titlul originar.

O singură frumuseţe nouă poate fi semnalată, o invenţie plastică pe care nu o găsim în „cântecul munţilor". Spectatorul îşi aminteşte de ciudatele umbre proectate pe zăpadă pe un vârf de munte în momentul când armata de skyori, venind cu o repeziciune ameţitoare, coteşte brusc într'un nor de praf de zăpadă. Umbrele, gigantice şi mişcătoare se văd prin sita pulberii de omăt, şi atunci forma lor căpătă mai multă consistenţă, realizând par'că o a „treia stare", intermediară între pura umbră şi realitatea palpabilă.

D. I. SUCHIANU

Copii! bucuraţi-vă de vacanţă

citind cărţi frumoase de poveşti; scrise anume pentru voi:

„DĂNEL IN VACANŢĂ", album colorat	Lei 35.—
„PĂŢANIILE LUŢEI", album colorat	„ 30.—
„HOŢUL DE STELE" de *Mona Rădulescu*	„ 50.—
„AVENTURILE LUI GUGULICĂ" de *Mona Rădulescu*	„ 25.—
CĂRTICICA PĂSĂRILOR ŞI ANIMALELOR de *Ion Cireşu*	„ 30.—
CORINA IN VACANŢĂ, album ilustrat în culori	„ 35.—
PRIMA CĂLĂTORIE IN LUMEA BASMELOR de *Selma Lagerlöf*, laureată a premiului Nobel	„ 80.—
A DOUA CĂLĂTORIE IN LUMEA BASMELOR de *Selma* Lagerlöf	„ 80.—
FAMILIA LUI CHIŢ-CHIŢ (teatru pentru copii) de *Ion Pas*	„ 50.—
FLOAREA DIN POVESTE de *N. Pora*	„ 50.—
HAPLEA LA ŞCOALĂ de *Moş Nae*	„ 40.—
HAPLEA IN STRĂINĂTATE de *Moş Nae*	„ 50.—
GLUME PENTRU COPII de *Horia Prundu-Petre Cetină*	„ 30.—
ICONIŢA ZORINEI de *C. Manolache*	„ 30.—
IROZII de *Anton Pan*	„ 20.—
JUCĂRII de *Moş Grigore Sfălosu*	„ 25.—
MOARA PITICILOR de *Ion Rotaru*	„ 40.—
ISPRĂVILE LUI MIRICĂ PIŢIGOI de *Ion Cireşu*	„ 20.—
INELUL PIERDUT de *N. Batzaria*	„ 40.—
JERTFA LILIANEI de *N. BATZARIA*	„ 60.—
NEAŢĂ IN AFRICA, album ilustrat în culori	„ 40.—
PĂSĂRICĂ, DRAGĂ MEA, de *Ion Pas*	„ 40.—
POVEŞTI CU NOROC de *Ali-Baba*	„ 80.—
POVESTIRI PENTRU COPII de *L. Tolstoi*, traducere de *A. Toma*	„ 60.—
URSULICĂ, romanul unui căţel năzdrăvan de *P. Ghiaţă I. Rotaru*	„ 40.—

Toate volumele sunt tipărite frumos, pe hârtie semivelină şi conţin numeroase desene colorate, Editura „Adevĕrul".

Varia

Două conferinţe

Subt titlul: „Două conferinţe" (Din tr'un carnet indiscret — glose eşene şi altele), — Scrutator publică într'o elegantă broşură, textul conferinţelor ţinute la cercul „Libertatea".

In aceste conferinţe se ogindesc moravuri de altădată. Sunt tipuri vii din lumea politică şi culturală. Totul este prins prin câteva trăsături caracteristice şi evocatoare.

Dar despre această broşură vom reveni pe larg în numărul viitor.

O pereche de mănuşi

Capriciu feminin

Traducere din volumul de schiţe humoristice „Nothing Serious" al lui Barry Pain.

Barry Pain *este unul dintre cei mai de seamă humorişti englezi. A publicat lucrări mult gustate în Apus ca: „Wilhelmina in London", „The romantic history of Bobin Hood" şi volumul de schiţe" Nothing serious" din care am extras nuvela ce urmează.*

...Fu mirat văzând pe tânăra şcolăriţă intrând cu ghiozdanul la subţioară, în prăvălie: se gândi, însă, că poate voia să cumpere ceva pentru mama ei.

In realitate, adolescenta cu bucle blonde avea numai intenţia să-şi omoare timpul, dându-se sportului ei favorit, de-a pune la încercare răbdarea semenilor ei.

— Sigur că avem mănuşi, Domnişoară, îi răspunse vânzătorul. De care doriţi? De piele de Suedia sau de ied?

— Din piele de ied? întrebă ea cu ochii măriţi de milă. Oh! nu pot să port mănuşi din pielea acestor drăgălaşe animale.

Vânzătorul surâse optimist.

— E un fel de a vorbi, Domnişoară, căci iezii nu sunt adesea decât ţapi bătrâni.

— Atunci de ce daţi frumosul nume de „ied" mănuşilor făcute din piele de ţap bătrân. Nu-i cinstit!

— Uite ce-i, Domnişoară, fiindcă vă temeţi ca ţapul să nu fie prea tânăr şi iedul prea bătrân, vă pot arăta şi altfel de mănuşi; cele de căprioară se poartă foarte mult anul acesta.

— Dar nu-mi place dacă se poartă prea mult.

El surâse puţin silit, totuş surâse, păstrându-şi încă răbdarea.

— Atunci luaţi din piele de Suedia.

— Da?... mă întreb însă dacă aceste mănuşi sunt tot aşa de suedeze ca chibriturile.

— Domnişoară, nu trebue să căutaţi a înţelege originea tuturor expresiilor comerciale.

Deschise apoi o cutie şi întinse fetei o pereche de mănuşi... suedeze.

— Nu-mi plac, zise şcolăriţa, sunt de un cenuşiu prea deschis.

Nenorocitul se urcă pe scară, îi arată altele, pe care ea le găsi de un cenuşiu prea închis.

Se urcă din nou şi îi dădu mănuşi maron; acestea erau însă prea închise. Ii propuse atunci mănuşi galbene deschis; pe acestea le găsi, că se murdăresc prea repede.

Poate pentru că i se făcu milă... de sudoarea care curgea şiroaie de pe fruntea vânzătorului, sau pentrucă obosise privind atâtea mănuşi, îi spuse cu vocea îndulcită, că totuş pe acestea le va cumpăra.

Un surâs plin de recunoştinţă lumină faţa chinuită a vânzătorului.

— Şapte shillingi perechea, adăogă el.

— Bine; dă-mi o mănuşă, pe cea din dreapta, zise ea surâzătoare.

Faţa congestionată a vânzătorului se întunecă din nou.

— Nu, Domnişoară, e imposibil, niciodată nu ni se cere o singură bucată; niciodată nu desperechiem mănuşile.

— Niciodată nu vi se cere o singură mănuşă?! întrebă ea uimită. Ce ciudat! Dar eu am nevoie de o mănuşe; de cea din dreapta.

— Ce să facem noi atunci cu stânga, Domnişoară?

— Dar bine, Domnule, eu când cumpăr mănuşi nu ţin de loc să ştiu ce faceţi cu cele pe care nu le cumpăr.

In cazul de faţă e vorba de un unchi al meu ciung, care n'are ce face cu ambele mănuşi.

Nenorocitul a cărui răbdare ajunsese la margini, murmură cu vocea înăbuşită de mânie şi oboseală:

— Totuşi îmi e imposibil să vă servesc, Domnişoară, căci n'am voie să desperechiez mănuşile.

— Adevărat? Dar nu înţeleg dece, mai cu seamă că sunt dispusă să plătesc perechea întreagă pentru o singură bucată.

Surâsul apăru din nou pe faţa victimei.

— Oh! Foarte bine, Domnişoară, chestiunea se schimbă atunci complect. Cu plăcere? Iat-o!

Şcolăriţa îşi luă atunci ghiozdanul, şi dându-şi cu mândrie capul pe spate spuse:

— Pardon, Domnule, mi-ai spus că nu poţi desperechea mănuşile; mi-ai repetat-o chiar de două sau de trei ori... Şi acum consimţi să-mi dai mănuşa din dreapta!

Nu eşti logic cu D-ta însuţi, aşa că sunt obligată să mă adresez în altă parte. In orice caz trebuie să recunoşti, că e cam îndrăzneţ să afişaţi pe firma magazinului: „Mare asortiment de mănuşi", când nu sunteţi capabili să-mi vindeţi măcar una singură! Bună ziua, Domnule!

Salută cu o mişcare graţioasă a capului, surâse satisfăcută şi plecă.

Două minute mai târziu, casieriţa dădea să respire eter nenorocitului vânzător întins pe parchet.

In româneşte de
Victoria Dimitrescu-Ursu

Citiţi amuzantul roman
de
Ionel Roda
(Drăghiceanu)

Nevroza Instinctelor

Editura „Adeverul"
Mare succes

Europolis

Roman de Jean Bart
EDIŢIA II-a

...m'a interesat la extrem. Este o lume nouă, foarte interesantă şi tratată de un romancier nu de un povestitor.
„Europolis" are intrigă, mediu, personagii, mai ales cele două femei......
G. IBRAILEANU

Editura «Adeverul», Lei 90

BIBLIOTECA „DIMINEAŢA"
No. 163 PUBLICĂ
„CELE 5 NUVELE RUSEŞTI"
într'o traducere excelentă
a d-lui **Ştefan Baljalarski**
O nuvelă din literatura rusă clasică **(Cehov)**, două nuvele moderniste **(Kuprin)**, una... sovietică **(Voljenin)**, şi una scrisă de emigranţii ruşi **(Lew Maxim)**.

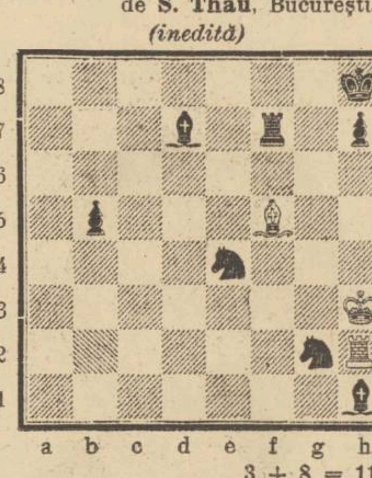
Putem combate bătrâneţea

Localizarea neurasteniei la sfera genitală datorită vieţei sexuale neregulate din zilele acestea, precum şi abuzului prea mare, care are de scop să dezechilibreze aceste funcţiuni, constitue azi problema cu caracter general, despre care am mai amintit în „ADEVERUL LITERAR" din 4 Iunie a. c. Neurastenia sexuală se instalează de multe ori la acei care în tinereţe au dus o viaţă desfrânată, iar apoi se tem de presupusele ei consecinţe nefaste, din care cauză se nelinişteşc şi suferă de o întreagă serie de boli imaginare. Consecinţele acestea duc la o impotenţă psichică. Celelalte cauze ale neurasteniei sexuale rezidă în starea de slăbiciune a glandelor cu secreţiune internă, care dirijează viaţa sexuală sau chiar o slăbiciune constituţională însăşi a glandelor genitale. Cele mai multe din glandele cu secreţie internă, au o influenţă asupra decursului vieţei sexuale, fie împiedicând-o, fie excitând-o. Neurastenia sexuală nu e provocată numai de o insuficienţă testiculară (la bărbat) sau ovariană (la femeie), ci şi din cauza alterărei altor glande. Animalele cărora li s'au alterat pe cale experimentală şi alte glande, pe lângă că s'au îngrăşat foarte mult, dar li s'au atrofiat şi organele genitale. Savanţi reputaţi (Voronof, Steinach, etc.) au asociat diverse extrase de glande animalelor ce prezintau aceste turburări, obţinând o refacere totală a organismului. Această asociaţie, care s'a specializat în Franţa sub denumirea GLOBULELE ROMON în urma numeroaselor experienţe a fost introdusă şi la noi, iar experienţele din ultimul timp au făcut să capete un domeniu din ce în ce mai mare, în special că GLOBULELE ROMON au fost complectate prin asociaţia la extractele glandulare (testicul, creer, prostată) şi prin tripla legătură cu alcaloizii mult experimentaţi în acest domeniu (Johimbină) cu fosfura de zinc şi stricnina.

Cronica Şahului

PROBLEMA No. 606

de **S. Thau**, Bucureşti.
(inedită)

3 + 8 = 11

Mat maximal invers în 5 mutări.

Selbstmatt in 5 Zügen. Längstzüger.

PROBLEMA No. 607

de **Kurt Laue**, Halle a/S.
(inedită)
— Dedicată d-lui dr. L. Lazarus —

4 + 1 = 5

Mat ajutor invers în 3 mutări.

Hilfszüger. Selbstmatt in 3 Zügen.

a) diagrama
b) fără pionul din é6 şi cu nebunul din a1 la b1, *(ohne Bé6 und mit La1 auf b1)*.

PARTIDA No. 146

Jucată într'un concurs din Praga în ziua de 24 Septembrie 1928. Reproducem această strălucită partidă împreună cu glosele d-lui H. Kmoch din *Festschrift der Wiener Schach-Zeitung*.

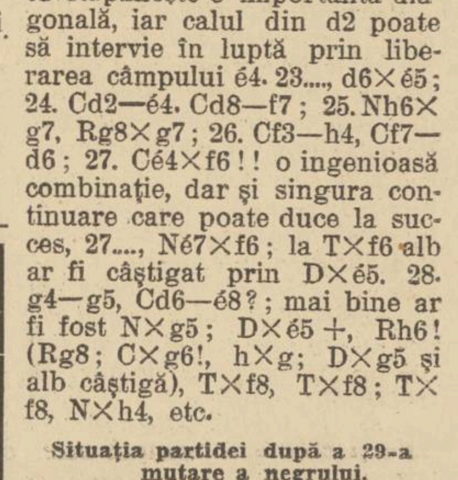
ALB: S. Flohr. **NEGRU: F. Lustig.**

Partidă spaniolă

1. é2—é4, é7—é5; 2. Cg1—f3, Cb8—c6; 3. Nf1—b5, a7—a6; 4. Nb5—a4, Cg8—f6; 5. Dd1—é2, Nf8—é7; 6. c2—c3, b7—b5; 7. Na4—b3, d7—d6; 8. h2—h3, Cc6—a5; 9. Nb3—c2, c7—c5; 10. d2—d4, Dd8—c7; 11. 0—0, 0—0; 12. d4—d5, c5—c4; 13. Nc1—é3, Nc8—d7; 14. Cf3—é1, Ca5—b7; 15. Cb1—d2, Tf8—é8; 16. g2—g4, g7—g6; 17. f2—f4! cu această mutare începe ofensiva lui Flohr care se desfăşoară în mod strălucit. 17...., é5×f4; 18. Tf1×f4! împiedecă Nf8, cu ameninţarea C×d5. 18...., Té8—f8; 19. Tf4—f2!, împiedecă Né8 urmat de Cd7. 19...., Cf6—é8; 20. Cé1—f3, Cb7—d8; 21. Ta1—f3, f7—f6; 22. Né3—h6, Cé8—g7; 23. é4—é5!, îndrăzneţ, dar foarte tare; negru intentiona să continue cu Cf7 şi apoi Cé5, ceeace i-ar fi consolidat poziţia, dar acest sacrificiu de pion îi zădărniceşte planul, apoi nebunul din c2 stăpâneşte o importantă diagonală, iar calul din d2 poate să intervie în luptă prin liberarea câmpului é4. 23...., d6×é5; 24. Cd2—é4, Cd8—f7; 25. Nh6×g7, Rg8×g7; 26. Cf3—h4, Cf7—d6; 27. Cé4×f6!! o ingenioasă combinaţie, dar şi singura continuare care poate duce la succes, 27...., Né7×f6; la T×f6 alb ar fi câştigat prin D×é5. 28. g4—g5, Cd6—é8?; mai bine ar fi fost N×g5; D×é5+, Rh6! (Rg8; C×g6!, h×g; D×g5 şi alb câştigă), T×f8, T×f8; T×f8, N×h4, etc.

Situaţia partidei după a 29-a mutare a negrului.

Negru: Lustig.

Alb: Flohr.

29. Ch4×g6!! admirabil jucat! negru se aştepta la g×f+, ceeace i-ar fi permis să respingă cu succes atacul. 29..., h7×g6; 30. Nc2×g6!!, Rg7×g6; 31. Dé2—é4+, Rg6—g7; 32. Dé4—h4! negru are acum trei figuri în plus, dar nici o apărare faţă de ameninţarea Dh6+. 32..., Rg7—g8; 33. g5×f6, Cé8×f6; 34. Dh4—g5+, Rg8—h8; 35. Tf2×f6, Dc7—c5+; 36. Rg1—h2 şi negru abandonează.

O partidă care ilustrează admirabil curajul şi puterea de combinaţie a maestrului Flohr, care avea atunci 20 de ani.

P. I. NEGREANU
S. THAU

In Editura ALCALAY vor apare în curând:

N. D. COCEA	VICTOR MARGUERITTE	D. H. LAWRENCE	D. H. LAWRENCE	CLIFFORD MOORE
PENTRU UN PETEC DE NEGREAŢĂ	NOS EGALES Traducere de F. ADERCA Titlul românesc nu a fost încă fixat	FEMEI IN DRAGOSTE (FEMMES AMOUREUSES) Traducere de ZAHARIA STANCU	AMANTUL DOAMNEI CHATTERLEY Ediţia III-a	AL DOILEA AMANT AL DOAMNEI CHATTERLEY

Dincolo de moarte și de suferință

Contesa Anna de Noaille a fost fără îndoială o poetă genială. Dar n'a fost stăpână pe lirismul său, pe tendința de a căuta mereu să impună lumii întregi eul său clocotitor, inima sa cu fețe nenumărate. Strigătul, sfâșietor uneori în accentele lui dureroase, strigătul deznădăjduit în fața morții, care străbate opera sa de la un capăt la altul, este uman, fără îndoială, dar e lipsit de măreție. El este tânguirea fără de sfârșit a unei femei frumoase, care nu se poate resemna la gândul că va veni o zi când nu va mai fi iubită și admirată și că, mai ales, va trebui să părăsească lumea pe care a iubit-o atâta:

La lumière des jours et la douceur des choses
L'eau luisante et la terre ou la vie a germé.

Tema este aceiași, după cum e și tehnica. Perfectă de la început — n'a mai suferit nici o schimbare, de aceia, pe măsură ce poeta era prididită de onoruri și consacrări oficiale, atenția literaților se îndepărta de la dânsa, iar romanele sale, deși nu fără valoare, nu se mai citesc de mult, chiar dacă s'au citit vreodată.

Cu totul de altă natură e emoția pe care o trezește și o face să răsune în ecouri adânci și nenumărate, scrisul romancierelor engleze, care aparțin regiunilor celor mai pure de dincolo de viață și de moarte, de dincolo de durere: Katherine Mansfield, de pildă, acea artistă îmbătată de viață, de spectacolele lumii în ce au mai grandios, ca și frumusețea celor mai mici nuanțe ale perfecțiunii sale veșnice și care primește totuși suferința și moartea în plină tinerețe, cu o nobilă și duioasă resemnare, într'o atitudine de superioară contemplare a vieții pământești.

Dar mai ales Kathleen Coyle, a cărei operă „Comme un vol d'oiseaux", *tradusă în limba franceză de d-ra Gillet, a fost o revelație în Franța.*

Acțiunea se petrece în Irlanda și eroina romanului este o mamă al cărei fiu, luptător pentru eliberarea Irlandei, e condamnat la spânzurătoare. Mama nu are nici orgoliul monstruos de a fi creat un erou, nici sufletul exaltat al martirilor. Tot sufletul, toată viața și energia din ea e concentrată în sforțarea de a-l face pe acesta să „treacă dincolo", dezlegat de tot ce e pământesc și face sfâșierea inimii celui smuls brutal din jocul pasionant al vieții și aruncat fără milă în neantul morții. Sosește în orașul în care fiul său trebuie să-și primească moartea, în ajun. Fuge cu oroare de spectacolul mulțimii îngenunchiate în fața porților închisorii. Nu-și îngăduie o lacrimă, un gest, și-și petrece noaptea în camera de hotel, pregătindu-se pentru clipa grozavă de a doua zi, pentru care trebuia să-și posede toată energia.

L'a născut, l'a pregătit pentru viață, datoria supremă era acum să-l pregătească pentru moarte. Când l'a îmbrățișat pentru ultima oară i-a spus:

„Iți făgăduesc că nu mă voi ridica de cât... când totul va fi sfârșit. Vreau să iei putere din puterea mea, să te simți scăldat în ruga mea și să primești de la mine curajul tău din urmă. Sprijină-te pe mine, copilul meu".

Resemnarea aceasta, lepădarea complectă de sine, până și de durerea ei nemărginită de mamă, devotamentul simplu și fără gesturi, fără lacrimi, numai pentru a ușura cât de puțin aceste neînchipuit de crude ultime clipe ale unui condamnat, iată ce vrea să zică străpungătoarea tragedie de dincolo de moarte și durere a omului.

Și cine scrie această operă de energie și neîntrecută putere dramatică: „umbra unei umbre".

O femee subțirică și măruntă, cu chipul frumos, luminos, deși dureros. Un chip care pare al unei tinere fete, și totuși Kathleen Coyle se apropie de 40 de ani și este mamă a doi copii viguroși, o fată mărișoară, blondă, roză și un mic anglo-saxon de 12 ani, plin de viață exuberantă...

Kathleen Coyle

Născută în Irlanda, și-a petrecut copilăria și tinerețea într'un vechiu conac, în mijlocul naturii, al cărților dintr'o imensă bibliotecă și al evenimentelor din Irlanda. Corpul său fragil și glasul care pare a veni din depărtări simbolizează o creatură făurită numai din puterile nevăzute ale duhului, care i-au dat darul de a creia ființe vii, sănătoase, solid clădite și opere spirituale de intensitatea celei scrise de ea cu o putere de dramatism încordat de la un capăt la altul, care presupune o energie nervoasă neobișnuită și de o calitate spirituală cum rar se poate întâlni în literatura de azi.

Talentul său de scriitoare s'a manifestat într'o nuvelă scrisă la 9 ani. Au urmat apoi mai multe romane, dintre care „The Widous House" *a fost clasată a II-a la premiul* „Fémina" *din 1924. In prezent e stabilită în Franța, trăește la Paris în fundul unei curți din rue de l'Observatoire și dorește să stea în această a doua patrie, până ce vor crește copiii săi mari.*

A mărturisit unei reportere franceze, care s'a dus să-i ia un interview, că nu consideră „Comme un vol d'oiseaux" ca opera ei cea mai bună, ci ca pe aceea în care a izbutit să se exprime mai bine pe ea însăși.

Traducerea d-rei Dominique Gillet este foarte frumoasă și cu o interesantă prefață scrisă de tatăl său Louis Gillet.

IS. S.

Cărți și reviste

Cum ne văd Rușii

Politică, raporturi sociale

In jurul cărților sovietice despre noi, o fericită excepție avem prin cartea lui Troțchi: „Schițe din România politică", scrisă prin 1913, când autorul, ca corespondent al unui ziar vienez a vizitat țara noastră.

Este compusă dintr'o serie de articole scrise la intervale mici și republicate în 1922, împreună cu o scrisoare a lui Racovschi despre partidele politice românești de după războiu.

Troțchi, acest om care n'a știut să se adapteze unui nou curent în revoluția ce-a condus-o câtăva vreme și care, după toate aparențele, nu va mai avea prilejul să fie folositor sau vătămător țării care l-a expulzat, este înzestrat pe lângă talentul și verva unui publicist de seamă, de o minunată capacitate de a prinde spiritul social în care îl aruncă soarta și de a-i evidenția trăsăturile caracteristice. Autobiografia lui, apărută în curs de câteva luni în mai multe limbi europene, constituie o nouă dovadă a acestui fapt, alături de cartea sa despre România.

Avem în această din urmă carte un tablou veridic și colorat al vieții sociale și politice românești cu toate neajunsurile ei, cu toate consecințele dezastruoase ce decurg datorită politicei pentru toate ramurile activității sociale. Mai mult, — avem în această carte și un tip — de o valoare literară incontestabilă — tip de parvenit politician, om cu puține scrupule, dar în acelaș timp bărbat politic, jovial, deștept, viciu și la urma urmei, bine intenționat, — pe care autorul l-ar fi cunoscut într'un oraș dela mare.

Este o carte, singura carte despre România din lungul pomelnic al celor pomenite până acum, în care concluziile defavorabile pentru țara și poporul nostru decurg din considerarea obiectivă a unor reale stări de fapt.

Dar dacă tot ce s'a scris în Rusia despre noi, căci cartea lui Troțchi se ocupă mai ales de aspectul politic al vieții sociale românești, ar avea aceeaș valoare literară și ar fi conceput cu acelaș spirit de pătrundere și obiectivitate, literatura rusă ne-ar aduce un enorm serviciu de propagandă și ar contribui mai mult decât orice sforțări pornite din țară, la justa cunoaștere a țării și poporului nostru în sânul unuia din cei mai mari și mai periculoși dușmani ai noștri. Căci pericolul cel mare al literaturii rusești pentru noi, este nu atât lipsa de bunăvoință sau de interes față de țara noastră ca obiect de studiu, cât denaturarea și interpretarea tendențioasă a datelor și faptelor.

Din nefericire, am spus, cartea lui Troțchi nu este decât o excepție. Cele expuse în precedentele trei articole sunt desigur absolut suficiente pentru a nu ne face nici un fel de iluzii asupra bunăvoinței Rușilor față de noi. Fie izvorând dintr'o mentalitate ostilă, fie provenind din interpretarea falșă a datelor sau alegerea datelor potrivite scopului (și în această privință, o repet, statistica este o știință foarte docilă și serviabilă), concluziunile generale cu privire la România, care se vor impune cititorului sovietic — sunt nefavorabile.

Această impresie se va întări și mai mult atunci când la datele asupra istoriei, literaturii, economiei naționale se vor adăoga date și fapte privitoare la raporturile sociale, dar mai ales la viața politică a țării. Mila cetățeanului comunist pentru noi va crește atunci când i se va repeta la toate ocaziile potrivite, că deasupra poporului de jos, obidit de împrejurările istorice, de robia seculară, de împilarea străinilor, dar mai ales a boierilor, popor bun, capabil și isteț din fire, dar umilit și îndobitocit de o asuprire fără seamăn, — se ridică o clasă, aproape o castă de boieri în majoritate străini de neam, sau înstrăinați, hrăpăreți, egoiști și neînțelegători ai sufletului poporului pe care îl domină. Inclinați asupra propriilor interese, fac tot posibilul să țină poporul de jos în starea de inconștiență, în care l-au împins secolele de împilare și astfel îi ațin calea spre orice trezire și putință de a cunoaște idei ce i-ar putea aduce mântuirea. De pildă... ideile comuniste.

Acest tablou va fi cu atât mai ușor de dovedit într'o expunere dominată de spiritul comunist, cu cât informația sovietică în ceea ce privește raporturile și reformele sociale, politice și culturale din țara noastră se oprește în general în pragul războiului mondial.

Aici trebuie subliniat acest refren, care revine mereu în cărțile Rușilor despre noi: popor blând, isteț și capabil, dar pus în imposibilitate de a-și desvolta darurile cu care l-a înzestrat natura. Este în acest refren o rațiune subtilă de propagandă. Mentalitate consacrată muncitorilor, soldaților și țăranilor, mentalitatea bolșevică menajează aceste categorii sociale, oridecâteori vine vorba despre ele, chiar atunci când aparțin unui stat dușman. Este destul să fii muncitor, țăran, soldat ca să fii martir, erou, dar și purtător al unor imense posibilități (nemuritorul toiag de mareșal!) Acest lucru se subliniază atunci când se vorbește despre țăranul român, acest lucru se menține în considerațiunile asupra lucrătorului, este scos în evidență când vine vorba despre soldat. Pentru ilustrarea acestui cântec voiu cita un pasagiu caracteristic din cartea lui Iordanski, capitolul consacrat armatei române, pasagiu perfect asemănător în concluzii cu cel respectiv și din alte publicații pomenite și din publicația oficioasă despre armatele europene alcătuită de Nikonov (1928). Iată-l:

„Soldatul român se supune ușor disciplinei, se aprinde repede la apeluri și în fața faptelor de vitejie și atunci face minuni de eroism. El nu e exigent în mâncare, se remarcă printr'o mare putere de rezistență și, în general, prezintă un excelent material de luptă, care fiind supus unei prelucrări corespunzătoare, poate să dea un luptător de calitate superioară. Dar prelucrarea soldatului român este făcută cum s'a arătat mai sus, — cu ciomagul, condițiunile materiale sunt execrabile, superiorii sunt cruzi și apar ca ceva de neatins, o altă specie, care nu are nimic comun cu soldatul. In conștiința sodatului, în majoritate zdrobitoare — țăran, care la țară nu vede și nu cunoaște decât pe asupritorul său secular — moșierul, ciocoiul, ofițerul apare sub aceleași trăsături dar și mai accentuate în mediul cazărmii și într'o lipsă totală de libertate. Deaceia antagonismul dintre țărani și boieri capătă în cazarmă numai o altă denumire, aceea de antagonism dintre soldați și ofițeri..." Și așa mai departe.

Valoarea unei astfel de politici, nu este numai metodologică. Indărătul ei vom găsi acea fină notă psihologică — și este lucru cunoscut că guvernanții ruși s'au dovedit mai ales fini psihologi, — care pregătește reabilitarea acțiunii propagandiste a bolșevicilor în ochii poporului țintit de această propagandă, în cazul unui triumf al revoluției urmărite și dorite de cei ce o propovăduesc. Atunci conducătorii sovietici vor putea spune: Da, am lucrat împotriva țării tale, dar n'a fost de fapt decât pentrucă țara ta era condusă de burghezimea (respectiv boierimea) împilatoare. Față de tine n'am simțit decât dragoste și iată dovada. Cărțile de felul celor analizate mai sus, vor servi atunci ca dovadă.

Dar o astfel de politică constituie o justificare nu numai în fața poporului țintit de propagandă. Arătând poporul de jos al cutărei sau cutărei țări (căci desigur acelaș caracter îl va purta literatura sovietică când se va ocupa de Polonia, Finlanda ș. a.) ca bun, capabil și isteț, dar supus unei sorți mizerabile, cartea sovietică infiltrează pe nesimțite, dar continuu și fără greș — căci are ca și pretutindeni ascendentul cărții și pe lângă aceasta constituie doar numai un pendant alături de acțiunea întregului organism al vieții sociale rusești — infiltrează, repet, ideia că acest popor merită o soartă mai bună și este de datoria acelor care au cucerit-o — să contribue la salvarea celor rămași în întunerec. Astfel se îndreptățește în ochii cetățeanului rus — fără asentimentul fie tacit numai, al căruia, n'ar putea persista nici dictatura proletariatului — propaganda comunistă în străinătate. O întreagă literatură concepută în felul arătat, răspândită sub zeci de forme și în zeci de mii de exemplare este aceea care creiază opinia publică, dă naștere la curente de idei, formează dispoziții și, în scurt, *pregătește contingentele de acțiune și propagandă comunistă atât în interiorul Rusiei cât și în străinătate.*

Am căutat să subliniez toate acestea fapte, pentru a scoate în evidență importanța psihologică și propagandistă a literaturii rusești despre noi. Pericolul ei este cu atât mai mare, cu cât ea constituie ceeace am numit un mijloc de propagandă internă, față de forța căruia de a acționa în voie și de a mobiliza mereu și mereu noi forțe, noi suntem neputincioși. Din acest punct de vedere, propaganda internă a sovietelor este desigur mai periculoasă decât cea externă, pentrucă în timp ce aceasta din urmă se poate anihila printr'o acțiune de stat, cea dintâi iese din bătaia armelor noastre de combatere.

M. MAEVSKI

ALTE POVEȘTI
snoave și anecdote de **Ion Creangă** sub îngrijirea d-lui Paul I. Papadopol. Biblioteca „Dimineața".
No. 164. **Lei 10**

A p a

Alunecând molcomă, uneori, printre maluri, prăbușindu-se furtunatecă în alte dăți, odihnindu-se adâncă și clară în eleștae și lacuri, apa închide în ea ceva din veșnicia luminii și a timpului.

Au serbat-o zilele acestea oficialitățile, oamenii de treabă și copiii. Inotătorii s'au aruncat o clipă mai voluptos și mai afund în brațele-i reci și, cu smârcuri și nomoluri, doctorii au recomandat-o reumaticilor, ologilor și uscaților. Numai lișițele și pescărușii au plutit peste întinsuri, indiferent, ca ieri, ca an, ca întotdeauna.

Dar domnii depe tribună n'au pomenit nimic de valoarea estetică a noianului de ape, de cultul poetic al undelor limpezi și de adevărul că acestea au sfărîmat cândva — laolaltă cu luna, cu cerul plin de stele și cu desimea codrului — sticlirea de ghiață și de marmură a gândirii clasice. Cine și-a adus aminte de rapsozii romantici ai naturii străbătută de râuri, răsfrântă luminos în lacuri, cuprinsă larg între mări și ostroave? Cine a spus ceva, cu prilejul acesta, de marele cântăreț al apei, Eminescu?

Erau viori puține și sărace în orchestra unor Bolintineanu, Cârlova sau Alecsandri. In poezioara cu o stâncă întunecată și un vechi castel,

Unde curge 'n vale
Un râu mititel,

acordul era sfios și mic. Râul nu alerga, sensibil, pe lespezi încărcate de verdeață și de ani, ci aluneca, mort, în intelect. Abia Eminescu a adăugat orchestrei harfa isvorului, viola prundurilor ude și cornul din „Freischütz" al pădurilor imense și răsunătoare. Intreaga poezie eminesciană este animată de motivul romantic al muzicalității apelor:

Ingânat de glas de ape,
Cânt' un corn cu 'nduioșare.

Iar isvorul plin de vrajă
Răsărea sunând din valuri.

Lacul codrilor albastru
Nuferi galbeni îl încarcă.

Din isvoare și din gârle
Apa sună somnoroasă.

E domoală câteodată curgerea apei în versul lui Eminescu, căci ea colindă în mari singurătăți de liniște și de împăcare. Această quietudine câștigată prin dragoste și prin refugiu în sânul naturii, se simte lămurit în trecerea undelor prin strofele pline de muzica dulce a troheilor:

Numai luna printre ceață
Varsă apelor văpaie
Și te află strânsă 'n brață,
Dulce dragoste bălaie.

Uneori, când dragostea află limanuri de copilărească fericire, versul o ia la fugă cu apa printre pietre:

Vino 'n codrul la isvorul,
Care tremură pe prund.

Alteori, acustica apelor se confundă cu însăși ideia poeziei:

Vom visa un vis ferice,
Ingâna-ne-vor c'un cânt
Singuratice isvoare,
Blânda batere de vânt.

Impărăția albastră a visării din „Povestea codrului" coboară cu versurile:

Ne-om culca lângă isvorul
Ce răsare sub un teiu.
Adormi-vom, troeni-va
Teiul floare peste noi.

Imbietoare la somn, monotonia celor doi *i* din versul penultim bate obsedant la porțile spiritului obosit, ca necontenita succesiune a undelor în noapte și în singurătate. Rostit de zece ori în șir, versul își leapădă cuprinsul rațional, dar pătrunde mai puternic în conștiință, pe calea sensibilității fulgerată de ciocanele de argint moale și odihnitor ca puful:

Adormi-vom, troeni-va...

Par'c'au amuțit poenele și codrii. Doar de departe, de dincolo de aria rotată a câmpurilor, se aud:

... ale râurilor ape ce clipesc
fugind în ropot.

Apa curge de când lumea și căderea ei va ține cât veșnicia din soare și din calea-laptelui. In eternitate, moartea o ajunge de pe urmă, ca să pornească, nedespărțite, alături:

Mereu va curge apa, noi vom
dormi mereu.

Târziu, spre apusul luminii, desnădejdea va invada cu stihiile-i negre viața sbuciumată a poetului. Gândul sfârșitului va alunga din creație freamătul blând și tihnit al isvoarelor. Acorduri întunecate vor irumpe în visul de liniștită frumusețe:

Va geme de patemi
Al mării aspru cânt.
Ci eu voi fi pământ.
In singurătate-mi.

Prostimea șovină, confundând pe cântărețul apelor și pădurilor cu lefegiul dela „Timpul", îl voește pe Eminescu scriitor patriotard și scoborîtor nemodificat al ciobanului „Mioriței", fără să știe că intima comuniune a poetului cu natura este un fruct romantic, cules cu genialitate din podgoriile grele de rod ale graiului și sensibilității noastre, dar a cărui sămânță sosește, bătută de vântul fericitei întâmplări, din Novalis, din Tieck și din Lenau.

Pădurea cu desișuri, cu poeni înflorite, cu....
Mersul cârdului de cerbi,
au cântat-o mai întâiu Novalis și Tieck:

Waldeinsamkeit,
Die nich erfreut
So morgen wie heut
In ewiger Zeit.
O, wie michs freut
Waldeinsamkeit!

Sunetul înduioșat și grav al cornului descinde deadreptul din Lenau și din muzicantul romantic Weber.

Iar simfonia isvorului, a prundurilor însorite și a lacului, care și-au tremurat lucirile și frumusețea în versurile marelui și nefericitului poet, sosește și ea din imnul, pe care, acum un veac, elegianul Tieck îl închina infinitei mișcări a apei:

Nieder gehst du
In Andacht,
In Demut;
Entfliehst den Gebirgen,
Den steilen Höhen
Und senkst dich selig sanft in
stille Täler.

VASILE V. GEORGESCU

Cronica literară

Critica criticei

Nu de mult m'am văzut silit să întrerup seria recensiunilor spre a face unele considerațiuni în jurul criticii sub raportul competenții și al obiectivității. Și acum ca și atunci concluziunea este aceasta: generația nouă nu are un critic la înălțimea producțiunii sale.

Iată, ni se oferă un prilej să ilustrăm această afirmație, mai utilă cititorului decât recensiunea propriu zisă a scrierilor, pentrucă îl orientează asupra valorii de informație a unor recensenți români și-l învață să judece singur.

Dar mai întâi o lămurire de principiu. Critica nu este o știință și prin urmare afirmațiile ei nu pot avea un caracter absolut. Diversitatea de opinii nu este în mod exclusiv dovada că una din sentințe e greșită. Insă de aci și până la completul scepticism estetic e cale lungă, pentrucă există putința unui verdict, în limitele artei, obiectiv. Și această obiectivitate provine din buna percepere a fenomenului literar, pentru care lucru avem nevoe de o metodă de cunoaștere. Erorile în critică nu sunt pricinuite de obicei de lipsa de gust ci de ceeace formează substanța gustului, anume cultura, de inegala plecare din operă ca document. Căci dacă într'o odaie unul stă în blănuri de urs și altul în tricou unde mai este instrumentul obiectiv de a stabili temperatura? Și încă acolo avem un succedaneu al senzației, termometrul. Dar un critic fără convieţuirea cu autorii clasici ce sorți are să înțeleagă marile temperaturi lirice, solemnitățile sufletului și construcțiile înalte?

Firește că în afară de organul integru al intelectului, criticul trebue să mai aibă și onestitate. El e îndatorat să intuiască și să comunice în primul rând substanța vitală a cărții și numai apoi impuritatea care o obtenebrează. Intr'un cuvânt el e ținut să facă sculpturii o critică de expresie tridimensională și picturii o critică de culoare. E dela sine înțeles că dacă privim piramidele Egiptului cu lupa, piatra o să ni se pară aspră și neformată, precum grațiosul fluture, în depărtare, ne poate părea un fragment de hîrtie albă. Dreptatea în critică este relativă, dar tocmai această relativitate este isvorul obiectivității. O serie de pete, remarcate izolat, nu spun nimic, pentrucă pot fi pete în soare ceeace e un atribut firesc al acelui reflector celest.

In revista „Vremea", un recensent cunoscut prin puținătatea mijloacelor sale de gândire și expresie face d-lui Gib Mihăescu o critică așa de neînțelegătoare și pretențioasă încât ne-am hotărît, de aci înainte, ca din când în când să publicăm cu prilejul cărților apărute și o critică a criticilor în scopul de a desprinde din ele contradicția, adevărul și minciuna.

Este foarte firesc ca un critic care cere autorilor chibzuință în expresie să fie el însuși atent la sensul vorbelor, cu atât mai mult cu cât aceasta nu e o formă a talentului ci numai un semn de cultură. Iată însă cum începe critica recensentului:

„După *Brațul Andromedei*, primul roman al d-lui Gib Mihăescu, evoluția sa epică din *Rusoaica* ne repune în prezența unitarelor sale preocupări de obsesie erotică, de viziune grotescă a realității și de insistent sensațional al faptelor".

E cu putință o frază mai bombastică și mai incultă ? Ce vrea să zică „evoluția epică din *Rusoaica ?*" Evoluția adică mișcarea este dela un roman la altul, iar nu *în* ultimul roman, care este un *termen* al evoluției. Preocupări unitare ? Se zice unitar despre ceeace se poate gândi ca divizibil. Preocuparea nu este nici unitară nici divizibilă, fiindcă este un fenomen de conștiință ce se măsoară prin durată. Preocuparea este *constantă.* Dar ce înseamnă, mă rog, *preocupare de obsesie ?* E cu putință o expresie mai absurdă, mai doveditoare de absolută incultură ? In preocupare conștiința e activă, în obsesie pasivă. Preocuparea e voluntară, obsesia e o înfrângere a voinții. Numai pentru cine ar da acestor termeni înțelesuri populare, acordul e posibil. Atunci am înțelege că romancierul este preocupat = urmărit de imagini erotice, dar în acest caz avem de-aface cu un înfiorător pleonasm. (Sunt urmărit de urmăriri erotice, sunt obsedat de obsedări...). Ascultați și această finețā: „Atmosfera comună... se prelungește și *apasă cu o presiune...*", adică *apasă cu apăsare,* sau aceasta: ...cu țărănci avide de sensualism...".Recensentul nu cunoaște de loc înțelesul cuvintelor. Sufixul — *ism* arată o atitudine ideologică (idealism, sensualism, realism) având la bază conceptul la care se adaogă terminațiunea. Când zici *sensualism* te gândești la o teorie a cunoașterii bazată pe senzație, la Condillac bunăoară, ceeace este foarte pretențios pentru niște țărănci. Incultul gazetar literar vrea să spună *avide de senzații,* sau *pline de sensualitate,* ceeace e cu totul altceva. Mai departe ni se vorbește de „Valia, după care tânjesc ofițerii *implicați în aventuros* și *obsesii* erotice...". Ce întortochere agramată de cuvinte, pe care Maiorescu ar fi citat-o negreșit în a sa *Beție de cuvinte !* Intâi de toate ce nevoe să născocim vorba *aventuros* cu înțeles substantival, când avem *aventură ?* De ce să ne strâmbăm și să zicem *implicați* (care înseamnă *amestecați, vârâți în)* când aici merge foarte bine *doritori de aventură ?* Dar apoi cum vine asta : *doritori de obsesii, implicați, amestecați în obsesii ?* Obsesia e o imagină de care nu poți scăpa și exclude din capul locului ideea dorinții sau amestecul întâmplător.

Nu e rând în care mintea primară a recensentului să nu înflorească în scaeți de aceștia. Și acest critic cu desăvârșire incult vorbește de pseudo- intelectuali-

(Continuare în pag. VIII-a)

Cronica gastronomică

Incă două rețete moldovenești:

Ochiuri cu smântână. Se pune în smântână 1-2 lingurițe făină de grâu și se amestecă bine pe plită, până ce se îngroașe suficient. Se pune sosul în cratițe mici, de faianță sau argint, anume pentru acest scop. Deasupra sosului, se așează în fiecare cratiță câte un ochi făcut pe apă, foarte bine scurs, cu ajutorul lingurei găurite. Se adaugă un pic de unt proaspăt, topit *à la minute* și se sărează sosul. In momentul în care se servește se presară pe sos hrean ras (dacă se pune mai de vreme se amărăște).

*

Perișoare cu smântână. Ca și sarmalele, acest fel de mâncare a fost și este compromis prin multe birturi de bucătari nepricepuți. Nu știu de unde vine și nici ce va fi fost la origine. Ştiu însă că rafinamentul bucătăriei moldovenești l-a scos din ticăloșie, așezându-l din nou pe masă boerească, unde face deliciul convivilor celor mai exigenți. Avis prealabil: în țara Moldovei există o specie de ciuperci numite *sbârciogi*, care în multe combinații alimentare înlocuesc *trufa*, care la noi nu există decât în băcănie, foarte scumpă și în chip de conserve. Gospodinele prevăzătoare au grijă să-și facă provizie de sbârciogi din luna Mai, uscându-i și păstrându-i pe iarnă în cutii de tinichea sau în borcane de sticlă bine astupate. Am amintit sbârciogul, pentru că îl vom folosi acuș. Deocamdată să începem preparația.

Se trece carnea (de vită și porc), odată simplă, a doua oară, adăogându-se, întocmai ca la sarmale: sare, piper *(ad libitum)*, ceapă foarte fin tăiată și prăjită cu unt, miez de pâne muiat în lapte, puțină verdeață. Se presoară pe un fund de lemn făină de grâu amestecată cu verdeață foarte fin tocată și se tăvălesc perișoarele (care nu trebue să fie mai mari ca o sarma, deci ca o nucușoară) prin acea făină. Se prăjesc cu unt, se așează apoi în vas și se acopăr cu smântână, în care s'a adăogat puțină făină de grâu. Sunt lăsate să fiarbă cu smântâna până ce scad bine (mai mult de jumătate). Se toacă sbârciogii uscați și cu pudra lor se îngroașă smântâna. Dacă vă plac sbârciogii aruncați un pumn și în fiertură.

Madame est servie.

PASTOREL

P. S. — In numărul trecut, dând cronica la tipar în ultimul moment, fără știrea corectorului, s'au strecurat multe greșeli, din categoria acelora pe care un cetitor avizat le îndreaptă singur. Refrenul bachic care încheia cronica trebue cetit:

Un deux, un deux,
À la santé des amoureux
Buvons un coup, buvons-en deux etc.

Și nu cum era scris. Ați băgat de seamă?

Mulțumesc.

A APARUT
CRIMA PASIONALĂ
STUDIU DE DREPT PENAL ŞI DE PSIHOLOGIE CRIMINALĂ
de M. NEGREA RÂMNICEANU

A apărut Ediția II-a
CAMERE MOBILATE
roman de
Damian Stănoiu
Editura Adevĕrul S. A.
Prețul Lei 60

tatea d-lui Gib. Mihăescu și de patosul fad și bombastic al stilului său !

Iată un fragment *ilizibil*, după opinia recensentului:

„Mă simțeam covârșit, bătut, sdrobit. Mâinile îmi tremurau, nu mai eram stăpân pe ele. Cocoșat și șovăitor, bâjbâii spre tindă, căci îmi trebuia aerul curat și mult de afară. Il găsii și prăbușit jos îl sorbii cu atât nesaț și atât de mult, că par'că aș fi băut cu găleata la fântâna unde se sfârșea pustiul".

Nici nu se poate imagine mai frumoasă și un ritm mai sobru și mai potrivit să exprime setea de aer !

„In plocoanele de oaspeți, pe care potecile înghețului mi le aducea din țara necunoscutului, erau prea puține femei" i se pare recensentului „retorică imposibilă". Cu toate acestea *țara necunoscutului* nu e de loc semnul unei inutile poezii ci expresia adecvată a unui punct de vedere, dat fiind că Ragaiac se află pe malul Nistrului, în neputința de a ști ce se petrece la câțiva metri depărtare de el. Și apoi, romanul e un *carnet* și ca atare conține și atitudinea eroului față de viață, comentariul lui.

„Intr'o dimineață cu moină, care mă îngrijorează și mă face să scrutez cu aplicație de inginer crusta de sticlă a apei, primesc o vizită uluitoare, considerabilă: d. colonel Tătăranu în persoană".

Acest pasagiu e socotit ca fiind bombastic, prin comentarea faptului elementar al sosirii colonelului cu adjectivele *uluitoare, considerabilă*. Autorul ar fi trebuit să zică deci numai atât: „A venit d. colonel !" Frumoasă critică ! Cu chipul acesta distrugem toată literatura mare a lumii. Aici nu faptul fizic este esențial ci acela psihologic al surprizei, d. colonel reprezentând pentru ofițeri un personagiu producător de teroare.

Dar criticul nu are sensibilitate artistică. El vede mister plebeu și foiletonism în portrete delicate și hieratice ca acesta:

„Mă plecai adânc înaintea Evgheniei Kersanova ai cărei zigomați se contractară de surpriză pe tragica figură, astfel că chipul ei deveni complect galben și fatal, ca al unei mirese iudaice, în care a intrat subit duhul fatalului dibuc".

Intr'o nevinovată glumă ca

„Nu cred ca Vlad-Ţepeș să se fi încruntat mai teribil unui semen omenesc ca Iliad acuma dinaintea mea".

criticul descoperă o terifiantă și litografică asemănare, crezând că aici identificarea este esențială ci nu nota de umor ce se desprinde din citarea convenționalului Vlad-Ţepeș.

Nu mai vorbim de naiva clasificare prin vorbe lipsite de conținut ca *romantism* și metoda de a întoarce în așa fel elogiile încât efectul lor să fie mult atenuat și chiar anulat. Așa, de pildă, recensentul nu zice, afirmativ, *contrabandistul Serghie Bălan trăește* ci *nu este mai puțin vital*, fără ca să rezulte din caracterizarea celorlalți o calificație hotărîtă. Toate proporțiile sunt de altfel răsucite în așa fel încât plictiseala pe care o pricinuește stilul recensentului păgubește și reputația autorului studiat.

Din fericire această critică intră de-adreptul din leagăn în sicriu și nu turbură pe nimeni cu ineptele ei sentințe.

G. CĂLINESCU

Cronica mizantropului

Examenele de bacalaureat

Amicul meu profesorul a sosit ieri galben, neras, rătăcit, dintr'un oraș de provincie. A fost membru al unei comisii de bacalaureat. După ce s'a întremat puțin cu o băutură relativ alcoolică, mi-a jucat cu mult adevăr câteva scene de examen:

— *Ai auzit de „Viața Românească" ?*

— *Da.*

— *Ce-ai auzit ?*

— *Viața românească este viața noastră a românilor.*

— *Nu asta. E vorba de o revistă. N'ai auzit de nici o revistă cu acest nume ? Nu cunoști nici o revistă românească?*

— *Ba da.* Crisantema, Ilustrațiunea română...

— *De Macedonski ai auzit ?*

— *Da.*

— *Ce-a scris Macedonski ?*

— *El a scris diferite scrieri.*

— *Dar ce anume ?*

— *Critici.*

— *Macedonski nu e critic. Spune-mi numele câtorva critici de seamă români.*

— *Vlahuță.*

— *Dar dv. sunteți fenomenali. Nu știți nimic. Ați citit pe Goga?*

— *Nu.*

— *Cum se poate asta? Ce este Goga ?*

— *Goga este un ministru.*

— *De G. Ibrăileanu ați auzit?*

— *Brăileanu a scris poezii.*

— *Ce autori moderni ați citit?*

— *La Medeleni.*

— *De cine e La Medeleni ?*

— *De... Minulescu.*

— *Dar Minulescu ce e ?*

— *Minulescu e critic.*

— *Mai trăește Minulescu ?*

— *Nu. A murit.*

— *Ce simbolizează* Luceafărul ?

— Luceafărul *simbolizează diferite simboluri.*

— *Anume.*

— *In această poezie Eminescu iubește o fată.*

— *Eu te întreb ce simbolizează, ce închipuește* Luceafărul ?

— Luceafărul *simbolizează o stea.*

— *Dar ce vrea* Luceafărul ?

— *El este un om rău. Este* pesimism *(sic).*

— *Aha ! Dar Cătălin...*

— *Este și el tot pesimism.*

— *Ai auzit vreodată de Topârceanu ?*

— *Da și el e tot pesimism.*

— *Nu pesimism, pesimist. Știi d-ta ce înseamnă* pesimism ?

— *Pesimism este când îți merge rău.*

— *Dar d-ta știi ce ești ?*

— ...

— *Ești tot pesimism.*

— ...

— *Pentrucă îți merge rău la examen, nu se poate mai rău.*

ARISTARC

Caleidoscop

Cecile Sorel

Spectacolul de Vineri seara dela Comedia franceză, dat pentru retragerea artistei Cécile Sorel din teatru, a fost bine-înțeles pe scenă, dar și în acelaș timp și mai ales — în sală.

Toate cunoștințele mondene ale artistei sărbătorite erau de față.

Aceste personalități pur pariziene însă, erau înăbușite de ceia ce se chiamă, „publicul obișnuit al Comediei."

Cu multă vreme înainte își economisiseră acești mici burghezi costul fabulos al biletului. De câtă vreme visau ei această reprezentație în care vor admira pentru ultima dată pe artista preferată?

Programul înflorat cu aur conținea și un mic supliment!

Marlene Dietrich va apare pe scenă în ultimul act din „Dama cu camelii".

Şi fiecare o vedea: palidă ca totdeauna, cu ochii care nu văd și cu gura tristă, îmbrăcată cu o rochie neagră de catifea garnisită la umeri cu penele ei favorite. Așa a apărut Marlene Dietrich — dar nu pe scenă, ci în avant-scenă.

Loja ei a fost repede invadată de amatorii de autografe. Marlene Dietrich semna neobosită cu mănuși negre și peste ele cu un enorm diamant pătrat.

Ea n'a apărut însă pe scenă.

In schimb, Contele de Ségur, pe care tovarășii de golf îl numesc Guilé a avut un răsunător succes în rolul lui Hanibal din „Aventuriera".

Actul din „Pelléas și Mélisanda" cântat de Mary Garden și de înlocuitorul lui Vanni Marcoux, a fost pretextul unei mari încurcături.

*

Cécil Sorel a debutat în 1889 la Eden-Théâtre din strada Bondreau într'o reluare a operei „Orfeu în infern". Ea a creiat rolul reginei Neapolului din „Madame Sans-Gêne" în 1893 și de atunci, plăcându-i coroana s'a decis să rămână regină toată viața.

Deatunci ea domnește asupra Parisului, care o admiră, dar care o și critică în acelaș timp. Iată adevăratul aspect al gloriei.

In adevăr Cécil Sorel deține recordul înțepăturilor, de care însă nu e deloc impresionantă. E de ajuns să amintim că acum doi ani „cotidianul hebdomadar de știri false" „Petite semaine du Sourire" a publicat această informație hazlie:

„Se impune o lege, care să protejeze pe Cécile Sorel"

„In urma unor abuzuri comise de public, Léon Bérard, ministrul Artelor, a depus pe biuroul Camerei un proiect de lege prin care se interzice umoriștilor, scriitorilor, desenatorilor și altora de a mai pronunța numele lui Cécile Sorel.

„Iată de altfel și textul acestei legi a cărei necesitate ni se părea de câțiva ani o chestiune de demnitate națională:

„Art. 1. Ținând seamă de decretele din 24 termidor și 11 germinal anul VI; ordonanța regală din 19 Iunie 1827... Este cu desăvârșire interzis tuturor autorilor și artiștilor umoriști, cronicarilor, jurnaliștilor, caricaturiștilor, etc. de a se servi într'un scop deplasat de numele, fizionomia și 'n general de toate elementele care compun personalitatea d-rei Cécile Sorel".

„Trebuia să se ajungă aci, fiindcă impertinențele la care era supusă artista deveneau insuportabile".

*

Iată în sfârșit o anecdotă — povestită de însăși artista — care arată cu ce convingere se încarnează în eroinele sale.

Era în epoca în care se juca „La mégère aprivoisée... — „Intr'o seară transportată de elanul acestui animal sălbatec, am năvălit din fundul scenii și nu-mi dau bine seama cum am sărit în sală căzând în rândul fotoliilor de orchestră în brațele unui poet. Toată lumea alarmată credea că mi-am făcut vre-un rău. Camarazii mei cereau scoborîrea cortinei. N'a fost însă timp, fiindcă într'o clipă am reapărut pe scenă. De abea atunci am înțeles. Nu eram eu. Eram însăși fiara pe care o încarnam..."

Munca femeii

Acei care condamnă ocupațiunile femeii în industrie și comerț au aerul că se ridică împotriva unei scandaloase inovațiuni moderne.

Sub forme adaptate fiecărui regim însă femeia a participat întotdeauna la operele de producție și schimb.

In epoca economiei familiale restrânse, femeia era aceia care îndeplinea în mijlocul familiei sale esențialul din cele ce sunt astăzi cerute diverselor industrii. Ea țesea stofa de haine, fabrica obiecte domestice, usca legumele și fructele și între altele juca un rol important în cultivarea pământului.

Contrariu de ceia ce-și imaginează cei mai mulți, spune mai departe Paul Marion, proporția femeilor ocupate în diverse ramuri de activitate a diminuat în toate țările industriale — afară de Germania — în raport cu epoca premergătoare războiului. Acest fapt e stabilit de „Anuarul statistic internațional" al S. N. In Franța de exemplu 39% din populația feminină era „activă" în 1906. După război procentul e de 36,6 pentru 1926.

„A pretinde că munca feminină e produsul crizei actuale — continuă Paul Marion — înseamnă a susține ceva ridicol și absurd.

In acelaș timp afirmația că un fenomen cu caracter istoric așa de vechi ar putea fi suprimat cu ajutorul câtorva dispozițiuni legale, e pueril.

Insemnări

Din viața celor care au fost

In vremurile noastre, după o anchetă făcută de curând în America, ceeace se citește mai mult sunt jurnalele, memoriile, amintirile și corespondența oamenilor mai însemnați și chiar mai puțin însemnați care au trăit odinioară.

Una din cele mai plăcute, din cele multe apărute acum în urmă este cartea Henrietei Psichari despre fratele său Ernest Psichari. E un portret viu al unui om foarte interesant prin psihologia și evenimentele vieței sale și sora sa Henriete îi dă în acest volum viața pe care nu i-ar putea-o reda o operă istorică, viața aceia plină de veselie și expansiunea care făcea cu adevărat farmecul personalității celui dus dintre vii.

Nepot al lui Ernest Renan prin mama sa, ortodox prin tatăl său, Psichari a crescut într'un mediu cu desăvârșire antireligios, ateu și dreyfusard, deci anticlerical; el se convertește, după o pasionată luptă sufletească, sfătuit și sprijinit de Charles Peguy și Jacques Maritain, preschimbând uniforma de colonel în rasa albă a unui frate dominican. Prin ce lupte dureroase a trecut acest om, a cărui fire nu îngăduia compromisuri și al cărui suflet era chinuit de nevoia perfecțiunii și de voința de a nu primi nici un adevăr, dacă nu a fost cercetat și dovedit, se poate vedea din „Lettres du Centurion" (edit. Louis Conard 1933). Scrisorile acestea cuprind anii dintre 1898 și 1914, adică șaisprezece ani și ni-l arată copil, student, soldat, scriitor și apostol. Amintirile și anecdotele surorii sale Henrieta, care ni-l înfățișează în scene vii și trăite, ajută la reconstituirea unei personalități din cele mai minunate ale vremii noastre, ale cărei calități și defecte, impulsii și pasiuni, se combină într'o figură cu adevărat impresionantă prin complexitatea ei, covârșită de două calități dominante: noblețea caracterului și inalterabila probitate a sufletului.

Romancierul ziarist

Influența scrisului, impus de profesiunea de ziarist, asupra romancierului din literatura actuală, este incontestabilă. Cine are obișnuința technicii scrisului la ziar cunoaște din primele pagini ale unui roman dacă scrisul autorului a trecut prin jocul curățitor al ziaristicii. Stilul acestui gen de literați se dezbracă și se curăță de podoabă, până ce ajunge uneori fără nici un fel de strălucire, atât e de impersonal, de concis și de adequat.

Ceiace e mai rar însă este faptul ca un jurnalist de mare talent să fie și în posesiunea unui stil de adevărat scriitor.

Fenomenul acesta se realizează în personalitatea lui Léon Daudet, considerat ca un Saint-Simon al societății moderne, al cărui talent de memorialist este neîntrecut.

Scriitorul Léon Daudet a trăit în cercul tuturor celor ce au jucat un rol în politica și viața socială din ultimele timpuri. In evocarea persoanelor și personagiilor de tot felul, Léon Daudet se dovedește un scriitor fără pereche, căci știe să redea realitatea cu un colorit bogat și cu un accent de viață trăită pe care numai literații adevărați, literații de rasă și natură îl posedă.

Pătrunde, descompune, analizează omul, îi smulge sub aparența trecătoare a suprafeței esența permanentă și adevărată și ne prezintă un alt om decât cel pe care-l bănuiam.

Il simțim însă atât de adevărat în imaginea creată de Léon Daudet, încât primim porecla pe care i-o dă el și nu-l mai putem numi altfel, pentrucă simțim că în această scurtă imagine verbală e concentrată toată viața și caracteristica esențială a tipului.

„Souvenirs" (edit. Grasset) este una din cărțile cele mai atrăgătoare și mai amuzante din câte au apărut acum în urmă și una din cele mai curioase înfrățiri între darul creației literare cu culoarea, veselia, bogăția imaginilor, vioiciunea și puterea de viață proprie scriitorului, și acea măsură, preciziune și știință superioară a mânuirii frazei și a technicii verbului, a preciziunii și a conciziunii proprii bunului jurnalist.

Arta și faptul istoric

Saul Padover, un scriitor evreu de limbă engleză, a scris o carte profund dureroasă și care frânge inima tocmai prin simplicitatea povestirii. Suntem în Polonia austriacă, la începutul războiului. Eroul e un copil gingaș și mic, care nu e nefericit în viața lui de familie. Dar războiul răvășește viața și averea tuturor, și mai ales a evreilor din aceste părți. Vin trupe, pleacă, oamenii fug și se reîntorc apoi la căminul părăsit cu ce bruma le mai rămâne; suferințele de tot felul sunt nesfârșite. Vine pacea, dar pacea nu aduce nici o îndulcire a suferințelor pentru eroii povestirii, căci ea nu face decât să schimbe felul persecuției și să aducă alte noi și deznădăjduite clipe de durere. Atunci familia se hotărăște să plece. Toată inteligența, tot curajul, toată energia membrilor ei, este îndreptată spre frontieră. In fine... au ajuns pe pământul libertății și pot respira în voie, sunt în țara Canaanului, Germania, patria toleranței, a respectului uman, a îngăduinții de a trăi fiecare după crezul și naționalitatea sa...

Povestirea este foarte mișcătoare, nu se va găsi nici un cititor care să nu resimtă drama pătrunzătoare din acest roman cu o puternică rezonanță în sufletul său. Arta scriitorului este, fără îndoială, cauza zguduitoarei emoții pe care nu o putem uita după ce am închis cartea. Dar oare nu se datorează o parte din emoție și fidelității în redarea unei stări de fapt?

In pasagiul în care se vorbește despre nădejdile și iluziile, cu care prigoniții intră în țara Canaanului, Germania toleranței și patria libertății, cititorul nu se poate opri de a nu resimți un fel de ironie involuntară. Este doar aceiași Germanie care azi e țara lui Hitler, a crucii încârligate, a reînoirii întunecatelor vremuri din evul mediu... Se pune deci întrebarea: trebuie sau nu să se fie seamă în critica literară de faptul istoric?!...

Principele de Montenevoso

Dacă Mussolini este „Duce", d'Annunzio este Principe de Montenevoso, căci el este creatorul Italiei noui tot în aceiași măsură ca și renumitul Duce.

Având o violentă și neîmpăcată ură împotriva Germaniei, predică cu patimă intrarea în războiu a Italiei. Iar când războiul fu declarat se angajă în serviciul Italiei cu o putere și o ardoare care făcea pe toți să uite că poetul avea deja 50 de ani. Se trezise în el vechiul condottiere *și se realizase „aventura" pe care o urmărise în visurile sale cu aceiași patimă ca și acțiunea lumii fictive din romanele și dramele sale. S'a luptat eroic și cavalerește, pe pozițiile cele mai primejdioase, s'a luptat în tranșee, pe mare și și-a pierdut un ochiu într'o cădere cu avionul. In urma acestei aventuri a rămas câtva timp orb de tot și a scris dibuind cu ochii legați, una din capo d'operele sale „Nocturna". Apoi după ce s'a încheiat pacea, cu tratatele ei nefaste, s'a pus în fruntea unei trupe mici și a ocupat Fiume, care trebuia să fie neapărat a Italiei.*

A scos timbre cu efigia lui ca rege, rezistând eroic unui bombardament la câțiva metri. O viață deci pe care a croit-o după imaginația sa de poet, a executat-o ca pe una din minunatele sale scrieri, a trăit-o cu o fantezie, cu un curaj, cu o indiferență de opinia publică și de ridicul chiar, care a uimit o lume. Iar dacă astăzi, generațiile tinere nu-i mai admiră opera de scriitor, îl onorează ca pe un erou național și poetul, poate învins de melancolia apusului, căci este în vârstă de 70 de ani, trăește onorat, dar închis în templul său de la Gardone, ca o divinitate invizibilă, care își gustă încă din viață cultul unei nemuriri pe care o crede sigură.

„Ariel Armato!" *se intitulează epopeea pe care a scris-o pentru sărbătorirea celor 70 de ani ai poetului* Angelo Soldini *și care a fost de curând tradusă în franțuzește cu o prea frumoasă prefață de Emil Ludwig.*

Is. S.

Teatru intr'o catedrală

In catedrala Sf. Petru, Exeter, s'a jucat la începutul primăverii din anul acesta, piesa religioasă (the passion) „Good Friday", a poetului John Masefield, *care a fost consacrat* laureat național *al poeziei engleze, acum câțiva ani.*

„Good Friday" a mai fost reprezintată în catedrala de la Canterbury și urmează să fie dată și în catedrala de la Liverpool. Cu toate că s'a vorbit acum în urmă de regisorii talentați ai Germaniei și în special de Reinhardt, cunoscătorii în arta teatrală afirmă că Anglia rămâne până în prezent neîntrecută, mai ales în frumusețea aranjării ceremonialelor religioase.

In catedrala Sf. Petru, pentru reprezentarea piesei lui Mansfield, s'a ridicat o scenă în naos, în fața altarului, având ca fund orga. Luminile erau foarte scăzute înainte de reprezentație și s'au stâns de tot când a început piesa.

Ușile s'au deschis, Pilat urmat de doi soldați romani a intrat în scenă și piesa a început.

O reprezentație teatrală în biserică poate părea ciudată și chiar jignitoare pentru cel ce nu cunoaște origina religioasă a dramei și nu știe că în Anglia, de acum trei sute de ani, nu se jucau decât piese cu subiect religios și pline de emoție religioasă.

Un erudit istoric al teatrului englez, Profesorul Allardyce Nicoll, vorbind de perioada dintre 1800 și 1850, arată că părerea generală, nu mai departe decât la începutul secolului al XIX-lea, era că o piesă nu poate fi bună decât dacă e închinată lui D-zeu.

Piesa lui Masefield este considerată, în literatură, ceia ce este în muzică „Pasiunea" lui Bach. Reprezentarea a fost simplă, dar gruparea personagiilor, ordinea mișcărilor, gingășia coloritului, dovedeau o știință scenică și o stăpânire a technicii teatrale, care nu se poate ușor întâlni, chiar în cele mai desăvârșite regii teatrale.

Catedrala era plină de lume și mai ales de tineret, dar în tot timpul reprezentației a fost o liniște în care se putea auzi respirația cea mai ușoară.

Interesul profund și puternic cu care a fost urmărită piesa religioasă într'o catedrală, de către generația de după războiu, atât de hulită și de osândită, este încă o dovadă de complexitatea și infinita varietate psihică a omenirii într'un moment dat.

Bine înțeles nu trebuie să uităm că aceasta se petrece în Anglia, țara în care trecutul se împletește atât de strâns în clipele prezentului.

Mărunte

A apărut:

„Calculator de dobânzi" de M. Drimer, contabil autorizat de d. prof. Trancu-Iași.

Se găsește de vânzare la toate librăriile din țară, precum și la autor, în București, str. Mitropolitul Daniil No. 5.

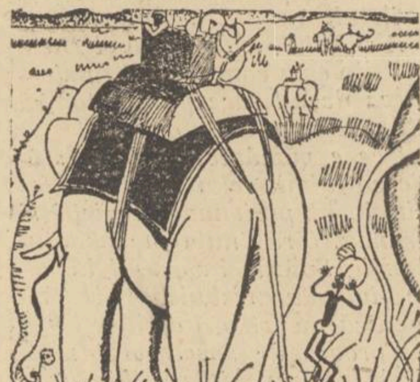
Cu prețul de lei 140.

Cel mai mare succes
al teatrului românesc
TITANIC VALS
Comedie în 3 acte de Tudor Mușatescu, a apărut într'un elegant volum cu fotografiile tuturor interpreților și a diverselor scene din piesă. — Editura „Adevĕrul".

Locul unde nu s'a întâmplat nimic
Roman
de MIHAIL SADOVEANU
Editura „Adeverul" Lei 66

A APĂRUT
Regine Incoronate
POVESTIRE DIN TRECUT
de
MARIA
Regina Romåniei
2 vol. compacte a 80 lei volumul

LA VÂNĂTOAREA DE TIGRI

— Imposibil să începem, camionul care aduce tigrul e în pană !

SVASTICA...

...Sentimentală

EXPLICAȚII

— Cine-i tipul acela care se uită atât de crunt?

— O, nu mă mai întreba. Am să am destulă bătae de cap să-i explic cine ești d-ta...

Adevĕrul Literar și Artistic

ANUL XII — SERIA II-A NR. 658
DUMINICA 16 IULIE 1933

DATORI { AL. V. BELDIMAN 1888—1897 / CONST MILLE 1897—1920 — FONDAT IN 1893

5 LEI EXEMPLARUL IN ȚARA
10 LEI EXEMPL. IN STRĂINATATE

De vorbă cu Mihail Sadoveanu despre Masonerie și despre ultimul său roman

. . . .

— Așa zisul „secret" al masoneriei n'are legătură cu sensul vulgar al cuvântului. O asociație de oameni de bine n'are nimic de ascuns, și nici nu ascunde, dovadă că numărul celor care urmează această rânduială sau a vrut s'o cunoască fără a o urma, este impunător.

Secretul ei stă în „esoterism".

Esoterismul e o doctrină tainică, în înțelesul tainelor religioase; o doctrină superioară tuturor dogmelor și tuturor formelor, capabilă, prin unitatea și generalitatea ei, să concilieze aspectele multiple ale adevărului. E o taină, pentrucă nu se învață direct, cu mijlocul operațiilor mintale obișnuite; este cunoștința adevărului printr'o pătrundere personală, meditând asupra simbolurilor; ea te duce la sensul profund al lucrurilor, acel care scapă comprehensiunii superficiale.

Mihail Sadoveanu

. . . .

— Când mi-a sosit timpul, adică atunci când am avut nevoia să găsesc o mângâiere sau un scop vieții, m'am prezintat și eu în fața acestei discipline, în care trebue să fii propriul tău călăuz și învățător.

Generația mea a crescut în școala materialismului. Când am simțit pustiul acestei doctrine, am cercat să mă orientez către altceva. In masonerie mi-am întors sufletul către spiritualitate și Dumnezeu.

Cicerone a avut dreptate când spunea despre inițiații de demult: „Intre alte multe invenții minunate, divine și utile neamului omenesc, Atena a produs mai ales una superioară tuturor, anume misterele, care au pus umanitatea și urbanitatea moravurilor în locul unei vieți de ferocitate și sălbătăcie. Cu drept cuvânt sînt caracterizate prin cuvântul „inițiere", căci, într'adevăr, prin ele am învățat cele dintâi principii de viață și prin ele găsim nu numai o mângâiere în această viață, ci și o îndulcire a morții prin nădejdea într'o soartă mai bună".

Instituția Masoneriei moderne urmează a fi acest instrument civilizator, care se bizuie pe omul social și pe tendința lui de îmbunătățire.

Din punct de vedere practic, cea dintâi mare binefacere pe care o acordă umanității această instituție este emanciparea inteligenței. Creind judecăți independente și valori morale, ea dă grupelor umane tocmai ceiace, obișnuit, le lipsește. Masoneria onorează munca, disciplina, legalitatea, științele și artele; dă familiei și Patriei un caracter sacru; respinge mijloacele violente de schimbare socială; caută progresul nu în formule și etichete, ci în ameliorarea omului.

Masoneria e contra religiei?

— Ași putea spune: „dimpotrivă". Eu în masonerie am cunoscut pe Dumnezeu. Negreșit, nu Dumnezeul antropomorf al mulțimilor ignorante, nici cel exclusivist al profesioniștilor; ci Dumnezeul tuturor celor care cred în el, Dumnezeu asupra căruia toți oamenii cultivați, de toate rasele și religiile, sînt de acord.

Atunci e contra ortodoxiei?

— Nici asta. Invățământul meu esoteric mă duce la înțelegerea divinității, lăsându-mi liberă forma de exprimare. Mai mult: îmi cere să rămân în tradiția neamului meu. Practica mea personală este deci ortodoxia. Dar același învățământ îmi dictează să respect oricare altă religie a semenilor mei. Comandamentul acesta se numește „toleranță".

Ce e cu internaționalismul?

— Răspunsul se găsește mai sus. Instituția propagă iubirea de oameni, înțelegerea și prietinia între toate popoarele. Dar fiecare popor trebuind să contribuie cu specificul său, cu însușirile sale caracteristice, la opera colectivă, datoria fiecărei grupe masonice e să lucreze în acest sens în mijlocul neamului ei. Naționalismul acesta de faptă pozitivă are desigur altă valoare decât cel verbal și stă la antipodul exclusivismului și urei de rasă.

La aceasta se adaogă respectul formei de stat existente și lealitatea desăvârșită față de Suveran, care simbolizează Statul.

Cred că am răspuns la tot ce se poate răspunde; și se poate răspunde, în lumina acestor considerații, la orice fel de întrebare cu caracter exterior și practic. Nu se poate răspunde la întrebările cu caracter personal și inițiatic. Cum înțeleg eu Dumnezeirea și nemurirea sufletului, problemele vieții și morții, destinul meu, scopul vieții, nobleța progresivă a speciei, toate acestea alcătuiesc acel domeniu al esoterismului în care fiecare individ, cu sufletul și conștiința sa, alcătuiește o lume a parte și o problemă.

In lumina unor asemenea preocupări intime, care sînt aproape intransmisibile, am scris ultima mea carte menită să apară la toamnă.

E un roman, cu titlul: *Creanga de aur*.

Din poezia africană

Camarazii cei noi

După Countee Cullen

Sus soarele trece cu pasul zorit
Prin blănuri de nori argintii;
Jos sburdă în hohot de râs nesfârșit
Un negru și-un alb: doi copii.

Prin storuri, bătrânii se uită uimiți,
Fac cruce și tainic șoptesc;
Și fierb de mânie și sunt răzvrătiți
Că plozii cei doi se'ndrăgesc.

Dar micii ștrengari tot mai strașnic se strâng
In ciuda cumplitei urgii;
Și'n ochii lor limpezi văpăi se răsfrâng
Din soarele caldei frății.

AD. BYCK

Cronica mizantropului

La băi

Abia sosiți în localitatea în care vor petrece o lună de vară, nu atât pentru ca să facă băi de mare cât ca să poată trimite cunoscuților „salutări", Titi și Toto încep să colinde în vederea găsirii unei locuințe. La prima „vilă" ce le iese în cale, un bilet în fereastră arată că sunt camere de închiriat.

— Ce este de închiriat aici? — întreabă Titi pe o doamnă corpolentă strânsă într'o pijama multicoloră.

— Nu e nimic de închiriat — zice doamna, — e toate ocupate!

— Ce-aveți de închiriat? — întreabă Toto, la o altă „vilă", pe un domn în halat de bae vișiniu.

— S'a închiriat tot—zice domnul placid.

Titi și Toto au umblat astfel din vilă în vilă și pretutindeni unde era bilet de închiriat toate camerele erau ocupate.

— Bine, zice Titi, indignat, de ce puneți bilet de închiriat dacă n'aveți nimic liber?

— Să vedeți, le explică un proprietar amabil, am apucat de am pus când erau goale.

— Dar acum că le-ați închiriat, de ce nu scoateți viletul?

— Păi, într'o lună o să le avem iarăși goale și așa că e bine să fie biletul acolo.

Ca să poată găsi locuință, Titi și Toto s'au dus la o vilă unde nu era în geam bilet de închiriat și acolo... totul se afla liber.

*

In localitățile acestea din Sciția mică, așezate pe urmele a vechi colonii grecești, impuritatea rasei se vădește în stilul comercial. Tocmeala are aci ceva ilogic, iritant. Negustorul nu vrea să vândă ci să vorbească, să desvolte dialectica tocmelii până în ultimele consecințe.

Iată cum au decurs tratativele pentru cumpărarea unei pălării de pae.

— Cât costă pălăria asta de paie?

— Dumneata cât zici?

— Eu nu zic nimic. Te întreb pe dumneata ce preț are.

— Cât îmi dai, atâta iau.

— Ce vorbă e asta? E datoria dumitale să-mi spui cât costă și eu să văd dacă-mi convine sau nu.

— Nu. Eu vreau să te las pe dumneata, care arăți om subțire, să prețuești marfa după valoarea ei.

— Uite ce, zic eu supărat, eu sunt obișnuit să mi se spună prețul de către negustor, să nu evaluez singur articolele din prăvălie.

Văzând că dau să plec, negustorul se repede:

— Stați să vedeți marfa, să discutăm.

— Ce să discutăm? Cât costă pălăria asta și pace?

— Dumneata vorbești de pălăria asta ca de o căciulă oarecare. E tot ce avem mai fin de la Paris.

— Cât? — strig eu turbat.

— 1000 de lei.

— Ce face? — și vreau să ies.

— Dar dumneavoastră cât ați dat?

— Dacă îmi ceri atât, nu mai dau nimic. 400 de lei!

— S'o purtați sănătos! Poftiți s'o luați!

Negustorul îmi împachetează pălăria. Eu, oarecum nedumerit, spun încă odată prețul, ca pentru mine: 400 de lei!

—E nouă sute de lei, — rectifică inamicul meu. O astfel de pălărie n'o luați fără 1200 de lei.

Plec din nou, iritat, dar negustorul mă ia de braț și mă trage înăuntru.

—Cât ați dat dumneavoastră?

— Am dat odată și am terminat, 400 de lei.

—Poftim de-o luați cu 500 de lei.

Ca să scap odată de acest caraghios viclean, mă întorc.

Când să plătesc, negustorul zice:

—Scuzați. E 1200 de lei.

— Se vede că ești nebun, — strig eu la el și mă năpustesc pe ușă afară.

Dar negustorul aleargă iarăși după mine și țipă de la distanță:

— Cât ați dat dumneavoastră?

Eu întețesc pașii și alerg ca să nu devin criminal.

ARISTARC

Congresul dela Londra.

NADEJE STIRBEY

Și totuși...

Zăpada'n jurul casei e'naltă ca un zid;
In ea se stâng deavalma pași, sunete, ecouri,
Și'n noaptea liniștită, prin crăpături de nouri,
Ies stelele cu albe priviri de-argint fluid.

In preajma mea odaia e calmă, dulce, scundă,
Cu flori de primăvară în glastre, prin unghere;
Afară Viața'n tropot se sbate cu putere,
Dar larma ei aicea n'ajunge să pătrundă.

Aici tăcerea cântă un molcom cântec blând;
Afară soarta lumii se leagă, se desleagă,
Se nasc și mor atâtea iubiri în lumea 'ntreagă,
Și dragostea și ura se'nlocuesc pe rând,

Și totuș și la mine neliniștea lor vană
Pătrunde și m'apasă c'un lung fior amar
Orice zăvor aș pune la ușă e'n zadar...
Căci fiecare suflet își are-ascunsa rană.

Din germană de AL. A. PHILIPPIDE

Carte și cultură

O conferință

de T. Arghezi

„Cine adună învățătură, amărăciune adună". Vorba e a cărturarului Miron Costin. Pe vremea lui cartea era numai învățătură și după o altă vorbă, latinească, era și artă. Cartea nu a devenit un divertisment, care poate să fie lipsit și de artă și de învățătură, decât mai târziu. Costin nu cunoștea cartea cu care pleci la drum în geamantan, lectura zisă ușoară, potrivită cu călătoria și fără bătaie de cap. Costin cerea cărților puține, din timpuri, ceeace mai cere astăzi numai o elită dela carte. Ii ceri cărții amărăciune și atunci când nu ceri știință dela ea, căci amărăciunea vine orișicum și amărăciunea cărții este, dintre amărăciuni, cea mai dulce.

Amărăciunea și a învățăturii și a cărții vine de acolo că niciuna din ele nu desleagă panglicile cu căpătâiele în lumină și cu nodul lor strâns în întuneric. Erau pe vremea lui Costin destui oameni fericiți, mult mai numeroși decât în zilele noastre, cărora nici cartea nici învățătura nu le aduceau amărăciune, sau pentrucă nu știau să citească sau pentrucă gândirea nu trecea dincolo de tâlcuirea oficială a cărților, în mare parte sfinte. După vorba lui, pe care a lăsat-o scrisă frumos, Miron Costin se vădește a fi aparținut mai puțin epocii lui și mai mult epocilor mai apropiate de noi, înrudit cu o sensibilitate de mare cultură și de mare delicatețâ, — izvoarele, dacă putem utiliza un cuvânt antipatic însă clasificator, ale stilului de cugetare modern.

Esențialmente, cartea n'a făcut progrese mari, dela Miron Costin încoace dar nici dela data când o carte era un manuscris, reprodus în câteva exemplare copiate cu pana infidelă sau talentată a unui scrib. Unele învățături și cele mai multe și-au întins câmpul de cercetare, și-au precizat limitele și scopul, altele sunt noi și cu totul necunoscute timpului în care învățătura dădea numai amărăciune. Dar și Ferdinand Brunetière, catolicul și contimporan cu noi, până mai deunăzi, are o vorbă semnificativă: „Pe măsură cu știința noastră sporește ignoranța noastră". Tecnicește și din punctul de vedere artistic, cartea, după născocirea literilor mișcătoare și utilizând materialele fine ale tiparului și legătorului, a atins o desvoltare nebănuită de copistul, aplecat cu pana lui crestată și înmuiată în apă de funingine, pe o bucată de pergament. Gutenberg a dat putința reproducerii în zeci, în sute, în mii și zeci de mii de exemplare fără greș, a unui text; ceeace face că astăzi bijuteria cărții, se răspândește pretutindeni. Carte lângă carte, în rafturi și vrafurile de rafturi constituiesc în casă o comoară și o frumusețe.

Cartea de azi pune în acțiune o cantitate nouă de forțe și ține în activitate milioane de oameni instruiți în gradul tecnicității lor. Singură transformarea unui manuscris și întocmirea unei cărți dau naștere unei serii de industrii, pe care cititorul plătind 3 lei o gazetă, e departe să și le reprezinte: metalurgie, fabrici de mașini, de hîrtie, de cerneală, turnătorii de plumb, fotogravură — și unei munci intelectuale și artistice de redactare. Dar cartea și ziarul sunt numai mijloacele de transport ale ideilor și metodelor de lucru variate, dela autor la cititor, din laborator la școală, din școală în lumea toată — și în acelaș timp mijloacele de conservare, din generație în generație ale noțiunilor, experimentelor și sugestiilor din ce în ce mai amplificate.

La vechile industrii și munci, perfecționate prin mașinismul care face obiectul vast al mecanicii, s'au adăogat științele recente și aplicările lor practice, fără care știința pură e o curiozitate de bibliotecă și muzeu. Dar și bactereologia și electricitatea și chirurgia și materiile colorante și parfumele sintetice și motorul, lansat pe pământ și în văzduh, și radiofonia, care ne permite să vorbim cu sute de mii de oameni, pe întinderi de milioane de km. pătrați de continent — n'au clătinat simțitor amărăciunea lui Miron Costin... Lumea viețuiește mai confortabil, sănătatea e relativ mai asigurată. In tratamentul medical a intrat asepsia, care garantează până la un punct operația unui bolnav și nașterea unui prunc: ca să fie satisfăcută sugestia de higienă; căci în natura incultă, atât la om cât și la dobitoace, evenimentul se petrece fără agenți antiseptici. Invățătura și cartea — cultura — au folosit practic ca să se poată hrăni și civiliza un mare număr de oameni și ca să se nască și să dureze mulți. In schimb, tuberculoza și bolile de nutriție care ucid zilnic omenirea sunt maladii de civilizație și războiul cel mai mare din toată istoria a fost un produs de civilizație. Cartea, pe care o iubim, a înlesnit circulația ideilor și difuzarea lor din câteva minți critice și științifice în milioane de capete, mai bune sau mai puțin bune pentru germinare. Democratizarea Statelor, care-i un ideal de cultură, a grămădit populațiile în centre, le-a depărtat de pământ, le-a massat în uzină, a provocat un proletariat și acesta făcându-și o doctrină a dat asalt cetății, a cucerit-o și în locul unei sărăcii, mângâiată cu văzduh și cu cântec de fluier, a pus o mizerie hibridă de trotuar asfaltat, alintată cu drepturi teoretice și cu principii.

Făcând cinstita socoteală a vremurilor de sute de veacuri fără carte și a unei epoci scurte de cultură, amărăciunea lui Miron Costin sporește amărăciunea sufletului primind un exponent din partea trupului pe care îl târăște...

Nu trebuie să cerem vieții mai mult decât poate să dea, cum se bizuie oamenii rău orientați, însă nici cărții. In trecut, clasele conducătoare credeau că o formulă de fericire obștească o dă ignoranța: fără să primim formula pe de-a'ntregul nu putem nici tăgădui complectamente ceeace această formulă pretinde că ar conține. Concepția ignoranței sistematice a dus la analfabetism: nu acest rezultat ar fi consecința normală a concepției. Dacă ar fi posibilă limitarea cunoștințelor, omul ideal ar fi omul mulțumit, ar fi omul Regelui Henri IV de Bourbon; omul care ar putea să mănânce ciorbă de găină odată pe săptămână, Duminica. Se înțelege că un cetățean care mănâncă Duminica pui, poate în toate zilele săptămânii să mănânce bine. Acest fericit om cumsecade nu este obligat să fie retor — legile pot să fie făcute și fără luminatul lui concurs și Regatul nu se va simți mai rău; este de ajuns să știe să facă o socoteală, ca să nu fie înșelat la grăunțe și să știe citi un almanach și chiar, dacă preferați, un ziar. Dela Henri de Bourbon, care s'a suit pe tronul francez în 1589, sunt până azi exact 344 de ani... In aceste patru veacuri, nici neînsemnatul ideal al Regelui, o ciorbă de găină duminicală, nu a putut să fie atins — și în patru veacuri nu se poate spune că lumea a stat pe loc și că n'a realizat progrese culturale imense.

Astăzi, cerem cărții fericirea

pe care nu i-a putut-o procura omului ignoranța. Fericirea, pe un plan situat mai sus decât satisfacția instinctului de dominație și vanitate personală, este de ceasul amărăciunii lui Miron Costin, însă această amărăciune este salutară. Pe celălalt plan, pe planul de jos, cartea, școala, a dat într'o epocă de împingere forțată către universități, rezultatul cunoscut sub denumirea de proletariat intelectual. Cartea românească are aci o imputare de făcut absolvenților, diplomaților și intelectualilor ieșiți din școli: că nu citesc, că nu le place, cum probabil nu le-a plăcut nici în școală, parcursă în vederea unei căpătuiri departe de brazdă și de sănătatea pământului.

Ce este cartea? Definiția ei greșește dacă spune numai ce a spus săteanul jinduit după ea, că: „Ai carte, ai parte". Nu. Cartea nu trebuie să implice parte, neapărat. Parte, da, atunci când cartea e clădită pe individualitate, dar parte pentru carte și carte pentru parte, acest negoț nu slujește nici omul nici cartea.

In aproape o sută de ani de școală independentă românească și în ultimii 50 de ani de carte sistematizată, pedagogii noștri au administrat toate științele și disciplinele, inspirați aproape exclusiv dela dictonul carte cu parte. Credem că în interesul și al copilului cultivabil și al cărții, începe să vie ceasul unei despărțiri: cartea și profesiunea. Că o mare parte de profesiuni sunt cărturărești, este înțeles dela sine, dar raportate la populație, la națiune, ele reprezintă o fracțiune utilă, indispensabilă însă neglijabilă. Temelia țării este omul care rareori va fi medic, advocat, profesor, inginer, arhitect, artist plastic sau romancier; dar care se dorește funcționar, măcar servitor de birou. Majoritatea oamenilor care slugăresc în București la autorități, și-au lăsat vetrele, câmpul și grădinile: între ei și carte nu e nicio coincidență: cu atât mai rău. Dar dascălului îi rămâne în școala primară și în liceu și chiar în universitate, un curs introductiv încă nefăcut și care va trebui făcut. Dascălul va trebui să lămurească pe elevul lui că școala nu-i dă niciun drept, pe care nu va putea să și-l instituie singur prin valoare personală. Certificatul, diploma și chiar licența vor putea face un bun cetățean viitor, informat și nesurprins de conținutul unui text, dar nu vor echivala decât prin coincidențe cu dreptul la existență. Invățătura, care lui Miron Costin îi aducea amărăciune, e pentru sufletescul omului și mai puțin pentru asigurarea unui salariu.

Cu stricta limitare a individului la valoarea personală, se poate întreprinde un gen de școală practică, paralelă cu o profesiune manuală, agricultură, grădinărie, mecanică, toate meseriile. Ucenicul ar căpăta noțiunile științifice, bine stăpânite, în concordanță cu meșteșugul lui, și pe deasupra noțiunile artistice generale, plus o limbă, două străine. Când acest învățăcel va obține odată cu cărțulia de meșter o diplomă de școală bună, el va fi și un bun meșteșugar și un cetățean demn și un intelectual, de care cărțile au nevoie, ca să fie citite. Mai trebuie să recunoaștem că școlii secundare îi lipsesc câteva cursuri, care odată cu un număr de bacalaureați, de pildă, să poată da și un număr egal, de pildă, de conducători de automobile, cunoscători profunzi ai mecanicei speciale; de buni agenți sanitari, de ajutori de medici, de ingineri, de arhitecți, de chimiști — situații ocupate actualmente de analfabeți și de slugi. I-ar sta rău unui intelectual să fie tipograf, legător de cărți, librar, electrician, instalator?.. Zeci de mii de situații independente și lucrative așteaptă pe un tineret, amăgit de funcția la Stat și fermecat de perspectiva salariului fix și a impersonalității.

Cartea de literatură are un rost înțeles de foarte puțini. Cititorii noștri și ai crizei de carte, cum se chiamă indiferența intelectualizării pentru bibliotecă, sunt absenți din librăria noastră. Funcționarii nu dau cititori: grosul cititorilor noștri se recrutează din meseriile libere și din personalul comercial, viu și luptător în profesiune.

Ce este cartea? O trebuință de singurătate a omului nelinistit și curios, însușirile insului militant. Inainte de-a deveni o filosofică amărăciune, cartea e o făgăduință, o bucurie, o călătorie prin suflete, gânduri și frumuseți...

T. ARGHEZI

Actualități științifice

Putem repune inima in mișcare?

Un medic american Dr. Albert Hyman, a descoperit o metodă ingenioasă pentru a repune inima în mișcare, în cazul unei opriri momentane, datorite de exemplu efectului unui anestezic.

Ziarul „The Lancet" dă o descriere sumară a aparatului folosit în acest scop și expune principiile, care au călăuzit pe Dr. Hyman în lucrările sale.

Până în prezent niciunul din procedeele destinate să facă să bată inima, după o oprire momentană, n'a fost încununat de un succes deplin. Numai din când în când masajul inimii și injectarea unor anumite medicamente aveau un oarecare efect trecător.

Dr. Hyman a socotit că succesul acestor injecții depinde mai puțin de lichidele injectate decât de înțepătura acului.

A dedus de aci că un ac, străbătut de un curent electric la o anumită tensiune, ar putea produce o serie de stimulări, imitând impulsurile naturale ale sistemului nervos, care guvernează activitatea normală a inimii.

Incercările precedente de a stimula inima, cu ajutorul unui curent electric, n'au dat rezultate, întrucât nu se apropiau îndeajuns de procesul fiziologic normal. Noul aparat nu cântărește decât 8 kg. și poate fi transportat cu ușurință în cazuri urgente.

Metoda este următoarea: un ac special este implântat prin piept în mușchiul inimii. Aparatul electric efectuiază apoi o descărcare ritmică de impulsiuni, în acelaș ritm, la aceleași intervale, de aceeaș calitate și acelaș potențial electric, ca și mișcările ce le furnizează în mod normal mușchii inimii.

Un anumit număr de bolnavi au fost tratați cu succes, grație noului aparat. Tratamentul n'are nici un efect vătămător, chiar dacă e aplicat persoanelor a căror inimă pulsează regulat. Deaceea se crede că procedeul poate servi și la vindecarea unor neregularități ale cordului, provocate de anumite maladii.

Filmul sonor cu raze X

De multă vreme radiologii se străduesc să realizeze, cu ajutorul razelor X, filme cinematografice, care să înfățișeze mișcările organelor interne, ca bătăile inimii, jocul plămânilor în cursul inspirației și expirației, acel al articulațiilor osoase și mușchilor etc.

Primul film, care indica bătăile inimii, datează încă din 1909. El cuprindea în totul 24 de imagini și proiecția lui dura 4 secunde. In 1914 s'a realizat un film lung de 6 m., care se desfășura cu o viteză de 10—16 imagini pe secundă.

Principala dificultate în realizarea acestor filme provenia din faptul că razele X nu puteau fi concentrate prin lentile, ca razele luminoase. De aceea, clișeele trebuiau reduse la formatul standard pentru proiecție. Astăzi această dificultate a fost ocolită, prin folosirea unui ecran fosforescent, pe care se formează imaginea prin raze X, întocmai ca în radioscopie. Imaginea astfel obținută, este apoi cinematografiată. Cum însă ecranele fosforescente au o mare inerție și la mișcări rapide dau imagini cam neclare, se folosesc în radiocinematografie ecrane speciale, care emit raze infraroșii, invizibile pentru ochiul nostru, dar impresionând anumite emulsiuni speciale. Aceste emulsiuni, fiind sensibile numai la acest fel de radiațiuni, nu e nevoie să facem întuneric în sală, ceace ușurează operațiile.

Astăzi se pot lua oricâte imagini pe secundă, pentru a obține un „ralenti". In cazul de față, ne mulțumim cu 12 imagini, pe secundă, pe care le dublăm în copie, pentru a avea cele 24 imagini necesare în aparatele obișnuite de proecție.

Pentru a realiza însă un film sonor, mai avem nevoie să înregistrăm și să sinconizăm sgomotele, bătăile inimii, suflul plămânilor, vocea (în cazul mișcărilor laringelui) etc. Principala dificultate consta în faptul că anumite sgomote sunt foarte slabe, mai slabe decât „paraziții", emiși de aparatele înregistratoare. Eliminând acești paraziți, fie la sursă, prin dispozitive speciale antiparazite, fie la aparatul de înregistrare, se poate sincroniza filmul de imagini și banda sonoră.

Razele infraroșii în fotografie

Se știe că până la o temperatură de 500 de grade, obiectele nu emit raze vizibile. iDncolo de această limită, ele își schimbă culoarea, pe măsură ce crește temperatura, după o ordine bine determinată. In chipul acesta, din cunoașterea culorii obiectului putem deduce gradul lui de temperatură. Fenomenul servește ca un indiciu prețios în astronomie.

Dar lumina infra-roșie este iradiată, chiar și la o temeperatură mai mică decât 500 grade, așa că putem fotografia o bară de fier, încălzită la 250 grade, la propriile ei raze. Obținem astfel o imagine luminoasă, deși baza e pentru noi invizibilă.

Grație acestui fenomen, putem descoperi și studia astre foarte vechi, care nu mai degajează decât raze roșii și infra roșii și a căror existență nici n'o bănuiam.

O altă aplicație a razelor infraroșii se bazează pe transparența lor specifică. Ceața și praful alcătuesc un obstacol mai mare pentru lumina obișnuită de cât pentru razele infraroșii, întrucât acestea din urmă au o lungime de undă mai mare și ca atare, sunt mai apte să contturneez obstacolele pomenite.

Deaceea se poate fotografia foarte bine pe vreme de ceață, folosind un filtru, care nu lasă să treacă decât razele infraroșii, îndreptate spre placă. Firește, aceste raze nu pot străbate o ceață mai deasă, nici prin corpul omenesc, ca razele X.

In schimb, razele infraroșii ne permit să fotografiăm într'un mediu complect obscur, din care s'au eliminat, printr'un filtru special, toate celelalte raze. Intr'o asemenea fotografie, frunzele verzi ale pomilor apar ca niște pete foarte luminoase, întrucât clorofila respinge puternic razele infraroșii. Albastrul cerului capătă, dimpotrivă, o culoare închisă, întunecoasă. Omul fotografiat la aceste raze, are aspectul unei fantome, cu pielea și părul extrem de luminate și luminile ochilor extraordinar de dilatate.

De câtva timp acest procedeu este utilizat cu succes și în poliție, pentru recunoașterea unor falșificări de documente.

Pâne din bumbac

Un savant german, Gaspard Schmidt, a arătat că din reziduurile grăunțelor de bumbac folosite în fabricația uleiurilor, se poate extrage un produs alimentar bogat în materii nutritive.

Aceste reziduuri cuprind în abundență materii albuminoide, fosfați și săruri minerale. Deasemenea ele sunt foarte bogate în vitamine.

Turtițele de bumbac din care s'a extras uleiul, sunt măcinate și pulverizate, furnisând astfel o făină care poate intra în compoziția unui mare număr de preparate culinare.

In Egipt, patria bumbacului, această „făină" este fabricată acum în cantități importante și exportată în toată lumea.

I. S.

Am aceiași greutate ca Ibrăileanu!

— Maestre, nici la Balcic nu fac capo d'opere.

— Dragul meu, nu e locul, ci dobitocul.

Cu 20 Lei
cea mai deplină desfătare sufletească
Citiți romanul
„Pui de Lup"
de JAK LONDON
De vânzare la toate librăriile din țară

RAFFAELE CALZINI

Frățiorul

— Și tu ce faci aici?

— Eu o aștept pe sora mea care e sus, la croitoreasă.

— Pentru ce?

— Ca să-și probeze rochiile. Sora mea e foarte elegantă; rochiile și pantofii sunt toată pasiunea ei.

Are atâtea, că trebuie să le țină ascunse.

— Mama mea e cu mult mai elegantă decât sora ta. Dacă ai vedea-o într'o Duminică, atunci când închide prăvălia și se duce la teatru, îmbrăcată în roșu, toată aur și briliante, ai înțelege că e o mare diferență.

— Nu, nu, tu nu înțelegi nimic și crezi că dacă se îmbracă în roșu este elegantă. Sora mea nu se îmbracă în roșu și totuși toți o urmăresc și îi spun că este elegantă, pricepi? Chiar și ofițerii și chiar și unii domni bătrâni plictisitori pe care ea îi numește „parlamentari". Tu știi cine sunt parlamentarii? O cunoști tu pe sora mea?

— Da. Mie nu-mi place căci e prea grasă; se vede după picioare, când merge, că e grasă.

— Ce prost! Iși arată picioarele căci așa este moda: tu nu prea te uiți la femei.

— Asta o spui tu.

— Eu am șase ani. La anu mă duc la școală; sora mea n'a vrut să mă duc anul acesta la școală, căci zice că eu sunt „cavalerul" ei. La anu are să fie măritată și n'o să mai aibă nevoie de mine.

— De ce n'o să mai aibă nevoie de tine?

— Pentrucă fetele măritate n'au nevoie de „cavaleri" ca să iasă.

N'au frică să iasă singure.

— Ce prostie! Sora ta, așa mare și lată, se teme să plece la plimbare singură?

— Ea nu: dar cei de-acasă nu vor.

— Din cauza asta te ia mereu cu ea?

— Da, din cauza asta.

— Și ea, unde merge?

— Ba la croitoreasă, ba la modistă, ba la lingereasă; eu o aștept mereu jos, sau mă duc la cinematograf și apoi mă întorc s'o iau, căci mereu ne întoarcem împreună.

— Vă întoarceți: unde?

— Acasă. Dorința ei este să se facă artistă; din cauza aceasta trebuie să se'nvârtească toată ziua. Este secretul nostru. Nimeni nu trebuie să-l știe. Imi place să am secrete cu cineva. Este o onoare. Tu ai secrete?

— Eu nu: nu am. Nu mi le încredințează nimeni.

— Ești încă prea mic. Nu e ușor să păstrezi secrete. Toți te întreabă tocmai ceeace știi și nu trebuie să răspunzi, sau trebuie să răspunzi cu totul un alt lucru. Din principiu e o crimă, căci ai vrea să spui tuturora propriul tău secret; dar dacă îl spui, nu ești un „om". Oamenii nu-și spun niciodată secretele. Din cauza aceasta mă iubește sora mea.

— Cum o chiamă?

— Nini. De multe ori, la masă, papa și mama mă privesc țintă, țintă, și mă întreabă: „Unde ai fost tu cu Nini?" și Nini, care în timpul acesta pune supa în farfurie sau aprinde lampa, îmi spune: „Lele, spune-i mamei, am fost la grădină" sau „la bibliotecă", „la o prietenă". Numai că a început și apoi restul îl inventez eu.

— Il inventezi?

— Da, eu știu să inventez. Născocesc „poveștile" încă atunci când mă duc la culcare. Eu aș putea să-ți spun unele „povești" ce nu se mai sfârșesc, din acelea ce se joacă la cinematograf.

— Azi nu te-ai dus la cinematograf?

— Azi e târziu. Nini va fi aci peste câteva clipe. O aștept de o oră. Când întârzie, vine încălzită toată de fugă; mă umple de sărutări îmi dă atâtea sărutări ce au un parfum frumos de flori și aproape întotdeauna îmi aduce câte ceva.

— Unde e dusă?

— In casa de-acolo.

Era o casă înaltă, cu cinci etaje, cu o poartă ce dădea într'o curte foarte mare, în care se vedeau mergând și venind, oameni ce împingeau cărucioare încărcate cu baloturi de mătase. Ferestre și iar ferestre se vedeau la fiecare din cele cinci etaje; una deschisă, alta închisă, una pe jumătate închisă, una cu flori în fața pervazului, una cu ghivece, alta cu rufărie fâlfâindă. Toate asemănătoare și totuși nu erau două la fel, căci fiecare lăsa să se strecoare misteriosul lor interior care merita să fie caracterizat.

Era o uriașă casă modernă, tragică și înspăimântătoare în propria ei cubatură regulată, în gălbeneala searbădă și goală a pereților ce închideau cu brutalitate orice răsuflare, orice mișcare, orice pâlpâială de viață. La parterre: un florar, un vânzător de hârtie, un frizer.

— Tu știi unde e dusă?

El stătu puțin în incurcătură:

— Sigur că da. La primul etaj unde sunt zugrăvite peisaje pe transparente. Este o sală cu atâția servitori frumos îmbrăcați!

— Ai fost acolo?

— Nu am fost; dar e ca și cum aș fi fost. Știu.

Cellalt îl privea, uimit, cu ochișorii urduroși și împăienjeniți, admirându-l; îi părea un om serios, un om întreg, capabil să ție un „secret". Căci toată viața stă în a ști să ții un secret față de lume, față chiar de tine însuți: să te svârcolești, să te sbați, să țipi; fără să se descopere secretul.

— Vezi, acolo sus sunt probabil domni care dansează, care mănâncă care pot să ia masa la ora când vor și cât vor. Din cauza aceasta e Nini mulțumită. Se poartă cu ea ca și cum ar fi o contesă. Tu știi ce sunt contesele?

— Nu, eu nu cunosc contese. Nu le-am văzut niciodată. Trebue să mă duc acasă.

— Câte lucruri trebue să înveți!

— Eu nu știu.

— Tu nu știi nimic. Ești atât de mic, ești încă un copil.

— Trebuie să mă duc acasă; cât e ceasul?

— Stai că-ți spun, să întreb pe cineva.

Se apropia de un domn care tocmai se urca în automobil; acesta era atât de grăbit că nu-i răspunse, iar o doamnă, plină de brățări și pe jumătate desbrăcată, nu-i răspunse crezând că îi ceruse de pomană. Atunci „inventă" și cât e ceasul:

— Cinci și jumătate.

Și cel mai mic plecă, aproape fără să salute. Intr'o clipă dispăru.

Furtunosul „du-te vino" al străzii în care se 'nvârteau căruțele și lumea ce mergea în sus și'n jos, fără să se privească, fără să se salute, fără să se lovească, înghiți acea mică ființă cu părul blond, cu ghetele rupte, îmbrăcat cu un costum marinar „bleu" decolorat și mototolit.

El avu, pentru prima oară, și fără să-și poată explica dece, o senzație temătoare de singurătate; lașitatea propriei sale neputinți se mări prin efortul ce-l făcuse ca să pară în fața altuia atât de mare, atât de „bărbat". Incepând să se'nsereze, avea o vie dorință să strige după ajutor, să alerge, să fie luat de mână de o fată frumoasă ca Nini și să se întoarcă acasă, ținându-se de fusta ei de mătase. Lumea, distrată și grosolană ce îl izbea și-l mângâia fără să-și întoarcă fața înapoi, îl înspăimânta; cu căderea serii, viața se accelerase și se întristase.

Tramvaiele treceau în grabă, bătând din clopot; în prăvălii străluceau luminile.

Trebuia să fie târziu.

De obiceiu, când se aprindeau lămpile, el și cu Nini erau întotdeauna acasă; profesorul se întorcea de la școală, aprindea lumina și corija temele. — „Ce-o fi făcând Nini că întârzie atâta? Să se fi 'ntâlnit cu ceva „parlamentari"? Ea spune mereu că „parlamentarii" o fac să piardă o „groază de vreme".

Apoi se gândi să privească, rând pe rând, la toate vitrinele prăvăliilor: a papetarului, a florarului, a frizerului. Era cât se poate de nostim: domni, cu fețe albe de săpun și cu căpățâni pleșuve, se lăsau apucați de nas sau de urechi și se'nvârteau pe scaune ca niște sfârleze, sau adormeau cu jurnalul în mână și bărbierii îmbrăcați în alb: plecăciuni la unul, strâmbături la altul. El nu râdea, căci tot se gândea să se pomenească strâns de frumoasele brațe groase și parfumate ale lui Nini, să simtă pe obraz acea gură moale, umedă, ce săruta atât de bine; nu se întorcea, nu îndrăznea să se întoarcă, ca să nu-și strice plăcerea surprizei.

Nini nu venea însă.

Auzi, gemând sub cerul înstelat, sirenele fabricilor.

Nini nu întârziase niciodată atât: la acea oră, profesorul se oprea din corectatul temelor, închidea caetele împreună cu frumoasele creioane albastre și roșii, și se apuca să citească ziarul.

Mai așteptă puțin pe stradă și apoi se gândi să meargă s'o caute: poate că se așezase la taifas și nu băgase de seamă că s'a înoptat; ea l-ar fi chemat, ar fi reapărut, i-ar fi dat atâtea sărutări și s'ar fi reîntors acasă repede cu tramvaiul sau cu trăsura, ca să ajungă mai curând. „Chiar dacă aș întreba de ea, se gândea, tot nu m'ar certa. Portăreasa casei nu mă va vedea trecând".

Și intr'adevăr intră; patru scări pustii, semi întunecoase; curtea cea mare cu cărucioarele de mătase, legată cu sfori și ridicată în sus, pe scripeți. Un câne sta la pază, legat de lanț, și lătra. Fu descurajat; trebui să-și facă curaj, amintindu-și că este un om „în stare să ție secrete", ca să se hotărască să suie scara. Primul etaj întâiu, apoi al doilea, ca s'o caute orbește pe Nini.

Intreba pe fiecare unde locuește croitoreasa; nu erau croitorese. Un domn îi spuse că nu era nicio croitoreasă în acel imobil; era însă o modistă; îl conduse până la ușa ei și sună. Dar, doamna care veni să-i deschidă, o modistă parfumată și dichisită, îi spuse că nu cunoaște pe „Nini". Nini nu era nicio clientă.

Să n'o cunoască pe Nini? și nici cel puțin numele? și se străduia să „născocească" câte o explicație la fiecare deziluzie. Mai întâi „născoci" că Nini se ascunsese în glumă; apoi că Nini dăduse modistei un nume fals; apoi că poate se întorsese acasă singură, fără să-l fi văzut; și, de fiecare dată, noua „născocire" îi părea mai adevărată, mai probabilă ca precedenta.

Realitatea și imaginația aveau pentru el aceeași valoare, aceeași tărie; mica lui lume era alcătuită toată din lucruri și din ființe reale și din lucruri și ființe imaginare ce ce confundau și se amestecau ca măștile la un bal. Dar judecata realității distrugea orice imaginație; el își crea imediat o alta: realitatea vieții, cum îi apărea în fiecare zi, scoasă la lumină de nevoi, îi părea ticăloasă, sălbatecă.

Se gândi să-i vorbească portăresii ce l-ar fi recunoscut ca frate al lui Nini și să-i spune ceea ce i s'a întâmplat, dar portăreasa îl primi încruntată de supărare, și-l luă de braț, îl duse până în stradă și, văzându-l atât de speriat, îi strigă, față de toată lumea, că nu era azil acolo și că cealaltă vagabondă putea să fi ieșit foarte bine și pe poarta cealaltă.

„Casa avea două intrări": trebuia să știe să „născocească" și aceasta, trebuia să știe să născocească că Nini uitase de el și că se'ntorsese fără el.

Luminile, în stradă, păreau că se'nmulțiseră și că se'nvârtesc și-i părea lumea și strada și arborii amestecați într'o ceață ușoară.

Și mergea spre casă, când o voce necunoscută îl strigă din întuneric:

— Lele! Pe tine te chiamă Lele?

Inainte de a se întoarce, își uscă lăcrămioarele cu dosul mânii: era un domn frumos, ras, îmbrăcat în negru, dar „antipatic". Când îi spuse — copilașule — îi păru și mai antipatic; un prost adevărat.

— Mă trimite sora ta.

— Nini?

— Nini sau Nina e acelaș lucru: sora ta. Te tot caut de mult. Unde ai fost?

— M'am dus s'o caut.

— Sora ta nu vine azi acasă; m'a rugat să-ți spun să te duci acasă; ea își urmează vocația; hai, du-te, are să scrie.

— Dar tu cine ești? — cum se face — se gândi el, că știe secretul?

— Eu sunt un chelner de la Restaurantul Stației. Ai înțeles?

— Am înțeles. Am înțeles foarte bine.

Stătu un moment ca și zăpăcit căci, în realitate nu înțelesese nimic și se gândi deodată să alerge înapoi să vadă unde era Nini: Nini i-a mărturisit de multe ori că-l va lua cu ea când va pleca să se facă artistă; acum voia s'o vadă pe Nini; avea presimțirea că a pierdut-o pentru totdeauna, fără vreun motiv, fără vreo vină.

Domnul acela dispăruse; își dădu seama că este încă prea mic ca să poată să distingă în întuneric un om care alerga. Acum era cu adevărat singur pe stradă, în lume: trebuia să devină un om.

Să înțeleagă lucrurile...

Cei de acasă n'ar fi înțeles ce este vocațiunea unei artiste; profesorul ar fi desperat, mama s'ar fi îmbolnăvit.

El nu.

Trebuia să „născocească" că viața e mereu frumoasă. Orice faptă împlinită este frumoasă; oricare i-ar fi prețul, este frumoasă; căci totul e bun, când se termină bine. Nini fugită însemna: Nini artistă mare, milionară, împodobită cu aur și briliante. Se va întoarce în automobil ca să-i ia pe toți cu ea, va fi fericită, nu va mai fi nevoită să alerge de la o casă la alta, să-și țină rochiile, pantofii, parfumurile și cămășuțele ascunse de mama. Viața era tot atât de ușoară de înțeles, ca și o fabulă: să intri la teatru fără să plătești, să nu mai mergi cu picioarele, să fii mereu vesel și cu stomacul plin.

Fericirea.

El „născoci" fericirea.

In casa cu cinci etaje, toate ferestrele străluceau de lumină: afară de trei.

Traducere din italienește de

ALFRED VICTOR

Rubrica grafologică

L. 7. — Hotărîre, energie, tenacitate, voință. Incăpățânare. Sinceritate. Gândire clară. Mândrie personală. Sensualitate refulată.

Pagina alăturată. — Intelectualitate rafinată și foarte sensibilizată. Multă intuiție. Fire de artist. Caracter hotărît, bine format. Gata oricând de a face concesii. Voință fermă, totuși.

B. U. 2 Bușteni. — Din rândurile trimise se vede că scriți rar. Temperament dârz, dar flexibil. Fire închisă. Oare care egocentrism și puțină ipocrizie. Foarte sensuală.

Țunca. — Fire impresionabilă și mobilă. Imaginație uneori bizară. Sensualitate și grijă minuțioasă acordată propriei persoane. Persoană iubitoare de călătorii.

Freamătul Dobrogean. — Persoană de o rară hotărâre, care știe să păstreze linia de conduită ce și-a impus în viață. E ajutat și de o voință exemplară, constantă și entuziastă. Omul dreptății. Caută să-și reprime exuberanța. Urăște echivocul, dar nu-l evită.

Tania-Botoșani. — Intelect cam lipsit de închegare pentru un spirit atât de original. Personalism, provenit din inhibiție și refulări. Generozitate. Voință de a se concentra. Obsesii.

Gary Cooper. — Persoană inteligentă, cultă, tendință de mai bine. Mai multă tenacitate decât voință propriu-zisă. Meditație. Se adaptează greu la mediu. Bună dispoziție caracteristică.

Alice G. — Răceala de care vorbiți nu e înăscută, nici măcar reală; provine dintr'o atitudine a dv., voită, în legătură cu o viață intimă dezordonată. Sunteți sentimentală, cu toate că nu vă dați seama. Inteligența se resimte și ea de acest ansamblu de trăsături de caracter. Vă intelectualizați poate prea mult, mai mult decât îngăduie temperamentul dv., extrem de sensitiv și impresionabil.

Todef — V. L. — Omul simțurilor, complect târât de ele. Sensual, mai mult lasciv. Dar demn, cu preocuparea persoanei și formalist până la dragoste de aparat și ceremonial.

Constantin. — Intelectual rafinat, cu multă putere de concentrare, cu adâncime în gândire, cu gândirea flexibilă. Bine echilibrat sufletește. Prudență. Juisor intelectualizat și rafinat. Capabil de a vibra, totuși, sincer și puternic, pentru ceva drag. Cu toată aparența contrarie: foarte sentimental.

Al. G. N. Ial. — Formalism și tradiționalism. Vanitate. Interes pentru cultură, artă, știință. Sensualitate. Fire mai mult impresionabilă decât sensibilă.

Lutrin. — Nervozitate și sensibilitate pronunțate. Exuberanță temperamentală. Spirit deductiv și speculativ. Rafinament. Sensualizate subtilă, fină. Muzicalitate. Momente morbide.

Marga Blondy. — Alternanțe de sinceritate și strâns ermetism. Eleganță. Oarecare intenție de poză. Voință slabă. Temperament care nu rimează cu viteza; preferă încetineala în acțiune și în gând.

G. Comp. Loco. — Ințelegere artistică, dar simțire perfect stăpânită. Persoană ce se închină materiei, fără a fi propriu-zis materialistă. Fire dârză. Risipă de energie. Inegalitate în acțiune. Inițiativă.

Didina 51. — Simplitate. Curios amestec de egoism și generozitate. Starea sufletească nestabilă. Fire calculată. — Greșiți întrebuințând acel termen. Grafologia este numai una, o știință care se ocupă cu studiul personalității după scris. Prin „grafologiile" ați vrut poate să înțelegeți analizele grafologice.

„Nu mă uita" — Bucovina. — Persoană echilibrată, chibzuită, așezată. Voință frumoasă, dar ezitantă, în ce privește aplicația ei în acțiuni. Detașare sufletească. Sensualitate calculată.

Pluie d'argent. — Ceeace pare altora egoism pronunțat, după cum spuneți, este, credem, un aspect al gândirii foarte speculative și care se îndreaptă aproape exclusiv spre interior. Fire minuțioasă, înclinată spre economie. Temperament cerebral.

Marioara S. — Craiova. — Trăsături masculine într'un complex pur feminin. Inconstanță și plăcere fața de tot ce e nou. Energie. Orgoliu. Condițiile le-am mai indicat. N'ați urmărit rubrica?

Florica Bunescu. — Feminitate: sensibilitate, impresionabilitate, cochetărie, sentimentalism, voință diluată, finețe, exuberanță, simplitate, franchețe.

Cosmopolit. — Personalitate superioară: gândire adâncă, armonie intelectuală, logică, simț estetic, cultură. Stăpânire de sine; temperamentul e un instrument docil al rațiunii. Voință superioară. Afectivitate echilibrată și care poate fi reprimată sau deslănțuită, după voie. Moralitate deasemenea superioară: modestie, cinste. In rezumat: ansamblu psihic de o admirabilă armonie.

Michulico — Vallidus. — Nervozitate. Inclinare către ornamentație inutilă, către împopoțonare. Lingușire. Voință tenace, dar caracter nehotărît. Sinceritate. Putere de muncă latentă. Idealism. Sensualism puternic, dar voit, căutat și fals.

Socrate 55. — Intelect de stofă, dar dezordonat. Imaginație facilă dar nepusă la punct. Erotism. Cu voința pe care o aveți, puteți, prin educație psihică sistematică, să ajungeți la o frumoasă desăvârșire spirituală. Păcat că vă vine greu să vă concentrați.

Oct. Petru-Silistra. — Luptă interioară. Morbiditate intensă. Legături de idei, deductivitate. Hotărîre, temperament volitiv. Mania persecuției: prudență extremă, grija persoanei. Egocentrism și vanitate.

Ira— Turda. — Persoană normală. Nicio trăsătură violentă de caracter într'un sens sau altul. Gândire clară. Oarecare ezitare, uneori. Sensualitate stăpânită.

Puiu-Pitești. — Finețe artistică. Inteligență frumoasă, dar încă nu stratificată complect. Inclinare spre plastică. Stabilitate de caracter. Voință. Vanitate.—Numele meu: Man, cu un singur N.

Petruța, — București 29. — Tendință spre lux și risipă. Sentimentalism. Hotărîre. Gândire limpede și odihnită. Egoism, dar foarte puțin.

G. G. Ister. — Ambiție. Materialism. Vanitate. Accente de bizarerie. Ezitări volitive. Gândire largă. Datele pe care le cereți, cu privire la istoria grafologiei, le veți găsi într'un articol special.

Puibir. — Sensitivism morbid, nervozitate, mobilitate excesivă, deranjamente sexuale. Calități mediumnice. Propunerea dv. e interesantă dar irealizabilă. Pentru așa ceva, corespondența nu e suficientă, e necesară consultația personală.

Juvenil. — Inteligență, energie vitală, echilibru afectiv. Voință. Claritate, erotism, dar sănătos și echilibrat.

Zonth. — Voință precisă. Trăsături normale. Persoană care gândește. Adaptabilitate la împrejurări. Izbucniri sensuale.

MIHAIL MAN.

ALTE POVEȘTI
snoave și anecdote de **Ion Creangă** sub îngrijirea d-lui Paul I. Papadopol. Biblioteca „Dimineața".
No. 164. Lei 10

Tranziţii şcolare

Premianţi şi expoziţii

Bernard Shaw, prin gura unui personagiu de teatru, spunea că, la şcoală, premiul întâiu îl ia totdeauna un visător, un bolnăvicios, la care setea de învăţătură e mai rea decât boala.

Tipul acesta, care literar e întotdeauna sărac materialiceşte, mai poate obţine azi premiul întâiu doar în internate, cu traiul elevilor, egal. Altfel, aşa cum e organizată azi şcoala, aşa cum e organizată viaţa, un copil sărac nu mai apucă nici mica glorie a premiului întâiu şcolar, destinată a-l consola de inevitabilele inferiorităţi ce-l vor urmări în viaţă.

Priveam deunăzi, la o serbare de sfârşit de an, pe micile premiante. Nu reproduceau de loc tipul literar — copilul slăbuţ, sărac, sperios. Toate erau fete voinice, îndrăsneţe, bine îmbrăcate, bine hrănite, — iar interesându-mă de situaţia socială a părinţilor, îi aflam doctori, avocaţi, oameni avuţi. Şcoala era de Stat, şi nu lipsea tradiţionala fată a micii croitorese, nici fata de servitoare, a lucrătoarei de fabrică, odrasle care în general n'au decât mamă, iar tată numai din când în când.

Din acestea, nici una n'a luat premiul întâiu, nu doar din vreo părtinire profesorală. Şi nici inteligenţa lor nu poate fi mai scăzută ca a înaintaşelor.

In cele două ore şcolare la cât e limitată strict cartea, — celelalte ore până la patru sau cinci, fiind înghiţite de recreaţie, dexterităţi, şezătoare, vizite de medici, — un copil nu poate însă asimila programul, decât dacă-i ajutat şi acasă. Ajutorul acesta, copiii săraci nu-l au, — uneori mama e analfabetă, întotdeauna ocupată. Nu numai că nu are timp de preparat copilul, dar e silită să ocupe ea copilul cu treburi de casă, târgueli, comenzi duse la clienţi, în timp ce copilul bogat are toată după-amiaza liberă pentru prepararea lecţiilor, are ajutorul părinţilor culţi, şi are globulele roşii ale traiului bun care-i permit încordarea prelungită pe studiu.

In timp ce jumătate din învăţătura şcolarului se face în modul acesta, acasă, iată prefaţa, atât de cuminte încât e subversivă, a manualului de aritmetică al unui şef şcolar, fără aprobarea căruia nu s'ar fi restrâns orele de şcoală:

„ATENŢIUNE. Atelierul copilului pentru lucru şcolăresc este şcoala. La şcoală trebue să-şi facă copilul lucrul lui de şcolar, nu acasă. Acasă, copilul trebue să fie liber, să se odihnească, să se joace, să ajute părinţilor.

„De aceea, nu mai daţi copiilor de lucru acasă (către profesori) sau, dacă nu puteţi rezista obiceiului, daţi-le minimum posibil".

A trebuit să rup, de la începutul anului, foaia aceasta din cartea nepoatei mele. Era şi aşa, destul de puţin încântată de temele ce i se dădeau, şi care i-au răpit zilnic două până la patru ore din fiecare după-amiază, şi cel puţin jumătate din acest timp şi unuia din cei care ne ocupam de ea.

Nu-i numai atât. Aţi vizitat în ultimii ani, splendidele expoziţii de lucru de pe la şcolile primare? V'aţi minunat văzând săli de opt metri pe opt tixite de lucruri artistice dificile: broderii mărunte, perne mari în puncte persane şi montate savant, covoraşe făcute cu acul, rochiţe şi cămăşuţe cu ajururi, toate purtând pe etichetă numele elevelor, fetiţe de 7-10 ani? Ştiţi că în program nu sunt prevăzute decât două ore de lucru pe săptămână, şi că, timp de vreo trei luni, a fost jertfită şi una din aceste două ore pentru inovaţia şezătoarei (lectură)?

Care-i mama care să-şi forţeze acasă copila la încă atâtea ore de stat pe scaun, — peste acelea în care şi-a scris temele — pentru a migăli lucrurile de mână ce i se pretind, cu degeţelele ei nesigure pe ac?

Prin ce e justificată colaborarea la care indirect sunt obligaţi părinţii? Numai prin ambiţia profesoarei de lucru de a se mândri cu o expoziţie bogată. Sau, dacă nu-i aceasta, şi copilul, încărcat astfel de teme şi lucruri de mână, e considerat apt să muncească întreaga zi, şi-i este suficient să se joace numai în mici recreaţii, prin ce se justifică atunci restrângerea cursului şcolar la orele de dimineaţă? Numai prin nevoia de odihnă a profesorilor?

Când unul din părinţi e liber să-şi ajute copilul, desigur că-l ajută cu dragă inimă. Dacă ei nu au timpul necesar, sau dacă n'au ştiinţă de carte, atunci copilul, oricât de inteligent şi silitor, e supus prin acest sistem, program încărcat şi ore de curs reduse, la o inevitabilă stare de inferioritate.

Tipul literar, copilul de oameni săraci, însetat până la boală de învăţătură, viaţa nu-l mai realizează ca premiant întâiu. Se intră astfel în ordinea ierarhică inevitabilă în viaţă, chiar de la început.

Cinste, corectitudine...

In timp ce directoarea şcolii citea tradiţionala cuvântare de sfârşit de an, îmi aminteam, cu totul opusă reculegerii voioase din sală, scena sinistră a unei zile de premii care încheie un roman citit recent, „Floare neagră" de d. Horia Oprescu, — eroul, Traian Mirea, revoltându-se, până la o criză de demenţă, împotriva bătrânului profesor care pornea în viaţă altă serie de elevi şi alt proaspăt premiant întâiu, cu aceiaşi „nefastă" predică: Fiţi cinstiţi, fiţi corecţi...

Revolta nu era numai a eroului. Autorul şi-o însuşeşte, atât în Postfaţa care reclamă sub semnătură „La o parte cu tot ce e frumos. Să rămâie numai adevărul!" — cât şi în patima cu care e scris romanul, în convingerea care te târăşte în lectură ca într'o întâmplare trăită.

Şi de aci, de la serbarea cu discursul moral al directoarei, vor porni deci noi viitori Traian Mirea, idealişti dezarmaţi, inadaptabili la viaţa curentă de compromisuri, veşnic revoltaţi de nedreptăţile descoperite în jur, şi vor avea dreptul să se considere victime ale educaţiei şcolare?

Ceremonia care a urmat, a premierii fetiţelor care se succedau, drăguţe şi vioae, pe estradă, se împletea cu pasagiul penibil al coroanei căzute pe gât ca un lanţ pentru toată viaţa... Mai departe... Dacă directoarea, influenţată de romane, de cazuri petrecute, şi într'un acces de proprie revoltă, ar rupe acum foiţele discursului abia rostit şi ar striga din suflet:

— Să spunem adevărul. Nu, copii, cu cinstea şi corectitudinea nu veţi reuşi în viaţă. Acei pe care-i vedeţi în locurile de sus ale vieţii, s'au linguşit, au furat, au înşelat. Dacă voiţi să ajungeţi ca ei, faceţi ca ei.

Până la capăt însă, profesoara nu şi-a desminţit discursul. şi nimeni nu va conveni că, pentru a înlocui un lucru rău, e bun alt lucru rău. Căci rolul şcoalei nu poate fi de a adapta pe copil la o viaţă fără morală, dar poate fi, şi nu este, de a-l pregăti să răzbată prin ea cu ochi avertizaţi şi cu arme pe măsură.

Suntem în toiul proectelor şi al bunelor intenţii de a îndruma şcoala şi învăţătura pe panta practică a vieţii. Dar ce poate fi mai util, mai practic şi mai urgent decât cunoaşterea oamenilor de care te vei izbi mai târziu? Cunoaşterea duplicităţilor, a micimilor de suflet şi a bătăilor de joc de care sunt capabili?

Atâţia Traian Mirea au căzut în luptă, nu pentru că au fost cinstiţi, ci pentru că au considerat şi pe alţii cinstiţi şi corecţi şi s'au încrezut în ei. Cât despre locurile de sus ale vieţii, nu vor mai fi atât de râvnite, când se va şti oficial, de la catedră, că la ele, în ţara românească, nu se ajunge numai prin merite.

ALICE GABRIELESCU

Cine să fie?

Un cititor ne scrie:

„In volumul „Karlsbad im Munde seiner Kurgäste" (Karlsbad în gura vizitatorilor săi) de care a vorbit nu de mult în „Adevĕrul literar" d. Dr. Gr. Graur, se găseşte, între poeziile din anul 1895, una semnată F. B., vizitator, Bucureşti.

Iată textul acestei poezii, apărute pentru prima oară în ziarul „Karlsbader Badeblatt" cu data de 6 August 1895:

F. B. KURGAST
aus Bucarest.

MUSIKALISCHE HEILQUELLE

Die warme Quelle nicht allein
Bringt der Gesundheit Freuden;
Noch eine Quelle wirkt mit ein
Zu bannen uns're Leiden. —
Allein das Wasser tut es nicht,
Die Luft, die Erde und das Licht
Und der Musik Gewalten
Die müssen uns erhalten.

Der Töne Strom so rein, so voll
Erbraust im Säulenraume,
Aufjubelnd hell in Dur, — in Moll
Elegisch wie im Traume.
Die Märsche flott in D und Es
So schneidig und doch — kurgemäss,
Man hört es auf der Stelle,
Es spielt die Kurkapelle.

Wie frischer Quell, so kommt mir vor
Musik der Colonnade,
Beschwingt den Fuss, erquickt das Ohr
Bei uns'rer Promenade.
Und keiner bleibt in träger Ruh'.
Wir wandern frisch dem „Posthof" zu
Dort wird mit Wagner-Stücken
Labitzky uns entzücken.

Und bei dem klassischen Programm
Geht uns das Auge über,
Des niedern Erdenlebens Schlamm
Verschwindet: „Schwamm darüber!"
Man fühlt der Musen Götterkuss
Zwieback wird zu Ambrosius!
Zu Nektar der „Verkehrte"
Den Aeskulap bescherte.

Euch Götter schützt Unsterblichkeit
Vor Tod und vor Verwesung;—
Doch unser Wunsch geht nicht so weit,
Wir wünschen nur—Genesung!
Und schenkt Ihr die uns in der That,
Dan „Hoch mein liebes Karlsbad!"
Ein „Hoch" an zweiter Stelle
Der wackren Kurkapelle.

Cum se vede, autorul pare a fi fost un mare amator de muzică şi unul dintre vizitatorii care nu lipseau dela concertele simfonice de la „Posthof", dirijate pe atunci de Labitzky, un capelmaistru care se bucura de aceeaşi reputaţie ca şi succesorul lui de azi, Manzer.

Cine să fi fost acest autor? Nici în volumul recent, nici în ziarul în care s'a publicat pentru prima oară poezia, nu se dă altă indicaţie, decât iniţialele autorului şi numele oraşului de unde vine, Bucureşti.

In lista de vizitatori ai staţiunii Karlsbad, pe anul 1895, se găseşte însă un nume care aparţine, probabil, autorului acestei poezii. Sub numărul 20912, a fost înscris la 20 Iulie vizitatorul „Franz Bergamenter, director de şcoală şi publicist, cu soţia şi două fete, din Bucureşti", descins la Karlsbad în casa Grossherzog (numită azi Grossherz).

Faptul că iniţialele se potrivesc, că acest vizitator a sosit la Karlsbad cu 17 zile înainte de apariţia poeziei şi că s'a declarat publicist, indică suficient că el trebue să fie autorul.

Ar fi interesant de ştiut dacă Franz Bergamenter a avut o activitate publicistică mai largă, dacă a scris şi în limba română şi dacă are numai lucrări de ocazie sau şi opere mai profunde".

*

Franz Bergamenter era profesor la o şcoală germană. El a tradus în nemţeşte mai multe poezii de Eminescu, pe care le-a scos în volum. Nu ştim însă dacă mai trăeşte şi dacă volumul mai există pe undeva.

Antologia dragostei şi a femeii

— *Iubire: pământ prea depărtat, termen prea vast, ca şi Dumnezeu. Vagi puncte de direcţie...* (P. Géraldy).

— *Femeia înşeală numai pe cel care-l iubeşte; pe ceilalţi îi părăseşte pur şi simplu.* (Camil Petrescu).

— *Ca şi cameleonul, femeia îşi schimbă culoarea sufletească după bărbatul de care s'a lipit ca iedera de arbore.* (Jean Bart).

— *Adesea femeia cea mai incomodă este aceia care n'are altă vină decât de a fi a noastră.* (J. Rostand).

— *Cea mai mare parte a persoanelor nou căsătorite tratează fericirea ca pe o doctorie amară; o sorb dintr'o înghiţitură fără a o gusta.* (A. Karr).

— *Nu totdeauna femeile sunt caste, prin castitate.* (La Rochefoucauld).

— *Prima condiţie pentru ca un bărbat să iubească o femeie, este ca ea să-i placă; la femei, trebue încă una, şi anume ca alegerea lor să placă şi la altele.* (Ch. Romainville).

— *Supărările îndrăgostiţilor sunt ca şi furtunile de vară, care nu fac decât înfrumuseţează câmpia, înverzind-o mai mult.* (M-me Necker).

— *Micile lucruri săvârşite la timp te fac câte odată să obţii o mare stimă printre femei.* (M-lle de Scudéry).

— *Bărbatul care tremură lângă iubita lui nu se plictiseşte. Plăcerile dragostei sunt totdeauna în raport cu teama.* (Stendhal).

— *Pentru o femee delicată, cea mai seducătoare declaraţie de dragoste este încurcătura în faţa ei, a unui bărbat de spirit.* (Laténa).

— *Diavolul se culcă mult mai aproape de soţia mea, decât de mine.* (Luther).

— *Cea mai mare parte a femeilor îşi petrec viaţa ofensând pe Dumnezeu, şi spovedindu-se că l-au ofensat.* (Clement XIV).

— *Infernul!... este pavat cu limbi de femee!* (Abatele Guyon).

— *Dragostea dă femeii inteligenţa ce-i lipseşte, în timp ce face pe bărbat să şi-o piardă pe a sa.* (Descuret).

— *Niciodată femeile nu sunt mai puternice decât când se înarmează cu slăbiciunea lor.* (M-me du Deffand).

— *Când o femee tânără are o slăbiciune publică, toată lumea îi are ertarea în inimă şi condamnarea pe buze.* (A. de Vigny).

— *O femee este o masă bine servită pe care o vedem cu o privire deosebită înainte sau după mâncare.* (Helvetius).

— *Natura nu produce femei decât atunci când nu reuşeşte să facă bărbaţi.* (Aristot).

— *Fără femei, oamenii ar fi stat la vorbă cu zeii.* (Cicerone)

— *Este o importantă chestiune a şti dacă femeile, la judecata viitoare, vor învia sub forma sexului lor; căci ar fi de temut ca nu care cumva ele să ne ispitească chiar în faţa lui Dumnezeu.* (Sf. Augustin).

— *A ne plânge tinereţele noastre, este cel mai adesea a regreta o femee frumoasă care ne-a înşelat.* (Daniel Stern).

— *Bucuria este adesea mamă a numeroase nebunii; râzând se pierd femeile.* (Richardson).

— *Infrângerile în dragoste, adesea pot fi indicii serioase de superioritate din partea învinsului.* (Nuat de Sirol).

— *Prietenia între un bărbat tânăr şi o femee tânără este o amăgire.* (Marta Bibescu).

— *Femeilor le place să aibă stăpâni.* (Dostoiewsky).

— *Singurele fiinţe care pot iubi în adevăr sunt acelea care dau toată viaţa lor dragostei.* (A. Maurois).

— *Căsătoria de azi, ca şi cea de ieri, de altfel, uneşte în general un bărbat care a trăit destul, cu o femee care n'a trăit deloc.* (Léon Blum).

— *Faţă de o femee, ceace este grav, nu e greşala în ea însăşi, ci faptul de a o şti.* (G. B. Means).

— *Nimeni nu este mai puţin indulgentă pentru o femee care are amanţi decât o altă femee care nu poate să mai aibă.* (A. Poincelot).

— *Căsătoria vine după dragoste, ca fumul după flacără.* (Chamfort).

— *Onestitatea, la multe femei, nu este adesea decât indolenţă sau lipsă de temperament.* (Crébillon fils).

— *Fiecare femee este un sistem de dragoste, de rezistenţă, de a se da, de a simţi, dar arare ori de viaţă şi de cugetare.* (Ern. Tasioul).

— *Trebue să plângi sincer pe orice om care n'a fost victimă cel puţin odată în viaţa sa, cochetăriei feminine.* (G. Pastre).

— *Femeile nu se gândesc la nimic, sau se gândesc la altceva.* (A. Dumas).

— *Dispreţul nu ucide dragostea, dar o răneşte de moarte.* (Christiane de Tracy).

— *Tot răul pe care ni-l fac femeile vine de la noi şi tot binele ce ele ne fac vine dela ele.* (Aimé Martin).

— *Iubirea se poate găsi în inima unui ascet, niciodată în inima unui libertin.* (E. Legouvé).

— *Pojarul este bătălia dela Waterloo a femeilor. A doua zi, ele cunosc pe acei ce le iubesc în adevăr.* (H. de Balzac).

— —*Nenorocirea inimilor care au iubit este de a nu găsi nimic care să înlocuiască dragostea.* (Ch. de Duclos).

— *Dragostea este fiica sărăciei şi a zeului bogăţiei, pentru că ea este darnică.* (Platon).

— *„Intoarce-te, — scria o femee puţin creştină amantului ei, — dacă aşi fi putut iubi pe un absent, aşi fi iubit pe Dumnezeu".* (Rivarol).

— *Dragostea este una din bolile care nu se pot ascunde. Un cuvânt, o privire indiscretă, însăşi tăcerea o descopere.*
(Abeilard)

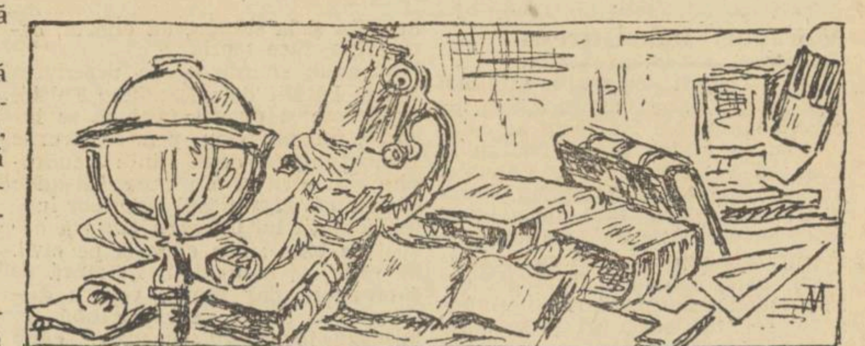
Alese şi traduse de
Aurel George STINO

Nevinovăţie

— Mamă, când m'am născut?
— La două noaptea.
— Vai ! Sper că nu te-am trezit din somn.

Case de lemn

Fostul căpitan de vapor a simţit că se apropie furtuna.

La Muntele Athos

de A. Frunză

Cu greu îşi va închipui cineva dezastrul sufletesc, pe care îl încearcă autorul acestor rânduri, când realitatea îl convinge aproape definitiv, că toate dorinţele-i de a vizita Atonul, cu pustnicii adăpostiţi în văgăuni, sînt zadarnice.

Noroc cel puţin că nu mi-am prea dat pe faţă planurile, pe care şi singur le vedeam acuma atât de ridicole. Rătăciri libere, fără o mare rută hotărîtă! Inoptări pe culmi luminate de lună, sau pe malul mării, sau prin înfundăturile vizitate numai de căprioare: ce copilărie!... Dar asemenea gusturi nu prea sînt în cinste nici la noi, în mir. Ani de zile stă cetăţeanul la cafenea şi aşteaptă căderea guvernului; ani de zile respiră aerul viciat al clubului, nu părăseşte pentru o zi omorîtoarea monotonie a vieţii de oraş, nu se duce odată să facă o excursie, liber, prin înălţimile munţilor... Să stea de vorbă cu bacii la lumina focului... Nu pleacă, ba de frica răcelii, ba de frica cheltuelilor, de frica hoţilor, de frica ursului...

Chestie de gust, se înţelege: ceia ce unora le aduce atâta plăcere, celor mai mulţi li se pare o boală, dacă nu o nebunie goală...

Şi tocmai în Sf. Munte asemenea gusturi? In Sf. Munte, unde termenul „excursie" nici nu-i la locul lui, unde nici nu se admite excursie, ci *închinare!* Singur — singurel prin mânăstiri, schituri, chilii, colibi, — aşa, fără conducător, fără învoire dela Kino! Şi asta când? Vara, când în tot Sfântul Munte nu se găseşte un singur închinător, căci închinătorii vin numai toamna şi iarna....

A. Frunză

Hm, un străin care, de sigur, e creştin numai după actul de naştere, care nici să se închine nu ştie ca lumea...

Mă grăbii să asigur pe călugărul, care întrevăzuse ceva din planurile mele, că nu m'a înţeles, că tot cu *închinarea* vroiam să merg şi eu...

Meleaguri dificile

Pe de altă parte au dreptate şi călugării. Sf. Munte nu-i România. Şi în Sf. Munte sînt poene cu flori, dar printre aceste flori mişună şerpi şi câte odată scorpioni. Şi în Sf. Munte sînt stânci şi izvoare, ca şi la noi, dar nici stâncile, nici izvoarele de acolo nu se potrivesc cu ale noastre: stâncile sînt fierbinţi ca focul în timpul zilei, şi dătătoare de junghiuri în timpul nopţii; iar izvoarele sînt adesea la adâncimi inabordabile...

Apoi siguranţa dela noi e aproape necunoscută în Sf. Munte. Chiar musafirii munţilor noştri, mai de grabă locuitorii — băştinaşi ai Carpaţilor noştri, — urşii noştri, atât de hursuzi în aparenţă, dar care şi-au păstrat până azi bonomia caracteristică a rasei, — sînt îngeri de blândeţe, pe lângă încruntaţii musafiri ai Sf. Munte, pe lângă antarţii greci, sau draginicii bulgari care, urmăriţi de poliţia civilă din Macedonia, nu găsesc refugiu mai sigur decât în Sf. Munte. Şi drujinicul nu-i urs, şi întâlnirea cu drujinicul nu-i un simplu episod, bun de povestit şi înflorit cu minciuni vânătoreşti!

E, în adevăr, cam obşteşte cunoscut că bandele de bulgari din Macedonia şi mai ales antarţii greci, prea deochiaţi în acea provincie, foarte adesea petrec săptămâni şi luni întregi prin văgăunile, sau chiar mânăstirile Muntelui Sfânt, neturburaţi de nimeni. Ba chiar în poliţia Muntelui nu arareori se găsesc înscrişi antarţi, chemaţi a curăţi orice elemente suspecte comitetelor patriotice greceşti, cu atât mai eficace, cu cât grecii întotdeauna au fost singurii stăpâni, de fapt ai peninsulei Sfinte .Zic „e", „petrec", „sînt" etc., căci nu-mi închipui că s'au putut schimba lucrurile nici până în ziua de azi.

Oamenii aceştia nu glumesc, şi la cea mai mică bănuială de vre-o intenţie la adresa lor, te găsesc în fundul pământului şi, găsindu-te, te cercetează de origine, de scopul venirii şi a. m. d., în termeni foarte hotărîţi. Şi ori câtă eloquentă ar desfăşura străinul într'o limbă, pe care de obiceiu n'o cunoaşte, rezultatul e tot trist: în cazul cel mai bun călătorul bănuit mănâncă o bătaie. pe care n'o mai uită; în cazul cel mai rău e împuşcat şi aruncat în vre-o groapă. Ba, după asigurările cunoscătorilor, s'ar petrece şi grozăvii fără nume: străinul bănuit de „spionaj", e *tăiat* în bucăţi şi aruncat prin poteci, înadins, spre cunoştinţa celor interesaţi, poftiţi astfel a nu se încurca prin locuri, unde nu le fierbe oala... Nu s'a auzit niciodată petrecându-se asemenea lucruri în restul Macedoniei, şi dacă tocmai Sf. Munte s'a întâmplat să fie teatrul unor astfel de isprăvi, lucrul se cam explică: bestia omenească atunci devine mai teribilă când, întărîtată şi urmărită din toate părţile, se vede urmărită în ultimul ei refugiu. După unii, multe grozăvii de acestea s'ar comite chiar de către poliţia locului: spre a evita „boclucuri", cazuri de „nenorociri", anchete şi „răspunderi" pentru nişte străini sosiţi fără „rost", paznicii împuşcă, — zice-se, — pe străini ei singuri şi-i aruncă în vre-o groapă..

Jaful de altfel nu intră în îndeletnicirile acestor oameni, care nu urmăresc decât politica, dar care adesea, din simple motive de bănuială, sau neînţelegere se distrug şi între dânşii, comit grozăvii chiar faţă de conaţionalii lor. Nu mai mult decât cu vre-o săptămână înainte de sosirea mea, fusese împuşcat de către antarţi, în mijlocul potecii şi în mijlocul zilei, un proistos grec dela Lavra fără să deştepte de altfel, cel mai mic interes din partea Protatei, sau măcar din partea Lavrei: ca şi cum ar fi fost vorba de o „găină"...

Comitagii şi... simpli tâlhari

Adeseori, însă, pe lângă bandele acestea, protejate de părţile beligerante respective, — bulgari sau greci, — se formează alte bande, cu scopuri mai puţin idealiste, dar mai practice: bande de simpli vânători de pungi, sau măcar de ceva bucluc călugăresc, de pildă, vre-o damigeană cu vin. Nu-s mai puţin hotărîţi însă, nici aceştia, totdeauna umblă cel puţin câte trei-patru, şi când zăresc pe călător în potecă, ies deodată cu carabinele la ochi şi-l opresc. Călătorul, oricât de bine înarmat, îşi înţelege îndată situaţia, şi la semnul plin de înţeles, de a se aşeza între carabine, nu ezită un moment. Toţi apoi în cea mai bună ordine, trec la dreapta, sau la stânga potecii şi aci, în desişul nepătruns, cavalerii cu carabine încep operaţia, — care operaţie însă nu totdeauna e aceiaşi :aşa, dacă drumeţul e rus sau român, sau cumva neamţ şi a. m. d., i se ia numai punga şi haina de deasupra; şi numai arareori se mai alege şi cu două-trei lovituri şi morala de a nu spune nimănui. Şi cazuri de acestea în ultimul timp se citau multe, dar nu toate; căci dacă jefuitul se întâmpla să fie om „serios", atunci nu numai nu se plângea nimănui, ci păstra secretul, adesea mai ales bătaia, cu buna credinţă a unui parolist încercat.

Dcă însă drumeţul e bulgar, iar cavalerii noştri, greci, atunci se întâmplă altfel: bulgarii lasă pe grec numai în costumul de noapte, aplicându-i restul, adică bătaia, în măsura ce-o poate duce un grec; iar grecii lasă pe bulgar numai în costumul lui Adam, plus bineînţelesul masaj, reclamat de împrejurare şi în măsura potrivită unui bulgar.

Aşa-i în Sf. Munte cu siguranţa călătorilor, şi în ultimul timp mai nu se găsea chilie ceva mai izolată, care să nu fi primit vizita cavalerilor. Şi nu mai mult decât pentru o liră-două, sau măcar pentru a încredinţa pe stareţ, că „Kir-Căpitan" are mare „dragoste" pentru Sf. Sa. şi că „să nu se teamă de nimic...".

Din parte-mi multe le luam drept exagerări, şoapte, lucruri necontrolate. Din cercetări însă, făcute mai târziu aflai că totul e perfect adevărat...

Dar nu antarţii, nici hoţii propriu zis erau adevărata piedică pentru „închinarea" mea. Antarţii din vara anului 1909, când mişcările din Macedonia abia reîncepuseră ,— deşi reîncepuseră cu o violenţă neobişnuită, — antarţii, ca şi drajinicii bulgari, erau numai în nordul Peninsulei. Acolo, în pădurile Vatopedului şi Zografului, — cele două cetăţi ale slavonismului şi elinismului — se mărginea tot cercul lor de operaţii. Asta o ştiau toţi, şi nici un om cu mintea întreagă n'avea să se ducă pe acolo. Pe acolo nu pot umbla de cât închinătorii din timpul iernii, care colindă locaşurile sfinte în cete mari, de câte 30—40 de inşi. Incât priveşte pe hoţii propriu zişi, despre aceştia în timpul din urmă se mai zicea, că stau numai pe lângă potecile mari: între podul Dagnis şi între Careia, capitala Peninsulei; apoi între mânăstirile mari, mai bogate. Incât priveşte pustietăţile, în special pustietăţile Atonului, acolo hoţul n'avea ce căuta, cum n'are ce căuta la noi pe vârful Ceahlăului, sau Negoiului. Deci, în tovărăşia vre-unui călugăr puteam merge cu închinarea mea prin acele părţi, cât îmi plăcea. Dar...

(Continuare în pag. IV-a)

Moravuri mânăstirești

Dar călugării știu multe. Știu mai ales una și bună: că un străin, pe care întâmplarea l-a făcut să calce în grădina Maicii Domnului, nu se duce să vadă pustietăți, stânci și văgăuni. păduri și sălbăticii, pustnici și... murdărie. Străinul se duce sau pentru a vedea manuscripte vechi, — păzite de altfel cu străsnicie și care, pentru a fi văzute cer intervenții prin patriarh și ambasade, reclamă bacșișuri și se sfârșesc adesea cu păcăleli, — sau pentru a asista la Sfintele slujbe, pentru a vedea sfințeniile locale: moaște, icoane făcătoare de minuni, evanghelii scumpe, arhimandriți și arhierei cu chip de sfinți. Dar așa... pustietăți și încă pe jos!

Pe jos!

„Pe jos" acesta mai ales nu sună frumos deloc părinților atoniți, — cum nu prea sună de altfel nici la noi, unde „pe jos", e semn adesea de persoană nu tocmai de „condiție".

Dar părinții atoniți mai au și alte motive pentru a nu simpatiza cu asemenea gusturi: după eticheta locală un străin de „condiție", o „persoană", o „față" niciodată nu vine în Sf. Munte *neanunțată*. Nu numai nu vine neanunțată, ci caută să se aprovizioneze cu cât mai multe *scrisori de recomandație*. Mare treabă o scrisorică dela un arhiereu, sau măcar dela un șef de birou dela minister? La ce aceste recomandații? Pentru că mai întâiu Sf. Munte nu-i loc de vraiște, de plimbare, așa, pentru oricine. Al doilea, „persoana" trebue să se prezinte după ighemoniconul recunoscut de toți, stabilit, consfințit. Și atunci, o, știu ei, călugării, cum să primească! Numai călugării știu să primească și să ospăteze! Dar așa...

Nu știu cum s'o mai fi explicând și asta; așa-i, se vede, natura omenească: că adecă cu cât e mai departe omul de viață, cu cât mai mort se vede pe el însuși, cu atât mai mult ține uneori la ceiace am numi noi o slăbiciune din cele mai deșarte. Destul, că la unele forme, chiar alaiuri călugării țin mai mult decât unii din noi.

Se știe că în mânăstirile noastre, întâmpinările cu trageri de clopote, eșirea cu icoane și alte pompe au existat, mi se pare, până mai deunăzi, și dacă nu mă înșel, prin unele locuri sunt primiți cu clopote până azi, nu numai mitropoliții și episcopii, ci și unii laici: miniștri, prefecți, — orice persoană mai de seamă, adică dela „putere". In mânăstirile din Dobrogea trasul clopotelor se improvizează ori de câte ori se anunță d. subprefect sau polițaiul din Tulcea, venit într'o plimbare. Ba aici lucrurile se mai complică și cu alte amănunte: pe lângă sunetele clopotelor se mai poate deosebi și un infernal cârâit de găini și alte viețuitoare, care se sacrifică în grabă în onoarea înalților musafiri.

In Sf. Munte lucrurile acestea iau dimensiuni cu totul extraordinare și pompele cu clopote și icoane fruntașii atoniți și le fac reciproc, aproape ori de câte ori o față mai de seamă, — stareț, proistos, epistat, etc., vine în vizită.

Dar pentru străini, pentru „persoane"? In privința asta lăsăm loc descrierii unui călător foarte cunoscut la noi: „...când am ajuns în preajma schitului, a început sardarul și cavosul ce-l aveam, a slobozi puștile și pistoalele, pentru a da de știre; apoi în sunetul clopotelor am fost întâmpinați de... și de alți cinstiți părinți, îmbrăcați în odăjdii... cu icoane și cu cruci în mână... Călcând pe verdeața ce înadins au așternut-o, am intrat în biserică"*. Altă dată tot așa: „... mi s'a făcut o primire din cele mai pompoase: preoți în odăjdii... cu crucea eșise înaintea mea... de acolo în sunetul clopotelor și în cântări bisericești... Iar în biserică călugării au început a clătina policandrele, ca la sărbători...".

Păcat că-i așa de departe și că lucrul prezintă atâtea greutăți, dar ce izvor bogat de desfătare pentru o nevinovată slăbiciune a vanității, — de care atât de mult sufăr adesea oamenii cei mai de ispravă! Te poți vedea pentru câteva zile aproape apoteozat; numai să ai câteva „scrisorele" dela anumite persoane!

Se înțelege, e lucru mare și deprinderea. Anume deprinderea. Așa, cine ar crede, — dacă nu-i deprins, — câtă măreție trebuie să prezinte, de pildă, intrarea pe poarta cea mare a mânăstirii, în sunetul clopotelor și pocnetul pistoalelor, cu sardari, cu covași dela Caimacan, cu călugări jur-împrejuru-ți, călare pe un catâr încărcat cu perne și covoare, călcând tot pe covoare, între două șiruri de alți călugări, cu steaguri, lumânări, icoane!...

Și să mai adaog oare acuma, că pentru amabilii mei compatrioți o sosire atât de neașteptată, ca a mea, — care nu îndreptățea și nu făcea posibilă nici o „primire", — era un izvor de adevărată amărăciune?

„Să n'avem și noi unul, pe care să-l primim, să vadă și grecii cum știm noi să primim! Geaba, numai grecii știu să se înfățișeze; că-și aduc cu ei nu numai teancuri de scrisori, ci și decorațiile pe care le au!"

...„Singur-singurel, prin stânci și coclauri, pe jos!..."

Mai trebuie adăugat că într'o mânăstire, mai ales într'o simplă chilie, prezența unui străin, care nici nu prea are „hal" de închinător, și care se plimbă fără rost (ba încă uneori și cu țigara!), pe când toți sunt la treabă, se închină, gonesc iscusenii, aleg bob, citesc canoane, bat mătănii (mătănii „mari", mătănii „mici"), e tot așa de jenantă, cași prezența unui „țivil" într'o cazarmă, unde străinul s'ar plimba cu mânile la spate, ar eși, ar intra fără grijă, pe când toată cazarma clocotește de comande, de mișcări la dreapta și la stânga, dă onorul, bate talpa, face teoria...

Mi-aduc aminte că în descrierea marei bătălii dela Borodino, Tolstoi („Războiu și pace") face să se încurce, nu știu cum, printre șirurile combatanților, două ființe nenorocite: un civil și un câne. Mi-aduc aminte că, în mijlocul emoțiilor luptei, soldații lui Cutuzan tratară destul de bine și pe câne și pe civil. Pe câne, ce e drept, îl huiduiră de câteva ori, dar numai pentru distracție, — destul de explicabilă în mijlocul încordării generale, când nervii reclamă o clipă de reacție. Pe civil însă îl lăsară să privească în voie ghiulele care îi zburau pe deasupra capului.

Dar dacă civilul și cânele se încurcau printre soldați în cazarmă, când se bate talpa și se face teoria?..

Se întâmplă de asemenea să vezi pe tablourile Strașnicei Judecăți, adecă bătăliei decizive dintre draci și îngeri, — să vezi, alături de draci, îngeri și călugări, — și câte un mirean, stând destul de comod. Dar să stea mireanul, așa, fără treabă, într'o mânăstire atonită, unde fiece mișcare e reglementată, e operă de mântuire!

Nesfârșita bunătate a prietenilor mei singură mai putea îngădui prezența unui element atât de dizolvant, putea singură să mai ție piept șoaptelor și bănuelilor din chiliile vecine, unde grecii veghează cu un ochiu neadormit, ca nu cumva... pe niște vremuri ca astea... ferească Dumnezeu...

Spaima călugărilor

Veghierea de altfel incumbă tuturora, căci toți în Sf. Munte se tem de ceva. De ce? Cu greu ar putea s'o spună chiar călugării. Românii, în special basarabenii, se tem de „spigoni", rușii se tem de Antichrist, iar grecii mai ales de „masoni". Dar ce vor fi exprimând acești termini, cu greu ar putea s'o spună chiar călugării.

Pe ruși parcă-i mai înțelegi: Antichristul, sau chiar Antichriștii, după unii de mult au și apărut pe pământ și opera lor se și vede azi.... Dar ce înseamnă „spigon", și de unde și până unde „masoni' în Sf. Munte?

Și totuși frica e reală și veghierea neadormită. Deci, cine-i străinul? Inchinător? Nu prea seamănă... Neamț? De cei care fotografiază ziduri vechi, turnuri, uși? Nu. E cu vreo misiune specială politică? (*Politica* o înțeleg toți). Nu. Atunci?...

Ca niște fiori reci se simțeau, sosind din văgăunile vecine șoaptele deșteptate de acelaș mister: cine-i străinul, ce caută masonul, spigonul, Antichristul?..

*

Orice s'ar zice, vin momente care deodată te fac cum se zice, băiat serios. „Au dreptate oamenii: „plimbări" prin Sf. Munte... văgăuni, coclauri, nopți cu lună, stânci și izvoare... Iată ce va să zică să trăiești atâta amar de timp în civilizata și ușurateca Românie!...".

Răsună toaca, Zângăniră zăvoarele groase de fier, care închid mica cetățuie din toate părțile. Cele două zeci și două de umbre omenești umplură cu încetul bisericuța.

Mai cucernic decât un schivnic, ascult și eu bocetul jalnic al cântărețului și în semiobscurul bisericii și fumul tămâiei încep să văd parcă mai limpede ceiace nu m'a învățat nici viața destul de zbuciumată, nici cărțile.

Așa dar — plecarea cu cel dintâiu vapor. Intr'o clipă m'am și văzut la port, apoi pe mare, liber din nou. Și ciudat: în loc să simt necaz, sau tristeță, beția libertății mă coprinse cu o violență nestăpânită. Mă și vedeam cutreerând Pera, Bazarul, braseriile de pe malul Bosforului... Murdare și infame sînt aceste braserii, dar câtă lumină, ce ocean de viață pe cheul și întinderile cutreerate de neastâmpăratul furnicar al vapoarelor, vaporașelor, luntrelor!

Dar Providența schimbă deodată mersul lucrurilor și hotărî tocmai în favoarea planului părăsit, hotărî ceia ce nici nu mai visam acuma: hotărî plecarea mea la pustnici. Noroc numai că lucrurile s'au petrecut nu la vre-o mânăstire grecească, sau mai ales la Rusicon, căci nu mai vedeam eu azi dulcile nopți de Maiu ale Iașului, nu mai ascultam eu cîntecul broaștelor din apa Bahluiului! Ce era?

La Provata se declarase o minune!

A. FRUNZA

* O călătorie la M. Athos de T. Burada, 1884, Iași, p. 56. — Ibid p. 30.

Jean Bart despre dragoste și femei

Din romanul Europolis

● *S'a zis că foamea și dragostea modifică suprafața pământului.*

● *Amorul, puternic și fatal ca și moartea, conține cruzime, violență, căci a iubi înseamnă a zămisli.*

● *Căsătoria? Pentru o femee este un început, pentru bărbat un sfârșit. Ea intră în lume, el iesă.*

● *Căsnicia e un lanț de aur când îl iei; de plumb, când îl porți; de fier, când vrei să-l rupi.*

● *Femeia nu-i decât un reflex al bărbatului.*

● *Ca și cameleonul femeia își schimbă culoarea sufletească după bărbatul de care s'a lipit ca edera de arbore.*

● *Toată activitatea socială și culturală a femeii moderne nu-i decât o imitație masculină.*

● *E ridicol să-i ceri amorului mai mult decât poate el să dea.*

● *Sigur că amorul dă cea mai profundă și mai intensă bucurie umană. Și, cine știe, poate lui se datorește avântul care a ridicat pe om așa de sus, lăsând în urmă pe toate celelalte animale.*

Extrase de AUREL GEORGE STINO

PRIMII PAȘI

Bragagiul

Eram un elev nou. Trenul din București mă luase și mă aruncase, pe alte meleaguri, pe care nici nu le visasem, pe care nici nu le-am dorit. Această soartă barbară, fără să mă întrebe, fără să aștepte un semn de încuviințare măcar, și-a făcut absolut de cap cu mine.

Cum vă spuneam eram un elev nou. Venisem cu o întârziere de o săptămână la școală, când am pășit pentru prima oară în curtea pavată cu pietre cubice a școalei mele de acum înainte.

Credeam că am să văd alt ceva de cum mă obișnuisem eu la București. Dar cum, nici eu nu știam. Când colo, aceiaș băeți care se bat, aceleași guri care strigă, aceleaș picioare care fug și nu lipseau nici acei „tocilari", care se plimbau pe lângă ziduri bolborosind lecția pe de rost.

Vasăzică mă înșelasem. Totul era la fel cum știam și eu. Primul pas, prima dezamăgire.

Cum am intrat în clasă, m'am simțit oarecum stingherit de situația mea excepțională, de ultimul loc pe care l-am găsit, în ultima bancă, lângă ultimul băiat. Mă vedeam cercetat de 80 de ochi, comentat de 40 de guri, care-și schimbau impresiile despre noul pensionar al clasei. Și eu care trebuia să suport toate aceste priviri!

Apoi întorcându-mă către colegul de bancă.

— Dă-mi voe... H. S.

— Noroc. I. B.

Nu știam ce să mai adaug, dar mă salvă colegul meu cel nou și singurul meu coleg până acum din cei 40 pe care-i avea clasa.

— Ești nou? Ai să te distrezi bine. Prima oră îl avem pe „Bragagiul".

Nici nu termină bine și deodată ușa se deschide și în prag apare „Bragagiul". Era profesorul de română. Un om scund, îndesat, cu un piept proeminent. Capul mare și fără nici o expresie se pierdea într'o gușă unflată și roșie. Mersul îi era îndesat, pe tocuri și când călca își smucea parcă tot corpul din loc, ca să-l urnească.

Se sui tot așa de incolor și inexpresiv pe catedră, și-și lăsă corpul să cadă pe scaunul care pârâi din încheieturi, și odată cu el și postamentul catedrei.

Aruncând o privire în fund mă zărește.

— A! avem musafiri astăzi. Cu cine avem onoarea?

— H. S.

— Așa, H. S. Și de unde ești matale?

— Din București.

— Așa, din București? Bine, stai mata jos.

Işi scoase o pereche de ochelari, încet, tacticos, ca și toți profesorii alunecați pe panta ramolismentului. Ii freacă, îi aburește, îi lustruește, până ce se hotărește să-i așeze pe vârful nasului său impozant.

Ceru absenții, interesându-se de fiecare pentru ce lipsește. Apoi într'un târziu, dupăce aplecat pe o mână, se uita mereu la mine (care cred că mă făcusem, colo în colțul meu singuratec, mic cât un purice) îmi spuse:

— Mi se pare că mata — cel din București — spuse el cu un fel de mândrie ce se observă în glasul oricărui provincial ratat, când vorbește de capitală — mi se pare că ai o rudă profesor universitar în America?

— Da, d-le profesor.

— Așa, nu m'am înșelat. Citisem bine eu în jurnal despre vizita în România, a unchiului dumitale din America. Dar ce specialitate are?

— Este profesor de Drept și Lit. Română.

— Așa, vezi mata, profesor de l. română în America. Dar trebuie să fie o capacitate. Și mata ești nepotul lui?

— Da, d-le profesor.

— Ei bine, trebuie să știi și mata româna, dacă ești rudă cu el. Nu pot să-mi închipui, că mata, care ești din București, mata, care ești nepotul profesorului universitar H. S. și care pe deasupra ai acelaș nume cu el, să nu știi româna. In orice caz, pentru răspunsurile care le-ai dat *până acum* meriți un 8.

Eu stăteam și mă uitam la el ca la un nebun. Să-mi dea opt fără să mă asculte, și din prima oră, mi se părea ceva nebunesc. Dar el foarte tacticos luă tocul, îl muie în cerneală și mă notă cu opt la rubrica mea.

Și apoi convins:

— Desigur că nu m'am înșelat, mata trebue să știi carte.

După ce clopotul a sunat, spre bucuria băeților, care începuseră să tropăie de nerăbdare, „Bragagiul" se ridică și el de pe catedră și luându-și catalogul o luă spre ușe, pe care băeții o și deschiseră larg, ca să poată eși mai repede.

Acuma nu mai eram un necunoscut pentru colegii mei căci eram nepotul unui profesor universitar și mai ales unul din America. Toți se uitau cu interes la mine, iar eu suportam privirile, cu un fel de dezinteresare poetică, de obișnuință cotidiană.

„Bragagiul", tocmai când era aproape să iasă, se oprește deodată și adresându-se mie:

— Dar știi, ești puțin cam slab. Ce dracu, barem mata, nepot de profesor universitar să fii ceva mai gras. Ai poftă de mâncare?

— Nu prea, d-le profesor.

— Ei vezi, aicea-i buba. Și cu un gest triumfător: aicea-i buba. Să te apuci să bei bragă, domnule, dacă vrei să capeți poftă de mâncare, uită-te la mine, braga m'a făcut așa. Da, să bei bragă și asta cât mai mult.

Băeții începură să zâmbească și eu deabea mă țineam să nu râd.

„Bragagiul" eși. Urmă o extindere generală cu strigăte și râsete copilărești, și toți strigau în cor „Bragă rece".

Ceeace știu e că bragă nu am băut, dar de îngrășat da, căci m'a îngrășat „Bragagiul" cu note. Dar ce vrei, eram nepot de profesor universitar. Mai ales în America! Și mai ales de literatura română!!

Ce bine e să ai unchi în America!!!!

Dacăași avea unul și de latină, asi fi un om fericit complect. Dar prevăd că pe acela o să trebuie să-l inventez.

SYLVIU H.

Ți-aduci aminte?

pentru Tutu

A fost o seară cenușie
De toamnă rece și târzie,
Cu frunzele căzând să moară,
Când ne-am văzut întâia oară.
Și în acel decor de toamnă,
Timid în convorbirea noastră,
Eu îți spuneam sfielnic: „Doamnă"
Iar mie tu: „Domniavoastră",
Și-acum, revăd acel trecut,
Cum stam noi doi în seara calmă
Și eu privindu-te tăcut,
Cu capul rezemat în palmă.
Și bine nu-mi aduc aminte
Ce ți-am răspuns, câte cuvinte;
Căci greaua timpului aripă
Simțiam cum stă pe loc o clipă —
Și tresăria în mine vag,
Ca o frântură de ecou,
Un sentiment plăcut și nou, —
Și te priveam în ochi cu drag...

Ne-am despărțit banal și rece
In gara mică, solitară,
Pierdută la hotar de țară,
In care trenul sta să plece.
Era o zi de toamnă tristă;
Și la plecarea ta n'a fost
Nici fluturare de batistă
Și nici cuvinte fără rost.
Ne-am spus atât: „la revedere";
Și mâna vrând a-ți săruta,
In inimă-am simțit ceva
Nelămurit, ca o durere.
Iar trenul când porni la drum
Și am rămas privind alene
Eu n'am știut dece și cum
Răsare-o lacrimă sub gene.

Și când apoi ne-am revăzut,
Cuprinși de-a dragostei beție,
In clipa primului sărut
Mi-am amintit cu duioșie
De-întâia întâlnire-a noastră,
Intr'un amurg trecut, de toamnă,
Când îți spuneam sfielnic „Doamnă",
Iar mie tu: „Domniavoastră".

CONSTANTIN GIURGIU

30 Mai 1933

Matematică

Cât te-am urât știință siderală,
Incorsetată'n cifre și formule
Când te'nghițeam în clasice pilule
La orele anemice de școală.

Pentr'un „trei" — luat la un „punct vernal"
Și o problemă cu raport invers
Eram doar la un pas de veronal
Și nemurirea unui „fapt divers".

Dar azi mă simt cu totul răzbunat
Și-ți râd în nas știință de faianță
Căci „Tabla înmulțirii" am uitat!

. . . .

Trăiască 'n veci sublima ignoranță!

AL. VOITINOVICI

Scrisoare

Scumpă domnișoară Tiv!
Am un excelent motiv
Sentimentul să-mi cultiv
Intr'un mod foarte activ.

Sunt în mâna ta captiv!
Te visez consecutiv
Ca pe un aperitiv,
Delicios și nutritiv!

Este foarte relativ
Că amorul ți-e fictiv
Și în caz afirmativ
Voi fi foarte combativ!

Ar fi însă distractiv
Dacă Domnul, milostiv,
Mi te-ar da alternativ,
Scumpă domnișoară Tiv!

P. conf.
MICO-MAY

Cineva și Nimeni

Noaptea a tras de mult obloane întunecate din bolțile cerului. Pe străzile pustii ale periferiei, un felinar și un paznic sunt tovarăși care se înțeleg tăcând. Paznicul meditează pesimist și cadențat în golul cerului, străzilor, și sufletului său de om necăjit. Felinarul pâlpâe vesel fluturi de noapte, împungând bezna cu un ochi livid. Când paznicul și-a depănat toate gândurile și toți pașii, flueră prelung și disperat, înfiorând cucuvaele de prin clopotnițe. Dar umbrele nopți îl îndeamnă spre un adăpost și străzile au rămas fără viață.

Câte o adiere de vânt furișează șoapta înăbușită a orașului depărtat. Orașul se frământă în vârteje de lumini și sgomote, cu vedenii de pietre scumpe și aur. Aci se târăște tăcerea cu aripi sumbre. Razele lunei colorează fantastic apele adormite în șanțuri puturoase. Insoțit de noapte și de singurătate cineva mergea pe un drum necunoscut. Lăsase în urmă freamătul orașului și acum se rătăcise printre străzile întortochiate și pustii. Liniștea și teama îi fulgerau câte un fior. Pe strada ghemuită în tăcere nu era decât el și departe de tot felinarul cu sclipiri vesele. O clipă a fost însoțit de bătăile rare ale unui ceas. Deasupra orașului vibra anemic gravitatea clopotului de bronz, și cadența bătăilor, colora sinistru calmul străzilor întunecate. Drumul nu se schimbase, pe lângă aceleași case înecate în beznă au trecut uneori și alții. Case mici, cu aspect mohorât, curți sălbatice în bălăriile cărora se aud foșnind vietăți care se furișează în umbră și umezeală. Nu era fricos, dar avea puțină temă de această stradă cu vedenii după fiecare colț. Mergea de nesfârșită vreme și tăcerea îl impresiona neplăcut. Auzise prea mult zgomotul liniștei, sgomotul cerului imobil și al pământului cernit. Dorea să sfârșească, să se trezească ca dintr'un vis urât. Părea un coșmar care rupsese zăgazurile prea strânse ale somnului și se răspândise în veghea lui. Simțea cum frica își strecoară încet mâna glacială în creer și vertebre. Un străin șoptea în el și afară la ureche:

— „Ți-e frică nu-i așa? Ți-e frică? Frica!...

Frica, cuvântul șoptit din ce în ce mai repede, pătrundea în toate colțurile sufletului său.

— „Vai cât de rea este frica!

Un fior străbate și inima se svârcolește din ce în ce mai tare. S'a stăpânit o clipă căutând întrebarea:

— „Dece să-ți fie frică, pe stradă nu ești decât tu și nimeni alt?"

Infrigurat cerceta în el răspunsuri, puteri ocrotitoare, căuta în el necunoscutul de care se temea. Și totuși nu găsea decât pe Nimeni.

Nimeni! Dacă nu ar fi acel nimeni cum ar muri frica!

Nimeni era strada tristă și fără viață. Nimeni era cerul întunecat de unde nici o sclipire de stea nu putea să-l ajute. Frica îl cuprindea cu ghiară rece, îl sfredelea din cap până în picioare.

La fiecare mișcare a lui, singurătatea străzii avea rezonanță de grotă.

— „Pașii mei! Pașii mei dacă nu ar răsuna tare în golul asfaltului nu mi-ar fi frică!"

Un pas mic, și deodată liniștea era sdrobită de un sgomot îngrozitor, repetat în ecou de bolta nopții. Il înfricoșa zgomotul pasului, acea ciocănire cadențată a drumului. La al doilea pas vuetul era și mai groasnic, părea un gong în golul unei peșteri. Va sta pe loc pentru ca sunetul pașilor să nu deștepte pe monstrul, pe... Nimeni. Inima galopa sălbatec.

— „Liniștește-te, nebuno! Sunt numai eu, tu și Nimeni! Iar Nimeni doarme, e departe sau nu mai este!" Furios sărea inima în cușca ei, îi era teamă să nu scape și să fugă săltând înaintea pașilor săi. Nu mai putea merge, teama l'a încleștat. Cu broboane reci pe frunte și ochii larg deschiși, înțepeniți, sonda întunerecul și tăcerea. Din fiecare colț tâșneau vedenii, umbre păreau că fâlfâe.

— „Iar nu este Nimeni!

Il dureau ochii, atât erau holbați.

— „Cine zace întins în fața mea?

Ca noaptea și strada, necunoscutul nu răspundea.

— „Vorbește! Răpune tăcerea cu voce omenească, vreau să piară Nimeni!

Acel care tăcea, a mișcat o mână slabă, fără formă și viață: Nu.

Pe necunoscut l-a aflat, știa de ce tace, era umbra lui.

— „Vino, umbra mea, să plecăm împreună, nedespărțiți! Dar să pășim încet, încet de tot!

.....

— „Ai călcat prea tare, nu auzi ce grozav sună pașii tăi?

.....

— „Nu! Nu! Stai! Mergi prea tare!

.....

— „Acum să mergem în vârful picioarelor pe strada aceasta de tablă!

.....

— „Așa! Incet! Incet, încă un pas!

.....

— „Suntem salvați! Iată felinarul în colț, el ne va ocroti!

.....

— „Oh! Dar mergi prea încet și până la felinar ne va prinde Nimeni!

.....

— „Hai mai iute!

.....

— „Fuga! Fuga! Nu auzi pe Nimeni sdrobind tăcerea cu zgomot și furie!

. . . .

Cineva a fugit continuu noaptea întreagă. Ceasuri și ceasuri, frica îl gonea cu suflu înghețat și bulgări de întuneric. A terminat orașul, a sfârșit câmpul, a trecut prin păduri și ape. Văi și dealuri, toate s'au presărat cu delirul pașilor conduși de Nimeni și de frică. A doua zi în zori, când soarele își arăta o geană de purpură printre dealuri, un plugar l'a găsit pe brazdă. Cu brațele răstignite și capul ascuns în pământ, murise. Işi găsise scăparea, pământul întreg îl ocrotea.

ADRIAN COSMAN

Pe stradă

Un cârd de ciori sgârie tăcerea străzii liniștite, albă sub ninsoare ca o carte nouă.

Din cușma bisericii, un clopot bate rar în gangul de pâslă al zării și deodată becurile surâd bolnave în roiul fluturilor de naftalen.

O sanie trece repede, agățând râs mărunțel de clopoței pe odgoanele stejarilor prinși de tăria cerului scămos, ca niște uriașe policandre...

Un bețiv s'a oploșit sub gard și acum mormăe ceva, indispus probabil de răceala plapumei.

Mai la vale, două eleve s'au oprit în preajma felinarului, așezând servietele în pudra pârtiei și se chinuesc să descifreze de pe o hârtiuță, nu știu ce cântec modern.

Bat măsura cu vârful șoșonului, amândouă de-odată și frânturile sacadate cu veșnicul refren: „O, Monnah" cad pe albul străzii ca niște flori de ghiață.

Din vale urcă alene un cetățean, întregindu-se treptat ca în experiența cu dovada rotunzimii pământului.

Işi târâe greoi umbra prin întortochiata pârtie și se cunoaște după oscilațiile corpului că e cu chef. Ajungând lângă cel culcat, se oprește contrariat și echilibrul său oblic e o minune, ca al celebrului turn din Pisa.

Işi dă căciula pe ceafă și începe să-l ghiontească pe adormit îngâlând autoritar:

— Bine... bă, bețivanule... aicea te-ai culcat?... Nu ți-i rușine, porc bătrân ce ești!... Ți-ai băut leafa... ha? Te pomenești că ăi hi având și ploduri acasă... Or să ti găsiască... țeapăn... (hâc!) mâni-dimineață!...

Porni să treacă fudul mai departe dar împiedicându-se de un picior al „bețivanului" descrise câteva piruete și se lungi puțin mai încolo, cu un geamăt mulțumit.

Mai pomeni între dinți ceva referitor la neamurile vecinului de așternut, apoi tăcu.

Cele două eleve au terminat cântecul și pornesc grăbite spre casă, întorcând capul în altă parte când ajung în dreptul chefliilor.

...Și fulgii amurgului curg neîncetat pe liniștea străzii, acoperind totul ca un stol tras pe fereastra vieții...

AUREL LEON

Cel mai puternic roman al revoluției rusești

„Copii Flămânzi"

de ALEXANDRU NIEVEROW

Romanul complect numai cu

20 LEI

De vânzare la toate librăriile din țară

Cum ne văd Rușii

Problema Basarabiei. Latura lăuntrică

Am ocolit până acum problema Basarabiei, care de fapt este pivotul relațiunilor ruso-române. Dar precedând această problemă de toate datele necesare elucidării caracterului atitudinii Rușilor față de România, am acum posibilitatea să expun faptele, fără a fi nevoie să mă ocup de analiza lor, ceeace ar necesita prea mult loc și timp.

Sorții istorici se îmbină câteodată foarte curios. Timp de două secole principatele românești au fost regulat călcate și deposedate de cele mai bogate teritorii de către armatele vecinilor imperialiști, fără ca să se țină cel mai mic cont de voința poporului băștinaș și de interesele lui vitale. (Poate că aceasta se datorește faptului că pe atunci încă nu era cunoscut principiul autodeterminării popoarelor...). Astăzi Rusia este aceea care se declară nedreptățită, deposedată prin violență de una din cele mai fertile gubernii ale sale și nesocotită la ratificarea acestei deposedări în forurile internaționale. Rușii niciodată nu au putut fi priviți ca prieteni ai României, totuși dușmănia acestor două State ia, începând cu anul unirii 1918, un nou caracter și o nouă însemnare.

Dar înainte de a arăta felul în care este concepută de către oficialitatea rusă problema Basarabiei, să-mi fie permis, pentru ușurarea expunerii, a reaminti faptele brute din jurul Unirii.

In Martie 1917 izbucnește revoluția rusă. Imediat mișcarea națională moldovenească, trezită încă de la revoluția din 1905, dar încetinită mai târziu prin forța reacțiunii și a evenimentelor mondiale, își reia avântul și din treaptă în treaptă duce Basarabia la constituirea organului provincial de directivă și conducere „Sfatul Țării", alcătuit pe baza principiului reprezentării claselor și al națiunilor. La 2 Decembrie 1917 se proclamă Republica democratică moldovenească autonomă în Federația statelor rusești. La 15 Ianuarie 1918, Sfatul Țării salută în ședință solemnă pe d. general Broșteanu, comandatul trupelor de ocupație, invitate în urma unei hotărîri a Sfatului Directorilor republicii, pentru menținerea ordinei și pazei, amenințate de armata rusească în descompunere și retragere depe frontul românesc. La 24 Ianuarie 1918, Sfatul Țării proclamă independența Republicii Moldovenești.

La 27 Martie 1918, Sfatul Țării votează alipirea la România, — cu anumite condițiuni de garantare a caracterului autonom al provinciei. Prin votul din 27 Noembrie acelaș an, aceste condițiuni sunt abolite, Sfatul Țării se dizolvă și orice autonomie a Basarabiei încetează, provincia dintre Prut și Nistru intrând pedeantregul în angrenajul administrativ al regatului român înoit.

Nu e nevoie să comentez aici aceste fapte din punctul de vedere al celor ce-au înfăptuit și au primit unirea. Scopul nostru este să arătăm cum ele sunt luminate de publiciștii bolșevici, pentru care problema Basarabiei a fost imboldul ce a dus la creiarea întregii literaturi de care am vorbit în articolele precedente.

Mai întâi în ce privește mișcarea națională și principiul autodeterminării popoarelor. Este adevărat că bolșevicii sunt aceia care proclamă sus și tare acest principiu. Dar dintru început ei caută că stabilească că populația românească din Basarabia nu prezintă o majoritate absolută, ci numai una relativă: 49% (datele sunt cele ale statisticelor oficiale rusești dinainte de războiu, aceleași care dau pentru județul Lăpușna 89% populație românească, iar pentru jud. Cet.-Albă — 17%). Prin urmare chiar de există, voința singurei acestei națiuni nu este suficientă pentru hotărîrea soartei Basarabiei: mai e necesară și adeziunea celorlalte națiuni conlocuitoare, — care pot să nu aibă și bolșevicii spun că au destule dovezi să creadă că nu au — nici o dorință de a face parte din statul român. Dar voința populației Basarabiei nici nu a fost ținută în seamă și aceasta chiar din momentul constituirii Sfatului Țării.

Față de procentul populației românești, folosit de bolșevici, acest organ al conducerii Basarabiei din perioada revoluționară, conținea un număr exagerat de Moldoveni, a căror preponderență era astfel asigurată în dauna intereselor altor naționalități basarabene. Afară de aceasta Sfatul Țării n'a fost o adunare cu caracter de constituantă sau parlament regulat, ci una cu atribuțiuni temporare menite să pregătească lucrările Adunării Naționale Constituante, care ar fi hotărît asupra soartei Basarabiei. Așa dar bolșevicii declină Sfatului Țării și compoziția regulată și competința în hotărîrea soartei provinciei pe care o reprezintă.

Pe baza acestor concluziuni autorii sovietici declară nule actele din 27 Martie și 27 Noembrie 1918, cu atât mai mult cu cât ele nu numai că au fost săvârșite de un organ de Stat incompetent, dar și pe baza faptului că ar fi fost săvârșite sub presiunea forței armate românești, care fiind chemată de bună voie pe teritoriul Basarabiei și menită să rămână acolo numai pentru asigurarea ordinei și alimentării populației, atâta timp cât fusese prevăzut într'o convenție survenită între guvernele rus și român, — a abuzat de forța sa și a impus Sfatului Țării hotărîri dictate de interesele burgheziei și capitalului românesc.

Amândouă aceste ședințe, în care s'a pecetluit soarta Basarabiei, s'ar fi ținut fără ca chestiunile puse la vot să figureze în ordinea de zi, fără ca deputații să fie anunțați din vreme despre ținerea ședinței și fără să se fi putut aduna astfel în număr legal (ședința din 27.IX.1918 s'a ținut cu mai puțin de ⅓ din membri). Votul la aceste ședințe s'a cerut cu baionete la ușă, pe față, și acei care au votat contra Unirii au fost expulzați peste Nistru sau împușcați.

Din cele expuse mai sus se poate ușor vedea că publicațiunile rusești urmăresc — și desigur reușesc în cercurile cărora sunt destinate — să creieze convingerea că Basarabia a fost alipită la România prin violarea voinței poporului, prin defraudarea normelor uzitate în astfel de împrejurări și sub amenințarea baionetelor apărătoare a boierimii și menite să învingă opoziția majorității populației basarabene.

Pe această bază Rușii nu vor și— spun ei — nici nu pot, având în vedere principiul sfânt pentru ei, al autodeterminării popoarelor, să recunoască înstrăinarea Basarabiei și cer consultarea liberă a voinții lui— adică plebiscitul. Sau în forma fină a diplomației ruse: n'avem nimic împotriva ieșirii Basarabiei din Uniunea Statelor rusești, dar vrem s'o fi făcut cu liberă voință.

Faptul că statul român, nici nu înțelege să discute o nouă consultare a voinței populației basarabene, după ce aceasta și-a exprimat-o odată prin reprezentanții ei din Sfatul Țării, constituie după tâlcuirea bolșevică o dovadă a faptului că România însăși își dă seama că voința poporului basarabean a fost violată, Basarabia este ținută în granițele Statului român prin forță și consultarea liberă a voinței populației basarabene prin plebiscit ar constitui un dezastru politic, deoarece ar adeveri uneltirile din 1918.

Dar cum explică atunci bolșevicii, dorința României de a-și alipi și a menține cu orice preț o provincie, locuită de o populație străină, ostilă și trăind o viață economică pe care condițiunile greografice o atașează de sistemul economic rusesc, mai mult decât de cel românesc?

Interese economice vitale și interese capitaliste au fost acelea care au îndemnat Statul Român la acțiunea lui în Basarabia. In anul de mizerie și foamete — 1918, grânele Basarabiei au salvat populația și armata regatului, iar exploatarea țărănimii acestei provincii, „aduce prea mari foloase boerilor români, ca ei să renunțe de bună voie la o regiune, unde marii proprietari posedă cu drept de proprietate quiritară mai mult de 1.500.000 desetine (=ha) pământ și pădure, din totalul de 3 milioane 900.000 desetine cultivabile cât se găsește în Basarabia". (Pavlovici, Problema Basarabiei în politica internațională. 1926 p. 13).

E de prisos să comentez sau să critic acest pasagiu. Inexactitatea lui este evidentă. Voiu sublinia numai aici o trăsătură caracteristică, care se poate urmări și în alte capitole ale literaturii sovietice despre România.

Oridecâte ori vine vorba despre proprietatea pământului și exploatarea țăranilor, nici un cuvânt, sau date insuficiente și tendențioase despre marea reformă agrară de după războiu, care a distrus proprietatea mare și a modificat radical relațiunile sociale din țara noastră. Câteva concluziuni juste în privința neajunsurilor unei revoluțiuni agrare, se pierd în noianul datelor care caută să dovedească că în starea țăranului de după războiu nu s'a schimbat nimic. Neoiobăgia descrisă de Dobrogeanu-Gherea persistă și astăzi în țara noastră și acest lucru chiar în Basarabia, unde nu a existat nici înainte de războiu!

Acest lucru se face pentru simplul motiv că starea socială a țăranului dinainte de războiu, este cu mult mai propice pentru o propagandă comunistă. A arăta că țăranii români au primit pământ și România nu mai are mari proprietăți, ar însemna diminuarea puternică a putinței de a stârni ură împotriva regimului României.

Se înțelege că înfățișate astfel: istoria actului Unirii și starea actuală a provinciei moldovenești în granițele regatului român, sunt departe de a contribui la îndulcirea impresiei rămase unui cititor sovietic din capitolele precedente. Dar publiciștii ruși nu se mulțumesc numai cu acest tablou, destul de elocvent în felul său, mai ales pentru acei ce nu au alte izvoare de informație decât cele furnizate de oficialitatea rusă. Ei îl complică printr'o serie de considerațiuni de ordin economic-internațional și împletesc în cauză imperialismul și capitalismul puterilor apusene, care nu pot lipsi oriunde sufere un popor sau o clasă, pentru liberarea cărora luptă proletariatul muncitoresc. Nu vor lipsi, deci, nici în problema Basarabiei, ridicată cu complicitatea capitalului francez și englez.

Cea mai populară concepțiune, foarte răspândită odinioară (nu știu astăzi) și în cercurile rusofile din Basarabia, este că România nu are nici un drept asupra Basarabiei, deoarece această provincie n'a făcut niciodată parte din Statul Român. Intr'adevăr, la 1812, când s'a încheiat pacea dela București, părțile contractante erau Rusia și Turcia, stăpâna principatelor române. De România nu era nici vorbă.

Prin încercări de subtilizare a acestei păreri devenită populară s'a ajuns la afirmarea că deși Basarabia are caracter de provincie românească, dar deoarece la 1812 România ca stat nu exista, unitatea de ordin internațional constituită la 1859 sub acest nume, nu poate să aibă nici o pretenție asupra unor provincii, care nu făceau parte din teritoriile principatelor la Unire. Aceasta este părerea primită de aproape toți autorii ruși.

O variantă nereușită și nefavorabilă cauzei rusești este cea expusă în cartea dd. Bessiadovski și Ustinov: „România contemporană" 1923. După părerea acestor autori, Basarabia de nord și de sud cu teritoriile raialelor Hotin, Bender, Cet.-Albă, Chilia au fost luate dela Turci; Basarabia de mijloc aparținea Moldovei, din organismul administrativ al căreia făcea parte. Dar ideia este expusă numai cu titlu de informație și nu folosește nici unei concluzii.

Nu le vom comenta nici noi.

M. MAEVSCHI

O bună recompensă

Umblam după o slujbă.

Plecasem târziu de acasă. Pregetasem — afară, ger de crăpau pietrele.

Dealtfel, asta n'are importanță. Chiar de vreme de aș fi plecat, tot nimic n'aș fi făcut. Slujbe, în timpurile astea grele, nu se găsesc nici de leac.

Totuși, dacă pleci de vreme șansele sunt mai mari și te poți culca cu conștiința împăcată — chiar dacă tot câștigul a fost doar acela că ai umblat mai mult.

Dar ce să mai lungesc vorba? Scurt: am găsit un câne. Un spitz.

Frumos cățel! Am mai văzut eu și alți câni, dar nu ca ăsta.

Trebue s'o recunosc. E drept.

Avea zulufi albi și creți, un bot ascuțit și o pată neagră deasupra ochiului stâng.

Avea și zgardă. Bună zgardă — nu mă pricep, dar aș paria că era de argint.

Pârlit cum sunt, văzându-l oropsit, tremurând de spaimă și frig, mi-am zis:

— Dracu să te ia — vom răbda împreună!

L-am luat cu mine.

In primele zile chelălăia mereu. N'avea deloc liniște. Zgâria ușa, fugea de colo până colo — îi dam drumul, alerga la poartă; mirosea strada — apoi venea trist în casă.

Greu, dar se împăcă cu noua situație.

N'avea nici-un talent. Nu știa decât să mănânce și să doarmă.

Mă gândeam să-l arunc chiar într'o apă. Mai trece însă o zi și-mi schimb gândul.

In sfârșit ne-am împrietenit.

Dar aproape în acelaș timp citesc într'un ziar vechi, un anunț:

„Câine spitz dispărut în ziua de 17 Ianuarie. Are o pată neagră deasupra ochiului stâng.

„Răspunde la numele: Fox-Trott. Cine-l va aduce la d-na Miron, str. Răsurilor 143, va primi o foarte bună recompensă".

— Am dat lovitura — gândesc.

Mă uit la potae — caut să ghicesc cuantumul recompensei. Hotărăsc că o mie de lei tot am să iau pe javră.

— Jigodie norocoasă — zic și-i dau un picior. Tot ai să te mai plimbi în automobil.

Trec pe la adresa din ziar. Privesc: casă mare. Mă uit la pantofii mei — numai petece.

Cine știe? Poate capăt două „cearceafuri".

Prietenul meu, Claudiu Zamfir, alt pârlit, îmi spune:

— Iți dau pantofii cu împrumut, dar faci cinste... ai dat peste o vacă de muls, dacă ești șmecher.

— Fac!

Imi perii hainele, mă bărbieresc — parcă mai semăn cu mine. Iau cățelul subsuoară.

— Fox-Trott! strigă bucuroasă servitoarea, deschizându-mi. Unde ai fost, ștrengarule?

Javra se sbate să-mi scape din mână, dar nu-i dau drumul.

Stau în hall și aștept.

— Foxtrotică! Foxtrotel! se repede o cucoană pe ușă. E încântătoare, n'am ce zice. Il ia în brațe și pupă-l, și pupă-l. — Haimana mică... ai merita o bătae... din cauza ta am avut friguri...

Incepe să mă întrebe: cum l-am găsit, dacă a fost bătut de alți câni, dacă l-am îngrijit bine.

— Dar ce mai întreb: Se vede... asta însemnează că ai inimă bună... Banditule!... Ai avut noroc, banditule!

Imi spune multe despre cățel: e un câne minunat... face și drege...

Și eu care n'am observat nimic!

Mă întreabă cine sunt, cum mă cheamă, ce-mi fac părinții, cu ce mă ocup. Răspund la toate. Nu se poate să rămâi nesimțitor la atâtea mișcătoare dovezi de dragoste.

— Aveam post, dar cu criza...

— Am multe cunoștințe... poate că prin ele... e păcat ca un tânăr cinstit să n'aibă și el o slujbă.

— Doamnă — și mă ridic emoționat.

— N'am promis decât că mă voi interesa... nu trebue să-ți faci prea multe iluzii... fii sigur însă că voi stărui... Așteaptă un moment.

— Acu-i acu — îmi zic în gând.

Se scoală. In aceiaș clipă un bărbat intră în odae. Afurisitul de cățel, zbughi. Il apucă de pantaloni și scutură-l.

— De unde ai mai răsărit, bestie? strigă furios noul sosit căutând să-l izbească cu piciorul.

— Foxtrott! Foxtrott! țipă disperată doamna.

Il ia de ceafă și trage-i vârtos.

— Na, mai muști pe domnul? Nu cunoști pe domnul? Vine destul de des domnul!

Il lasă. Ingrijată se apropie de victimă.

— Te-a mușcat rău? Il dau la hingheri! Chiar mâne! Numai de pantalon? Sigur? Eu zic să mergi mai bine la Babeș.

— Nu-i nevoe, n'am nici-o sgârietură.

— Atunci o spălătură cu alcool... Cânele n'are nimic, dar cine știe... E mai sigur.

— Dar camaradul? — întrebă, arătând spre mine.

— A adus cânele! Mai vrei ceva?

— Mi-ați spus să aștept...

— Eu? Nici gând! Ințeleg: umbli după recompense, dar cu mine nu ți-ai găsit omul.

— Te văd curățel îmbrăcat— interveni și domnul. E rușinos să furi cânii din curțile oamenilor.

— Lam găsit pe stradă și l-am adus îndată ce...

— Numai după ce ai cetit de recompensă—întrerupse doamna. A prins trucul...

— Tinere, nu e moral... trebuia să-l aduci din primul moment, și fără să te gândești la răsplată... la vârsta pe care o ai nu-i frumos să te ocupi cu matrapazlâcuri...

— Oamenii se înșeală la vârsta dumneavoastră!

— Măgarule!

— Escroci!

— Cum ai zis? sări ca arsă frumoasa doamnă. Ești și obraznic? După ce te-am iertat...

— Afară! urlă domnul, ridicând amenințător pumnul.

Pusei mâna pe o statuetă.

— Bubi! Nu-l lovi... lasă-l... e un bandit — să nu te omoare... Rița... Rița... fir'ai a dracului... adu un sergent... acuma să eși... altfel chem poliția...

CONSTANTIN PELMUȘ

Baletul

Baletul clasic e o problemă reluată la infinit și care totuși e nouă.

Arta coreografică e strâns legată de celelalte arte, și numai cei care au uitat acest fapt mai cred în nestrămutarea canonului clasic. Constituit în epoca Renașterii, după datele rămase din autorii vechi, baletul a primit transformarea în legătură cu gustul și obiceiurile generațiilor respective.

Dansul sălbaticilor executat de Carol al VI-lea și seniorii săi, era tot așa de reprezentativ în timpul său ca și două secole mai târziu baletul lui Ludovic al XIV-lea.

Inovațiile coreografice introduse de Noverre în sec. XVIII coincid cu tendințele revoluționare ale epocii.

In secolul trecut romantismul și-a găsit expresiunea în baletul așa zis romantic.

In acest moment însă — aproape acum o sută de ani — s'a produs separațiune.

In timp ce teatrul pornea, împreună cu celelalte arte, să cucerească noul univers, dansul s'a strâns în vechea sa formulă.

Când au apărut novatorii sec. XX cu tendințe de a restabili un raport strâns între balet și viața reală, s'a procedat cu totul revoluționar: s'a început prin a se distruge.

Școlile așa-zise „libere" au renegat technica veche, clasică — ca s'o înlocuiască cu mișcările ritmice elementare. Decepția n'a întârziat. Alături de bogăția și vanitatea dansului clasic și a posibilităților sale expresive, inovatorii au trebuit să recunoască sărăcia gestului formulelor noi, expresivitatea lor limitată și convențională.

Sărăcia școalei ritmice „moderne" apare până și în imitarea jocurilor sportive. E deajuns să amintim de Messerer, dansatorul clasic cu o tehnică suprinzătoare și plină de vervă și variată, cu monotonele figuri inexpresive ale brațelor și cu torsiunea corpului din scenele sportive prezentate de obicei de baletul „modern".

Astăzi, toate școlile coreografice se pretind bazate pe sistemul clasic.

Dar gestul „liber", atitudinile rigide ale corpului cu mușchii întinși, reproducerea servilă a sunetelor prin mișcări mecanice și imitative, apar din timp în baletul modern ca semnele de vărsat pe o figură frumoasă.

Idealul noului balet ar trebui să fie regăsirea contactului prezentului fără a părăsi nimic din comoara păstrată de secole.

E interesant de a confrunta realizarea acestui ideal în decursul diverselor manifestări coreografice din actualul sezon.

Unele duc direct spre pantomimă.

Ele ajung la simbolismul care, după ce a fost epuizat în dramă, renaște acum în balet, întrebuințând tehnica „liberă".

Pantomima aduce în scenă personagii alegorice; o revenire stranie spre baletul sec. XVIII. Gestul însuși devine simbolic și descriptiv față de cei vechi care considerau mult mai sus mimica imitativă decât gestul expresiv, emoțional.

Această tendință se observă la trupa de balet: „Ballets Joss", și „Sept péchés capitaux", prezentate de trupa „Ballets 1933".

Acțiunea dramatică aci se servește de dans, care nu mai joacă un rol independent și unde tehnica școlilor ritmice și-a adăugat elemente clasice.

„Sept péchés capitaux" de Kurt Weil ne înfățișează opera primitivă. Diferitele faze ale acțiunii sunt comentate și explicate prin cântecul artistei Lotte Lenja și interpretate de Tilly Losch.

In furia pantomimei sale dansate se amestecă elementele cele mai diverse: acrobația, gesturile ritmice, realism dramatic și chiar clasic.

Coreografia însă e pe planul al doilea; ea e sclava muzicei.

Balanchine, coreograful trupei „Ballets 1933", se menține pe planul analizei.

Ca un copil care-și sparge jucăria ca să vadă cum e în interior și cum funcționează, Balanchine rupe regula clasică fără nici o ordine, nimic nu ne face să credem în logica internă a fiecărei mișcări și tot timpul susține voința pătrunzătoare a maestrului de balet, ce urmărește un vis...

A apărut Ediția II-a
CAMERE MOBILATE
roman de
Damian Stănoiu
Editura Adevěrul S. A.
Prețul Lei 60

KNUT HAMSUN

Cuceritorul

Un grup de escursioniști pornise cu luntrea în largul mării, îndreptându-se spre insula din apropiere. Deodată, un tânăr dintre aceștia se ridică în picioare, țanțoș și vioiu, și începu să declame versuri. Glasul lui se auzea până la țărm. Domnișoarele erau toate cu urechile îndreptate spre el, afară de cea mai tânără dintre ele, o fată plină de viață, cu părul blond și aripile nasului tremurătoare, care preferă să-și îndrepte ochii spre frumosul vâslaș, făcând haz de observațiile lui și zâmbindu-i peste umerii celorlalți.

Din pricina asta tânărul își cam pierdu cumpătul. Incepu să declame versurile cu voce tot mai puternică. Obrajii i se îmbujorară. Deodată tăcu. Se întoarse spre frumoasa care nu-l lua în seamă și care ședea pe banca vâslașilor din spatele său, și-i zise:

— Ai dreptate, poeziile mele nu-s bune. Dar voi povesti ceva care va avea poate mai mulți sorți de isbândă. Indată ce vom ajunge la țărm voi începe.

Și fetele aplaudară în unanimitate, bucuroase mai dinainte de ceeace va povesti tânărul despre călătoriile sale; căci numărul aventurilor lui era nesfârșit. Numai ea, care nu vroise să-i asculte versurile, nu părea entuziasmată nici acum. De aceea tânărul se îndârji.

— Atunci, ce vrei? — întrebă el în disperare.

— Ce să vreau? Nu te'nțeleg! — răspunse ea mirată. Mă numesc Andrea, atâta tot; și sunt bucuroasă că pot face și eu această escursiune laolaltă cu ceilalți.

Și avea aerul că e încredințată de ceeace spune, șireata.

Acostară, descărcară vinul, umplură paharele până'n vârf și băură. Dar Andrea și vâslașul rătăceau tocmai departe, prin leasa scundă a țărmului, în căutarea ouălor de păsări de mare. Și din vreme în vreme vântul îi purta râsul până'n gloata tovarășilor ei de drum.

— Ei, acum trebue să ne povestești! — strigară câțiva.

— Adunați-vă cu toții aci; să vie și Andrea, — răspunse el. Și se urcă pe un bolovan strigând-o pe Andrea cu glas cald și ademenitor.

Andrea veni; dar se opri locului privindu-l întrebătoare.

— Domnișoară, — zise el ca s'audă toți, — povestirea mea e numai pentru d-ta, care stai aci asemenea unei cruci de argint în soare. M'ai cucerit; dar nu numai prin frumusețea d-tale; ci și prin splendoarea tinereții d-tale care mă turbură. Privește brațele d-tale. E sânge sub pielea lor. O, da; numai d-tale vreau să-ți povestesc.

Andrea privi în jurul ei cu vădită jenă, penibil impresionată și se așeză.

Atunci abia începu și el să povestească.

Și povesti o jumătate de oră. Glasul lui nu se mai domolea. Părea că îl stăpânește o însuflețire sălbatecă, măreață, căci tovarășul de drum despre care povestea trăise lucruri într'adevăr extraordinare.

— Te plictisesc? — întrebă el.

— Nu, nu, — strigară cu toții.

Atunci întrebă din nou:

— De ce nu răspunzi? Povestesc doar numai pentru d-ta. Te rog să ai încă puțină răbdare. Și ca să sfârșesc, mai am de adăogat că omul despre care ai ascultat toate astea, nu era câtuși de puțin fericit. Tot ce întreprindea era încununat de succes. Fiecare bătălie însemna o nouă victorie. Dar toate astea până'n ziua când fu și el cuprins de acea mare și veșnică iubire... Atunci pierdu.

— Bravo! — zise Andrea cu genele plecate. Povestește-ne asta!

Cuceritorul fu buimăcit de liniștea ei; ba răceala ei îl duse la disperare și se lupta cu toată bărbăția să se elibereze de sub puterea ei. Celelalte domnișoare lăsară întâmplării cursul ei firesc, căci nu puține dintre ele avură prilejul să-i cunoască nestatornicia inimii.

Cădeau sorții azi pe una, mâine când soarele lumina altă parte a sufletului său, cădeau pe alta.

Andrea repetă:

— Povestește întâmplarea asta!

— De ce aș face-o? răspunse el. Răceala d-tale mă îngheață. Domnișoarelor și domnilor, s'a înserat!...

Se înapoiară acasă. La întoarcere dădu luntrașului, fără vre-un temeiu, o palmă sdravănă și apucă el însuși vâslele. Nu vedea, nu auzea, vâslea însă cu o putere de urs.

Când ajunseră la țărm, Andrea trecu pe lângă el. Dar el o apucă de braț și șopti palid ca un mort, cu buzele tremurătoare:

— Nu mă mai chinui mult, nu mai pot suporta. Hotărăște-te. N'am iubit încă pe nimeni așa cum te iubesc pe d-ta; spune-mi ce să fac: să trăesc sau să mor?

— Să trăești! — răspunse ea jubilând. Te-am iubit întotdeauna, din prima clipă când te-am cunoscut. De ce crezi oare că te-am chinuit azi? Dar ce spun: m'am chinuit pe mine mai mult și am suferit cum n'am suferit vreodată.

Și ea îl privi cu ochi mari și mirați și-l numi stăpânul și Dumnezeul ei.

Fericirea lui ținu câteva zile. Victoria fusese dulce și se'nfrupta din ea cum făcuse totdeauna. Apoi, vechea lui nenorocire reveni; îl cuprinse oboseala, moleșala de după luptă, blestemul. Porni la drum pe furiș, dispăru, ajunse în orașul cel mai apropiat, nu scrise nimic, nu trimise nimănui nici o știre, nu se mai reîntoarse.

*

Poposise numai de două zile la acest hotel al vilegiaturiștilor, frecventat de prea puțină lume. Era atât de plictisit, încât tot ce-avea acest orășel îl apăsa pe inimă. Nici o mișcare, nici un eveniment. Inima îi era liniștită și obosită.

Dar, într'o după-amiază, se'ntâlni pe scară cu o necunoscută. Când trecu pe lângă el, își scoase pălăria și o salută. Ea dispăru în grădină. Hotelierul îl lămuri că abia sosise la hotel; călătorea în tovărășia tatălui ei.

Rochia ei lungă, de postav verde, pălăria mare, neagră și cravașa din mână îi reținuse pasul pe scară. Ea îl privi în treacăt, apoi își ridicase puțin rochia cu o mână și trecuse înainte.

Coborî după ea în grădină. Era ora șapte; începuse să cadă roua.

— Se lasă rouă, zise el cu naivitate, eșindu-i în cale.

Ea îl privi nedumerită. Atunci el făcu un gest cu arătătorul spre pantofii ei.

Dar ea se'ntoarse și vroi să plece.

— Scuzați-mă, — începu el din nou, — credeți-mă că n'am venit după dv. ca să vă acostez; dar s'a lăsat rouă și-s ude aproape toate drumurile, chiar și iarba. Atât vroiam să vă spun, pentrucă sânteți poate străină prin partea locului.

— Mulțumesc, văd că e rouă.

— V'am salutat pe scară, — continuă el. Eu eram acela care stătea acolo. Privirea ce mi-ați dăruit în treacăt m'a impresionat.

— Și-acum, ce doriți? — îl întrebă ea cu asprime.

Inima lui începu să bată cu putere, își pierdu echilibrul și exclamă:

— Priviți aci, luați ce doriți, vă dau tot ce am, dacă bănuiți, că aș vrea ceva dela dv. Vroiam numai să vă privesc puțin în față, căci trebue să recunoașteți și dv. că sunteți de o frumusețe răpitoare.

— Dar asta-i nemai auzit! — zise ea rece și jignită.

— Ei da, atunci iertați-mă! — murmură el luându-și orice nădejde.

Ea îi întoarse spatele, privind în apropiere o brazdă înflorită. Ca să îndrepte impresia făcută, prinse prilejul să spună:

— Da, închipuiți-vă, toți trandafirii pe care-i priviți își șoptesc în taină. I-am pândit. Nu stau cumva acolo și vorbesc între ei? Și freamătul acesta nu e oare graiul lor? Ascultați, poate vă spun ceva.

Ea făcu câțiva pași.

„Să fi spus și acum ceva anapoda?" — se întrebă el cu inima strânsă.

— Dar nu-s trandafiri, e mac, — răspunse ea.

— Atunci mac, — zise el. Oare freamătul florilor nu poate fi glasul șoaptelor schimbate între ele?

Ea plecase. Inainte de-a fi sfârșit vorbele, poarta grădinii se'nchise. Bine!

Intr'o stare sufletească stranie și neobișnuită, el se'ndreptă spre o bancă și se așeză. Frumusețea ispititoare a străinei purta toată vina. Când sună clopoțelul pentru masă, se ridică peste măsură de agitat și intră în sala de mâncare. Dacă ar veni acum și s'ar așeza acolo? Dacă ar saluta-o!

Dar iat-o. Purta și acum cravașa în mână. Tatăl, un om bătrân și chipeș, cu înfățișarea de ofițer, mergea în urma ei.

Acum era chestiunea să folosească cu pricepere prilejul, să se'ncline și să se așeze tocmai în fața celor doi. „Acum o fac!" — se gândi el. Și o făcu. Frumoasa roși până'n creștet. Tatăl și fiica vorbeau despre plecarea lor în ziua următoare. Bătrânul întreba, plecat peste masă, de itinerar, drumuri, hoteluri. Și bietul cuceritor, care nu cunoscuse niciodată până atunci un itinerar, nici drumuri, se gândi o clipă și răspunse hotărît. Când cina luă sfârșit, el se apropie de ei și se prezentă amândurora. Admirabil, admirabil! acum îi cunoșteau amândoi numele.

Pe sală, o opri deodată pe fiica ofițerului și zise:

— Permiteți-mi un singur cuvânt, domnișoară: nu plecați mâne! Rămâneți aici! Vreau să vă arăt câteva priveliști, cascade, șantierul naval. Mâne seară vă voiu cădea la picioare și vă voi mulțumi.

Frumoasa nu se depărtă, ci-l ascultă cu răbdare.

El continuă:

— Viața mea e'n mâna dv.

Ea surâse.

— Ca să preîntâmpin orice echivoc, vă fac atent că sunt în drum spre logodnicul meu și că plec mâne, — zise ea.

— Nu pleca, — strigă el, lovind cu picioarele în podea. Și-i apucă mâna, i-o strânse și i-o sărută.

Ea se desprinse furioasă, ridică cravașa și-i aplică cu putere o lovitură peste obraz. El deveni deodată liniștit și-și adună puterile; o dungă roșie de sânge se'ntindea pe obrazul stâng. Ea îl privi o clipă și lăsă cravașa în jos.

— M'ați lovit, — zise el, — dar nu face nimic. Repetați-o, îmi va face de fiecare dată plăcere.

Dar ea își plecă capul, coborînd privirea în podea, urcă în grabă scările și intră în camera ei...

Nu plecă în ziua următoare. Cum se schimbase toată lumea, cum se revărsa inima ei de-atâtea nebunii fermecătoare! Nu, n'ar fi făcut niciodată această călătorie groaznică, la sud, dacă tatăl ei, ofițerul, nu i-ar fi ordonat-o. Dar va veni înapoi, va fi curând din nou aci. Și-i întinse cuceritorului mâna.

— Vin și eu, zise el, te voiu urma chiar mâne. La revedere, unica mea iubită!

*

Urmară, ca'ntotdeauna, câteva zile în care rătăcea cuprins de-o buimăceală nespusă, nevăzând și neauzind nimic afară de iubita lui.

(Continuare în pag. VI-a)

Ea îi telefona aproape din ceas în ceas, şi-i scria scrisoare după scrisoare pe hârtie parfumată. Iar el citea cu nesaţ toate aceste cuvinte frumoase, aşternându-le în inima lui ca pe nişte flori vieţuitoare...

Orele sburau. De ce oare nu plecase ? In starea de extaz în care se afla, uită să părăsească hotelul şi să pornească la drum.

Trecură încă două zile şi încă nu plecase pentrucă nu-şi putea călca pe inimă să se despartă de aceste scrisori fermecătoare, care nu încetau să-i sosească. De ce se'nmulţeau atât ? Primele au fost cele mai drăgălase. Natural că toate laolaltă erau pentru inima lui ca nişte boboci de trandafiri, dar nu veneau destul de rar.

Intr'o seară lăsă scrisoarea frumoasei nedeschisă până a doua zi. Ciudat, că n'o mai deschise imediat cu mâni tremurătoare. Ba o ceti cu toată liniştea în dimineaţa următoare, se îmbrăcă şi coborî.

Când intră în sala de mâncare, zări acolo o fată, în toaletă de voiaj. Sosise tocmai cu întreaga trupă; era artistă, o fată gingaşă, în primul ei turneu, cu râsul cristalin, plină de temperament clocotitor. Era supraveghiată de mama ei.

O salută.

Ea surâse, răspunzând salutului. Zâmbetul ei era roş. Azi se gândise să plece la drum. Dar nu plecă. Era fatalitate ? Profită de primul prilej să-i ofere tinerei artiste serviciile sale. Vroia să-i arate lucrurile demne de a fi văzute, să-i fie de folos. Hotărîră o oră anumită când s'o întovărăşească pe şantier.

Veni cu o oră mai devreme. Ploua şi aştepta ca un crou. Nu face nimic, îşi zise în sine, sunt fericit ca un Dumnezeu, pentrucă mă ud şi mă obosesc din pricina ei ! Rămase două ore acolo; n'o auzea şi nu ştia ce să fie cu ea. In sfârşit veni mama ei. Aducea scuze din partea fiicei sale, că nu poate veni; trebuia să viziteze de urgenţă câţiva prieteni din oraş. Şi bătrâna mamă nu întrebă măcar dacă a aşteptat mult, dacă s'a udat, sau a răcit.

Se duse acasă. Colindă plicticosul hotel din loc în loc, pradă celei mai grozave nerăbdări. Cum de se poate sta atât de mult la nişte prieteni ! Ce naiba putea o artistă să trateze o vecinicie cu prietenii ei ! Se făcuse târziu, se lăsase noaptea. Trebuia să se ducă la culcare fără s'o fi văzut. Nu putea dormi. Aprinse cele două lumânări şi le lăsă să ardă. Ce greu şi tulbure îi era capul, ce plini de chin fixau ochii lui tapetul peretelui !

Auzi deschizându-se nişte uşi şi aşteptă o clipă, apoi sări din pat şi se'mbrăcă. Iscodi camera artistei şi merse într'acolo. Sosise acasă, o auzea înăuntru; curând după aceea, braţul ei alb strecură pantofii afară la uşă, apoi uşa se'nchise din nou şi cheia fu întoarsă. Noapte bună, noapte bună şi liniştită, tu prea slăvită! Ingenunchiă şi sărută micii ei pantofi ca un caraghios, ca năuc. Şi-şi făgădui lui însuşi să pună capăt acestui sbucium chiar mâne dimineaţă, spovedindu-se.

Dar dis-de-dimineaţă pornise la drum împreună cu toată trupa.

Se informă încotro apucase şi află că au luat-o în direcţia nordică spre primul oraş.

In aceeaşi dimineaţă, fiica ofiţerului îi scria: Vino la Sud, aici e totul în floare !

Şi cuceritorul porni într'un suflet spre Nord.

In rom. de Ad. B.

Moda

Cursele lansează moda; şi moda 'n schimb le împodobeşte. Un sport ca oricare altul e să zăreşti o rochie puţin comună şi să admiri peluza împodobită de minunatele culori lansate de primele case de modă.

Rochiile de curse nu sunt la fel cu celelalte, nu numai prin faptul că cele mai multe sunt noi şi destinate să „frapeze", ci pentrucă rochiile cunoscute, aprobate şi adoptate, iau dintr'o dată un caracter excentric.

Ameţeala inovaţiei zdruncină ordinea stabilită.

Inainte de toate trebue să constaţi în privinţa rochiei de curse, că pricipiul general pe care se bazează, decretează că ele nu trebue să fie practice.

La curse, o rochie practică e o rochie cu totul deplasată.

Ea constrânge pe proprietari să fie cuprinşi de panica superstiţiei, pe jochei îi face să plângă încet sub şapca lor, iar „favoriţii" nu contenesc cu ochiade mirate şi răutăcioase.

O rochie practică e în stare să deslănţuiască în mijlocul întregii asistenţe un curent de plictiseală. Ea descurajează pariurile, multiplică incidentele şi chiar aduce ploaie.

Toate aceste nenorociri nu sunt veşnic reînoite decât fiindcă în mulţime o persoană—neiniţiată în misterele ştiinţelor oculte şi 'n misitica curselor — persistă să se îmbrace cu o rochie „care nu se teme de nimic".

Ce lipsă de imaginaţie, de tact. Rochiile de curse trebuie să se teamă de toate: Intâi — de pământ, fiindcă sunt lungi, de timp: fiindcă sunt fragile; şi de frig: fiindcă sunt subţiri.

Tot ce e considerat în croitorie ca foarte greu de purtat şi de executat, e multiplicat în sute de exemplare cerute de tradiţie.

Micile volane, veşnic mototolite, penele luate de vânt, pliseurile şi stofele care se strică de ploaie şi pe care nu poţi să te aşezi decât cu mare grije, centurile şi gulerele exagerate, toate culorile de nuanţe dificile şi delicate sunt indicate să fie expuse intemperiilor.

Fără indoială o pneumonie căpătată la curse e mult mai interesantă decât oricare alta.

Nu e mai puţin adevărat însă că o bunăvoinţă necunoscută a cerului protejează pe îndrăzneţi. Curajul nu cunoaşte piedici. Dantela se transformă în armură.

O femee care se simte privită, admirată, nu simte furiile naturii.

Vântul n'o atinge. Pielea nu i se învineţeşte. Nasul ei nu ştie să se roşească. Spectatorii tremură în haina lor de frigul care n'o atinge pe femeia elegantă. Ea seamănă cu zeiţele din grădinile publice, pe care sufletele sensibile nu îndrăznesc să le privească în toiul iernii şi care contemplă cu o graţie olimpiană păsările moarte de frig, căzute la picioarele lor goale.

Sezonul cuselor e unul dn cele mai reuşite, fiindcă el depăşeşte cadrul vieţii mondene. El dă exemplu de tărie în faţa micimilor soartei.

Nici timpul urât, nici ruina atâtor speranţe risipite n'a modificat niciodată aspectul sublim al curselor.

Moda e în adevăr cea mai frumoasă biruinţă a calului.

Cronica pedagogică

Orientarea profesională, şi criza actuală

Lipsa de perspective a generaţiilor tinere în configuraţia social-economică a crizei actuale, poate constitui un serios motiv de deconcentrare pentru adepţii orientării profesionale. In curba mereu în urcare a şomajului, în dispersiunea capricioasă asupra profesiunilor, a lipsei de lucru, în convulsiunile politice corelate, avem tot atâtea pilde de vastitatea şi atotputernicia crizei. In aceste împrejurări să-ţi mai păstrezi capul limpede, şi să ai curajul a indica tineretului în pragul alegerii unei profesiuni — un drum? Desigur: o izolare între pereţii categoriilor psihologice rămâne oricând posibilă. Aptitudinea cutare este pentru următoarea profesiune un sfat cu erudită întemeiere pe zeci de pagini dintr'un tratat psihologic — şi „cazul" e lichidat. In dosarul, întocmit după regula birocratică a tuturor cabinetelor de orientare profesională, o filă în plus. Cu seninătate ştiinţifică se deduce din premisa diagnosticului psihologic, după toate regulile stricte, un pronostic profesional.

Evident că acest fel de orientare profesională erudit-birocratică (oricare savant de cabinet e şi un birocrat virtual, căci cele două psihologii sunt structural identice), nu poate decât depune armele în faţa primelor dificultăţi ivite în viaţa concretă. Tocmai de aceia cerem (în volumul „Şcoala şi orientarea profesională) ca înainte de a fi supusă criteriilor psihologice, orientarea profesională să fie privită sub unghiul pedagogic. Pentrucă pedagogia e psihologie aplicată vieţii concrete, tehnică psihologică prin excelenţă în asemenea măsură, încât pedagogia e o disciplină independentă, tocmai prin această distincţie de psihologie.

Dar poate că defecţiunea cabinetelor de orientare profesională va fi spre binele acestei preocupări tinere. Căci falimentul cabinetelor nu înseamnează şi dispariţia îndrumării profesionale, al cărei loc trebuie să fie de acum încolo în şcoală.

Dacă adăugăm la incapacitatea orientării profesionale în cadrul exclusiv psihologizant de a se apropia de viaţă şi faptul că aproape pretutindeni această preocupare a intrat pe mâna asistenţei sociale, a filantropiei în accepţiunea pejorativă a cuvântului (cu excepţia Austriei şi Germaniei weimareze, unde există cabinete ale oraşului sau ale statului) înţelegem de ce nu e nici o pagubă când un cabinet de acesta se dizolvă. S'a încercat şi la noi în ţară creiarea din iniţiativă particulară a unui aşa zis „Institut" de Orientare Profesională, pornit cu destul avânt şi cu unele frumoase realizări ştiinţifice. Un examen de inteligenţă pe 1500 copii din clasele III-a şi IV-a primară, valorificarea pentru întâia oară a examenului de inteligenţă în orientarea profesională, câteva interesante psihograme profesionale, un calcul de corelaţie între obiectele de învăţământ în clasa IV-a primară, o psihogramă în vederea orientării profesionale, pe baza relaţiilor de la şcoală (şi această valorificare a notelor pentru diagnosticul psihologic era o lucrare originală a Institutului bucureştean) sunt numai câteva din lucrările Institutului. Din păcate avânturile au fost repede frânte de iniţiativa particulară sprijinitoare a Institutului, prin amestecul în directiva ştiinţifică, inutilă cu totul, după cum s'a văzut. Cabinetul acesta, primul şi singurul la noi în ţară, a devansat criza economică şi a intrat într'o vegetare obscură înainte ca problema şomajului şi altele asemănătoare să-l fi pus în faţa unei dificile pietre de încercare. (Asupra activităţii din perioada aceasta ştiinţifică a Institutului de orientare profesională vezi „Revista de higienă socială" No. 10, Oct. 1931.

Eşecul acesta nu înseamnează încă o pecetluire a soartei orientării profesionale la noi în ţară. Statul poate creia el cabinete, cu un personal ştiinţificeşte independent şi la adăpost de capriciile unui cuconet filantropic.

Căci cu cât criza se accentuiază, rostul orientării profesionale este mai mare, răspunderea ei crescută în faţa dificultăţilor vieţii. Iată, bunăoară, un candidat în ajunul alegerii unei profesiuni şi care este supus unui examen psihologic. Dacă reuşeşte evidenţierea aptitudinii proeminente, oricât ar fi şomajul de mare, şansa de plasare este mai mare în domeniul respectiv, pentru cazul acesta al unei dotări excepţionale, fără ca recunoaşterea psihologică a unei aptitudini să echivaleze numai decât cu asigurarea unei slujbe. Dar şi psihologia aplicată strict individualistă recunoştea, cu Binet şi Claparède, că acest caz al unei aptitudini pronunţate este extrem de rar. Frecvent este, dimpotrivă, că fiecare ins se prezintă la examenul psihologic cu un număr mare de inclinaţiuni, de dispoziţiuni, de virtualităţi pentru câteva profesiuni deodată. Aici sfatul în privinţa orientării profesionale are drept criteriu situaţia de pe piaţa muncii, se conduce, adică, după norma practică a posibilităţii mai mare de a găsi de lucru. Necesitatea armonizării între aptitudinea profesională şi realitatea socială putea fi argumentată odinioară pe cale pur teoretică. Astăzi, oricine va înţelege acest deziderat chiar în absenţa pledoariei speculative.

Individualismul exclusiv al primelor timpuri din istoria orientării profesionale a depăşit astfel şi se pare că de acum momentul social va prima. Orientarea profesională conducându-se după concepţia strict individualistă numai de indicaţiile aptitudinii (presupunând că n'ar exista nici observaţia lui Binet şi Claparède a inclinaţiilor multilaterale şi nici criza actuală) ar fi provocat ea grave perturbări sociale. Pentrucă nimic nu poate garanta că între distribuţia cu totul supusă hazardului a aptitudinilor în sânul unei generaţii şi structura profesională a societăţii să fie perfectă identitate. O hipertrofie periculoasă şi anumite profesiuni şi părăsirea altora, necesară vieţii sociale nu-i numai de domeniul ipotezei. Se cunoaşte de pe acum, tocmai din cercetările cabinetelor de orientare profesionale cum preferinţele tineretului se conduc după modă, de pildă. (Mecanica de radio şi a avioanelor ocupă primul loc în statistica dorinţelor profesionale, cum este întocmită în fiecare cabinet de orientare profesională).

De aceia prevalenţa socialului constituie o necesitate, pe care realitatea aspră a crizei ne-a făcut s'o înţelegem. Şi că acest primat al societăţii nu înseamnează o înăbuşire a aptitudinilor individuale, o însclăvire a individului, am văzut mai sus din constatarea că aptitudinile pronunţate şi hotărâte într'o singură direcţie profesională sunt rare, cum susţin chiar adepţii teoriei aptitudinii. La noi, d. prof. C. Rădulescu-Motru, în tratatul d-sale de psihologie afirmă că aptitudinea nu este de cât o însuşire căpătată de inteligenţă în cursul propriului ei exerciţiu, deci nu o funcţiune psihologică deosebită.

Dacă prin urmare, coordonatele de referire trebuie să fie pentru orientarea profesională realitatea socială, problema care ni se impune consecvent este: cum putem cunoaşte exact situaţia în diversele ramuri profesionale? Simplul studiu al pieţii muncii, cu atenţie deosebită pentru dispersiunea şomajului asupra diverselor profesiuni ar fi cu totul insuficient. Ceiace aflăm aici este situaţia într'un moment dat. Or, ceiace ne trebuie este pe cât posibil, o previziune pentru viitor. O ramură în care astăzi nu există şomaj, nu e numai decât sortită aceleiaş situaţii în viitor. Şi, invers, o profesiune în care curba şomajului e urcată la maximum se poate ameliora peste un an sau doi. Doar sfatul orientării profesionale nu e destinat să-i procure candidatului un adăpost vremelnic, ci ambiţionează o valabilitate mai mare, mai îndelungată. De unde, aşa dar, certitudinea?

Inceputurile psihotehnice şi ale orientării profesionale au fost dincolo de ocean şi poate că şi acum avem de aşteptat de acolo unele lumini. Intr'adevăr, în cleştele crizei, s'a popularizat în Statele-Unite un ciudat curent, politic şi ştiinţific concomitent (mai precis: o încercare de întemeiere a politicii pe datele ştiinţei pozitive; o *fizicalizare a politicii*, cum spun adepţii) teoria *tehnocraţiei*. Nu e locul aici să ne ocupăm de reforma monetară, având drept etalon energia, nici de noul sistem de distribuţie preconizat, după o critică sociologică a sistemelor capitaliste şi socialiste, totodată, nici de discrepanţa descoperită între sistemul economic-politic retrograd şi progresele tehnicei moderne. Ne interesează aici numai una din lucrările vaste ale şcoalei tehnocratice a lui *Howard Scott*. Instructiv şi interesant rămâne în această teorie că încearcă să-şi întemeieze doctrina pe calcule matematice precise. Tehnocraţia preconizează mai întâi măsurători precise ale energiei necesare producţiei, timpului fabricaţiei şi un calcul al rezervelor de energie. In acest scop ei au început, în cadrul Facultăţii de ştiinţe a Unversităţii Columbia de la New-York o lucrare uriaşă pe care o numesc „Energy Survey of North America". Nu e vorba, nici mai mult, nici mai puţin de cât de calcularea pentru 3000 obiecte industriale a cifrelor reprezentând cantitatea, timpul de producţie şi energia cheltuită în intervalul unui secol. La aceste calcule lucrează actualmente o sută de ingineri, sub conducerea lui Scott. Când primele calcule au fost gata, în 1920, tehnocraţii au putut prezice cu o eroare de şase luni, începutul crizei din 1929. Cine cunoaşte marea întrebuinţare a calculului de probabilităţi în statistică îşi dă seama ce urmăresc tehnocraţii prin graficele şi cifrele lor: să prevadă exact evoluţia socială. pe temeiul procesului de producţie şi să intervie corectând stratificaţia şi mecanismul societăţii actuale în sensul unei armonizări cu progresele tehnicei. Un acord, cum cere Howard Scott, între mecanismul social şi funcţiunea fizică a acestuia.

Orientarea profesională nu va putea ignora această încercare de adevărată meteorologie socială care este tehnocraţia şi calculele de probabilităţi pe temeiul uriaşelor statistici, îi vor fi de un mare folos. Chiar dacă, deocamdată, vor reuşi numai să învingă scepticismul unora dintre teoreticianii orientării profesionale. Apoi drumul va fi deschis cercetărilor nouă şi îndrumărilor curagioase.

TH. LOEVENSTEIN.

Teatrul Naţional din Iaşi

Pregătiri pentru stagiunea viitoare

La jumătatea lunii Iunie au încetat repetiţiile de vară ale Teatrului Naţional ieşan, supraveghiate îndeaproape de directorul Teatrului, Ionel Teodoreanu, secundat de nouii directori de scenă George Mihail Zamfirescu şi Ion Sava. Având grija permanentă a păstrării unei legături strânse între fenomenul dramatic nou, proaspăt, generator de emoţii artistice vii care să promoveze înobilarea omului prin lărgirea fruntariilor artei şi gustul variat, avid după realizări vibrante printr'o cât mai perfectă armonie între montare şi interpretări, al publicului spectator, Ionel Teodoreanu, ca şi în trecutele stagiuni, a întocmit pentru iarna 1933—1934, un repertoriu din tot ce literatura dramatică străină şi originală are mai valoros.

Impărţit în grupe bine distincte, repertoriul Teatrului ieşan însumează: *Piese de repertoriu permanent:* „Hamlet", „Othelo", „Femeea Indărătnică" şi „Schylock" de W. Shakespeare; „Oedip Rege" de Sophocle; „Raţa Sălbatecă" de Ibsen; „Burghezul gentilom", „Avarul", „Vicleniile lui Scapin", şi „Bolnavul închipuit" de Molière; „Cyrano" de Ed. Rostand în traducerea poetului Mihai Codreanu.

Piese de repertoriu popular: „Sânziana şi Pepelea" de V. Alecsandri; „Baba Hârca" de Matei Millo; „Domnişoara de ciocolată" de A. Pascu şi Raul Sculy.

Piese originale: „Gaiţele" de Al. Kiriţescu, „Omul fără identitate" de Val. Mardare; „Râpa" de G. Dem. Teodorescu după Gonciarov; „Muşcata din fereastră" de Victor Ion Popa; „Domnişoara Nastasia" de George M. Zamfirescu; „Generaţia de sacrificiu" de Al. Valjean.

Repertoriu propriu zis: „Turma diavolului" (Posedaţii) de Goetz după F. Dostoiewski; „Quadratura cercului" de V. Kataev; Profesorul Stariţin" de Leonid Andreev; „Lozul cel mare" de Juskievici; „Trenul de 8,47" de G. Courteline; „Crainquebille" de A. France; „Langrevin" de Tr. Bernard; „Iubirea la ţară" de Vacor; „Sărăcie" de Wildgans; „Marchiza de O." de F. Bruckner; „Fuga după umbră" de Enrico Roma; „Corul familiei" de Fr. Molnar; „Scene în stradă" de Ed. Rice; „Tatăl" de Strindberg; „Karl şi Ana" de Leonhard Franck; „Deşteptarea primăverii" de Wedekind; „Furtuna" de Ostrowski; „Volpone" de Şt. Zweig; „Casa inimilor sfărâmate" de Bernard Shaw; „Omul, bestia şi virtutea" de L. Pirandello; „Mina de aur" de Kostoff.

Paralel cu desfăşurarea acestor spectacole de repertoriu, d-l Ionel Teodoreanu a mai hotărât, ca tot în cursul viitoarei stagiuni, să organizeze în reprezentaţii de Duminica dimineaţa, o serie de spectacole de studio însoţite de conferinţe explicative.

Se vor juca astfel în cadrul acestor reprezentaţii experimentale piese de *Marcel Achard, Jean Jacques Bernard, Sutton Vane, Lord Damley, Ferdinand Bruckner, Gunar Heiberg şi alţii.*

Câteva angajamente noui vor completa ansamblul tineresc al Teatrului ieşan.

Dacă adăogăm că o atenţie deosebită se va da şi pieselor pentru copii, vedem ce muncă necruţătoare aşteaptă pe directorul şi artiştii ieşeni în stagiunea 1933-1934.

CRONICAR

Cel mai mare succes
al teatrului românesc

TITANIC VALS

Comedie în 3 acte de Tudor Muşatescu, a apărut într'un elegant volum cu fotografiile tuturor interpreţilor şi a diverselor scene din piesă. — **Editura „Adevĕrul".**

Cronica spectacolelor

Teatrul Eforia (Vox): „Contesa Maritza", operetă în 3 acte de Em. Kalman

Spectacolul de Duminică, dela „Eforie", s'a organizat pentru sprijinul acelora pe care furia medievală, reînviată în secolul nostru, i-a desrădăcinat din situaţiuni cu muncă câştigate şi i-a aruncat ca pe nişte netrebnici în toate colţurile lumii.

Iniţiativei luate de comitetul de ajutorare i-a răspuns, în aceiaşi măsură de darnic atât inimosul grup de artişti, cât şi publicul imens venit să uşureze soarta nefericiţilor artişti germani, cărora regimul hitlerist, tratându-i ca pe spurcaţi, le-a dat în mână băţul pribegiei.

Faptul că opereta e astăzi — cel puţin la noi — un gen părăsit... e destul de curios şi de necrezut. Este binecunoscut că gustul publicului înclină numai către spectacolul uşor, cu spirit, cu muzică, mişcare intensă, şi vie, etc. Opereta cuprinde toată această înşiruire şi totuşi nimeni nu se atinge de dânsa.

O refuză spectatorul ?

Reprezentaţia dela „Eforie", cu entuziasmul celor ce au asistat, ne îndreptăţeşte să spunem că opereta a rămas genul care — adus şi astăzi pe scenă, în bune condiţiuni — ar constitui spectacolul preferat.

Artişti care să răspundă — ca şi odinioară — exigenţelor operetei, nu se poate susţine nici un moment că nu posedăm.

Numai lipsa unei serioase iniţiative întârzie — nu se ştie pentru câtă vreme — permanentizarea unei trupe de operete.

Astfel cum a fost reprezentată, „Contesa Maritza" a constituit pentru toţi o plăcută surpriză: nu a fost de semnalat niciuna din caracteristicele reprezentaţiilor cu scop filantropic, unde pe lângă ajutorul material se cere şi îngăduinţă, pentru toate lipsurile şi stângăciile fie ale artiştilor fie ale întregii realizări.

Despre valoarea acestei operete nu se poate scrie mult. E deajuns dacă subliniem că acest subiect pueril are intrigă, continuitate — într'o oarecare măsură..., humor — nu excesiv..., şi muzică melodioasă devenită, aproape în întregime, populară.

Opereta lui Kalman s'a bucurat de interpretarea unor artişti cu reputaţie.

In rolul contesei Maritza, frumoasă şi neîncrezătoare, d-na *Nya Roma* a arătat că posedă un frumos joc de scenă, multă naturaleţă şi degajare în mişcări. Vocea plăcută — mai serios cultivată — ar servi-o, cu siguranţă mult mai bine.

Contele Tassilo, administratorul averii contesei Maritza care sfârşeşte prin a deveni soţul acesteia, a fost d. V. Chicideanu dela Opera Română. Deşi a avut cel mai ingrat rol — pentrucă interpretarea neuitatului Leonard este încă vie în amintirea multora dintre noi — a ştiut să aducă, în afară de vocea caldă şi fină de tenor şi de jocul foarte remarcabil, multă personalitate.

In rolul lui Colman Jupan, pretendent la mâna contesei Maritza, d. G. Groner a dovedit o realizare desăvârşită. Acest actor înzestrat cu humor de cea mai scumpă calitate, cu mobilitate în mişcări şi cu excepţională uşurinţă de exprimare, pare că şi-a găsit în operetă genul care i se potriveşte cel mai bine.

D. Giugariu în rolul lui Penicek, valetul prinţesei Ciudenstein, s'a arătat ca un încercat şi mult talentat actor.

In celelalte roluri d-nul Ion Talianu, mereu divers şi inepuizabil, d-na Mia Steriade, cu mult temperament viu, talent subţire şi inteligenţă scenică, d-na Maria Sandu, aceiaş bună artistă de comedie, şi d-nii Ch. Eterle, V. Romano, etc. au complectat ansamblul.

Bagheta bine îndrumată de mâna rutinată a dirijorului d. L. Floru a condus însufleţit orchestra.

In afară de câteva mici lipsuri şi de proasta figuraţie, formată din câteva ţaţe urât îmbrăcate, (!) care nu ştiau ce să facă pe scenă, nu au fost lucruri supărătoare la acest spectacol. Pentru realizarea lui d. N. Chiriţescu a epuizat multă răbdare, muncă şi pricepere.

LIVIU FLODA

Cronica Şahului

PROBLEMA No. 608
de A. Gross, Haţeg-Bucureşti
(inedită)

2 + 4 = 6

Mat ajutor invers în 3 mutări
Hilfszüger. Selbstmatt in 3 Zügen.

PROBLEMA No. 609
de A. Gross, Haţeg-Bucureşti
(inedită)

3 + 4 = 7

Mat ajutor invers în 3 mutări.
Hilfszüger. Selbstmatt in 3 Zügen.

PROBLEMA No. 610
de A. Gross, Haţeg-Bucureşti
(inedită)

3 + 4 = 7

Mat ajutor invers în 3 mutări.
Hilfszüger. Selbstmatt in 3 Zügen

BIBLIOGRAFIE

Cu prilejul împlinirii a 25 de ani dela înfiinţarea ei şi 10 ani dela reapariţia ei de după război, cunoscuta şi apreciata revistă *Wiener Schach-Zeitung* a scos un număr festiv intitulat: *Festschrift der Wiener Schach-Zeitung.* El conţine la început un istoric al dificultăţilor întâmpinate la apariţia revistei de sub directoratul lui Georg Marco şi ale acelora dela reapariţia ei, până când a putut ajunge la strălucirea ei de astăzi. Articole cu analize, partide şi diagrame sunt publicate de principalii celaboratori ai revistei şi anume: A. Nimzovici, dr. S. Tartakover, Kurt Richter, R. Spielmann, prof. dr. I. Krejcik şi prof. A. Becker, actualul director redacţional al revistei. Urmează apoi un articol despre Salo Flohr de H. Kmoch, despre dr. Max Euwe de A. Becker şi o autobiografie de V. Pirc.

In partea problemistică relevăm un articol de J. Hannak, H. Guttmann, de K. Hajek şi H. Klüver, numeroase şi instructive studii precum şi probleme extrem de interesante.

Acest număr festiv e împodobit cu portretele lui G. Marco, primul director al revistei, A. Lewitt, actualul editor al ei, prof. A. Becker, H. Kmoch, J, Krejcik, R. Reti, A. Nimzovici, dr. S. Tartakover, R. Spielmann, S. Flohr şi dr. M. Euwe, constituind astfel o adevărată comoară pentru orice amator al şahului,

Cine vrea să şi-l aibă îl poate obţine pentru suma de Mk. 1,50 (60 lei) adresându-se la „Verlag der Wiener Schach - Zeitung", Wien IV, Wiedner Hauptstrasse 11 sau la corespondentul din România al revistei: Ad. Oesterreicher „Potcovia" Timişoara III, Bul. Carol 46.

P. I. NEGREANU
S. THAU

A APARUT
EDIŢIA II-A
Camere Mobilate
roman de DAMIAN STANOIU
Ed. „Adeverul" *PREŢUL LEI* 60

CITITI TOŢI AZI EMOŢIONANTUL ROMAN :

EVADAREA LUI CASANOVA DIN „CAMERELE DE PLUMB"

Svânturatul aventurier istorisind el însuşi palpitantele peripeţii al întemniţării şi fugii lui primejdioase din „Camerele de plumb" ale Veneţiei.

în „LECTURA" — FLOAREA LITERATURILOR STRAINE —

Lei 4, Romanul complect. — La chioşcari şi librari.

BIBLIOTECA „DIMINEAŢA"
No. 163 PUBLICĂ
„CELE 5 NUVELE RUSEŞTI"

într'o traducere excelentă a d-lui **Ştefan Baljalarski**

o nuvelă din literatura rusă clasică **(Cehov)**, două nuvele moderniste **(Kuprin)**, una... sovietică **(Voljenin)**, şi una scrisă de emigranţii ruşi **(Lew Maxim)**.

A APARUT
CRIMA PASIONALĂ
STUDIU DE DREPT PENAL ŞI DE PSIHOLOGIE CRIMINALĂ
de M. NEGREA RÂMNICEANU

Editura „Adeverul"
Mare succes
Europolis
Roman de Jean Bart
EDIŢIA II-a

...m'a interesat la extrem. Este o lume, nouă, foarte interesantă şi tratată de un romancier nu de un povestitor.

„Europolis" are intrigă, mediu, personagii, mai ales cele două femei......

G. IBRAILEANU

Editura «Adeverul», Lei 90

Sinceritatea în opera literară a lui Jean Bart

După cum se știe, literatura cu caracter marinăresc a scriitorului de curând decedat *Jean Bart*, nu este o simplă improvizație de talent, o fericită născocire a unei imaginații bogate și active.

Ea este o creație viguroasă, trăită, ieșită din colaborarea norocoasă a realității celei mai vii cu un talent bogat în resurse, hrănit de o sensibilitate puțin obișnuită, cărora li s'a adăogat un complement și mai fericit: o remarcabilă și multilaterală cultură.

Jean Bart și-a adunat impresiile, — ajutat de minunatu-i spirit de observație, — din fapte și întâmplări adevărate, din călătorii făcute pe cele mai multe din mările pământului: fie în calitate de ofițer în marina militară, (pe care a părăsit-o cu gradul de căpitan), fie în cea de comerț.

Datorită acestei situații speciale, literatura lui nu are nimic convențional, nimic factice; e lipsită de monotonie, de uniformitate.

Ea este luminoasă, sugestivă, colorată; e numai mișcare și viață. Poartă în ea toată vigoarea frământatelor unde ale mărilor nordice.

Se reflectă în ea albastrul minunat al cerului de miază-zi.

Trăește dinpreună cu el atmosfera pământurilor depărtate pe care le-a atins, vezi, sub farmecul descripțiilor lui, natura generoasă și variată a altor climate, iți trec pe dinaintea ochilor oameni și obiceiuri necunoscute, oameni cu patimile, cu calitățile și defectele lor, cu existența lor, — calmă sau sbuciumată, — condiționată de natura specială a ținuturilor în care li se deapănă existența.

*

Dar miile de cititori care și-au hrănit mintea și sufletul din literatura lui Jean Bart și s'au emoționat sub farmecul însemnărilor din „*Jurnal de Bord*", — nu au cunoscut până azi un fapt pomenit numai în treacăt de bătrânul amiral Coandă, într'un inimos articol scris cu prilejul morții lui Eug. Botez. Și el este suficient a arăta nu numai sinceritatea operei lui literare, dar încă și valoarea morală a acestei opere.

Se poate desvălui azi cititorilor, ceeace mai'nainte era cunoscut numai camarazilor de navigație, că impresiile lui privitoare la *furtună*, atât de sugestiv redate în multe dintre schițele-i marine, (amintiți-vă spre exemplu *„Dela Rodos la Calimno")* au fost fixate de către Jean Bart cu prețul unor mari suferințe.

Scriitorul decedat recent, deși marinar iscusit și *gabier* îndrăsneț, mai ales în navigația pe vase cu pânze, (căci el își făcuse educația ca tânăr marinar la aspra dar strălucita școală depe *bricul* „Mircea", unde lupta cu furtunile la strânsul *velelor*, învață nu numai răbdarea în fața suferinții, dar și marele secret al voinții, unit cu disprețul pentru nimicniciile vieții), suferea cu toate acestea grozav de chinuitorul *„rău de mare"*.

Omul de uscat, sau călătorul care face scurte voiaje de agrement pe vase rapide și confortabile de pasageri, în cabine odihnitoare de lux, aceștia nu cunosc suferințele voiajelor pe cargoboturi, vase domoale de marfă care, fără oprire, navigă săptămâni întregi de-arândul pe mări înfuriate. Ei nu cunosc nimic din sbuciumul și nesiguranța în care trăesc marinarii pe timpul groasnicelor furtuni

Jean Bart

depe ocean. Și nici nu bănuiesc că din pricina vânturilor cumplite și a valurilor enorme repezite pe *bord*, ofițeri și oameni de echipaj sunt condamnați zile și nopți de-arândul a sta uzi, nemâncați și nedormiți sus pe punte, bătuți de viscolele furioase care mugesc sălbatic, terorizați la tot pasul de furia trâmbelor de apă care amenință din clipă în clipă să răstoarne vasul, ori să-l desfacă din încheeturi.

Și Jean Bart, care a știut să prindă pitorescul mărilor și să-l redea, trecut prin sufletul lui simțitor, nu numai din frumusețea mărilor calme, dar și din frământarea oceanelor furioase, — a făcut-o adesea cu prețul unor sacrificii nebănuite, pe care numai cei ce l'au văzut navigând le cunosc în întregime.

*

El suferea grozav de chinurile răului de mare, iar lungile stagii de îmbarcare nu ajunseseră niciodată să-l înfrățească cu undele înfuriate.

Rezista însă datorită numai unor mari exerciții de voință, — cazurile acestea sunt numeroase la navigatorii de rasă, mai ales la cei din marina engleză.

Iar prietenii, care, după trecerea furtunii făceau dinpreună cu el haz de slăbiciunea-i fără lecuire, — îi închinaseră și-o nevinovată epigramă, care a circulat mulți ani printre marinarii vaselor noastre:

„Că Jean Bart iubește Marea
Nimeni nu se îndoiește;
Dar se pune întrebarea:
Pe el marea îl iubește?"

...Dar acum, asemeni eroului din străvechile povești ale bătrânilor navigatori ai Eladei, aceleași pe care generațiile mai tinere de marinari le-am ascultat înfiorați ca și el în nopți de feerie cu lună plină dela bătrânii corăbieri ai bordului, la piciorul *catargului* din *prova* lui „Mircea", culcați pe aspre *parâme* de cânepă; el și-a depus *ancora* la țărmul veșniciei...

...Nu în abisul de nepătruns al mării pe care a cântat-o, ci pe pământul țării pe care a înălțat-o. Căci opera lui, mare prin sinceritate, rămâne unică la noi prin noutate.

CONST. BASARAB
Castelul „Turnul Roșu"

Cărți și reviste

Centenarul unui sonet

In Iunie al acestui an, Franța a serbat un jubileu original. Nu e vorba nici de comemorarea unei bătălii, a unei invenții sau de aniversarea vre-unui artist sau savant, ci de o sută de ani dela apariția unor versuri — celebrul sonet al lui Felix Arvers, cel mai vestit dintre toate sonetele literaturii franceze. Autorul avea 26 de ani când a scris acest sonet, care era să-i aducă faimă și glorie, pe când celelalte versuri ale poetului, adunate într'un volumaș intitulat: „Mes heures perdues" — Orele mele pierdute — au rămas necunoscute.

Felix Arvers era ocupat ziua ca secretar de avocat în biroul maestrului Des Fontaines, seara frecventa cenaclurile tinerilor adepți ai școalei romantice. In volumul lui de versuri se ocupă de aceleași teme romantice în vogă pe atunci, cu ușoara notă de melancolie lacrimogenă obișnuită. Dar în acelaș timp a scris și strofe sociale din care cităm un ecou al grevei țesătorilor din Lyon.

Peu de jours sont passés qu'en sa colère
Lyon a vu rugir le monstre populaire.
Vous aviez cru le voir en trois bonds,
Le sang dans les regards, le feu dans les narines,
Et vous aviez serré votre or sur vos poitrines,
Pâles comme des moribonds.

S'il n'a pas, cette fois encore, rompu sa chaine,
Si la porte est de fer et la cage de chêne,
Pourtant n'approchez pas des barreaux trop souvent,
Car sa force s'accroit et sa rage, en silence,
Et gare qu'un beau jour il les brise et s'élance
Libre enfin et les crins au vent!

De altfel însă poezia lui era mai mult sau mai puțin o copie mată după versurile lui Lamartine, pe care poetul îl și numește „patronul poeziei sale".

Cităm în întregime, (reproducând și în manuscris) sonetul care i-a dat celebritate, pe care l'a scris pe o masă din salonul arsenalului, leagăn al romantismului — salonul lui Charles Nodier. Arvers a scris sonetul în timp ce fiica lui Nodier, Marie, plecată peste umărul lui îl citea pe măsură ce Arvers așternea rândurile, fără să știe că această declarație de dragoste discretă și poetică i se adresează chiar ei. Ea devenise d-na Menesier și nu se știe dacă datoria ei de bună soție sau timiditatea poetului au făcut ca acele versuri să nu găsească răsunet în inima ei.

Mon âme a son secret, ma vie a son mystère,
Un amour éternel en un moment conçu:
Le mal est sans espoir, aussi j'ai dû le taire,
Et celle qui l'a fait n'en a jamais rien su.

Hélas! j'aurai passé près d'elle inaperçu,
Toujours a ses côtés et pourtant solitaire,
Et j'aurai jusqu'au bout fait mon temps sur la terre,
N'osant rien demander et n'ayant rien reçu.

Pour elle, quoique Dieu l'ait faite douce et tendre,
Elle ira son chemin, distraite, et sans entendre
Ce murmure d'amour élevé sur ses pas;

A l'austère devoir pieusement fidèle,
Elle dira, lisant ces vers tout remplis d'elle:
„Quelle est donc cette femme?" et ne comprendra pas.

Aceste paisprezece versuri au câștigat lozul cel mare printre sutele de mii de poezii franceze, scrise înainte și după ele. *Le Sonnet D'Arvers* trece drept sonetul sonetelor la fel cu Cântarea Cântărilor. El figurează în orice antologie franceză, îl cunoaște oricine are câtuși de puțină ideie de literatură în Franța. Théodore de Banville l'a declarat o capodoperă.

Publicul curios a căutat să afle cine e acea femeie „Quelle est donc cette femme?", crezând întâi că e vorba de d-na Victor Hugo. Deoarece se știa că ea are o afecțiune pătimașe pentru Sainte Beuve, i s'au atribuit criticului celebrele versuri.

Mai târziu s'a stabilit că Marie Nodier Menesier era acea pe care o adora poetul în tăcere.

Marie era familiarizată de mică copilă cu cercurile literare, căci în casa tatălui său se întâlneau toți luptătorii condeiului. Ea însăși era deasemeni o mânuitoare abilă a acestui instrument, lucru pe care l-a dovedit nu numai prin „Amintirile" ei, dar și prin corespondența ei în versuri cu Alfred de Musset, care i-a adresat între altele și sonetul ce începe astfel:

Je vous ai vue enfant, maintenant que j'y pense,
Fraiche comme une rose et le coeur dans les yeux.

Musset mai vorbește de ea în răspunsul lui stanțelor, pe care i le-a adresat Charles Nodier în 1843.

Gais comme l'oiseau sur la branche,
Le dimanche.
Nous rendions parfois matinal
L'Arsenal.
La tête coquette et fleurie
De Marie.
Brillait comme un bluet mêlé
Dans le blé...

Marie Nodier nu era numai frumoasă, avea un farmec deosebit. D. Louis Batiffol, administrator al bibliotecei Arsenalului, o descrie în felul următor:

Marie Nodier, a cărei frăgezime, voioșie, seninătate și zâmbet erau vraja arsenalului... Cu toții eram îndrăgostiți de ea, iar albumurile ei pline cu semnăturile și autografele atâtor scriitori celebri constitue cea mai sublimă dovadă de sentimentele, pe care le-a inspirat tuturor acelora ce veneau în contact cu ea. Avea un farmec de suplețe feminină, care vrăjea și impresiona profund, chiar și pe cei mai indiferenți.

In albumul Mariei a fost transcris și celebrul sonet, al cărui centenar se serbează acum. El se află în posesia d-lui Menesier Nodier, strănepotul eroinei.

Arvers s'a lăsat și de poezie și de jurisprudență și a scris apoi piese de teatru, tragedii și vodeviluri, singur și în colaborare. Luptase în 1830 pe baricade pentru izbânda republicei dar a fost tot atât de scârbit de vechia monarhie ca și de dezvoltarea pe care a luat-o a doua republică după 1848. Amărât scrie într'o scrisoare:

— Când republica face un lucru nu-l face pe jumătate. Așa încât cei care cinau odinioară la Bery mănâncă azi pentru trei franci, cei care prânzeau pentru trei franci, mănâncă azi pentru unu cincizeci, iar cei cu menu-ul de 1,50 nu mai mănâncă de loc.

Arvers a murii în vârstă de 44 ani, de boala poeților romantismului: atrofierea măduvei spinării. Spovedindu-se pe patul de moarte și fiind împărtășit de preot, a mai găsit puterea să facă un spirit politic:

— Mai am să mărturisesc un păcat greu, se adresă duhovnicului. Am vorbit rău despre Carol al X-lea.

In ziua următoare, în 7 Noembrie 1850, și-a dat obștescul sfârșit, spre a trăi mai departe în amintirea concetățenilor și urmașilor săi ca „l'homme au sonnet".

Apologia surâsului

„Prix du sourire" noua carte a lui Henri Mazel, e o lucrare bună. Autorul ei e un filosof, iar tema tratată e surâsul.

Asta înseamnă a fi de două ori inactuală, dar asta n'ar fi un defect, deoarece numai inactualul valorează și dăinuiește mereu. In adevăr cine e dispus să filosofeze și mai ales să surâdă în timpurile noastre puțin vesele? S'ar părea deci că Henry Mazel e foarte îndrăzneț.

Surâsul pe care-l preconizează, nu e surâsul scepticului, singurul indicat azi. Henry Mazel e un om de bună credință.

El n'ar vrea să ne vadă surâzând cu neîncredere sau ironie, acest „ultima ratio" a moraliștilor care, incapabili de a schimba pe om, încearcă un mic divertisment.

El vrea să vadă pe figurile noastre surâsul ce naște din acea mulțumire delicată a sufletelor virtuoase.

Optimismul lui are ceva reconfortant și chiar comunicativ. Noi am apreciat cartea lui Henry Mazel, fiindcă a știut să înfățișeze favorabil virtutea. Inaintea lui a încercat acelaș lucru St. François de Sales.

Surâsul — mai mult chiar decât râsul — e o proprietate a omului. Zeii din Olimp râdeau câteodată și râsul lor era teribil, după Homer. Niciodată însă ei nu surâd.

Tot așa și Christos nu surâde niciodată, ne spune Mazel.

Totuși nu suntem convinși dacă e așa în adevăr. Cum poți să-ți închipui pe Isus primind cu o figură nemișcată și gravă copiii pe care-i primea la el? Sunt într'adevăr atâtea feluri de-a surâde de la rictus-ul lui Voltaire până la blânda iluminare care se pare că înflorea adesea pe figura Mântuitorului.

Henry Mazel a observat aceasta când spune: sfinții cei mai umani sunt totdeauna surâzători.

Ceva mai mult chiar: un viciu capabil de-a surâde își pierde din păcat. Această considerație dreaptă face pe autor să revadă lista păcatelor capitale pe care le-am condamnat veșnic.

Persoanele severe judecă vrednice de acelaș dispreț — furia și lăcomia, invidia și lenea, mândria, avariția și luxul.

Ce lipsă de discernământ!

E adevărat că nu poți cere nimic dela un furios, un gelos, avar sau vanitos. Aceștia sunt devorați de propria lor pasiune și'n felul acesta incapabili de-a surâde.

O lăcomie întovărășită de veselie devine o virtute socială ca și lenea care face loc inactivității, antecesoarea artelor. Convinși de acest adevăr, am încercat odinioară să celebrăm un număr de defecte considerate ca necesare vieții.

Lăcomia, necesară ospitalității, curiozitatea care face știința; cleveteala care întreține conversația, minciuna care ia câteodată înfățișarea milei, etc. Rămâneau totuși altele deadreptul rele: invidia, furia, avariția.

Mazel ar vrea să mai adauge câteva: răutatea și josnicia sufletească.

Omul rău și cel josnic sufletește nu râd niciodată.

Virtutea — spune Henry Mazel — e strâns legată de surâs. Nu este însă adevărat dacă ne gândim la puritani, pedanți și fanatici. Din contra, suntem de acord cu ei atunci când enumeră ca virtuți, moderațiunea, tăria sufletească care înalță și creiază eroi, credința care-ți permite să crezi în divinitate și în civilizație.

Un judecător, un învingător, un sfânt și un savant dacă știu să surâdă sunt oameni cu totul excepționali. Ei ne învață că poți face o sforțare păstrând un suflet liniștit și să ajungi perfecțiunea fără să pierzi nimic din drăgălășenie.

Cronica literară

Mihail Sebastian, Femei

D. Mihail Sebastian este un autor prea puțin însemnat ca să merite o recensiune deosebită, dar face parte dintr'o categorie de tineri care încearcă să spargă porțile cetății literilor cu niște unelte pe care noi nu le cunoșteam. Nu merită, e drept, recensiunea ca individ, dar o merită ca speță, și așa trebue să înțeleagă lucrurile și cititorul.

Tânărul nostru publicist și-a început cariera ca recensent de cărți, ca critic, cum s'ar zice. Față de complecta inepție a unor cronicari mai bătrâni, cum e cazul cu acela de care ne-am ocupat în cronica precedentă, față de nivelul în genere al gazetăriei noastre literare, ce n'are comun cu literatura decât preocuparea de literatură, am face o neiertată nedreptate să nu recunoaștem d-lui Sebastian o minte omenească, un stil ca lumea, o idee limpede din când în când, o exprimare calmă mai întotdeauna. Atât nu e de ajuns pentruca un recensent să devină și un critic, dar e totuș un indiciu că ar putea să devină. Când după întortochierile agramate ale d-lui Pompiliu Constantinescu citești rândurile clare ale d-lui Mihail Sebastian, începi să te mai întremezi, prinzi nădejde în viață, și acea năucire groaznică pe care ți-o dă lipsa de legământ logic a șirelor celui dintâi este considerabil alinată prin lectura celui de al doilea.

Ceeace caracterizează, din nefericire, pe d. Sebastian și pe speța sa este lipsa de credință în critică. Recensia reprezintă un simplu mijloc de a pătrunde în revistele literare și de a-și păstra un loc. Adevăratul cui care imboldește fundurile sufletești ale autorului este literatura.

Dar veți zice: tânărul nostru poate foarte bine să facă și literatură și critică și să cultive amândouă aceste genuri cu egală iubire. Așa gândesc și eu. Socoteala d-lui Sebastian și a multor din speța sa e alta. Pentru aceștia critica este un gen inferior și e mai mult o formă de prietenie sau de inimiciție literară. Dacă te afli în termeni buni cu „critica", devii autor de seamă, de nu, ești „distrus". Revista la care colaborează tânărul nostru crede în acest tip de critică cu o notă de naivă exaltare. Ea face reclame fulminante unor cărți întrebuințând termenii cei mai bombastici, mobilizează tot personalul, într'un cuvânt „lansează", și „distruge" (crede ea), prin tăcere sau atacuri, cărțile inamice. Redactorul revistei îmi explica odată cum poate el să provoace zece ediții unei cărți și cum poate s'o distrugă. Ingenuitate pe de o parte, confuzie a comerțului cu literatura pe de alta! Căci valoarea unei scrieri este imanentă și indestructibilă și criticului nu-i rămâne altceva de făcut decât s'o descopere. Pot ei recenzenții să se unească în cel mai sgomotos cor de ponegrire, dacă sentința lor nu se bizue pe adevăr, rămâne un sgomot pur fără conținut. Literatura are o valoare apriorică și campaniile de presă nu pot modifica legea ei interioară, tot așa după cum polemica nu poate înlătura lumina soarelui. Critica nu crează valori din nimic, ea „descopere" și explică, și nu există decât în măsura în care merge pas la pas cu adevărul.

Nu numai că nu este conflict între critică și literatură, dar adevăratul artist trebue să cultive și să iubească critica, în măsura în care aceasta, bazată pe ideia de absolut, dă un sens activității sale. Căci pentru cine scriu eu? Pentru satisfacțiunea imediată de a mă vedea glorificat de câțiva publiciști? N'am decât să le câștig, cu oareșicare mijloace, bunăvoința și scopul este atins. Și cum? E de ajuns ca un debutant cu manuscrise refuzate să mă injurieze într'o publicațiune obscură, pentruca arta mea să înceteze de a mai fi?

Pe această absurditate, potrivnică adevăratului progres al culturii, se bizue și activitatea legiunii din care face parte d. Mihail Sebastian. Ca scriitor prin năzuință, dânsul ar trebui să cultive acel adevăr fără de care orice artă devine goală de înțeles, ar trebui să învețe a căuta opiniile neadulterate de socoteli comerciale, din care să poată trage concluzia chemării sau nechemării sale. Și ce cale mai simplă către sentimentul just al propriei valori decât criteriul adevărului în critica altora?

D. Sebastian nu face așa. D-lui „lansează" și „distruge", se răzbună pe criticii nefavorabili și-și „menajează" o primire îngăduitoare a cărților sale. Ceeace dovedește că nu are curajul să privească adevărul în față, că-și închipue cum că sentința implacabilă a istoriei literare poate fi eludată.

Când un critic matur a tipărit o carte cu caracter literar, cu o grabă pe care nu o pune deloc în alte împrejurări, tânărul nostru s'a repezit să-l „distrugă", punându-se pe un teren cu totul fals, de pe punctul de vedere al căruia nimic nu mai rezistă pe lume. Cauza? Criticul matur citase pe criticul tânăr în una din cărțile sale, cu oarecare ironie, în fond măgulitoare având în vedere puținătatea meritului celui din urmă.

S'a întâmplat ca în momentul când tânărul domn Sebastian tipărea un fel de roman, alți critici să publice și ei scrieri. Ce-ar fi făcut un adevărat critic și artist? Ori, iubind mai mult literatura, ar fi renunțat cu mult înainte la orice activitate critică, așa încât să nu se mai pretindă de la domnia-sa nicio opinie și să evite astfel eventualele inimiciții, ori, iubitor de adevăr, ar fi spus adevărul, pentru a realiza acea frumusețe de conștiință dincolo de care nu mai e nimic de dorit. D. Sebastian, nu! Ca să obțină o laudă dela cel mai nefericit dintre recenzenți, de la acela pe care niciun tânăr de oarecare aspirație nu-l poate lua ca model, dela monumentul inculturii, al nepriceperii și al bombasticului, d. Sebastian a scris un articol în care găsește „spirit" inamicului oricărui spirit. Nimic nu-l obligă să facă acel gest de sclavie a conștiinții. Voia însă o recensiune pe care n'o putea obține decât cu acest preț. Și-a avut-o.

D. Sebastian ar fi dorit o recensiune și din partea mea. Nu mai în acest scop, îmi închipui. mi-a trimis opera sa, pe care am citit-o cu interes și am așteptat să-i fac cuvenita recensiune, atunci când șirul operelor scriitorilor mai în vârstă se va fi terminat. In acelaș timp. așa cum se obișnuește în lumea literilor, am trimis și eu d-lui Mihail Sebastian ultima mea carte. Cred că nu fac un gest de exagerată prezumpție, afirmând că în condiția de azi a literilor române o producție a mea poate fi reprobabilă, nicicum de trecut cu vederea. Ei bine! Insușindu-și punctul de vedere ostil al revistei la care colaborează, d. Sebastian n'a făcut luni de zile recensiunea cărții mele, ba mai mult, juvenilă ironie, a afirmat în diferite articole polemice că n'a citit cartea. Aceasta ca un avis. Cititorul mă va întreba: Dar de ce nu făcea recensiunea d. Sebastian? La care răspund: N'o făcea, crezând că cel care scrie aceste rânduri, dorind cu orice chip o recensiune, o va face mai întâi pe aceea a tânărului debutant. Eu însă, ocupat cu scrieri mai de seamă, n'am făcut-o. Și atunci d. Sebastian, pierzând speranța elogiului, a făcut el recensiunea mea.

Aci se revelă mai mult ca ori unde mentalitatea legiunii noui din care face parte d. Sebastian. Dânsul și-a început articolul cam așa: Cititorul se așteaptă ca, dată fiind ostilitatea dintre mine și autorul recensat, să fac o critică nedreaptă. Eu însă nu! Eu sunt obiectiv și de-

(Continuare în pag. VIII-a)

Cronica gastronomică

Vinul românesc

Istoria vinului românesc se împarte în două perioade:

1) Epoca de glorie, *adică aceia în care vinul îl făcea Dumnezeu şi 2)* epoca decadenţei, *adică aceia în care Românul a fost silit să facă el vin.*

Se ştie că vinul e un privilegiu al latinităţii. Printre ţările producătoare de vin, România ocupă al patrulea loc, după Franţa, Italia şi Spania. La umbra cramei s'a desvoltat cultura şi civilizaţia acestor patru popoare, care au dat omenirii un Rabelais, un Dante, un Cervantes şi-un Mihail Eminescu. Dar, după cum omul a fost lovit de spirochet, nobilul sânge al pământului latin a fost stricat de filoxeră. Din momentul acesta faima teascurilor noastre descreşte, ajungând astăzi o simplă amintire. Taina e uşor de lămurit: primul şi singurul vinovat e omul. *Odată cu filoxera a venit şi leacul:* altoiul, *care joacă rolul unui vaccin.*

Importându-se viţă americană pentru altoire, s'au plantat şi sumedenie de hibrizi, *cu nemiluita. Invazia acestor hoarde nedorite în plaiurile noastre, echivalează cu năvălirile barbare. Dar năvălirilor de altă dată li s'a pus împotrivă un neam întreg, purtat în lupte de Voevozi şi Ctitori. In faţa hibrizilor, distrugători ai unei întregi categorii de producători, dar aducători de voturi, a ieşit cu pălăria în mână omul politic.*

Aşa se face că vinul provenit din hibrizi, care e faţă de vinul adevărat exact ceia ce-i maimuţa faţă de om, stăpâneşte astăzi, fără posibilitate de împotrivire, întreaga piaţă. Numai o politică energică, luminată şi patriotică ar putea pune capăt acestei nelegiuite urgii. Căci pentru noi vinul nu e decât un aliment, un stimulent... şi-un agrement, după cum adăuga un glumeţ. Dar vinul ar trebui să fie, înainte de toate, alături de grâu, petrol, lemn, pescărit, fructe, lână, etc. etc. un mare isvor de bogăţie naţională.

Dar situaţia lui e, după cum am spus-o în atâtea rânduri, pe mâna unui om politic indiferent, a unui producător ignar şi de cele mai multe ori sărăcit, a unui intermediar deadreptul şnapan şi a unui consumator ordinar. Viile noastre sunt încă sub regimul de ocupaţie a hibrizilor. Asta, sub raportul economic al consumului intern. In ceia ce priveşte exportul e suficient să amintim că vin românesc bun, nu există în cantităţi comerciale. *El nu poate face faţă cererii unui singur restaurant din Capitală, necum să se impue pe-o piaţă străină. Cu toate acestea atât cantitatea cât şi condiţiile de sol şi climă, la care se adaugă avantajoase diferenţe valutare faţă de concurenţi, l'ar indica pentru un export intens. Vecinii noştri de la sud, măcar că în condiţii din toate punctele de vedere inferioare, printr'o raţională politică a vinului, au isbutit să obţie, prin standardizare* vinuri tip, *pe care le exportă în ţările limitrofe,* după probe. *Noi, cum să exportăm? Există vre-o regiune în care să samene vinul de la două vii? Prilejul unic pe care l'au oferit replantările cu viţă altoită, în loc să armonizeze producţia, a distrus şi ce-a fost.*

Aşa că nu trebue să ne mirăm prea mult că acum câţiva ani concurenţa străină a dat drumul pe străzile Varşoviei întregului stock de vinuri, din butoaele pe care scria: Vin roumain!

Cu multă mâhnire mi-am amintit de această desonorantă demonstraţie publică, făcută pe pământ străin, cetind în mai multe ziare că piaţa Londrei cere vin românesc. Şi mă întreb cu nedumerire: cine şi ce va exporta?

AL. O. TEODOREANU

---

clar că opera în chestiune nu e chiar aşa de rea.

Câtă neseriozitate şi sub ce auspicii rele începe noua generaţie! Discuţiunea nu înseamnă ostilitate. Dacă d. Sebastian crede că între mine şi d-sa există vreo ostilitate înseamnă că are vreun cuget rău, că însfârşit nu luptă cu criteriul adevărului. Şi ce nevoie să afirmi că vei fi obiectiv când aceasta e o condiţiune esenţială a criticei? A atrage atenţiunea cititorului asupra acestui fapt, înseamnă a insinua că în alte împrejurări s'ar putea să nu fii obiectiv. Şi apoi: dacă critica este favorabilă, cum vrea să fie aceasta, lucrul este dela sine evident, dacă este nefavorabilă, avem de a face şi cu o inoportună ironie şi cu o perfidă înşelare a cititorului neprevenit. Cine îmi dovedeşte mie, într'adevăr, obiectivitatea criticului? Atunci ne putem răzbuna toţi în chipul acesta: Deşi X îmi este duşman de moarte, îi voi face o critică obiectivă şi anume: nu are nici-un talent.

Toate acestea dovedesc neseriozitate şi în fond insuficientă cultură, pentrucă cultura înseamnă politică de idei. Generaţia mai tânără trebue să înveţe a preţui arta sub forma ei absolută, iar nu în aparenţa elogiilor şi atacurilor trecătoare. Nimeni nu cucereşte castelul de aur al gloriei cu minciuna şi criticul care nu ştie să fie critic nu poate fi nici scriitor.

Iată-mă dar înaintea cărţii d-lui Sebastian. Acest tânăr a avut luni de-arândul o atitudine absurdă şi necuviincioasă faţă de „Viaţa Românească", a dovedit în nenumărate rânduri imposibilitatea de a se abstrage reacţiunilor momentane ale sufletului. Cum acest lucru, omeneşte, îmi poate pricinui supărare, singura atitudine onestă ar fi, în acest caz, să afirm că îmi lipsesc condiţiunile sufleteşti de a face o recensiune obiectivă. Sunt însă printre puţinii care pot judeca nestânjeniţi de simpatie sau antipatie. Aş putea spune d-lui Mihail Sebastian adevărul despre cartea dumisale, dacă nu mi-aş pune problema sancţionării neonestităţii în critică. Aş putea... dar nu vreau.

G. CALINESCU

Citiţi:
„LECTURA"

Mărturii...

„Adevĕrul Literar" prezintă fenomenul neobişnuit în publicistica noastră, a unei publicaţii literare săptămânale care durează şi se menţine la un nivel literar statornic.

„Adevĕrul Literar" nu se sprijină pe o coterie, nu are un cerc literar cu adunări periodice, un areopag care să selecţioneze şi să decidă în mod solemn primirea sau refuzul manuscriselor. Când se întâlnesc, întâmplător, redactorii şi colaboratorii mai vechi, în număr mai mare, cu directorul în frunte, unul Dumnezeu ştie că numai literatura revistei nu face subiectul glumelor, tachinăriilor şi vorbelor de spirit...!

„Adevĕrul literar" n'are doctrină, nici program tiranic şi nici un fel de cenzor sau vameş cicălitor şi exigent... Are însă „o atmosferă". Această atmosferă îi creiază existenţa şi-i dă fizionomia proprie. Ca să colaborezi la această revistă nu se cere de cât... talent. Totuşi mulţi vin şi trec, dar numai unii rămân. Aceştia îşi înţeleg răspunderea şi partea lor de creatori ai atmosferei fără nici un fel de predică sau apel direct. Ei îşi iubesc revista cu acea părtinire specială cu care-şi apreciază familia calităţile şi defectele membrilor săi: îndestul de numeroşi spre a realiza variaţia şi destul de înrudiţi spre a-şi îngădui coatele unii altora. Iubirea aceasta este însă pudică şi discretă. O ochire în treacăt când vine foaia dela d. Vasile spre a se asigura asupra ţinutei de rigoare a „Numărului". O altă ochire, tot în treacăt, la chioşc, când se pune în vânzare, spre a constata, nu fără oarecare vanitate, ţinuta demnă, sigură şi liniştită a revistei din strada Sărindar, printre strengarele efemeride, care trag cititorul de mânecă, „scot limba" sau „fac nas lung" oricui li se pare că le stă în cale. Deşi, slavă Domnului, loc este destul pe arena noastră literară!...

Directorul revistei, d. M. Sevastos, are biuroul într'o celulă de benedictin.

D. Sevastos conduce revista de opt ani, dar n'am de gând să-i fac apologia. Doresc numai să-l analizez pentru a mă lămuri pe mine şi pe alţii, ce este cu acest director de revistă asupra căruia există atâtea păreri contradictorii şi atâtea nedumeriri.

Director? Ce fel de Director?! Nu este nici măcar unul din acei Directori, care deşi tineri, sunt atât de ocupaţi încât te fulgeră cu privirea încruntată a omului deranjat din grave şi numeroase lucrări importante.

Nu! D. Sevastos primeşte foarte afabil, ca şi când Dumnezeu nu i-ar fi prevăzut altă menire pe pământ, cu o ploaie de „mata" în cea mai adevărată şi duioasă moldovenească. D. Sevastos nu pierde manuscrisele. Ba, mai mult: le citeşte.... Când vii să iei rezultatul, te primeşte în picioare, cu aceiaşi afabilitate, cu acelaş „mata", dulce şi simpatic, însă... refuză, net, categoric şi neînduplecat, manuscrisul celei mai delicioase debutante, fără a mai vorbi de debutanţi. Bieţii oameni sunt cu totul dezorientaţi. De-ar fi fost măcar unul din ăia bărboşi şi ursuzi!...

Dar d. Sevastos mai are şi alte ciudăţenii.

Intre altele una, care aş putea zice că e supărătoare în ţigănia noastră generală: politeţa, o politeţă incorigibilă şi nealterabilă. O politeţă care devine contagioasă căci „Domnul Sevastos" este „Domnul Sevastos", pentru pajul şi uşierul său, ca şi pentru colaboratorii zilnici şi chiar pentru numeroşii săi prieteni.

Om de o extremă scrupulozitate sufletească, şi de o senzibilitate aproape feminină, d. Sevastos simte necesitate de a se refugia pe o poziţie inexpugnabilă, pe care să-şi poată păstra neclintit linia de conduită cerută de imperativul său categoric, fără brutalitate şi pedanterie. Ochii lui vii, cu căutătura ascuţită şi iscoditoare, descoperă omul imediat şi prinde numai de cât intenţia celor ce vor să-l atragă în jocul vieţii...Nu pregetă nici odată să facă un serviciu, cu sacrificii, pe care numai el le ştie. Când e vorba să facă un bine nu contează nici timpul (şi de şi nu are aerul, este foarte ocupat) nici banul, mai ales, nici timiditatea şi reala lui repulsiune de a „solicita" pe cei mari. Oamenii îi cunosc slăbiciunea şi aici e primejdia de care se apără... cu politeţa!

Intre camarazii de redacţie, dintre care mulţi sunt foarte susceptibili, ca nişte adevăraţi literaţi, ştie să ţină echilibrul, mulţumită acestor... ciudăţenii. Prin atitudinea lui sufletească fără trucuri şi aere importante, ştie să fie un adevărat *director*. Atrage, parcă printr'un dar natural, din sufletul *esenţial* al tuturor, pulberea de aur care zace nebănuită în sufletul fiecăruia şi cu aceasta creiază „atmosfera" redacţiei, viaţa revistei pe care o conduce de opt ani. Din cei care rămân statornici, unii chiar dacă pleacă, revin şi nu s'au pomenit certuri şi polemici cu redacţia de unde au plecat

Dar bunătatea şi politeţa omului de toate zilele, este pimentată de o ascuţită şi neertătoare „răutate intelectuală" a scriitorului. Când crede că *trebuie* să lovească sau să revendice unele adevăruri esenţiale în artă şi în morală, M. Sevastos se arată nu numai dârz şi curagios, dar şi redutabil înarmat. Humor, spirit usturător, fără a fi jignitor, la *Poşta Redacţiei*, polemistul devine sângeros în atacul pornit cu o logică invincibilă, sobră dar pustiitoare, fără nici o altă consideraţie de cât aceia a interesului superior care este în joc.

Dintele sfâşietor pe care-l înfige acolo unde simte că este plaga, curajul şi stăruinţa atacului, l'au făcut redutabil în polemică şi i-au creiat duşmani, care nu vor consimţi nici odată să-l vadă cu ochii cu care-l cunosc prietenii şi colaboratorii de fiecare zi.

M. Sevastos, directorul „Adevĕrului Literar", format la şcoala „Vieţii Romîneşti" de la Iaşi, cu ascendenţi intelectuali şi cărturari moldoveni, a dovedit încă odată darul şi puterea moldoveanului de a mânui mentalitatea mai oţelită şi mai realistă a munteanului, profitând de calităţile ei, fără a pierde pe ale sale.

„Adevĕrul Literar" nu are pretenţia de a reprezenta un curent literar. Programul său este mult mai vast şi mai precis. El este un film variat şi viu, o mare frescă, aruncată în linii mari şi repezi pe pânza vieţii sufleteşti, reprezintând diversele aspecte ale cugetării contimporane, în ce are mai de valoare, mai sănătos şi mai trainic.

Marile cotidiane, „Adevĕrul" şi „Dimineaţa" se renovează. Lăcaşul lor se măreşte şi se modernizează. Biroul „Adevĕrului Literar" va fi, poate, în curând, confortabil şi nou. Ceia ce va rămânea viu în el ca şi în ziarul primit moştenire de la C. Mille, ceea ce le va garanta succesul şi trăinicia, va fi faptul că au continuat şi vor continua a fi o patrie spirituală, în care s'a păstrat o tradiţie, poate ceva mai puţin: unele visuri şi unele aspiraţii.... Lumina sub obroc, pentru alte vremuri şi alte generaţii...

IZABELA SADOVEANU

Insemnări

Comemorarea lui Visarion Roman

In ziua de 9 Iulie a avut loc la Sibiu comemorarea lui Visarion Roman, dela naşterea căruia s'au împlinit o sută de ani.

Pentru cititorii României vechi numele lui Visarion Roman este, probabil, prea puţin cunoscut. Pentru viaţa culturală a Ardealului Visarion Roman are o însemnătate covârşitoare. Născut în 1833, mort în 1855, Visarion Roman a făcut parte din falanga de oameni inimoşi şi plini de avânt care, pela mijlocul veacului trecut, au pus temeliile propăşirii culturale a Ardealului. Activitatea lui Visarion Roman s'a întins pe planuri şi în domenii diferite. Licenţiat în teologie, Visarion Roman a fost timp de un an profesor supleant la cursul pedagogic din Sibiu, apoi învăţător la Răşinari, apoi contabil şi supraveghetor la tipografia arhidiecezană. Tot aşa de felurite ca şi meseriile pe care le-a făcut i-au fost şi preocupările. Ca ziarist a fost redactor la „Telegraful Român", colaborator la „Gazeta Transilvaniei" şi editor al publicaţiilor populare „Amicul poporului" şi „Albina Carpaţilor". Intr'o vreme când în Ardeal aproape nu existau cărţi de şcoală româneşti Visarion oman a alcăuit manuale didactice în limba română. Dar, fără îndoială, activitatea lui Visarion Roman s'a exercitat cu rezultate într'adevăr miraculoase pe terenul economic. Aici meritele lui sunt capitale. Cu o viziune care face din el un precursor, Visarion Roman, a înţeles marile avantagii ale cooperaţiei economice. A văzut limpede că, pentru menţinerea unităţii şi tradiţiei româneşti din Ardealul acelor vremuri, cooperaţia economică este tot atât de necesară ca şi propăşirea culturală.

Potrivit acestor convingeri, Visarion Roman a fondat în Sibiu în anul 1872, după ce isbutise să învingă rezistenţa autoărităţilor oficiale ungare, Institutul de credit şi economie „Albina". Datorită sforţărilor şi iscusinţei acestui om Ardealul a fost înzestrat cu cea mai solidă instituţie de credit, care dăinueşte şi astăzi.

Prin comemorarea dela 9 Iulie s'a sărbătorit astfel, pe lângă memoriu unui mare om de cultură al Ardealului, şi amintirea unui fondator al cooperatismului român.

Femeia în politica bărbaţilor

Se cunosc peripeţiile dramatice, lupta încordată dusă de Victor Emanuel şi oamenii săi de stat spre a căpăta ajutorul Franţei, pentru constituirea Unităţii Italiene. Cine ştie ce soartă ar fi avut lungile tratative până la urmă, dacă Victor Emanuel nu s'ar fi gândit la înţelepciunea cea veche şi nu şi-ar fi amintit de ajutorul suprem pe care l-a găsit diavolul în Eva, tovarăşa atât de fără de preţ a primului om.

In adevăr, la un bal, în Tuileries, 1855, pe când petrecerea era mai însufleţită, muzică, dans, conversaţie, totul se opri; părea că viaţa însăşi îşi suspendase suflul, ca sub bagheta magică a unui vrăjitor. Intrase una din cele mai frumoase femei ale timpului, contesa Castiglioni, prea frumoasa Nicchia, cum i se zicea între prieteni.

Insuşi împăratul fu fermecat dela prima apariţie a contesei, care era numai nuri şi viaţă. Primul pas spre izbândă era făcut, căci apariţia teatrală a frumoasei Nicchia era primul succes într'o misiune diplomatică. Ea venea ca ambasadoare secretă.

Regele Victor Emanuel îi dădu instrucţiuni diplomatice scrise, într'o scrisoare de acreditare, confidenţială: „Trebue să reuşeşti, mijloacele sunt la alegerea d-tale, dar încă odată, trebue să reuşeşti".

In adevăr ambasadoarea izbuti şi încă foarte repede. Napoleon al III-a îi făcu în curând o vizită incognito. Alianţa dintre Italia şi Franţa fu semnată.. simplu şi expeditiv.

Pentru a deveni o figură însemnată în viaţa Parisului de atunci, nu era nevoe de atâtea învârteli politice ca azi. Era destul să te arăţi celui mai puternic aşa cum era contesa Nicchia, pe care un bun cunoscător în materie, contele de Vieil Costel, în memoriile sale, o descrie astfel:

„Nu cred să fi existat o femeie mai seducătoare şi mai desăvârşit de frumoasă.

Ochi frumoşi, nas fin, sânul şi umerii încântători, braţele şi mânile de o formă ireproşabilă. Conversaţia contesei e vioaie şi uşuratică; i se pot spune lucruri îndrăzneţe, căci nu se sperie..."

Era frumoasă şi nu avea altă credinţă decât în frumuseţea ei. De data aceasta „Cauza" scuza mijloacele şi astfel s'a realizat şi aci părerea unui patriot Italian, de pe atunci, că: „Italia farà da se". *Dar cel puţin atunci era vorba de „rolul femeii în politica bărbaţilor" şi nu de „politica femeii însăşi".*

Iubire spirituală

Crescută de un bunic fără religie şi de o mamă fără nici un fel de minte, trăită în lumea cea mai frivolă şi mai strălucitoare, din mediul familiei sale ilustre, d-ra de Roannez nu s'a gândit decât să petreacă până la vârsta de 23 de ani.

Ea avea însă un frate şi acel frate era prieten cu Pascal şi iată că frumoasa fată, puţin după miracolul de la Saint Epine, intră la Port Royal, hotărîtă să-şi petreacă acolo viaţa. Să fi inspirat ea direct sau indirect pe Blaise Pascal în „Discours sur les passions de l'amour"? *Fapt e că a urmat între ea şi Pascal o corespondenţă admirabilă şi plină de frumuseţi. El este confidentul ei cel mai de aproape şi cel mai iubit. Cu toate insistenţele familiei şi ispitele lumii, pe care atâta a iubit-o, ea rămâne la Port-Royal, până ce un trimis regal o readuce cu forţa; şi* „Soeur Charlotte de la Passion" *redevine d-ra de Roannez. Dar ea a făcut jurământ să rămână fecioară şi trăeşte în mijlocul lumii de la curte ca o călugăriţă, numai în religie. Anii trec. Pascal moare. Domnişoara de Roannez este exilată, tot din pricina legăturilor sale cu Port-Royal, în Poitou.*

Acolo se dezleagă de jurământul de castitate şi face o căsătorie de convenienţă, cu un om bogat, dar prost. După o viaţă plină de doliuri şi de suferinţe fizice, după ce şi-a pierdut doi copii şi a crescut unul, care a fost un rău, ea moare de cancer, lăsând o sumă de bani destul de însemnată, spre a se înzestra o „soră" la Port Royal care să ţină locul „surorii Charlotte de la Passion".

A iubit pe Blaise Pascal? A fost iubită de el? In tot cazul a înflorit între ei o iubire în forma cea mai pură şi mai strălucitoare şi parfumul ei a rămas în corespondenţa tinerei fete, ca şi în inspiraţia marelui Pascal, subtilă, eternă şi nemuritoare. Timpul după atâta vreme, a scos-o iar la lumină, ca podoaba cea mai preţioasă a vremii de pe atunci.

Amours... toujours...

Georges de la Fouchardière, pe care cititorii ziarului „L'Oeuvre" îl cunosc atât de bine, a strâns şi publicat într'un volum, notele sale asupra aventurilor şi cazurilor de dragoste celor mai răsunătoare în opinia publică din timpurile noastre. Verva, ironia sa tăioasă se delectează pe socoteala semenilor săi şi a omenirii întregi, atât de urâtă în moravurile şi gesturile ei, pe care excesul idealismului le maschează sub minciuna romantismului şi sentimentalismului dulceag.

Şi ca printr'o coincidenţă voită, întâmplarea face ca şi Charles Léger, să redea în cartea sa „Les captives de l'Amour", *după documente inedite, cea mai hidoasă caricatură a suavei captive, din cunoscuta poezie a lui André Chenier, în portretul adevărat al celei ce-a inspirat-o.*

Aimée Coigni, înainte de a fi inspirat pe Chénier, se măritase la 15 ani, cu ducele de Fleury, pe care l-a înşelat pe toate cărările. Divorţată de soţul ei, care devenise emigrant în timpul revoluţiei, nu scapă de rigorile vremii, căci este internată la Saint Lazare în 1794, cu amantul ei Montrond, unde a cunoscut-o Chénier. Eşită din închisoare, se mărită cu Montrond, dar nu pentru multă vreme, căci reîncepe seria aventurilor sale amoroase. Printr'o perversă şi cinică înclinare, fiind amanta cântăreţului Garat şi aflând că fratele acestui, Caral Maillia, este amantul Sofiei Condorcet, văduva lui Condorcet şi prietena sa cea mai devotată, se grăbeşte să devină şi ea iubita acestuia, numai pentru a dezola pe buna sa prietenă.

Aceasta îl iubeşte cu o pasiune profundă şi adevărată pe Maillia şi fără să bănuiască adevărul, îi cere să aducă în casa lor pe „mica sa Aimée".

Mica Aimée, la plecare, lasă, pe masa de toaletă a prietenei sale, scrisorile de dragoste ale lui Maillia şi provoacă un adevărat dezastru în viaţa Sofiei Condorcet.

Corespondenta celor două femei, cu Maillia, din care Charles Léger reproduce o bună parte, — dovedeşte diferenţa de calitate între cele două suflete de femei. Captiva lui Chénier se dovedeşte a fi o vulgară femeie de stradă, care povesteşte, ca o glumă de mare haz, reflecţiile copilului ei propriu, asupra detaliilor vieţii sale amoroase cu diferite tipuri — până ce moare în 1820.

După aceste pagini bine documentate şi minunat prezintate, de Charles Léger, va fi cu neputinţă oricărui om, cât de optimist, să recitească cu plăcere şi emoţie poezia lui André Chénier. Ci cu o satisfacţie sadică va reveni la cartea lui Fouchardière, să se delecteze cu acest anarchist neîndurat,—călcând în picioare toate doctrinele şi demascând toate ipocriziile, ca remediul cel mai potrivit mpotriva iluziilor nesănătoase asupra oamenilor şi lucrurilor. Să amintim însă că remediile în potriva otrăvirii sunt otrăvuri ele însile. — Is. S.

Gelozia

— Viermele de mătase! A ajuns rău: nu mai face decât bumbac!

Candoare

— M'ai chemat, fetiţo?
— Da, mamă. A lăsat cineva marea aprinsă şi m'am trezit.

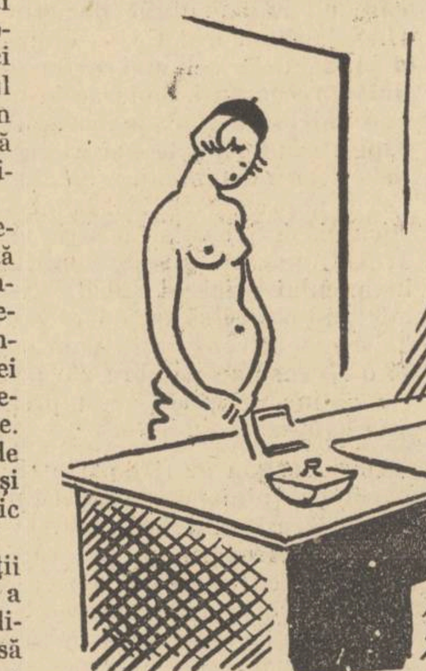
Mărunte

A apărut:

„Calculator de dobânzi" de M. Drimer, contabil autorizat, cu o prefaţă scrisă de d. prof. Trancu-Iaşi.

Se găseşte de vânzare la toate librăriile din ţară, precum şi la autor, în Bucureşti, str. Mitropolitul Daniil No. 5.

Cu preţul de lei 140.

— Domnule director, sunt puţin însărcinată
— Vei juca inflaţia.

— Pe astfel de cracă, greu să-ţi faci cuib.

— Fritz! Ţi-am spus să nu te mai joci de-a „căştile de oţel".

Adevĕrul Literar și Artistic

ANUL XII — SERIA II-A Nr 659
DUMINICA 23 IULIE 1933

…TOR { AL. V. BELDIMAN 1888–1897
CONST MILLE 1897–1920

FONDAT IN 1893

5 LEI EXEMPLARUL IN ȚARA
10 LEI EXEMPL. IN STRĂINĂTATE

1934 Orăș…

Presa și stilul

Vedeți, înainte de toate, *Momentele* lui Caragiale.

Concizia internă și externă a acelor schițe, nu e oare efectul întâlnirii unui temperament dramatic la culme, cu economia strânsă a subsolului de ziar? — Sigur, Caragiale era, prin natură, un fanatic al vorbirii scurte. Condensarea externă îi era trebuință firească. Viziunea lui era fulgerătoare. Avea o teamă febrilă că vorba e totdeauna prea lentă. Impaciența de a încheia brusc imaginea și gândul îl tiraniza perpetuu. El vrea înfocat ca impresia, care pe dânsul îl deborda, să ardă spiritul cititorului în scăpărări electrice. Prin aceasta Caragiale a trecut peste clasicismul lătăreț și explicit, luându-și loc în o artă nouă.

E nedreptate, să uităm că presa prin cadrele ei este o cultivatoare puternică a conciziei.

Prin presă totuși s'a născut și romanul-foileton. Să notăm însă, că romanul-foileton, prin întreruperile sale cotidiane stimula abilitatea scriitorului: tăierile trebuie calculate așa, încât atenția cetitorului să rămână suspendată asupra punctelor celor mai iritante ale povestirii. Astfel, limfatismul epic trebuie să cedeze, și în acest cadru, febrei dramatice.

Constrângerea negustorească modifică, fără îndoială, în sensul tuturor prolixităților, forma acestei specii de literatură. Iar actuala revenire la romanul polytomic, de proporții uneori impudice, este în general, tot un fenomen pur negustoresc. Exceptăm, firește, cazul unei mărețe fatalități artistice, cum a fost Proust; factorii generali, care operează din gros asupra literaților de massă sunt, în asemenea caz, neglijabili.

Anticii au cunoscut lapidarismul literar. Și la originea acestuia aflăm influența cadrului material: inscripția. Concizia antică e, la origini, scurtime epigramatică, în înțelesul d'intâi, grecesc, al epitetului.

Să fi avut oarecare parte la concizia poeziei chineze, vre-o condiție exterioară de felul celei pomenite din antichitatea clasică? Să fie concizia versurilor zugrăvite pe minuscule obiecte de artă? Dar sclipitorul impresionism al liricei pitorești chineze își află, probabil, destulă explicare în miraculosul caracter instantaneu al picturii și desenului, poate și în specificul muzical al monosilabismului chinez.

Europeanul e ființă discursivă.. El a creat un cult al vorbei desvoltate. Stilul tradițional european este ornamentos și explicit. La temelia didacticei noastre literare a stat prolixitatea.

S'a făurit în cursul vremilor o iluzie specifică a omului academic și a omului erudit: că el singur știe a spune vorba cum trebuie și cât trebuie. In tradiția europeană, plângerea lui Voltaire, că în școli învățăm numai a desvolta, niciodată a scurta expresia, constitue un monument subversiv.

Academistul e prolix din intenție de ornament; eruditul, prin înghemuirea în cadru arbitrar a unor fapte care au prea puțin aface unele cu altele, — din evlavie obtuză către fapt, și din lăcomie puerilă de a spune el, faptele, cu orice preț înaintea altuia.

Ziarul, trăind în tempo în fiecare zi accelerat al vieții actuale, devine școală de concizie, în zicere ca și în arhitectura ideației.

Ziarul, negreșit, poate deprinde și la rău. Concizia nu poate fi efectul grabei; graba e o ispită mare a ziaristicei. Ea îndeamnă și la abuzul bleg de vorbe la modă și de formule prostănace, — e loc de intensă cultivare a camlotei de vocabular și frazeologie.

Din acestea rezultă, ca dela sine, preceptul: pentru gazetă, să scrii o sută de rânduri în douăzeci de zile; apoi să le ții în observație alte douăzeci.

Tratate științifice, legi și regulamente, romane cu adâncă psihologie, se pot trimite foaie cu foaie drept la tipografie, fără retușări. Aci prestigiul e garantat prealabil.

PAUL ZARIFOPOL

Ploaia Sft. Ilie

Plouă!..
Zi și noapte, plouă, —
Ploaie veche,
Ploaie nouă,
Ploaie 'n rate
Calculate
De cerescul cămătar
Și la termen, achitate
După noul cadendar...
Abia stă —
Și'ncepe iar!...

*

Ploaia Sfântului Ilie
Parcă-ar fi o păpădie
Ca barba Sfinției Sale —
Barbă fără-asemănare
Ce se spulberă'n spirale
Peste „România mare"
Pe care Sfântul Ilie
Ar fi luat-o cu chirie
Pentru hidroterapie....

*

Plouă!..
Zi și noapte plouă...
Plouă-așa cum nu se știe
Să mai fi plouat când-va..
Plouă-așa
Ca și cum Sfinția Sa
N'ar fi om de omenie
Și-ar fi...
Doamne!. Cum să zic?...
Om ca noi, la suflet mic —
Om adică, cu păcat,
Nu chiar Sfânt adevărat!..

*

Plouă!...
Zi și noapte plouă...
Plouă-așa, ca și cum ploaia
N'ar fi ploaie, ci potop!...
Stop, Sfinte Ilie...
Stop!..
Domolește-ți telegarii
Și mai crapă-ți barba'n două,
Că de când tot plouă.... plouă —
Ploaie veche
Ploaie nouă,
Ne-au murit toți cărturarii
De ftizie,
Și'n spital
Nu ne-a mai rămas de cât
Un poet cu-o tuse'n gât
Ca o strofă de... cristal!..

*

Nu-l lăsa Sfinte să moară
Că-ți faci barba de ocară
Și-i păcat de-așa comoară!..
Nu-l lăsa să moară'n ploaie
Ca o biată cucuvaie...
Iar de-o fi să fie-așa
Cum socoți Sfinția ta —
Vreau să zic — să-l pedepsești
Pentru faptele-i lumești,
Dă-i cerneală și hârtie
Și-un consemn ceresc — să-și scrie

Ultima lui poezie:
„Ploaia Sfântului Ilie"

ION MINULESCU

Proecte de viitor

— Dacă nu trec, — îl împușc pe domnu'...

Din viață — nu din cărți

Premiul de 75.000 lei

S'a acordat, și anul acesta, marele premiu național pentru literatură — sau „premiul de 100.000 lei"... cum i se mai spune.

Dar mare a fost surprinderea premiaților (tot atât de mare ca premiul, dacă nu și mai mare), când contabilitatea instituțiilor plătitoare a făcut statele premiului de 100.000 lei.. pe suma de 75.000 lei, de plată. *Restul de 25.000 lei este impozit — repartizat, probabil, la mai multe capitole: lux, cifra de afaceri, etc.*

Nu ne închipuiam că statul — încoronând o întreagă carieră de scriitor — îi reține un sfert din recompensa națională.

Dacă însă fiscalismul merge atât de departe, — statul, vrând să dea un premiu de 100.000 lei, n'are decât să-l treacă în buget 125.000 lei... pentruca premiații, după cuvenitul scăzământ, să primească exact valoarea nominală a premiului.

Sau — dacă nu se mai poate schimba nimic financiarmente — să se schimbe cel puțin numele premiului. Să i se zică, astfel, premiul de 75.000 lei sau de 74.983 lei și 25 de bani... cât va eși la calculul perceptorului.

Dar premiul „100.000 lei" de 75.000 lei — nu merge...

Spaima de moarte

Intelectualii — chinuiți de spaima morții — primesc lecții drastice de filosofie la țară, în lunile de vilegiatură.

Un prieten care nu se duce la o înmormântare și nu poate privi fața unui mort, mi-a povestit întâmplările lui dela țară.

Stând într'o zi în grădină, el a auzit gazda — o țărancă sănătoasă — cum vorbea despre dânsul cu o vecină:

— Domnu' nostru-i om foarte bun. Când are să moară, știu că multă lume o să-l plângă. Și-i plac florile... Când o muri, are să moară printre flori".

Amicul meu și-a făcut repede bagajele și a plecat cu primul tren — fugând de viața naturală pentru a se închide în bibliotecă, cu spaimele morții.

Pentru o fată

Din Stambul a sosit o telegramă senzațională. Un Turc a răpit o Turcoaică. Atunci, prietenii și dușmanii răpitorului, în număr de o sută, — spune telegrama, — s'au luat la bătae. Probabil a intervenit în luptă și vre-un rival nenorocos — cu amicii lui.

Rezultatul: câțiva morți, 24 grav răniți și 60 arestări...

Ne-am fi așteptat ca Turcii să facă un astfel de măcel pentru un harem întreg, dar pentru o singură femee...

Ceiace arată că Turcul știe să prețuiască femeia — și en gros, și en detail..

Sau, poate, decând nu mai există haremuri în Turcia — bărbații pun pentru posesiunea unei femei atâta pasiune, cât pentru câteva duzini.

Parcă-l vedem pe eroul dramei de acum peste câteva decenii:

Stă turcește pe prispă... Din casă se aud bodogănituri de femee acră. Tocmai apare hogea în minaret.

Iar Turcul sare repede în sus, își scoate papucii și-i zvârle cât colo, emite din gâtlej niște lamentații tragice, cu gesturi largi proectate pe cerul roșu de sară. Apoi izbucnește:

— De ce nu m'ai luat, Alah, în ziua dulcei răpiri?

Costumul de bae

Moda costumului de bae feminin s'a schimbat. Ziarele și revistele aduc noul model: un costum cu fustă, apoi pijama foarte largă — așa ca trupul să-și piardă imperfecțiunile în faldurii toaletei.

Cu costumul dinainte, nu se prezentau pe plajă decât trupurile frumoase — în deobște foarte tinere.

Dar restul femeilor? Din pricina costumului, ele nu se puteau duce la mare — s'au n'o puteau utiliza.

Din cauza crizei, plajele — probabil — s'au golit. Atunci oamenii de afaceri s'au gândit să lanseze o modă convenabilă tuturor corpurilor.

Un lucru numai: dacă moda de astăzi va atrage la plajă pe femeile cu corp urît, acoperind trupurile frumoase — oare bărbații vor mai veni la mare?

Și atunci localitățile balneare nu vor regreta costumul impudic?

M. SEVASTOS

Arta și natura

„Când vor cădea frunzele, venim la carmă".

GOGA. — Wilde a avut dreptate când a spus că arta influențează natura...

HELADA

Cinstirea lui Heracles

Apolon n'a știut ce-i muncă
Ci numai gloria de-a fi
Oracol la Delfi
Sau liră zilei și poruncă.

El care doar lumină este
Cu moartea n'a luptat nici când,
Și n'a stat nici în gând
Să-aducă din infern vre-o veste.

N'a cunoscut nefericirea
Păcatului înfăptuit,
Și n'a fost osândit
Să lupte'n el cu ispășirea.

Necazul tors în osteneală
Corabia departe'n vânt,
Sau plugul în pământ
Nu l'au smintit din lâncezeală.

A fost deapururi în grădină
Doar flutur proaspăt și bondar,
Și nici odată dar
Și sbor sârguitor de-albină.

S'a ridicat mereu în jurul
Eroilor ca un decor
Și-a râs în fața lor
Cu frunzele și cu azurul

Pe sub privirea lui cu toții
Au alergat transfigurați,
Și-au fost cu toți bărbați
Părinți'n goană cu nepoții.

El însă n-a putut să fie
De cât al faptei lor ecou
Iar nu cu ei erou
Incununat de bărbăție.

Ii mulțumesc acum că poate
In jocul lui neturburat
Drept cântec mi-a lăsat
Strădaniile mele toate.

Eu am să mor cu ochi'n soare
Și faptele-mi vor fi statui
Pe care le-aduc lui
Heracles jertfă la picioare.

N. DAVIDESCU

Henry Ford

Conferință de TUDOR ARGHEZI

Cu toate că viața e un fapt și material și sufletesc, în care cele două fire ale existenței se împletesc strâns, fără să fie niciodată și de nimic despărțite, capacitatea deosebită a oamenilor cu aptitudinile derivate mai mult într'un singur sens, a dat naștere unui punct de considerare a vieții dublu. O serie de activități e denumită practică și altă serie, spirituală, și ca și cum activitățile dintr'o serie nu s'ar împărechia și nici măcar n'ar alterna cu celelalte și ar exista disparat — ele sunt intercalate fiecare într'un câmp de cercetare independent.

Separația în interiorul vieții a două feluri de acțiuni, este arbitrară și rezultatul acestei erori, în care trebuie trasă la răspundere micșorimea noastră intelectuală, duce la o educație greșită continuu și la individualizarea forțată a unui singur fragment dintr'un mecanism. Noi nu putem admite învârtirea inversă a două roți paralele, supuse unui singur efect, decât la mecanismele de fier, lipsite de prejudecăți.

Partea sufletească la plante stă în floare, în culoarea și în parfumul florilor și în puterile de germinație ale sămânței. La geranium de pildă ca la toate celelalte flori, parfumul și forma sunt identice în toate exemplarele, din ghivece și din pământ și sub toate latitudinile planetei. Când ai zis mușcată, *apar desenul și ținuta plantei odată cu mirosul și lumina ei. Numai după ce planta s'a copt, la maturitate, chimia extrage dintr'însa uleiul parfumat într'un flacon deosebit; dar flaconul nu mai este plantă. E opera plantei.*

Educația face greșala să considere pe om, pe omul naturii și al civilizației, ca și cum ar fi suferit extracția la care este constrânsă planta, înainte de a-și fi dat randamentul particular, și-l pune întreg într'o categorie parțială. Educația începe printr'o prejudecată de educație, falsificarea omului vine încet și îl clasează fantezist.

Toată lumea cunoaște acel gen de om extrem de răspândit din nefericire, care afirmă că nu poate împlini o treabă pentrucă nu a deprins-o la școală. Puțin lipsește câteodată ca să afirme că nu face baie pentrucă în școală a învățat matematicile și latinește. Sunt Doamne care nu știu să facă o fiertură pentrucă au învățat pianul, nu pot spăla o farfurie și nu pot să ducă un pachet pe falanga glasată a degetului dela mănușe. O amabilă Doamnă, auditoare binevoitoare a insignifiantelor noastre disertații, ne-a trimis o scrisoare uimită, în urma unei vorbiri despre viața porumbeilor, a coșurilor și rogojinilor, din București. Convinsă, pe temeiul educației separatiste, că un intelectual trebuie să-și limiteze intelectul la o listă de locuri comune profesionale și că ar exista un lexic mental precis pentru fiecare număr de cap și de pălărie, corespondenta noastră a rămas consternată că supărasem estetica, găsind că un coș cu ouă de găină este cel puțin tot atât de frumos ca o poemă de Baudelaire sau Goethe.

Cititorul, auditoriul, publicul și artistul se vor lepăda cu timpul de niște superstiții, care le constrâng inteligența la înghețarea într'o lingură cu apă — căci viața trebuie abordată în întregimea ei magnifică și infinit multiplă. De altfel, achizițiile mentale din ultimii 50 de ani, mai accentuate în ultimii 20, au pregătit un stil de intelect, care nu se mai înfioară de confundarea sensurilor și de îmbogățirea aglomerată cu noțiuni în vârtej, a recepției. Omul complect reprezintă un punct de încrucișare universal.

Un asemenea om este Dl. Henry Ford, fost ucenic și prieten al lui Edison. Dl. Ford e fabricantul automobilelor care-i poartă numele și cu care ne întâlnim în toate zilele pe străzile orașelor și pe șoselele țărilor, pretutindeni în Europa, în Americi și de jur-împrejurul Pământului. Fără ideia D-lui Ford, de acum 30 de ani, că viitorul aparține tracțiunii mecanice și că vieții îi lipsește o unealtă de transport rapid, — și fără realizările industriale ale D-lui Ford, vasta industrie automobilă, care a transformat viața continentală și națională și viața fiecăruia din noi, automobilismul s'ar afla azi în faza încercărilor timide.

Să ne înțelegem; să descifrăm pe tărâmul real rolul imens al D-lui Henry Ford în lume. Dl. Ford nu a inventat principiul ci a făcut automobilul, și l-a făcut social. Inventatorul motorului cu explozie este tot un fost fabricant sărac, dar de jucării, un parizian, un mare intuitiv. Ca să-și facă jucăriile mai atractive pentru copii, acest Fabre sau Faure — nu ne aducem bine aminte — a dat drumul pe trotuarele Bulevardelor unei trăsurele mici de tinichea, care fugea singură, împinsă de pocnitura unei scântei de spirt. Motorul, până la această mare invențiune, era cu abur și nu se potrivea decât cu instalația unui mare cazan de țevi, la locomotive și locomobile. Invențiunea punerii în mișcare cu ajutorul aburului fusese grandioasă și din punctul de vedere al civilizației era un mare salt înainte. Statele au folosit numai decât trenul, care transporta pe uscat mărfurile transportate pe mări cu vaporul. Dar trenului îi trebuiește un drum deosebit de drumurile obicinuite și de-a lungul drumului lui, izolat de celelalte drumuri și șosele, trenul are nevoie de o foarte costisitoare rețea de șine, de cărbuni, înmagazinați la întâlnirea liniilor și el face o murdărie aproape egală cantitativ cu cărbunele, depozitat de-a lungul liniilor ferate.

Motorul cu explozie prezintă într'un volum extrem de mic o putere de tracțiune extraordinară și poate fi utilizat pe toate drumurile obicinuite, pe pământ, pe semănături, în Sahara, fără să aibă nevoie neapărată nici de drum, necum de șine. Combustibilul motorului cu explozie e curat și concentrat și nu lasă băligar mineral. Fumul se duce 'n vânt.

Jucăria parizianului a fost examinată de alt Francez, inginerul Serpollet, autorul celui dintâiu motor cu explozie utilizabil. Dela acest tip de motor, perfecționările neîncetate, de valoare tecnică egală cu invențiunea, au dus motorul la ceeace este el azi, o putere fără zgomot și lină, viguroasă și liniștită, aplicată, pe lângă automobil, la toate trebuințele industriale și agricole, mari și mici.

Dl. Henry Ford înțelegând ce așteaptă viața dela motor și motorul dela viață și fiind sărac și singurul de părerea d-sale, și-a improvizat un atelier într'o magazie, și-a turnat singur fonta, și-a pilit singur vergelele, șuruburile, piulițele, și-a făcut roțile singur și când a pus în funcțiune întâia mașină, un velociped cu motor, mărturisește că i-a fost frică să se suie pe ea și că dacă nu găsea un om scrântit, să se devoteze, caricatura genială rămânea neîncer-

(Continuare în pag. II-a)

cată. Din toate organele ei, abia ieșite din sălbătăcia primară a fierului, glorioasa mașină a D-lui Ford scotea un zgomot infernal, care cu orchestra fierăriei întregi provoca un sentiment de panică și disperare.

Treptat, motorul a devenit acel celebru motor tip T. care timp de 25 de ani a luat în stăpânire lumea. Dl. Ford a fabricat din acest tip, aproximativ 25 de milioane de motoare. Acum 5 ani, Dl. Ford și-a transformat uzinele și a creat noul d-sale motor tip A., actualmente în circulație, la mașini extrem de luxoase. Cifra de producție mijlocie a uzinelor Ford este cam de 10.000 mașini pe zi. După ce toate organele, câteva mii de bucăți, au fost fabricate, ele intră în uzina de montaj și iau loc pe o masă lungă infinită, o masă care trece pe dinaintea lucrătorilor fixați locului, ca un covor. Când capătul, ca să zicem așa, din dreapta al mesei ajunge la extremitatea stângă, automobilul e gata: i se pune benzină și cu propriile lui mijloace automobilul intră în magazie, trecând de-acolo pe vapoarele uzinei care îl duc dincolo de nouă țări și nouă mări. La fiece minut iese depe fiecare masă de lucru mișcătoare, un automobil; adică atunci când primul lucrător pune primul șurub, ultimul lucrător, șofeurul, dă drumul benzinei în rezervor. Automobilul D-lui Ford se face aproape singur ca gogoloiul de zăpadă, când pornește întâia petricică din vârful muntelui de vale și, rostogolindu-se, ajunge jos în sat, mare cât o biserică.

Povestirea cum se fabrică o mașină Ford e mai frumoasă decât basmul arab al celor O mie și una de nopți și mai utilă adesea ori decât un bacalaureat și un doctorat. Dar povestirea sforțărilor prin care a putut ajunge, tecnicește și sufletește Dl. Ford, la perfecțiunile de utilaj și de obiect din basmul fabricațiunii, este poate și mai frumoasă. Aceste povestiri ne propunem să le scrim într'o zi — și dacă din întâmplare vre-un prieten al operei D-lui Ford ia cunoștință de intenția noastră, care ne preocupă de vre-o zece ani în numeroase articole de educație, îl rugăm să ceară marelui creator de viață, de muncă și de pâne, din Statele Unite, să ne trimită toate documentele care nu pot să fie găsite în librărie.

Dl. Ford nu e un fabricant: fabricanții puri sunt foarte numeroși. Lumea le datorește foarte mult, dar cu Dl. Ford e altă problemă. D-sa nu fabrică pentru ca să se îmbogățească: avuția formidabilă pe care o are, este în sensul preocupărilor omenești ale patronului, ceeace este zgura sau cenușa inevitabilă a combustiunii cărbunilor în locomotive. Avuția îl îngreuiază și oarecum îl jignește. Viața D-lui Ford, care mănâncă puțin ca o pasăre, e viața redusă la ultima simplicitate; o viață de Tolstoi, care obosit de avere și glorie și-a luat într'o bună zi traista'n băț a pribeagului și a pornit-o prin Rusia pe jos. Dl. Ford a câștigat la automobile fiindcă nu s'a putut nicidecum într'altfel: câștigă și atunci când dă, ca astăzi, automobilele gratis, gratis însemnând că munca dumitale e dată în schimbul muncii altuia, fără beneficii.

Dl. Ford a fabricat automobile, animat de idealuri. Intr'alte timpuri, D-sa ar fi fost un profet făcător de minuni dar preferă să facă minuni incontestabile, nu o dată, nu de zece ori ci zilnic de 30 de ani, câte 10.000 de minuni pe zi. Povestea principiilor D-lui Ford e și ea o poveste admirabilă a unui intelect integral și complect, a unui om mai presus de timp și de vârste. Vom scri această poveste pentru copiii noștri, care fiecare în parte, din cuprinsul inteligentului popor românesc din orașe și sate, poate să facă în proporții reduse dar echivalente la moral, ceeace a făcut Dl. Ford cu sufletul, cu mintea și cu mânile lui.

Dacă reluându-se viețile paralele ale lui Plutarch, s'ar compara viața D-lui Ford, cu toate viețile mari, s'ar vedea fără greutate că ea a fost mai utilă omenirii decât toate celelalte reunite, fără să excludem nici pe Napoleon nici pe Cezar.

O simplă socoteală ne va arăta că din aproximativ 40 de milioane de motoare puse în funcțiune de Dl. Ford, se hrănesc în toată lumea un minimum de 200 de milioane de guri, câte 5 guri de motor. Dar Dl. Ford a provocat toate industriile să se nască și să se amplifice — cauciucul, sticla, lemnul, țesătoria, electricitatea, vopseaua, petrolul — și a dat putință unui comerț și unei munci de ingineri și de lucrători, redevente exclusiv automobilului, să ia ființă. Făcând motoare, Dl. Ford a reabilitat drepturile la viață a 40 milioane de oameni striviți de societate și care nu aveau o meserie calificată: e creatorul de instrument, de profesie și de existență, fără precedent.

Numai Dumnezeu, care i-a binecuvântat mâna și mintea, a fost în stare să realizeze în istoria contimporană asemenea miracol.

T. ARGHEZI

Actualități științifice

Cântul artificial

Un inginer vienez, dr. Walter Brandt, a brevetat de curând o invențiune curioasă, de natură să revoluționeze un întreg domeniu al muzicii.

El a construit un aparat, o „mașină de cântat", sau mai bine zis, „o mașină de sunete", cu ajutorul căreia persoane, chiar lipsite de darul vocii, vor putea cânta într'un mod cu totul artistic.

Cantafonul — acesta e numele pe care inventatorul l-a dat aparatului său — nu este în fond altceva decât un microfon, bazat pe un principiu nou, și care poate fi de altfel aplicat la orice emițător de sunete.

Pentru a folosi acest instrument la cântat, cântărețul nu are decât să-l aplice la laringele său și să cânte cu o voce foarte înceată, mai exact să „murmure" o melodie. Cântecul e redat într'un chip sonor și melodios.

Aparatul d-rului Brandt transformă vibrațiile coardelor vocale în unde magnetice, pe care le amplifică, microfonul posedând un câmp electric. La rândul lor, aceste unde sunt transformate în emisiuni sonore într'un haut-parleur.

Pentru moment, aparatul nu transformă decât un murmur foarte slab și nu poate transmite încă vorbele. Totuș, inventatorul a parvenit să imite într'un mod perfect timbrul violoncelului și acel al goarnei. Așa că un cântăreț își poate auzi, după dorință, glasul său, transformat prin acest instrument în sunetele celor două instrumente.

„Cantafonul" e chemat să aducă servicii mari, în special compozitorilor. Intr'adevăr, cu ajutorul noului aparat, ei vor putea încerca tema creațiilor lor imediat, la toate instrumentele, care li se vor părea apte pentru o bună redare muzicală.

Centrul nervos al somnului

Teoria, după care somnul ar fi datorit exclusiv unei oboseli cerebrale, determinată de un anumit grad de intoxicație, a fost contestată în timpul din urmă.

Intr'adevăr, sugacii d. ex. dorm noaptea și cea mai mare parte din zi. Acest somn prelungit nu poate fi deci atribuit oboselei. Apoi, în multe cazuri, o activitate intensă și fatalmente obositoare, nu se traduce prin somn. Se știe de altfel că balenele sunt capabile să urmărească vapoarele zile și nopți întregi, fără să adoarmă.

Pe de altă parte, s'a constatat că somnolența continuă a bolnavilor de gripă este pricinuită de turburări, care își au sediul într'o anumită parte a creerului. Ea nu poate fi determinată decât de un centru nervos special, care guvernează starea de somn și cea de veghe.

La animalele hibernante, o intervenție chirurgicală asupra centrului nervos al somnului, provoacă adeseori o suprimare a acestei funcțiuni fiziologice. Cu toată apropierea iernei, animalele astfel tratate nu manifestau nici o dorință să se stabilească în adăpostul lor hibernal.

Pe de altă parte, s'a putut provoca în mod artificial nevoia de somn, acționând într'un anumit chip asupra centrului nervos al somnului.

Descoperirea deschide drumuri noui terapeuticei.

S'a încercat să se aplice acest tratament unor persoane, atinse de anumite boli mintale și la care binefacerea somnului este de un interes vital.

Tot pe aceeaș cale au fost tratate numeroase cazuri de insomnie nervoasă, provenind desigur dintr'o insuficiență funcțională a centrului somnului. Acolo unde toate medicamentele s'au arătat inoperante, s'au obținut rezultate apreciabile, grație unui tratament adecvat prin razele X.

Un narcotic natural

Cercetările cele mai recente au arătat că bromura joacă un rol din cele mai importante în activitatea fiziologică a organismului. Intr'adevăr, corpul omenesc posedă în apropierea creerului o glandă specială, care este un fel de rezervor de bromură.

Or, acest hormon s'a revelat ca un soporific chimic natural, care, în timpul somnului, se răspândește în toată regiunea cerebrală. Câteva ore după deșteptare, hormonul se acumulează din nou în glandă.

In ceeace privește visurile, descoperirea hormonului bromurii a permis experiențe, care au probat că visul și somnul se reduc la acelaș fenomen fiziologic. Digestia nu constitue decât un fel de preludiu la adevăratul schimb de materii, care are loc în toate țesuturile organismului. In cursul acestor schimburi, se produc fermenți, care obosesc corpul și invită la somn. Astfel, câtva timp după masă se constată o creștere a proporției de alcool în sânge. Alcoolul, având proprietatea de a stimula imaginația și de a determina chiar o stare de halucinație, somnul imediat după masă e însoțit aproape întotdeauna de vise.

Această ipoteză a fost confirmată prin numeroase și variate experiențe. Ea poate servi ca bază a unei metode terapeutice, în cazuri de turburări ale somnului. Procesele chimice pot fi influențate, firește, prin mijloace chimice.

Rotația pământului se încetinește?

De multă vreme savanții își pun întrebarea dacă durata de revoluție a globului nostru, în jurul axei sale, revoluție care determina ritmul întregii noastre vieți, este imuabilă și fixată invariabil la 24 de ore.

După ipoteza emisă de Georg Darwin, fiul celebrului naturalist englez, viteza de rotație a pământului a fost mult mai mare odinioară, așa încât exista o vreme în care ziua — ca și noaptea de altfel — nu dura mai mult de 4 ceasuri. Această încetinire constantă a cadenței în rotația terestră se explică prin isbirea puternică, produsă asupra scoarței pământești, de massele de apă în timpul fluxului și refluxului. Așa dar, luna e aceea care ne amenință să ne oprească într'o bună zi una din principalele mișcări ale planetei noastre.

Evident, această catastrofă nu este iminentă. Anumite cazuri ne fac să presupunem că perioada de revoluție a pământului în jurul axei sale crește cu 3—4 secunde la fiecare mie de ani. Oricât de neînsemnată ar apărea această diferență, nu e mai puțin adevărat că, după câteva milioane de ani, încetinirea mișcării ar aduce o oprire definitivă. Inlăturarea mișcării de rotație, care regulează condițiunile climatice ale globului, precum și aportul de lumină solară, ar modifica astfel într'un mod capital aspectul pământului. Un emisfer ar fi cufundat în noapte vecinică, pe când celălalt ar rămâne expus în continuu la acțiunea soarelui. In consecință, orice viață organică, care depinde de lumina solară, ar putea exista numai într'un singur emisfer.

In cursul unei recente reuniuni a „Asociației astronomice suedeze" s'a repus pe tapet și s'a studiat din nou această problemă.

Cu acest prilej, s'a procedat la revizuirea ipotezelor și calculelor precedente și rezultatul este că — până la o nouă ordine cel puțin — mișcarea de rotație a globului nostru nu amenință să-și reducă iuțeala la zero.

Intr'adevăr, se pare că o perioadă de încetinire, care durează 250 de ani, este urmată de o altă perioadă de accelerație, astfel că pierderea de viteză este compensată.

Ghiața ca material de construcție

De câțiva ani specialiștii se dedau unor experiențe destinate să extindă cât mai mult domeniul de întrebuințare a gheții. Se știe că refrigerarea nu este singura utilizare a gheții artificiale.

Așa de exemplu, în exploatările miniere, când trebuesc astupate galeriile inundate, se recurge la consolidarea chimică a apei. Tot astfel în Statele Unite, pentru repararea conductelor de apă, se evită scurgerile, înghețând extemitățile țevilor.

De curând, câțiva savanți germani și elvețieni au conceput ideia de a readuce la suprafața apelor vasele scufundate, așezând în interiorul vapoarelor o mașină care produce ghiață. Astfel, s'ar ajunge să se astupe, cu destulă ușurință, spărturile și pe de altă parte, grație pompelor, s'ar putea retrage apa din interior.

O experiență recentă, făcută pe lacul Zürich, la o adâncime de 40 de metri, a dat rezultate foarte mulțumitoare.

Doctorul Gerkey, inginer englez, merge încă și mai departe cu întrebuințarea gheții. El își propune să construiască diguri și baraje din ghiață artificială. După el, țărmurile amenințate de ape ar putea fi protejate cu ușurință prin diguri construite din ghiață artificială. Realizarea acestui proect nu întâmpină nici o dificultate technică. E deajuns să instalăm pe țărm o rețea de tuburi, în interiorul cărora vom face să circule amoniac.

Tot doctorul Gerkey a întreprins o experiență în acest senz pe un lac elvețian și a obținut un rezultat aproape concludent. In câteva ceasuri s'a format în jurul acestor tuburi un strat de ghiață foarte gros, care suportă o greutate considerabilă.

Rezistența zidului de ghiață este atât de mare, încât a trebuit o săptămână întreagă ca să se topească.

Se poate determina sexul progeniturii?

Băiat sau fată? Iată o întrebare care preocupă pe mulți părinți, în așteptarea unui moștenitor. Mascul sau femelă? se întreabă îngrijorat crescătorul, în fața vitei care trebue să nască.

Adesea, într'o familie, unde e dorit un fiu se naște o fată, și într'o fermă, unde e nevoie de o vițea, se naște un taur.

Până acum, omul nu era în măsură să fixeze, după voie, sexul descendenței sale sau al animalelor domestice. Totuș, ultimele cercetări făcute de doi savanți ruși, profesorii N. K. Kolstof și W. N. Schroeder, dela „Institutul de biologie experimentală" din Moscova, sunt pe cale să rezolve această delicată problemă.

Noutatea a stârnit o deosebită senzație, nu numai în Rusia, ci și în toată lumea, mai ales în Statele Unite.

Noul procedeu constă într'o separație artificială a spermatozoizilor în două grupe, grație unui curent electric, care străbate fluidul seminal.

Spermatozoizii dintr'un grup cuprind chromosomi și nu dau decât o descendență feminină. Cei din grupul al doilea, nu cuprind chromosomi și dau o descendență exclusiv masculă.

Fecundând în mod artificial femela prin unul din aceste grupuri, se obține sexul dorit.

Experiențele întreprinse la iepuri, pe baza acestui principiu au reușit pe deplin.

Se naște însă întrebarea, dacă acest procedeu poate fi aplicat și la alte animale decât iepuri.

In această privință vom cita declarațiile făcute de însuș profesorul Kolstof. Iată ce susține savantul rus:

Fixarea artificială a sexului are o importanță imensă, în primul rând pentru crescătorii de animale. Până acum am experimentat asupra iepurilor. In curând vom încerca procedeul nostru și asupra porcilor, la „Institutul Porcin" din Pultava.

Metoda noastră poate fi aplicată la toate mamiferele. In schimb, ea nu poate avea efecte asupra păsărilor. Aceasta — întrucât — în cazul păsărilor, sarcinile electrice diferite nu se găsesc în spermatozoizi, ci în celulele de reproducere ale femelei.

Este posibil să fixăm dinainte și după dorință, sexul copilului și la oameni? Desigur, întocmai ca și la iepuri. Nu există nici o deosebire de principiu și nici o dificultate specială.

In momentul de față suntem ocupați să ne perfecționăm aparatele. Viitorul apropiat va arăta rezultatele practice și tangibile ale descoperirii noastre.

I. S.

Mărunte

A apărut:

„Calculator de dobânzi" de M. Drimer, contabil autorizat, cu o prefață scrisă de d. prof. Trancu-Iași.

Se găsește de vânzare la toate librăriile din țară, precum și la autor, în București, str. Mitropolitul Daniil No. 5.

Cu prețul de lei 140.

Curiozități

Divina Comedie pe un baston

„Dantiștii" (cu a și nu cu e) sunt numeroși în Italia și întâlnești adesea persoane care sunt în stare să recite capitole întregi din Divina Comedie.

Un simplu țăran din provincia Reggio Emilia, anume Giacomo Ferrari, a găsit un mod original de a-și exprima dragostea pentru marele poet. Infirm dela vârsta de 25 de ani și-a consacrat timpul liber ocupației de a grava pe un baston de doi metri scenele principale ale Divinei Comedii. Se pare că acest comentariu iconografic e foarte ciudat. Invârtind încetișor bastonul, Ferrari face să se perinde sub ochii trecătorilor 51 scene, care reproduc episoadele cele mai cunoscute ale operei, cu peste 150 figurine de 7 până la 8 centimetri înălțime. El declamă cu mult lirism versurile care corespund gravurilor.

Aceste lecturi din Dante în aer liber au mult succes și Ferrari își câștigă astfel existența.

O minciună istorică

Cu ocazia faimosului autodafé de la Berlin, presa a publicat caricaturi, care comparau acest eveniment cu distrugerea bibliotecei din Alexandria de către califul Omar. Acesta ar fi exclamat după cucerirea Egiptului în 441: „Dacă volumele din această bibliotecă conțin acelaș lucru ca și Coranul, sunt de prisos. Dacă conțin altceva sunt blasfemii".

E o minciună istorică de multe ori respinsă și care totuși persistă. Ziarul musulmanilor din Bosnia „Nobi Behar" încearcă din nou să restabilească adevărul. Omar, — o figură demnă de venerație, după Mahomed cea mai reprezentativă a Islamului, — nu era nici decum un barbar, ci dimpotrivă un propovăduitor al culturii arabe. Biblioteca din Alexandria fusese fondată de către Ptolemeu al doilea Philadelfo și conținea 500—700.000 suluri. A ars în luptele cu Iuliu Cezar (48 înainte de Cristos), dar a fost înlocuită de Marc Antoniu care a dăruit reginei Cleopatra comorile de pergamente. O a doua colecție mai mică se afla la Serapeion. Sub Teodosiu cel Mare, în 391, niște fanatici, revoltați de continuarea serbării păgâne Serapis au distrus Serapeionul și au ars biblioteca cu 250 ani înainte de Omar.

Cartea cea mai mică

Cartea cea mai mică e o ediție care nu e mai mare decât o marcă poștală obișnuită. Are în schimb un titlu impunător și lung: „Scrisorile Galileii către Cristina de Lorena".

Această cărticică și-a cucerit o faimă bibliofilă și se află actualmente expusă la un librar din Torino. Prea puțini au avut ocazie până acum să admire această operă de artă a tipografiei și mai puțini încă s'o ia în mână. Un librar din Padova și-a pus în gând să tipărească această ediție în miniatură, creind prin aceasta un exemplar unic în felul său. Literile de tipar sunt întrebuințate de ani de zile pentru zețuirea unor cărți prețioase; ele au fost executate de către vestitul Antonio Farina în anul 1850 și folosite la tipărirea celui mai mic exemplar complect al operei lui Dante, Divina Comedie.

Miniștrii și muzica

Zilele acestea d. Woodin, ministrul finanțelor în Statele-Unite, și-a luat diploma de doctor în muzică la universitatea din Siracuza (statul New-York).

D. Woodin a compus o bucată de muzică foarte antrenantă pentru Radio și e foarte prețuit de amatorii telefoniei fără fir.

In ziua instalării d-lui Roosevelt la Casa Albă din Washington s'a cântat la radio marșul lui Woodin. El a mai scris de curând un marș pentru pompierii din New-York.

Instrumentul lui favorit e chitara.

Cu prilejul doctoratului d-lui Woodin, președintele Roosevelt a trimis universității din Siracuza un mesagiu prin care laudă virtuțile calmante ale muzicei.

— Când sunt contrariat, spune președintele, fluer o melodie și-mi trece...

Traduceri din Shakespeare

Bibliotecarul teatrului Shakespeare din Stratford, care s'a inaugurat anul trecut a publicat o dare de seamă interesantă cu privire la traducerile din Shakespeare din care reese că nici un alt autor dramatic n'a fost tradus în atâtea limbi ca acest scriitor.

Așa de pildă bibliotecarul a primit zilele acestea un exemplar al „Negustorului din Veneția" din Africa de Sud, tradus în limba Sekuhana, graiul populației Hotentote și Bure din acea regiune. In acelaș timp i s'a comunicat că sunt gata traduse în acea limbă și piesele: „Mult zgomot pentru nimic" și „Iuliu Cezar". „Negustorul din Veneția" e tradus și în limba Suaheli a negrilor Bantu din Africa de Răsărit. Anul trecut Hamlet a fost jucat la Simferopol, capitala republicei sovietice din Crimeia, într'o traducere în limba tatară.

In Palestina teatrul Habimah joacă opera lui Shakespeare în ebraica nouă; în Engadin Shakespeare a fost tradus în ladină, graiul ladinilor romani. In Japonia și în China există deasemeni numeroase traduceri din Shakespeare, care se reprezintă în teatrele locale.

Rubrica grafologică

Loa-Loa. — Simțire ascuțită. Lascivitate. Putere afectivă foarte mare. Calități intelectuale, dar înăbușite de simțuri. Devotament și abandonare. Pasiune.

Maréchal Ney. — Fire veselă. Om bun și blând. Voință educată. Hotărîre energică, la nevoie. Sinceritate, francheță. Naivitate, ingenuitate. Demnitate.

Aristița-Constanța. — Fire simplă, dar nu lipsită de gustul ornamentului. Tenacitate, mai curând oarecare încăpățânare, dar voință aproape nulă. Momente de puternică intuiție, dar rare. Sinceritate.

M. A. C. Iași. — Estet. Intelect admirabil dezvoltat. Claritate remarcabilă în gândire și preocupare constantă pentru claritate. Voință și energie. Calm. Ironie. Moralitate: spirit de dreptate, cinste. — Răspuns la întrebarea dv.: nu sunt doctor în medicină.

„13 August". — Temperament pasional. Tendința de a domina pe ceilalți, dar arareori reușită, din pricina deficienței volitive. Lascivitate și sensualitate.

Lisette-Letea. — Multă feminitate, de natură superioară, unită cu caracteristicele masculine ale femeii moderne: voință puternică, energie continuă, sportivitate, hotărâre. Intelect larg și înțelegere pentru oameni și lucruri, dar lipsă de profunzime efectivă. Caracter frumos: generozitate, entuziasm. Cererea dv. se satisface pe jumătate: cu toată sinceritatea, da; dar în cele mai mici detalii, nu permite spațiul.

Diplomatul. — Caracter bun. Persoană cam molatică. Iubitoare de poză și aspect exterior. Visător, sentimental. Intelectualitate sensibilizată, artistică (talente literare?). Finețǎ. Sensualitate latentă.

Anny. — Caracter simpatic, bun. Exuberanță, dar numai în ocaziunile în strânsă legătură cu personalitatea. Reținere. Voință. Claritate.

Puiu. — Ciudată asemănare grafică cu scrisul din acelaș plic, ceeace verifică încă odată teoria înrudirii scriptice la persoane înrudite realmente. Dezordine psihică, poate de natură sexuală, căci scrierea trădează multă sensualitate, șiretenie. Inclinare spre minciună.

Garlovschii-jude. — Gândire clară, inteligentă. Suflet larg, înțelegător. Capacitate de a se entuziasma, juvenilitate. Voință ordonată. Faceți confuzie între „analiza" grafologică și expertiza „grafică". Imperecherea „expertiza grafologică" nu are sens.

G. Vasilescu. — Păstrător fidel al tradițiilor și obiceiurilor. Oarecare egoism. Voință exemplară. Documentul trimis nu prea se pretează pentru analiză grafologică, din pricina caracterului oficial care a impus scriptorului o caligrafie forțată, de paradă.

Tomy. — Fire simplă, jovială, expansivă. Bună dispoziție. Inteligență naturală. Momente de încăpățânare. Bunătate, blândețe sufletească.

Scrisul alăturat. — Inteligență și concentrare a gândirii. Multă, foarte multă mobilitate psihică. Voință excelentă, dar incontinuă, cu momente când se eclipsează aproape complect tot ca efect al mobilității. Fire influențabilă.

Fiaccola. — Preocupări de artă sau literatură, dar încă nu destul de simplificat intelectualicește pentru realizări mari. Eșiri entuziaste, dar căzând, până la urmă, sub apăsarea unui temperament bilios. Risipă dezordonată de voință, în eforturi inutile. Imaginație.

Pro Gicu Lup din P. N. — Debordant de patimă și sensualitate. De aceia încercare continuă de reținere, de disimulare. Voință slabă. Dar fire expansivă care reușește să înlocuiască voința, în înfrângerea depresiunilor psihice. Egocentrism, în oarecare măsură.

Mircea Popescu. — Inteligență, cultură, gândire calmă. Idealism voit. In voință, alternanță între momente de oboseală, de ezitare și momente de eforturi mari. Formalism, în relațiile cu oamenii. Calm.

Vasile Coban. — Fire simplă, naivă. Inteligență. Foarte afectiv, poate trece cu ușurință dela o stare sufletească, la alta cu totul opusă. Energie. Politețǎ.

Liliacul. — Caracter maleabil, care se adaptează la situație, dar hotărît. Multă intuiție, momente de luciditate. Generozitate, suflet larg. Voință bună, dar nu îndeajuns educată. Gândire extrem de limpede.

Netty S. — Entuziasm, exuberanță și bună dispoziție debordante. Dacă voința n'ar fi atât de diluată, acest material psihic remarcabil ar putea fi sistematizat, canalizat după voie și utilizat la desăvârșirea personalității dv., foarte originale. Multă sensibilitate. Perseverență. Inteligență, claritate.

O. H_2. — Inteligență, gândire, cultură. Energie. Originalitate. Intuiție puternică. Sensualitate, în afara personalității, adoptată. Sinceritate; merge până la a face confidențe tuturor; fire de o rară francheță.

Seneca. — Sensualitate, sexualitate, cheltuite dezordonat, până la epuizare, ceeace produce epoci de oboseală, după cari reîncepe imperiul simțurilor. Persiflare. Influențabilitate. Caracter închis, mefiant. Materialist. Plăcerea de a minți.

Enigmatic 6480. — Materialism pronunțat. Fire combativă: îi plac atacurile, certurile. Totuși, fond sufletesc bun. Morbiditate, în planul fizic (obezitate sau gastronomie?) Sensibilitate și mobilitate.

Trista. — Admirabilă personalitate. Inteligență rafinată, sensibilitate fină, claritate în gândire, voință excelentă (puțin cam tiranică), energie, sinceritate emoționantă, generozitate. In ciuda pseudonimului, plăcere de viață. Rezumând cele spuse mai sus, trebuie să rezulte, în ansamblu, o persoană extrem de simpatică. Numele meu se scrie cu un singur N final.

U. O. E. A. — Simplitate. Inteligență. Bun simț. Oarecare vanitate. Modestie. Voință. Formalism. Claritate.

Scrisoarea din plicușor. — Interiorizare. Energie. Simțire caldă. Insuflețire. Incredere în propriile puteri. Dreptate. Hotărîre.

Bonzo M. — Incercare (reușită, s'ar putea spune) de a ascunde adevăratul aspect al caracterului, poate din cauza unei sensibilități prea mari, care se cere reprimată. Reușita acestei acțiuni se datorește voinții bine dezvoltate. Oarecare superficialitate. Ușurință.

Iepuraș L. — Multă asemănare cu prietena No. 1, dar mai deschisă ca fire. Expansivitate, sănătate fizică și psihică. Hotărâre. Grafologia nu e monopolul nimănui. Se poate învăța desigur.

Măgăruș P. — Original amestec de intelectualitate și pasiune. Preocupări de natură sexuală. Distracție, cu toate că nu lipsește oarecare concentrare. Elemente morbide. Persoană ce poate fi ușor dominată.

Liliac alb. — Fire simplă și afectivă. Capabilă de mult entuziasm și de multă tandrețǎ. Hotărîre. Bunătate. Sinceritate. Devotament.

MIHAIL MAN

Anecdote

Tristan Bernard, primind socoteala la un elegant hotel de pe Coasta de Azur, puse să cheme imediat pe administratorul hotelului. Acesta se înființă fără zăbavă.

— Ce dorește domnul?

— Imbrățișează-mă! spuse Tristan.

Administratorul se miră, dar se supune dorinței clientului. Apoi îl întrebă încet:

— Dar pentru ce, domnule?

Scriitorul își mângâe barba:

— N'o să ne mai vedem nici-odată.

*

Mark Twain nu știa să cânte la pian. Totuși și-a acompaniat odată tatăl la pian după cum a povestit el într'o societate.

„Casa noastră se afla pe malurile fluviului Missisipi. Intr'un rând, pe când eram copil, apa a ieșit din matcă, amenințând cu șuvoaiele năvalnice căsuța noastră. Tatăl meu și cu mine ne urcasem în pod. Acolo părintele meu s'a așezat pe un pat, pe care l-a utilizat ca o barcă, coborând pe fluviu. Eu l'am acompaniat pe un pian, pe care l-am găsit în pod".

Cu 20 Lei
cea mai deplină desfătare sufletească
Citiți romanul
„Pui de Lup"
de JAK LONDON
De vânzare la toate librăriile din țară

BIBLIOTECA „DIMINEAȚA"
No. 163 PUBLICĂ
„CELE 5 NUVELE RUSEȘTI"
într'o traducere excelentă
a d-lui **Ștefan Baljalarski**
O nuvelă din literatura rusă clasică **(Cehov)**, două nuvele moderniste **(Kuprin)**, una... sovietică **(Voljenin)**, și una scrisă de emigranții ruși **(Lew Maxim)**.

A apărut **Ediția II-a**
CAMERE MOBILATE
roman de
Damian Stănoiu
Editura Adevěrul S. A.
Prețul Lei 60

SUB AL DOILEA IMPERIU

Anecdote şi farse

La Paris, în ultimii ani ai celui de al doilea imperiu, adică între August 1864 şi Iunie 1869, un englez: Antony Uorth-Peal, ataşat în calitate de translator pe lângă Ministerul de interne, trimetea corespondenţe aproape zilnic ziarului „Morning Post” din Londra. Era perioada decadenţei ce se manifesta mai cu deosebire în petreceri, în cancanurile femeilor din aristocraţie, în duşmăniile sângeroase dintre generali. Lucruri care trebuiau să ducă neapărat la catastrofă.

CULMEA INDRĂSNELII

Ziaristul, un admirabil *causeur* de salon, înregistra prin veşnicul „se zice” până şi impresiile îndoelnice sau chiar false ale opiniei publice, scandalurile petrecute între culisele literaturii, artelor şi politicii; dar furniza, de preferinţă, multe anecdote interesante şi câteunele destul de nostime, — astăzi, prea puţin cunoscute. Dăm pe scurt, aci, câteva din ele.

*

Pe la începutul lui Februarie 1865 ziarele pariziene nu se ocupau decât de un furt îndrăzneţ — culmea îndrăznelei — petrecut în timpul unei reprezentaţii de gală la „Teatrul Italian”, la care asista şi Impărăteasa. Intr'o lojă, nu departe de a sa, se află o străină, uimitor de frumoasă, în tovărăşia soţului şi a cărei superbă îmbrăcăminte atrăgea privirile tuturor: negreşit, era o orientală, judecând după „toaletă” şi factura cerceilor săi, alcătuiţi din două briliante neobişnuit de mari.

Intr'o pauză a spectacolului, soţul lipsi pentru câteva minute... Uşa lojii se deschise şi un domn elegant exprimă în chipul cel mai curtenitor frumoasei doamne admiraţia Impărătesei pentru minunata pereche de cercei, precum şi dorinţa Majestăţei Sale de-a observa unul, de aproape, pentru o clipă...

Străina, deşi puţin mirată, consimţi şi dădu elegantului tânăr care trebuia să fie, de bună seamă, un gentilom de onoare al Impărătesei, una din preţioasele nestimate. La câteva minute după aceia, încântătoarea doamnă istorisea întâmplarea soţului care se gândi numai decât la o înşelăciune. Intr'adevăr, după cercetări discrete pe lângă o persoană din anturajul împărătesc, află puţin mai târziu că soţia lui fusese victima unui hoţ dintre cei mai iscusiţi!

A doua zi, eşi în oraş spre a face personal o plângere la Prefectura Poliţiei. La un ceas după ce părăsise hotelul, un funcţionar al Prefecturei cerea s'o vadă pe doamna şi-i remitea o scrisoare din partea Prefectului în care era exprimată necesitatea de-a încredinţa cellalt cercel în mânile poliţiei pentru înlesnirea cercetărilor.

Şi hoţul, un vrednic discipol al celebrului Cartouche, intră astfel în posesia ambilor cercei!... O barbă mare, o pereche de ochelari şi o redingotă lungă îl transformase pe gentilomul din seara precedentă într'un conştiincios funcţionar al poliţiei...

CUM S'A NASCUT „ROCAMBOLE”

Ponson du Terrail scrisese prima parte a vestitului roman popular „Dramele Parisului” pentru ziarul *La Patrie*. Intr'o zi fu chemat pe neaşteptate la d. Delamarre, directorul său, care-i spuse:

— Trebue ca de azi într'o săptămână să-mi laşi liberă rubrica foiletonului.

— Dar, — se încumetă să răspundă Ponson — eu am cincisprezece personagii încă în viaţă...

— Asta te priveşte pe d-ta. Născoceşte o epidemie, un naufragiu... orice... Eu însă am neapărată nevoie de „foileton”!

In cele patru zile următoare faimosul romancier făcu să piară prin apă, sabie şi foc, ba chiar şi otrăvite, patrusprezece personagii. Dar, în timpul acesta, directorul se răsgândise: „Dramele Parisului” contribuiau la vânzarea ziarului şi acum se căia pentru ordinul dat.

Ponson du Terrail fu chemat din nou în cabinetul directorial şi, de rândul acesta, d. Delamarre îl rugă să continue „Dramele Parisului” pentru alte o sută de foiletoane.

— Dar, — observă romancierul — nu-mi mai rămâne acum, în viaţă, decât un singur personaj: Rocambole...

— Rocambole!... Rocambole!... — murmură Delamarre.— E un titlu minunat... Haide, fabrică-mi o a doua parte despre „Rocambole”!

Ponson du Terrail se lăsă convins şi *La Patrie* căpătă într'o lună patru mii de abonaţi noui; iar istorisirea aventurilor lui Rocambole aduse succesul acela mare, ştiut de toată lumea.

O RAZBUNARE CUMPLITA

Prin Septembrie 1868, saloanele pariziene nu se ocupau de cât de farsa jucată marchizului de Galiffet, soţul unei frumuseţi celebre a timpului. El se dusese singur, la ţară, la castelul unui prieten, unde se aflau invitate de asemenea multe doamne din lumea mare, cu bărbaţii şi amanţii respectivi. In ziua următoare sosirii lui, care nu-i fu mirarea, la deşteptare, văzându-se acoperit pe tot corpul cu un strat de făină ce fusese presărată peste cearceaful său. In timpul somnului, căldura făcuse să-i se lipească de corp praful acela alb aflat din belşug acolo, astfel că semăna aidoma cu o statue de gips!

Marchizul sună clopoţelul; venind servitorul, se curăţă cu ajutorul acestuia şi păstră de-o parte făina adunată. La masă nu făcu nici cel mai mic semn prin care să-şi trădeze păţania şi vorbi de alte lucruri tot timpul ce-l petrecu în compania frumoaselor sale duşmance.

După cincisprezece zile, vesela societate se regăsia strânsă într'un alt castel. Tânărul şi frumosul marchiz de Galiffet intră deodată în salon, purtând pe tavă un tort a cărui frumuseţe stârni admiraţia acelor doamne care cerură să-l guste numaidecât... Şi tortul fu socotit o capodoperă de artă culinară.

— Nu-i nici o mirare... — exclamă marchizul — a fost făcut din făina presărată de dvs., frumoase doamne, pe cearceaful patului meu, acum cincisprezece zile!...

Cum au rămas doamnele acelea, e de prisos să mai spun...

G. R.

BARBATUL GALANT

— Cred, dragă, că e mai bine să mă cobor eu întâi. Aşa e sigur că pompierul are să se urce să te ia.

Din poezia africană

după Claude Mc Kay

Muncitorul obosit

Trezeşte-te, o suflet beat de chin.
Nu simţi prin noapte parfumata boare?
Nu vezi cum trece luna visătoare?
Dece mai sorbi din cupa de venin?

Trup obosit, te odihneşte-acum.
Cu giulgiul negru-al nopţii nesfârşite,
Invălueşte-ţi braţele-amorţite,
Picioarele besmetice de drum.

Somn drag, vin' iar pe ochii-mi lăcrimaţi
Şi ca pe-un prunc la pieptul tău mă strânge
Ce-s printre nouri dârele de sânge?
O, zori de iad! De ce mă torturaţi,
De ce nu staţi s'adorm pe veci odată?..
— Dar hâd rânjeşte ziua blestemată!

AD. BYCK

PROVINCIA

Aspect câmpulungean

Un oraş de provincie tăiat în lung de cinci străzi paralele cu râul. Un portativ propice melodiei monotone a ritmului vieţii.

A treia stradă — strada principală — se bifurcă, douăzeci de metri mai spre Nord de biserica Domnească, pentruca după trei sute de metri să-şi închidă bifurcarea în faţa primăriei, într'o piaţă destul de spaţioasă, loc de întruniri, manifestaţii, parade.

Acest ostrov al străzilor împreună cu clădirile limitrofe — în total, un loc destul de lung şi lat de treizeci de metri, cuprinde, în a doua lui jumătate, din faţa Bărăţiei şi până la bustul de bronz, oxidat de vreme al legendarului Negru Vodă, bulevardul — promenada de predilecţie a tuturor câmpulungenilor.

Alee flancată de două şiruri de castani sălbateci, prunduită odată pe an, primăvara, şi la prima ploaie insistentă, bogată noroi.

Câmpulungul începe la gară, orientată spre sud, cu o pantă, care este spaima cailor costelivi şi ai birjelor încărcate cu bagaje şi pasageri, şi sfârşeşte doi chilometri şi jumătate spre nord cu soseaua naţională până la podul dela Voineşti-Calea Traian.

Intr'o asemenea aşezare, centrul păstrează cu gelozie postul său de comandă — cafeneaua, unde lume amestecată (democraţie autentică) ocupă mesele şi scaunele, biliardul, perechile de cărţi din cincizeci şi două şi din treizeci şi două.

Cafeneaua este inima oraşului. De aici pornesc intrigile, aici vin informaţiile. Aducătorul de informaţii se bucură de o celebritate câmpulungeană de o clipă, răspânditorul de intrigi este, mai totdeauna, necunoscut. Tot aici este acumulată întreaga viaţă politică şi economică a oraşului.

Alături de misit zăreşti pe omul politic. Alături de puşlama, pe omul serios. Amestec uimitor de oameni şi profesiuni. In plus, vagabonzii — fluieră-vânt — care nu sunt încă profesiuni.

Cetăţeni de marcă, înregimentaţi şi acţionând de ani de zile în vreunul din partidele politice ce îşi ating umerii de neofiţi, aspirând posturi sau favoruri în schimbul înscrierii în partid.

Pensionari, care, odată cu bastonul, îşi târâsc astmul şi îşi plimbă reumatismul de acasă până la cafenea şi înapoi, alături de tineri ce vor să-şi omoare timpul în cafeneaua specifică.

Dominând partea inferioară a bulevardului, cafeneaua oferă tuturor atmosfera acră de sudoare şi tutun odată cu scaunul şi cafeaua mică turcească. Din când în când vreo reflecţie amară a vreunui pensionar stafidit, persistă pe lângă muştucul ţigaretei de cireş, strânsă în colţul gurii.

In prima jumătate a fiecărei Sâmbete, oraşul trepidează de alergătură pentru târguelile de piaţă.

Cofetăria lui Nae Dâmboviceanu, plasată în dreapta cafenelei şi sub hotelul „Splendid”, îşi deschide de cu ziuă ochii enormi ai ferestrelor. Băcanul de alături etalează afară, lângă uşe, ca să fie uşor controlate cu ochii, două legături de mături, trei sticle de untdelemn legate de gât cu sfoară şi spânzurate în stânga uşii — la vedere, o sută de dopuri, o cutie de boia etichetată caligrafic cu cerneală roşie „Seghedin” şi un butoi gol de măsline.

Concurentul — băcanul de peste drum — deschide şi el rânduind lămâile, portocalele de dulceaţă şi merele, împestriţate cu etichete colorate ale unor cutii de conserve „Griviţa”.

O farmacie şi o staţie de trăsuri cu birjari soioşi, în stânga, o cârciumă proletară cu proprietarul bogat şi frizerie „de lux” şervetele prea albăstrite de scrobeală; în dreapta, o altă cafenea — concurentă nenorocoasă a celeilalte — cu miros de alune americane prăjite, apoi o tutungerie, un ceasornicar, un lăcătuş, un tinichigiu, o cofetărie-berărie — şi ea concurentă nenorocoasă — aproape de faliment şi posesoare a unui nume ce reaminteşte fericirea de dincolo de viaţă — o frizerie cu acelaşi brici ascuţit şi aceiaşi flecăreală.

Conglomerat de profesii negustoreşti: ocupanţii centrului. In plus un cinematograf cu firma pusă în doi pari, pe care anteprenorul încearcă, în zadar, să o facă mai estetică.

In dimineaţa aceasta laborioasă, bulevardul serveşte ca teren de manevră al coşurilor de zarzavat, cu ouă şi al păsărilor purtate neîndemânatec în braţe sau atârnate incomod cu capul în jos, şi ca parchet pentru pantofii dăruiţi de stăpână sau cumpăraţi din leafă, ai servitoarelor.

Din când în când, ca o necesitate de punctuaţie în fraza câmplungeană, câte o uniformă kaki şi sunetul bocancilor potcoviţi, pe asfalt: ordonanţa cu coşul jumătate gol sub stângul, ca să poată saluta cu dreptul pe eventualul superior.

Şi peste tot — ca massă întregitoare — ţărănime venită la târg cu sau fără treabă, de multe ori numai pentrucă e Sâmbătă şi aşa cere tradiţia.

Clocotul acesta reţinut e acompaniat din când în când şi fugitiv de huruitul vreunui motor de automobil care se grăbeşte sau de câteva înjurături ce pornesc dela staţia de trăsuri — singura afirmare de viaţă reală — unind plasticul cu utilul — pentrucă românul înjură cel mai bine şi îi place să fie înjurat.

Către ora 10, — Câmpulungul revine la normal. Grijile culinare febrile cedează locul cerinţelor judecătoriilor — tribunalului — perceptiilor — administraţiei financiare — prefecturei.

CARAIMAN GANJU

Cel mai puternic roman
al revoluţiei ruseşti

„Copii Flămânzi“

de ALEXANDRU NIEVEROW

Romanul complect numai cu

20 LEI

De vânzare la toate librăriile din ţară

Nadia*

Abea a apucat să trântească pălăria pe masă, să smulgă cu mâni pripite, înfrigurate jacheta şi rochia, să le svârle în cuier, să se prăbuşească trudită în pat, când, în deschizătura uşii, s'a arătat coana Catinca, întovărăşită de Zoe, fiica sa.

Bătrâna înaintează încetinel, îşi drege glasul, caută a-şi îmblânzi privirea.

— Se vede că te iubeşte Domnul Dumnezeu de sus, — cuvântează ea sărbătoreşte.

El ţi-a îndreptat paşii spre noi, maică dragă. Drept e, nu-mi stă în fire să mă laud dar nici de adevăr nu mă feresc: anevoie se întâlnesc femei mai inimoase ca noi. La despărţire plâng chiriaşele ca nişte copile. Eu, la toate, le sunt mumă... Nu-s în stare să scot vorbă grea, să necăjesc omul...

— Şi eu, — întrerupse Zoe. — de bună ce-s, îs proastă... Fiecare trage folos de pe urma mea...

Cască tare ochii holbaţi ca deosebit de mirată de asemenea neaşteptată descoperire.

— Nu-i nimerit să fie omul din cale afară de milos, — întregeşte coana Catinca oftând, nemângâiată. Nici eu nu-s altfel. M'am născut săritoare, aşa îmi făcui vacul, nu mai mă schimb de acu încolo... O îndemnai pe doamna Olimpia ca pe o soră: „Nu te uita la un ban mai mult! In schimb, pleci fără grijă!... Avuse minte, mă ascultă...

După ce coana Catinca a ieşit, chemată de treburile gospodăriei, Zoe şi-a tras un scaun lângă căpătâiul Nadiei.

— La noi n'o să-ţi lipsească nimic, — făgăduieşte ea. De ce eşti atât de pierită şi de slăbuţă?

— Hm! Inimă, nervi,...—minte Nadia. Doctorul m'a povăţuit să petrec o lună la munte.

— Boala nu-i bună, — rosteşte Zoe după adâncă chibzuinţă caşicum ar rosti cine ştie ce lucru nou. La noi, te întremezi degrabă. Mâncărurile noastre sunt vestite. Aşa ne-am deprins: cu lărgimea, cu belşugul... Gem dulapurile de bucate, de prăjituri, de fructe... Incă se minuna o vecină şi mă dojenea zilele trecute: „Cocoană Zoe, cocoană Zoe, dac'o să ţii aşa chiriaşii, nici decum n'o să afli socoteală potrivită... Da' pe mine, să ştiu de bine că mă tragi în ţeapă, nu mă încovoi. Nu drămuesc porţiile... Tată-meu, Dumnezeu să-l ierte, era avocat cu vază. Suntem de neam mare şi eu am învăţat la pension. Ce socoţi?... Pian, pian, franţuzeşte, franţuzeşte, pictură, pictură. Din toate câte se cuvin unei fete de boier... Ce folos însă?... Lumea nu te ştie, crede c'ai închiriat totdeauna odăi mobilate, nu ia seama c'ai fost crescută pentru ceva mai înalt. Mai bine mai puţine însuşiri alese, mai puţină frumuseţe, mai puţin farmec dar mai mult noroc...

Povestirea jalnică a nefericirilor ei, — se despărţise de domnul Diocleţian Popescu, băiat de viţă nobilă, comisar clasa I (cu cusur însă: îi mirosea nasul) — a fost turburătoare şi, întreţesută de vaiete amare, de tânguiri nenumărate, — a dăinuit vre-un ceas.

Din zece în zece minute Zoe hotărăşte:

— Mă duc. Fireşte vrei să te odihneşti.

Nu se îndură să plece. Zoreşte să-şi descarce sufletul. Parcă a doua zi sfârşitul apropiat al lumii nu i-ar mai îngădui să se spovedească nimănui. Ochii bulbucaţi, de un albastru spălăcit, cu lumini mici, cu albul prea mare, cumpănesc cu luare aminte ceva nevăzut. De câte ori deschide gura dinţii străini cad în jos, iar micile ace negre care ţin placa atât de prost şi roşul cauciucului sticlesc ascuţit. Zoe le saltă la loc cu limba, iscând scurtă pocnitură înăbuşită.

In urmă, pentru a o înveseli pe Nadia, gazda istoriseşte lucruri hazlii. Lunea trecută, o vecină ofticoasă s'a apucat să-şi facă rochii. Zoe se apleacă înainte, îndoită din şale, păleşte genunchii cu degetele larg răsfirate, râzând cu neîntrecută poftă şi minunându-se cumplit. Oare nu pricepe Nadia cât era de caraghioasă biata femeie? Mai nădăjduia scăpare după ce vărsase un lighean de sânge.

Nadia ascultă anevoie. Picură de somn. Se întreabă, cu capul greu, cu urechile vâjâind, dacă nu-i deşartă închipuirea că orice chin trebue să ia sfârşit. E stăpânită de senzaţia că buzele gazdei se strâmbă de veacuri, că de veacuri răsună vorba ei tărăgănată, se înfundă cu viclenie în creieri, răsucindu-se, croindu-şi calea ca un sfredel.

Olga Monta

Simte dorinţe desnădăjduite şi curioase. Să arunce în mijlocul odăii plapumă, perne, aşternut, să repeadă pe fereastră tot ce e pe masă: farfurii, tacâmuri, pahare... Să spargă geamul cu pumnii, să-i vâre cu furie printre cioburile de sticlă. Ele să taie rană adâncă din care sângele să se scurgă şiroaie pe trupul gol. Ah! De ce nu cutează să spună: „Destul, acum e destul. Ai îndurare. Fie-ţi milă!”

Işi înfige unghiile în carne, clatină în neştire din cap, cu gura încleştată într'o schimă, care ar vrea să fie zâmbet.

Zoe nu s'a urnit din odaie până aproape de miezul nopţii. Şi dis de dimineaţă s'a înfăţişat din nou. Poartă bluză de cit spălăcit, strâmtă, scurtă, prinsă la spate doar în două copci. Peste fusta sfâşiată şi cârpită cu neîngrijire se înfoiază cămaşa de jur împrejur. La gâtu-i clipeşte şirag de hurmuz ieftin, înfundat în carnea groasă a cefei. Nici n'a uitat să sulemenească obrajii veşteji înainte de vreme.

A prins a freca scândurile cu negrăită bărbăţie, murmurând:

— Aşa suntem noi. Rânduiala, curăţenia ne e viaţa... Nu sufăr lucru murdar, urât pe mine sau în preajmă...

Incheie cu ochire lăturalnică asupra Nadiei:

— Parcă nu te simţeai bine. Povaţa mea e să-l chemăm pe doctorul Panaite. Nu stă departe, ci peste drum, la îndemână... Eu mă strecor p'acolo prin fiecare ungher... De, sluga nu îngrijeşte de văduv cum se cade dacă lipseşte ocârmuirea înţeleaptă a stăpânei...

După asemenea cuvinte, şoptite tremurat, Zoe înalţă privirile în tavan, svârle în mare pripă capul pe spate, îl aduce înapoi spre a potrivi o şuviţă pe fruntea înaltă, încovoiată şi stânge gura boţ ca pentru sărutare, scoţând un mic geamăt stins.

Doctorul Panaite n'a câştigat încrederea bolnavei. Totuşi ea i-a dat ultimii zece lei şi a împrumutat la gazde bani pentru reţetă.

Din acea clipă, ori de câte ori cată la Nadia cu ochi mici, bănuitori, care alunecă ocolit asupra-i, coana Catinca încreţeşte fruntea în cute rău prevestitoare. Zoe înneacă pe chiriaşă subt aceleaşi nestăvilite şivoaie de vorbărie, greu însă îşi ascunde dispreţul.

In istorisirile ei se întoarce neîncetat numele doctorului Adam. De tămăduirile lui vrednice de mirare se cruceşte întregul oraş. Abea a treia zi a îndrăznit Nadia să roage să-l cheme.

— La ce bun? — se răsteşte Zoe mâniată foc. Iţi scrie alte leacuri şi astea vechi rămân netrebnice. Şi trebuie să le iei, neapărat, te ţin multe parale...

— Imi fac mai mult rău...

— Le-ai plătit sau nu le-ai plătit? i-a retezat scurt Zoe cuvântul. Ai dat sau n'ai dat franci pe ele?... Aci nu 'ncape tocmeală sau prepus.

Zoe nu glumeşte. O îngrozeşte gândul că s'ar putea lepăda un lucru cumpărat. Gazdele Nadiei vând ouă, păsări, legume, poame, tot rodul muncii lor. Nu opresc decât merele mici, viermănoase, picate din pomi. Acestea, pregătite fără zahăr şi bureţii alcătuesc hrana lor de căpetenie. La gătit în loc de lemne, întrebuinţează surcele, mai ales gunoiul adunat în curte şi în casă, închis cu îngrijire în ladă ca cine ştie ce odor de preţ. Uneori bucatele se încăpăţânează a fierbe chiar câte cinci minute în şir, iar cocoana Catinca, plină de trufie, le laudă Nadiei:

— Asta-i un fel să-ţi lingi deştele! Ar sta la loc de cinste şi pe masa lui Vodă!...

In taină, se bucură când farfuriile se înapoiază aproape neatinse. S'au învoit să servească numai carne de pasăre şi, e drept, se ţin de vorbă cu sfinţenie. Câte două zile la rând, la prânz şi la cină, pe masa Nadiei se arată acelaş puişor afumat, crud, plin de aţe însângerate, fără nimic alături.

Intr'un amurg a intrat la Nadia un domn svelt şi chipeş:

— Eu sunt inginerul X. — a lămurit el. — Sora mea e prietena Paulei. Am fost trimis de doamna Olimpia Mihail.

Negura năpădise pe nesimţite încăperea, fără a fi pe deplin alungată de flacăra măruntă a unei lămpi de gaz, care aci fâlfâia mocnită, aci se înălţa, fumegând şi înflorind cu negru sticla murdară.

Neaşteptatul musafir face înconjurul odăii, fără a se apropia de patul bolnavei, care cugetă încordată. Neîndoios mătuşa Olimpia a făcut rost de un neînsemnat împrumut... Nu se vine în zadar pe înserate...

Nadia răsuflă uşurată. Nu va mai fi oropsită ca până acum.. Il va chema pe doctorul Adam. Neîntârziat... Şi-şi va cumpăra puţin lapte... Slavă Domnului!...

Inginerul măsoară duşumeaua cu pas repezit şi strecoară fraze frânte, scurte printre dinţii strânşi:

— Doamna Mihail mi-a povestit... Şi eu am fost bolnav de plămâni... M'am vindecat... Precum se vede... Să stai afară, întinsă pe scaunul lung... N'ai încă? Atunci pe trei scaune obişnuite... Să-l chemi pe Adam... Minunat doctor... Aproape nici la Bucureşti nu-i afli perechea... Am trecut prin orăşel... Doamna Mihail a uitat aci un cuţitaş cu plăsele de sidef... Asta e?... Mulţumesc... Bună seara... Grabnică însănătoşire...

S'a mistuit înainte de a isprăvi pe deantregul ultimul cuvânt. Nadia a stat îndelung în cumpănă dacă să-l cheme înapoi, dar a tăcut ca totdeauna şi s'a mulţumit să-şi frângă mânile cu desnădejde.

In zori a trecut strada şi după nespusă şovăială a intrat la Georgetta Antoniu cu o scrisoare de recomandaţie tot de la ruda depărtată, care-i împrumutase banii. Nadia a rugat-o stăruitor pe noua cunoscută să trimită după doctorul Adam şi a părăsit-o plină de nădejde.

N'a venit nimeni nici în acea zi, nici a doua zi.

Nadia aşteaptă şi plânge în tăcere. Ii pare că se află pe ţărm pustiu, prăpăstios, necălcat de picior omenesc şi, după ce a mers cale lungă nu se mai poate înapoia pe drumul străbătut.

Pe lucruri se ţese sită cenuşie şi ele fug departe. De pretutindeni o învăluie întuneric, pernele, patul se topesc în pâclă. Totul se învârteşte în juru-i. Ea se prăvăleşte ameţită în besnă ca în prăpastie fără fund. Intinde braţe înspăimântate dar mânile neputincioase nu apucă decât golul.

Noaptea a dogorît căldură crâncenă, apoi ger aspru, neîndurător a strâns-o în ghiare reci de ghiaţă.

Dintr'odată a fremătat în piept susur domol, în gât s'a urcat gâlgâit uşor. Ceva dulce, cald a umplut gura, a ţâşnit în valuri, a năpădit cearşafurile, s'a revărsat pe podele.

Nadia a aprins degrabă lampa, s'a cercetat cu nespusă teamă. Pare ieşită din baie de sânge.

S'a culcat din nou, rămânând neclintită ca o stană. In făptu-

* Fragment din romanul „Nadia” care va apărea în curând.

(Continuare în pag. IV-a)

Antologia dragostei și a femeii

— Dându-se, o femeie crede că a dat o eternitate de fericire, iar bărbatul crede că a primit numai o clipă.
(Carmen Sylva)

— Femeile niciodată n'au cunoștințe despre lucruri decât pe jumătate, și puținul care-l știu, le face deobiceiu mândre, disprețuitoare, vorbărețe și desgustate de tot ce e solid.
(M-me de Maintenon)

— Dragostea își împrumută numele său la un număr nesfârșit de legături ce-i se atribue. la care este tot atât de străină ca și Dogele de tot ce se petrece la Veneția. (La Rochefoucauld)

— Curios că s'a făcut lege din pudoarea femeilor, ele care nu prețuiesc dela bărbați decât obrăznicia. (Vauvernargue)

— Nu iubești o femeie pentru ceia ce spune; îți place ceia ce vorbește pentrucă o iubești.
(André Maurois)

— Dragostea este singura boală pe care vrei s-o ai.
(Lord Byron)

— Memoria cea mai uimitoare este a unei femei îndrăgostite. (A. Maurois)

— Dragostea este o dureroasă necesitate, unde chemările sufletului se amestecă cu nevoile trupului; tot restul este sofism. (R. Benjamin)

— Imaginația bărbatului formează asupra femeii o hipoteză care este proecția propriului său vis. De aici rezultă toate virtuțile și toate defectele masculine în dragoste.
(Lucien Romier)

— Dragostea cea mai sinceră are nevoie de minciuni.
(Benjamin Constant)

— Există o iubire numită venală, pentru a da să se înțeleagă că cealaltă dragoste nu este de vânzare. (Suarès)

— Dragostea este compensarea morții. (Schopenhauer)

— Dumnezeu a voit să așeze femeia lângă bărbat, pentru ca să se privească în oglinda altui suflet. (A. de Vigny)

— Prietenia între femei este rară, pentrucă nu există un sentiment puternic și fidel fără admirație reciprocă.
(Marie Lenéru)

— O femeie nu este niciodată aceiași în ochii celor din apropierea sa. In contact cu fiecare din ei, unele caracteristice ale ei trăesc, altele intră în umbră. Dela primul la ultimul, martorii vieței sale n'o văd așa cum este ea, ci mai degrabă așa cum sunt ei. (Louis de Robert)

— Femeile căutând gloria speră totdeauna să fie iubite.
(M-me de Staël)

— Pentru a fi iubit, trebuie să te gândești mult la tine însuți. (Ed. Sée)

— Dacă iubirea produce fericirea, niciodată nu însă pentru ea, ci pentru altul; dragostea nu ia nimic ci dă totul.
(Ed. Estaunié)

— Numai ultima dragoste a unei femei, poate satisface prima iubire a unui tânăr.
(H. de Balzac)

H. Ibsen, vorbind despre iubire, în piesa „Comedia dragostei":

Dragostea este o floare care piere de-i lipsește ploaia cea bună a cerului.

Iubirea este o anemonă care crește sub zăpadă, o descoperi numai îndată ce a înflorit.

Este ca și păpădia, dragostea: ea se desvoltă mai bine atunci când a călcat-o piciorul unui cal, sau al unui om; poetul Pedersen a spus că numai atunci dă cele mai frumoase lujere.

Dragostea este ca și siminocul: nici Decembrie, nici Iulie nu-l pot veșteji.

Iubirea este asemenea mușchiului din Islanda ;se culege vara pentru a vindeca pieptul bolnav al fetelor tinere.

Dragostea este ca și castanul de India: excelent combustibil dar detestabil comestibil.

Iubirea mai ales este asemănătoare unui vas de flori; n'ar putea adăposti de odată decât o singură plantă, dar succesiv poate conține un număr mare.

Dragostea a încetat să mai fie o pasiune; este o știință catalogată, o profesiune, cu corporațiile sale, cu steagul său; logodnicii și soții formează cadrele și le umplu cu o coheziune asemenea aceleia plantelor mării.

Dragostea posedă o forță supraomenească care ridică deasupra noroiului vieței zilnice, și îl face să strălucească cu toată măreția sa în ochii tuturor.

---

ra-i încremenită par să mai trăiască doar lacrimile. Se rostogolesc în șiroaie neîntrerupte, zugrăvind dâre albe pe obrazul mâzgălit, dealungul nasului ascuțit, pe bărbia lividă, scoasă în afară ca la o moartă.

Și, în revărsat de zi, când au pătruns gazdele înăuntru, în primele clipe de groază, au vrut să trimită mai curând după preot decât după doctor.

OLGA MONTA

Antologia Vieții

Viața nu este decât o umbră trecătoare; este ca un biet actor care se sbuciumă un ceas pe scenă și pe care nu-l mai auzi pe urmă; e ca o poveste spusă de un idiot furios și gălăgios, care n'are nici o noimă. — (Shakespeare)

Adevărata viață este absentă și noi nici nu suntem pe lume. — (H. Pourrat).

Viața este o comedie pentru cei ce raționează și o tragedie pentru cei ce simt. — (H. Walpole).

Viața este lupta pe care cei aleși au transformat-o în sărbătoare. — (Verhaeren).

Viața este un somn, dragostea fiind visul său. — (A. de Musset).

Viața este o vânătoare fără preget în care, aci vânător, aci vânat, ființele vii își dispută fâșiile unor scârboase rămășițe ale vânatului; un fel de istorie naturală a durerii. — (Schopenhauer).

Ce poemă mai sublimă ca aceia de a-ți întrebuința frumos viața?— (G. Clemenceau).

Viața seamănă cu un palat din care unele uși sunt închise. Cele pe care le căutăm, nu se deschid nici odată. — (M-me Claire Lefèbre).

O viață petrecută în odihnă are acest bun că este ușoară cât timp te bucuri de ea, și nu te află prea legat de ea, când o părăsești. — (Marivaux).

Se poate trăi, cu certitudinea de a muri într'o bună zi. — (E. Zola).

A se naște, a trăi, este a-ți schimba formele. — (Diderot).

Viața nu-i decât un joc monoton în care ești sigur că vei câștiga două loturi: durerea și moartea. Ferice de copilul care-a murit în ziua când s'a născut! Ferice mai ales de acela care nici n'a venit pe lume! — (Omar Khayyam).

Viața este un bun care mi-a fost încredințat fără voia mea și pe care îl voiu înapoia cu plăcere. — Omar Khayyam).

Prețul integral al vieții, îl dă numai moartea. — (G. Ibrăileanu).

Cel care vrea să se folosească în mod serios de viață trebuie să activeze ca și cum ar avea de trăit mult și să-și aranjeze totul ca și cum ar trebui să moară mâne. — (E. Littré).

Este frivol să trăești, știind că va trebui să mori. — (A. Beaunier).

Extrase și traduse de

A. G. S.

ALTE POVEȘTI

snoave și anecdote de **Ion Creangă** sub îngrijirea d-lui Paul I. Papadopol. Biblioteca „Dimineața".
No. 164. **Lei 10**

Sed non satiata

Charles Baudelaire

XXVII

Plutind înfășurată în văluri diafane,
Cu mersul ei molatec, în ritmuri cadențate,
Ai crede că sunt șerpii din temple, sub coloane
Cuprinși de fascinarea baghetei fermecate.

Intocmai ca nisipul și cerul din pustie,
Pe care nu le mișcă nici viață și nici moarte,
La fel cu unda mării, nimic nu vrea să știe
Ea farmecă, încântă și trece mai departe...

Cu ochii'n scânteere de pietre prețioase,
Bizara ei făptură, ce patimi răscolesc,
Perfectă 'ngemânare de sfinx și îngeresc;

Ciudată 'mpreunare de nevinovăție și gânduri vicioase,
Iși poartă peste veacuri în nimbul strălucirii,
Mândria-i de femee, ce n'a dat rod iubirii.

Traducere C. HARET

Din folclorul bănățean

Descântătoarea

(După auzite)

A fost odată o babă, săracă lipită pământului. N'avea pe nimeni în lume. Trăia singurică într'o colibă dărăpănată dela marginea satului. Intr'o zi, gătându-i-se bucatele, își luă traista din cui și merse în cerșit prin sat. Pe drum, se întâlni cu popa. Dându-i bineţe, popa o cinsti cu un bănuț, apoi o întrebă cu blândețe:

— Ce mai faci, babă Mărie?

— Ce să fac, părinte, țucu-ți sufletul ... Mi-s flămândă și zdrențuroasă... N'am o biată coajă de mălai... Vai ș'amar de zilele mele ce-am ajuns...

— Știi ce, babo? — zise părintele —îți dau un sfat: fă-te descântătoare!

Baba suspină amarnic, apoi îi răspunse:

— M'aș face bucuros, părinte, aldui-te-ar Dumnezeu, da'nu știu descânta... O fi greu...

— Păi, dacă numai despre asta-i vorba — zise popa — nu-i lucru mare... Ascultă ce-ți spun: începe cu „Doamne ajută!". fă-ți trei cruci și grăiește așa, — cam încetișor, să nu te audă nimeni, — iarăși de trei ori:

„Câinele-i cu patru picioare
Și cu coada cinci;
Leac fie — nu fie:
Plata babei să se știe".

Baba Măria mulțumi popii, sărutându-i mâna, — și-i urmă sfatul. La început mai cu sfială, apoi din plin. Descânta satului întreg, ba și prin împrejurimi, de-ți era mai mare dragul... Și — minunea minunilor! — descântecul babei prindea: bolnavii se vindecau, flăcăii se însurau după pofta inimii, fetele se măritau iute și degrabă, feciorandrii scăpau dela cătănie, iar la urma-urmelor biata babă trebui să facă și o nefăcută: să-și „lecuiască" sfătuitorul, pe popa...

Iată cum stă treaba. Odată fu poftit popa la o nuntă. Chefliu din fire, cum era, se uitase cam binișor în fundul paharului rotunjor... Deh! ca la ospețe... După petrecanie, veni și pacostea: s'a îmbolnăvit. I-se umflase grumazul. D'abia răsufla... Incercase popa tot felul de leacuri — dar fără folos... Ba era cât p'aci să-și ia rămas bun și dela doamna preoteasă, care-i veghia zi și noapte la căpătâi, șușcăind de i-se rupea inima.

Văzând preoteasa, că cu leacurile doftorilor nu-i semn de vindecare, se gândi la baba Măria. Ii spuse popii că o cheamă, să-i descânte. Auzind popa una ca asta, se împotrivi în ruptul capului... Știa doară, că el o învățase cum să descânte...

Preoteasa chemă, totuși, descântătoarea.

Dar — șozenia dracului! — și baba Măria se cam codia, fiindu-i rușine de popa... Prea de tot cu forfoi era „comegia".. Neavând încătrău, merse. Ajungând la casa popii, intră înlăuntru cu smerenie și se apropie — tiptil-tiptil — de patul bolnavului. Mai înghiți, în sec, vre-o câteva „noduri", apoi își luă inima'n dinți și zise „Doamne ajută!", făcu trei cruci și începu să bolborosească descântecul învățat dela popa:

„Câinele-i cu patru picioare,
Și cu coada cinci;
Leac fie — nu fie:
Plata babei să se știe".

Când auzi popa descântecul babei, isbucni într'un râs strașnic, de i-s'a spart umflătura din grumaz... Și-așa s'a vindecat în scurtă vreme, iar babei Măria i-a mers veștea, hăt peste hotare, că „lecuise", cu descântecul ei, chiar și pe popa.

VICTOR P. COSTA

Lugoj, 1933.

Cronica veselă

Cătănie

DRAGII MEI,

Vă scriu acuma (deși nu-s „într'o ureche"),
O epistolă în versuri, ca poeții'n vremea veche.
Pentru ce tocmai în versuri, nu știu nici nu vreau să știu.
Mi-a venit așa de-odată și deaceea vă și scriu.
Mai întâiu vă trimit multe sărutări din sft. Gheorghe
Și v'anunț că mă simt bine, totuș nu și „ohne Sorge"
Mănînc cum se nimerește din mâncarea la cazan
Sau, mai rar, pe la cantină, cum cadrează c'un răcan.
Dorm pe noapte nouă ore, în frig mare și'n duhoare
Și-mi țin nările cu mâna de mirosul de picioare.
Dac'ar fi numai atâta! Dar, de-un timp încoace, par'că
Prea ades ne vizitează niște lighioane mici, ce'ncearcă ca să stoarcă
Ți-ai găsit! — din noi și vlaga. „Lighioanele"-s... păduchii.
(A propos: cu ai lor purici, cum mai stau Tedy și Țuchy?)
Insă, cum și priceput-ați, nu mă las ușor învins:
Mai mă duc și pe la baie, mă mai scarpin — într'adins;
. . . .
Cu instrucția-o duc bine; mai că nu mai fac deloc.
Căci în loc de armă-acuma mi s'a pus în mâini... un toc.
Și lucrez prin cancelarie toată ziulica-aproape...
Zic aceia cari încearcă de instrucție să se scape
Că-i mai bine-așa, că astfel sînt ferit de frig și zloată.
Știu eu! nu mă plâng, dar dacă m'aș vedea acas'odată!
Dar să fiu bărbat! Cu jale nu se face cătănie.
Multe sărutări și rogu-vă să-mi mai scriți și voi mie.

Martie 1933. EMIL BEREA

PRIMII PAȘI

Impresiile unui călător, care a cedat locul

Pentru Nada Elias

Buna cuviință e un defect...

— Pardon!

O doamnă grasă, mă presă în peretele vagonului. (Când stai pe culoar, toate femeile sunt grase și toți bărbații care ies să fumeze o țigară, cască).

Mi-am trecut în revistă conținutul porte-feuille-ului, am citit toate reclamele și avizurile de pe pereți și am călcat un domn pe picior ca să mă conving mai mult că bună cuviința e un defect.

Indreptându-mă spre vagon-restaurant, pe un culoar strâmt, iar mă întâlnesc cu doamna grasă (poate să fi fost și alta). Spațiul nu mai permitea o compresiune elastică. Ca să nu mă întorc înapoi, am deschis ușa unui compartiment, unde m'am strecurat, călcând un cățel.

— Vai, domnule!

— Mă iertați, doamnă, n'am știut, n'am... Bietul animal!

Animalul în brațele doamnei se văita în toate gamele, iar doamna așezându-i panglica roz la gât și mângâindu-l:

— Puiule mic, puiu mic...

Compartimentul deșteptat din somn, mă trata cu o tăcere semnificativă și se uita la mine ca la un animal gigantic, din era secundară.

Am plecat repede.

— Bietul animal!

In restaurant toate mesele erau ocupate. Desigur, nu se putea să fie altfel!

M'am întors pe culoar și m'am postat în fața compartimentului, unde erai.

Cu spatele rezemat de perete, am început să observ pe foștii tovarăși de călătorie. (Atunci când stai în picioare spiritul de observație se ascute, detaliile neînsemnate impresionează mai mult).

Un domn a tras draperia din partea ta așa că nu vedeam decât șirul de fotolii din dreapta și un crâmpeiu din tine.

In fața ta sta o bătrână. Nu dormea. Și mi-am adus aminte că de câte ori am călătorit cu trenul, n'am văzut niciodată o bătrână, dormind. Cu pălăria în cap, ținându-și poșeta în mână, stătea în fotoliu destul de incomod. In stânga ei, un domn cu alură de crescător de porci din filmele unguresți. Scurt și îndesat, cu ceafa groasă și cu obrajii roșii, purta ceas mare și lanț de aur. Acolo unde lanțul traversa tăietura din față a vestei, atârnau trei portrete minuscule în ramă de aur.

Ceiace m'a impresionat mai mult erau ochii. M'am uitat și la vecinul lui și la alte câteva persoane de pe culoar, dar imposibil să-i pot compara. Unul avea ochi largi și limpezi, altul șterși și inexpresivi, ca un pahar de limonadă de proastă calitate, un altul avea câteva încrețituri la coada lor, dându-i un aer de iresistibilă veselie. M'am uitat în oglindă. Eu am un ochi mai mare și unul mai mic. Dar ochii lui erau niște crăpături neregulate, cu marginile abrupte, din care țâșneau privirile ca lava prin craterul unui vulcan. Le vedeam aievea cum urmăresc liniile moi ale piciorului tău, cum se urcă, arcuit, pe relieful pulpei...

Și mi-am dat seama, că buna cuviință e un defect. Și-mi părea rău că ți-am cedat locul.

Imi părea rău.

M'am așezat așa fel ca să te pot vedea. Cufundată cu voluptate în fotoliu, citiai. Părul scăpat de tirania băștii, izbucnea rebel, muindu-se în apa roșie a perinei. Deasupra indicatorul arăta: cald. Te-ai uitat la mine. Și s'a uitat și doamna bătrână; iar domnul, crescător de porci, m'a împroșcat cu un torent de ironie. Parcă îl auziam spunând:

— Mare nătărău ești!

Vecinul lui care, între timp, ațipise, deschide ochii și mă privește leneș și indiferent.

Zâmbeai. Mi s'a părut, cu multă răutate. Nu mai erai acum, fetița dezorientată pe care o purtau ca pe un fulg călătorii pe culuar. Nu mai aveai în ochi aerul acela copilăresc, teama că va trebui să stai în picioare. Acum erai o femeie, care știe să răsplătească anumite prostii.

Iar eu mi-am dat seama, că altfel e să privești lucrurile stând și, altfel, în picioare.

E. DONAR

Bambusul

Poveste indiană

Dat fiind că bambusul înflorește la o sută de ani odată, există o credință indiană că atunci când această plantă este în floare. se va întâmpla o mare nenorocire.

Vă voi povesti mai jos de când și de ce există o astfel de credință.

Acum vre-o două veacuri, într'un mic orășel din India, trăia un indian bătrân, care avea doi copii. Fata, ca de optsprezece ani, era o frumusețe renumită, cu obrazul bronzat, cu părul lung până la călcâe și închis ca noaptea și cu ochii verzi și adânci ca marea. Avea mâni și picioare de regină, iar când mergea, corpul înalt și svelt ca o trestie, se legăna într'un ritm amețitor.

Fratele ei era un luptător vestit. Cu pieptul scos înainte și cu brațe și picioare puternice, părea un zeu coborât pe pământ.

Bătrânul și fericitul părinte al acestor doi copii perfecți, se îndeletnicea cu vânzarea parfumurilor, a brățărilor împodobite cu pietre de diferite culori. Clientela i se compunea din fetițe cochete și din tineri ambițioși să cucerească cât mai multe inimi de femei, care, ca din toate timpurile, răspund mai de grabă la vederea bijuteriilor decât să asculte vorbele de amor rostite cu patos de cel ce-o dorește.

Lângă cocioaba locuită de toți trei, se aflau trei bambuși lăsați ca moștenire din tată în fiu. Unul era aproape vestejit, al doilea trecuse prin epoca de înflorire, iar al treilea — delicat și micuț — creștea pe zi ce trecea, arătând că cu timpul va ajunge cel mai frumos bambus din întreaga Indie.

Bătrânul indian ținea la bambuși tot atât de mult ca și la copiii săi. Ii uda în fiecare zi și, de câte ori se ruga lui Budha, nu uita să pomenească de ei. Dimineața când se scula, prima grije îi era bambușii. Se uita atent la fiecare crenguliță și, mai ales, al treilea copăcel se bucura de cea mai mare cinste.

Deasemenea și copiii indianului se îngrijeau de bambuși și niciodată nu uitau să le spue noapte bună.

Afacerile indianului mergeau bine. Parfumurile și brățările se vindeau repede. Orice femee cochetă se simțea datoare să se parfumeze și să se împodobească cu brățările indianului, singurul de altfel care se ocupa cu comerțul acesta.

In liniște și pace treceau zilele. Fata indianului fusese cerută în căsătorie de o sumedenie de negustori, care de care mai bogat și mai frumos. dar pe rând fuseseră refuzați fără vre-un motiv temeinic. Nu voia fata să se mărite și pace. Ii plăcea să-și petreacă timpul prin livezile de bumbac, stătea ceasuri întregi și se uita la cer, de parcă ar fi așteptat să i se vorbească.

In cămăruța ei, printre multe nimicuri femeești, se afla un mic Budha de porcelan nesmălțuit, care era confidentul ei. Lui i se plângea când avea ceva pe inimă, lui venea și îi cerea sfaturi atunci când era în grea cumpănă. Micul Budha o privea cu ochii lui fără viață și nimic nu arăta fetei că ar înțelege durerile pe care i le spunea.

Intr'una din zile, indianul își strigă copiii. Aceștia veniră repede și, la întrebarea lor, bătrânul le arătă al treilea bambus. Copiii scoaseră un strigăt de mirare și de admirație, căci bambusul era cum nu se poate mai frumos. Frunzele verzi stăteau mândre, iar printre ele, mici boboci arătau că în scurtă vreme, florile vor țâșni afară din închisoarea lor.

Fata, foarte veselă, alergă în odăița ei și povesti micului Budha fericita veste. In timp ce povestea, ochii lui Budha se însuflețiră și o mână i se ridică în sus. La vederea acestui lucru, fata scoase un țipăt și leșină.

Tatăl și fratele ei sosiră repede, o ridicară și o culcară pe patul de trestie, dar degeaba. Nu putură să o trezească. De oarece însă inima fetei bătea slab de tot, hotărâră să o lase întinsă pe pat, până ce-și va reveni singură în simțiri, căci cu toate parfumurile plimbate pe la nas, era în aceiaș stare.

Din ziua aceia, bătrânul indian neglijă afacerile. Nu mai aducea noutăți, nu mai fabrica parfumuri, astfel că încet-încet, clientela îl părăsi. Băiatul său, vesel și săritor la orice treabă, stătea toată ziulica nemișcat pe o piatră și se uita în depărtare.

Fericirea și voioșia fugiră din micuța cocioabă. In locul lor, pe nesimțite, veniră sărăcia și ura pentru tot ce era frumos și bun.

Astfel trecu o săptămână. In dimineața zilei a opta, indianul care nici de bambuși nu se mai îngrijise, se duse mai mult de curiozitate decât de plăcere să-și vadă copăceii lui iubiți. La vederea lor rămase mut de admirație.

Al treilea bambus, era în plină floare, părea că însăși mici stele i s'au tupilat printre frunze. Era atât de frumos, atât de minunat, încât bătrânul începu să plângă. Era năpădit de un simțimânt de fericire, de pace.

In acest timp, fata care stătuse atâta timp nemișcată, se trezi din somn. Parcă era de lemn, așa se mișca. Se duse întins spre micul ei Budha, îl luă în mână și eși afară. Fratele o urmări cu ochi speriați și o văzu cum se îndreaptă spre spatele casei, unde se aflau bambușii.

Bătrânul indian cufundat în contemplarea copacului înflorit, nici nu simți pasul fiicei sale. Aceasta, se apropie de bambus și cu un țipăt de bucurie, îi smulse cea mai frumoasă cracă, plină de flori nepătate care se scuturară acoperind pământul cu un strat subțire de petale gingașe. Apoi trânti micul Budha la pământ și acesta se sparse în zeci de bucățele, dintre care una lovi fata drept în inimă.

. . . .

Seara se lăsă caldă, așa cum sunt serile indiene. Aerul era greu. Fata, trezită din leșinul ei cânta veselă pregătind mâncare pentru tatăl și fratele ei care nu-i înțelegeau gestul față de bambus. Totuși, văzând-o iar vioaie, nu cutezau să o întrebe nimic.

Se culcară. Peste noapte, fata se deșteptă și văzu într'un colț al odăii pe micul Budha (spart de dânsa) aplecat asupra unei foi de papirus pe care parcă sgâria ceva. Neliniștită se ridică încetișor din pat și se apropie de Budha, care se întoarse spre dânsa arătându-i un sul mic de papirus. Ca hipnotizată, tânăra indiană luă sulul și îl băgă în sân, dar pe dată simți o înțepătură în inimă și căzu moartă.

A doua zi de dimineață, tatăl intrând să o cheme, o găsi moartă pe jos, având deasupra inimii pe Budha cel mic, care ținea într'o mână o floricică de bambus. Ridicându-l, găsi sub el sulul de papirus, pe care era scris:

„De oarece această fată a jicnit copacul meu cel mai iubit, blestem ca el să înflorească odată la o sută de ani și în tot timpul cât va fi în floare să aducă nenorocire".

. . . .

Au trecut ani și în India tot mai domnește această credință. In cărțile sfinte ale lui Budha se găsește scrisă această întâmplare și nici până astăzi preoții nu pot să o lămurească.

ELSA VODAN-C.

LEO TOLSTOI

O păpușe de porțelan

— Nuvelă inedită —

Această operă, — găsită de curând printre hârtiile d-nei Kusminskaia, cumnata lui Leo Tolstoi, moartă în 1925, — a fost scrisă de celebrul romancier rus șase luni după căsătoria lui celebrată la 23 Septembrie 1862. Primele 7 rânduri au fost scrise de Sofia Andreewna Tolstoi, soția scriitorului. Restul se datorește chiar lui Tolstoi.

Originalul acestei nuvele a fost depus, anul trecut, la „Muzeul Tolstoi", din Moscova.

„O păpușă de porțelan" nu trebue socotită ca o simplă scrisoare, ci mai curând ca o descriere glumeață a unui fapt real, a unei stări de suflet slab prin care a trecut Sofia Andreewna la o anumită epocă a vieții sale și care a produs o emoție dureroasă tinerei soții.

. . . .

Ea a început să scrie și a încetat deodată, căci nu mai putea. Și știi tu dece, scumpa mea Tania? Fiindcă i s'a întâmplat o aventură ciudată, care e și mai ciudată pentru mine însumi.

Tu știi prea bine că sora ta și soția mea, ca și noi toți, era zămislită din carne și oase și că ea se folosea de toate laturile pozitive și negative ale acestei stări: ea respira, era călduță, uneori caldă, își ștergea nasul (și încă cum!) etc. Dar faptul cel mai însemnat e că își întrebuința toate mădularele care — mânile și picioarele ei de pildă — luau — nu importă când — poze voite. Pe scurt, era din carne și oase, ca noi toți. Deodată, la 21 Martie, la ora 10 seara, i se întâmplă, (și mie de asemeni) un lucru extraordinar.

Tania, știu foarte bine că tu ai iubit-o totdeauna (ignorez sentimentul pe care ți-l va inspira deacum în colo); știu interesul ce mi-l porți; cunosc deasemeni înțelepciunea ta, judecata ta prețioasă în toate chestiunile grave ale vieții și dragostea ta pentru rude. De aceea îți descriu totul, amănunțit.

In ziua aceea m'am sculat dis-de-dimineață și am făcut o plimbare lungă. Am dejunat, cinat și citit împreună (ea mai poate să citească încă). Eram liniștit și fericit. La zece seara, am spus bunăseara mătușiimele și m'am culcat singur. *Ea* și-a făgăduit să vie la mine. Am auzit-o deschizând ușa, respirând, desbrăcându-se; dar toate acestea fiind pe jumătate adormit. Am mai auzit-o eșind din dosul paravanului și apropiindu-se de pat.

Deodată am deschis ochii și am văzut pe Sonia, nu acea mică Sonia pe care tu și eu o cunoșteam, ci o Sonie... în porțelan. Făcută din acelaș porțelan, care a fost pricina unei discuții între părinți.

Cunoști tu oare acele păpușele de porțelan cu umerii și gâtul reci și decoltate, mânile încrucișate pe piept, dar făcând una cu trupul; părul negru pictat, formând ondulații mari și decolorat la rădăcină; ochii de porțelan bombat, pictați și ei destul de grosolan în negru; cutele cămășii tari și aspre tot de porțelan?

Absolut în felul acesta am văzut-o pe Sonia, i-am atins mâna, — era netedă, plăcută la pipăit și de o răceală de porțelan.

Am crezut că dorm și iată de ce m'am sbuciumat, dar era aceeași, nemișcată în fața mea. I-am spus:

— Ce, ești de porțelan?

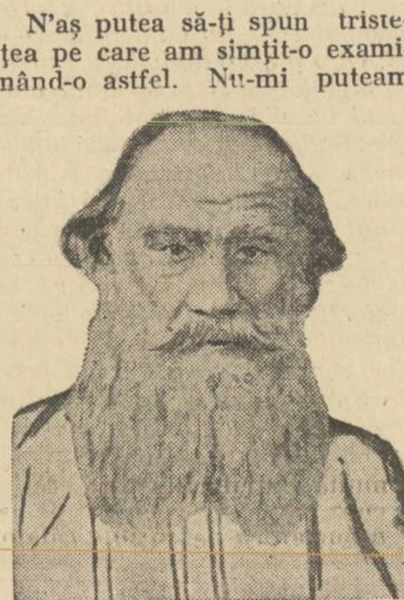
Fără să deschidă gura, toată plisată și fardată cu roșu aprins, mi-a răspuns:

— Da, sunt de porțelan...

Răspunsul acesta m'a înfiorat. I-am privit picioarele. Erau de porțelan și stăteau nemișcate pe o mică platformă de porțelan, înfățișând pământul și pictată în verde de culoarea ierbei.

Lângă piciorul ei stâng, deasupra genunchiului, am observat o coloană mititicuță de porțelan vopsită în maro și făcută în trunchiu de copac. Trupul Soniei și acea coloană erau turnate dintr'o singură bucată. Am înțeles că nu putea să se menție fără acel sprijin...

N'aș putea să-ți spun tristețea pe care am simțit-o examinând-o astfel. Nu-mi puteam

Leo Tolstoi

crede ochilor. O chemai, dar neputând să se miște fără să se desfacă de mica coloană și de pământul în care era înfiptă, se legănă puțin împreună cu pământul, cu minuscula coloană, silindu-se să-mi cadă în brațe. Auzii platforma de porțelan lovindu-se ușor de dușumea.

Incepui s'o ating pe Sonia, — tot netedă, tot plăcută la pipăit și rece — o păpușă de porțelan.

Am încercat să-i ridic brațul — cu neputință. — Am încercat să trec degetul — fie numai și cu unghia — între coasta și cotul ei, cu neputință. Mă izbeam de o piedică sub forma unei masse din acel porțelan din care se fac farfurioarele de sosuri. Totul e făcut pentru exterior. Am început să examinez cămașa ei: jos ca și sus era turnată dintr'o bucată cu trupul. Atunci, începui s'o privesc mai de-aproape și am observat că o bucățică dintr'o cută dela poalele cămășii era ruptă și că descoperea ceva de culoare maro. In creștetul capului culoarea părului era puțin ștearsă, lăsând să se vadă mici locuri pleșuve. Ici și colo, roșul buzelor căzuse și un umăr era rupt.

Dar în ciuda acestora, ansamblul era plăcut, firesc, căci era tot scumpa noastră Sonia. Aceiași cămașă de noapte cu danteluță, pe care o cunosc atât de bine, aceiași mică șuviță de păr negru, dar de porțelan; aceleași brațe fine și adorate și aceiași ochi mari, și buzele, buzele ei.

Totul era acelaș, absolut asemănător, dar de porțelan. Și gropițele din obraji și oscioarele dela umeri.

Eram într'o stare îngrozitoare, neștiind ce să fac, ce să spun, ce să gândesc. Ea ar fi fost fericită să mă ajute, dar ce poate face o ființă de porțelan. Ochii ei pe jumătate închiși, genele lungi, oacheșe, sprâncenele ei fin arcuite, toate, toate trăiau!

Nu se uita la mine, și mi se păru că se uită la pat. Degetele mele nu îndrăzneau să-i atingă corpul fraged de porțelan, dar îl simțeam ușor ca un fulg de zăpadă și aceasta mă uimi și mai mult. Deodată mi se păru că se face mai mică decât mâna mea, fără să sufere însă vre-o modificare. Luai o pernă moale și o culcai pe ea cu grijă. Am luat apoi scufia de noapte a Soniei, am îndoit-o și am acoperit cu ea păpușa de porțelan.

Ea rămase gânditoare și visătoare pe pernă. Stinsei lampa și o ascunsei pe Sonia sub barba mea.

Deodată am auzit glăsuțul ei fin de porțelan.

— De ce sunt de porțelan?

Nu putui să-i dau vreo lămurire și ea puse o întrebare nouă:

— Nu te superi, că sunt de porțelan?

Pentrucă nu voiam s'o supăr cu nici un preț, am liniștit-o, spunându-i că pentru mine n'are asta nici-o importanță. O atinsei din nou cu teamă: era tot atât de rece, tot de porțelan.

Am avut un simțimânt ciudat și-mi făcea chiar plăcere c'o văd așa; nu mă mai miram, ba mi se păru că totul e lămurit. parcă n'ar fi fost niciodată și nici n'ar fi putut fi altfel.

Luai păpușa în brațe, o strânsei tare și, lipiți așa unul de altul, adormirăm amândoi în cele din urmă. A doua zi, dimineața, mă sculai și eșii din dormitor fără să mă uit la ea. Mă înfioră evenimentul din noaptea trecută. Venind înapoi, găsii din nou pe tânăra femee delicată de mai înainte. N'am vrut s'o mâhnesc nici pe dânsa, nici pe mătușa ei și n'am spus nimic din cele întâmplate. Toate acestea ți le povestesc numai ție. Crezui că s'a sfârșit ciudata aventură, dar în ultimele zile, rămânând singuri, se repetă iar. Sonia deveni în fața ochilor mei uimiți, mică, plăpândă, aproape fără corp, și în fața mea se afla o păpușă de porțelan.

Dar ajunge să fim în societate, ca toată vraja să piară. Sonia nu mai e îngrijorată din cauza aceasta, și nici eu.

Și ca să-ți mărturisesc adevărul, cu toate că e de porțelan, ne iubim și suntem mai fericiți ca oricând.

Iți scriu toate acestea numai ca să înștiințezi părinții de aceasta și să rogi pe tata să întrebe pe medici. Ce poate să însemneze cazul acesta? Nu cumva e o prevestire rea pentru copilul ei, pe care îl așteaptă iubita mea Sonia?

Deocamdată suntem singuri. Ea stă ascunsă sub cravata mea și simt cum năsucul ei mi se înfundă în gât. Eri am lăsat-o o clipă singură. Când m'am întors, am văzut-o pe Dora (cățelușa noastră), jucându-se cu ea într'un colț. Cățeaua făcu o mișcare greșită și fu cât p'aci să spargă păpușa de porțelan. Am bătut cânele. Am pus pe Sonia în buzunarul vestei mele și am dus-o în birou.

Am poruncit de altfel și o casetă mică, îmbrăcată în mătase fină și căptușită cu catifea trandafirie. Lădița aceasta va avea exact mărimea ei, așa că nu va mai fi nici o primejdie pentru dânsa.

Pe când îți făceam această scrisoare, s'a întâmplat deodată o nenorocire.

Ea stătea pe masă. Natalia Petrovna, musafira noastră, trecu pe lângă dânsa, se lovi de muchea mesei, — păpușa căzu și-și sparse un picior.

Credinciosul meu servitor mă asigură, ce-i drept, că poate fi întregită cu plumb alb, dar eu nu prea cred. N'o fi fiind la Moscova un leac mai eficace? Interesează-te, draga mea Tania și, dacă găsești, trimite-mi-l numaidecât. Te rog mult!...

In românește de
PAUL B. MARIAN

Cel mai mare succes al teatrului românesc

TITANIC VALS

Comedie în 3 acte de Tudor Mușatescu, a apărut într'un elegant volum cu fotografiile tuturor interpreților și a diverselor scene din piesă. — Editura „Adevĕrul".

Cu barca

Arsanaua Malfino face parte din minusculele și numeroasele porturi, care mai ales pe partea de răsărit a peninsulei Sfinte se găsesc aproape la fiecare 5-6 chilometri, și se formează aproape dela sine. Se întâmplă de se desprinde vre-o stâncă mare din munte și nimerește cumva la o intrare în vre-un mic golf. Prin această stâncă golfulețul e pe jumătate închis; și dacă mâna omenească reușește să mai astupe și ea una din intrările în golf, portul e gata. Și iată cum luntrile și micile caicuri, care n'ar îndrăzni niciodată să se arate pe lângă malul răsăritean, găsesc un refugiu minunat în aceste adăposturi, de îndată ce capricioasele valuri dinspre nord-răsărit încep războiul lor de veacuri în contra păretelui de stâncă al Muntelui.

Asemenea mici adăposturi se găsesc de altfel și în alte țări: în jurul lacurilor din Elveția stațiuni la fel, sau și mai mici, se găsesc la tot pasul; dar se înțelege, artificiale, de obiceiu foarte îngrijite și elegante. Deosebirea mai e că, pe când în Elveția asemenea stațiuni sunt cuiburi de viață și-și dau mâna la tot ceasul, cu altele depe malul opus, arsanalele atonite sunt niște vizuini sumbre, vizitate adesea de rechini, și-și dau mâna numai cu pustiul mării și infinitul.

Pentru mânăstiri folosul arsanalelor e neprețuit, și în locul potecilor întortochiate și primejdioase până la portul Dafnis, din partea de Apus, călugării preferă să ocolească Muntele pe apă.

Arsanalele sunt neprețuite și în alte privinți: călugărul însărcinat cu transporturi mai grele, adesea binecuvântează furtuna care-l ține cât mai mult și cât mai departe de nemiloasa toacă a mânăstirii. Și numai dacă e ceva mai slab de înger, războiul naturii și fiorii nopților petrecute în singurătate nu-i prea ticnesc: crizele nervoase de tot felul lasă în amintirea călugărilor tablouri din lumea Tartarului și urlete de demoni, care nu se uită.

Cu toate că de data asta eram aproape în mijlocul zilei, și marea destul de liniștită, leagănul ei turburător și misterul viu al adâncimilor albastre făceau pe tânărul meu ghid, să tresare din când în când; dar în fața altor vedenii, decât cele din Tartar.

In așteptare

Trebuia să așteptăm aici, pe malul pustiu, luntrea ce avea să sosească abia peste vre-o 7-8 ceasuri, și cine știe dacă suflul cald al stihiei albastre și zâmbetul undei zglobii de sub picioarele noastre nu erau și mai primejdioase pentru liniștea sufletească a tânărului călugăr, decât urletele demonilor din nopțile furtunoase ale ernei.

E așa de mult, de când eram și eu ca dânsul, de când eram de douăzeci și șapte de ani, încât nu prea înțeleg de ce-o fi tresărind omul la vederea întinderilor albastre; dar tovarășul meu era destul de agitat și, ca natură ascunsă, se mărginea numai să-și facă din când în când semnul crucii; iar la vre-o observație a mea, banală și făcută alene se încrunta și se uita în altă parte...

Făcea bine călugărul că evita de a privi marea; căci mai ales jos, sub picioarele noastre, apa e de tot verde, iar în fund de tot, între stânci... Nu știu ce poet a comparat profunzimile verzi ale mării cu ochii unei femei (dar cică să fie cucoana

A. Frunză

cam de vre-o 25-30 de ani, nu mai mare). Nu mă pricep, sau am uitat ce primejdii se vor fi întrevăzând în adâncimea unor asemenea ochi; dar în apa verde de sub malul pustiu al golfului Molfino primejdia e mare de bună seamă: cu impetuozitatea unui tigru se aruncă valul peste stânca colțuroasă din apropierea malului; suflul morții reci și nepăsătoare se simte în pornirea-i oarbă. Dar groaza ține numai o clipă: fiara se domolește îndată, mișcările viclenei feline se pierd printre dantelele subțiri ale stâncii, se prefac în brațe diafane de Nereide, mângâie prundișul de scoici și marmoră colorată, și șoptesc dulcele somn din lumea vrăjilor. Ai vrea parcă să adormi pe veci în lumea verde și misterioasă a Amfitritei...

O clipă de păcat, sau nedelicateță, mă făcu să ating o rană veche. Privind spre insula Tazos și depărtările abia bănuite ale Lemnosului, ajunsei cu gândul până la meleagurile noastre, câmpiile Sorocii și Bălțului, dealurile și pădurile Orheiului...

— Pe la noi acum e toiul muncii... Ca flăcău, îi fi tras coasa... Dumineca — la horă... fete, flăcăi... lume... Te-a păscut vre-o ispită?...

— Da... Tătuca zicea s'o ieu, dar am căzut la sorț, și...

— Le-ai scris?

— Da. S'au bucurat tare, când au aflat c'am murit.

— Ai murit?...

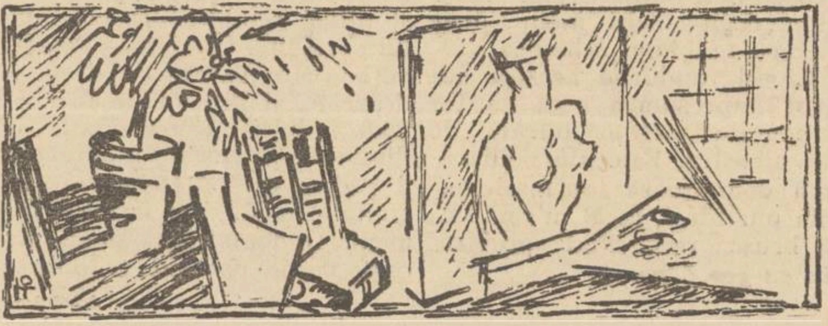
— Apoi da! Noi murim... Și acuma...

Parcă ar fi vrut să mai adaoge ceva, dar simții o pereche de lacrămi atârnându-i de gene, se întunecă și tăcu.

Tăcurăm amândoi aproape tot timpul, fiecare cu gândurile lui, până când, tocmai pela asfințitul soarelui, printre valurile din ce în ce mai zburlite, care veneau în turme nenumărate dinspre Ivir, zărirăm apropiindu-se un mic punctuleț întunecat...

Pe lângă stânci

Din golful Molfino până la extremitatea sudică a Peninsulei, pe distanță de vre-o optsprezece chilometri, malul înfățișează un părete vertical, întunecos și pustiu, unde abia din distanță în distanță se zăresc vre-o trei-patru peșteri de pustnici, mici numai cât niște cuiburi de rândunele, prinse de părete, deasupra apei. Pe alocurea, la baza păretelui se zăresc goluri întunecoase unde valurile, înfundându-se cu zgomot și izbucnind cu furie îndărăt, înfățișează un aspect pe cât de grandios, pe atât de fioros. Numai liniștea neturburată depe fața celor doi vâslași, Dorofteі și Andronic, mă încredințează că suntem departe de orice primejdie.

Unul din vâslași e numai de vre-o douăzeci și cinci de ani, înalt, cu umerii largi și talia subțire și mlădioasă, bronzat la față, zdrențeros, aproape gol, dar parcă cu atât mai superb. E preot, e de o inteligență naturală și o precizie de termini surprinzătoare. Fratele Andronic e spătos, greoiu, tăcut și mânuie vâsla cu ritmul unui cosaș de stepă. Nu-i mai puțin impunător nici cârmaciul, tovarășul meu Filaret. Nu-i păcat să și mori cu asemenea oameni, și mă gândeam numai când s'au putut forma din acești cosași de rasă marinari capabili a înfrunta furiile mării Atonite.

Ba lui Filaret îi veni fantezia să facă un tur de forță. Zărind pe coasta păretelui de stânci figura curioasă a unui trăistar rus, care coborîse cu funia o căldare deasupra valurilor, cârmaciul se gândi să apropie luntrea de căldarea cerșetorului, ca să-i arunce vre-o bucată de pâne, sau o sticlă de rachiu; și dacă se izbea de stâncă, luntrea se prefăcea în țăndări. Dar Dorofteiu se întoarse cu furie, bruscă pe tovarăși cu privirea, făcându-l să lase gluma și mila. De altfel și cerșetorul rus începu să facă semne grăbite: „Nazad! La larg, la larg,!" Cârmaciul se astâmpără și luntrea, mișcându-se mereu în zigzaguri și tăind valurile, zbura ca codobatura pe deasupra unui pârâu de munte.

Numai din pricina întunericului a trebuit să întrerupem drumul și să cârnim spre niște stânci pustii și colțuroase, în dosul cărora se adăpostește, într'un întunerec aproape sinistru, — ba mai sinistru decât gura iadului, — îngustul și misteriosul portuleț al Sf. Lavre.

Portulețul Lavrei

Dar portulețul era animat de data asta de o lume idilică. Intr'un colț al lui stătea ascuns un mic caic vechiu, pe bordul căruia ședeau, în preajma focului, un grec bătrân, grozav de slab și grozav de uricios, — ceva mai uricios decât însuși Charon, luntrașul Stixului, și un copil de vre-o 10-12 ani, — acesta foarte nostim, — și mâncau ceva dintr'o strachină. La spatele lor, așteptând fiecare porția lui o societate întreagă: un cățel tărcat și cuminte care se uita cu ochi destul de dulci la un os de pește pe care-l sugea băiețașul; ceva mai la o parte, pe muchia vasului — patru porumbei, tot așa de cuminți, privind fărmiturile de pâne, ce puteau scăpa cumva din vederea cățelușului; iar lângă ei un cotoi bătrân, cu blana alterată de vrâstă și de intemperiile vieții de marinar, așteptând și el ceva dela masa comună, cu răbdarea și stoicismul explicabil în viața plină de lipsuri a stăpânului.

Găsirăm și noi un colțișor în portulețul Lavrei, legarăm luntrea cu pliscul de mal, îi întărirăm cellalt capăt cu ancora, ca să nu prea joace, să dea peste grec și, după ce ne odihnirăm puțin, scoaserăm și noi merindele.

Cumpătarea călugărului atonit nu se desminți nici în lipsa starețului: ceva măsline, un boț de icre uscate de crap și puțină brânză de Basarabia fură toată cina. Numai vinul se servi ceva mai copios. Și nu de alta, dar vâslașii uitaseră să se aprovizioneze și cu apă, — atât de necesară în vederea icrelor, și mai ale a brânzei de Basarabia, acră, iute și sărată — morugă. Dar se înțelege, nu pentru atâta lucru era să ne mâhnim, sau să ne certăm. Nu avem apă? Bem vin.

De altfel vinurile atonite nu-s grozave și au și o parte ciudată: noi, cad la stomac mai greu decât piatra și pricinuiesc adevărate indigestii; vechi sunt ușoare pentru stomac, dar grele pentru partea, adesea cea mai slabă a trupului, pentru cap. De aceia chiar grecii, care le-au născocit, nu le beau, sau le beau numai cu apă; ba abia le pot bea sârbii și bulgarii, și ceva mai binișor românii. Și numai băutorii de rasă, fiii colosului dela nord, iar dintre români — numai bravii mei compatrioți, strănepoții arcașilor dela Orhei și Soroca, pot înfrunta două-trei litruri de vin atonit. De n'ar fi rușii și unii de-ai noștri, vinurile atonite mai că ar rămâne nebăute.

Rugăciunea de seară fu scurtă de tot; tot așa de scurtă și discuția asupra culcării, așternut și celelalte. Căci oricâte s'ar născoci pe seama noastră, a basarabenilor de unii și de alții, tot avem și noi părțile noastre bune, anume: dormim bine, putem dormi, și cu capul în jos și în picioare, și chiar mergând.

Ne lungirăm deci tuspatru, ocupând din spațiul îngăduit de luntre, care cât putu, și adormirăm îndată în leagănul și graiul monoton al apei.

Ba eu de data asta cam făcui excepție, și deși în calitatea-mi de musafir, mă bucuram de privilegiul de a avea sub cap pernă, adecă fedeleșul nostru de vin, nu putui adormi mult timp. Undeva, sus pe mal, se auzi toaca. Se trezi Lavra, și somnul tot nu venea... Mă vor fi preocupat cine știe ce fleacuri, cu care erau atât de familiari tovarășii mei: poate mai ales zgomotul valurilor din dosul digului, sau poate năluca alburie, formată de un val dela intrarea în port, — care mereu încerca să se suie pe stânca din fața-i și mereu cădea. Uneori valul, adică năluca părea a se opri, a-și reculege forțele; apoi iar se repezea, gata-gata a escalada stânca... Și iar cădea, împiedicându-se de mantia sa albă, din nou se prefăcea în neant... Nu degeaba au stârnit închipuirile aprinse că niște chipuri de femei s'ar fi văzând câteodată vizitând, pe timp de furtună, unele locașuri din Sf. Munte...

Cu capul sus, pe fedeleșul meu, vedeam și menajul, demult adormit, din caicul vecin, unde cățelul tărcat era acuma singur în santinelă cu privirea fixă spre o carabină și un hamger, culcate alături de stăpânul întins lângă cârmă. Caicciul dormea dus, visând poate un câștig mai bun, decât cel de azi și de eri, visând casa și familia, pe care nu le avea, — căci băețașul nu era al lui, — gândindu-se poate la sfârșitul care-l așteaptă, și soarta caicului... Sărmanul caicciu!... Căci îl cunosc, l-am urmărit de sus, dela Provata, zile întregi...

Caicciul atonit

Tot un fel de călugăr e și bietul caicciu atonit! Și valurile dintre insulele Tazos și Lemnos și Sf. Munte sunt singura lui societate, din leagăn până în mormânt, adică de obiceiu tot până în valuri, căci în viața-i rătăcitoare vecinic pe aceleași valuri, rareori n'o sfârșește tot în sânul lor încăpător, ascultând și de acolo, până la judecata din urmă tot clopotul cel mare dela Sf. Andrei și tot toaca dela Ivir, Lavra, Caracola...

Ba mai are o societate: cei patru porumbei din Tazos, care vizitează pe prietenul lor din când în când în preajma mesei; apoi pe cățelul cel tărcat și cotoiul; căci băiețașul curând-curând are să-l părăsească, are să se ducă cu vreo corabie străină spre depărtările misterioase ale mării.

Singur-singurel, cu valurile și cu clopotul dela Sf. Andrei!...

Uneori parcă s'ar hotărî să se ducă și el în lume, să se ducă mai departe, pe unde și-a plimbat odinioară visurile tinereții... Uneori, fără nici o pregătire, adună micul lui bucluc într'un colț al caicului, și face semnul crucii și desfășoară vântreaua...

(Continuare în pag. VI-a)

Vasul, cu pânza cârpită cu o sută de bucăţi din toate culorile docului, ars de soare şi spălat de ploi, începe să se depărteze... Şi cu cât se depărtează, cu atât pare mai alb, mai măreţ, mai strălucitor în culoarea verde-azurie a depărtărilor. Iată-l acuma departe de tot, apucând la dreapta, spre stâncile sterpe ale Lemnosului... Acuma o ceaţă groasă ca un nouraş se aşterne între dânsul şi între Sf. Munte. Şi privitorului de pe mal, de sus, caicul se arată nu pe mare, ci sus, tocmai în cer; în curând nouraşul se amestecă cu orizontul, şi atunci caicul ia altă înfăţişare: nu mai e vasul rătăcitor în depărtările neguroase ale mării, ci o pasăre albă, care înoată sus, între nouri — mai sus decât Sf. Munte: e vulturul alb al lui Zeus, — care duce spre ţărmurile Troiei porunci nestrămutate din Olimp, dela Tatăl zeilor şi oamenilor...

Dar iluzia nu ţine mult, şi numai călugării din Lavra şi poliţia de la Careia ştiu, ce-i cu toate aceste manevre ale caicului. E vorba de vreo două butoiaşe cu rom de contrabandă, dintre care unul are să fie lăsat la Lemnos, iar celălalt la Tazos. In adevăr, „pasărea lui Zeus" începe să apuce la dreapta... Iar mâne dimineaţă o s'o vedem în preajma insulei Tazos, de unde are să aducă, între altele, şi puţin tutun, — singura slăbiciune pământească a părinţilor Ivireni, Lavrioţi, Caracoleni...

Simte şi caicul ce cred cei de la Careia, şi de aceea se mişcă acuma aşa de încet spre Sf. Munte; sau, dând jos pânzele, dispare ca sub pământ. Şi numai un ochiu foarte deprins l-ar vedea cum se mişcă printre cutele apei, mânat de vâsle, încetişor, ca să sosească mai pe întunerec...

Uneori, însă, când îşi simte conştiinţa mai curată, sau vrea să plictisească pe cei de la Careia, caicul se aşează înadins în faţa Sf. Munte, hotărît parcă să doarmă acolo.

Şi câteodată doarme în mijlocul valurilor! Dar numai cei patru porumbei dela Tazos şi cotoiul cel bătrân ştiu, când se poate dormi acolo şi când nu. Căci adesea, spre seară, pe când „căpitanul" îşi frige liniştit chefalul deasupra vetrei, un nouraş străveziu se arată deasupra Atonului, şi un vânt uşurel se simte dinspre răsărit. Atunci cei patru musafiri dela Tazos, arătându-se din senin, încep să se învârtească neliniştiţi pe deasupra vasului. Cotoiul se trezeşte şi el, se întinde alene, se uită întrebător, dar nu la chefal, ci la figura bătrânului, care parcă n'ar zări nimic. Şi numai atunci bucătarul se uită şi el înspre nouraş, îşi trece frigarea din mâna dreaptă în cea stângă, apucă cu dreapta funia vântrelei şi trage odată. Intr'o clipă pânza, cu toată liniştea înşelătoare din văzduh, începe să se umfle, caicul tresare uşor, se întoarce în loc şi începe să salte pe valuri. Şi pe când căpitanul continuă să întoarcă chefalul deasupra cărbunilor, o mână nevăzută împinge caicul năzdrăvan, printre stânci pustii şi mohorîte, drept în portuleţul întunecos, dar sigur al Sf. Lavra.

Aici, după cina stăpânului, toţi ceilalţi membri ai familiei îşi împart frăţeşte partea lor de drept; iar după ce căpitanul, cu faţa, parte spre răsărit, parte spre Sf. Lavra, sfârşeşte rugăciunea şi se retrage în culcuşul lui de lângă cârmă, se retrag şi ei tăcuţi pe la locurile lor. Şi numai căţelul cel tărcat, singurul care înţelege orice sunet străin de zgomotul apei, stă în santinelă, cu privirea fixă spre carabină şi hamger, culcate lângă stăpân. Iar afară, în dosul digului de stânci, duhurile necurate, în urletul Scilelor şi Charibdelor, zadarnic se zbat de neclintitul perete al Sfântului locaş...

Plecarea

— Caicul a plecat! — se auzi păr. Dorofteiu. Şi după ce ascultă câteva clipe zgomotul de afară, adăugă: — mergem; voi la câte o vâslă, eu la cele două dinainte. Fiţi gata.

Destul de somnoroşi încă, ceilalţi doi călugări dezlegară barca, ridicară ancora, se aşezară la locurile lor. Incet, cu băgare de seamă, luntrea eşi pe portiţa îngustă şi, făcându-şi drum prin turma nenumărată de monştri cu crestele înspumate, o luă deadreptul spre larg. La vreo câteva sute de paşi de la mal se opri. Dorofteiu rosti: „Doamne Iisuse" şi cârmi spre sud. — Una! Două! —comandă bravul marinar, vâslind în tact şi făcând să pârâie lopeţile de castan sălbatic, tari ca oţelul şi uşoare ca aripa rândunelii.

Peste un ceas şi ceva ne oprirăm la extremitatea de sud-răsărit a Muntelui, într'un mic adăpost, abia apărat de un colţ de stâncă, peste care valurile năvăleau cu un zgomot asurzitor.

— Săriţi iute pe mal! Odată amândoi! — comandă Dorofteiu, reuşind să stăpânească o clipă luntrea, nesupusă şi hărţăgoasă, ca un cal nărăvit.

Sării şi eu odată cu Filaret, pe care desagii erau cât pe aci să-l tragă în apă.

— Aşa. Să ne vedem sănătoşi. Una! Două!...

Când ne uitarăm îndărăt, luntrea era departe. Valurile zadarnic se mai sforţau s'o împingă spre mal, s'o trântească de colţul stâncii...

A. FRUNZA

Amfitriona amabilă

— A ! V'am găsit Voiam neapărat să vă prezint: Domnişoara Irena Vasilescu, domnul Nicuşor Popescu.

Record

— Fata asta deţine toate recordurile plajei.

— Şi care sânt recordurile ?

— In două săptămâni i s'a salvat viaţa de optsprezece ori.

Semnalmente amoroase

DOMNIŞOARA. — Am să-ţi scriu dacă vrei, dar cred că peste o săptămână m'ai uitat.

DON JUANUL PLAJII. — Ba deloc. Adu-mi aminte numai că eşti domnişoara cu păr roş şi rochie galbenă.

CITITI TOTI AZI EMOTIONANTUL ROMAN :

JULIETTE ÎNTÂLNEŞTE PE ADONIS

DE JEAN-LOUIS VAUDOYER

in „LECTURA" — FLOAREA LITERATURILOR STRAINE —

Lei 4, Romanul complect. — La chioşcari şi librari.

Cinematograful

Domnişoara din Cernăuţi

Am rămas pur şi simplu fermecat citind următoarea scrisoare a unei domnişoare necunoscute din Cernăuţi:

„Foarte stimate domnule Suchianu. Vă scriu de oarece sunt îndrăgostită de Willi Forst, care nu-i de loc „băiat de prăvălie", cum spuneţi, ci cel mai şarmant şi drăguţ actor din câţi există pentru mine. Dau fuga la toate filmele lui, le văd de câte două ori — şi dacă se poate — de câte trei ori (observaţi câte lucruri înduioşătoare cuprinde acest „dacă se poate"); *îl văd până ce ochii încep să-mi ardă, şi urechile mele nu-s nici odată sătule să-l asculte. Dragule, bunule domn Suchianu, vă rog tare, nu mai scrieţi astfel de lucruri!*

Mie puteţi să-mi spuneţi orice; n'are importanţă; în ochii mei nu mi-l puteţi ridiculiza pe Willi; dar ceilalţi, ceilalţi oameni ar putea să vă creadă, căci d-voastră sunteţi, prin scrisul d-voastră, o personalitate ascultată. N'ar trebui să împrăştiaţi asemenea aprecieri despre Willi.

Willi Forst, orice s'ar zice, este un băiat de aur (acest „goldig" este intraductibil în româneşte, căci cuprinde într'însul toate calităţile cerului şi pământului). *Dacă nu vreţi să-l lăudaţi, cel puţin nu mai faceţi remarce muşcătoare la adresa lui. Ia închipuiţi-vă că d-voastră aţi fi amorezat de chipul Gretei Garbo sau al lui Kay Francis, şi că cineva v'ar spune că ea seamănă foarte mult cu un baston de grădină!*

Cronicele d-voastră sunt splendide, şi le citesc totdeauna înainte de orice.

D-voastră ştiţi aşa de drăguţ să fiţi răutăcios, dar vă rog, vă rog nu împotriva iubitului meu. Adieu".

TEXTUL ORIGINAL

(Iată aci alăturat şi textul original, care în limba germană este încă şi mai drăguţ).

„Sehr geehrter Herr Suchianu! Ich schreibe Ihnen weil ich in Willi Forst verliebt bin, der gar kein „băiat de prăvălie" ist, sondern der scharmanteste und netteste Schauspieler der für mich existiert. Ich laufe zu allen seinen Filmen, ich sehe sie mir zwei und, wenn's geht, dreimal an, das mich dann die Augen brennen, ich kann mich en seiner Stimme nich satt hören".

„Liebster, bester Herr Suchianu, ich bitte Sie, schreiben Sie so etwas nicht mehr!.

Mir können Sie ihn nicht lächerlich machen, aber Anderen, denn Sie sind, durch Ihre Zeitung, eine richtunggebeude Persönlichkeit, Sie dürfen eine solche Ansicht nicht verbreiten. Willi Forst *ist* doch goldig. Wenn Sie ihn aber durchaus nicht loben wollen, dann machen Sie doch wenigstens keine bissigen Bemerkunge über ihn. Stellen Sie sich vor, Sie hätten sich in ein Bild vor der Greta Garbo oder Kay Francis verliebt, und jemand würde Ihnen sagen dass sie sehr einem Haubenstock ähnelt. Ihre Rezensionen sind herrlich und ich lese sie immer zuerst. Sie können so nett boshaft sein. Aber bitte, doch nicht mehr über meinen Liebling. Adieu".

Citind rândurile acestea am avut impresiunea netă că ţin în mânile mele o bucată de cer albastru. Este atâta adevărată domnişoară într'însele, atâta pur ideal, încât m'am simţit brusc reconciliat provizoriu cu gen[illegible] uman.

O CONFIDENŢĂ

Trebue să vă fac o confidenţă. Nu ştiu cum să spun....; sunt printre oamenii care cred în domnişoare.. Cred că înlăuntrul speciei omeneşti există o elită, şi că această aristocraţie este aceea a domnişoarelor, a adevăratelor domnişoare. Desigur există foarte multe fete toante pe acest pământ, şi nimic nu poate fi mai tont ca o fată toantă. In schimb, ginta domnişoarelor e singura care ne oferă uneori acel încântător amestec de neştiinţă absolută şi comprehensiune totală.

O domnişoară adevărată nu ştie nimic şi totuş poate înţelege orice; o domnişoară nu pricepe graţie unei experienţe meşteşugite, ci datorită unui entuziasm cinstit şi înalt, care îi dă priză directă asupra celor mai grele şi mai subtile lucruri. Sufletul ei este ca o pagină albă; dar tocmai de aceea dispune de loc mult pentru a înscrie cele mai vaste şi mai profunde aventuri omeneşti. Domnişoara a moştenit curiozitatea insaţiabilă a copilului, dar a purgat dintr'însa tot ce e ferocitate la acesta din urmă. Domnişoara e marele lux al planetei noastre. Şi în ziua când mă voiu hotărî să-mi aleg o carieră, cred că voiu opta pentru aceea de lucrător la conservarea şi îmbunătăţirea acestei nobile rase.

Dar să revenim la domnişoara mea din Cernăuţi. Nu însă fără o mică digresiune.

RAMOLIREA CUVINTELOR

Tot ce e viu e osândit la ofilire. Şi printre lucrurile vii este unul unde veştejirea e special de promptă. Vreau să vorbesc de vorbe, de cuvinte. Cuvintele, de îndată ce se nasc pentru a marca, printr'un semn sonor, un gând sau o simţire nouă, cunosc un scurt răstimp de vogă, în care toată lumea e amorezată de noua formulă şi o întrebuinţează cu frenezia caracteristică oricărei mode. Dar, ca şi în cazul modei, întrebuinţarea toceşte şi banalizează.

Şi vine atunci o fază în care cuvântul nu mai înseamnă aproape nimic. Aşa spre pildă cuvântul „îngrozitor" ajunge sinonim cu foarte neutrul cuvânt „foarte" (în englezeşte „awfully nice" nu înseamnă „îngrozitor de drăguţ" — ceeace ar fi un non-sens; — înseamnă pur şi simplu: „foarte drăguţ").

Este o mare tristeţe în acest spectacol de ramolire a cuvintelor. Noroc însă că, din când în când, apar oameni care redau cuvântului îmbătrânit toată strălucirea tinereţii pierdute. Câte o faptă prestigioasă ne trezeşte brusc cuvântul care o desemnează.

Intocmai aşa a făcut domnişoara mea din Cernăuţi. Gândindu-mă la fapta ei, mi-am readus aminte un cuvânt mort. Cuvântul: *drăguţ*. Amorul ei, ardoarea cu care îşi protejează iubitul, desinteresarea pasionată cu care îi sare în ajutor, apoi genul foarte platonic de relaţii dintre ea şi El, pe urmă tonul scrisoarei adresată mie, toate aceste conduite se împletesc şi se topesc unele într'altele pentru a renaşte, proaspătă şi plină, semnificaţia cuvântului „drăguţ". Drăguţ, — această vorbă care cuprinde drag, şi dragoste, şi alte multe lucruri, toate îndulcite în terminaţia lor diminutivă, cuvântul „drăguţ" îl vedem recăpătându-şi o virginitate nouă. Femeia naşte oameni. O domnişoară poate renaşte vorbe, poate da trup iarăş tânăr unor simţăminte prea nobile pentru a le întâlni în fiecare zi, unor simţăminte prea alese pentru a circula în marele public, unor simţăminte care dorm în fundul sufletului nostru, aşteptând acea fecundare spirituală de care nu-s capabili decât poeţii şi adevăratele domnişoare (aceşti poeţi care se ignoră pe ei înşişi).

Aţi văzut ce ideal îşi iubeşte iubitul domnişoara mea din Cernăuţi. Şi ce aprig îl apără — aprig fără nici-unul din acele accente violente, comune femelelor îndrăgostite, şi unde bestialitatea se combină cu mahalagismul. Nimic din toate acestea. Nu este o femelă încălzită, ci o fecioară tulburată. Şi este nespus de frumos. Ii sunt recunoscător domnişoarei necunoscute, şi îi mulţumesc pentru plăcerea morală pe care mi-a pricinuit-o. Iar în schimb am să încerc şi eu să-i fac una.

WILLI FORST

Nu, domnişoară, n'am gândit nici odată că Willi Forst seamănă cu un băiat de prăvălie. Am spus asta despre Willi Fritsch, şi îmi conserv părerea, chiar cu riscul de a necăji regimentele probabile de îndrăgostite ale acestui cavaler. Pentru Willi Forst am o vie admiraţie şi cred că puţini cronicari l'au lăudat aşa de copios ca mine cu ocazia filmelor „Zwei Herzen" „Ein Tango für dich", „Mona Lisa", „Veselele fete din Viena" şi mai ales „Das Lied ist aus". Socotind bine, cred că pe nimeni n'am lăudat mai mult în cariera mea de cronicar ca pe acest actor (ceiace nu înseamnă, bine înţeles, că îl prefer tuturora). Chestia cu băiatul de prăvălie este o simplă neînţelegere. Vorbind de „Visul blond" atrăgeam atenţia asupra ideii foarte nostime de a poetiza idealurile unui băiat de prăvălie, de a le sublinia artisticeşte în formele graţioase ale unui basm. In acest film Willi Forst *trebue*, e obligat să aibă accente de băiat de prăvălie; aşa îi e rolul, un rol greu şi delicat, de care se achită în chip fermecător. Aşa încât, scumpă domnişoară, te rog să fii liniştită şi încredinţată că, cel puţin deocamdată, nu am decât admiraţiune pentru domnul Forst, iubitul dumitale şi clientul meu.

D. I. SUCHIANU

O zi de recreare în aerul sănătos şi inviorător de mare. Plecarea din Gara de Est la ora 6,45 dim. Plecarea cu autocarele la Mamaia. Cabină şi plaje. *Masa servită la Constanţa în excelente condiţiuni.* Vizitarea oraşului şi a portului. Plecarea din Constanţa la ora 20,20. Sosirea la Bucureşti Gara de Est la ora 0,30. Tramvaele vor aştepta la gară până după sosirea trenului.

Preţul total 295 lei de persoană

O zi prin defileuri de o frumuseţe fără pereche. Stânci abrupte, păduri de pini şi de stejari, izvoare şi cascade. Plecarea din Bucureşti la ora 7 dim. din Gara de Nord. Ascensiune cu decauville-ul prin munţi şi trecători până la Cumpăna. Masa servită pe iarbă. Se va vizita *Mănăstirea şi Palatul Reginei Elisabeta.* Plecarea din Curtea de Argeş la ora 9 seara. Sosirea la Bucureşti, Gara de Nord la ora 23,30.

Preţul total 280 lei de persoană

LOCURI LIMITATE

Aceste excursii fiind rezervate exclusiv cititorilor revistei „Realitatea Ilustrată", biletele de călătorie nu se eliberează decât contra bonului de excursii din ultimul număr al revistei. *Inscrierile se primesc la „Realitatea Ilustrată" Strada Const. Mille 7-9. Tel. 3.59/99.*

DISCUL

Pauză...

Mult aşteptata vacanţă de vară a sosit şi pentru casele de înregistrări.

Astfel, însă, cum activitatea anului în curs a fost reflectată la noi în ţară, te conduce la bănuiala că munca depusă, de companiile de transpunere pe plăci, a muzicii, nu a fost din cele mai intense.

Realitatea e cu totul alta.

In străinătate se lucrează cu râvnă în această direcţiune. Casele editoare se întrec ca produselor lor să fie cât mai reuşite din toate punctele de vedere. Cât priveşte cantitatea, informaţiile care se culeg, din revistele de specialitate sau de aiurea, indică o bogăţie respectabilă de înregistrări.

In România „muzica vie" e ceva... mort.

Lipsa unei metode de lansare şi propagandă şi mai cu seamă absenţa interesului publicului fac ca discurile să rămână nederanjate, în rafturi.

Odată cu apariţia Radio-ului şi, mai apoi, cu introducerea filmului sonor s'a crezut că şi bruma de interes, ce exista până atunci, va dispărea. Lucrul nu s'a petrecut întocmai. Dacă e adevărat că Radio-ul a înlocuit pretutindeni patefonul, nu mai puţin adevărat e şi faptul că „haut-parleurul" este unul din mijloacele de răspândire a discului. Dacă la noi mai există astăzi un oarecare interes pentru plăci el nu este decât urmarea, în infinită măsură, a propagandei — fără intenţiune — pe care o face Radiodifuziunea. Completându-şi programul muzical cu plăci de patefon, Soc. de Radiodifuziune face un imens serviciu caselor vânzătoare, care nu voiesc să întrebuinţeze alte căi de reclamă.

Se vede însă, că şi această cale de răspândire nu e din cele mai eficace pentrucă, cu tot ajutorul dozei electro-magnetice, discurile ce formează producţiunea caselor editoare din străinătate nu ajung la noi decât în infimă cantitate, aproape exclusiv într'o anumită direcţie şi după trecere îndelungată de vreme.

Un sprijin serios îi este adus discului de către filmul sonor. De cele mai nenumărate ori, ceeace rămâne dintr'un astfel de film — şi.. poate acesta este singurul merit al cinematografiştilor — nu e decât o melodie, o executare fie instrumentală, fie de orchestră, sau o punere în valoare a unei voci frumos şi bogat înzestrate pe care nu ai refuza să o reauzi cât mai deseori. Plăcile cu aceste extrase, care au fost favorabil apreciate la reprezentarea filmului, au dela început şansa unei cât mai largi răspândiri.

La Columbia, *utima noutate în această direcţiune, este înregistrarea cântecelor „Si vous voyiez celle que j'aime" şi „Toujours content de moi", din filmul „Toto", (DF 1150) şi „Simpathique" din filmul „Rouletabille aviateur" (DF 1175). Cu o voce agreabilă, care inspiră multă simpatie, răsfăţatul actor Albert Préjean le cântă vioi şi desgheţat.*

Deşi în slujba unor texte nu tocmai nimerite, („Quand" şi „Je chante pour toi" din filmul „Trois hommes en habit") renumitul tenor Tito Schipa *permite — nu până la epuizare — evidenţierea excepţionalelor şi mult cunoscutelor sale calităţi vocale.* (Gramophone DB 4831).

Intr'un stil simplu, Lucienne Boyer cântă două melodii („Moi j'crache dans l'eau" şi „Tourne et vise", Col. DF 1157).

O muzică cu accente de caldă duioşie şi fin sentimentalism este aceea a operetei „Venus in Seide" (Stolz). Orchestra Marek Weber *rămânând fidelă celor mai solide tradiţiuni, execută reuşit un „Potpouri" din această operetă* (Electrola EH 818). *O voce de tenor cu bogate resurse şi o soprană cu frumoase calităţi (numele nu le este indicat) intervin, din când în când, pentru a complecta valoarea acestui disc.*

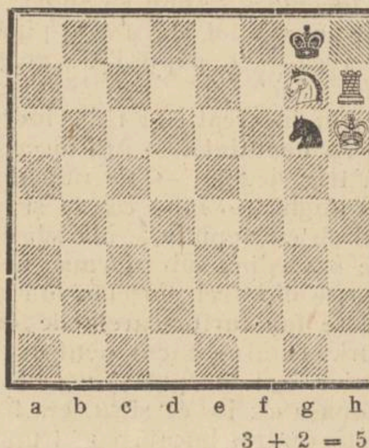
LIVIU FLODA

Cronica Şahului

PROBLEMA No. 611

de W. Pauly, Bucureşti

(inedită)

3 + 2 = 5

Mat ajutor invers în 3 mutări.

Hilfszüger. Selbstmatt in 3 Zügen.

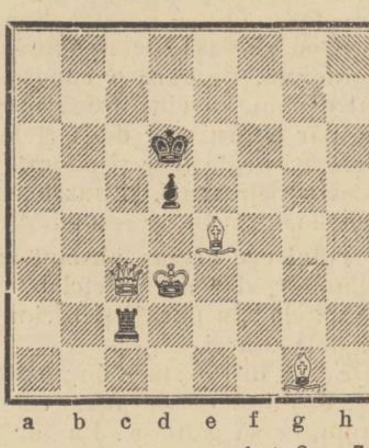
a) diagrama

b) cu Cg6 la h5 *(mit Sg6 auf h5)*

PROBLEMA No. 612

de Dinu Negreanu, Bucureşti

(inedită)

4 + 3 = 7

Mat ajutor invers în 3 mutări.

Hilfszüger. Selbstmatt in 3 Zügen.

BIBLIOGRAFIE

Revista Română de Şah a reapărut de data aceasta la Brăila, graţie stăruinţii entuziastului şi meritosului şahist Milu Augutstein şi generozităţii d-lui C. Radacovici, preşedintele Cercului de şah din Brăila. Ea este ca şi în trecut pusă sub direcţia d-lui Mihail Sadoveanu şi organul oficial al „Federaţiei Române de Şah". Redactată cu deosebită îngrijire de d-nii Milu Augutstein, Anatole Ianovcic şi Const. Menciu, ea constitue o adevărată desfătare pentru oricare amator al acestui nobil joc.

Primul număr conţine un cuvânt introductiv al d-lui Mihail Sadoveanu, un articol de teorie modernă datorit maestrului dr. Max Euwe şi numeroase partide bine analizate. Partea problemelor şi studiilor e în mâinile competente ale d-lor Anatole Ianovcic, fondatorul revistei, Paul Leibovici şi H. Gininger şi se bucură de colaborarea cu lucrări inedite a marilor noştri problemişti : W. Pauly, Camil Seneca, Const. Gavrilov, Al. Nagy, Paul Leibovici, Anatole Ianovcic, O. Costăchel şi H. Gininger. Mai sunt apoi 4 studii datorite regretatului Herman Mattison.

O bogată cronică asupra tuturor manifestaţiilor şahiste din ţară şi din străinătate întregesc acest număr, care, tipărit impecabil şi împodobit cu frumoase clişee, formează o adevărată comoară pentru ori-care şahist.

Indemnăm pe toţi amatorii să se aboneze la această strălucită revistă. Abonamentul e de 300 lei pe an şi de 150 pe 6 luni. Cererile se vor adresa d-lui Milu Augutstein, Brăila, Str. Unirei No. 115.

P. I. NEGREANU

S. THAU

Scrutator: Două conferinţe

Editura Adeverul

Dr. Blumenfeld-Scrutator îşi publică într'o broşură două conferinţe pe care le-a ţinut la Cercul „Libertatea". Amândouă aceste conferinţe au un caracter documentar şi variat.

D. Blumenfeld-Scrutator a cules din viaţa d-sale bogată în experienţe şi amintiri un mănunchi de întâmplări, fapte şi tipuri, pe care, într'o perfectă perspectivă obiectivă, le evocă acum în pagini pasionante atât prin material cât şi prin stil.

In lunga d-sale practică de ziarist d. Scrutator şi-a cucerit o viziune rapidă şi precisă a lucrurilor, puterea de-a desluşi dintr'o aruncătură de ochi punctul esenţial şi caracteristic al unei întâmplări sau al unui fapt, precum şi darul de-a face să retrăiască viaţa cotidiană în fraze sugestive şi colorate. Dar toate acestea sunt, în fond, numai meşteşug şi rutină. In amintirile pe care d. Scrutator le deapănă, sfătos şi spiritual, în broşura d-sale, apare pretutindeni ceva mai mult: puterea şi farmecul unui povestitor de mare talent.

Scrutator

Cu câtă măestrie evocă d-sa câteva tipuri originale şi pitoreşti din Iaşul de acum douăzeci de ani! D. Scrutator a păstrat pentru vechea metropolă a Moldovei o dragoste în care se amestecă puţină melancolie. Vorbeşte despre oamenii pe care i-a cunoscut odinioară (din care mulţi sunt morţi acum) cu duioşie şi înţelegere adâncă. Pentru a schiţa decadenţa Iaşului d. Scrutator schiţează chiar o mică teorie foarte interesantă şi convingătoare. D-sa notează că tocmai sfârşitul propăşirii Iaşului şi începutul decadenţii lui a coincidat cu un fenomen ciudat pe care îl expune astfel: „Procesului de progres al Iaşului nu i-a urmat numai procesul de declin, ceeace la urma urmei e legat de tot ceeace este viaţă omenească individuală sau colectivă. La Iaşi a intervenit un proces special şi anume o îmbinare strălucită de ascuţire a spiritului şi, în acelaş timp, o vădită manifestare de dezechilibru. In Iaşul decăderii au început să mişune tipuri tot mai originale". Şi, după ce dă o spirituală şi lucidă definiţie a „originalului", d. Scrutator evocă o mulţime de tipuri de originali din Iaşi.

In altă parte a broşurii d-sale d. Scrutator sub titlul „Dintr'un carnet indiscret" ne oferă câteva savuroase amintiri din viaţa d-sale de ziarist. Vedem astfel, în situaţii inedite şi sub aspecte noi, oameni politici iluştri, jurnalişti, scriitori, evocaţi în trăsături sigure şi sobre. Şi bănuim, după tonul naraţiunii şi rapiditatea de film a evocării, că mănunchiul acesta de fapte şi anecdote, de tipuri şi scene, e de-abia o mică parte din bagajul de amintiri al autorului.

Dar d. Scrutator şi-a dat întreaga măsură a talentului d-sale realist şi documentat în amintirile din război. „In literatura mondială a războiului — spune d. Scrutator — am văzut redate multe stări sufleteşti, admirabil prinse. Una n'am găsit-o suficient subliniată: tranziţia bruscă dela viaţa civilizată până în momentul mobilizării la viaţa de caverne de după aceea, aşa cum ea s'a reflectat în mintea şi sufletul omului cult, în prima clipă de luptă". Această mărturisire dă tonul amintirilor din război ale d-lui Scrutator. Sunt câteva scene pline de-o reţinută emoţie, de-o adâncă milă pentru suferinţa omenească şi de-o mare înălţare spirituală. Singurul nostru regret este că aceste pagini se sfârşesc prea repede, cum prea repede ni se pare că se sfârşeşte întreagă această broşură pasionantă.

D. Scrutator ne-a dat în aceste două conferinţe câteva admirabile exemplare de literatură documentară care, prin puterea şi sugestivitatea stilului, este autentică artă.

AL. A. PHILIPPIDE

Cărţi şi reviste

C. Antoniade. - Machiavelli.

Machiavelli, acest dibaci diplomat şi cam tot atât de priceput scriitor şi organizator militar, care a izbutit să împrumute numele său diplomaţiei fine şi neşovăitoare, acest florentin mereu atent şi prudent care a trăit în Italia dela finele sec. XV şi începutul sec. XVI, este desigur cunoscut în toată lumea, chiar numai din adjectivul „machiavelic" care se acordă — deseori în înţeles pejorativ — intrigilor bine ţesute şi insistent susţinute, duse până la izbutire chiar cu preţuri care fac să şovăe firile slabe şi nehotărîte. Despre el şi despre operele lui s'au scris multe studii şi biografii, nimic însă în româneşte. Nici chiar traduceri după cele scrise în alte limibi, nu se găseau în librăriile noastre. Iată însă că d. *C. Antoniade,* un cercetător pasionat al lui Machiavelli — după cum mărturiseşte în prefaţă — dărueşte literaturii noastre primul volum dintr'un studiu amplu şi documentat asupra diplomatului italian.

După studii şi cercetări îndelungate, d-sa ne prezintă un portret dinamic al acestui Machiavelli. Intreaga activitate a florentinului ne este arătată în ansamblul împrejurărilor contimporane, insistându-se mult asupra faptelor şi persoanelor ce aveau să influenţeze asupra lui. Căci Machiavelli privea cu o atenţie mereu încordată şi critică toate evenimentele şi personalităţile politice din vremea sa cu care venea în contact direct sau indirect mulţumită situaţiei sale de secretar al *consiliului celor zece,* care avea atribuţiile militare şi diplomatice ale republicei florentine.

In această calitate, sau, mai exact, mulţumită acestei situaţii, Machiavelli îndeplineşte un număr însemnat de delegaţiuni — sau *„Legaţiuni",* în termeni consacraţi, — pe lângă diferite curţi şi diferiţi potentaţi, de unde spiritul lui, mereu atent, discerne într'una oameni şi evenimente, atitudini şi acţiuni „însemnându-şi în minte sau pe hârtie" lucrurile bune caşi pe cele rele, spre a le urma şi desăvârşi pe cele dintâi şi a le înlătura şi distruge pe cele următoare, precum şi pentru a trage foloase imediate pentru Florenţa sa, al cărei cetăţean devotat a fost mereu şi în orice împrejurare.

Aşa izbuteşte el să înlăture pericolul de lungă durată al Valentinului, Caesar, fiul blestematului papă Alexandru VI Borgia; aşa reuşeşte să scutească Florenţa de-a plăti suma cerută în 1507-1508 de himericul Maximilian de Habsburg „împărat al Romanilor"; aşa observă el răul permanent ce-l constitue lipsa unei miliţii naţionale; aşa ajunge el să devie organizatorul acestei miliţii atât de visate în planurile lui.

Machiavelli

Şi pentru a spulbera diferitele legende, datorită cărora Machiavelli apare într'o postură nesimpatică sau de-a dreptul respingătoare, fiind acuzat când de felonie, când de laşitate, când de inconsecvenţă sau chiar de imoralitate, d. *C. Antoniade,* odată cu descrierea obiectivă şi competent documentată a vieţii lui Machiavelli, ne prezintă şi un mic istoric al Florenţei, al Italiei, al papalităţii şi-al diferitelor popoare care au venit în contact direct cu Florenţa dintre 1498 şi 1512 şi deci care au format, într'o măsură mai mare sau mai mică, mediul în care a activat şi s'a format spiritul acestuia. Căci întreaga activitate a lui Machiavelli, precum şi concepţiile lui politice, trebuesc cercetate la lumina vremurilor în care s'au născut, pentru a fi înţelese bine şi pentru a nu fi înclinaţi să-i aducem acuzaţiuni nedrepte pentru acele vremi, cu mentalităţi şi împrejurări deosebite de ale noastre.

Ni se arată aşa dar, toată starea de incertitudine care domnea în Italia acelor vremi, când „împăratul Romanilor" cum se numea stăpânitorul din ţările germane, ca şi regii Franţei şi ai Spaniei, puteau trece munţii jefuind şi prădând cetăţile italiene, care se duşmăneau între ele şi care erau apărate numai de mercenarii condotierilor hrăpăreţi şi necredincioşi.

Ni-se arată imoralitatea care domnea la Vatican în vremea detracatului Borgia, şi ni-se face un portret fidel şi bogat documentat al lui Caesar Borgia, fiul lacomului papă, care a servit, până la un punct, ca model, lui Machiavelli pentru al său *Il principe.* Asistăm la toate crimele săvârşite de Valentin, precum şi la evenimentele din ţările vecine — Germania şi Franţa — unde Machiavelli, a fost trimis în diferite delegaţii de seniorii şi Gonfalonierul din Florenţa.

Şi d. C. Antoniade ne arată fiecare faptă a lui Machiavelli, încadrată în mentalităţile şi nevoile timpului, evidenţiindu-i superioritatea sau scuzându-i procedeul, atunci când pare condamnabil.

Pentru aceasta, d-sa, — după ce arată că tinereţea şi copilăria lui Machiavelli se pierd în umbră, nici-un biograf ne-aducând material suficient pentru o mai amănunţită cunoaştere, — începe cercetarea vieţii acestuia dela anul 1498 când este ales secretar, întâi la *seniori* şi apoi, peste numai o lună, şi la *Consiliul celor zece,* şi urmează, în acest prim volum, până la 1512, când, odată cu reîntoarcerea Medicisilor, este înlăturat din acest post, închis pe nedrept apoi eliberat şi lăsat în mizerie şi sărăcie. Viaţa lui din această ultimă vreme se poate vedea în corespondenţa bogată ce a avut-o cu vechiul şi bunul lui prieten Francesco ..ttori, care se găsea pe atunci, în ambasadă la Roma. Din această corespondenţă se anunţă pentru prima dată opera de căpetenie a lui Machiavelli, pe care el o numea *de Principatibus* şi pe care o scria sperând că prin ea va atrage atenţia Medicisilor asupra sa. Speranţă oarecum înşelată, căci în afară de laude şi bune aprecieri platonice nu s'a ales cu nimic practic. Şi tocmai de aceasta ar fi avut el nevoe, în strâmtoarea în care se găsea.

Deasemenea d. C. Antoniade acordă o deosebită atenţie şi calităţilor stilistice şi literare ale lui Machiavelli, punându-le înaintea meritelor de organizator militar. Şi pe drept cuvânt, căci dacă Machiavelli a rămas popular ca prototipul diplomaţiei şirete, din scrierile lui compuse din: *Lettera familiari, Istoria Florentine,* diferitele *Legazione* cu rapoartele lor, precum *Il Decenale Primo* şi *Il Principe,* scriere mai mult diplomatică şi istorică decât literară, ca mai toate scrierile lui, de altfel, dovedeşte reale aptitudini de stilist literar, multe din scrisorile lui putând fi recomandate drept model de literatură. Scrisoarea din 10 Decembrie 1513, fiind considerată de d. C. Antoniade drept una din cele mai faimoase bucăţi din literatura italiană.

Intr'un cuvânt, d. C. Antoniade încearcă şi izbuteşte pe deplin să ne prezinte un portret al adevăratului Machiavelli, acest spirit vast şi multiplu care prin puterea sa, s'a impus veacurilor, creind şi legende în jurul său, aşa cum crează marile personalităţi, prea mari pentru a putea fi înţelese de contimporanii lor, care, atunci când nu pot pricepe tot cu mintea lor, brodează în imaginaţie.

Dar, spre a ne face datoria completă de cronicari imparţiali, adăogăm şi câteva mici defecte ale cărţii d-lui C. Antoniade.

Primul defect constă în întrebuinţarea prea deasă a citatelor — în special italiene — fără a le da — de cele mai multe ori — şi traducerea. Cum cartea este scrisă şi pentru marele public, traducerea se impune.

Autorul, prin deasa întrebuinţare a expresiilor străine, dovedeşte că ar fi frumos dacă, pentru fiecare idee, ar putea întrebuinţa limba ale cărei flexiuni s'ar preta mai exact exprimării, ceeace denotă că nu este obicinuit cu mânuirea condeiului în limba literară, pur românească, întrebuinţând, pentru aceasta un stil puţin cam greoi.

Alt defect îl constituesc notele explicative care păcătuesc din două motive; întâi pentrucă şi ele sunt — în mare parte — date în italiană, fără traducere, şi apoi, pentru că, în loc să fie puse în josul paginilor, aşa cum se obicinueşte, sunt strânse toate la sfârşitul cărţii, aşa că, cititorul, sau renunţă la ele — ceeace constitue o pierdere — sau este nevoit să răsfoiască toată cartea spre a le căuta pe filele dela sfârşit, întrerupând, pentru aceasta, lectura.

Dar aceste mici defecte — mai mult technice — defecte oarecum inerente oricărei opere de specialitate, prezentate sub formă mai mult sau mai puţin literară, nu fac dect să evidenţieze tendinţa autorului de-a apăra şi păstra integritatea fondului, chiar dacă, pentru aceasta, este nevoit să sacrifice perfecţiunea formei. Şi, între prezentarea intactă a fondului şi aceea a formei, neapărat că este de preferat cea dintâi.

Le menţionăm însă pentru a fi evitate la volumele următoare. Căci unele din ele — ca aceea a notelor explicative — pot fi uşor evitate.

CONST. I. MANEA

Sinceritate

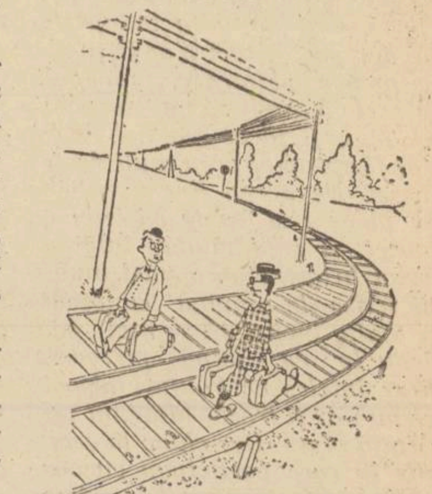
— Aş vrea un guler pentru tata.
— Ce fel de guler? Ca al meu?
— Nu, unul curat.

Visul...

...Şi realitatea.

Criza

— Pleci în vacanţă?
— Da, şi dumneata?
— Eu mă întorc.

Cronica literară

Ioan Petrovici, De-asupra sbuciumului

Cartea aceasta a d-lui I. Petrovici, apărută acum un an, a trecut (în literatura noastră fără niciun interes, şi pot spune, fără nicio pregătire pentru idei) aproape neobservată, a rămas, cum s'ar zice, *de-asupra sbuciumului* unor reviste de a pune în primul plan scrierile tuturor analfabeţilor, şi de a îngropa producţii mature de felul romanului *Europolis* al lui Jean Bart, în literatură, şi a prezentei scrieri, în ideologie.

Operele de natura acesteia a d-lui Petrovici trăesc după o noţiune de durată mai prelungă, anul lor este echivalent cu mai mulţi ani ai calendarului nostru. Deaceea, departe de a socoti această recensie întârziată, am impresiunea că nici nu am ajuns la momentul cultural prielnic cercetării cu folos pentru toţi a operelor ideologice.

Cu totul remarcabilă la d. Petrovici, indiferent de materia tratată, este acea linişte ideologică cu care desfăşură tema, privind-o de acolo de unde, prin limpezimea apei, poate fi privită până în fund. Profunditatea constă aci nu în afundare ci în proectarea fundului la suprafaţă. Dialectica autorului e vitroasă, te lasă să străbaţi în procesul ei şi, în tocmai ca la automobilele-şcoală, cu două volane, cititorul face toate mişcările gândirii, are sentimentul că pilotează el, pe când în realitate autorul, la celălalt volan, conduce. Şi e cu atât mai lăudabilă această însuşire cu cât articolele care formează acest volum au fost vorbite, au avut vasăzică de înfruntat un mediu ostil cugetării strânse. Faptul se explică şi prin talentul literar al autorului şi când zicem talent, subînţelegem puterea de fantazie şi emoţionalitate. Emoţia nu numai că nu alterează ideia, dar îi dă o mişcare mai ritmică, mai inteligibilă, asemeni hulei marine care face apa elastică. Atitudinea emoţională dă frazelor autorului o nobleţe, o elevaţie mândră, comparabilă, prin contrast, cu iritabilitatea orgolioasă a d-lui Iorga. Frazele au ceva reţinut şi sentenţios:

„Un om care aspiră la popularitate, păstrând intactă comoara convingerilor sale şi căutând să ridice poporul la înălţimea lor, să facă toate sforţările pentru a câştiga dragostea mulţimilor, şi să se bucure din belşug de roadele succesului său; dar acela care, pentru a deveni popular, e gata să se coboare la nivelul mulţimilor, e de două ori vinovat: întâi fiindcă a părăsit un loc mai modest, unde ar fi fost de folos, şi în al doilea rând, fiindcă a aşezat, într'un loc care se cuvenea unei valori reale, aparenţa numai a unei valori şi a unei forţe care nu există în realitate."

Acolo unde e trebuinţă, caracterizarea abstractă a oamenilor e însoţită şi de portret, dovadă evidentă a mijloacelor literare, precum se poate vedea în articolul despre Wundt:

„După mai bine de un pătrar de secol, îl văd pe Wundt şi astăzi clar în aducerea aminte. Era de 73—74 ani, un unchiaş uscăţiv, îmbrăcat într'o veşnică jachetă neagră, gata-gata să înceapă a bate în verde, c'o barbă albă nu chiar de lungimea bărbii patriarhilor, şi puţin mai ascuţită, — dar cu un ascuţiş care se armoniza admirabil cu începutul de zâmbet ironic pe care îl avea în permanenţă, mai ales când îl priveai din profil. Ironia sa avea alt organ de expresie, atunci când îl priveai din faţă, anume doi ochi şaşii, al căror defect se vedea destul de limpede după sticlele ochelarilor pe cari de-asemenea îi purta în permanenţă."

Dintre foarte importantele articole *(Adevăr şi originalitate, Teoria Cunoştinţii şi Logica, Contribuţii la filosofia lui Eminescu, Comemorarea lui Hegel, Wilhelm Wundt, Reflecţii despre popularitate, Dinamismul contemporan, Puterile culturii),* unele au raport mai strâns cu problemele literaturii şi ca atare cad mai mult în limitele acestei cronici. E dela sine înţeles însă, că fiind vorba de idei, preţuirea noastră nu implică şi obligativitatea consimţirii. Şi într'adevăr, sunt chestiuni asupra cărora nu putem fi de acord cu d. Petrovici.

Aşa bunăoară, studiind cauzele celebrităţii şi supravieţuirii (prin urmare ale valorii, căci nu putem concepe valori cari nu supravieţuesc) în materie de bunuri culturale, autorul ajunge la încheierea că originalitatea este condiţia viabilităţii, aceasta atât în artă cât şi în ideologie în genere. Iată o formulă care circulă, dar care nu ni se pare de loc clară. Căci ce vrea să zică originalitate? D. Petrovici ne vorbeşte de puterea de *inovaţie,* de *individualitate,* de *personalitate,* de *notă specială,* dar toate acestea ce sunt? A avea idei noui, forme noui, a fi *inedit* în condiţia exterioară a operei de artă nu implică de loc ideia de valoare. Aceasta duce pe de o parte la falsa teorie a mutabilităţii valorilor, dovedită de data aceasta *a priori,* iar pe de alta la o discutabilă noţiune a valorii artistice. Istoria literaturii ne arată clar cât de puţin importantă este originalitatea concepută ca inedit. Ce este original în opera clasicilor francezi (Corneille, Racine, La Fontaine, La Bruyère)? Sunt unii autori care aproape au tradus. Ce ne facem cu Eminescu traducător sau utilizator servil al poeziei romantice? Se va zice: Aci avem de aface cu o puternică originalitate de formă! Dar cine se încumetă să determine originalitatea cuiva? Sunt autori care n'au nici un fel de personalitate în formă, scriu ca toată lumea şi cu toate acestea sunt autori mari. Alţii plagiază în cel mai întins înţeles al cuvântului şi *rămân.* A spune: E ceva personal, înseamnă a recurge la un simţ cu verdicte foarte subiective.

Valoarea unei opere stă nu în calitatea relativă a ineditului, din care ar deriva moartea succesivă a tuturor producţiilor, nici în cea subiectivă de *notă specială,* pentrucă Homer nu are pentru noi nimic special, şi după lecturile mitologice, nimic inedit şi cu toate acestea ni se pare viu.

Un critic ar explica aceasta prin puterea de creaţie, o noţiune mai clară decât originalitatea, dar, pentru a rămâne în atmosfera sociologică a d-lui Petrovici, vom zice *potenţă creatoare.* Un autor a găsit o lume nouă de zugrăvit şi o şi zugrăveşte cu mijloace lăudabile. Dar, iată, un scriitor mai dotat ia aceeaşi temă şi cu aproape aceleaşi mijloace formale o tratează în aşa chip încât o *epuizează, o face reprezentativă.* Poate oricare altul să aducă un unghiu de vedere nou, o completare inedită sau o formă mai strălucită.

Dacă nu se poate ridica la aceeaş potenţă moare în umbra celuilalt. De aci rezultă că un scriitor care, fără nici o preocupare de originalitate, ia din nou o operă veche şi o reface mai intens e în măsură de a face o operă superioară. Cineva ar putea foarte bine să meargă pe urmele tuturor atitudinilor eminesciene şi să fie un poet mare. Ar avea însă un adversar în amplitudinea lui Eminescu. Când, ca critici, constatăm lipsa de originalitate a unui scriitor, vrem să spunem numai atât: că uzând cam de aceleasi mijloace ca şi autorul pe care îl imită, nu dă opere superioare. Căci dacă le-ar da, imitatorul ar deveni original şi imitatul un satelit. Este aşa de obicinuită în istoria culturii această soarbere a gloriei unora prin imitare pe un plan epuizător, încât nu mai simţim nevoia exemplelor. D. Petrovici crede că culturile naţionale, ca să fie viabile, au nevoie de o *notă specială,* reluând prin urmare teza specificului naţional. Adevărul este că orice cultură analizată retrospectiv conţine în chip necesar un document de rasă. Valoarea ei vine însă din potenţa universală, căci altfel muzeele etnografice ar întuneca muzeele de artă cultă. Nici nu se poate un punct de plecare mai greşit, pentru o cultură, ca nota specială. *Nota specială* e „Gândirea", adică ortodoxismul cu orice preţ, cultivarea pitorescului în locul adâncimii.

Nu trebue să se confunde iarăşi arta cu ştiinţa. In ştiinţă factorul personal cade pe al doilea plan, în fruntea interesului stând problema. Când vorbim de Hegel, ne gândim numai decât la Fichte şi la Schelling, de oarece în istoria filozofiei aceşti trei reprezintă o singură cugetare în geneza ei. Intrucât îi privim din punctul de vedere al expresiei gân-

(Continuare în pag. VIII-a)

Cronica gastronomică

Bufet rece

Răspuns unei cititoare

Imi faceţi, scumpă Doamnă, sau Domnişoară, deosebita cinste de a mă consulta în privinţa bufetului rece pe care îl pregătiţi, în vederea unui apropiat ceai dansant. Bănuiţi, că după un ciudat obicei post-belic, invitaţii domniei-voastre nu vă vor părăsi casa, desigur ospitalieră, decât în clipa, pe care sărmanul Lelian a imortalizat-o atât de armonios:

Une aube affaiblie
Verse par les champs,
La mélancolie
Des soleils couchants.

Atingerea acestui moment poetic, vă pune în obligaţia prozaică de a-i hrăni. De aceea, bufetul domniei-voastre îl doriţi copios. Dintr'un explicabil orgoliu de gazdă atentă, îl voiţi şi original. Imi scrieţi să exclud din menu pateul, sandwich-ul şi friptura de curcan, de care v'aţi plictisit. Imi cereţi ceva amuzant şi nou. Scriind astfel, vă veţi fi amintit poate de înţeleptele vorbe ale înţeleptului Brillat-Savarin.

Convier quelqu'un, c'est se charger de son bonheur, pendant tout le temps qu'il est sous notre toit.

Eu însă, măcar că semnez o cronică gastronomică, mă gândesc fără să vreau, la fericita şi pe veci apusa vreme, când invitaţii la o asemenea reuniune, nu-şi căutau fericirea la bufet.

Pe-atunci, mi-ar fi fost tot atât de ruşine să-mi amintesc ce-am mâncat la un bal, pe cât mi-ar fi fost să nu-mi amintesc ce rochie purta o parteneră de dans şi ce floare împodobea corsajul alteia. La ceaiurile la care nu participau decât domnişoare şi băeţi foarte tineri, bufetul se reducea la băuturi răcoritoare (sirop, orangeade, citronade) sau ceai cu dulciuri diverse. De obiceiu însă, tartinele cu icre, şuncă şi brânză, ca şi torturile şi prăjiturile erau lăsate în seama mamelor, mătuşelor sau guvernantelor, care întovărăşeau duduele în lume. Tinerii nu aveau timp. Muzica şi dansul le ajungea. Mâncăcioşii erau (şi cu drept cuvânt) ţintă de glume şi ironii. La acea, epocă, deşi nu prea îndepărtată, dar par'că nici n'ar fi fost, o asemenea petrecere, începută la orele 5, ar fi rămas de pomină şi ar fi făcut scandal dacă s'ar fi apropiat prea mult de ora mesei. De aceea tinerii veneau cu plăcere şi se despărţeau cu regret. O săptămână întreagă visau în aşteptarea unei invitaţii scrise de o mână cunoscută şi o alta încheiată se mai gândeau la ea, după petrecere. Bine înţeles că băuturi alcoolice nu i-ar fi trecut nimănui prin cap să ofere. Dar chiar la ceaiurile în care participau cucoane şi tineri mai avansaţi în vârstă, vinul ar fi făcut proastă impresie, fiind considerat de mauvais ton. *Cel mult şi pe la ora aperitivului de seară s'ar fi putut servi câte un pahar de vin licoros ca: Malaga, Madera, Xeres, Porto sau Marsala. Dar nu rămâne îndoială că şampania uşoară şi veselă, rămâne băutura ideală în astfel de împrejurări. Şi prin ce altceva ar fi scuzabil contactul cu pământul, decât printr'un bişcot şi o cupă de şampanie, pentru un tânăr evoluând (iertaţi-mi calamburul)* à l'hombre des jeunes filles en flirt?

Tineretul actual însă, se îngrămădeşte de preferinţă (altul!), Du coté de chez Schwein. *El va sta în sufragerie mai mult decât în salon. Prin urmare, să ne îngrijim să nu rămâe flămând, săracul de el, că pe urmă vă bârfeşte casa şi-aşi fi inconsolabil să nu vă evit această nedreptate. Inainte de a mă conforma dorinţei dumneavoastră însă, permiteţi-mi să vă reamintesc că* le mieux est l'ennemi du bien. *Aşa dar, fiţi sigură că cea mai ingenioasă fantezie de bucătar, nu va putea înlocui cu nimic un bun* paté de foie gras, *care, servit cu o salată de endive, sau lăptuci şi stropit cu un vin roş vechiu şi decantat la vreme, va face totdeauna gloria celui mai pretenţios bufet rece (se înţelege că dacă vinul e atât de vechi încât a depus pe sticlă, el trebue servit în butelia lui, care a fost scoasă culcată în paneraş din pivniţă, transportată cu binişorul şi aşezată în odaie cu cel puţin 24 de ore înainte de a fi servită). Nu uitaţi deasemeni că cel mai bun* bufet rece, *începe cel mai bine cu un* bulion cald. *Dacă ţineţi numaidecât să evitaţi pateurile (mă asociez în totul acestei hotărîri), serviţi la el* salé-uri *lungi, uşor de ţinut în mână şi care nu strică nici* consomé-*ul prin sfărâmare.*

Şi acum, iată două sandwich-*uri, mai puţin obişnuite ca acele cu* pâté d'enchois, *icre de crap, şuncă, etc.*

1) Club-Sandwich. — *Salată de muştar şi creson crescut împreună (muştarul se seamănă în acelaş strat, la trei zile după cresson), aşezată pe o felie de pâine prăjită şi unsă cu unt proaspăt. Peste salată, se pune o felie de carne rece de viţel (se poate şi de curcan, dar e mai fad).*

Se acopere cu alt strat de salată. Deasupra o bucată de coajă decupată dela o franzelă (ca să ai de ce apuca).

Unii adaugă muştar Colman's *făcut proaspăt cu apă (nu cu oţet).*

2 Sandwich-uri cu pastă compusă din: brânză de Brăila de bună calitate la care se adaugă Worcester-Sauce *şi boia roşie de ardei (nu iute însă). Se amestecă împreună şi pe Sandwich se pun câteva fire de chimion, sau sămânţă din planta care se pune la Telemea şi câteva fire de salată tăiată în lăţime cam de 1½ c. m.*

*

Altceva?

a) Din creeri fierţi şi apoi bătuţi cu untdelemn şi lămâie se face un fel de salată ca de icre negre. Se decorează cu măsline.

b) Din pătlăgele roşii: *li se taie cu îngrijire capacul şi apoi se scobesc. Se umple cu viţel sau purcel rece, la tavă, tăiat în bucăţi cât degetul mic, împreună cu un sos de ciuperci, sau cu tomate lichid, nu prea concentrat şi de culoare deschisă. Se adaugă* foarte *puţin zahăr şi puţină vopsea de ardei iute.*

Pătlăgica se acopere cu o felie de ou răscopt, peste care se pune capacul ei natural.

c) Scoici *mari în care se aşează pe fund roşii tăiate subţire. Peste ele, bucăţi din orice peşte fiert, (şalău, nisetru, morun). Se acopere totul cu smântână şi pe deasupra Schweitzer ras.*

Se gratinează.

d) Muşchi fals de viţel à la Bob, *adică viţel făcut la tavă, tăiat rotund şi în felii ca un muşchi, aşezat într'o formă cu gelatină neagră, prin adăugirea sosului îndeajuns de sărat al viţelului la tavă.*

Falşe cotlete de Nisetru pané. *Bucăţi de nisetru desosat, pe care le prinzi prin panaj gros de cotletele din care ai făcut sandwich-urile.*

Şi în fine ceva foarte bun:

Bulete de Ementhal *făcute ca soufflé-ul de brânză şi rulate în parmezan ras, după ce l-ai prăjit în unt.*

E destul.

Al domniei-voastre

Al. O. TEODOREANU

P. S. Reţete de bufet rece voi mai da în cursul cronicilor mele. Dacă vă interesează mult cercetaţi în orice carte de bucate la capitolul *hors-d'oeuvres*. Vă recomand *Le grand livre de cuisine* de Prosper Montagné şi Prosper Salles (şi-aici se pot face calambururi dar nu mai vreau). La Flamarion.

dirii, Hegel este indiscutabil mai mare. Dar ce este în fond filozofia lui Hegel, ca toată cugetarea în genere, decât un plagiat? Schelling susţine că eul şi non-eul, spiritul şi natura, desfăcute din absolut, se desfăşură paralel după legile gândirii (teză, antiteză, sinteză). Asta înseamnă că spiritul procede după propria-i lege, iar natura după normele spiritului. Dar tocmai această dialectică a naturii o afirmă şi Hegel. Iar chestiunea contopirii naturii şi spiritului într'un singur termen este un amănunt neînsemnat, fiindcă fie lipite, fie deslipite, ele înfăţişează acelaş principiu superior din care şi spre care merg. Vasăzică Hegel i-a făcut concurenţă lui Schelling cu propriile sale idei, puţin sucite ca să pară originale. Valoarea lui Hegel există însă ca o potenţă maximă a idealismului post-kantian. Prin faptul că vine după Schelling, Hegel *e mai puţin original*. Dar tocmai din cauza aceasta îl înghite.

Apropierea pe care d. Petrovici o face între Hartmann şi Eminescu, spre a concilia pesimismul teoretic şi optimismul practic al acestuia din urmă ni se pare foarte interesantă.

Pentru cine a studiat mai de aproape scrierile lui Eminescu, mai cu seamă cele manuscrise, apropierea trebue făcută — cred — în acest chip. Hartmann nega cecitatea instinctului. Instinctul este o ideie inconştientă, oricum, lucrează caşi când ar fi călăuzit de o ideie. Toată filozofia socială a lui Eminescu se bizue pe valoarea de finalitate a instinctului sau a automatismului, cum îi zice el. Conservatorismul lui este o doctrină a instinctului social împotriva liberalismului, ca doctrină a raţiunii. Statul-stup, conducându-se *bine* şi inconştient, acesta este idealul lui Eminescu, care priveşte instinctul dintr'un îndoit punct de vedere. In ordinea metafizică instinctul este o manifestare a voinţei de a trăi, fiind un agent al nefericirii (pesimism). Făcând abstracţie de sensul vieţii şi considerând instinctul numai ca un instrument, atunci automatismul e forma cea mai adecvată de existenţă socială (optimism). E un optimism de relaţie şi cu totul negativ, care n'ar putea exprima aşa: Decât viaţa condusă de raţiune, mai bine existenţa naturală, condusă sigur de instincte; decât viaţa naturală mai bună moartea.

G. CALINESCU

Cronica mizantropului

Cum se 'nchiriază camerele la Tekirghiol

Titi şi Toto au luat cu chirie, după îndelungi căutări şi tocmeli, o cameră „mobilată" în „villa" Stella Marina. *Mobila camerei se compune din două paturi foarte oscilante, dintr'o masă cu trei picioare, dintr'un lavoar fără lighian şi un cuier fără braţe. Pentru amândouă paturile camera nu e prevăzută decât cu o singură cuvertură, aceasta pentru a face, probabil, şi mai temeinică legătura între soţi. Construită din roci marine şi din moloz, casa e foarte asemănătoare cu un burete. Ea extrage din aer umiditatea şi o preface într'un abur rău-mirositor care jilăveşte toate lucrurile. Aceste calităţi o fac foarte căutată de broaşte, brotăcei, păianjeni cu cruce şi un fel de miriapozi păroşi şi vibratili care aleargă noaptea, fâşâind, pe pereţi. Pe acoperiş se strânge toată ziua un nor sinistru de ciori croncănitoare, ce pare o solie neagră a unor apropiate şi neaşteptate tragedii.*

Toate acestea nu impresionează prea mult pe Toto şi Titi, oameni tineri, ocupaţi mai toată ziua cu bronzarea trupurilor. Nicio supărare n'ar fi undit apa limpede a sufletului lor juvenil, dacă un accident neînsemnat în aparenţă, dar de natură a le zdruncina încrederea în logica umană, nu i-ar fi desgustat de la început de farmecele mării.

Titi şi Toto au pus stăpânire pe camera lor mobilată în ziua de 30 Iunie. A doua zi proprietarul „vilei" Stella Marina *se înfăţişă înaintea lor cu un zâmbet mieros pe buze:*

— Am venit — zise el — să vă întreb dacă doriţi să reţineţi camera şi pentru luna asta.

Titi şi Toto se uitară unul la altul nedumeriţi. In ziua precedentă plătiseră lei 8000, chiria anticipată pe o lună.

— Care lună? — întrebă într'o doară Titi.

— Păi, Iulie.

— Stăm toată luna Iulie, se'nţelege, adăogă inocenta Toto.

— Atunci nu vă supăraţi, — urmă proprietarul dulceag, — aşa e obiceiul, înainte, aveţi să mai daţi opt mii de lei.

— Dar n'am plătit eri? — zise uluit Titi.

— Ieri aţi plătit pe luna trecută.

— Care lună trecută?

— Iunie. Şi acum plătiţi pentru Iulie!

— Glumeşti! — mai avu putere să spună Titi.

—Nu glumesc de loc — continuă proprietarul calm — aşa e regula aici, poftiţi de vedeţi!

Şi-i duse în faţa unei hârtii murdare lipite pe perete, pe care sta scris acest articol sibilin:

Angajarea camerelor se face pe serii de câte 30 zile anticipat, plătindu-se costul la angajare, ori care ar fi ziua sosirii sau plecării.

— Va să zică e clar — explică suplimentar proprietarul. — Noi închiriem camerele numai dela întâi ale lunei. Dumneata poţi să vii oricând, plăteşti pe toată luna. Aţi venit ieri, aţi plătit pe Iunie. Aţi stat azi, o zi din Iulie, trebue *să plătiţi pe Iulie, oricât ăţi vrea să staţi!*

Ce erau să facă? Titi şi Toto au plătit încă opt mii de lei, dar scârbiţi de Tekirghiol au plecat chiar în ziua aceea la Balcic, după ce au trimis prietenei lor Lolo, care intenţiona şi ea să vină la mare, următoarea telegramă:

Fii ochii patru inchiriere cameră. Aci luna numai de-o zi.

ARISTARC

Insemnări

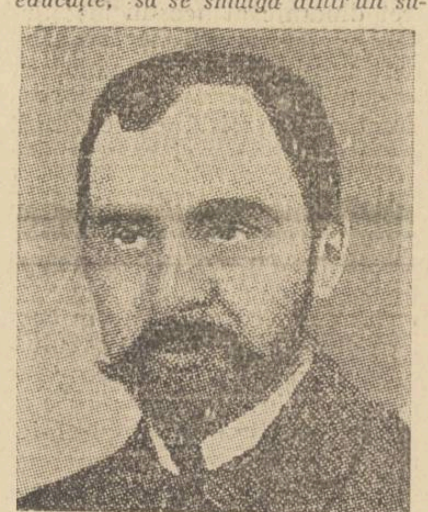
Desvelirea bustului lui Coşbuc

La Sibiu s'a desvelit, duminica trecută, bustul lui George Coşbuc. A fost o solemnitate fără tămbălău, într'o atmosferă de pioasă reculegere şi de reţinut entusiasm, aşa cum se cuvine când e vorba să se cinstească amintirea unui poet. Şi a fost un prilej de-a aminti generaţiilor de astăzi (prea lesne dispreţuitoare de trecut) că George Coşbuc a fost un poet de esenţa cea mai pură, cu nesecate calităţi şi cu o activitate culturală intensă.

Tineretul de astăzi îşi poate greu închipui ce a însemnat Coşbuc pentru epoca imediat anterioară războiului. După Eminescu, Coşbuc a exercitat, fără îndoială, cea mai vizibilă şi mai simţită influenţă asupra poeziei noastre. Şi era o influenţă care nu se mărginea numai la lumea literaţilor de meserie. Coşbuc a fost, pe vremuri, un poet cu o largă popularitate, răspândit în marea massă a cetitorilor de orice categorie socială, cunoscut, iubit, recitat şi citat cu fanatism şi entuziasm. E destul să spunem, pentru a pune în evidenţă aceasta, că astăzi nici-un poet în viaţă nu se bucură de o astfel de popularitate. A fost o vreme când aproape orice debutant în poezie rima, ritma şi cânta „coşbucian". Dela Eminescu nu se mai cunoscuse o influenţă literară atât de unanim acceptată şi suportată.

Intorcându-ne acum, zece ani după moartea lui Coşbuc, la opera lui poetică, sântem îndreptăţiţi să ne întrebăm dacă această influenţă a fost justificată şi apoi dacă astăzi a mai rămas ceva din ea.

După perioada de depresiune care a urmat morţii lui Eminescu trebue să mărturisim că apariţia lui Coşbuc a fost salutară. Era în vremea când poezia românească trecea printr'o criză. Era la modă o poezie lipsită de vlagă, de un pesimism fals şi sterp. Coşbuc a adus dintr'odată un vânt proaspăt şi nou alungând vechile fantome şi parfumurile eminesciene care, prin incapacitatea discipolilor şi a imitatorilor, se prefăcuseră în miasme morbide. Coşbuc a inaugurat pentru poezia acelei epoci o primăvară nouă şi plină de sevă. A ştiut, prin temperament şi educaţie, să se smulgă dintr'un subiectivism limitat şi steril şi să cânte liber lumea înconjurătoare, pământul, ţăranii şi legendele populare, amestecând în versurile lui bogate şi sprintene aspiraţii şi elanuri colective. Asta explică, dealtfel, în bună parte influenţa lui şi dragostea cu care timp de un sfert de secol a fost gustat şi imitat.

G. Coşbuc

Din infuenţa lui, astăzi, nu mai rămâne nimic. Coşbuc n'a avut discipoli meritorii, n'a făcut şcoală. A inspirat şi a stimulat debuturi. Nimeni — sau cel puţin nici-un poet de veritabil talent — n'a continuat să-l urmeze după perioada debutului. Oricum, însă, Coşbuc a ajutat ca nimeni altul la răspândirea gustului pentru poezie şi pentru frumos, săvârşind astfel o mare operă de cultură, pe care, dealtfel, şi-a întregit-o printr'o activitate neobosită de traducător.

Mai place astăzi Coşbuc? Credem că poate încă să placă. In ce ne priveşte, de multe ori, când ne simţim gura arsă de coktailurile moderne mărturisim că ne întoarcem cu voluptate să ne răcorim o clipă la şipotul de poezie proaspătă şi sănătoasă care, nepieritoare, ţâşneşte din „Fire de tort" şi din „Balade şi Idile". Şi dela posteritate un poet nu poate cere mai mult. — AL. A. PH.

Gustav Wied şi Sven Lange

Danemarca va sărbători în curând pe doi din cei mai de seamă scriitori ai ei: pe Gustav Wied şi pe Sven Lange.

Gustav Wied s'a născut în anul 1858 pe moşia Holmegaard depe insula Lolland.

El reprezintă una dintre cele mai ciudate apariţii ale literaturii moderne, o simpatică figură a anarhismului sufletesc, care nu zăreşte în viaţă decât o grimasă îndemânatecă.

Când spune despre el că locueşte între o biserică şi o casă de nebuni nu face de fapt altăceva decât să caricaturizeze raporturile sale omeneşti faţă de lumea din juru-i.

Intrucât această glossă se poate aplica producţiunilor sale, ne arată o adâncire a operelor acestui satiric şi umorist, care cu toată suveranitatea spiritului încă mai e pătruns de seriozitate şi melancolie.

Romanele mai de seamă ale lui Gustav Wied au fost tălmăcite în toate limbile şi au avut fără îndoială o influenţă puternică asupra generaţiei tinere.

Mulţi admiratori au cucerit în special romanul „Die von Leunbach", o operă datată cu o extraordinară putere de caracterizare şi de descriere a mediului ambiant. Zugrăviţi de mâna puternică a unui realist convingător, eroii din „Cei din Leunbach" cresc din pământ înaintea ochilor noştri şi ne câştigă simpatia.

Nu mai puţin captivant prin bogăţia expresiei şi a imaginilor e un alt roman al său „Die leibhaftige Bosheit".

Totuşi, Wied îşi datorează renumele mai cu seamă comediilor sale satirice. Printre cele care au înregistrat un răsunător succes public sunt comediile „Erotik" şi „2+2=5".

Sven Lange, *celalt sărbătorit, e cu zece ani mai tânăr. La începutul carierei sale literare, Lange a avut mult de luptat; dar în cele din urmă a izbutit să-şi cucerească simpatiile massei. Atât ca autor dramatic, nuvelist, cât şi ca critic teatral, Sven Lange a trecut la extrema stângă, predicând revoluţia împotriva sistemelor învechite şi în special a gustului clasic.*

Operele lui dramatice au fost reprezentate pe principalele scene germane, franceze şi engleze.

La Berlin s'a reprezentat cu mult succes drama „Die stillen Stuben", care se desfăşoară într'o atmosferă psihologică apăsătoare.

In „Verbrecher" farmecul rezidă cu deosebire în subtilitatea elementului psihic. Din punct de vedere tehnic, această dramă a înregistrat un tur de forţă.

Dintre romanele lui Sven Lange amintim „Hertha Juncker", care satirizează corupţia societăţii.

Nuvela „Sonnenspiel" e o idilă în proză, scrisă cu virtuozitate şi delicat simţ artistic şi plină de imagini fermecătoare.

„Vestala" lui Greuze

Dacă e absolut necesară caracterizarea fiecărei epoce, fără îndoială că epoca noastră va purta numele de epoca indiscreţiilor. Niciodată n'au apărut, în vitrinele librăriilor din lumea întreagă, mai multe cărţi care să ne înfăţişeze „în intimitate" viaţa scriitorilor şi a artiştilor.

Printre atâtea alte lucrări de asemenea gen, iată una recentă: Muses et bourgeoise de jadis *semnată de d. Edmond Pilon. E vorba în această carte, între alţii, şi de „muza" pictorului Greuze, autorul celebrei pânze* Urciorul spart.

Greuze — după relatările d-lui Pilon — se îndrăgosti nebun de d-ra Babuti, vânzătoare într'o librărie de pe quai des Augustins. Urcând pe scara care o ajuta să ajungă la rafturile înalte, d-ra Babuti, fără să aibă aerul că o face înadins, îi arăta lui Greuze ciorapul, mai sus de genunchi, ceiace înflăcăra inima sentimentală a pictorului. Greuze n'ar fi cutezat niciodată să-i mărturisească sentimentele care se năşteau într'însul, dacă într'o bună zi, exasperată la urma urmei de discreţia lui, domnişoara nu i-ar fi căzut în braţe şi nu l-ar fi sărutat. Astfel, d-ra Babuti deveni d-na Greuze.

La început, căsnicia a fost un adevărat basm. In toate tablourile, sub felurite vesminte, o zăriai pe d-na Greuze, veşnicul model al pictorului. Nimeni n'avea nimic de spus, până în ziua când Greuze se hotărî să expună la Salon un tablou care o prezenta ca vestală.

— Asta vestală! îi spuse Diderot. Greuze, dragă, îţi baţi joc de noi!

Dar Greuze nu înţelese încă nimic. Mult mai târziu băgă de seamă că cu cât erau mai tineri elevii lui, cu atât îi plăcea d-nei Greuze să se izoleze în tovărăşia lor pe după paravanul din atelier. Insfârşit, într'o zi, pictorul se hotărî să-i facă o uşoară observaţie. Vestala îi replică foarte simplu, dar bătând totodată din picior:

— Je m'en f...!

Era vorba ei favorită. In ziua când Greuze deschise pe neaşteptate uşa atelierului şi o surprinse formând cu un tânăr pictor, în faţa pânzelor sale, un cadru viu à la Fragonard, şi când i se plânse:

— Doamnă, m'ai înşelat!

Ea răspunse candidă:

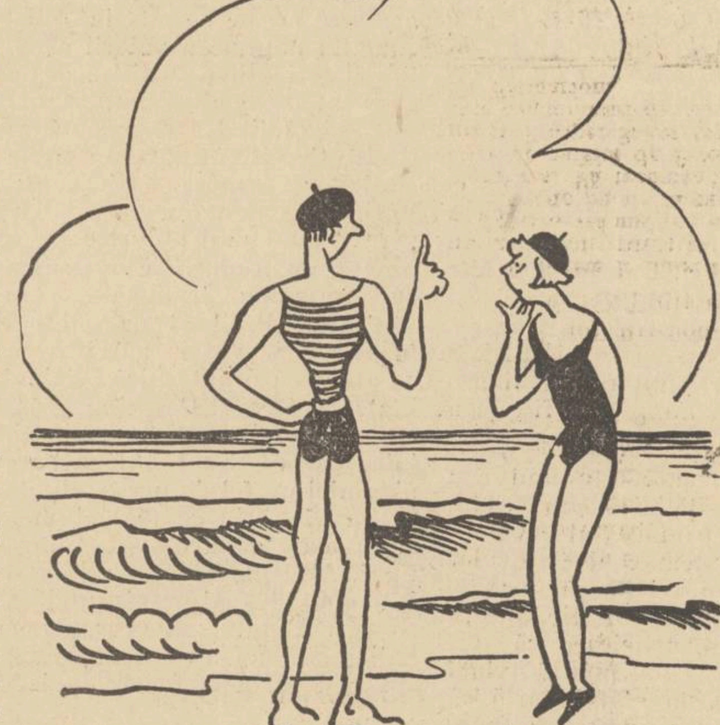
— Aşa e, dar je m'en f...!

Bietul Greuze! Era departe vremea fericirii sale, şi totuşi nu ostenia să-şi aducă aminte cu plăcere de acele vremuri. Intr'o noapte, pe când visa la Urciorul spart, *se trezi brusc. Şi ce zări la lumina candelei: D-na Greuze legăna deasupra capului său un vas ale cărui forme nu le prea distingea şi pe care îl credea — fiindcă îşi continua visul — celebrul său urcior. Dar, vai! acest urcior nu era altceva decât un vas de noapte pe care d-na Greuze se pregătia să-l spargă, pe capul nefericitului ei soţ.*

A APARUT
EDITIA II-A
Camere Mobilate
roman de DAMIAN STANOIU
Ed. „Adevěrul" PREŢUL LEI 60

A APARUT
CRIMA PASIONALĂ
STUDIU DE DREPT PENAL ŞI DE PSIHOLOGIE CRIMINALĂ
de M. NEGREA
ŞI A. UNICEANU

A APĂRUT
Regine Incoronate
POVESTIRE DIN TRECUT
de
MARIA
Regina României
2 vol. compacte a 80 lei volumul

— Câtă apă!
— Şi asta numai la suprafaţă...

Costum de bae pentru iarna verii 1933.

Weeck-end.

Atelierele „Adevěrul, str. Const. Mille No. 7—11.

Adevĕrul Literar și Artistic

ANUL XII — SERIA II-A Nr. 660
DUMINICA 30 IULIE 1933

FONDATORI { AL. V. BELDIMAN 1888—1897 / CONST. MILLE 1897—1920 — FONDAT IN 1893

5 LEI EXEMPLARUL IN ȚARA
10 LEI EXEMPL. IN STRĂINĂTATE

Mizerie și Noroc

Parenteze dintr'o conferință

Fiindcă nu suntem nimeni, nici artiști puri, nici profesioniști puri, fiindcă nu suntem pure spirite degajate de o materie simpatică și de o existență, care oricât de tristă place; ba place mai de grabă de două ori decât o singură dată — fiindcă ne împrumutăm unii dela alții cu toții, gratuit, aspectele și câteodată și realitățile și trăim amplificat, necesitatea diversității devine o regulă de gândire.

D. Păstorel Teodoreanu, un poet rafinat și un talent de o particulară suplețe, s'a dovedit pe neașteptate bun bucătar și excelent privnicer. Cronicele d-sale gastronomice confirmă adevărul că un literat, chiar când nu știe să spargă ouăle proaspete pe marginea castronului de porțelan, vede și povestește mai bine cum se face pancoșa și omletă bună, decât bucătarul, care știe să spargă ouăle precis și fără bale.

T. Arghezi

D. Păstorel, cum îi zice acasă, la Iași, se găsește pe drumul bun, unde se cântă, se gândește, se mănâncă și se soarbe cu entuziasm. O carte bună, după o masă bună, la o cafea și la o țigară bună, pe o canapea bună, — merg totdeauna împreună. Toți artiștii cu o pensulă grasă și cu un condei plin, au fost la toate popoarele, emoționate de lucrurile frumoase și cu gust, prietenii bucătarilor demni de subtila onoare a numelui lor profesional. Raporturile lor cu meșterii pivniceri au fost substanțiale. Unealta culorilor, a imaginilor și ideilor alternează cu furculița și cu paharul cu picior.

Oamenii penei și ai cuvântului, în vechime și mai încoace, au mâncat cât șapte. Dela Rabelais până la Goethe și dela Lionardo da Vinci — autorul monumentului pictural celui mai diafan — până la Anatole France, toți au avut poftă de mâncare și preferințe pentru cratița ținută cinci ore în șir la cuptor și la dogoare mică. Impărații și Regii, Papii, Episcopii și marii Generali au avut victorii și puteri, pe lângă orgi și orchestre, biblioteci și catedre, dar și câte o mare bucătărie.

Tradiția s'a păstrat. Nici nu se putea într'altfel la oamenii inteligenți, bucătăria fiind o artă de intelectualitate și limba care gustă o prelungire a sensualității cerebrale. Masa însoțește toate manifestările importante, internaționale și naționale. In totdeauna s'a făcut mai multă treabă cu șervetul de gât decât cu documentele comparative în ședință. Oamenii politici nu găsesc mai bun prilej decât dejunul pentru o înțelegere și un discurs cu înțeles: tratatele, legile, principiile, sunt prezidate de cucoana Tinca, autoarea unei ciulamale de neimitat. Briand și Stresemann erau cunoscuți prin puterea lor de muncă dar și prin enormul lor apetit. Relațiile foștilor inamici s'au îmbunătățit probabil și din motive politice, dar dacă cei doi bărbați de stat n'ar fi mâncat mereu împreună, ciocnind pahare cu vin suav, nu se alegea de tratative nimic. Dacă își închipue cineva că o politică bună poate să fie făcută dinaintea unei farfurii cu supă de zarzavat fără oase și cu o sticlă de limonadă sau de ceai rece, se înșală. Din apă fiartă sau vopsită cu zmeură nu poate ieși mare lucru, iar domnii pe care guvernele îi aleg reprezintanți, sunt oameni cu rânză.

Anumite filosofii pentru ființe de tărâțe cu paie, mai combat și azi, după ce procesul a fost pierdut, lista de bucate și carta de vinuri.

Actualitatea arzătoare pare să fie din punctul de vedere al populației, mâncarea, pe care o cer în momentul de față vre-o 30 de milioane de șomeuri calificați, în toată lumea. Este ciudat că înfometarea planetei și în special a părții americane din planetă, a putut să se manifeste într'o epocă de mare belșug, când munți de grâu și de cafea sunt aruncați în ocean, ca să nu fie cumva consumați de oameni. Ba ceva și mai ciudat; controversa la care înfometarea a dat loc; o controversă alambicată, păzită în vorbe cu șapte peceți și canalizată dincolo de înțeles, cu ajutorul unei rețele de formule și expresii autentic științifice.

Viața e într'adevăr trădătoare. Moșul nostru, de câte ori voia să ne facă timpul de rușine, comparat cu timpul lui, ne povestea orgolios că el aducea din piață, pe un sfanț, o căruță cu merindele cele mai variate. El se mândrea cu povestirea lui, acum vre-o 30 de ani, când kilogramul de zahăr, care costă azi 30 de lei, se vindea numai cu un singur leu și cinci parale. Acum 30 de ani, când viața era încă necrezut de ieftină, o părechc de ghete costa 8 lei și toată lumea din București umbla cu picioarele goale iar în toată Capitala, nu credem să fi fost mai mult de 10 prăvălii de fiecare soi de marfă. Azi, toată lumea e încălțată și îmbrăcată bine. Și iar nu sunt bani, tocmai ca atunci — și sunt în București peste 15.000 de automobile și din fiecare branșe, cum se zice, mii de prăvălii. Când era mai bine? când oamenii umblau desculți și goi și n'aveau bani, ori azi când sunt îmbrăcați bine și tot n'au bani?... Bani n'au avut nici atunci, nici după aceea și nici azi n'au și te miri când au putut să se îmbrace. Se poate ca în situații identice să se înregistreze rezultate diametral opuse?

E adevărat că oamenii n'au bani, dar e adevărat că trăiesc, e adevărat că ei cheltuesc și cumpără; toate sunt adevărate — dar în toate astea trebue să fie și ceva neadevărat.

Adevărul adevărat și de care nu se ține îndeajuns socoteală, pare altul; factorul românesc în toată această chestiune. Toate lucrurile la noi se produc și se rezolvă într'altfel decât în toată lumea, se strică românește și se dreg românește — și trăesc românește. Probabil că vocabulele și ideile cu care lucrăm abstract sunt bune și exacte în țările din limbile cărora le-am scos, dar cum trec granița dincoace ele se deslânează. Capitalul nu mai e capital, avuția nu mai e avuție, sărăcia nu mai e sărăcie, prețul nu mai e preț.

Dicționarul nostru începe cu litera N și primul cuvânt care îl domină peste tot este cuvântul NOROC. Chiar dacă li s'ar părea unor superficiali că începe și sfârșește ca la toată lumea alfabetului latin...

T. ARGHEZI

Scrisoare

pentru Serghei Essenin

Serghei Essenin,
Aș vrea să te întreb cum ai avut puterea
Să treci „dincolo"
Când ai iubit așa de mult
Iarba, pădurea și pământul.
Aș vrea să mă înveți a muri.
Toată ființa mea se sbate
Și lupt cu puteri pe care nu le cunosc
Și care mă'npresoară zi cu zi
Și care's în mine...
In însăși viața mea.

Serghei Essenin
Spune-mi cum este când mori.
Ce fericiți trebue să fie cei care-au trecut clipa
Când pășești dincolo și te cufunzi în beznă;
Ce ușurare trebue să aibă.
Mă'ngrozește mai mult așteptarea asta decât clipa ceia.
A fost cu putință să mori,
Cu toată dorința și dragostea ta de viață?
Invață-mă să mor, Serghei Essenin,
Tu care-ai avut înțelepciunea și delirul vieții

* * *

Eu am să las scrisoarea asta
In grădina părinților tăi
Pentrucă pe-acolo trebue să mai vii;
Nu se poate să nu mai vii,
In nopțile cu lună pe care le-ai iubit.

* * *

Știi,
Casa ta părintească dela țară s'a dărâmat;
Nu mai este nimic.
Numai amintirile tale o mai pot găsi.
Tu care nu mai ești decât umbră și vis
Ai să mai poți umbla cu capul gol
Sara
Prin grădina înflorită din dosul casei
In primăvara asta pe care trebue să-o simtă morții.
Nici mama ta sfântă nu mai este;
Aceia care n'a înțeles nebunia ta amară;
Nici tatăl tău care vroia o haină dela târg.
Și femeile pe care le-ai iubit
Și iubirea voastră dureroasă
Și delirul acelor puteri necunoscute
Al căror copil ai fost,
Toate au murit,
Serghei Essenin...

* * *

Toate câte-au fost așa de dragi
Tuturor celor de-acolo
Toate au murit...

* * *

Și tot ce iubesc eu acum
Cu sfâșierea sufletului și inimei mele,
Bucuria de a respira și a trăi,
Suferința tragică și grea de a iubi,
Toate ne'nțelese și adânci,
Toate vor muri...

* * *

Cum voi avea puterea!
Serghei Essenin, mă tem
Și plâng înduioșat de noi toți
Care-am întrebat viața și moartea.

Să mă aștepți tu, dincolo, Serghei Essenin.

DEMOSTENE BOTEZ

Antologia dragostei și a femeii

Femeia învață să urască pe măsură ce învață să farmece. — (Fr. Nietzsche).

Imperiul dragostei este un imperiu de blândețe, de îndemânare și de complezență, ordinele sale sunt desmerdări, amenințările sale sunt plânsete. (J. J. Rousseau)

Când va dispărea virginitatea, vom iubi statuile — (A. de Musset).

In dragoste destul este prea puțin. Când nu iubim prea mult, nu iubim destul. — (Bussy Rabutin)

Nu există femei îndrăznețe, ci numai conștiente de puterea lor și dispuse să și-o valorifice cu orice preț. — (Nuat de Sirol)

Femeile au totdeauna ceva de confesat. — (M. Gorki)

Amorul, puternic și fatal ca și moartea, conține cruzime, violență, căci a iubi înseamnă a zămisli. — (Jean Bart)

Femeia este cel mai frumos, cel mai prețios juvaer scos din caseta lui Dumnezeu pentru împodobirea și fericirea bărbatului. — (Aug. Guyard).

Femeia este o floare care nu răspândește parfum decât la umbră. — (Lamennais)

Cele mai scurte nebunii sunt cele mai bune, zice proverbul; dar în dragoste există nebunii care ne-ar face de tot fericiți, dacă ar dura toată viața. — (M-me de Chatelet)

Dorința de a plăcea se naște la femei înainte de nevoia de a iubi. — (Ninon de Lenclos).

Fie că femeile sunt în mod natural mai politicoase sau că, pentru a plăcea lor, sufletul se înalță și se înfrumusețează, — politețea se învață mai ales lângă femei. — (Saint Evremond)

Femeile sunt niște cetăți care vor să fie cucerite cu forța. Mai mult riști cu ele neîncercând nimic, decât a nu reuși. — (R. Bacon)

Dintre toate femeile, una este adevărată: Mama. — (M. Barrès)

Femeile iubesc îndrăzneala. Când ajungi să le miri, le interesezi; și când le interesezi, ești foarte aproape de a le plăcea. (Ch. Nodier)

Cu cât sunt mai trândave femeile, cu atât este mai ocupată inima lor. — (S. Dubay)

Femeile vorbesc fără a spune un singur cuvânt, și se dau refuzând să se deie. — (Don Lopez de Vega)

Dragostea nu este o singură pasiune; ea deșteaptă și reunește pe toate celelalte. — (M-elle de Souza)

Nimic nu face mai multă onoare unei femei decât răbdarea sa, și nimic nu-i aduce atât de puțină onoare decât răbdarea soțului său. — (J. Joubert)

Greutățile și grijile pe care femeile le plâng mai puțin, sunt acelea care se sufăr pentru ele. (Chabanon)

Dragostea este ca și frica: te face să crezi în toate. — (M-me d'Aulnoy)

Alese și traduse de
A. G. S.

Scrisoare deschisă

d-lui Mihail Sadoveanu, mare vânător moldovean și mai mare iubitor al lumii celor care nu cuvântă

Trebue să prind a vă mărturisi dintru început, iubite Domnule Sadoveanu, că eu nu sunt pescar și vânător iscusit ca Domnia Voastră. Pescar la drept vorbind nu sunt de fel, — căci recunosc cu părere de rău și cu umilință — nu m'am învrednicit până acum a deprinde această atât de plăcută îndeletnicire. Poate pentrucă nici n'am avut pe cineva, care să-mi arate și să-mi deslușească toate tainele ei, cu părintească răbdare și cu bună voință. Știu numai că prind acest fel de raci ce se chiamă crabi, treabă care — ca să fim drepți — nu e atât de ușoară și de lipsită de riscuri, cum ar înclina a crede un necunoscător. Intr'adevăr, această vietate ce are ceva din înfățișarea, mișcările și apucăturile antipatice ale paianjenului, posedă în chip de arme de atac și de apărare, două redutabile perechi de clește, cu care e mai bine dacă nu ai a face. Prinderea crabilor are secretul ei. Indată ce ai zărit crustaceul, ce de obicei stă pitit cu prudență într'o scorbură înverzită de stâncă sau numai într'o groapă de nisip plină de alge vâscoase, te apleci binișor și-l apuci cu hotărîre de subsori între degetul cel mare și arătătorul mânii drepte. Strângi apoi cu putere și fără întrerupere. După două trei încercări de convulsiuni, crustaceul rămâne neputincios și moale ca un gândac întors pe spate și poți face atunci cu el, ce vrai.

Spuneam deci că nu sunt pescar.

M. Sadoveanu

Dar sunt o leacă de vânător. E drept vânător nedibaciu încă, având numai jumătate din frumoasa vârstă și experiență a Domniei Voastre. Și tocmai de aceea îndrăznesc a vă înfățișa aici unele din nedumeririle firești ale unui începător, și a vă cere sfaturi, pe care numai Domnia Voastră, vânător cu dragoste de sălbăticiuni, mi le-ați putea da.

*

Trebue să știți că meleagurile pe care le bat eu de obiceiu sunt marile bălți dobrogene de către mare și de către Răsărit. Sunt acolo patru mari lacuri lunguețe, resfirate ca patru degete de mână, patru mari lacuri cu nume ciudate și exotice. In cotloanele păpurișurilor lor străbătute numai de vânturi, sau dealungul îngustelor plaje aurii înhorbotate cu spumă, se adăpostesc sumedenie de sălbăticiuni aripate, dintre care unele, cum nu se mai găsesc nicăeri aiurea pe țărmurile acestei mări.

Departe, în grindurile de către mare, pe unde picior de om niciodată nu calcă, se găsesc pelicani albi ce iubesc tăcerea și singurătățile. Stau adunați cu sutele, sorindu-se acolo la adăpostul malului, și mulțimea lor formează la orizont o dungă albă strălucitoare, ce desparte albastrul-verzui al apelor de albastrul pur al cerului. Numai rareori — în epoca mărilor calme — se aventurează de ceastălaltă parte a lacurilor. Ii vezi uneori în lumina lividă a serilor de Septembrie, plutind cu sbor tăcut și greoiu în cerul înroșit de amurg, ca niște mari fantome albe în drum spre alte tărâmuri.

Țărmurile de dincoace adăpostesc alte sălbăticiuni ce se tem mai puțin de periculoasa tovărășie a omului. Le cunoașteți și Domnia Voastră și poate chiar mai bine decât mine. Sunt cormorani negri cu sbor grăbit ca al rațelor și lișițe cu cioc galben și o părere de creastă. Sunt stârci albi și stârci cu redingotă cenușie. Sunt flamanzi și ibiși rozi, minunate păsări ale Sudului. Sunt rațe roșiatice și mici rațe pestrițe cu aripi învârstate ca de panglica discretă și verde a unei decorații. Către sfârșitul lui August, sosesc, venind dinspre Nordul ce atunci intră în epoca primelor înghețuri, și cele dintâi lebede cântătoare. Toamna, în miriști posesc cârduri de gâște sălbatice aidoma cu cele pe care Domnia Voastră le ucideți în bălțile de la Cristești, iar în lanurile galbene de porumb copt vin la dijmuit cocori, așa cum cred că se va fi întâmplând și în Moldova. Mai sunt în sfârșit, curlii sau pe românește chibiți, vosete, rațe-califari și becaține cu cioc arcuit, de care nu te poți apropia decât dându-te de-a tăvălugul, într'atât sunt de istețe și de prevăzătoare.

*

Dar cu acestea m'am depărtat — pare-mi-se — de scopul rândurilor de față care era întrucâtva altul. Voiam anume să mă plâng Domniei Voastre și să vă cer sfat pentru îndreptarea unui grav defect, de care trebuie să mă dezbar dacă nu vreau să compromit întreaga tagmă vânătorească. E vorba de un simțimânt ciudat ce se chiamă „Mila" și care odată cuibărit în torba vânătorului, îi osândește la sterilitate mai toate strădaniile, și-i pecetluește cu amărăciune și tristeță rarele victorii. Eu unul nu lipsesc a-l încerca, ori decâteori vreunul din plumbii puștii mele izbutește să răpună cine știe ce nevinovată vietate, pe care Hazardul a condamnat-o cu nepăsare la neființă. Bucuria izbânzii mele nu ține decât o clipă. Ea încetează în acelaș timp în care, la picioarele mele prinde să se desfășoare — deopotrivă de sfâșietoare — agonia lentă sau moartea fulgerătoare. Privirile aiurite pornind din ochii întunecați ai sălbăticiunii muribunde, sau convulsiunile desnădăjduite, cărora o ultimă licărire conștientă cearcă să le imprime ritmul fugei sau sborului, mă urmăresc și mă apasă multă vreme în urmă, ca o aspră mustrare și ca un blestem.

O moarte, apoi alta, apoi multe altele sunt de pus pe seama mea, dealungul anilor. Fiecare din ele a fost todeauna însoțită de o remușcare, de un regret, de un jurământ sortit a fi călcat a doua zi. Toate împreună, ele s'au cuibărit undeva, într'un misterios cotlon de suflet, pe care au pus stăpânire cu tărie și cu înverșunare, cerând a ieși la lumină prin zămislirea unui vârf de condeiu muiat în cerneală.

Pentru azi e rândul celei mai vechi dintre aceste morți, a celei dintâi.

*

Eram într'un rând — sunt ani de atunci — în tovărășia unui franțuz, bun prieten al meu și ornitolog de seamă, venit să cunoască sălbăticiunile aripate ale bălților noastre, în labirintul cărora eu trebuia să-i slujesc de ghid și de sfătuitor. O făceam cu plăcere deosebită, căci era un minunat tovarăș, iubind deopotrivă colindările în pustietate, popasurile, umbra și taifasul. Pot zice despre el că era și vânător căci ucidea păsări, împăindu-le apoi cu artă pentru muzeele din țara lui. E drept, ciudat vânător, întrebuințând în loc de laț sau pușcă un bumerang ca cel al Neggrilor; un fel de băț în aparență inofensiv, arcuit de capete și îngroșat la mijloc, care aruncat într'un cârd de păsări se învârtea cu repeziciune, dobora sumedenie din ele, pentru a se întoarce apoi ascultător, ca un câne fluerat, la picioarele stăpânului.

In ziua aceea făcusem popas la amiază într'o insulă de trestii, undeva, între ape. Hazardul voise ca în timpul mesei să se iște între noi o aprigă discuție privitoare la grauri. Prietenul meu afirma că această pasăre — cu nume atât de greu de pronunțat pentru el — nu putea fi decât una și aceeași cu ceeace Franțujii cunosc sub numele de „grive". Eu încercam să-i lămuresc cu blândețe și modestie, că una ca asta nu era cu putință, că se înșela desigur, lucru ce nu era de mirare mai ales că nu văzuse de aproape un graur și nici nu-l auzise fluerând.

Discuția se oprise aici, căci timpul zorea. După amiaza aceea era destinată împușcării unei vosete, pasăre rară ce nu se mai găsește nicăiri aiurea în cuprinsul acestei mări, și la care prietenul meu părea a ține cu deosebire. O luarăm încet dealungul unui grind, care, în haina lui de salicornii roșii, părea o punte sumbră de sânge despărțind în două apele albastre, pirotind calme în soarele în declin. Cu băgare de seamă și prevedere pășeam aduși de spate, ca niște pelerini îndoiți sub povara grea de credință și zmerenie, în drum spre un sfânt lăcaș de închinare.

Ne temeam în deosebi de vigilența chibiților. Aceste păsări infame, împotriva cărora eu nutresc o ciudă deosebită, îndeplinesc cu dela sine putere rolul de paznici ai bălții. La cea mai mică mișcare

(Continuare în pag. II-a)

ce ar putea fi tălmăcită ca dovedind prezența omului, ei prind a da zvon de primejdie cu strigăte ascuțite, precipitate, prelungi: chib, chib, chib, chibiiț, chibiiț... Nu știu ce va fi însemnând cuvântul acesta pe limba lor, dar efectul lui e acelaș cu cel pe care il are deobiceiu strigătul de „Foc"!, aruncat pe neașteptate într'o sală de spectacol tixită. Prevestite și înspăimântate, sălbăticiunile nu lipsesc a se mistui toate în adâncurile pline de întuneric și de singurătate. Și bălțile rămân atunci nelocuite, pustii, fără de viață și fără de glas, ca o casă cu uși și ferestre deschise, din care deabea a fost scos un mort.

Mergeam deci cu prudență și străbătusem aproape jumătatea drumului, când un sfârâit de aripi ne făcu să ne oprim și să ne tupilăm în ierburi. Pasărea trecuse pe deasupra noastră și se oprise undeva, în apropiere. Ridicând capul o văzui odihnind fără teamă pe moțul unei trestii și cercetându-ne curioasă cu gămăliile mișcătoare ale ochilor ei rotunzi. Cu pene negre bătând în verde strălucitor și cu cioc galben, pasărea se arăta a fi un graur rătăcit de cârd. Prilejul era minunat pentru a dovedi tovarășului meu că eu avusesem dreptate în discuția de mai înainte. Fără o vorbă îndreptai pușca, ochii și trăsei. Grea ca o piatră, pasărea căzu. Liberat de povară, firul de trestie pe care ea stătuse, se desdoi îndreptându-se iarăși semeț către cer. O clipă, și de către zări ecoul aruncă disprețuitor înapoi într'un fel de lătrat sonorizat prelung, pocnetul puștii.

Ne apropiarăm grăbiți. Nemișcată în rama ei de salicornii roșii, pasărea părea o jucărie stricată, părăsită jos, pe covor, de un copil prea sătul de ea. Un plumb îi sdrobise piciorul. Altul îi găurise aripa care, dezarticulată, se desfăcuse larg ca un evantaliu de crep negru, acoperind discret un sân de femee. Vrăjmaș, un al treilea îi străbătuse desigur viscerele, căci o ață de sânge i se prelingea subțire din ciocul întredeschis a suspin. Nu murise încă. Dar se vedea din bătaia precipitată a flancurilor, și din fixitatea privirilor ce începeau să se aburească, că sfârșitul nu putea fi departe.

M'am aplecat încet ca deasupra unui pat de suferință, și am întins mâna să o ridic. Și atunci pasărea a înviat dintr'odată, și-a adunat ultima rămășiță de putere și desnădăjduită a cercat să se apere împotriva mânii vrăjmașe. A repezit ca o cange ghiara sănătoasă, gata să mă sfâșie. A bătut apoi din aripa rămasă, învolburând nisipul și ierburile. Și privirile i s'au limpezit de neguri prinzând a mă sfredeli mustrătoare.

Dar tresărirea aceasta n'a durat decât câteva clipe. Istovită, vietatea a căzut moale ca de cârpă, reluându-și agonia. Am ridicat-o încetișor, cu grijă, ferindu-mă de a-i mări suferința. Și atunci s'a întâmplat ceva ce m'a făcut să mă cutremur, înfiorat de milă, de remușcare, de căință: pasărea începuse să strige. Era un strigăt straniu, înfiorător de uman, format din repetarea aceleași note ascuțite, plângătoare. Era plânset și strigăt în acelaș timp, concentrare de suferință și de ură, totdeodată. Primitiv ca un geamăt de prunc chinuit de întâia durere. Și covârșitor ca o greutate uriașă și ca un grozav blestem.

Toată noaptea strigătul graurului muribund mi-a măsurat nesomnul, necontenit, ca un ornic ce toarce fără răgaz firul vremii, de veacuri. Una după alta orele au trecut tot mai încete, tot mai lungi, tot mai chinuitoare. Și strigătul era mereu în mine, aducător de vedenii și de spaime adânci; fricos, sfâșietor, ca un țipăt de rănit de războiu ce — părăsit în noapte — nu se poate hotărî să moară singur, departe de ai săi, în întuneric.

★

...Au trecut de atunci zile și zile, apoi luni și în sfârșit ani. Și moartea aceasta nu am putut-o uita. Căci la ea s'au adăogat altele și altele și acelea tot atât de greu de uitat. Și ca întotdeauna când mă gândesc la ele, aceeași întrebare îmi cutreeră mintea chinuitoare, veșnic fără de răspuns. Intrebare, pe care, încrezător, vin azi s'o pun Domniei Voastre. Cu ce scop oare zâna cea rea a patimilor omenești, hărăzește unora dintre muritori patima aceasta, cea mai crudă, cea mai ciudată, cea mai nelogică din toate? Patima care te îndeamnă să ridici vieți nevinovate; care îți poruncește să te bucuri apoi de stricăciunea făptuită; care te îngenunche în sfârșit până într'acolo, în cât te face să-ți disprețuești propriile acte, să-ți deplângi propriile distrugeri, care, ca toate distrugerile rămân — orice ai face și oricât ai regreta — iremediabile, definitive, inutile.

EMIL COLIU

Constanța, Iulie, 1933.

Mihail Sebastian

„Femei"... (șase femei într'un roman).

Le-am văzut pe toate șase...
Ca atare mă pot prinde
C'or rămâne credincioase:
Nu s'or vinde!

AL. BUCUR

Cel mai mare succes al teatrului românesc

TITANIC VALS

Comedie în 3 acte de Tudor Mușatescu, a apărut într'un elegant volum cu fotografiile tuturor interpreților și a diverselor scene din piesă. — Editura „Adevĕrul".

Caleidoscop

Dispariția romanelor de dragoste

Un confrate a făcut de curând, într'o revistă literară, constatarea că romanul de dragoste a dispărut.

Trecând în revistă romancierii mai însemnați din generația noastră — care numără destui — n'a descoperit între ei nici un romancier al dragostei. El termină acest bilanț întrebându-se „dacă această lipsă de care sufere literatura atât în Franța cât și în celelalte țări, dacă vânzarea redusă a cărților nu e datorită faptului că temperatura amoroasă a scăzut considerabil".

In orice caz, dacă nu mai găsim dragostea în romane, desigur că ea s'a refugiat în viață.

In adevăr cel mai mare număr de aventuri cotidiene, pe care le numim fapte diverse, și care, fiecare în parte constitue o tragedie, au ca motiv dragostea.

Dragostea exigentă, dragostea desnădăjduită, ura sau disperarea dragostei.

Nu, niciodată mai mult decât acum, dragostea n'a provocat mai multe desnădejdi, n'a rănit mai multe suflete.

Micul grup din sec. 18 care reprezintă pe Eros luptând ca să sfarme o inimă, e veșnic cel mai actual simbol.

Moda germană

Luna trecută a luat ființă în Germania un „Oficiu al modei" sub președenția de onoare a d-nei Goebbels, soția ministrului propagandei.

Oficiul are ca scop să creeze o modă în armonie cu spiritul german.

S'a și lansat un manifest unde se poate citi: „Profunzimea sufletului popular german permite credința că frumusețea și bogăția creațiunilor modei, vor putea fi influențate cu succes".

Nu pentru prima dată Germania încearcă această tentativă de a se libera de tirania modei pariziene. In timpul războiului — în 1915 — Prințesa moștenitoare a prezidat, spre marea mirare a compatrioatelor sale, o expoziție de modă pur germană: modelele fuseseră aduse de la Paris prin intermediul Elveției.

In 1917 s'a încercat o nouă experiență. De data aceasta expoziția a avut loc la Berna în fața diplomaților străini.

Impresia produsă a fost de așa natură, încât multă vreme nu s'a mai vorbit de o nouă tentativă.

Odată semnată pacea, casele de modă germane și-au reluat drumul spre Paris.

Munca lor consista numai în procurarea modelelor pe care le copiau apoi nu fără oarecare îndemânare.

Se va renunța oare la această metodă?

Se crede că Germania, care dispune de toate resursele tehnice, care are artiști pricepuți, fiind considerată ca prima în ceiace privește arhitectura și mobilele moderne, va putea inventa o modă originală.

Revoluția națională, care pretinde să creeze un stil nou de viață, cere ca îmbrăcămintea feminină să se adapteze lui.

Aurelien Scholl

Jurnaliștii, vechii „bulevardieri" de odinioară, toți cei care sunt legați sufletește de sec. XIX, au de celebrat astăzi un interesant centenar, acela al lui Aurelien Scholl.

Aurelien Scholl, mare jurnalist, noctambul neobosit, cronicar de o vervă extraordinară, a fost timp de cincizeci de ani stâlpul cafenelei Tortoni, și regele bulevardului, unde domnea în stăpân necontestat de la operă până în strada Drouot.

Iată câteva cuvinte de spirit rămase de la Aurelien Scholl:

O tânără care ținea salon literar deschis făcea mare caz de un rigorism ipocrit, nejustificat însă de conduita-i particulară.

Unul din obișnuiții casei spunea la una din ședințele literare:

„D-na X... a hotărît să închidă ușa tuturor femeilor care nu sunt ireproșabile".

„Doamne! Ce truc o să întrebuințeze stăpâna ca să intre la ea acasă?" — murmură Scholl.

Se vorbea de un scriitor fără talent, de care se mirau toți că reușește să-și publice proza în diferite jurnale.

— In definitiv din ce trăește acest domn?"

— Scrie la „Journal des Debats" și „Figaro".

— Da — zise Aurelien— scrie la „Figaro" și la „Journal des Débats"... dar nu-i răspunde nimeni.

Paul Valery contra istoriei

Intr'un capitol rămas celebru din cartea sa „Regards sur le monde actuel", Paul Valéry și-a exprimat cinstit părerea lui asupra Istoriei. Ea nu-l atrage deloc, și deaceea nu crede în ea. Valéry găsește că studiul Istoriei e zadarnic, și cunoașterea ei — inutilă.

Ceva mai mult chiar, el o consideră răufăcătoare:

„Ea este — spune Valéry — produsul cel mai primejdios pe care l-a elaborat chimia intelectului".

Istoria, după el ,face popoarele să viseze la lucruri trecute, le înrădăcinează amintirii false, le exagerează reflexele, întreține răni trecute, le conduce către delirul măririlor sau la cel al persecuțiilor.

„Istoria justifică tot ce ne trece prin minte.

Ea nu aduce nimic nou, fiind că ea cuprinde tot și dă exemple de tot".

Pe scurt „în starea actuală a lumii, pericolul de-a se lăsa amăgit de Istorie e mai mare decât oricând".

Pentru a-și motiva condamnarea, Paul Valéry face observația că fenomenele politice din epoca noastră se complică „printr'o schimbare de scară fără exemplu, sau mai curând printr'o schimbare a lucrurilor, astfel că orice învățătură scoasă din ceiace s'a petrecut până acum, nu se mai potrivește, nu poate să se mai potrivească cu problemele prezente.

In adevăr există și o parte de adevăr în această observație, dar ceiace contrariază spiritele, de altfel pline de afecțiune și admirație pentru poetul moralist, este faptul că afirmațiile sale sunt luate în sprijinul celor care cer ca Istoria să fie scoasă din programele școlare.

Ne având până acum nici un argument care să le sprijine ideia de reformă, au fost fericiți să se poată folosi de părerea lui Valéry, și de-a găsi în el un om așa de bine calificat și care e de aceiași părere.

Era și natural de altfel ca teza lui Valéry să întâlnească alte păreri contradictorii.

Anul trecut Gustave Lanson, cu ocazia unei distribuiri de premii a emis câteva obiecțiuni. De asemenea André Lebey, prieten vechi cu Valéry, a formulat aceiași obiecțiune într'un volum puțin confuz, dar bogat în idei, intitulat „Nécessité de l'Histoire".

Cel mai puternic roman al revoluției rusești

„Copii Flămânzi"

de ALEXANDRU NIEVEROW

Romanul complect numai cu 20 LEI

De vânzare la toate librăriile din țară

Otto Marschalek

Moartea rusului

L-am cunoscut într'o cârciumă unde mă duceam zilnic, după masa de seară, să beau un pahar de vin. Ședea la o masă, privea tont și bolborosea cuvinte ne'nțelese. Numai când trecea o femeie pe dinaintea lui se trezea din apatie, trăsăturile feței i se luminau până la fascinație și i se moleșeau apoi din nou când femeia dispărea. Nu l-am văzut nici odată treaz, totdeauna era amețit de-a binelea. Imi atrăsese atenția, pe vremuri, prin constituția lui herculană și trăsăturile aspre ale obrazului, în care neînfrânarea pornirilor săpase brazde groaznice.

Era într'o seară ploioasă de toamnă, când l-am cunoscut. Părea să mă fi urmărit cu privirea mai de multă vreme. Deodată se ridică și veni cu pași nesiguri la masa mea.

— D-ta ești singurul om cu înfățișare inteligentă din acest local blestemat, — începu el greoiu și se așeză lângă mine.

Deoarece omul acesta mă interesa mai de mult intrai în vorbă cu el. Aflai astfel că în timpul războiului fusese căpitan și că acum își câștiga pânea pictând mici peisaje idilice pe care le vindea diferiților negustori.

— D-ta mă consideri desigur drept un porc, — continuă el,—pentru că mă vezi în fiecare zi beat.

Apoi, aplecându-se spre mine îmi șueră în urechi:

— Trebue să beau, altfel n'apuc ziua de mâne. Ori beau de mă umflu, ori stau în brațele unei femei, care să mă poată salva din ghiarele morții.

El privi în ochii mei nedumeriți.

— Ascultă! zise el cu glasul stins, abia inteligibil. Odată, pornisem la asalt în Polonia-rusească. Cred că era la Ikwa. Trecusem în goană o câmpie largă. Rușii se retrăseseră în pădure. Incărcătoarele noastre erau goale; trăsesem până la ultimul cartuș. Dar nici Rușii nu mai aveau gloanțe. In fruntea companiei mele, pătrunsei în pădure. Era o liniște de moarte. Alergam înainte. Deodată țâșni din dosul unui copac un cazac uriaș, care se repezi cu baioneta la mine. Avusei tocmai timp să-i lovesc arma de-o parte și să-i sar de gâtlej. Uite, așa...

Simții deodată apăsarea degetelor lui încordate de gâtul meu. Cu o smucitură îi lepădai mânile. El însă își continuă neturburat povestirea.

— Tânărul Rus — l-ași putea picta: avea o barbă blondă și moale — în timp ce'și pierdea răsuflarea, încerca să-mi înfigă baioneta pe la spate. In vreme ce ne prăbușisem amândoi la pământ, el îmi cuprinse trupul cu puterea unor cârlige de fier. Când observai că era mort, vrui să mă desfac din îmbrățișarea lui încleștată. Dar cu toate opintirile mele, nu mergea.

Părea făcut dintr'o bucată cu mine. Ce-mi mai rămânea de făcut? Cum era seara târziu, trebuii să zac toată noaptea în această strânsoare groaznică. Abia dimineața mă găsiră oamenii mei. Ei trebuiră să frângă brațele mortului, pentru a mă putea elibera. Aceasta a fost cea mai cumplită noapte din viața mea. Simțeam prin îmbrăcăminte răceala cadavrului de lângă mine.

Gâfâia de emoție.

— Și partea cea mai înspăimântătoare a acestei întâmplări e: că mortul — vine în fiecare seară la mine. Mă cuprinde cu putere și se încălzește de trupul meu. Așa că trebue să beau, să beau și iar să beau, ca frigul de ghiață al celuilalt să nu-mi înghețe inima. Sau mă duc la femei și mă 'nfrupt din ele; atunci nu mai știu dacă e cu mine.

Privirea lui rătăcită luă deodată o expresie rugătoare.

— Vino azi cu mine. Nu mă lăsa singur în odaia mea.

Imi ziceam că trebue să fie nebun, așa încât refuzai, pretextând că sunt prea obosit, dar că-l voi întovărăși altă dată. In cele din urmă mă imploră să nu-l las să plece singur acasă. Privirea-i părea cuprinsă de spaima morții.

In aceiași clipă intră în cârciumă o femeie de stradă. El amuți, se ridică cu greu și se duse spre ea.

Folosii acest prilej pentru a fugi acasă.

După trei zile îl întâlnii din nou. Avea o înfățișare lamentabilă. Părea scuturat de friguri. Privirea lui avea ceva ascuns și străpungător. Mânile-i neîngrijite alergau neliniștit prin barba lui nerasă.

— Când ai plecat ultima dată, — începu el imediat, având privirea încinsă și rătăcită — am luat cu mine pe fata aceia tânără. Ajunși în odaia mea, am cuprins-o în brațe și am strâns-o de mine.

Deodată, auzii un trosnet de oase frânte; era un sgomot uscat și sec. Apoi mă pomenii în brațe cu — un schelet. Numai pe față purta o barbă blondă și moale. Atunci am rupt-o la fugă atât de repede pe cât mă țineau picioarele.

Din noaptea aceia n'am mai dat pe acasă.

Și el mă rugă și mă imploră din nou să merg cu el; în cele din urmă consimții.

Pe stradă, el merse tăcut lângă mine. După respirația lui accelerată, recunoscui că era peste măsură de agitat. In fața unei case înalte și puțin prietenoase, ne oprirăm. El îmi înmână o cheie.

— Descuie d-ta. Mânile îmi tremură prea tare.

Deschisei. Dinăuntru ne întâmpină un întuneric adânc. El mă apucă de mână. Era o mână umedă și rece, care mă ținea încleștat. Așa mă duse el până la etajul al treilea. Odaia lui era neorânduită și murdară. Cu mânile tremurânde, el aprinse o lampă de petrol aflată pe masă, al cărei cilindru de sticlă era spart. Apoi începu să meargă în sus și'n jos prin mica încăpere murmurând.

— Trebuie să văd sânge, — zise el oprindu-se înaintea mea. Trebue să văd sânge. E singurul element care mi-ar putea ajuta.

— Te sfătuiesc,—îl întrerupsei,— în caz că vrei să te eliberezi de viziunea d-tale, să-l pictezi.

— Nu pot, — strigă el, — ași înnebuni în timpul lucrului. Dar vreau să fac altceva: să ung pragul cu sânge omenesc, ca să nu poată intra.

— De unde vrei să iei sânge? — îl întrebai îngălbenind.

— De unde?... Și isbucni într'un hohot de râs. Dela d-ta, bine 'nțeles! Altminteri de ce te-aș fi rugat să vii cu mine?

In clipa asta, lampa de petrol pâlpâi de câteva ori, apoi se stinse. Deodată auzii pași pe sală; pași grei, abia târându-se.

— Il auzi? Vine, — oftă el adânc.

Prin lumina clară, care cădea din stradă în casă, văzui cum ușa se deschise ușor și cum își făcu apariția o namilă de om, care se îndreptă spre el. Putui observa numai că purta o capelă rusească.

Dintr'o săritură eram pe sală și pe coridor. In timp ce coboram scara, auzii din nou pașii cei grei în urma mea. Ceva rece ca de ghiață — nu era vântul, era ceva substanțial — îmi atinse obrazul.

Mă prăbușii peste scară. In buzunar simții cheia dela poartă pe care uitasem să i-o dau înapoi.

Ajuns acasă mă cuprinseră frigurile, asemeni unor valuri clocotitoare.

Când revenii după câteva săptămâni la cârciuma aceia mică, cârciumăreasa îmi povesti tot felul de noutăți.

— Cum, n'ai aflat că ofițerul cu care ai stat ultima oară aici a murit în aceiși noapte?

Da, procurorul spunea că a murit din cauza alcoolismului. A băut până l-au luat dracii.

In rom. de AD.B.

Epigrame

lui Pastorel

D. Mircea Pavelescu e revoltat c'ai pus toată sarea în bucate.

Risipa ta-i de neertat;
Nu c'ai pus sarea în bucate,
Ci că pe Mircea l-ai lăsat
Cu epigrame nesărate.

Lui Mircea Pavelescu, răspuns la niște epigrame.

I.

Dac'a'nceput-o'n România
Decadența Cincinat
Și-a terminat-o Crevedia,
Mircea ce-a mai căutat?

II.

Tot lui

Nepotul atacă pe Cincinat.

Văzând c'ataci mereu fără rușine,
Și-a zis cu bucurie Cincinat:
— „Noroc c'atunci când numele i-am dat,
„Eu mi-am oprit talentul pentru mine.

SIMONICA

Maxime de Seneca

Frumusețea aduce foarte rar fericire oamenilor.

Când vrei să mori, găsești totdeauna mijlocul.

Un rege care guvernează cu un sceptru de fer, termină prin a se teme de cei ce au frică de el. Frica se întoarce totdeauna contra aceluia care o inspiră.

Culmea nenorocirii este să te temi încă, atunci când nu mai speri nimic.

Moartea fuge de nefericiți.

Este plăcut ca un om aruncat într'o mare de nenorociri să nu vadă în jurul lui nici o înfățișare veselă.

Marile suferințe nu pot fi ascunse. Ele trebue să izbucnească odată.

Când sufletul este rătăcit, cel mai bun conducător este hazardul.

Când sufletul plutește nehotărît între frică și speranță, ne este teamă să aflăm ce am dori, totuși, aprins să știm.

Ne pasionăm pentru ceiace nu putem avea iar atunci când o avem, o respingem cu nepăsare.

Bătrânețea și fericirea se întâlnesc, din nenorocire, foarte rar împreună.

Nu este niciodată prea târziu pentru a te întoarce la virtute.

Trebue să fim totdeauna gata să ertăm mai ales când avem noi înșine nevoie de ertare.

E mai bine să-ți amesteci lacrmile cu ale altora. Durerile care se zbuciumă în taină sunt mult mai arzătoare.

Fericit este muritorul care știe să trăiască rând pe rând sclav și stăpân, și să-și conformeze caracterul poziției sale.

Virtutea constă în a face ceiace trebue și nu ceeace putem.

Prima treaptă a onoarei este de a voi să rezisti răului și de a nu te îndepărta dela datorie; a doua, de a cunoaște mărimea greșelei pe care o vei săvârși și de a-i rezista.

Culese și traduse de

BASILE MARCULESCU

Rubrica grafologică

18 Marioara B. — Neliniște și oarecare deprimare. Incercări de a ameliora starea sufletească, dar nereușită din cauza voinței slabe. Persoană sensitivă. Intuiție. Sfaturile pe care le cereți nu cadrează în această rubrică și nici nu încap în spațiul restrâns de care dispunem; totuși, pe scurt: educarea sitematică a voinții, în primul rând, și higienă fizică și mentală. Intitulați greșit „d-lor grafologi"; subsemnatul e unu.

Scrisul alăturat. — Inteligență originală, dar oarecum dezordonată. Voință puternică, dar inegală și risipită în eforturi capricioase. Fire impresionabilă. Simț estetic. Intelectualitate, gândire, concentrare.

Ionel F. — Oarecare răceală a sensibilității. Inteligență, gândire clară. Flegmă, calm. Bunătate. Energie cu resurse, dar nepotrivit exploatată. Sensualitate de detaliu, de rafinament, însă nu continuă.

Anie St. M. — Remarcabil echilibru, ținând seamă că personalitatea e obsedată de o sensualitate puternică care ar putea ușor să-l strice. Violență intelectuală, agresivitate, plăcerea de a ironiza. Energie și tenacitate.

Șerbota. — Timiditate și reținere. Entuziasm. Oarecare poză se întrevede, dar preocuparea dv. în această privință e exagerată. Nu sunteți prefăcută, cum bănuiți; dimpotrivă, degajați multă spontaneitate. Increzută, nu. Delicatețǎ.

Misstinguette din Miss Marguette. — Tenacitate, încăpățânare. Nepăsare. Aspect psihic normal. Sensualitate. Gândire întrucâtva neclară.

Budha. — Documentul a fost scris într'o epocă de puternică descurajare sau de împrejurări deprimante. Totuși personalitatea se păstrează dârză, prin efort. Voința slabă, dar constantă. Momente de egocentrism. Inhibiție. Blazare.

Un pacient. — Inteligență combativă; plăcerea de a ataca și de a se certa. Preocupări materiale (comercial?). Iubitor de exactitate, de precizarea lucrurilor și ideilor. Abilitate intelectuală.

Menașe. — Creer gânditor; claritate și așezare în gândire. Echilibru temperamental aproape perfect. Șiretenie, dar ai momente de naivitate. Cu toate că interpretarea „statică" a vieții sufletești o considerați greșită, sunteți o fire prin excelență statică. Aveți dreptate în privința psihanalizei. Adlerismul este o doctrină interesantă, cu multe laturi adevărate și cu multe alte criticabile.

M. V. C. 33. — Personalitate foarte originală. Causticitatea violentă, unită cu multă intuiție și cu un spirit de logician aproape pedant, fac din dv. o persoană periculoasă în discuție. Șiretenie rafinată. Increderе în sine. Izbucniri sensuale. Minciună.

Davilla. — Linie normală. Voință. Clipe de complectă și desinteresată sinceritate. Oarecare egoism. Calm.

Cristos. — Fire simplă, sinceră. Gândire limpede, dar cam superficială. Preocuparea perfecționării eului. Spiritualizare voită, calculată. Sensualitate profundă, dar aproape complect reprimată; totuși, din când în când, se evidențiază brusc. Flegmatic și liniștit.

Iancu Damian. — Lipsă de voință, compensată prin eșiri violente. Rafinament. Sensualitate și sexualitate, cari pot merge până la sadism. Egoism. Hotărîre, la nevoie. Complectă franchețǎ: omul așa cum e. Incăpățânare.

Doctorand T. Marinescu. — Personalitate superioară. Inteligență, gândire clară, cultură. Simț estetic. Incredere în sine dezvoltată. Bun simț. Momente morbide. Inadaptabilitate. Bună dispoziție.

Marcita-Tango. — Fire simplă, foarte sinceră și simțitoare. Voință frumoasă și hotărîtă. Exuberanță. Naivitate.

Eneanu. — Persoană inteligentă. Simțire bogată și foarte mobilă. Sinceră generozitate. Deprimare. Elemente morbide (indomptabilitatea sistemului mușchiular, nervozitate, poate germenele unei afecțiuni nervoase). Voință.

N. 77. — Claritate. Interiorizare. Simplitate. Persoană puțin cam încrezută. Foarte sensibil. Preocupări intelectuale. Aspirație pentru tot ce e înalt.

Mona Lisa G. — Larghețǎ. Spirit dominator, cel puțin în intenție. Inteligență. Logică. Energie. Abilitate. Intelectualitate și intelectualizare. Impuls al personalității care cade totuși sub copleșirea forțelor exterioare.

V. P. Galați. — Fire simplă, dar nu lipsită de bizarerii, de întortochieri și complicații ale eului. Malițiozitate. Naivitate. Mai mult senzorial și afectiv decât intelectual. Sinceritate.

Niki-Galați. — Exuberantă. Imaginație bogată. Spirit larg. Voință. Intelectualitate. Originalitate.

Danaos. — Intelectual prin excelentă. Estet. Gândire limpede, temperament tiranic; intenția de a domina asupra oamenilor și împrejurărilor. Cugetare liniștită. Putere de muncă.

Spig. — Gust pentru pompos, pentru morgă. Tenacitate. Claritate. Egocentrism dezvoltat, care însă nu ajunge până la egoism. Intelectual, dar nu îndeajuns de simplificat; complicații inutile.

Dolfiro. — Bizarerie pronunțată. Spirit căruia îi place întotdeauna să ia o atitudine. Foarte certăreț. Sensual. Foarte energic și hotărît; voința defectuoasă, totuși.

Zig. Abro. — Spirit complicat. Unecri, foarte intuitiv. Prudent până la egoism, însă nu lipsit de generozitate. Veselie și spontaneitate. Sensualitate. Materialism. Ironic și persiflant.

F. A. C. — Fire materialistă și dominată de simțuri. Gândește mai mult în mare, nu se poate concentra. Voința foarte diluată; totuși, hotărîre în intenții. — Scrisul e denaturat, probabil, de obișnuința de a scrie cu caractere rusești, ceeace il face oarecum impropriu pentru analiză.

Peticol. — Fină, interiorizată, rafinată. Se adaptează ușor la situații. Oarecare reținere și răceală. Temperament voluntar. Originalitate.

Arie. — Combativ. Poză, atitudine forțată. Voință excelentă, care ar trebui utilizată în vederea desăvârșirii personalității încă nu îndeajuns de formate. Lipsă de inițiativă.

Elremah Naicul. — Originalitate care merge până la bizarerie, totul însă cam voit, forțat. Talente în direcția plasticii. Gust pentru bombastic și neobișnuit. Spirit de contrazicere. Muzicalitate.

Martha E. — Multă simțire. Egocentrism. Voință. Vanitate și mândrie, dar ușor dominabile. Abilitate psihică.

„Bic 1". — Persoană inteligentă și rafinată, cu izbucniri sensuale rare dar extrem de violente, capabilă de dovezi de blândețe și bunătate și egoistă numai cât impune prudența și simțul practic. Mici perversități. Intransigență.

MIHAIL MAN

Cu 20 Lei

cea mai deplină desfătare sufletească

Citiți romanul

„Pui de Lup"

de JAK LONDON

De vânzare la toate librăriile din țară

ALTE POVEȘTI

snoave și anecdote de **Ion Creangă** sub îngrijirea d-lui Paul I. Papadopol. Biblioteca „Dimineața".

No. 164. **Lei 10**

A apărut Nr. 2 din biblioteca

REBUS

CU URMĂTORUL CUPRINS:

AVENTURA LUI TOM

nuvelă mots-croisistă de AL. HABER-IAȘI

VANATORUL DE CARABUȘI

adaptare de POPESCU-REBUS

Premiații concursului din Nr. 1

Copertă în colori

32 Pagini

Prețul 5 Lei

Premii în numerar, în valoare de 1000 lei

Hanul „La Urieşi"

Cu icoanele...

— Fragment —

Dacă o iei pe bariera ce duce spre Herţa, trecând prin Pomârla, cam pela mijlocul drumului în dreptul curţii din Suharău, se zăresc şi astăzi eşind din nişte burueni înalte cât omul, zidurile hanului „La Urieşi". I se zice aşa, fiindcă chiar în dosul lui, la o aruncătură de băţ sunt trei movile cu vârfurile retezate, unde se spune că au fost îngropaţi trei urieşi. Se văd şi acuma urmele focului, care l-a mistuit atunci.. de mult. Afară de piatra din zidurile pereţilor, a mai rămas uşorul de stejar părpălit de foc şi zăbrelele dese şi întortochiate, la câteva fereşti. Hanul „La Urieşi", ca orice han, are şi el povestea lui. Ş'am s'o zic şi eu aşa cum mi-au spus-o şi mie bătrânii.

*

Era în vara anului 1873. Trecuse două luni încheiate, de când nu dăduse cel sfânt, un strop de ploaie. Pământul crăpase, parcă cine ştie ce cutremur îl zdruncinase; iar holdele plecase spicul în jos, aşa cum se pleacă fruntea unui om în faţa unei nenorociri. In dimineaţa aceia de Iulie, conu Iorgu Balota, când se crăpă de ziuă era în cerdac. Hăt târziu pe la şapte mama Domnica îi aduse cafeluţa neagră. Conu Iorgu îşi netezi favoriţii, aşezându-i pe piept, apoi, se lăsă în jâlţul de paie, sorbind caimacul. Puse din nou filigeana jos, scoţând cu grije capacul unui chiup de lemn în formă de butoieş, unde îşi ţinea dumnealui tutunul. Făcu o ţigară, aprinzând-o. Mai sorbi odată din cafea, după ce cercetă cerul de jur împrejur, fără să poată găsi măcar o zdreanţă de nouraş. In dimineaţa aceia hotărâse să iasă cu sfintele icoane pentru ploaie. Cucoana Mărioara pregătise din ajun cele necesare pentru o asemenea zi, căci conu Iorgu vroia să împartă şi pomeni. Se sculase şi dumneaei, cu noaptea în cap, ca să mântue restul, ce trebuia de făcut chiar în ziua aceia. Făcu crucile de cafea răşnită şi cele cinci colive; presură zahărul împrejurul crucilor; înfipse pe ţăpuşe din şindrilă mere dulci Sânt-Ilieşti depunând între ele câte o smochină şi la vârf o nucă. Apoi aşeză pe tăvi mari de lemn cei zece colaci pentru biserică şi preoţi, iar pe alte tăvi cincizeci de colaci mai mici. Era totul orânduit aşa de frumos, că-ţi era mai mare dragul să te uiţi. Şi cum să nu fie aşa, când i se dăduse buhul că era meşteră în ale casei şi bucătăriei. Oamenii din ogradă umblau forfota, fiecare pe la treburile lor. Tudose trecu cu două cofe de apă spre cuhne. Ajungând în faţa cerdacului, dădu cu ochii de stăpân.

— Sărut mânile.

—Bună, moş Tudose. Bătrânul lăsă cofele jos, îşi scoase pălăria şi ridicând ochii spre cer: „Nu se mai îndură Domnul să ne dea ploaie".

— Lasă... are să vie şi ea... astăzi esă cu icoanele.

— Am auzit... poate s'o îndura cel sfânt...

— Spune lui Neculai să înhame bălanii la trăsură,.. pe la nouă mergem la biserică.

— Am înţeles, sărut mâna... şi moş Tudose îşi luă cofele pornind înainte. Cucoana Mărioara veni în cerdac, iar după ea mama Domnica, aducând pe o tabla, două cafele cu lapte. Bătrâna servitoare aşeză una din ele în faţa boerului, îi sărută mâna şi eşi. Era şi ea, ca mai toţi ceilalţi servitori, moştenită de la boerii cei bătrâni. Pe dânsa o adusese cucoana Mărioara când se măritase. Ii fusese dădacă şi o crescuse, până când, destul de mare, a dus-o să înveţe carte la Lemberg. Când cucoana Profiriţa, mama cucoanei Mărioara a plecat să-şi ducă fata la învăţătură, a luat-o şi pe mama Domnica până acolo. Dar când să se întoarcă înapoi fosta dădacă nici în ruptul capului nu voia. A trebuit cu deasila să o ia de la şcoală, unde lăsase fata şi a început să bocească de parcă îi murise toate neamurile. Ş'acum mama Domnica îi nedumerită cum de-a răbdat-o inima pe cucoana bătrână să lase pe duduia Mărioara singură între străini.

Boerul termină cafeaua, îşi scutură favoriţii, aşezându-i binişor pe piept şi răsucind o ţigară o întrebă pe cucoana Mărioara:

— Ei, ai terminat totul?

— Da... a... a de când le-am trimis la biserică.

— Bravo! harnică nevastă. Trăsura trase la scară, Vasile Ţurcă, chelarul, sări de pe capră; când boerul se urcă în trăsură, Vasile se aşeză din nou lângă vizitiu şi trăsura o luă spre sat. Tot drumul era împânat cu pâlcuri de oameni ce se îndreptau spre biserică. Ajungând trăsura boerească în faţa bisericii, Ţurcă sări din nou depe capră, alăturându-se de scară. Lumea făcu loc, iar conu Iorgu trecu prin mijlocul mulţimii. In scurt se înşira întregul alai. Erau acolo preoţi din trei sate. Doi din ei purtau icoana Maicii Domnului, adusă odată cu biserica de lemn din Ardeal, de tatăl boerului şi îmbrăcată mai târziu de conu Iorgu în argint; apoi celălalt preot cu dascălii şi palamarii, după ei vre-o zece oameni ce purtau prapuri, pe urmă boerul cu vecinul dela moşia Suhărău, răzeşul Niculai Tigăiţă, învăţătorul din sat, Ilie Ceres, primarele, câţi-va ţărani mai bătrâni, iar în urma lor venea norodul. Soborul cu mulţimea după el eşi din ograda bisericii luând-o prin dosul ţintirimului spre coada iazului. Aici la Suhat era o fântână unde se îmbiau hotarele a trei lanuri.

Preoţii făcură aghiazma cu apă din fântână, iar după ce terminară rugăciunile, aghezmuiră cele trei lanuri.

Odată slujba isprăvită, boerul cu chelarul începu să împartă pomeni, dându-i fiecăruia câte o ceaşcă de rachiu. Preoţii luară întâi, apoi trecu din mână în mână până la cel mai tânăr flăcău din sat. Când se isprăvi ultima ceaşcă şi bucată de colac, mulţimea se împrăştie.

HORIA MICLESCU

Mărunte

A apărut:

„Calculator de dobânzi" de M. Drimer, contabil autorizat, cu o prefaţă scrisă de d. prof. Trancu-Iaşi.

Se găseşte de vânzare la toate librăriile din ţară, precum şi la autor, în Bucureşti, str. Mitropolitul Daniil No. 5.

Cu preţul de lei 140.

Intre pasări

— Dragă John, am să-ţi spun ceva. Mi se pare că o să avem un ou.

Impresie

— Ilenuţă, Ilenuţă... am impresia că mă înşeli.

O victimă

Cabinetul judecătorului de instrucţie. Judecătorul la birou, grefierul alături. O ploaie binevenită după arşiţa de peste zi şi o cafeluţă gingirlie, bine fiartă, ochi de şarpe, descreţise fruntea omului legii. Grefierul scrie de zor, aplecat pe hârtii. Pe geamul deschis pătrund adieri răcoroase şi miros de iarbă crudă. Din vecini un *haut-parleur* transmite plăci de patefon:

Inima mea e-un telefon.

JUDECĂTORUL

Inchide geamul!

Urmat de jandarm, un tânăr bine îmbrăcat, aproape elegant înaintează spre judecător:

— Am onoarea, domnule judecător. Bine v'am regăsit.

Judecătorul îl examinează atent:

— Te-am mai văzut eu parcă pe dumneata!

— Ghinion!

— Urciorul nu merge de multe ori la apă.

— O, nu pentrucă m'a prins am zis ghinion!

— Dar pentru ce?

— Mutra mea, domnule judecător.

— Cum, mutra dumitale?

— Nu observaţi ce blestemată de expresie am? Se imprimă în memorie ca un matostat în ceară. Fără să mă laud, dar nu-i aşa că am mai degrabă un profil de amiral, sau de ambasador, decât de banal pungaş?

— Eşti modest!

— Domnule judecător, uitaţi-vă bine la mine: nas aquilin, ten de catifea, păr de mătase, dinţi de porţelan, talie de albină, ochi de tigru ş'apoi aerul acesta aristocratic pe care nu-l pot ascunde, nu credeţi că m'ar indica mai mult pentru camera Lorzilor, decât pentru o cameră gratuită la Văcăreşti şi-o pyjama idem, de postav ordinar, vărgată şi cu un pronunţat caracter social? Samăn eu a complice la furturi sau a arhiduce?

JUDECĂTORUL, *cu ochii în tavan*

— Cine ştie?

PREVENITUL

O, vă asigur, mama mea a fost o femeie cinstită.

JUDECĂTORUL

N'am vrut să spun contrarul.

PREVENITUL

Scuzaţi! De altfel nu-mi place să vorbesc de familia mea. Aud că nici ei nu-i place să vorbească de mine.

JUDECĂTORUL

De asta nu te îndoi!

PREVENITUL

Nu-i aşa?

JUDECĂTORUL

Nu ştiu unde te-am mai văzut eu pe dumneata.

PREVENITUL

Tot aici, anul trecut.

JUDECĂTORUL

Aşa dar recidivist?

PREVENITUL

Hélas!

JUDECĂTORUL

Héles?

PREVENITUL

Desigur!

JUDECĂTORUL

Ai spus hélas?

PREVENITUL

Am spus hélas!

JUDECĂTORUL

Şi de unde ştii dumneata franţuzeşte?

PREVENITUL

Din copilărie, domnule judecător. Ş'apoi, am trecut doctoratul în litere la Sorbona. Timp pierdut!

JUDECĂTORUL

Şi eşti în căutarea timpului pierdut?

PREVENITUL

Ca Marcel Proust. Deocamdată însă, mă gândesc mai mult la acţiune...

JUDECĂTORUL

Văd!

PREVENITUL

Odată şi odată însă voi scrie şi eu poate *à l'hombre des fripouilles en fleurs.* Bine înţeles, voi vorbi de cei de afară, nu de cei din puşcărie.

JUDECĂTORUL

A, eşti un revoltat?

PREVENITUL *(cu desgust)*

Eu? O, nu! Sunt un jouisseur, un hedonist, *(cu entusiasm crescând),* un sibarit.

JUDECĂTORUL

O afirmi cu destulă mândrie!

PREVENITUL

Dar bine, domnule judecător, credeţi că substanţa cu care e umplut craniul acesta *(se pipăe cu indexul la frunte),* e făcută să se agite pentru a hotărî dacă Ghiţă Bulboacă sau Mariţa Biciuşcă, nu vă supăraţi, a furat sau nu o găină? *(se aprinde).*

Al. O. Teodoreanu

Dacă aşi fi trăit în Byzanţ, aşi fi înţeles să mă lupt pentru tronul Imperiului, dacă aşi fi trăit în vremea Renaşterii aşi fi înţeles să mă iau de piept cu Cezar Borgia, dacă aşi fi trăit pe vremea împărătesei Ecaterina, aşi fi înţeles să dărâm Orlofii sau pe Potemkin, dar mă vedeţi oare, luptând la mine 'n ţară cu câţiva nespălaţi ignari şi proşti pentru o biată catedră din cine ştie ce provincie înapoiată? *(Işi întinde mânile spre magistratul desorientat).* Mânile acestea arhi-ducale sunt făcute aşa cum le vedeţi ca să tae cărţi, să mângâie şolduri fine şi să ridice cupe cu vinuri rare, nu să tae lemne, nici să pue note 'n catalog.

JUDECĂTORUL *(uitându-se la ceas)*

In definitiv ce te-a adus aici?

PREVENITUL

V'am spus: ghinionul. Blestemata mea de expresivitate. N'am fost prins, dar am fost foarte uşor recunoscut. Degeaba mi-am lăsat mustăţi. M'a recunoscut până şi dobitocul de comisar.

JUDECĂTORUL *(autoritar)*

Te rog!

PREVENITUL

Scuzaţi!

JUDECĂTORUL *(uitându-se in dosar)*

A, da! Tâlhărie la drumul mare cu uz de gaze adormitoare.

PREVENITUL

Excelent sistem ca să eviţi omuciderea — am oroare de omor — şi care te duce totuşi la Curtea cu juri unde, oricum, te descurci mai uşor. Dar asta nu-i măcar în meseria mea!

JUDECĂTORUL

Şi care-i meseria dumitale?

PREVENITUL

Acum chomez!

JUDECĂTORUL

Bine, dar care era?

PREVENITUL

Am debutat prin trişare la cărţi, dar mă perfecţionasem în acelaşi timp şi în hoţia de buzunare în care devenisem un as. Am săvârşit mii de furturi şi nimeni nu m'a prins.

Sunt victima sociologilor, economiştilor şi a tuturor politicaştrilor care ne guvernează.

JUDECĂTORUL

Nu 'nţeleg!

PREVENITUL

Domnule judecător, pomenit-aţi dumneavoastră ca vre-o limbă vie să se fi modificat vreodată, după indicaţiile vreunui grămătic sau chiar al unei Academii?

Ei nu pot face mai mult decât să înregistreze realitatea.

JUDECĂTORUL

Ce legătură?

PREVENITUL

Ei bine, sociologii şi economiştii vor să modifice mersul istoriei, după socotelile lor. Dar marile probleme ale lumii actuale trec ca valurile peste capetele lor neputincioase şi iată rezultatul: în 99% — fără exagerare — din portofoliile pe care le-am furat prin gări, n'am găsit decât fotografii, chitanţe şi bilete de identitate. In asemenea condiţii mai poţi lucra în carieră?

Am călcat strâmb şi iată unde am ajuns! *(cu indignare).* Dar aşa merg toate la noi, domnule judecător. Te specializezi în pedagogie? Ţi se oferă catedră de logică! Şi iată că nici un om de iniţiativă ca mine, nu poate urma calea pe care şi-a ales-o.

(Intinde judecătorului un ceasornic).

Imi daţi voc...

JUDECĂTORUL

Ce-i asta?

PREVENITUL

Ca să vă demonstrez cât de meşter eram în specialitatea mea, în timp ce vă vorbeam mi-am permis să vă sustrag ceasul. Spuneţi şi dumneavoastră acum: ce fel de ţară e aceia, în care un om ca mine rămâne fără lucru, ca un simplu arhitect sau comptabil?

JUDECĂTORUL

Recunosc că eşti foarte tare.

PREVENITUL *(cu modestie)*

O, asta nu-i nimica. Am lovituri mult mai tari. Dar să vedeţi cu cărţile! *A propos,* n'aveţi o pereche?

JUDECĂTORUL

Aici?

PREVENITUL

Aşa-i! Ş'apoi sunteţi prea tânăr ca să faceţi pasienţe! Dar îmi daţi voe să vă povestesc o întâmplare foarte instructivă cu cărţile?

JUDECĂTORUL *(amuzat)*

Te rog!

PREVENITUL

Eram la Paris şi nu mai practicam trişajul, decând, nemaigăsind parteneri, fusesem silit să dau un număr de reprezentaţii de prestidigitaţiune. Intrasem într'o cafenea şi urmăream zâmbind o partidă de pocker pe care o jucau patru străini. Unul mai nervos mă întrebă brusc: de ce râzi dumneata? Fiindcă nu ştiţi să jucaţi, îi răspund. Şi ce-i treaba dumitale, zice? N'o luaţi aşa, zic. Eu vă propun însă un lucru. Să facem câte un tur din oricâte jocuri cunoaşteţi şi vă voi spune fiecăruia ce carte aveţi în mână. Bineînţeles, nu jucăm pe bani. Mă mulţumesc c'o bere. Intrigaţi străinii au primit. Facem un tur de poker, unul de maus, unul de bridge, o partidă de écarté şi-i bat la toate. La urmă le dau o bancă de baccară, anunţându-le dinainte loviturile. Pe când mă ridicam de la joc, mă simt bătut pe umăr. Un coleg de facultate, recunoscându-mă, îmi propune următoarele:

— Dragă, începu el, eu sunt membru într'un club. Te introduc şi pe tine şi jucăm în tovărăşie.

— Nu-i chip, îi răspund, sunt cunoscut! Ei, domnule judecător, ştiţi dumneavoastră cine era colegul? Din pură discreţie şi din respect pentru locul pe care îl ocupaţi, n'o să vi-l spun, dar mă puteţi crede că de atunci a fost de mai multe ori deputat şi odată ministru de justiţie.

O discretă bătae în uşă şi o doamnă foarte elegantă îşi face apariţia. Judecătorul se scoală şi îi iese în întâmpinare. *Chomeur*-ul se retrage cu câţiva paşi.

DOAMNA *(fixându-l cu insistenţă)*

Domnul e cu tine?

PREVENITUL *(arătând jandarmul)*

Nu, doamnă, sunt cu dumnealui!

JUDECĂTORUL *(luându-şi pălăria)*

Te voi interoga mâne!

PREVENITUL *(oprindu-se în uşă cu o adâncă plecăciune)*

Après vous, Madame!

AL. O. TEODOREANU

Carnet burlesc de vilegiatură

Constanţa

E vară. S'a spus şi scris atât de multe despre vară, încât mă mărginesc să constat numai că e vară. Căldura e apăsătoare. Magazinele şi automatele crează refugii de umbră... Dialog curent:

— Unde te duci anul ăsta?

— Nu ştiu încă.... Cred că la mare....

— La mare? Ce gust! să te pârleşti la soare!..

— Dragul meu, anul ăsta moda cere să te înegreşti.

— Da? Atunci trăiască moda! Şi soare, cât mai mult soare.

Da, trebue să plec şi eu. La Constanţa. Dar nu trebue să mă învinuiţi că mă las condus de curentul modei, însă medicul consultat, m'a sfătuit să fac neapărat plajă.

*

Gara de Nord... S'ar putea scrie volume întregi despre gară...

Am spus că s'ar putea scrie volume întregi despre gara de Nord. Las însă sarcina aceasta altora şi mă mulţumesc să mă sui în trenul de Constanţa. Aceste fiind bine stabilite, nu vreau să vă mai obosesc făcându-vă o descriere amănunţită a drumului Bucureşti-Constanţa... N'aveţi decât să vă duceţi şi dv. ca să vă daţi seama *de visu.*

Apoi nu vă pot descrie peisagiul pentru că am călătorit noaptea!...

*

Când trenul coteşte să intre în Constanţa, se zăresc de departe luminile cazinoului şi, bănueşti parcă, după freamătul de-afară, şi răcoarea ce pătrunde pe fereastră, apropierea mării.

E curios la câte observaţii dă loc marea, pentru cei ce dau ochi întâia oară cu ea.

— Ah! ce păcat că-i noapte şi n'o putem vedea!

— Ce plăcut trebue să fie acum pe marginea mării.

Şi altele de felul acesta, mai mult sau mai puţin poetice, şi care mă ispitesc să scriu, într'o zi, un *„Esseu asupra atitudinii oamenilor în faţa mării".*

*

Sosirea la Constanţa seamănă cu sosirea în oricare alt oraş, cu singura deosebire că hamalii sunt mai obraznici ca în alte gări.

Ah, dar era să uit un amănunt nu tocmai banal! In gara Constanţa există un bufet, un chioşc de ziare, numai astfel findcă vinde bomboane, cărţi postale şi „amintiri din Constanţa", *made in Germany.*

Sunt şi nişte săli de aşteptare şi alte săli mai modeste, care poartă pe frontonul lor cuvinte misterioase.

După cum vedeţi gara Constanţa nu seamănă deloc cu toate celelalte gări!

M'am spălat şi m'am dus la cazinou, ca orice om care descinde la Constanţa.

Deşi, — după spusele localnicilor, — la Constanţa e totdeauna frumos: e frumos printr'un privilegiu special şi prin contract, totuşi, în ciuda tratatului virtual cu cerul, astăseară e cam răcoare. Pe terasă nici ţipenie de om.

In schimb, cazinoul e plin. Cei care se duc la Constanţa ca să fugă de atmosfera Bucureştilor, se înşeală amarnic: toţi „stâlpii de cafenea", toate femeile blonde, care au fost brune şi brune care vor deveni blonde, ale trotoarelor căii Victoriei, îi găseşti la Constanţa.

Numai rămânând vara la Bucureşti, poţi găsi adevărata odihnă...

Amestec de căsnicii grozav de autentice şi altele, ipotetice, provizorii, pe jumătate legitime. Falsi bogaţi şi săraci adevăraţi. Toţi decavaţii cronici veniţi, prin şederea lor să capete noui referinţe pentru scandalurile de sfârşit de an şi tapeuri incorigibili prin definiţie, ca şi prin convingeri. M'am aşezat la o masă, alături de o tânără pereche, proaspăt căsătoriţi. Şi tot timpul mesei n'am auzit decât:

— Dragă bărbăţele, dă-mi te rog solniţa.

— Scumpa mea, vrei puţin muştar?

— Mămicule, nu vrei sifon?

Este sigur că apa mării, combinată cu un clar de lună, adus cu mari sacrificii din Veneţia, ajută combinaţiile amorului. Căci în jurul meu numai perechi, perechi, alcătuite numai de câteva clipe.....

*

De dimineaţă, m'am dus la Mamaia. Căci Constanţa fără Mamaia nu se poate. Ca să te duci la Mamaia, trebue să te prezinţi în faţa unui ghişeu, şi să-ţi cumperi un bilet, graţie căruia te poţi sui în tren şi să călătoreşti mai mult sau mai puţin confortabil.

La Mamaia, sunt unii care fac baie. Nu-i de altfel lucru absolut indispensabil.

Imi vine să cred că baia este numai un pretext: dorinţa de a te arăta gol. In adevăr, sub soarele arzător, femeile oferă celor ce vor să le privească (şi cine nu vrea să privească o femee aproape goală?), cu liniştită impudoare, anatomii impecabile şi corpurile lor semi-goale, prezintă o gamă completă de nuanţe, dela trandafiriul unui copil venit prima dată pe plajă, până la pulpele arămii ale unei franţuzoaice blonde. Nouile sosite înfruntă cu oarecare reţinere muşcăturile soarelui, ruşinate parcă de carnea lor lăptoasă, care apare în acest tablou ca o gravură din *„La vie parisienne"* în mijlocul unei galerii de bronzuri.

O culoare uniformă acopere pe fiecare dela picioare la cap. Numai obrajii femeilor, acoperiţi de pudră, scapă acestei legi comune.

La Mamaia, vederea unui pântec pur, unui şold, unui sân chiar, nu jicneşte pe nimeni. Dar pentru nimic în lume o faţă feminină nu trebue să se arate descoperită. Asta nu se face!

In clipa aceasta, plaja Mamaiei are nu ştiu ce atmosferă de sărbătoare păgână. E ca un imn al naturii, o apoteoză a frumuseţii plastice a femeii. Sunt şi unii, ca şi unele, (vă rog să mă credeţi pe cuvânt) care înnoată. Cea mai mare parte însă a pus stăpânire pe petecul de nisip, pe care se înşiruie o cantitate imensă de tricouri multicolore, de peignoare cu desenuri ciudate, pijamale roşii, galbene, verzi. Pijamalele şi halatele nu servesc, de altfel, decât să facă mai pitorească plaja. Ca să se folosească mai bine de soare, proprietarele lor le-au dat deoparte cu grijă: un mic „cache-sexe" ajunge bărbaţilor, şi femeile adaogă din obicinuinţă, un fel de soutien-gorge de mătase străvezie, care salvează convenţiile şi fac mai ispititoare comorile ascunse înăuntru...

Bărbaţi, femei şi mai ales copii adorabili... Pe care ai dori să-i adopţi.... Mai ales când ai văzut-o şi pe mamă.

*

Seara, pe lângă cazinou, celor care sufăr de insomnie, Constanţa le oferă plimbări dealungul digului, în unul sau doi, aceasta depinde de temperament, împrejurări şi, mai ales... în ce măsură colecţionezi autografele guvernatorului Băncii Naţionale.

Aceasta-i Constanţa, pe care localnicii au botezat-o „perla mării Negre". De ce-i perlă şi nu stridie, este un mister pe care n'am putut să-l lămuresc încă.

PAUL B. MARIAN

Regulamentul premiilor

„Ioan N. Roman"

Familia scriitorului Ioan N. Roman, dela moartea căruia s'au împlinit doi ani, a hotărît — după cum s'a anunţat prin presă — înfiinţarea a două premii anuale de cultură şi literatură.

Comitetul care urma să decerne aceste premii, era prezidat de mult regretatul scriitor Jean Bart.

La moartea lui, comitetul a ales preşedinte pe d. Em. Bucuţa, unul din scriitorii şi cercetătorii pasionaţi ai problemelor dobrogene, ale cărui studii despre Dobrogea Nouă— mai ales — au adus o preţioasă contribuţie la cunoaşterea provinciei dintre Dunăre şi Mare.

Publicăm, mai jos, regulamentul acestor premii:

1. — Familia defunctului scriitor Ioan N. Roman — pentru a-i perpetua memoria şi a-i cinsti amintirea — înfiinţează un premiu intitulat „Premiul cultural-dobrogean Ioan N. Roman".

2. — Valoarea lui anuală este de 12.000 lei.

Premiul va putea fi şi divizibil, în cazul când nici una din lucrările prezentate nu va fi de-o însemnătate deosebită, sau, dacă vor fi înfăţişate mai multe opere care — toate, sau numai unele din ele — vor merita a fi distinse.

3. — Scopul premiului este să încunune în fiecare an opere literare, artistice şi culturale în legătură cu provincia dobrogeană, de care a fost legată aproape întreaga viaţă şi activitate a lui Ioan N. Roman.

Se vor premia rând pe rând lucrări literare, istorice, geografice, juridice, etc., cu subiecte din viaţa şi trecutul Dobrogei, — cu preferinţă referitoare la Dobrogea Veche.

Premiul va putea fi decernat şi unei lucrări plastice cu aceleaşi motive de inspiraţie.

In anul 1933 se vor premia lucrări literare în proză — roman, nuvelă, descrieri de pitoresc dobrogean, folklor, etc. — în care să se resfrângă momente şi aspecte din viaţa, sufletul şi peisajul Dobrogei.

4. — Decernarea premiului se va face în cursul lunei Ianuarie a fiecărui an.

JURIUL

5. — Juriul de premiere — constituit odată cu înfiinţarea premiului — este alcătuit din d-nii:

Em. Bucuţa, scriitor, directorul revistei „Boabe de grâu", secretar general al ministerului cultelor.

C. Brătescu, profesor la Universitatea din Cernăuţi, directorul revistei „Analele Dobrogei"; membru corespondent al Academiei Române.

Ion Jalea, sculptor, profesor la Academia de arte frumoase din Bucureşti.

Ion Marin Sadoveanu, scriitor, inspector general al teatrelor.

Const. N. Sarry, publicist, director al ziarului „Dobrogea Jună" din Constanţa.

O. Tafrali, profesor la universitatea Iaşi, director al revistei „Arta şi Arheologia".

Din partea familiei fac parte, de drept d-nii: Bonifaciu I. Roman, avocat şi Traian Lăzărescu, magistrat.

Ultimul va îndeplini şi însărcinarea de secretar al juriului.

6. — Când necesitatea se va ivi, vor putea fi cooptaţi, în juriu noui membri permanenţi sau temporari, Aceştia vor fi aleşi dintre reprezentanţii de seamă ai altor domenii de activitate intelectuală decât a celor ce alcătuesc, în prezent, juriul.

Vor fi, cu precădere, cooptate, — astfel cum s'a procedat şi la actuala alcătuire a juriului — personalităţi culturale a căror activitate are vechi legături cu provincia dobrogeană.

7. — In afară de eventualele convocări ale juriului, dictate de împrejurări, comitetul de premiere se va întruni, obligator, odată pe an, la Bucureşti, cu orice număr de membri, pentru a proceda la decernarea premiului.

Juriul va fi prezidat de d. Em. Bucuţa.

In cazul absenţei preşedintelui, familia lui I. N. Roman va indica persoana din juriu care va prezida comitetul de premiere.

Membrii absenţi vor vota prin corespondenţă.

Preşedintele va fixa data întrunirii anuale a juriului.

Tot acesta va desemna pe membrii din comitet ce vor redacta rapoartele asupra operelor prezentate la premiere.

In cazul când secretarul comitetuva fi împiedicat a lua parte la lucrările de premiere, el va fi înlocuit printr'unul din membrii juriului aflător în Bucureşti, ce va fi indicat de preşedinte.

Un proces verbal va constata lucrările efectuate.

DECERNAREA PREMIULUI

8. — Premiul se va decerna aceluia dintre candidaţi ce va întruni majoritatea absolută a voturilor.

Dacă la întâiul şi al doilea scrutin, candidatul n'o va obţine, atunci, dacă va fi nevoe de un al treilea scrutin, majoritatea relativă va fi suficientă, pentru a desemna pe alesul juriului.

Aceleaşi dispoziţiuni se vor aplica şi pentru fiecare din lucrări, în parte, în cazul când premiul va fi divizibil.

In cazul când doi candidaţi ar obţine un număr egal de voturi, se va proceda la noi votări până când un candidat va distanţa pe celălalt.

9. — Autorii ce vor dori să candideze la acest premiu, vor trebui să facă „act de candidat" printr'o scrisoare adresată secretariatului comitetului. Ei vor trimte, totodată, cel puţin trei exemplare din lucrarea prezentată pentru premiere.

Operele vor putea fi depuse în manuscris, însă cu paza aceloraşi condiţiuni sus-arătate.

Juriul va putea aprecia, când va fi cazul, dacă se va putea lua în discuţie, pentru premiere şi opere care întâmplător, n'au fost prezentate potrivit dispoziţiunilor acestui regulament.

Lucrările premiate, în cazul când vor fi tipărite de autori, vor purta pe copertă menţiunea „premiat cu premiul cultural-dobrogean Ioan N. Roman".

10. — Vor putea fi înfăţişate — sau vor putea fi reţinute, din oficiu, de juriu — lucrări ce vor fi apărut în librăriile în decursul anului precedent datei fixate pentru premiere.

Lucrările în manuscris vor trebui depuse la secretariat până la 31 Decembrie a fiecărui an.

PREVEDERI COMPLIMENTARE

11. — Valoarea premiului va putea fi sporită — în afară de suma oferită de familia scriitorului Ioan N. Roman—şi prin alte donaţiuni care vor fi depuse la secretariatul juriului, sub eliberarea de chitanţă.

In acest caz, juriul va putea spori valoarea premiului — putând fixa şi alte modalităţi de decernare — potrivit cu nouile fonduri, disponibile.

12. — In cazul când juriul va găsi că niciuna din operele prezentate nu întruneşte condiţiunile înscrise în acest regulament, pentru a fi premiate, familia defunctului scriitor Ioan N. Roman îşi rezervă dreptul de a dispune, în fiecare an, cum va crede de cuviinţă, de valoarea premiului.

13. — Juriul va hotărî în fiecare an domeniul de activitate intelectuală din care se va decerna premiul.

14. — Acest regulament va putea suferi modificări, de orice natură, atunci când împrejurările vor impune aceasta.

15. — Orice informaţiuni în legătură cu acest premiu se vor da de către secretarul juriului d. Traian Lăzărescu, consilier la Curtea de apel din Chişinău, str. Regele Ferdinand I, No. 68.

*

Al doilea premiu în sumă de 2000 lei, va încununa o poezie care să răsfrângă un aspect din sufletul şi pitorescul Dobrogii.

Premiul va fi decernat prin intermediul revistei „Adeverul literar" al cărei fondator a fost Ioan N. Roman.

La timp se va anunţa comitetul premiului şi data la care va fi decernat.

APĂRARE

— Domnule judecător, bărbatu-meu nu se ocupă de mine!

DISTRAT

(Desen de Phil.)

— Dar oare de ce am venit eu aici?...

PRIMII PAŞI

Fantezii cinematografice

Greta Garbo

Din loje mauve, ascunse în mantile,
Femei în roş, vampiri cu buze pale,
Şi-aşează dioptria la lentile
Şi-o urmăresc, geloase şi fatale.

Ar vrea, când pleacă jazzul în rafale,
Să le privim evoluând subtile,
In ritmul unor seri orientale,
Cu mlădieri, lascive de reptile.

Şi ele poartă mască de vestală
Şi'n trup arhitectura ogivală;
Dar nu's ca dâns'atât de lucitoare...

Şi, când o văd, sclipind sub reflectoai
Mă'ntreb de-ar coborî odată'n sală,
De pe ecranul viu, n'ar fi banală ?

N. BERDA

Riry - fată modernă

In ziua când am făcut cunoştinţă cu Riry, am râs. Nu de micuţa mea prietenă — ferească sfântul! — ci de mine. Parcă mă văd: cogeamite om de 22 de ani ploconindu-se în faţa unei fetişcane de nici 17 ani şi spunându-i „domnişoară". Şi pe cât am putut, am căutat să par serios. Riry, poate dintr'o falsă mândrie, sau flatată de noua ei cunoştinţă, căuta să pară mai mult, mai mult decât o fetiţă ce era. Voia să fie o *„domnişoară"* — aşa cum îi spuneam — o „domnişoară" adevărată. Nu purta oare tocuri *Louis XV?...* Şi credea că reuşise. Pricepând-o, am tăcut, nevrând s'o deziluzionez dintr'un început. Aşa cum am tăcut şi mai târziu, după ce ne împrietenisem deabinelea, numai să n'o supăr, să n'o văd plângând, ducându-şi micuţele ei mâni la ochi.

Plânsul şi râsul lui Riry erau de aceaşi esenţă, contopindu-se. Veselia exuberantă se transforma deodată în furtună, lacrimi, hohote de plâns fără sfârşit. Când plângea, căuta parcă să-mi arate că plânge cu adevărat, că într'adevăr e supărată, că plânge pentru motive foarte, foarte serioase.

Părea că-mi spune: „vezi, Gruia, eu plâng". Şi plângea mereu. Plângea micuţa Riry pentrucă „simpaticul" ei, Fippy nu voia să meargă cu ea la cinema; plângea că mama sa nu voia să-i facă o rochie; plângea când se certa, plângea când era veselie. Plângea la nuntă sau la vreun „jur" oarecare. Nu mai vorbesc când asista la vreo înmormântare.

Prieteni, care o cunoaşteţi spuneţi-mi, când nu plânge Riry?...

Mă întrebam adeseori ce mă îndemna s'o vizitez. Singur nu mă duceam, prea eram o cunoştinţă „proaspătă", ci cu prietenul meu Puiu. De ce mă duceam? Spune tu, Puiule, de ce?

Eram amorezat de ea. aşa cum odată, obraznică, sau poate mai mult insinuantă, m-a întrebat? Nu, nu, eram prea serios să mă joc cu astfel de.... fleacuri. Sau poate ca s'o întâlnesc pe „L", cum cred că vrei să presupui?... Probabil? Nu, deloc!.... Dar nu despre aceasta e vorba, ci de Riry.

Azi sunt invitatul ei, în familie. Imbrăcat cu haine negre, cu guler „scrobit", cravata înodată cu grije, parcă sunt un oarecare X, venit în peţit. In ţinută, să-i zicem... de gală, nevoit să-mi măsor gesturile, să calc cu prestanţa burgheză necesară celor ce sunt invitaţi, ah! ce stângaci mă simt. Să nu vorbesc cât de tare vreau, să nu râd decât când râde toată lumea, să nu dau de gol pe Y când spune prostii, — orice aţi vrea, nu pot!

Dar, iertaţi-mă, văd că în loc să vorbesc de Riry, vă descriu starea mea sufletească.

Mulţi mi-au spus de Riry că-i „prost crescută". Nehotărît, necunoscând-o decât de puţină vreme, — şi având în vedere atitudinea ei puţin stăpânită, amestec de inteligenţă şi instinct, creiând veşnic prietenilor, ca şi familiei, situaţii dificile, jenante, — le-am dat dreptate. Atunci, însă, n'o înţelesesem bine pe Riry. O judecasem într'adevăr prea aspru. Oare puteam face o deosebire precisă între înţelesul burghez „bine crescut" şi „prost crescut"? Unde sfârşeşte unul şi unde începe celalt? Deosebirea este cantitativă, calitativă?

De ordin fizic, spiritual? Dar de vreme ce vorba, gestul, expresia sunt rezultatul unui proces lăuntric, deci naturale, deci inerente, atunci unde poţi spune când începe ceiace intră în cadrul „bine crescut" sau „prost crescut"? Dar, cum spun, o judecasem prea aspru pe Riry. Cum de altfel şi prietenii mei, — prietenii şi prietenele lui Riry....

Stăm la masă, aşezaţi aşa cum am vrut fiecare, după simpatii.

Numai Riry nu şi-a găsit încă locul. Să stea lângă Fippy? Nu vrea, sunt supăraţi (nu mai ştiu pentru a câta oară!) Lângă mine? Nu, c'o tachinez. Insfârşit, se hotărăşte să ia loc între mine şi Puiu, pe canapea. Nu stă însă locului nici un moment.

Se suceşte, comandă, cere mereu să fie servită, ţipă fără jenă că-i e foame.

— Puiule, dă-mi o scobitoare.

— ....

— Gruia, ridică-mi şervetul.

— ....

— Puiule, dă-mi untiera.

— ....

— Gruia, dă-mi farfuria cu măsline.

Ce era să facem? Râdeam şi o serveam. Inchideam ochii, căutând să scoatem în evidenţă numai partea comică a situaţiei.

Mama ei râdea şi ea de noi, găsind-o spirituală.

Nu puneam bine ceva în gură şi Riry începea: „Puiule, fă-mi un şpriţ.... Gruia, curăţă-mi o mandarină.

Cât a durat masa, ne-am sucit mereu ca nişte paiaţe. O felie de pâne cu unt îmi trântise, din neglijenţă, pe pantaloni. Gulerul — gulerul meu scrobit! — avea o pată de vin. Ah! Riry, cine m'a pus să stau lângă tine?....

Ştiam mai dinainte că veselia va fi de scurtă durată.

Chiar în timpul mesei, între îmbucături, se certase mai cu toţi, cu mama, cu bunica, cu tatăl ei. Lui Fippy i-a spus: „taci, boule", cârpindu-i o palmă destul de sonoră. Mie, mi-a spus că sunt nesuferit. Ca nici odată, reuşise să „înţepe" pe toţi musafirii.

— Riry, stai bine, — îi spune mama ei, lasă oamenii în pace... Uite, ţi-ai pătat rochia....

— Şi ce-ţi pasă?

Şi fără nici un motiv, plângând, a fugit dela masă, într'o odaie alăturată, trântindu-mi de astă dată pe pantaloni o felie de pâne unsă cu magiun din coji de portocale. Am râs şi de data aceasta. Nu era de râs? Au râs şi ceilalţi, din politeţă, stingheriţi.

— Aşa este ea — caută s'o scuze mama ei — e puţin nervoasă.

I-am dat dreptate. Era, însă, mai mult decât nervoasă.

Peste puţin ne-am ridicat de la masă, trecând în salon. Acolo, ce să vezi, o găsim pe Riry, cântând la pian... Subită transformare!....

Văzându-ne, se opreşte din cântat şi începe să râdă. Voioasă, ca şi cum nu s'a întâmplat nimic. Ca întotdeauna, în astfel de împrejurări.

Se ridică şi vine spre mine, ştrengăreşte, mândră de sânii ei micuţi şi obraznici, cântând:

Je te veux,
Je veux tes lèvres, tes baisers.
Je veux....

Caut s'o prind cu mâna, s'o trag spre mine. Imi scapă şi fuge râzând la patefon. Ii dă drumul.... O „rumba".... Perechile se înlănţuie....

Neştiind să dansez, stau deoparte şi privesc. Riry n'are astâmpăr. Fuge din braţe în braţe, dela un partener la altul. Se dansează mereu. Lipiţi unii de alţii, căutând parcă să-şi contopească trupurile. Mânile de abea pot masca agitaţia interioară, sângele aprins. Picioarele, coapsele execută mai mult decât dansul propriu zis. Inconştienţi, dansatorii se lasă cuprinşi de erotica dansului. Fetele şi băieţii cu aceeaşi privire lascivă în ochi, acelaş tremur al nărilor, aceleaşi buze încordate.

Pauză.

Dansatorii sunt obosiţi, excitaţi. Domnişoarele deasemeni. Se schimbă priviri pe sub ascuns.

Peste puţin, dansul continuă. Incă o „rumbă".

Riry se apropie de mine şi mă întreabă:

— „Nu dansezi?"

— „Nu, Riry, nu ştiu".

— „Cum, ce-ai spus? — se vede că a nu dansa i se pare ceva monstruos, — dar ce fel de.... bărbat eşti? Hai să te învăţ"

Mă ia de mână şi mă trage în mijlocul salonului. Mi-arată câteva mişcări.

— Uite, aşa se ţine partenera Pune mâna aici. (Ii cuprind mijlocul).... Nu strânge aşa de tare.... Cu stânga ţii dreapta mea. Nu aşa depărtat.... Dansează mai apropiat de mine. Corpurile.... lipite.

O ascult. Fac paşii după ea. Nu-mi arde însă de dans. O simt caldă lângă mine, tremurându-mi în braţe... O strâng la piept.... Sânii ei, tari, arzători, mi se sdrobesc în piept... Gura mi-e uscată... Nu mai sunt atent la paşi, mă încurc, o calc pe pantofi.

— Uf!, ce stângaci mai eşti! Imi observase neliniştea.

— Riry, îi spun eu, ştiu altceva mai bun decât dansul.... (Tăcere interogativă).... Riry.... ştiu să sărut....

Suntem în antreu, în afara privirilor celorlalţi musafiri. Riry se uită speriată la mine... Incerc s'o sărut pe umeri (poate mai mult în glumă?) Mi se sbate în mâni. Ii dau drumul şi fuge în salon.

Fugind mi-a spus:

— Eşti obraznic...

. . . .

Am stat apoi singur, câteva clipe, să mă liniştesc. Aprind o ţigare şi trec în salon. Tudor Ionescu, zâmbind, se apropie de mine şi-mi spune:

— Ce spui de sânii lui Riry! Uite, îi mai simt aici, pe piept...

L-am privit în faţă, fără să mă turbur. Insă, de data aceasta, am tăcut eu...

E o căldură insuportabilă, aerul înăbuşitor, încărcat cu diferite parfumuri, fum gros de ţigări. Vreo două perechi mai dansează încă. Restul musafirilor discută, aşezaţi pe scaune sau trântiţi pe canapele. Incerc să intru în vorbă cu „L", faţă de care, nu ştiu de ce, mă simt atras... şi emoţionat. Sau poate ceva mai profund, neprecis încă?.....

Riry se duce la patefon şi-l opreşte. Acul încremeneşte pe placă, scurt, zgârâind-o.

— Ajunge, mi-a făcut capul tobă. Hai, Fippy (s'au împăcat, sărutându-se), cântă ceva la vioară.

— Cum asta, lasă oamenii să danseze!

— Ce, nu vrei să cânţi ?

Fippy vede în ochii ei fulgere gata să plesnească. Peste puţin tunetele se vor declanşa... Se supune. Incepe să cânte....

Riry s'a aşezat la taifas cu Bohory. Ceilalţi, obosiţi, ascultăm. Puţini sunt atenţi la melodie. Cum de altfel şi Riry care, copilăreşte, flirtează cu Bohory. Uitase c'a cerut lui Fippy să-i cânte....

Cântecul s'a terminat. Plictisit, şi.... gelos, Fippy pune vioara deoparte.

In treacăt, observ scena. Riry şi Bohory râd şi discută. Fippy are deci motive să fie supărat.

Insă... Furtuna s'a pornit. Riry, deodată, înfuriată, pune mâna pe arcuş şi pleosc! îl rupe în capul lui Bohory. Văzând ce-a făcut, începu să plângă, rezemându-se de pian. Fippy, iertător, o cuprinde de mijloc.

— Bo-ho-h...h....h....h-ho-ry... mi-mi-a....

Cine ştie ce i-o fi spus Bohory, că a provocat această ieşire a lui Riry.

Bohory, deoparte, se pipăie la cap. Intrase într'o situaţie caraghioasă.

Nu ştia ce să facă. Sta singur, lângă masă, jenat.

Incerc să salvez.... situaţia.

— Aide, micuţo, — adresându-mă lui Riry — împăcaţi-vă, nu fiţi copii.

Bohory, deşi supărat, e gata s'o facă. Riry însă are principiile ei. E ambiţioasă, e copilăroasă şi e.... singurul copil la mama ei.

Nu, nu vrea să se împace. Printre lacrimi, spune:

— Să nu mai vină, hâ... hâ.... hâ,.... nici odată...

Şi o porneşte mai rău la plâns, pe altă gamă, mai supărătoare, mai plicticoasă...

Stăm pe ţepi. Nu mai ştim ce să facem. Când gazda plânge, se mai pot distra musafirii? Nimeni, însă, n'are curajul să plece primul.

Mă uit la ceas: 12 şi un sfert.

— O! e târziu. Mă duc. Cine mai pleacă ?

A fost parcă o salvare. Toţi musafirii vor să plece.

Riry, nepăsătoare, parcă nici n'a observat. Văzându-ne, însă, că începem să ne îmbrăcăm, se opreşte din plâns. Se uită mirată la noi, cu ochii ei mari, roşii de plâns. O privesc: ar vrea parcă să plângă mai departe, să ne arate toată nefericirea ei... că rupsese arcuşul!

Insfârşit începem să plecăm. Riry ne conduce până la uşe. Ii sărut mâna. E sărată de lacrimi....

Eşim afară. Aerul răcoros îmi face bine. Vântul, purtător de mirezme de flori de salcâm, ne loveşte în faţă, mângâindu-ne obrajii.

O conduc pe „L". Timid, o iau de braţ. Se uită curioasă la mine.

Pare indiferentă. Tot drumul, până acasă la ea, n'am avut curajul să-i spun nimic. Indiferenţa ei mă dezarmase....

. . . .

Riry, eşti supărată de cele ce scriu aici? *Mint? Am făcut rău că te-am dat la gazetă?* Nu cred să te superi, vei rămâne indiferentă. Sau poate te vei bucura, cum îmi vine să presupun citindu-ţi numele aici?

Dar, după câte am aflat, mi se pare că urmezi Conservatorul. Atunci n'are ce să-ţi strice. Vei arăta aceste rânduri la prieteni, la colegi, la profesori... O reclamă gratuită, neprecupeţită, care-ţi va folosi.

Şi prietenii tăi, şi eu, aşteptăm să te vedem cât mai curând la *„lumina rampei"*. Poate că până atunci vei uita de noi. Nu face nimic.

Acum am uitat noi de tine, sau aproape, nu te mai vizităm aşa de des, poate unii chiar deloc, renegăm momentele plăcute — fie cât de puţine — petrecute la tine. Probabil că până acum noi am fost aceia care am jucat teatru, — teatrul prieteniei şi al dragostei — faţă de tine.... Ţi-a venit rândul..... *Chacun à son tuor !... Răzbunăte!....* Rămâi indiferentă la aplauzele noastre!....

I. GRUIA

5—15.VII.933.

Ţie, de ziua ta

Lui T.

Bucureşti, 13 Mai 1933

Azi e ziua ta, iubitul meu. E ziua ta şi nu-ţi aduc în dar decât această scrisoare. Nu pare mult, dar când o vei citi îţi vei da seama că preţueşte mai mult decât orice alt lucru scump pe care ţi l-aşi fi putut da. Afară de asta, după cât te cunosc, ştiu că nici nu ţi-ar fi plăcut să primeşti ceva dela mine. Şi, de fapt ai avea dreptate. Ne cunoaştem de câteva luni şi deabia de o lună suntem mai des împreună, ne'ntâlnim „neoficial".

Ştiu exact ce impresie ţi-am făcut: o fată răsfăţată, înconjurată de tineri, flirtând în stânga şi în dreapta, dansând mult şi amuzându-se şi mai mult. Pe urmă, mai târziu ai crezut că mă amuz cu tine cum am mai făcut-o des cu alţii.

Şi aici a fost greşala... Deaceia azi, de ziua ta, îţi aduc în dar această spovedanie. Poate că fac o greşală, poate că eşti chiar aşa cum mi-ai fost descris: o lichea care astăzi se'ntâlneşte cu una, mâne cu alta?

Dar ce să fac, azi nu mai pot reţine acel „cri du coeur" care se'nalţă spre tine.

Era anul trecut la un bal când te-am văzut întâi, şi atunci mi-ai plăcut mult, mult. Nu ştiu cum s'a făcut dar n'am ajuns să te cunosc decât în iarna aceasta la începutul sezonului. Imagina ta, care-mi rămăsese adânc întipărită din păcate nu numai în minte dar şi în inimă, era vie în faţa mea. Ochii tăi frumoşi mă priveau, gura îmi zâmbea vorbind. Eram nespus de fericită, nespus. Apoi dansul acela cu tine... Nu, vezi tu, sunt lucruri care nu se pot descrie, nu se pot explica, cred însă că tu ai fost îndrăgostit de destule ori ca să-ţi dai seama ce am resimţit eu să fiu lângă tine după un an de aşteptare.

Ne-am revăzut la câteva ceaiuri, baluri şi mi-erai din ce în ce mai drag. Tu însă nici până azi nu ţi-ai putut da seama de iubirea mea. Nu pot să-ţi arăt nimic din ea când sunt cu tine, am o mândrie care mă împiedică şi mai ales, de multe ori mi-e teamă că poate tu mă consideri ca o simplă distracţie de câteva săptămâni, pe urmă mă vei trezi din acest vis şi atunci...

Când nu te vedeam stăteam deseori cu ochii închişi gândindu-mă la tine şi mă simţeam atât de bine aşa. Mă mir şi eu cum pot fi aşa romantică, eu firea aceea realistă. Nu-mi închipuiam că eu aş putea vreodată să stau ore întregi cu gândul la cineva, trăind în amintirea clipelor frumoase, dar trecute.

Iţi poţi imagina ce a fost după primele întâlniri. Şi aici trebue să-ţi mărturisesc ceva, era prima dată că am primit să mă văd cu cineva astfel. Am de mine şi de tinereţea mea o idee înaltă şi n'aş fi vrut s'o înjosesc primind întâlniri care nu s'ar fi repetat decât de vreo două, trei ori. Sunt o fată modernă, dar totuşi nu pot admite cu creşterea pe care o am, să mă port astfel fără să iubesc.

Fără să iubesc... şi aci a fost excepţia cu tine.

Mă gândeam adesea că ai avea tot dreptul să mă desconsideri mai ales pentrucă nu ştiai ce mă îndeamnă să mă port astfel. Vezi, micul tău flirt, care nu ştie dacă tu măcar ai o simpatie pentru el, care nu ştie din ce motiv te porţi cu el astfel cum o faci, te iubeşte mult, mult şi mai ales de mult. Ţi se pare curios, iubitul meu, nu-i aşa?

Nu ştiu ce efect o să facă asupra ta această scrisoare. Poate şi sunt aproape sigură vei regreta că eu am scris'o.

Vei căuta chiar să încetezi de a mă vedea,—sunt sigură de asta. Te vei gândi cu groază că ţi-ai complicat viaţa degeaba, că, dintr'un simplu flirt şi un început de prietenie ai dat de o nebună care s'a îndrăgostit fără margini de tine după câteva cuvinte şi sărutări. Vei căuta la prima revedere să fii rece, să termini, sau mai curând, cum eşti bine crescut vei fi amabil, vei continua de a mă mai vedea de câteva ori şi pe urmă gata.

Nu, iubitul meu, nu te teme; nu ţi-am scris aceasta ca să cer ceva dela tine, nu, ştiu prea bine că n'ai ce face cu dragostea mea, că poate te-ar amuza; dar că nu poţi să te amuzi cu ea pentrucă eu nu vreau.

Vom termina prieteneşte flirtul început. Vom rămâne prieteni sau poate numai simple cunoştinţe. In orice caz, n'aş vrea să primesc nimic dela tine din milă, iubitul meu. Prefer să rămân singură cu amintiri frumoase şi cu timpul poate să le şi uit decât să primesc o dragoste silită şi care n'ar ţine mult. Gândeşte-te dacă într'adevăr n'ai pentru mine tot atâta iubire cât am şi eu, atunci mai bine nimic, e mult mai bine aşa.

Să nu-ţi fie teamă, nu voi căuta să te reţin sau vreodată să fiu în calea ta. Ştii că sunt prea mândră pentru asta.

Ţi-am scris totuşi această scrisoare, cunoscând consecinţele şi ştiind că astfel se sfârşeşte frumosul poem de prietenie şi de puţină dragoste început. Ştiam asta şi totuşi am făcut-o pentru a-ţi da un dar, un dar frumos de ziua ta!

Fii sincer faţă de el, este tot ce-ţi cer...

G. Y.

SPIROS MELAS

„...E o nebună, boierule..."

Călare pe un catâr, mă întorceam într'o dimineață răcoroasă de April dela mânăstirea Sfintei Treimi. De pe coama unui munte mic, cărarea cade într'o vale și dă, pe sub ramurile unui desiș de ulmi sălbatici, în drumulețul prăfuit de țară, care treca pe la Castraki *, răcăit, și ajunge la Calambaca **, șovăind printre podgoriile de vii. Călăuza, un țăran din Castraki, între două vârste, om simplu și bun, îmi istorisea legenda, după care un călugăr, în vremurile de demult, ca să aibă parte de harul dumnezeesc, a isbutit să se cațere în vârful unei stânci din apropiere, pe care astăzi nu întâlnești picior de om și pe care își zidesc cuiburile vulturii. Acolo, pe piscul acela, a ascuns și o comoară mare. Dacă vreodată se va sui un om, vrednic de ajutorul lui Dumnezeu, are s'o găsească. Unde găsești însă om vrednic în ziua de astăzi?... Când și-a terminat istorisirea, eram jos în vale. Un fâșâit ușor mișca frunzișul des și răspândea un miros fraged de verdeață de ți-era tot dragul s'o respiri.

Lângă tufișuri și rădăcini înfloreau ici și colo stânjenei. Cărarea întortochiată mergea paralel cu un pârâiaș, care clipocea pe pietre, când se vâra 'în tăcere dedesuptul mărăcinilor deși sau printre miile de Peri ai Maicii Domnului, scăldate în rouă. Ciripiri ascuțite, ca niște strigăte neașteptate de bucurie, se auzeau în dreapta și în stânga poienii. Catârul, pe când înainta, ritmând pasul lui cu sunetul limpede al clopotului ce era atârnat pe grumazul lui, speria ici o șopârlă verzue, colea un sfredeluș care se ascundea printre tufe sau în crengile mărginașe. Ajunsesem pe la jumătatea drumului, când catârul se opri brusc. Işi sprijini picioarele dinainte, întinse gâtul, aplecă în jos capul și-și trimise urechile înapoi.

— E, breee ! strigă din urma mea călăuza, lovind ușor cu bățul părțile dinapoi ale animalului. Catârul, în loc să înainteze, cu o mișcare bruscă eși din cărare. O cracă joasă de ulm sălbatec, îmi aruncă jos pălăria.

— De ce i-o fi fiind teamă acum, zevzecului... murmură călăuza. Trecu înainte, îmi ridică pălăria, apucă animalul de căpăstru, îl trase blestemând printre dinți, îl puse pe cărare și-l târî cu putere înainte. Catârul îl urmă ezitând și cu mare greutate. La vre-o patruzeci de pași în fața noastră văzurăm mișcându-se niște tufe dese de pe marginea apei.

— Să știi că e Maria nebuna ! zise zâmbind călăuza, pe când catârul își trimise înaintea urechea dreaptă.

Nu-și terminase încă vorba și apăru din tufișuri o țărancă tânără, cam de vre-o douăzeci și cinci de ani, înaltă și voinică. Părul îi cădea pe umeri, despletit și pe jumătate udat. Boabe de apă alunecau din creștetul ei pe bucle, lucioase ca niște diamante. Figura îi era palidă, de ceară, ochii negri, mari, strălucitori, inexpresivi, aproape sticloși, înfundați, cu o neagră cunună de jur împrejur, și buzele-i de piatră, ca un strugure necopt de viță sălbatică. Se uită la noi cu băgare de seamă și deodată veni drept spre noi.

— Ei, mă! făcu tare către călăuză. N'ai văzut tu pe Stratis în drum spre mânăstire?

— N'am văzut nici lup, murmură indiferent călăuza, fără să se oprească.

Țăranca isbucni deodată într'un râs atât de puternic, încât răsună valea întreagă.

— In viața ta să nu mai vezi lumina zilei! strigă apoi, și dispăru alergând printre copaci cu buclele în vânt.

— E o nebună, boierule, îmi explică, ghicind curiozitatea mea, călăuza. Maria nebuna dela Castraki. A înnebunit jos la Sân-Gheorghe cu o zi înainte de a se căsători. Așa umblă ea pe câmp, o nenorocită... plânge, râde, cântă... și acostează pe drumeți...

Nu-și termină încă fraza și din nou răsunară în vale râsete puternice, printre ghindari, râsete sălbatice, curioase și triste.

— Știi cum a înnebunit? îl întrebai.

— Cum! Eram de față... Săraca! Suntem, vezi d-ta, dintr'un sat. E o istorie, adicătelea, boerule, așa ca să întristeze pe om... un lucru... și completă cu un gest de mână nedeterminat.

Il rugai să mi-o povestească.

— Nu, nu, boierule, trebuie să ieșim la drum, să vezi biserica Sân-Gheorghe cu ochii d-tale... Atunci ai să 'nțelegi, adicălea, așa cum trebuie, în realitate.

Când am eșit din vale pe drum, apărură în fața noastră câmpul larg, înverzit cu râul pe care-l tăiau în două plopii uriași pe mal, viile, bostanele și grădinile cu zarzavat. Satul Castraki ne arătă la dreapta cărămizile roșiatice ale caselor sale, răsărite printre verdeață. Fumul dela vetre fâlfâia alene pe cerul albastru, ca o mulțime de drapele de pace. Satul e așezat la poalele unei stânci uriașe, abrupte, cu coastele tăiate cu cuțitul. La cea din față, aproape de vârf, într'o scorbură naturală a stâncii, albea un schit părăsit. Alături, într'o crăpătură, era răsărit un smochin sălbatic.

De jur împrejur, bătute în stâncă, se legănau alene o mulțime de batiste roșii ca niște flăcări.

— Iată Sîn-Gheorghe ! îmi zise călăuza arătându-mi schitul părăsit, îndată ce eșirăm pe drum. E zidit de niște călugări din vremurile vechi. Nimeni nu știe cum de s'au suit acolo întâiași dată. Că după cum vezi și dumneata, cu picioarele nu poate să se cațăre nici capra! Ei bine, boierule, vezi d-ta toate batistele alea roșii? Câte batiste, atâtea fete sunt măritate în Castraki. Cu o zi înainte de nuntă, ginerele e obligat să se sue până sus la schit și să prindă batista roșie... Așa l'am pomenit; e un obicei vechi.

— Bine, dar se poate sui cineva acolo sus, dacă, după cum mi-ai spus, nici capra nu se poate cățăra?

— Fie, zise călăuza surâzând, dacă-i vorba să iei fata, apăi te sui și 'n nori, boierule... vezi smochinul acela sălbatic? Avem noi o funie legată în jurul trunchiului... Ginerele e legat de un capăt cu toate cele și cu batista roșie, iar din capătul celalt trag mireasa, cumetri și ceilalți flăcăi. Așa îl ridică, îl sue încet, încet, până la rădăcina smochinului. Acolo se agață de trunchi, intră în schit, își face, să zicem, rugăciunea și atârnă batista. Pe urmă, se leagă din nou cu funia, apucă rădăcina smochinului și-și dă drumul în vânt. Cumetrii, flăcăii îl coboară încet, încet și vine de cade ca din cer în brațele miresei. Ei, să fi fost vreodată, boierule! Vezi moartea cu ochii... întreabă-mă pe mine că am prins și eu batista roșie. Sunt cinsprezece ani și tot n'am uitat! Vezi omul, domnule, jos de tot, cât un pumn, ți se strânge inima, și se tae respirația. Ce, crezi, că-i lucru de nimic, adicălea? Dacă se 'ntâmplă să cazi, apăi nu te-adună nici cu lingura, boierule... Unul se 'ngălbenește ca șofranul, în momentul când îl sue, altul înverzește ca fânețul, altul se face roșu ca un mac. Și toți se fac că nu li-i frică. E de față mireasa...

Tăcu o clipă; părea ca și cum ar fi căutat să pună în ordine niște amintiri din trecut.

— Acum ai să înțelegi mai bine povestea Mariei, boierule, zise peste puțin, apropiindu-se de mine și rezemându-și ușor mâna de arcada dinainte a șelei. Sunt cinci ani de când Stratis feciorul lui Stambas, un trândav adicălea și un scandalagiu fără pereche, trimisese în pețit la tatăl Mariei pe care am văzut-o adineaori. Situație n'avea de fel. Nici un pogon de pământ, nici o rădăcină de măslin, să zicem... Se ducea numai la seceriș și la culesul viilor, la cramele străine ca să dea adicălea o mână de ajutor. De fapt însă ca să se lege de fete și să petreacă. Stratis, ăsta, pasă-mi-te, boierule, era înțeles cu Maria. Femeile spun că-i vedeau atunci sărutându-se la stufiș, pe malul apei. Tatăl Mariei se făcu că fata nu e în vârsta măritișului. Până' aici merge bine. După șase luni vin la el după un alt pețit, fiindcă, să vezi, boierule, era lucru curat, Maria... fie... O ceruse Costică feciorul popii Lefterie. Avea vie, pământ și un măgar și tatăl Mariei se apucă și-i logodește. Ea ce să facă? N'are voe să se împotrivească. Stratis, cum află, se făcu, vezi, că nu-i pasă. Părea vesel, dispus și se făcu că-i prieten cu Costică și cu tatăl Mariei. Pân'aci toate bune... Veni și ziua nunții. Cu o zi înainte, mi-aduc aminte, ca și cum ar fi chiar acum, ședeam dimineața la ușa bucătăriei când văd că trece mireasa, ginerele, cumnații și câțiva flăcăi. Inainte mergea Maria, îmbrăcată mireasă. Străluceau salbele pe fruntea și pe pieptul ei. Costică ținea batista roșie și pășea alături, pe gânduri. In urmă veneau cumetreniile. Al-de părinții miresei și ginerelui, frați, veri, unchi, toți în strae de sărbătoare și veseli. După ei veneau flăcăii. La un moment fac așa: ce să văd? Stratis era printre flăcăi. Bărbierit și cu haine noi. Ei, zic în gândul meu, femeile astea, nu trebuie să dai crezare, adicălea, la ce zic ele. Asta de aici să fie oare cel care se jurase s'o ia pe Maria de nevastă? Și-acum se duce așa dispus să tragă funia cu ginerele? Așa zic eu în gândul meu. Și după ce au trecut, și cum altă treabă n'aveam de făcut, zic iar în gândul meu: De ce nu m'aș duce și eu să mă distrez puțin adicălea? Mă iau după ei și-i ajung din urmă, tocmai când eșau din sat. Mergeam alături de Stratis și căutam să-l descos:

— Ei, ce mai nou? îi zic. Când o să te vedem și pe tine așa?

— N'aveți voi în sat o fată care să mi se potrivească, îmi răspunse râzând. Am să mă duc să caut, așa, vre-o naiadă în râu.

Când am ajuns acolo, la rădăcină, urmă călăuza, arătând stânca, a cărei siluetă, cu cât înaintam, apărea mai lămurită pe cer, flăcăii luară marginea funiei ca să lege pe ginere.

— Măi băeți, zise Costică, legați-mă bine, ca nu cumva să mă însor azi cu țărâna, în loc să mă însor cu Maria.

Cumetreniile, după ce-l legară flăcăii, trecură pe rând și se asigurară de legătura funiei. Flăcăii apucară capătul celălalt.

— Ești gata ?

Costică își puse batista roșie în buzunar, apucă bine funia cu amândouă mânile și răspunse:

— Gata !

— Să fie cu noroc! Să fie cu noroc! strigară flăcăii și începură să tragă funia.

— Nu te uita în jos ! Uită-te sus!

— Țin' te bine !

Așa îl strigau în timp ce se înălța încet, încet. Stratis, printre cei dintâi, trăgea ca un turbat. Fălcile îi tremurau, părul îi căzu până în ochi, care erau plini de răutate. Din când în când trimetea și câte o privire miresei, care ședea cu ochii pironiți în pământ, lângă mama ei.

Ginerele a ajuns acum sus, aproape de rădăcina smochinului, colo sus — urmă arătând, călăuza, spre schitul părăsit care albea în scorbura stâncii, ca un ou într'un cuib de vultur. Mai era încă un metru până să întindă brațele ca să se agațe de trunchi. Deodată, iute ca un fulger, Stratis scoase din mânecă un brici și tăie funia dintr'odată. Nu se mișcă nimeni. Toți rămaseră muți și pironiți locului, uitându-se la ginere, pe când cădea. Se aplecă la început pe spate, se răsturnă, apoi făcu două mișcări, întinzând disperat mânile, ca și cum căuta să se agațe de vânt și se prăbuși. Capul i se sparse, creerii se împrăștiară, iar corpul i se făcuse o grămadă de oase, carne și sânge. Costică a căzut, s'a făcut praf și tot nu se mișcă nimeni dela locul lui.

Ne-am revenit în fire, numai atunci când auzirăm vocea lui Stratis de departe... Pe când alerga, se opri puțin pe o colină și striga adresându-se tatălui Mariei:

— L'am făcut mare crai pe ginerele tău. Acum iadu'ntreg e al lui! Să-ți trăiască fata !

Apoi se pierdu ,alergând după copaci. Flăcăii urlară și se năpustiră după el; femeile căzură bocind. Maria stătea de-o parte, la locul ei, ca o stană de piatră. Deodată scoase o voce subțire, stridentă, ridică mânile așa, în sus și începu să cânte. Innebunise și acum rătăcește pe câmp, plânge, râde, cântă și acostează pe drumeți...

Uite, asta-i, boerule, povestea Mariei, celeia pe care am văzut-o adineori.

Din limba greacă de ANTON M. MISTACHIDE

* Satul Castraki, celebru pentru frumusețea femeilor lui, se află la o depărtare de circa o jumătate de oră de Calambaca. Stânca și biserica părăsită care se pomenesc în povestire există acolo în realitate precum și legenda „batistei roșii".

** Localitate în Tesalia (Nota Trad.).

Doi censori

V'ați întrebat vreodată câte clase liceale are d. Mihail Sadoveanu? Mărturisesc că eu n'am avut niciodată această curiozitate. Opera d-sale literară e atât de impunătoare, încât nu mai are nevoe — nici pentru mine, nici pentru mulți alții — de recomandarea unei patalamale. Dar dacă, pentru unii, o clasă sau un titlu academic mai mult sau mai puțin nu înseamnă nimic, fiindcă prețuirea oamenilor se face după alte criterii, pentru alții — oricâte merite ai avea — e greu să fii luat în seamă fără un certificat de studii înalte. De partea cui o fi dreptatea?

Cel dintâi care a atras atențiunea asupra studiilor d-lui Sadoveanu, e d. doctor *Giorge Pascu,* profesor universitar *(la aceste titluri se poate adăuga încă unul:* suspendat din învățământ *până la pronunțarea justiției într'un proces penal). „D. Sadoveanu este simplu absolvent de liceu", — scria acum doi ani domnul doctor.*

Al doilea, tot doctor *și tot* profesor universitar, *e d. Nichifor Crainic. D-sa, mai precis — ca nu cumva să credem că d. Sadoveanu a absolvit liceul pe vremea când erau opt clase — ne face cunoscut că „d. Sadoveanu are șapte clase de liceu!"*

Prin urmare, d-nii Giorge Pascu și Nichifor Crainic s'au constituit, din oficiu, în comisie pentru valorificarea titlurilor d-lui Sadoveanu. Nici că se putea o mai potrivită întovărășire: doctori, profesori universitari, oameni de știință și... celelalte.

Dar mai cu seamă oameni de știință!

Să fim serioși. Care sunt meritele științifice ale acestor doi censori? D. Giorge Pascu a compilat și și-a întocmit o carte, pe baza căreia a obținut o catedră universitară, iar d. Nichifor Crainic... A propos, ce lucrări științifice are d. Crainic?

D. Sadoveanu are șapte clase de liceu. Câte clase avea Caragiale? Câte clase are Enescu? Dar Grigorescu? Adunați-le și veți vedea că nu veți ajunge la respectabila cifră a anilor petrecuți în școală de d-nii doctori Giorge Pascu și Nichifor Crainic. Ei și!

D. Sadoveanu e poet, dar analizați-i opera și cântăriți imensitatea cunoștințelor acumulate în cele peste cincizeci de volume apărute până azi. Istoria și geografia României, literatura noastră veche și nouă, etnografia și folklorul nostru, limba în toată evoluția ei — câte nu știe cărturarul acesta fără diplomă! Și care universitate nu ar fi onorată dându-i prilejul să ni le spună și de pe catedră?

Dar de ce l-am smulge pe d. Sadoveanu din mediul calm și luminos, în care a zămislit o operă atât de trainică, și l-am cobori în lumea sterilă de care au putut fi îmbrățișați cei doi doctori!

Să ne aducem aminte de versurile lui Hugo:

> Sans avoir pris de grade à l'université,
> Et sans être nommé recteur par le ministre,
> Le blond soleil dissout l'ignorance sinistre.

ST. ARAPU

Un optimism general domnește în țară.
Unele ziare

— Oate mege bine în țala omânească!

Din poezia africană

Sunt negru

După Langston Hughes

Sunt negru:
Negru cum e noaptea de neagră,
Negru ca adâncul pădurilor în Africa mea.

Rob am fost:
Cesar mi-a poruncit să spăl treptele,
Am lustruit cizmele lui Washington.

Salahor am fost:
Cu brațele mele am ridicat piramidele,
Am amestecat mortar pentru edificiul Woolworth.

Am fost cântăreț:
De departe din Africa spre Georgia
Am semănat cântecele mele de jale
Eu am creat Ragtime

Jertfa am fost tot eu:
Belgienii mi-au retezat în Kongo mâ
Acum mă linșează în Texas.

Sunt negru:
Negru cum e noaptea de neagră,
Negru ca adâncul pădurilor în Africa mea.

AD. BYCK

Antinea provincială

După hoinăreli fără socoteală în cele patru colțuri ale Europei, într'o bună zi Matei Rădescu simțise zădărnicia marilor deplasări. Amintirea priveliștilor și vieții de altundeva, regretul după cadrul cu monumente pline de prestigiu prea îi dădeau o impresie de pierdere iremediabilă, un dor de revedere care îi otrăviau viața. Aducând de peste tot cărți și albume, care îi repetau statornic și clar locuri văzute doar în treacăt sau numai bănuite, își luase obiceiul să frunzărească volume după volume, satisfăcându-și livresc și confortabil o nevoie factice. Ajunsese să se convingă cu tot dinadinsul că nici Marocul, nici Indiile, nici Tahiti sau insulele Capului Verde, real văzute, nu i-ar fi putut da o viziune mai colorată decât descrierile meșteșugite din cărțile mai mult sau mai puțin plătite de agenții de voiaj. Savura astfel beția de ubicuitate și exotism în care îl cufundau foile cu temple și ulițe, bazaruri și cafenele, case de dans, femei, costume și culori, după voie, fără osteneli, indolent și voluptos.

Și totuși altfel a ieșit moda. Toți cunoscuții lui peregrinau acum, de Paști, ca în toate vacanțele, prin țări străine. Oameni care altădată cel mult ar fi tânjit după un prânz pe iarbă verde, la Băneasa, în păduricea cheală sau la Snagov și pregetau la cheltuiala deplasării, acum se năpustiau în cete vagabonde pe malurile Bosforului și Egeiei, pe coastele dalmate, încoace și încolo și mai ales la Paris. Lui Matei îi plăcea să-i tachineze cum s'a deșteptat în ei, așa, deodată, tocmai acum, pe vremuri grele, un asemenea dor de ducă irezistibil și le explica totul prin regisorii abili, cărora nu le mai merge negoțul deochiat cu coloniști pentru continentele insalubre, nici întreprinderile pentru distracția milionarilor blazați. Negustorii fac și ei ce pot: trag de mânecă pe bieții noștri concetățeni care sunt transformați ieftin și în serie în turiști năuci, extenuați și păcăliți, suplinitori de vreme rea ai nababilor autentici, care se abțin.

— Ție ușor îți vine, că ești sătul, îi spusese un prieten.

Rezistând molimei călătoriilor gregare, Matei își amăgia obsesia plecărilor explorând fundurile de provincie autohtonă. Rătăcind prin orășele uitate de Dumnezeu și de oameni, pela mânăstiri în paragină sau schimbate în pușcării, balamucuri și alte asemănătoare afectări, demne de cei care le-au pus la cale, își exercita mania de turist cu orice preț și deseori făcea descoperiri care îi confirmau părerea că zilnic, sub nasul nostru, avem spectacole și întâmplări egale celor mai jinduite depărtări.

De aceia Matei Rădescu se găsea în această luminoasă zi după Paști, în capitala podgoreană. Dar de data asta i se înfundase. Chiar dela gară a văzut că n'a nimerit-o. In trăsura puchioasă care îl adusese spre centru, în șchiopătăriile în contrapunct ale cailor jerpeliți, se înverșunase să găsească un sens, o notă pitorească clădirilor plate, incolore, care își răvășeau dărăpănarea dealungul ulițelor desfundate și prăfoase. Oricât voia să evoce sordiditatea Stambulului, Neapolului, Marsiliei, în cartierele lor infame, sau chiar Balcicul, nu putea să uite stilul acestor mizerii pestilente. Aci era muțenie iremediabilă, inexpresivitate pe vecii vecilor.

La Grand Hotel ceruse răstit cameristei, o căzătură de femeie boită, scofâlcită și galantă, care își țipa dela distanță antecedentele, să-i schimbe așternutul mototolit, punctat de roșeți neîndoielnice. Fără să vrea își amintise de un han dintr'un cătun normand, unde dormise o noapte în albeața intactă a cearșafurilor îmbibate de miros de levănțică și pelin, amestec salubru și amăruiu, de care legase ideia patului curat.

Inspectase orașul cu bunăvoință. Singurele lui monumente, bisericile fără trecut, fără față și fără suflet, ca niște prăvălii cu icoane noui, încă nesfințite, cu turle imposibil țuguiate, bulbucate și frizate din tinichele ruginite se amestecau în mintea lui cu nenumăratele măcelării din piață, cu șiruri sângerânde de vite întregi, jupuite, atârnând în cângi, lângă casapii apoplectici, stacojii de mâncare și de băutură bună. Intercalate, variind exalările într'un cocktail grețos, brânzăriile își răvășeau putinele până în mijlocul străzii, iar pe pereții negri de praf, funingine și umezeală etalau capre întregi, mumificate în pastrămuri vinețiі duhnind a putreziciune sărată. In șir, băcănii cu vitrine ca la Ciobanu și la Dragomir și cu butoaie de pești sărați la ușă. Pe partea cealaltă a pieții, magazine cu haine gata, spânzurate pe toată fațada, până la cornișa acoperișului, pantofării care se ghiceau de departe după duhoarea de piele prost tăbăcită. Intre ele, dughene cu mii de mărunțișuri vestejite, decolorate, demodate, stând înșirate în zeci de planuri diferite, în ferestre aranjate pentru concursul de vitrine, care a avut loc și aici, ca la București. Banca orașului, scundă, pe coloane de monument egiptean, cu uși strâmte de fier, era zăvorâtă și impenetrabilă: încetase plățile. Iar ca o chintesență a miresmelor și pitorescului târgului, chiar în față, un edificiu public, ridicat cu cele mai pure intenții la adresa trebuințelor urgente ale cetățenilor de un edil grijuliu, își răspândea violent, pătrunzător, parfumurile din băltoage imunde, care stagnau desigur din vremuri imemoriale împrejurul locului înconjurat cu sârmă ghimpată.

Inainte de a părăsi capitala provincială, Matei se gândise că oriunde, prin cimitire, găsea colțuri de artă, de reculegere în care pătrundea sufletul localnicilor mai adânc decât după o reședință îndelungată. Plin de reminiscențele din Eyub, din cimitirele Florenței și necropolele maritime depe coasta Bergenului, venise și aci, pe aleiele cimitirului Sfânta Treime. Copacii deabia înmuguriau. Monumentele, mereu aceleași, își lipiau, ca să se singularizeze, ici un moț decorativ, format din imposibile împerechieri de corpuri geometrice, colo o oală, drept urnă, sau, tragic, o coloană frântă. Mausoleele bogaților copiau casele din târg. Interpelările stereotipe, lăsate de generațiile dispărute, ca să zguduie pe trecători: „Ce ești tu am fost și eu. Oprește-te și varsă o lacrimă pentru mine"; sau „Ce-a fost verde s'a uscat" și „Din om tare, cu cuvânt, m'am făcut negru pământ" nu-l înduioșau.

— Singur mi-am făcut-o, se gândea Matei cu ciudă.

Dezamăgit, se îndreptase spre poartă. Dar când să dea în aleia cea mare, care duce la capelă, cinci cruci enorme, simple, drepte, din marmoră neagră, deopotrivă de înalte, îl opriră imperios depe soclurile lor liniare, așezate la distanțe egale, pe blocuri largi de bazalt negru. Cum era posibil așa ceva aici? Rigide și impresionante prin proporții și grupare, se deosebeau atât de mixtura informă dimprejur, că Matei se apropie neîncrezător. Inconjură încet mausoleul și citi curios inscripțiile. Pe trei din socluri era aceiași formulă: „Aici odihnește soțul meu... Soția lui inconsolabilă, Victoria". Difereau numai numele răposaților. Celelalte două socluri așteptau sigure și necruțătoare legendele înhumărilor viitoare.

Matei se învârti, reciti: nu era nici o eroare. Femeia, deopotrivă de nemângâiată, își îngropase trei bărbați succesiv în cavoul familial și nu ezitase să-și manifeste public regretele ei egale. Năduful turistului se risipi.

Căută pe portar. Așa era. O cocoană din oraș. In doisprezece ani își adusese la groapă trei soți. Mare necaz pe capul dumneaei. Venea la cimitir de două ori pe an, plătea pentru flori, candele și tămâie, iar parastasele le făcea odată pentru câte și trei morții, uniți prin voia ei pioasă.

Matei o luă grăbit spre centru. Curios și imaginativ, avea cu ce să-și alimenteze metehnele. Intră la frizeria din fața hotelului. Işi făcu de lucru cu o fricțiune, căci era și tuns și ras. Clăbucindu-i capul, patronul îl descosea, intrigat ca de orice figură nouă. De unde venea, cu ce ocazie, dacă avea să stea mai mult? Cunoștea pe cineva în oraș? Matei îi răspundea în doi peri și când, la rândul lui, întrebă brusc și sigur ce mai e cu coana Victoria, bărbierul rămase cu mânile în părul leorcăit, nevenindu-i să creadă. Işi reluă lucrul, întârziind migălit și îi propuse să-i potrivească părul la tâmple. In țârâitul foarfecelor, Matei află că d-na Victoria e încă văduvă, de vreo șase luni, că e femeie bogată, cu vie mare și proprietăți.

— Strașnică femee, d-le. A' îngropat trei bărbați cu cununie. Acum e în vorbă cu altul, deși i-a ieșit svon că suge sânge, ca alea dela cinematograf..., cum le zice...

— Vampele.

— Așa, așa, vampirele... D-lui o cunoștea pe coana Victoria?.. Da? Să nu-i ia în nume de rău dacă îi dă un sfat... Se duce să-i facă vizită?... Chiar acum? Să nu-l prindă și pe dumnealui în mreje că parcă e fermecată. Tot de bărbați buni, cu situație, oameni faini, a avut parte... D-l inspector să nu creadă că e glumă.

Petrecut până la ușă cu temenele și înaintat în prag inspector general de geniul insidios al patronului, Matei ezită un moment.

— O fi acasă? întrebă.

— Dacă nu e la vie, sigur.

Și fără a aștepta, bărbierul chemă o birjă răpănoasă:

— Nae, du pe d-l inspector general la coana Victoria, în Calea Târgului.

Matei se îmbarcă vrând nevrând și zgâlțâit pe pietroaiele ulițelor căuta să-și închipuie pe ciudata femeie în fața căreia avea să se găsească. Ii plăcu și-i fu ușor s'o indentifice cu eroina Atlantidei, amanta ucigașă a celor cu care se iubea. Și-o reprezentă sub trăsăturile și cu mișcările unduioase ale felinei dansatoare Napierkowska, prima interpretă a Antineei în film și se întreba dacă era la mijloc numai o simplă influență a cinematografului sau singură crescuse o astfel de floare veninoasă și rară, în mediul acesta oropsit și adormit. Adăpostind o ființă monstruoasă și liberă, orașul își înobila parcă liniile și Matei avea impresia că străbătea o misterioasă cetate tuaregă, căutând intrarea minunatelor galerii subterane ale femeii fatale și voluptoase. Prezența ei, simțită aproape, așteptată cu înfiorare, răscumpără platitudinea închircită împrejur, ca o orhidee prețioasă în care locul și-ar fi stors posibilitățile de înflorire.

Brusc, caii proptiți de hățurile legate cu sfori, se opriră dinaintea unei case înalte, cu arcade, stâlpi, balcoane și firide, zugrăvite în roșu, galben și liliachiu, într'o îmbinare neverosimilă: un exemplar din miile de orori arhitectonice comise în cinstea stilului românesc.

— Cine știe, își zise Matei clipind iute din ochi, trezit din divagările lui exotice, o fi moștenit-o. Căci se aștepta la o clădire severă și simplă, ca mausoleul negru.

Bătu în poartă de mai multe ori. O bătrână gheboasă, cu mânecile suflecate, îl întrebă:

— Pe coana Victoria o cauți?

Așteptă pe scara din fața ușii mari de intrare, arcuită și umbrită de o largă marchiză de lemn, parcă decupată cu traforajul pentru un coteț de porumbei. Simțea o emoție neașteptată, gâtlejul îi se uscase și ar fi băut pe nerăsuflate un vermut sau un coniac, să scape de

(Continuare în pag. VI-a)

golul care i se făcuse în stomac.

Ii deschise o femeie mică, uscată, căruntă. Purta o rochie neagră, de doliu, cu crep pela cusături, iar în picioare șlepci de pâslă cadrilată.

— Ce vrei d-ta? Ostil, lugubru. Privirea ascuțită, ca și bărbia, înțepa ca un ac de viespe.

— D-na Victoria Tomescu, vă rog, îngăimă Matei, intimidat de greutatea accesului.

— Eu sunt. Ce poftești?

D-na Victoria ieși mai la lumină și tânărul îi putu contempla fața acoperită de o rețea măruntă de zbârcituri, între care urme de pudră roză desemnau brăzdături ca zebrăriile tatuajului unei elegante polinesiene.

Matei ar fi poftit s-o tulească pe poartă. Dar după primul moment de uluială, curiozitatea îl opri.

— Doamnă, sunt gazetar și...

— Ia să mă slăbiți. M'am săturat de atâta cerșetorie. Nu dau nimic.

Zise și vru să închidă ușa.

— Vin din partea unui negustor, doamnă, stărui Matei. Vrea să cumpere niște vin...

Doamna Victoria îl privi cu atenție. Era îmbrăcat curățel, părea simpatic. Putea să aibă încredere.

— Păi spune așa, domnule.

Il introduse în antreul imens, întunecos, rece ca o cramă, cu toate ferestrele zăbrelite de jaluzele. Deabia îi veni să se așeze într'unul din fotoliile îmbrăcate în huse albe, stafii încremenite cu brațele gata să cuprindă.

— Ce vin îi trebue prietenului dumitale?

— Să vedeți, d-nă..

— E cârciumar?

— Are bodegă.

— Nu e de aici?

— Nu, stă la București.

—Plătește bine?

— Aveți vinuri bune?

— Auzi vorbă. Dacă nu știi, dece ai mai venit?

— Atunci pot să-i spun că aveți...

— Sigur, domnule. Numai bani să aibă. Nu dau pe datorie nici lui frate-miu.

— Vindeți dumneavoastră singură, sau trebue să vorbesc și cu soțul dumneavoastră?

— Soțul meu, domnule? După ce lume vii dumneata? Nu vezi că sunt în doliu?

— N'am știut. Iertați-mă. Condoleanțele mele...

— Merçi.. Al treilea bărbat, domnule...

Și se arătă cu mâna, teribilă.

— E foarte trist, doamnă, putu să articuleze Matei.

— N'am avut parte de un om zdravăn, colo, să mă știu și eu în rândul lumii.

Dragu, avocatul, răcise la o judecătorie de țară, pentru vie. A dat în pneumonie și s'a dus în câteva zile. Om devotat. Asta se și cere dela un bărbat. Că altfel, dacă femeia e pricepută și vrednică și are avere, ca dumneaei, la ce să-și mai bage capul la stăpân!

— Aveți dreptate.

Inginerul murise într'un accident de automobil, alergând după interesele doamnei, iar doctorul suferise de inimă. Nu știuse ca dinainte, că nu se mai încurca.

Povestea volubil, din obișnuință, fără nici o înduioșare, cum povestise desigur oricui o ascultase, exactă și inumană ca un disc de patefon.

— Când să am și eu cine să mă îngrijească la bătrânețe, s'a prăpădit.

— Dacă nu sunt indiscret, pe care îl regretați mai mult?

— Dragoste, domnule? și se strâmbă ca după o poamă putredă, din care ar fi mușcat din greșală. Asta pentru tineri fără căpătâiu... Apoi revenind la ale sale: Toți au fost oameni de treabă, ce să spun! Nu-mi ieșeau odată din vorbă... Dar și eu le-am purtat de grijă. I-am îngropat cu pompă, în cavoul familiei, le fac pomenile și parastasele în fiecare an... Măcar să am și eu parte, să nu mă lase ca pe un câne...

— Am văzut cavoul dumneavoastră...

— N'a avut de lucru un nebun de frate. Umblase prin străinătăți și venise cam zălud. A murit departe și cavoul i-a rămas acum doamnei Victoria. Ea n'a avut încotro, că altfel ar fi făcut ceva bine ca o casă, să se simtă răposații la adăpost. Nu așa, cu atâtea cruci, de s'a făcut de pomină.

— Mai am două libere: una pentru mine și alta pentru cine s'o mai întâmpla.

— Poate vă mai măritați.

— Tot ce se poate. Dar aș vrea un om vârtos, domnule, ca un vin vechiu, să nu mai apuc să-l îngrop tot eu...

— Găsiți dumneavoastră. Așa o partidă...

Doamna Victoria, cu experiența dumneaei înțelese îndată cum și ce fel:

— Mi se pare că dumneata ai venit în recunoaștere.

— Foarte posibil, stimată doamnă, se încurcă mașinal Matei, speriat să nu se înțeleagă cumva că ar putea fi vorba chiar de el și să iasă vreo logodnă pe negândite, cum îl prevenise bărbierul.

— Domnul ăla cu bodega... ar fi tocmai ce-mi trebue pentru desfacerea vinurilor mele. Am o vie grozavă și cu greutățile de astăzi nu mai merge fără un om de nădejde.

—Cred că o să vă placă, zise Matei ușurat.

—Mă miram eu...Ba că vrea să cumpere vin... ba că nu știi cât... Mare șmecher îmi ești. Dar cu mine nu merge. Cărțile pe față.

Mulțumită de istețimea ei, doamna Victoria își ondulă zbârciturile într'o strâmbătură atroce, care voia să fie surâs și întrebă pe Matei dacă dorea un lichior de casă, preparat de dumneaei, sau mai bine un pahar de vin special. Dar golul din stomac trecuse și tânărul se scuză înghețat, parcă ar fi fost vorba de o licoare infernală, pretextând că îl aștepta un cunoscut care îl adusese cu automobilul. Condus până la ușă, făgădui pe curând vizita pretendentului cu bodega. Când să iasă, doamna Victoria îi spuse grațios:

— Dacă e serios, să se grăbească... Am aici un colonel în retragere, care-mi trage clopotele.

Luându-și rămas bun, Matei o întrebă:

— Doamnă, ați citit dumneavoastră ceva de Benoît?

— Cine e ăla?

— Un scriitor francez... Are el un roman, cu o femeie teribilă, una Antinea.. cam aduce cu dumneavoastră.

— Ești un ștrengar. Mă iei cu complimente, ai? se alintă doamna.

— Ați citit romanul?

— Drept cine mă iei, domnule? Eu îmi văd de treburile mele. De romane îmi arde mie? N'am învățat destul la pension? Nici la cinematograf nu mă duc, dar să și mai citesc. Bani zvârliți și ochi stricați.

— Aveți dreptate.

Matei dispăru grăbit, căci îl aștepta automobilul.

La hotel urcă sărind câte două trepte. In fața odăii lui aștepta un personaj smead, fără sprâncene, bățos, și vrând să pară marțial.

— D-l inspector general? întrebă.

Matei se opri surprins. Iși aduse aminte de bărbier. Așa se duce vestea în provincie. O fi venit să-i ceară vreun serviciu.

— Chiar el, răspunse.

Incruntat, grav, omul îl măsură:

— Domnule, nu știu ce fel de inspector general oi fi dumneata, dar află că eu sunt colonelul pensionar Istrătescu, din infanterie... Am fost informat de manevrele dumitale pe lângă o distinsă doamnă din elita orașului nostru și țin să te avertizez să nu te împingă dracul să te mai înghesui, că ai deaface cu mine.

In fața uimirii lui Matei, colonelul adăogă mai calm, mulțumit de efect:

— Sunt ca și logodit cu dumneaei, domnule, mă înțelegi? Să nu te împingă dracul... Atâta îți spun.

Matei asigură pe respectabilul pensionar că renunță în favoarea lui, văzând bine că era un om cum nu se putea mai potrivit pentru o atât de aleasă femee, adevărată întruchipare a calităților frumoasei capitale podgorene. Colonelul era măgulit și mișcat. Ca să-l liniștească definitiv, Matei se oferi spontan să părăsească orașul imediat, escortat chiar de domniasa, și să nu mai revină niciodată. Iși luă repede valiza, plăti camera și dela poartă, braț la braț cu fericitul său rival care protesta și voia să ciocnească un pahar de vin cu el, flueră după o birjă, să-i ducă la gară.

VALERIU GHIBALDAN

Cinematograful

Niebelungii

Eram — nu-i așa? — cu toții curioși să vedem dacă un film mut de acum zece ani mai poate face figură onorabilă astăzi. Toți cei ce au văzut filmul „Niebelungii" (atunci când s'a dat prima oară) au păstrat, fără îndoială amintirea unui lucru original și grandios. Dar, de zece ani, câte progrese n'a făcut cinematograful, în ordinea grimajului, a decorurilor, a „prizelor" de vederi, a aparaturei fotografice, a machiajului, a decupajului scenelor, etc., etc., (introducerea vorbirii, trecerea de la mut la vorbitor nu-i un „progres" ci doar o mare „schimbare"). Toate astea trebue, desigur, să se simtă la revederea unui film de acum zece ani.

Și într'adevăr, toate acestea se simt. Azi, dacă s'ar turna din nou „Niebelungii", am avea peruci mai bune, bărbi mai puțin false, grimaje mai îndulcite, cu contrastele de alb și negru de pe fețele actorilor mai estompate; e ceva grosolan și aspru care apare pe figurile de prime planuri.

Dar, după ce am enumerat aceste neînsemnate cusururi, le-am enumerat aproximativ pe toate. Căci tot restul e — cum să zic ? — de un „modern" desăvârșit. Pare bizar cuvântul modern pentru o operă unde tocmai se caută retrezirea atmosferei medievale și vremile dure ale legendei. Dar e vorba aci de *technică*, de meșteșugul cu care tot conținutul epic și liric al Niebelungiadei este *pus pe ecran*, este „redus la cinematograf", dacă ne-am închipui un regisor foarte modern, dispus a întrebuința toate mijloacele și trucurile de technică și estetică pe care le oferă ecranul *astăzi* ar face exact ceeace a făcut colegul său, acum zece ani, când a turnat Niebelungii (minus acele câteva neînsemnate imperfecții de machiaj).

Ceea ce este mai cu seamă remarcabil e talentul de a „pune în pânză", de a compune grupurile, de a pune, între planuri, exact distanțele care trebue pentru a da impresia de imens, uneori chiar de nemărginit. Avem — și nu știu cum s'a obținut asta — avem, chiar când eroii se pierd în fundul orizontului, avem impresia că toți sunt uriași, toți—bărbați și femei; că trăesc în castele de asemeni uriașe, cu porți gigantice, înconjurate cu păduri ai căror copaci n'au comună măsură cu pomii pe care îi cunoaștem noi astăzi. Este aspectul artistic, poetic, neridicol și neanost al calității desemnate prin cuvântul german „Kolossal".

Re-vederea Niebelungilor este o baie glacială de poezie pură și enormă.

Mă voi duce să-i revăd.

Intre succes și capodoperă

Eram destul de surprins să văd cum „Trouble in Paradise" nu este entuziast lăudat în străinătate. („Trouble in Paradise", adică „Turburare în Paradis" a fost tradus, în chipul cel mai inept: „Contesa Lily". Ne întrebăm și acum de ce? Lily nu-i contesă. Se dă drept contesă o clipă. Pe urmă nu se mai vorbește de loc de asta. Și apoi Lily e un personaj secundar, sau aproape. Și „Contesa Lily" nu-i nici măcar comercialmente atractiv, — înțelegând prin comercialmente atractiv ceiace comercianții de filme cred că e comercialmente atractiv, adică tot ce conține, mai mult sau mai puțin aluzii sexuale).

Așa dar eram nedumerit că filmul n'a fost lăudat deajuns în presa străină. Dar de o bucată de vreme cronicele entuziaste curg. Se apreciază în deosebi „îngrijirea detaliilor"; se arată cum personagii cu totul secundare, care apar pentru a spune trei cuvinte, au totuș perfecția de personaj prim. Se atrage atenția asupra sincerității anecdotei: cei doi escroci ai filmului nu-s poetizați, sau la urmă răscumpărați printr'o faptă bună; ei ne sunt înfățișați, până la sfârșit, ca niște pungași, ca niște lichele și uneori chiar ca niște măgari.

Pierre Bost (în „Les annales") are o vorbă nostimă; spune că: „aventura se desfășură păstrând un fel de amabilă impertinență"; e foarte bine zis; filmul are, în permanență, un mic ton insolent la adresa domnului din stal.

Interimul d-lui Alfred Savoir, (de la „Marianne") are de asemeni o vorbă ingenioasă; spune că „tot ce e *convențional* în povestea din acest film reușește a da impresie de *fantezist*". Intr'adevăr, e destul de greu să faci fantezist cu convențional, să faci fantastic cu banal.

Pierre Bost mai spune: „nu zic că-i o capodoperă; dar zic că este o desăvârșită reușită". Și asta e bine spus. „Contesa Lily" se va uita. Dar efortul făcut de Lubitch, împodobit cu prestigiul unui succes deplin, va fi imitat. „Trouble in Paradise" deschide o cale nouă, dovedind „negru pe alb" că o nouă cale e posibilă, și dovada fiind succesul fără rezervă obținut de la prima lovitură. O capodoperă are ceva unic, are ceva izolat. Filmul nostru e un început de carieră. Nu-i capodoperă. E, cum zicea autorul citat, e „o perfectă reușită".

Gag și gag

Interimul d-lui Savoir face însă o afirmație care mi se pare cam neîntemeiată. Spune — vorbind de „Trouble in Paradise" — că „s'ar putea cita cu zecile exemple de scene, care desigur nu-s *gaguri*, dar care ne fac să râdem prin... etc., etc."

Dacă prin „gag" înțelegem numai gagul comic, — atunci, firește, autorul nostru are dreptate. Dar gagul are un înțeles mai general. Am arătat, în volumul meu consacrat cinematografului, cum gagul este un fel de *„unitate de frumusețe"*. un fragment de joc cinematografic având o oarecare autonomie, un început și un sfârșit. Il percepem ca o unitate prin aceea că simțim, la un moment dat că un gag s'a sfârșit și un altul începe; avem, cum spuneam, sentimentul „lui două". Și e drept că comicul se pretează mai ușor să fie turnat în gaguri decât tragicul. Ca dovadă că aproape numai Charlot a reușit să facă tragedie cu filme „pe bază de gaguri". Iată de ce „reușita" lui Lubitsch ne pare a avea o imensă semnificație estetică. E prima oară când, după Charlot și altfel de cât Charlot, se exprimă o idee serioasă prin technica dificilă a gagului.

Vreți poate să știți care e ideia serioasă — sau cel puțin „ideia" din „Contesa Lily"? Foarte simplu. Amintiți-vă de „Madame Colet". Psihologia ei este aceea a păpușii de bani gata, tâmpită până la bezna, care nu devine animată decât în momentul când o plăcere e în perspectivă — înțelegând prin plăcere numai plăcere fizică. — capabilă să vadă, cu răceală, murind o sută de oameni în fața ei și primind asta bucuros dacă acesta e prețul, nu zic al obținerii unei foarte mici plăceri, dar al evitării unei foarte mici neplăceri. Insfârșit un egoism de fiară, ascuns în pielea celei mai frumoase, mai distinse și totodată mai „sexapeloase" femei. Cei doi escroci sunt simple instrumente de chirurgie cu ajutorul cărora autorii filmului ne fac vivisecția sufletului foarte interesant al lui Madame Colet. Intre alte trucuri citām și pe acesta, care revine des: Madame Colet se crede o fire poetică, visătoare, detașată de lucrurile materiale; și se mai crede și foarte iubitoare. Dar fiecare detaliu al filmului ne arată contrastul dintre tonul ei care acuză un „parti-pris" voit de pasiune și sentimentalism, și realitatea mediocră care isbucnește exploziv din fapte, — contrast de un efect comic foarte subțire. Pe de altă parte, cei doi escroci fac și ei în permanență pe sentimentalii; de sigur, din motive diferite, căci pe ei îi obligă la asta profesiunea lor de „pungași de elită". La ei acest bovarism * e intenționat și conștient, (adică numai pe jumătate conștient, căci sunt momente când ar vrea și ei să creadă că sunt sentimentali, și poate chiar că și sunt puțin, mai mult în tot cazul decât Madame Colet). Dar principalul e că având, și El și Patroana, acelaș bovarism, pot vorbi mereu aceiaș limbă specială, care se pretează perfect să fie „turnată în gaguri".

D. I. SUCHIANU

* P. S. Am întrebuințat cuvântul Bovarism, expresie găsită de Gaultier pentru a desemna o boală curentă a epocei noastre, consistând într'o eronată părere asupra propriei noastre persoane, asupra calităților, defectelor, și puterilor de care dispunem.

RAZBUNARE

— Il urăsc! aș vrea să fie cel mai nenorocit dintre oameni!

— E foarte simplu: mărită-te cu el!

DRAGOSTE CONJUGALA

— Spune-mi drept: ți-ai da viața pentru nevastă-ta?

— Nu, dar mi-aș da bucuros nevasta pentru toată viața

Biblie uriașe

Biblia cea mai mare din lume se găsește — și nu e de mirare — la Los Angeles.

Un editor californian a muncit doi ani ca să realizeze această lucrare supraomenească.

Biblia are 8048 pagini și cântărește 500 de kgr.

Când e închis, volumul are o grosime de 90 cm. Poți să citești textul de la o depărtare de douăzeci de metri, fără să-ți obosești ochii.

Inventatorul acestei cărți uriașe, a fost foarte încurcat după ce-a terminat-o.

In adevăr nu știa unde s'o pue!

Fiind însă om energic și hotărît să nu se lase bătut de greutățile existenței, realizatorul uriașei biblii a adoptat o soluție destul de originală. El a zidit o biserică în jurul bibliei sale.

Știrea e afirmată de jurnalele americane.

Antologia Vieții

Femeile să nu se plângă de bărbați: ei nu sunt decât cum au fost făcuți de ele.—(Duclos).

Căsătoria este proprietatea de a comunica femeilor viciile bărbaților, și niciodată virtuțile lor. — (Charles Fourier).

Femeile neavând nici adâncime în vederile lor, nici urmare în idei, nu pot avea geniu. — (M-me de Staël)

Femeile creind adesea religii personale al căror profet sunt tot ele și acceptând sacrificii, se adresează lui Dumnezeu, ca unui coleg mai bătrân și cu mai multă experiență. — (Ant. Luoirès).

CAMERE MOBILATE
roman de
Damian Stănoiu
Editura Adevĕrul S. A.
Prețul Lei 60

CITITI TOTI AZI EMOTIONANTUL ROMAN :
FERICIRE RAPITĂ
DE
FRIDA SCHANZ
în „LECTURA" — FLOAREA LITERATURILOR STRAINE —
Lei 4, Romanul complect — La chioșcari și librari

Cronica Șahului

PROBLEMA No. 613

de dr. L. Lazarus, București
(inedită)
— *dedicată d-lui Paul Leibovici* —

4 + 4 = 8

Mat ajutor invers în 3 mutări.

Hilfszüger. Selbstmatt in 3 Zügen.

Gemen: Cu Rf8 la h4 și pion c3 la b6.

Zwilling: Mit Rf8 nach h4 u. Bauer c3 nach b6.

PROBLEMA No. 614

de Dinu Negreanu, București
(inedită)
— *dedicată d-lui A. Grünblatt* —

3 + 2 = 5

Lăcustă albă la h7 și Lăcustă neagră la f1.

Mat ajutor invers în 3 mutări.

Hilfszüger. Selbstmatt in 3 Zügen

PARTIDA No. 150

Jucată la Folkestone în concursul dintre state în ziua de 17 Iunie 1933.

ALB : V. Mikenas (Lituania).
NEGRU : S. Flohr (Cehoslovacia).

Apărarea Caro-Kam.

1. é2—é4, c7—c6; 2. d2-d4, d7—d5; 3. é4×d5. c6×d5; 4. c2—c4!, Cg8—f6; 5. Cb1—c3, Cb8—c6; 6. Cg1—f3, Nc8—g4; 7. Nf1—é2, în această variantă se joacă de obicei c×d, C×d5; Nb5! care pare continuarea cea mai bună. Mutarea din text, care este nouă, constitue un îndrăzneț sacrificiu de pion. 7...., d5×c4; 8. d4—d5, Ng4×f3; 9. Né2×f3, Cc6—é5; 10. 0—0, Dd8—d7; 11. Dd1—é2, la Nf4 ar fi urmat Cd3. 11...., Cé5×f3+; 12. Dé2×f3, 0—0—0; la g6 ar fi urmat d6!. 13. b2—b3!, singura continuare a atacului promițătoare de succes, la c×b; a×b alb ar fi obținut liniile a și b deschise pentru atac, iar la C×d5 alb ar fi continuat cu Td1 și ar fi câștigat prin faptul legării calului. 13...., é7—é6!; 14. b3×c4, é6×d5; 15. Nc1—f4, d5—d4; la d×c ar fi rămas prea multe linii deschise (Ta1—b1, etc.). 16. Cc3—b5, Nf8—c5; 17. Ta1—b1, Dd7—c6; 18. Df3—h3+, Dc6—d7; permite albului o strălucită mutare de câștig

Situația partidei după a 18-a mutare a negrului.

Negru : Flohr.

Alb : Mikenas.

prin Td7 negru ar fi obținut o poziție ușor de apărat. (Da3, a6!). 19. Cb5×a7+!!, Nc5×a7; 20. Dh3—a3 și negru abandonează. La b6 ar fi urmat T×b6 (N×b6, Da8‡), iar la Nb8 Da8, Dc6; D×b8+, Rd7; T×b7+, Ré8; Té1+, Cé4; Dé5+, etc.

Olimpiada de șah din Folkestone

Concursul anual al Statelor organizat de *Federația Internațională de Șah* s'a ținut anul acesta la eleganta localitate de băi Folkestone din Anglia. Pentru obținerea cupei de aur donată de Sir Hamilton Russel, câștigată în olimpiada din anul trecut de Statele-Unite ale Americei, au luptat 15 State. Cupa a fost câștigată din nou de Statele-Unite, care a eșit întâia cu 43 de puncte. Urmează apoi: Cehoslovacia cu 41 jum. puncte, Polonia, Suedia și Ungaria cu câte 38, Austria cu 37 jum., Lituania cu 34 jum., Franța cu 32, Letonia cu 31 jum., Anglia cu 31, Italia cu 28 jum., Danemarca cu 26 jum., Belgia și Islanda cu câte 21 și Scoția cu 18.

Din rezultatele individuale relevăm pe maeștrii Opocensky (Cehoslovacia) 89.3%. Dr. Alechin (Franța) 80.8%, și Dake (America) 78.6 %.

Neînvinși au rămas numai maeștrii Lilienthal, Marshall și Opocensky.

Rezultate excelente au obținut între alții Dr. Tartakover care a învins pe campionul lumii Dr. Alechin și genialul tânăr maestru Mikenas (Lituania), care a învins prin atacuri impetuoase maeștri ca Maroczy, Sultan Khan și Flohr.

P. NEGREANU
S. THAU

De vorbă cu Maurice Maeterlinck

Am ajuns la vila „des Abeilles", aproape de Nisa, la ora zece.

Poarta are un lacăt dublu, clopotul dela intrare pare că sună în deşert; căci, nimeni nu răspunde chiar dacă insişti. Recunoşti în adevăr liniştea cântată de maestru în cărţile sale celebre.

In sfârşit, un grădinar paşnic ne conduce pe o alee întortochiată la locuinţa lui Maurice Maeterlinck.

Ea seamănă în acelaş timp cu o mănăstire sau cu o locuinţă arabă.

Am aflat, câteva minute mai târziu, că'n adevăr vila a fost rând pe rând şi una şi alta.

Sunt introdus într'un fumoar la parter.

De abia am timpul să-mi rotesc privirile de jur împrejur, când deodată apare Maurice Maeterlinck, îmbrăcat într'un costum deschis şi cu pantofi de pânză albi. Ceiace mă frapează întâi în toată înfăţişarea maestrului e flacăra ochilor săi albaştri şi adânci, care din timp în timp — în cursul convorbirii — strălucesc de o vioiciune tinerească, dar care tot restul timpului radiază bunătate şi indulgenţă.

Părul, foarte alb şi mătăsos e încă destul de bogat.

Simt că am în faţa mea un burghez solid din Gand, cu umeri laţi de atlet zidit ca să trăiască o sută de ani.

— Unde vrei — îmi spune Maeterlinck întinzându-mi mâna — să stăm? Aici în fumoar sau, dacă nu te temi de soare, pe terasă?

I-am mărturisit preferinţa mea pentru terasa însorită, unde ne-am şi instalat.

— Mi-ar face mare plăcere să-mi vorbiţi de prima bucurie mare ca scriitor.

Prin acestea făceam aluzie la celebrul articol al lui Octave Mirbeau apărut în „Figaro" cu data de 24 August 1890.

„Nu ştiu nimic despre Maurice Maeterlinck.

Nu ştiu de unde e şi nici cum e, dacă e bătrân sau tânăr, bogat sau sărac.

Nu ştiu decât că nu există om mai necunoscut decât el şi mai ştiu deasemenea că el a scris o capodoperă, nu o capodoperă consacrată şi etichetată dinainte, aşa cum publică tinerii maeştri din zilele noastre, cântată pe toate tonurile de puternica liră sau mai curând de fluerul zgomotos contemporan. Maeterlinck a dat o capodoperă minunată, pură şi eternă, o capodoperă care i-a imortalizat numele binecuvântat de toţi însetaţii de frumos şi mare, o capodoperă visată de artiştii cinstiţi în orele lor de entuziasm, o capodoperă nescrisă de nimeni până acum.

In sfârşit Maurice Maeterlinck ne-a dat opera cea mai genială a timpului şi 'n acelaş timp cea mai extraordinară şi mai naivă şi — daca aşi îndrăzni — mai superioară în frumuseţe decât tot ce e minunat în opera lui Shakespeare.

Opera aceasta e intitulată „La Princesse Malaine".

Există oare pe lume douăzeci de persoane care s'o cunoască? Mă îndoesc!"

— Eraţi la Paris în timpul acela? Aţi văzut pe Mirbeau imediat?

— Nu, locuiam la „Oostacker" care înseamnă „câmpie orientală", aproape de Gand, la tatăl meu, care era un rentier pasionat de horticultură.

Există chiar o varietate de mere şi caise, care se numesc Polydore Maeterlinck, după numele său. Cu toate acestea, nu cred să le găseşti în cataloagele de horticultură unde varietăţile se transformă foarte uşor.

Tatăl meu avea o bibliotecă importantă, dar în care găseai cu mare greutate o carte care să nu fie de specialitatea sa.

Tatăl meu n'a citit niciodată o carte de-a mea, acestea-l plictiseau îngrozitor.

Intr'o zi, la douăsprezece, pe când eram cu toţii la masă, a venit factorul şi mi-a adus o scrisoare de la o rudă a mea din Bruxelles. Acesta tăiase articolul din „Figaro" şi mi-l trimetea. Toată familia a avut un moment de nedumerire. Primul a luat cuvântul tata care-a zis: „De sigur că şi-a râs de fiul meu". La Gand, care pe atunci era un oraş cu mult mai puţin literat decât azi, a domnit aceiaşi credinţă, apoi şi-a zis fiecare:

„Să aşteptăm reacţiunea, va urma de sigur o desminţire, a farsei jucate micului Maeterlinck.

Numai eu ştiam că nu va veni desminţirea şi că nu mi se jucase o farsă, fiindcă cunoşteam elanul entuziast şi generos de care dispunea Mirbeau.

Partea mai curioasă e că eu nici nu-i trimisesem cartea.

Mirbeau o avea dela Malarmé, care-i împrumutase volumul său.

La librării deasemenea nu se găsea volumul. Gândeşte-te numai, cartea fusese scoasă în patruzeci şi cinci de exemplare cu presa unui prieten al meu, care nu păstrase compoziţia. In adevăr, prietenul meu avea aşa de puţine litere încât, după ce alcătuiam câteva pagini, trebuia să le stricăm, fiindcă cu aceleaşi litere alcătuiam pe cele următoare.

Imi aduc aminte că eu învârteam roata.

Cartea a fost apoi reluată de Lacomblez.

Ora reglementară de vizită trecuse de mult. M'am sculat să plec:

— Dela articolul răsunător scris de Mirbeau, care v'au fost cele mai mari bucurii de scriitor?

— Cea mai mare bucurie a scriitorului e atunci când scrie.

Trebue să-ţi mărturisesc că graţie operelor mele, primesc zilnic zeci de scrisori, pe care le clasez, dar la care nu reuşesc să răspund. Vezi d-ta trebue să „nu exişti" sau să „fii nepoliticos".

Cer iertare dacă prefer să trăiesc!

Cu toate acestea păstrez cu sfinţenie câteva scrisori din timpul războiului, printre care aceia a unui subofiţer care-mi scria:

„Vă trimit glontele care s'a turtit de exemplarul din „Viaţa albinelor" pe care-l port veşnic cu mine. In felul acesta mi-aţi salvat viaţa".

Deodată se năpusteşte la picioarele interlocutorului meu un căţeluş cu păr lung.

— Bună ziua, Kiki, spune Maeterlinck mângâindu-şi favoritul.

Apoi mi-l prezintă şi mie.

„Iată cânele meu favorit. Din nenorocire nu are decât un ochi. Mai am aici cu mine încă trei căţeluşi din rassa „pékinois". La Medan am un „colley écossais" şi doi „borzoi", ştii doi ogari ruseşti. Nu-i aduc nici odată aici, fiindcă sunt stricători".

Kiki dispare şi noi ne reluăm şirul convorbirii.

— Nu lucrez decât dimineaţa. Mă scol la şapte, dar nu încep lucrul decât la nouă jumătate, cât mai târziu posibil. Nu-mi place viaţa mondenă.

Odată sau de două ori pe an trebue să-mi pun smokingul ca să merg la Negresco, al cărui director mi-e prieten.

Aici asist la serate de gală şi privesc pe dansatorii care de ani de zile n'au reuşit să găsească o altă distracţie.

Seara citesc. Bine înţeles nu citesc tot ce primesc. Şi aici trebue să fac o clasare, dar citesc mult".

Reconducându-mă, Maeterlinck mi-a arătat trandafirii agăţători de pe turn:

„Iată ce poate deveni un trandafir acăţător".

Am privit tulpina, o adevărată tulpină de arbore.

Mi-a arătat şi piscina înconjurată de chiparoşi plantaţi de el (dar în care nu poate păstra apa) şi arborele atât de drag lui Mistral, un micocoulier uriaş.

Are peste patru sute de ani, mi-a mărturisit cu invidie amfitrionul.

FRÉDERIC LEFÈVRE

Cărţi şi reviste

Două conferinţe şi un instantaneu

Seria conferinţelor din sala cercului „Libertatea" ne-a dat, pe lângă prilejul de a asculta expunerea atâtor spirite eminente, şi pe acela de a descoperi în ziaristul cu intelectul incisiv, Scrutator, pe fermecătorul povestitor din paginile „Dintr'un carnet indiscret" sau din „Glose ieşene şi altele"...

Articolele sale din pagina ultimă a „Adevărului" politic ne făcuseră de mult să-i cunoaştem verva, puterea proiectorului pe care-l aruncă în adâncimile vieţii politice, felul acela de a scrie scurt, recapitulativ, în fraze dense şi formule strânse.

Cunoaştem ziaristul ale cărui articole, strânse într'un volum, ar putea alcătui pagina unui istoric psiholog, care ar pune într'o lumină nouă istoria politicii noastre din ultimii ani.

Delicioasele pagini din broşura tipărită în atelierele „Adevărului", ne prezintă sub alt aspect pe Scrutator.

Pe lângă inteligenţa sa muşcătoare, conferenţiarul din sala „Libertatea", ne-a făcut cunoscută amploarea nebănuită a spiritului său şi o uşurinţă de tuşă care dă satirei farmec literar. Fondul sufletesc al acestui iscusit demontator al maşinei politice, s'a dovedit a fi în largă comunicare cu comicul ca şi cu pateticul omenesc. Uneori aceste două atitudini omeneşti se amestecă într'un dozaj atât de fericit, încât avem în acelaş timp zâmbetul pe buză şi lacrima în ochi.

După ce am închis cartea, ne rămâne multă vreme în amintire chipul lui Leibu: „două chibrituri, un burduf de brânză şi drept cap un bostan" şi „mintea lui — comoară de suflet, de spirit şi humor sănătos". Inţeleptele lui cuvinte nu se mărginesc numai să amuze pe cititor...

Portretele lui Scrutator, creionate din câteva trăsături, creiază viaţă şi deşi sunt foarte aproape de caricatură, sunt cât se poate de asemănătoare. In câteva linii avem personalitatea, lovită just în punctul sensibil al ridicolului, vanităţilor, micilor păcate şi meschinelor combinaţii, ca şi în nobleţa sau elanul lor generos.

Astfel sunt schiţele acele în care sunt înfăţişaţi Conul Iancu Caragiale, Matei Cantacuzino şi d-rul Lippe.

Cuvintele celebre pe care le reeditează, anecdotele cu care ilustrează cele povestite, sunt comentarii ale moravurilor unor timpuri şi a unor momente psichologice al căror martor înţelegător, deşi necruţător, a fost.

Scrutator, pe lângă alte calităţi relevate de toţi cei ce-l cunosc, fie din conferinţe, fie din broşura în care le-a publicat, are o iubire deosebită, fanatică aş putea zice, pentru umilul adevăr din faptele simple, care se exprimă mai mult prin gesturi. Aci se trădează formaţia sa ştiinţifică, biologică, aş putea zice, prin studiul medicinii şi se explică sobrietatea extremă a facturii în contrast cu metafizica şi metalogica, în care se scaldă faptele „concrete, precise, fără înflorituri, fără fraze: faptele trăite pe care le redă" şi care din această cauză provoacă atâtea „filosofări" şi duce involuntar la atâtea concluzii.

Dând senzaţia exactă a realităţii, Scrutator suggerează ceva mai mare, mai larg de cât ea şi prin aceasta provoacă un sentiment pătrunzător, deşi nu face nici măcar un apel indirect la emotivitate.

Recitiţi paginile privitoare la Stenerman şi toate acele evocări din războiu, atât de simple şi de sobre — şi totuş atât de străpungătoare. Citez aci câteva notaţii care m'au impresionat în deosebi:

„In literatura mondială a războiului, am văzut redate multe stări sufleteşti, admirabil prinse. Una n'am găsit-o suficient subliniată: tranziţia bruscă dela viaţa civilizată, până în momentul mobilizării, la viaţa de caverne, de după aceia, aşa cum s'a reflectat în mintea şi inima omului cult, în prima clipă de luptă".

Şi mai departe:

„In seara aceea dormind prin irăsurile de ambulanţă sau refugiaţi, din cauza frigului nopţilor de toamnă de munte, în case ţărăneşti, am simţit că s'a rupt firul; că dulcea viaţă de tihnă şi de libertate din timp de pace, este întreruptă şi cine ştie câţi dintre noi vom mai resimţi-o vreodată!".

Nu pot însă vorbi de conferinţele evocatorului de clipe şi tipuri, de gesturi şi fapte, creatorului de atmosferă din puţinul material de care s'a servit fără să pomenesc de instantaneul desăvârşit în care ni-l prezintă d. Teodorescu Branişte, în mica „master piece" introductivă, la conferinţele lui Scrutator.

Cred că în această mică broşură este cristalizată clipa artei desăvârşite la care au ştiut să ridice scrisul, în ziaristica noastră un Scrutator, un T. Teodorescu Branişte, un Dem. Theodorescu şi alţii.

IZABELA SADOVEANU

Stefan Zweig: Marie Antoinette. - Insel-Verlag

In „Fouché" Ştefan Zweig ne-a redat „portretul unui om politic". In „Marie Antoinette" ci ne zugrăveşte portretul unui „caracter mijlociu devenit tragic prin faptul că e târît în vâltoarea unui destin năpraznic, dar care în loc să-l înalţe şi să-l prăbuşească, îl copleşeşte şi-l doboară. Zweig ne arată pe deoparte sufletul candid al Mariei Antoinette, iar pe de altă parte măreţia trezită în el când soarta îl răscoleşte fără cruţare. Treptat-treptat vedem cum capriciul, uşurinţa şi superficialitatea Antoinettei se transformă în seriozitate, gravitate şi introspecţiune, până ce se ridică la „înălţimea destinului ei".

Asistăm cum acest destin aleargă vertiginos tot mai sus, spre culmile strălucitoare ale fericirii, ca apoi să coboare tot pe atât de repede în spre abis.

Dar această coborâre constitue de fapt o reabilitare. Căci Zweig, care nu acuză, nu apără şi nu poetizează — deşi vibraţia coloritului, bogăţia imaginilor şi impetuozitatea ritmului ne cuceresc la fiecare pagină — o situiază pe Marie Antoinette în sferele umanităţii: imensele suferinţe îndurate în ultimii ani ai vieţii — ne-o redă sub un aspect nou, care-i imprimă o aureolă de măreţie.

Şi mai trebue relevat ceva. Nu trebue uitat că Marie Antoinette, sclipind de voioşie şi lipsită de orice preocupare serioasă, e prototipul rococoului; am putea spune personificarea rococoului, zeiţa lipsei de raţiune, care a avut nefericitul dar de a răscoli instinctele sălbatice ale massei, contribuind astfel la pecetluirea unui destin ce nu-ţi lasă măcar iluzia că această femee ar putea fi salvată.

Marie Antoinette în exil, găzduită în vre-un castel al Habsburgilor sau fericită alături de contele Fersen — iată lucruri în afara oricărei închipuiri...

Din mijlocul unei Curţi în care se răsfaţă luxul, nepăsarea şi desordinea, apoi din revoluţia tot mai furioasă şi mai desmăţată, se desprind două mari figuri: a Mariei Therezia, o mamă prevenitoare şi o împărătească prevestitoare de vremuri rele, şi a contelui Fersen, un tânăr suedez, devotat reginei peste orice risc şi sacrificiu.

In contele Fersen, Stefan Zweig a isbutit să ne redea unul din cele mai impresionante tipuri — nu din istoria politică, ci din istoria fenomenelor sufleteşti. De altfel, Fersen a fost singurul om pe care Marie Antoinette l-a iubit cu adevărat, până la ultima ei suflare.

„Marie Antoinette" e cea mai veridică şi mai documentată biografie a nefericitei regine. Isvorâtă din sentimentul obiectivităţii, ea înseamnă un punct luminos în noianul de biografii care au inundat în ultimii ani piaţa literară, şi un merit indiscutabil pentru marele poet, care e Stefan Zweig.

a. b.

Literatură gastronomică

Gastronomia îşi urmează destul de accelerat cursul ei pentru a obţine un fotoliu în salonul literelor. Cronicile d-lui Al. O. Teodoreanu au provocat agitaţie în toată ţara, rumoare şi contraziceri dezastruoase pentru nervii multor graţioase gospodine, relativ la celebrii d-sale cozonaci şi sărmăluţe moldoveneşti. Pentru ţinuturile alipite unde domneşte cu tirania bine cunoscută blocul masiv de slănină şi papricaşul, au fost o revelaţie. Nu ne îndoim că cronicele d-sale vor vedea lumina zilei într'un volum, doveditor că românul se interesează, pe lângă creer, şi de ceiace digerează stomacul, combinându-le armonic. Am pretinde deci un volum gastronomic de la d. Al. O. T. pentrucă şi alţi confraţi streini ai d-sale, literaţi distinşi, au dat volume gastronomice.

Paul Reboux, cunoscutul romancier cu atâtea resurse, a publicat acum câţiva ani volumul „Plats nouveaux", operă unde bizarul este combinat delicat cu tradiţia dar mai ales cu meditaţia. Şi pentru ce n'ar fi în stare o mâncare bună, să favorizeze meditaţia, când chiar din cartea lui P. Reboux vedem că Maupassant a scris undeva cum că numai imbecilii nu sunt gurmanzi, iar olimpicul critic Jules Janin n'a spus el oare că „nu vede natura decât prin geamurile bucătăriei?" Pe lângă multele inovaţii care justifică titlul cărţii, şi atâtea sfaturi bine venite şi pentru cei cu gusturile mai rafinate, din volumul lui P. Reboux, se pot extrage multe aforisme culinare — probă evidentă cum că mirosul fin al bucatelor alese, la urma urmei, ar putea inspira nu cu mult mai puţin decât ritmul lent al valurilor lacului Bourget. De altfel a nu se uita şi cearta bine cunoscută dintre tiranul silabelor Malherbe şi poetastrul Desportes; întrebat asupra calităţii versurilor ultimului, Malherbe n'a ezitat să stabilească o comparaţie dezastruoasă între ciorbele şi produsele literare ale amicului. Totul s'a terminat cu o ceartă care a rămas în literatură, dar nu mai puţin şi ciorbele lui Desportes au rămas împreună cu ideia că o ciorbă bună este preferabilă unor versuri proaste, chiar când sunt psalmi, cum era cazul.

Anul trecut alt romancier, Alain Labreaux, cunoscut prin romanul său „Le Corset Noir", a publicat „L'Amateur de cuisine", unde iarăşi reţetele cele mai atrăgătoare fac trup comun cu gândirea care planează deasupra farfuriilor cu bunătăţi, asemenea unor bijuterii vechi, de o execuţie rafinată, dintr'o vitrină ce-ţi ia ochii.

Câteva din maximele acestui poet, romancier, eseist şi foiletonist, ne arată că şi spiritul gastronomic, poate reda adevăruri eterne.

— Nimic nu-i mai greu şi mai complicat decât de a compune o masă simplă.

— Sigur că bucătăria este o artă, dar artistul este adesea şi acel care mănâncă, nu numai cel care găteşte.

— Pentru mine, soţia unui amfitrion generos este totdeauna virtuoasă.

— Numai un gurmand este destul de generos pentru a căuta la masă, vecinătatea femeii celei mai puţin frumoase.

— Nu trebuie să judeci oamenii după chip nici vinurile după butelie

— Dragostea pentru o mâncare bună este ultima dragoste, acea care consolează de toate celelalte.

— Nu vă dezolaţi dacă al treilea conviv lipseşte dela întâlnire, în ultima clipă. Deoarece este mâncare pentru trei, va fi şi pentru doi.

— Sunt oameni care aşteaptă să fie la masă pentru a vă vorbi despre toate, şi mai ales despre nimic, nu mănâncă şi vă împiedică să mâncaţi".

Deocamdată gurmanzii se văd ridicaţi destul de sus, oricare poate fi un artist şi numai ei pot face abstracţie de urâţenie în materie de vecine. Fiţi gurmanzi, pentru orice eventualitate!

O antologie de aforisme gastronomice nu este nimic surprinzător. Francezii care au dat pe un Brillat-Savarin şi pe un Grimod de la Reynière, autorul faimosului *Almanach des gourmands*, nu s'au mulţumit numai cu spiritualizarea gastronomiei prin pene de maeştri. S'au gândit că toate aceste bogăţii comestibilo-culinare ale Franţei, care abil transformate de mânile albe sau mai aspre ale franţuzoaicelor, devin betonul armat al căsniciilor, trebuesc studiate şi sistematizate.

D-nii Ali-Bab, Robert Robert, Curnonsky şi Rouff au publicat o geografie culinară a Franţei, o adevărată comoară pentru palatinii stomacului; totul este aranjat pe provincii cu toate specialităţile respective. Numai citirea acestui manual de geografie alimentară şi este delicioasă ca şi stridiile şi trufele pe care le cântă, printre altele.

Nu este oare păcat că România, ţara purcelului pe varză, a păstrăvilor aduşi în brad, armaţi cu rachetele de tenis, a sărmăluţelor, a brânzei cu smântână, cu mămăliguţă, a Cotnărelului şi a atâtor bunătăţi, să n'aibă şi ea o Geografie gastronomică?

Dl. Al. O. T. după cronicile sale atât de evocative, ca şi vechile miniaturi, ar fi cel mai indicat să ne ofere acest atlaz-roman geografic al gustului românesc. Ţuica de Văleni, morunul din Deltă, păstrăvii din Bistriţa, schweitzerul dela Broşteni, reflectat tot în Bistriţa precum şi altele, ar putea deveni unităţi geografice de sine stătătoare!

AUREL GEORGE STINO

Cronica literară

Principesa Martha Bibescu, Destinul Lordului Thomson of Cardington

D-nei Martha Bibescu

Din opera, redactată cu preferinţă în limba franceză, criticul român nu poate recensa decât acele puţine scrieri, cărora autoarea a crezut de cuviinţă să le dea şi haina limbii române. Măsura talentului d-nei Bibescu nu ne era deci cunoscută, în acest înţeles de expresie nemijlocită, de cât din cele două frumoase portrete, publicate nu de mult în Editura „Cultura Naţională" *(Ferdinand al României şi Anatole France)*. Această nouă scriere română *(Destinul Lordului Thomson)* sporeşte în mod apreciabil contribuţia autoarei la literatura română şi ne dă putinţa s'o prenumărăm printre scriitorii naţionali.

Să ne fie îngăduit să facem în treacăt o observaţiune, care poate, întru cât priveşte pe d-na Martha Bibescu, nu are nici o întemeiere, dar care oricum s'a făcut oportună prin câteva manifestări literare caracteristice. Este vorba anume de operele de autori români, scrise mai întâi într'o limbă străină şi apoi comunicate, printr'o versiune şi publicului românesc. Dacă traducerea este făcută de o persoană străină, nici vorbă că opera încetează de a mai fi originală în literatura naţională, lipsită fiind de spontaneitatea expresiei. Dacă însă versiunea se datoreşte chiar autorului, scrierea devine originală în măsura în care autorul creează din nou. Orice stângăcie, orice servilitate faţă de textul primitiv transformă scrierea în simplă traducere, cu atât mai greu de revendicat cu cât textul original străin, spontan, stă în faţă ca un astru producător de umbră.

Lectura recentei cărţi române a d-nei Bibescu ne dă convingerea şi satisfacţiunea de a ne afla în faţa unei opere gândite şi exprimate cu sinceritate în limba română. Temerea concurenţei între opera franceză a autoarei şi cea naţională ni se pare în chipul cel mai satisfăcător înlăturată.

Insuşirea de căpetenie a portretelor d-nei Bibescu în genere este simpatia, însuşire cu atât mai remarcabilă cu cât, fără feminitatea şi talentul autoarei, ar fi devenit o vină. Şi într'adevăr, ceea ce pretindem noi de la portretist (care în fond e un istoric) este obiectivitatea şi aceasta derivă nu din justeţa concluziilor ci din acel sentiment că faptele decurg din natura lucrurilor iar nu din optica transfiguratoare a scriitorului. Culorile prea vii, hieratismul, lirismul, comentariul sub raportul unei idei mistice, toate acestea nu sunt mijloacele cele mai nimerite pentru un portret obiectiv. Şi tocmai acestea sunt mijloacele d-nei Martha Bibescu, dar, lucru cu totul excepţional, la d-sa sunt calităţi care duc pe drumuri înflorite la impresiunea definitivă de adevăr. Evident, noţiunea de adevăr are în artă o semnificaţie puţin deosebită de aceea din ştiinţă. Nu e vorba de o absolută conformitate cu natura, ci de crearea unei predispoziţiuni în cititor de a accepta pe erou în aureola produsă de zugrăvitor. Orice stângăcie, orice culoare în plus produce o silă a conştiinţei şi e nefastă pentru portret. Obiectivitatea d-nei Martha Bibescu constă într'o anulare a obiectului prin subiect, într'o reducere a unghiurilor posibile de vedere la acela propriu al autoarei ca fiind cel mai profitabil pentru înţelegere, într'o eroizare a eroului până la scoaterea lui din orice contingenţă umană. Metoda scriitoarei este într'un cuvânt aceea a lui Plutarch.

Cine este în definitiv Lordul Thomson of Cardington? Un Homer, un Solon, un Caesar? Nimic din toate acestea. Deşi autor de cărţi nu cred că e cineva care să creadă cu dinadinsul în valoarea lui excepţională. Deşi om politic de merit, capabil de ascensiune, nu a fost un om de numele căruia să se lege o mare idee sau o mare mişcare socială. Lordul Thomson, lăsând la o parte simpatia pe care noi românii suntem îndatoraţi să i-o cultivăm, a fost un om întreg, capabil de o carieră umană mai mult decât onorabilă şi mai ales în stare de a-şi câştiga iubirea oamenilor inteligenţi poate tocmai prin acea ştergere voită a persoanelor fine, care nu suferă de inegalităţile de caracter ale creatorilor. D-na Bibescu a creat din el, ilustrându-l ca pe o expresie a voinţei divine, un erou de poveste medievală.

Concepând biografia „ca un cântec", ca un cult muzical al eroismului (foarte aproape aci de Vasile Pârvan), scriitoarea caută un simbol, un semn zodiacal sub care să desfăşure existenţa eroului său, şi anume focul, simbol de loc arbitrar în fond, fiindcă în afară de ideea predestinaţiunii, el rezumă în chip mai evident etapele vieţii.

„Vom vedea para focului luminând paginile de faţă, dela un capăt la celălalt... Focul pus de el în tinereţe, în lagărul Burilor, la o fermă din Africa de Sud; focul care a mistuit casa mea, pe când se afla el printre noi; focul pus — la porunca lui — în ţara noastră, şi care ne-a mistuit petrolul şi grâul în trei zile şi trei nopţi — nopţi luminoase ca ziua, zile întunecoase ca noaptea, în sfârşit, focul căzut din văzduh pe casa lui, care era să-l omoare pe când locuia în oraşul în care m'am născut".

O asemenea simbolică într'aripată departe de a fi contrară spiritului biografic, dă compunerii o elevaţie nobilă deasupra platului determinism material, umanizând pe erou. Din punct de vedere artistic este o dovadă de putere poetică de a transporta realitatea în fabulos, de a informa cu spirit simplele pentru ochiul nostru comun, consecuţii de fenomene, cum e cazul cu această fantastică simbolizare a catastrofei aeronavei R. 101:

„Omului aceluia i-a fost dat să vadă ce nu văzuse nici un ochiu omenesc până atunci: un vas care semăna, ca formă şi mărime, cu o boltă de catedrală, venea spre dânsul prin văzduh, clătinindu-se. Omul crezu că e chiar catedrala din Beauvais, dezrădăcinată de furtună din porunca diavolului, căci namila uriaşă venea în zbor şi era plină de lumină, ca şi cum s'ar fi săvârşit într'însa vre-o slujbă solemnă pentru pomenirea morţilor. Apoi luminile se stinseră toate deodată; un vuet groaznic umplu cerul şi pământul, şi tufişul se lumină până în adâncuri. In clipa următoare, catedrala aeriană zdrobită de coastă, ardea".

Femee, d-na Martha Bibescu, ajutată şi de talentul său, face bărbatului un examen fizic amănunţit ca un tablou englez şi sugerează, cu multă fineţă, însuşirile morale prin simple proporţii muşchiulare. E o notă de aristocratism al pur-sângelui, înrudită cu atenţia pentru fizicul uman al d-nei Papadat-Bengescu.

„La 20 de ani, Alcibiade îşi atinsese aproape toată înălţimea: avea şase picioare şi jumătate; însuşirile sale caracteristice sunt acelea în mare cinste la crescătorii de oameni: trupul închegat de minune, deşi peste măsură de svelt, un echilibru desăvârşit; călare sau pe jos, o înfăţişare de statue equestră. Culorile lui erau: auriul, albul, trandafiriul, albastrul. Umerii largi, deşi lungimea gâtului îi făcea să pară cam prea oblici, capul nobil — strâmt la tâmple, larg în creştet, cu ceafa fină, fruntea isteaţă, înaltă; urechile mici, bine lipite de cap; bărbia făcută să despice vântul, legată de ureche printr'o falcă puternică. Ochii adânci şi mari păreau apropiaţi din pricina nasului extrem de subţire, care pornea dela rădăcină în linie dreaptă..."

Aceasta este, în fond, descripţia unui cal de rasă, a unui cerb rămuros, a unui câne selecţionat, a unui animal, într'un cuvânt, care întrupează în perfecţiunea liniilor o unică însuşire morală caracteristică. E aci o preocupare de stil, şi mai mult, de puritate a stilului, şi dacă omul divinizat se înfăţişează ca un super-animal, interiorul omenesc este prezentat în tonul unic pe care e în stare să-l realizeze, cum e cazul cu acel club din Pall-Mall, rece şi solemn:

„....îl am parcă şi azi înaintea ochilor: „United Service", armata şi marina; o orgie de tăcere şi de respectabilitate; jeţuri adânci ca nişte cale de corăbii vechi, depărtate unele de altele ca nişte insule şi inexpugnabile ca şi acestea, aparţinând fiecare din ele Angliei, în speţă vre-unui „old-boy" de uscat sau de mare, amiral sau general în retragere, trecut în cadrele rezervei."

Aceasta este literatura d-nei Martha Bibescu: în modul cel poetic patetică, vibratoare de simpatie, graţioasă şi fină în descripţia vieţii fizice şi morale.

G. CĂLINESCU

Cronica mizantropului

La plaje

Este o săptămână de când Titi şi Toto stau ascunşi în odaia lor, ca într'o peşteră. Afară plouă cu manifestaţiuni extrem de sgomotoase şi toată localitatea este închisă hermetic într'o ceaţă deasă. Un muget ca de vacă răzleţită umple aerul de note sinistre. Vreo giamandură se clatină poate pe undeva, sgâlţâită de valuri.

Deabia în a opta zi norul de catran se sparse într'un colţ şi o şuviţă de soare lumină luciul mării şi sufletele vilegiaturiştilor. Toată lumea năvăli cu corturi, cu umbrele de soare, cu cearşafuri, cu bidoane de apă şi alte unelte de confort şi fiecare familie ocupă un spaţiu pe nisipul mocirlos în vederea contactului cu razele ultra-violete.

Se ştie că razele ultra-violete sunt cele mai folositoare şi că ele apar în zorii zilei şi acţionează chiar pe timp noros, prin refracţie. Mai târziu, când soarele se ridică sus pe cer, ele devin infra-roşii. Dar — veţi zice — ce deosebire este între unele şi altele? După oarecare observaţie, Titi şi Toto au ajuns la concluziunea că indivizii care se expun dimineaţa la razele ultra-violete devin ultra-vineţi, foarte asemănători cu racii cruzi, în vreme ce ceilalţi devin stacojii, ca o scarlatină acută şi generalizată pe toată pielea care apoi se desface în scame albe, dureroase, vindecabile cu iaurt. Ultra-vineţii au, din cauza joasei temperaturi matinale, turburări gastrice. Aşa încât se întâmplă acest proces comercial curios. Ultra-vineţii sunt clienţi asidui ai farmaciei, extra-roşii ai lăptăriei.

Cu toate aceste neajunsuri de ordin sanitar, se remarcă la toată lumea o mare emulaţiune la rumenitul epidermei. Cine nu poate atinge tonurile cafelei arse se socoteşte descalificat. Pentruca să se poată măsura zilnic gradul de înegrire a pielei fiecare păstrează inelul pe deget, fiindcă în felul acesta o mică şuviţă de epidermă rămâne până la urmă în tonul original. Restul — şi în deobşte părţile cari în tot timpul anului suferă o aspră captivitate — este prăjit cu răbdare.

O frenezie ciudată îndeamnă pe fiecare să descopere părţile ascunse de sculptorii antici cu foi de viţă. Lucrul e cu atât mai ciudat cu cât lumea nu atinge de loc canonul frumuseţii clasice şi fragmentele descoperite sunt din cele mai reprobabile. Ba mai mult! Cu cât o persoană ar avea mai mult interes estetic să stea acoperită, cu atât e înclinată să-şi tragă mai în jos scurta apărătoare a organelor secrete. Pudoarea este un sentiment artificial, o pervertire a naturii, de bună seamă, căci familia, odată sosită pe plajă, simte nevoia să restabilească străvechile intimităţi corporale. Iată una din numeroasele scene de nudism la care Toto şi Titi au avut prilejul să asiste. Tatăl, Mama, Băiatul şi Fata sosesc pe plajă. Tatăl e înalt şi păros, Mama obeză şi cu foarte multe depresiuni. Băiatul şi Fata sunt la o vârstă când părţile oprimate trebuesc imperios ascunse. Tatăl şi Mama rămân în costume foarte sumare; Băiatul, fiind declarat „copil" se desbracă de-abinelea. Fata, fără îndoială nubilă, are câteva ezitări. Atunci Tatăl se apropie de Fată şi cu o mână trage în jos costumul.

— Să te arzi şi pe pieptişor! (Ii pune mânile pe piept).

— Să te arzi şi pe burticică! (Ii pune mâna pe abdomen).

— Să te arzi şi pe picioruşe! (Ii pune mâna unde zice şi-i scoate de tot costumul.)

— Tăticule — zice, cu glas prefăcut de fetiţă, Fata!

— Ce-i, micule?

— Lasă-ţi costumul să te arză ultra-violetele!

Şi cu o mână face operaţia ştiută.

— Să te arză şi pe... picioruşe!

ARISTARC.

A APARUT
CRIMA PASIONALĂ
STUDIU DE DREPT PENAL ŞI DE PSIHOLOGIE CRIMINALĂ
de M. NEGREA RAMNICEANU

Cronica gastronomică

Budincă de spanac a la Gabrielle

De ce à la Gabrielle, se va întreba cititorul şi nu à la Alice, à la Yvonne, sau à la Colette? Ş'apoi, îşi va fi zicând tot el, cine-i Gabrielle? La prima întrebare răspund: à la Gabrielle, pentrucă dela Doamna Gabrielle *** o ştiu. La a doua întrebare refuz să răspund: indiscreţia nu-i delaţiune.

Aş dar, mă aflam la doamna Gabrielle *** la dejun.

Semnasem primele cronici gastronomice în Adevărul Literar, artistic şi dela mine citire şi gastronomic. Bine înţeles că eram ţinta tuturor ironiilor cu care cucoanele de faţă mă săgetau, fără cruţare. Cronicar conştiincios, înghiţeam, tot (latosensu), tăcând. In cele din urmă însă, cucoanele au triumfat. Incepusem să mă irit. Nici un atac nu se îndrepta în vre-una din reţetele mele. Toate gravitau în jurul întrebării:

— Dar de unde şi până unde ai devenit dumneata expert în bucătărie?

Arborând un surâs făţarnic întreb o adorabilă vecină:

— Sunteţi vaccinată, doamnă?

— Ce are-aface?

— Mă rog, întreb aşa!

— Fireşte!

— L'aţi cunoscut pe Pasteur?

— !?

— Atunci, cum aţi putut primi vaccinul, înainte de a-l fi întrebat, de unde şi până unde a devenit el bacteriolog?

Intre timp se servise o budincă de spanac. Pe măsură ce s'au servit, toţi amuţiseră. Supremă satisfacţie pentru un cronicar gastronomic. Triumful spanacului! — îmi ziceam, mâncând cu poftă.

Intr'adevăr, budinca era excelentă. Vecina mea, care după apostrofele pe care mi le adresase părea să fie cel puţin o descendentă directă a lui Brillat Savarin, ceru reţeta. Binevoitoare, gazda începu:

— Foarte simplu, dragă. Faci întâi foi de clătite.

— Cum?

— Aşa-i, surâse gazda, că tu habar n'ai, dar bucătăreasa ta e bună.

— Stai, ma chère, că nici nu ţin minte, mai bine scriu.

— Dacă vrai ţi-o scriu eu!

— Nu, că uiţi!

— Bine, atunci ţi-o dictez la cafea.

Trecând în hall, gazda începu dictarea:

— Aşa dar, faci foi de clătite. Bun! Pe urmă pregăteşti spanacul opărit şi dat prin sită, ca pentru ochiuri.

— Adică purée.

— Purée.

— Puréé de spanac.

— Purée de spanac.

— Dar asta cum se face?

— Ştie Ileana. Scrie tu cum îţi spun.

— Şi dacă nu ştie?

— Explică-i aşa: Să prăjească puţină făină, peste care să pue spanacul. Să-i adauge apoi lapte.

— Cât?

— Cât poate bea spanacul.

— Spanacul bea? întrebă o brună cu ochi de jar?

— Cât un tânăr cronicar gastronomic, replică maliţios o blondă vaporoasă.

— Nu te superi, interveni gazda.

— Chez vous, j'avale tout avec delice, Madame!

— L'avaleur n'attends pas le nombre des années, reluă bruna.

— Asta-i din Le Rire, replică blonda dispreţuitor.

— Ba din Fantasio, interveni peremptoriu o erudită fără buze şi cu nas ascuţit.

Gazda reluă:

— După ce ai adăugit laptele, aşezi o foaie de clătită, un strat subţire de spanac, apoi o altă foaie peste care se pune smântână bătută cu gălbenuş de ou. Alternezi astfel, până se termină foile. Pe urmă le pui la cuptor până se rumeneşte foaia.

— Pe urmă?

— Pe urmă, serveşti.

Peste o săptămână am luat dejunul la vecina care însemnase reţeta. Pe onoarea mea că budinca era la fel.

PASTOREL

P. S. — Dacă vă place parmezanul ras (şi mie-mi place), nu vă jenaţi. Eu nu mă supăr şi cred că nici doamna Gabrielle...

MARTORII

—Jur că voiu spune adevărul: Adela Popescu... 32 de ani.

Insemnări

Scriitorul proletariatului

Se discută încă problema existenţii unei literaturi proletariene, când ar fi mult mai doveditoare constatarea „de fapt" a unei asemenea literaturi.

Cu prilejul sărbătoririi, în lumea întreagă a 40 de ani de activitate literară a lui Maxim Gorki în anul 1932, s'a putut constata în mod evident şi fără posibilitate de tăgăduială, că acest mare scriitor, care aparţine azi lumii întregi, fără deosebire de clasă şi naţionalitate, a fost şi este până în clipa de azi un scriitor al proletariatului şi în special al proletariatului sovietic.

Aruncând o privire asupra lungii epoci de activitate, a marelui scriitor, am putea-o cuprinde, în linii mari, ca prezentând trei perioade. Perioada întâi începând cu nuvelele cu subiecte din lumea vagabonzilor, a celor fără adăpost, şi terminând cu „In fundul fundurilor". în care se găseşte condamnarea acestei lumi de neisprăviţi şi derbedei, care exercitase o atracţie deosebită asupra autorului. A doua perioadă cuprinde romane în care studiul asupra caracterelor din lumea politică se aprofundează. Din această perioadă putem cita „Mama", care a fost tradusă în toate limbile şi este cartea de predilecţie a proletarilor din lumea întreagă, precum şi minunata carte „Vara". A treia perioadă şi cea mai bogată începe cu splendida şi pătrunzătoarea „Copilărie" spre a se prelungi prin diferite memorii şi amintiri în „Câştigându-mi pâinea", „Universităţile mele", „Amintiri despre Tolstoi" şi altele, până la opera sa cea mai recentă „Viaţa lui Klein Samguine", în care se rezumă şi se sintetizează toată experienţa sa asupra vieţii.

Asupra lui Maxim Gorki există multe şi contradictorii legende. El a debutat în 1892, cu o nuvelă, pe care a dat-o unui jurnal din Tiflis „Caucaz", fără să o semneze. Când i s'a atras atenţia, el a răspuns să fie semnată M. Gorki. De fapt autorul se numea Alexeï Maximovici Petchkov şi era în vârstă de 24 de ani. Pseudonimul său însemna „Amar". In adevăr părea un nume bine meritat. Până în acea clipă trecuse din cea mai fragedă copilărie prin cea mai dureroasă ucenicie.

Opiniile lui politice se formează din această îngrozitoare experienţă a vieţii. El a învăţat pe propria lui piele că lumea se împarte în asupriţi şi asupritori şi aceasta nu va uita-o nici odată. Abia în 1892, după ce a trecut prin cele mai fantastice meşteşuguri, îşi începe el activitatea literară ca al 21-lea meşteşug şi mijloc de a-şi câştiga o pâne. Şi îndată ce apar cele două prime volume de nuvele, în 1898, gloria şi celebritatea. Dar până atunci trecuse prin închisoare şi devenise tuberculos. Compensaţia a fost însă strălucită, căci succesul său a fost unul din cele mai răsunătoare din literatura lumii.

Iar ceiace a contribuit la acest succes, a fost, în mare parte, activitatea sa politică. Din instinct şi în mod firesc el devine bolşevic şi devine prietenul devotat al lui Lenin, până la moartea acestuia. Nu vom enumăra toate arestările, expulzările şi condamnările lui Gorki în perioada care a precedat revoluţia din Rusia. Ceeace importă este atitudinea sa de după revoluţie, despre care s'au scris atâtea lucruri contradictorii.

După mărturia lui W. Pozner, totdeauna bine informat, iată activitatea lui Gorki din acea epocă până azi:

In timpul războiului civil şi al foametei, marele scriitor se îndeletniceşte cu salvarea, apărarea şi propagarea artelor şi a ştiinţei. In 1921, starea sănătăţii lui îl sileşte să plece la Sorrento. De atunci petrece numai verile la Moscova. Acolo dirijează numeroase colecţii literare, ia parte la nenumărate comitete, îndrumează şi ocroteşte pe tinerii literaţi ruşi, conduce academii şi case de editură şi mai găseşte şi timpul să scrie.

Orice s'ar spune despre el, afirmă Pozner, ceiace rămâne ca un adevăr limpede şi neclintit, este faptul că Gorki e nu numai scriitorul unic care menţine literatura contimporană la nivelul universal, dar este în acelaş timp şi tipul cel mai pur al revoluţionarului statornic. Nici gloria, nici banul nu l'au făcut să se vândă, fie lui Dumnezeu, fie unui editor. El nu şi-a trădat nici odată clasa din care a eşit, cu toate ispitele cu care a fost pusă la încercare o personalitate ca a sa spre a fi atrasă de partea apăsătorilor. El a rămas acelaş Gorki, ale cărui prime volume s'au vândut, pentru prima oară în Rusia, în o sută de mii de exemplare, fiindcă poporul l'a recunoscut ca al lui. Gloria lui de azi se datorează în mare parte omului care s'a angajat în luptă pentru răsturnarea ţarismului pe propria lui răspundere. Nu a dat îndărăt nici o clipă în timpul luptei, în faţa primejdiei, după cum nu s'a plecat în faţa ispitei banului, a onorurilor şi a altor vanităţi. Gorki a fost şi rămâne scriitorul proletariatului... Există deci o literatură a proletariatului cu condiţia de a fi reprezentată în felul acesta.

Histrionum dux...

Reinhardt, renumitul regisor al Germaniei, a fost proclamat de Universitatea din Oxford: „Histrionum dux praeclarissimus", artis teatralis inventor audacissimus".

Cu acest prilej a organizat o reprezentaţie a piesei „Visul unei nopţi de vară" cu societatea dramatică a studenţilor din Oxford, ca o consolare şi o experienţă a zilelor sale de exil din Germania.

Cine cunoaşte Sorbona cu greu va înţelege rostul şi semnificaţia gestului Universităţii din Oxford faţă de Reinhardt, cât şi pe acele ale acestei reprezentaţii date de trupa dramatică a studenţilor, care ţine un loc tot atât de de important în presă şi în preocupările intelectuale ale Englezilor.

Mai întâi Universitatea din Oxford este o grupă de 20 de colegii dintre care fiecare este o unitate complectă, o universitate în miniatură. Fiecare din ele şi-a alcătuit, trăind laolaltă, o individualitate proprie, cu înfăţişarea şi tradiţiile ei proprii.

Astfel Baltist e cetatea clasicismului, Bransoe acea a atleţilor, Christ Church şi Magdalen este cuibul aristocraţiei, pe când Ruskin, fundată anume pentru cultura poporului de John Ruskin el însuşi, adăposteşte pe fiii laburiştilor. Merton College, de pildă, este aspru şi întunecat cu zidurile sale mari şi negre din sec. al XV-lea. Pe când Saint Edmond îmbrăcat în verdeaţa strălucitoare de buchetele roşii ale muşcatelor e intim, cald şi luminos. La Worcester portarul anunţă scularea bătând cu ciocanul în poartă după regula benedictinilor şi nimic în lume nu i-ar face pe studenţi să renunţe la această tradiţie, după cum nimic nu ar putea opri pe cei din Magdalen să nu celebreze ziua de 1 Mai, cu un choral latin cântat din turnul colegiului lor.

In schimb viaţa comună în Universitate se reduce la câteva cursuri fără însemnătate, pentru că studenţii au în fiecare colegiu fie că prepară dreptul, ştiinţele sau literele, cursuri, cărţi şi mai ales directiva personală şi plină de atenţie a aşa zişilor tutors sau advisers.

Viaţa tuturor colegiilor, însă, este supusă unor statute care datează din evul mediu şi reprezintă compromisul cel mai ciudat, între regulamentele învechite şi cerinţele de libertate ale vieţii de azi. Astfel la cina de seară sau dacă ies dela ora 9 la 12. când toate porţile se închid, fără nici un fel de excepţie, studenţii trebuie să poarte toga neagră, care astăzi s'a redus la o mică zdreanţă aruncată după gât. Aşa cum este însă nu trebue să lipsească... Regula trebue respectată cu orice preţ.

Tineretul Universitar din Oxford înţelege să-şi trăiască tinereţea. Se lucrează la Oxford numai dimineaţa. După prânz cluburile sunt pline, se dau ceiauri la care se invită camaradele drăguţe sau coktailuri în camerele particulare; primblări prin pădurile fermecate pline de flori, de verdeaţă şi de cântecul paserilor, ca în basme şi în paradis. După porţile ogivale şi singurătatea tainică a peluzelor nesfârşite se întind terenurile pentru sporturi amenajate după ultimele cerinţi. Indărătul ferestrelor din timpul Renaşterii răsună jazzul cel mai îndrăcit dintr'un patefon şi în camerele cu aspect monastic şi sever, sunt flori pe mese şi portretele vedetelor de cinema pe pereţi.

Pe când, printre arborii seculari, se întâlnesc adese băeţi şi fete tinere, apariţii blonde de tinereţe fragedă, cu Platon sau Virgiliu în mână.

Sunt şi amatori de erudiţie şi muncă intelectuală printre studenţii Universităţii, undergraduates, precum şi oaspeţi vremelnici, cercetători şi savanţi, care revin la vechiul lor colegiu spre a găsi mediul şi mijloacele mai potrivite pentru lucrările lor de specialitate. După prânz însă, în genere, studenţii privesc ca o necuviinţă să iei cartea în mână, afară numai dacă nu e vorba de examen sau dacă nu are vre-o bursă pe care e dator să o merite prin o muncă serioasă şi stăruitoare.

Acum după războia toţi studenţii de la Oxford au ambiţia să vorbească bine franceza, destul de bine germana şi italiana.

Intr'o astfel de Universitate, în care respectul trecutului şi înţelegerea frumuseţii sale reale, se împacă cu libertatea cea mai desăvârşită, în care tineretul este îngăduit să-şi trăiască tinereţea şi în care sunt studenţi care citesc pe Platon şi Virgil, dar care citesc pe faţă pe Lawrence şi îl preferă lui Pope, într'o asemenea instituţie „regina culturii" cum îi zic studenţii, se poate concepe titlul de doctor dat unui om de teatru. „Histrionum dux" devine un fapt normal şi admisibil. Inţelegem şi interesul pasionat, cu care, nu numai studenţii, dar şi publicul a urmărit reprezentaţiile societăţii dramatice universitare, regisate de Max Reinhardt.

— „Am fost mirat de talentul studenţilor", mărturiseşte ilustrul exilat, „Ce muncă, ce străduinţă, ziua şi noaptea, la aceşti tineri! Dar reuşita ne-a răsplătit deplin"!

IS. SD.

Poşta redacţiei

Manuscrisele notate mai jos după iniţialele autorilor — nu se publică, neîntrunind condiţiunile. Celelalte manuscrise primite până la 20 Iulie, şi care nu sunt trecute în această listă, se vor publica în numerele următoare:

Bucureşti. — P. T.; K. H.; G. C.; D. M.; N. C.. Vanca; A. G. M.; A. P.; G. M.; A. I.; M. M.; S. T.; Ioan Păinegrea; S. H.; N. M.. C. G.; N. S. F.; N. M.; E. J.; V. C.; Euterpie; G. I. L.; L. I.; D. D.; C I.. M. A.; I. A. T.;S. C.; T N; I. I.; Dor; N. E.; St. S.; Mickey. Cleopal; V. E.; Mignon-D. G.; Gh. A.; I. C. Rez.; I. M.; P. P. P.; Al. U.; L. Ţ.; M. B.; I. St.. Un tipograf şomer; Al. I. D.; A. H.; A. M.; M. S.; Dr. E.. E. P.; Z. P.; N. D. A.; E. M.; J. Ch; J. Gh.; E. I. G.; T. R.; A. Z.; Girrare de foel; I. P. R.; I. P.; M. Ş.; A. S.; S. F.; I. C.; K. T.

Căuşani. — A. V.

Ghimpaţi-Vlaşca. — A. N.

T.-Măgurele. — N. I. V.

Brăila. — R. V.; O. L. S.; O. G.; M. D.; C. R.; I. M. R.; F. B.

Vălenii de Munte. — Jomorypps-Văleni.

Boldeşti-Prahova. — G. L.

Schineni-Bacău. — C. M.

Bairancea. — D. C.

Filipeşti-Brăila. — Varfilip.

Izmail. — B. B.

Tg.-Ocna. — C. B.; S. R.; Ing. T.

P.-Neamţ. — E. N.

Balcic. — V. P.

Româneşti-Prahova. — F.

Câmpu-Lung (Muscel). — M. M.; L.; M. R.

Botoşani. — D. V.; Ich.

Oraviţa. — M. V.

Tăslău, jud. Neamţ. — C. I.

Tulcea. — T. O.

Cluj. — O. I.. P. B.; V. C.

Timişoara. — A. G.

Focşani. — L. C.; E. B.

Fălticeni. — O. Gh. D.; R. Z.; M. Ş.; O. D.

Calafat. — V. T.

Roman. — J. S.; I. P.; H. L.; M. I.

Bălţi. — E. B.

Slatina-Olt. — A. S.

T.-Severin. — D. P.

Giurgiu. — A. H.

Paşcani. — D. V. N.; A. V.; G. I

Constanţa. — V. P.; M. B.. K. E.

Ploeşti. — S. S.; A. Gh.; I. C. I.

Craiova. — Gh. Ch.; M. A.; T. S. C.; I. M.

Hotin. — F. R.

Galaţi. — M. J.; E. G.; Gh. I.; M. E.; N. M.. G. V.; A. I.

Iaşi. — V. A.; I. G. S.; I. C.; V. Al.; M. Gr.; T. M.; I. G.; D. N.; I. G.; V. If.; Fl. B.; Al. N.-Gh.

Dragodana. — Gh. C.

Călăraşi. — A. I. B.

Fotoeşti. — D. C. B.

Prahova. — B. A.

Braşov. — C. A.; O. C.; D. M.; H. Br.

Turtucaia. — D. N. B.

Buşteni. — M. B.

Tecuci. — P. B.

Dobrogea. — I. H.

Străşeri de Jos-Putna. — A. S. B.

Obârşia-Romanaţi. — T. D.

Domneşti-Muscel. — N. S.

Cavarna. — O. M.

Brostavatu, jud. Romanaţi. — M. Sch.

Măgura (Bran). — N. C.

Predeal. — D. Şt.

Cernăuţi. — Lt. M. C.; T. C.

Băile Herculane. — I. G.; A. I.

Cetatea Albă. — I. M.

Sibiu. — Gh. A. M.

Lespezi. — Gh. I.

Tg. Neamţ. — I. An.

Soroca. — N. V.

R.-Vâlcea. — I. B.

Bacău. — S. Gh.; I. R.

Chişinău. — F. B.; I. M.

Dej. — A. Z.

Comuna Resighea. — D. A

Lugoj. — Gr. B.

Caransebeş. — T. Oz.

Chilia Nouă. — A. C.

Dorohoi. — G. R.

Ştefăneşti-Botoşani. — I. Cr.

D-L M. POPOVICI A AFIRMAT: „ROMANIA POATE HRANI 40 MILIOANE DE CETAŢENI".

Şomerii: — Cum de n'am aflat până acum?

CRITERIU

— Mult l-am iubit ca să fac şi crimă pentru el...